

Prologus

Incipit secundus
scripti libri sententiarum Thome de Argentina
domini generalis ordinis heremitarum sancti augustini

Prologus

Edit abis

Dedit abis vocem suam. Sicut patet ex his que dicta sunt in principio primi libri. creator creatorum productio liberalissima. et que sedis libri sententia est commendabilis et speciosa. notat in verbis assumptis. cum de creatorum creatore permittit. dedit. ut de hoc exponat illud Iudicium primo. Deditque ei caleph irriguum super? et irriguum inferum? Ubi primo intelligere possumus? dei largiens pulcherrimam venustatem. Secundo mundi recipientis miseriam mobilitatem seu instabilitatem. Et tertio domini procedens vberimam satietatem. **L**argiens venustatem intelligimus? hanc nomine caleph. quod interpretatur omnis et cor viride. et signat ipsam creaturam dei creaturam. in qua omnis creatura vires est et vires. **O**mnibus enim creaturis quibuslibet in se sit marcidium et mortuum. in deo in exemplariter existit est viride et viuum. quod factum est in ipso vita erat. **J**oh. primo. **S**ecundo. suscipiens instabilitatem intelligere possumus? in eo quod refert hoc nomen relatiuum ei. puta nomen are filie Caleph. **A**ra enim interpretatur furor vel furens. et sicut mundi machina que sic est furiosa que tibi derelicta nunquam in eodem statu permanet. **J**ob. xiiij. **Q**ui quasi flos egreditur et periretur. et sicut velut umbra. et nunquam in eodem statu permanet. **I**mmo ad nihilum redit sicut ab exordio producta est de nihilo. **S**ed procedens domini copiositatem seu satietatem intelligimus? nomine irrigui superioris et inferioris. quo pulchre prophetatur omnis creatura spiritualis scilicet et corporalis. puta spiritualis per irriguum superioris. corporalis vero per irriguum inferioris. **Q**uorum irriguorum primum tangit psalm. cum ait. **R**igans montes de superioribus suis etc. **S**ecundo tangit gene. ij. cum dicit. **F**ons ascendebat de terra irrigans uniuersam superficiem terre. **S**ed licet isto modo possit prophetari sententia totius istius libri. tamen quod in isto secundo libro principaliter tractat de homine. ad cuius usum et misterium omne aliud creatum dinoscitur esse productum. siue sit corporale siue spirituale creatura. ut patet ex dictis magistri prima distinctio

ne istius sedis libri. **I**deo predicti domini vberimam largitatem. superiori et inferiori expressam irriguo. ad solum hominem applicando dicere possumus quod deus creator omnium tanquam duplex irriguum dedit ipsi homini duplicem viuendum statum. puta statum innocentie. in quo hominem primordialiter creauit. et statum penitentie quo hominem post peccatum misericorditer recreauit. **P**rimus status notat irriguo superioris. sedus inferioris. **H**istoria primum puta statum innocentie tangit Augustinus li. i. de baptismo paruulorum. dicens. **S**i adam non peccasset non erat ex polidus corpe sed superuictus immortalitate. neque enim metuendum fuit ut dicitur hic viuendo in corpe aiali senectute gauderet et paulatim veterascendo veniret ad mortem. si enim dominus illitarum vestimentis et calciamentis hoc prestitit quod per annos non sunt obruta. quod mirum si obedienti homini eiusdem potentia prestatet. **E**t paucis iter postea subdit. **D**abebat quantum existimo digno fructibus refectores contra refectores. et de ligno vite stabilitatem contra vetustatem. **E**t eandem sententiam tangens hugo de sancto victore li. i. de sacramentis. pre. vij. ca. xij. ait. **P**rimi hominis corpus sanum et itegrum deus dederat. sanum quod nihil illi inerat ad corruptiorem. integrum quod nihil illi dederat ad perfectiorem. **I**pe autem homo in gratia de tanto beneficio non reddidit gratiam actorem. sed magis se conuertit ad proprias affectiones. et abutendo libero arbitrio. peccati sui demerito a culmine superioris irrigui cecidit. naturalis suam innocentiam perdidit. et in seipso fragilitatem labilitatem ac mortalitatem inuenit. **N**ec mirum. quod ut dicit **Bernardus**. **I**n gratitudo est ventus vires siccat fontem pietatis venam misericordie et sancta gratie. **I**n homini autem mortale siccitate ipse homo deuenit et hoc quod elegit ignem propter concupiscentiam. et rigantem aquam reliquit superne sapientie. **Q**uod bene tangit Augustinus in li. de quatuor virtutibus cardinalibus. dicens. **P**rimus ille homo accepit libertatem arbitrii rectam. et posuit animum illum deus sicut scriptura dicit ignem et aquam. ad quod volueris inquit porrigere manum tuam. et elegit ignem reliquit autem aquam. **D**e quo electo pessima fons sapientie et beatus dei in excelsis dicitur **Hieremieus**. ij. dicens. **D**uo mala fecit populus meus. me dereliquit fontem aqua viuere. et foderunt sibi cisternas dissipatas que continere non valent aquas. **E**t quod ipse homo sic iam paruit fontem aqua viuere reliquit. et aquam sapientie salutaris postposuit. igitur rigante originale in stitice carnis. humore gratie nullam habuit. et se ipso sic deficiens medullitus sic exaruit quod merito clamare potuit cum propheta psalm. xxi. **A**ruit tanquam testa virtus mea. et lingua mea adhaesit

faucibus meis. et in pulvere mortis deduxi
 sti me. **I**ustus etiā ariditatis cōformiter ad p
 dica **I**eremias pphā reddit ratōem sui li
 br. ca. xvij. dicens. **D**ne oēs q̄ te derelinquunt
 cōfundent. recedētes a te in terra scribent. qm̄
 dereliquerūt venā aquaz̄ viuētū dōminuz̄.
Quōi autē ariditate pestifera laborāte hu
 mana natura. q̄uis ip̄e hō suis p̄latis viribz̄
 a peccatorū suoz̄ macul' nullatenus possit re
 surgere. diuīo tñ p̄sidio sup̄noqz̄ amiculo
 paterne subleuat. cū post exp̄ditā innocētiā
 irrigui sup̄ioris. p̄ rei misericordiā recepit pe
 nitentiā irrigui inferioris. de quo multū com
 mēdat diuinā pietatē b̄tus Aug⁹ libro solilo
 quoz̄ ca. xij. dicens. **B**ra tua dñe et miseri
 cordia p̄uenerūt me. de multis nāqz̄ tribulati
 onibz̄ liberaſti me liberatoz̄ me⁹. qm̄ enī erraui
 ad viam reduxiſti me. qm̄ ignorauit docuisti
 me. quādo dormiui corripuisti me. qm̄ tristis
 fui cōsolatus es me. qm̄ desperaui confortasti
 me. qm̄ cecidi erexisti me. qm̄ steti tenuisti me.
 quādo iui duxisti me. quādo veni suscepiſti
 me. quādo dormiui custodisti me. quan
 do clamaui exaudisti me. **E**t idē Aug⁹ in de
 moribz̄ ecclē. li. ij. c. vij. ait. **Q**uid potuit p̄
 salute n̄ra fieri ampli⁹. qd̄ beneficētius. quid
 liberalius diuinā p̄uidētia dici p̄t. que a legi
 bus suis hōiem lapsū. et p̄pter cupiditatez̄
 rerū mortalīū iure ac merito mortale sobolem
 ppagātē. nō omnino deseruit. **B**ene autēz̄
 Aug⁹ virtutē penitētie a deo recognoscit. **N**ā
 q̄uis hō aliq̄liter dispositue et seipm̄ et aliū
 ad penitētie irriguū p̄is exhortatōibz̄ qn̄qz̄
 possit inducere. p̄ncipaliter tñ auctoritate
 rigatio p̄ntē a solo dō dīnoscat exp̄dere. **P**ro
 p̄ter quod ait Aug⁹ in li. de sc̄tā viduitate ad
Iulianā. **Q**uātilibet hō hūana polleat facul
 tate. ita vt sollertia disputādi et suauitate di
 cēdi in hōis volūitate ingerat veritatē. nutri
 at caritatē. docēdo tollat errorē. exercitādo ause
 rat or̄porē. tamen neqz̄ q̄ plantat est aliquid.
 neqz̄ qui rigat. sed q̄ incrementū dat deus. fru
 stra enī opariū opa extrinsecus moliret. nisi
 creator intrinsec⁹ latēter oparet. **I**stud ir
 riguū penitētie q̄uis dicat inferius rōe anne
 xi laboris. tñ nō minus facit clementiū spūal'
 fructificatōis qz̄ irriguū sup̄ius fecit. si i sta
 tu innocētie hō stabilis p̄mansisset. qz̄ q̄uis
 ex maledictōe iuste nobis inflicta cordis hu
 mani terra a nobis elaborata nō det imedia
 te fructū cōsolatōis. sed poti⁹ sp̄inas cōpun
 ctōis. et tribulos penitētiā tribulatōis. post
 q̄m̄ fons egrediet de domo dñi. et irrigabit

torrentē spinarū. vt dicit **I**obelis. iij. tūc sp̄i
 ne cōpūctōis deſice mutabunt in fructū con
 solatōis. iuxta illud **I**sa. li. **C**onſolabit dñs
 syon. et cōſolabit oēs ruinas eius. et ponet de
 fertū eius q̄s delicias. et ſolitudinē ei⁹ q̄s or
 tum dñi. **Q**uo facto nō reſtat niſi vt fluuius
 egrediat de loco voluptatis ad irrigādū padī
 ſum. gen. ij. **A**d quē locum voluptatis nos
 perducit qui eſt benedictus in ſecula ſeculo
 rū **A**men.

Rerū creatōez

zc. Postq̄ m̄gr in p̄mo libro d
 terminauit de rebz̄ fruibilibz̄ si
 ue de rebz̄ diuinis quib⁹ fructū eſt. hic iſto
 ſcdo libro tractat de rebz̄ vnbilibz̄ ſiue de rebz̄
 creatis quib⁹ vtenū eſt. **E**t diuidit in duas
 p̄tes. **Q**uia p̄mo tractat de rez̄ creatōne in ge
 nerali. **S**cdo p̄ſequit earū dē rerū p̄ductō
 nem in ſpeciali. diſtinctōe ſcda ibi. **D**e ange
 lica itaqz̄. **P**rima i duas. **N**ā p̄mo tāq̄ cre
 aturaz̄ a ſuo p̄ductiuo p̄ncipio emanat. **S**cdo
 tangit ipoz̄ in vltimū finē reductōez
 ibi. **T**redamus q̄ zc. **P**rima in tres. **N**ā p̄
 mo vnitate p̄m̄ p̄ncipij p̄bat a quo oīs crea
 tura origina⁹ iter emanat. **S**cdo iſnuat quō
 circa h̄ plato errabat. **T**ercio māſeſtat qual^z
 ab eadem ſitate ariſtoteleſ tenuabat. **S**cda
 ibi. **P**lato nāqz̄. **T**ercia ibi. **A**riſtoteleſ vero
Scda in tres. qz̄ p̄mo oñdit quō plato er
 rauit circa rez̄ creatōez. **S**cdo inter creatōez
 et factōem aſſignat diſtinctōez. **T**ercio oſten
 dit deo et creaturis aliter et aliter p̄petere acti
 onem ſeu factōem. **S**cda ps ibi. **A**reator zc.
Tercia ibi. **V**erūtamē ſciendū. **C**irca iſtā
 lectōem quero hāc queſtionē

Quātilibet hō hūana polleat facul
 tate. ita vt sollertia disputādi et suauitate di
 cēdi in hōis volūitate ingerat veritatē. nutri
 at caritatē. docēdo tollat errorē. exercitādo ause
 rat or̄porē. tamen neqz̄ q̄ plantat est aliquid.
 neqz̄ qui rigat. sed q̄ incrementū dat deus. fru
 stra enī opariū opa extrinsecus moliret. nisi
 creator intrinsec⁹ latēter oparet. **I**stud ir
 riguū penitētie q̄uis dicat inferius rōe anne
 xi laboris. tñ nō minus facit clementiū spūal'
 fructificatōis qz̄ irriguū sup̄ius fecit. si i sta
 tu innocētie hō stabilis p̄mansisset. qz̄ q̄uis
 ex maledictōe iuste nobis inflicta cordis hu
 mani terra a nobis elaborata nō det imedia
 te fructū cōsolatōis. sed poti⁹ sp̄inas cōpun
 ctōis. et tribulos penitētiā tribulatōis. post
 q̄m̄ fons egrediet de domo dñi. et irrigabit

Quia dicitur

Quia dicitur

utrum istud principium sit reus effectuum. **¶** Et quod
vtrum aliqd possit pducere de nihilo. **¶** Et quod
vtrum h possit ostendi evidenti roe.

Articulus
primus

Quantū ad primū

- dico q sic. Et quo ad hoc deservit omnes rati
ones qbz in pmo libro. distictōe. ij. q. i. pbaui
vnum deū esse. **¶** Si essent plura pma pnci
pia. aut eēt silia. aut contraria. Si pmo modo
vl quodlibz p se sufficeret. tunc alter supflue
ret. vl neutru sufficeret tūc neutru erit pncipiū
pū primū. vl vnu tm sufficit et nō aliud. tūc
illud tm erit pūmū pncipiū quod p se sufficit
¶ Si scdo modo. aut vnu est impoten^o altero.
tunc nō erit alicui^o pncipiū. qz impediēt ab
altero. aut sunt eā potentia. et tūc eque se im
pediēt mutuo. et null^o poterit esse pncipiū
- ¶** Si tm modo est vnu purū necesse esse. q tm
modo est vnu pūmū pncipiū. **¶** Ans ponit
Zuicē. viij. metaphice sue. psequētia patz. qz a
pūmo pncipio est omnis pgentia delegata.
tūc purū necesse ēē. vt patz. viij. phisicorū. et
xij. metaphice. **¶** Si Zuicē. viij. metaph. po
nit istam consequētia. Primū pncipiū ab eo
dem habz qz sit hoc qz sit eētia. ergo impol
sibile est ipm multiplicari. **¶** Ans patz. quia si nō
haberēt ab eodem qz sit h et qz sit essentia. tunc
depen deret ab alia causa. qd est cōtra conditō
nem pū pncipiū. cōsequētia sil^o patz. quia es
sentia que p seipam est hoc signatū nō pōt alte
ri vl pluribz cōuenire. **¶** Si si essent pla pma
pncipia tunc nullū eoz esset oīno simplex. s; z
simplicitas est de ratōne pūmi pncipiū. qz nei
trum eoz eēt pūmū pncipiū. **¶** Maior patz.
quia in vnoquoqz illoz pncipioz esset aliqd
p quod vnu differret ab altero. et aliqd p qd
cōueniret cū eo. hoc autē in rebz absolutis sine
omni ppositōe esse nō pōt. **¶** Si si essent plura
pma necesse ēē. tūc tollerēt ordo vniuersi. cō
sequētia patz. quia si qd istoz ordinaret ad al
terū. iam ipm nō esset pūmū. falsitas consequē
tis est nota. quia sblato ordine pīret bonū vl
niuersi. cū pūmū bonū vniuersi post bonum
ducis sit bonū ordinis. ergo. **¶** Sed i istud
currūt omnes instācie. quas in pmo li. dist. ij.
adduxi cōtra pclusionē de vnitare dei. qz ibidē
requirant cum solutiōibus earundē

Secūdu
articulus

Quātū ad secūdu

- dico q deus est causa oim. pductiua. qz omne
qd sibi creātur. ē nō ens seu pūmū esse.

hoc necessario psumponit cām pductiua ipm
cōseruantē in esse. sed omne qd est citra primū
est hmoi. maior patz. quia eo ipō qz sibi creātur
etū cedit in nō esse sequit qz ex se nō habeat eē.
sed qd ex se nō habz esse hoc psumponit cām
efficientē a q efficiētē habeat esse. minorē pto
quia qd d necessario dependet ab altero illud
circūscripta tali dependētia et psequētia dereli
ctū sibi nō poterit remanere. qz si remanere pos
set circūscripta tali dependētia. tūc nō depen
deret necessario ab eo. s; oīa que sunt citra deū
necessario dependēt a deo. vt patz nō solū p the
ologos. verū etiā p omnes ppos phos. ergo zc.
¶ Sed maiorē ist^o pbatōis qdas negāt di
centes. q nō est vera loqndo de dependētia q
effectus dependet a causa finali. quia effect^o nō
dependet a cā finali qntū ad id quod est in se.
sed solū qntū ad habere ordinē respectu alic^o
quod est nobili^o se. **¶** S; isti falsūz assumūt
qz si effectus cause finalis qntū ad illud qd ē
nō dependet a cā finali. tūc sbractō vltimo
sine posset vniūsum totū quantū ad ceteras
suas pres remanere. qd nunqz aliquis verus
phus qntūlibet genti et incredul^o posuit. **¶** S;
illud fm qd effectus cause final^o dependet a cā
finali. aut est res absoluta. aut relatio. **¶** Si p
mo mō habet ppositū cōtra istos. quia tūc
effectus cause final^o quantū ad illud qd ē depē
det a causa finali. **¶** Si scdo mō ista relatio nō
posset eē nisi ipa dependētia. s; omne illd in q
fundat dependētia ē dependēs. ergo ipse effect^o
cause finalis fm suā absolutā entitatē qua fū
dat hmoi relatiōem seu dependētia dependebit
a causa finali. **¶** S; qd d pfectōis est in alijs
rebus totū in pmo pncipio siue in deo pfectis
sine pntet. vt patz. v. metaph. p aristō. et suū
pmentatorē. sed posse pducere effectū in oibz
rebus dicit pfectōem. qz vnu qd qz tūc pfectū
est cū poterit sibi sile generare. vt dicit. iij. me
theoroz. q zc. **¶** S; deus est pūmū ens omniū
entū. q est pūmū efficiens oim efficientium.
¶ Ans patz. pto psequētia. quia sicut pmitas bo
nitatis arguit vltimitatē finis. sic pmitas en
titatis arguit pūmitatē efficiētis. et ideo sicut
bonitas effectus reducīt ad cām finalē. sic en
titas effectus in cām efficientē. sic qz d^o ē finis
oim eo q est bonū summū. sic erit efficiēs om
niū eo q est ens pūmū. **¶** S; id quod est
in aliquo genere et nō habz causam in illo ge
nere est pūmū in illo genere. s; deus nō habet
causam in genere cause efficiētis. et est in illo
genere. vt patz p cōmentatorē. x. metaphice.
¶ S; solus deus est a se. q omnia q sūt citra

Instantia
Solutio

deum habebūt esse a deo. **A**ncedēs patet. qz qñ aliqua passio est cōmūis plurib⁹ vñ inest vni p alter. vñ amob⁹ p terciū. q̄ si esse a se cōueniret alicui alteri a deo. aut cōueniret deo p illud alterū. aut deo et illi per terciū. aut illi alteri p deū. q̄ zc. **S**ed quocūqz istoz dato semp sequit cōtradictio. puta illud qd̄ ponit esse a se nō erit a se. quia qd̄ cōuenit alteri per alterū hoc nō cōuenit sibi a se. q̄ zc. **S**z cōtra istud arguit ab aliq̄bz philosophice sic.

Cōtra cōclusionem

- 1 **N**obilissimo p̄ncipio cōpetit nobilissima actio. sed actio trāsiens nō est nobilissima. ergo zc. **P**. si deus pduceret aliqd̄ ad extra. aut pduceret libere et cōtingēter. aut ex natura rei et necessario. Si p̄mo mō tūc oēs effectus essent cōtingētes et null⁹ eēt necessari⁹. qz nō p̄t eē minor necessitas in causa q̄ in effectu ut effectus est. **S**i sc̄do modo tūc ab eterno oīa fuissent pducta. **I**tem omnia eēt necessaria. qz q̄ necessitate causa pducit. eadē necessitate effectus pducit. **P**. si eēt vnū p̄mū p̄ncipiū omnīū effectiū. vñ esset a se vñ ab alio. nō p̄t eē ab alio. quia tūc nō eēt p̄mū. nec eēt p̄ncipiū omnīū. nec a se efficiēter. quia nihil pōt seipm pducere. vt p̄t p̄ augustinū. i. de trini. et p̄ p̄m. ij. de anima. **S**i autē dicit eē a se formaliter hoc nō tribuit sibi q̄ omnīū sit p̄ncipiū. quia vnāqueqz res seip̄a est formalit̄ qd̄ e

4 **P**. illud quod seip̄o est necesse eē nō habz causam efficiēte. sed quelibz inrelligētia seip̄a habz necessitatē eēndi. cū nō habeat in se materiā. quia sola res p̄t eē et nō eē. vt p̄t. vij. metaphisice. ergo de⁹ nō erit omnīū causa pductiua. **S**ed ista nō cōcludit. quia cū vnū quodqz agat fm q̄ est in actu. illud qd̄ e p̄t actus sūme erit actiū et p̄ p̄ns maxime pductiū. sed deus est pur⁹ actus. q̄ zc. **A**d

Solutio.

Ad.1.

p̄mū q̄ dicendū q̄ lz actio trāsiens in exteriorem materiā cū excluditōe actōis immanētis nō sit adeo nobilis q̄ in p̄mo p̄ncipio sit ponēda. actio tñ trāsiens includēs seu p̄supponens immanētē in nullo derogat nobilitati mo p̄ncipio. sic autē est in p̄posito. quia ut i fra patebit deus pducit res exteriores p̄ intelligere et velle. q̄ zc. **A**d secundū dicendū q̄ deus res pducit nō ex necessitate lz libere. **A**d p̄batōem dico q̄ q̄uis deus libere pducit. p̄pter suā tamē omnipotentā seu omnipotentem voluntatē sic sunt sui effect⁹ sicut ip̄e vult eos eē quantū ad necessitatē z cōtingentiam. z ideo null⁹ effectus est ita necessari⁹ quin si deo placuerit sit cōtingens et mutabil. **A**d

Ad.2.

terciū dicendū q̄ ratio p̄mū p̄ncipiū nō con-

Ad.3.

uenit deo ex hoc solo q̄ est a se formaliter. sed ex hoc q̄ nō est ab alio efficiēter. et est i se purus actus omnē p̄fectōem cōmp̄hēdēs. **A**d quartū dicendū q̄ appellādo vnū quodqz necesse eē quod in se nō habz p̄ncipiū corruptōnis. tūc quelibz substantia separata p̄t dici habere necessitatē eēndi. **S**ed sic loq̄ndo necessitas eēndi valde large sumit. **S**ed p̄pue loq̄ndo de necesse eē. tūc solū illud dicit habere necessitatē eēndi. quod sibi derelictū quocūqz alio p̄posito vñ remoto nō p̄t nō esse. **E**t tal⁹ necessitas nulli intelligēte cōuenit citra p̄mā cū omnes alie repēdeāt a p̄ma. nec p̄ se eē p̄sint circūscripta p̄ma. **P**ropter qd̄ quelibz intelligētia q̄uis nō habeat in se p̄ncipiū corruptōis quod est p̄ma materia cū annexa p̄uatiōne. habz tñ in se p̄ncipiū am̄bilatiōnis. quia sibi derelicta de se tēdit in nihil. cū fm se d̄pendeat ab alio. puta ab ip̄o deo. **E**t iō solus deus absolute et simpliciter habz necessitatē eēndi. intelligēte autē fm quid et nō simpliciter.

Ad.4.

Quātū ad terciū

Articulus tercius

dicendū q̄ aliqd̄ fieri de nihilo p̄dupl̄ intelligi. **U**no modo causaliter. ita q̄ ly de denoter vñ habitudinē cause material. sicut cū dicitur cultellus fit de ferro. vñ efficiēter. sicut cū dicitur domus fit a domificatore. **E**t istis modis nō p̄t aliqd̄ fieri d̄ nihilo. quia qd̄ omnino nihil est null⁹ entis realis causa eē p̄t. **A**lio modo p̄t intelligi aliqd̄ posse pducī ordialiter de nihilo. ita tñ q̄ iste ordo non sumat affirmatiue seu positiue sed negatiue. dicere enī aliqd̄ fieri de nihilo est dicere ip̄m nō fieri ex aliq̄. ita q̄ negat ibi ordo ip̄ius facti vñ pducti ad p̄centē materiā seu naturā de qua aliquid fiat. **E**t sic omne ens postq̄ nihil fuit p̄t a deo p̄duci et cape esse reale. qz agens infinite potentie p̄t iam dicto mō de nihilo aliqd̄ pducere. deus est agēs infinite potēte. q̄ enī sit agens p̄t in articulo imēdiate p̄cedente. q̄ autē sit infinite potēte patuit in p̄mo libro. di. i. q̄. **M**aiore p̄bo. qz sicut se habz virtus agentis finiti ad tollendū distantiā seu repugnantiā finitā. sic se habz virtus infinita ad tollendū infinitā distantiā. **S**ed virtus agentis finiti sufficit ad tollēdū distantiā finitā q̄ est int̄ ens i potētia et ens in actu. pducēdo rem de potētia ad actū. ergo virtus dei infinita tollit distantiā infinitā. que est entis in actu ad simpliciter nihil. pducēdo rē ad existētiā actualē

Cōclusio. Prima rō

2 de simpliciter nihilo. ¶ Sicut res se habz ad esse sic se habz ad agere. nā modus agendi sequit modū eēndi. sed deus in eēndo nihil penitus p̄supponit. q̄ agendo suū effectū de nihilo pducit. ¶ Illud quod nō p̄t educi de materia si ab aliquo agere pducit de nihilo pducetur. Sed aīa intellectua nō educit de materia. vt patz in libro de animalibz. omne enī educitū de materia est naturalz corruptibi le. et cedit in materiā. quod de aīa intellectua dici nō potest. etiā ipa anima intellectua ab extra est. vt dicit in eodē libro de animalibz. q̄ de us aliqd pducit de nihilo. ¶ Deus est causa pductiua omniū sbstantiaz separatarū. vt p̄ huius articulo p̄mo p̄cedenti. Sed nlla tal' sbstantia est pducta de aliquo materiali p̄ncipio cum nō habeat materiā partē suā. q̄ omnes tales sbstantie sunt a deo de nihilo produ cte. ¶ Sed contra illud grā exercitiū p̄t argui multipliciter. ¶ Primo sic. Quicqd est pos sibile eē ante q̄ actu pducit. hoc nō pducit de simpliciter nihilo. sed omne quod producit possibile est eē ante q̄ in actuale eē producat. ergo nō pducetur aliquid de nihilo. Maior patet. quia quod de eē possibili trāsit in eē actu. illius termin' a quo nō est purum nihil. minorē probō. quia si nō est possibile eē ante q̄ producat. tūc impossibile est eē. quia si pos sibile et impossibile cōuertunt in tertio angu lo modalū. Sz qd impossibile est eē impos sibile est pducit. ergo a destructione cōsequētis si non est impossibile pducit nō erit impossi bile esse. et per cōsequens erit possibile eē. quia nō impossibile et possibile equipollēt in p̄mo angulo modalū. ¶ Et cōfirmatur. qz si deus aliquid pducit illud est possibile p duci ante q̄ producat. sed qd est possibile p duci hoc est simpliciter possibile. quia a p̄po sitōe habente circūstantiā nō distrahente li cet inferre simpliciter. puta est hō viuens. er go homo. cū ergo productio nō sit cōditio di strahēs. sequit q̄ q̄cquid est possibile pducit q̄ hoc simpliciter sit possibile. ¶ P̄mo phi sicorū dicit. q̄ cōmūnis est animi conceptio ex nihilo nihil fieri. sed nullū agens p̄t facere contra cōmūne animi cōceptōem. ¶ P̄. si de us de nihilo aliquid facit. hec p̄positio de aut notat causam. aut ordinē. Non primū vt tu met cōcessisti superi'. Nec secundū. quia di cit Boetius q̄ nō entis ad ens non est aliqd ordo. ¶ P̄. phis. v. metaphice describens po tentiā actiua dicit q̄ potentia actiua est prin cipū trāsmutatōnis in aliud p̄m q̄ aliud. Sz

Contra cōclusionem

Cōfirmat

omnis potentia pductiua est potētia actiua. q̄ omnis potētia productiua p̄supponit ali quid quod suā trāsmutatōem recipiat. et per cōsequens nulla potētia pductiua poterit ali quid pducere de nihilo. ¶ P̄. impossibile ē aliquam rē habere esse simpliciter post nō es se simpliciter. ergo impossibile est aliqd fieri de nihilo. cōsequētia patz. quia ad oppositū cō sequentis sequit oppositū antecedētis. Probo antecedens. quia si res haberet esse post nō eē tunc necessario dabit vltimū instans in quo habz non eē. et primū in quo habz esse. nam cū esse et nō eē sint cōtradictoria. nō possunt esse in eodē instanti respectu eiusdē rei. cū er go inter quelibz duo instantia tēpus interci piat. sequitur q̄ i tali rēpore cadente inter hu iusmodi duo instantia. res nec habeat eē. nec habeat nō eē. Non enī habz eē cum primūz instans in quo habz esse sequitur tale tēpus. Nec habet nō eē. quia vltimū instans i quo vltimo habuit nō eē p̄cessit illud tēpus. et sic in hōi tēpore dabitur quoddā mediūz in ter simpliciter cōtradictoria. quod est impos sibile. ¶ P̄. si aliquid creat ex nihilo. aut eius fieri p̄cedit suū factum esse. aut simul fit et fa ctum est. Si primo modo. tūc op̄ret aliquid illius factōis eē subiectū. et p̄ cōsequēs non fieri ex nihilo. sed ex p̄iacente subiecto. Si se cūdo modo. tūc simul erit et non erit. que sūt contradictoria. Nā sicut p̄t p̄mo peri herme nias. quod fit nō est. et quod est nō fit. igitur si quod est fit. tūc fit et non fit. et est et non est. ¶ P̄. omne agens pducit sibi simile. Sz mate ria prima in nullo est simil' deo. cū ip̄t sit pu ra potentia. deus autē purus actus. ergo ma teria prima nō est pducta. et p̄ cōsequēs p̄sup ponit in omni pductiōe rerū corporalū. pro pter quod nullū corporale p̄t produci de nihilo. ¶ P̄. omne p̄ accens reducitur ad p̄ se. vt pa tet. i. phisicorū. sed ex non ente sine ex opposi to fit aliqd p̄ accidens. et ex potentia ente fit actu ens p̄ se. vt patz p̄mo phisicorū. ergo p ductio alicui' de nihilo reducitur ad productō nem alicuius de materia. sicut p̄ accidens re ducitur in p̄ se. et p̄ cōsequēs pductio de nihilo nō poterit esse prima pductio. cū illud qd est per se sit prius eo qd est p̄ accidens. ¶ P̄. illud quod primo creat ē esse rei. quia prima rerum creatarū est esse. vt dicit in de causis. aut ergo est aliqd recipiens hōi esse creatū et tūc res non fit de nihilo. cum eius factio p̄ supponat sbiectū receptiū. aut nihil est qd tale esse recipiat. et tūc nihil constituet in esse

A 3

Quanti ad receptionem
 Cōfirmat

10 per h mo'i creatione ¶ **P** omne qd fit mutat et per consequens cocernit siue perigit motuz. cum mutatio sit termin' motus. sed motus necessario connotat ens in potentia. cu' mot' sit actus entis in potentia fm q' i potentia. vt patet. iij. phisicoz. ergo contradicōnez videtur implicare esse aliquā factionē realez sine ente in potentia. et p consequens nō poterit aliquid fieri de nihilo. ¶ **S**ed oia ista sophismata in nituntur vt plurimū vni falso fundamento. scz q' deus agat ad extra p motū et trāsmutatōnem. quod si ita eēt aliquas de istis ratiōculis reputare demōstratōnes. nūc autē qz creatio nec est trāsmutatō siue mot'. nec est mutatio que sit terminus mot'. sed est simplex emanatio. ideo nō concludūt.

Solutio materia

Solutio Ad. 1.

¶ **A**d primū igit' dicendū q' aliquid pōt dici possibile tripliciter. **U**no mō potentia passiua. et sic maior est vera. sed minor est falsa. **A**lio mō potentia actiua agentis. et sic eōuerso minor est vera et maior est falsa. **T**ercio mō aliquid dicit' possibile quod enunciatur in cōiunctōne ter' minorū nō includit repugnantia. et isto mō possibile opponit' impossibili. vt patz. v. metaphisice. **A**b eterno g' mūdus fuit possibilis secūdo et tercio modo. sed nō primo mō. **E**t quo patet q' illa ratio cū suis pbatōibus. ac etiā cōfirmatio laborant in equiuoco.

Ad. 2.

¶ **A**d secūdū dicendū q' istud pōt esse cōmunis animi cōceptio apud naturales phos vt naturales sunt. quia vt sic nō considerāt nisi de agente naturali. quod quidē agens naturale necessario agit per motū et trāsmutatōnez. et p consequens cū tale agens subiectū mot' necessario p'supponat. impossibile est ipm aliqd de nihilo pducere. sed deus cū agat sine motu et trāsmutatōne rē.

Ad. 3.

¶ **A**d terciū dicendū q' ly de non importat causalitatem sed ordinem. **A**d dictū Boecij dico q' qzuis entis ad non ens nō sit ordo determinate ppositōis siue ordo qui dicit' relatōem realem. est tñ ibi ordo fm ratiōnem. nam ratio p'cipit quendam ordinē p'ioris et posterioris inter nihil et ens. cum primo cōcipit rem nō esse. et postea cōcipit ipam esse.

Ad. 4.

¶ **A**d quartū dicendū q' phus non describit ibi potentia actiua quācūqz. sed solū potentia actiua naturalis agētis.

Ad. 5.

¶ **A**d quātū nego antecedēs. **A**d pbatōem dicendū q' falsum assumit in maiori. quia si esset vera tūc non plus cōcluderet cōtra creatōem qz contra naturalē generatōem. **E**t ideo dico q' loquēdo de vniuersali rerū creatōne. tūc non esse nō fuit in aliqua mēsurā positua reali. s'z

solū ficta per nostrā imaginatōnem. sicut etiā fingimus quaidā dimēsiōes extra celū. **S**ed loquendo de aliqua re capite pzo nūc esse p' non eēt. siue hoc fiat per generatōez siue p' creatōnem. tunc qzuis possit dari primū instās quo talis res cepit esse. nō potest tamē dari vltimū instans quo talis res habuit nō esse. s'z dicemus q' p totū tēpus pcedens instans in quo capit esse. p totū in quā illud tēpus rel' illa nō est. et in tali instanti qd immediate copulaf ad h' mōi tēp' res est et capit eē.

Ad. 6.

¶ **A**d. vi. dicendū q' res que creatur simul fit et facta ē duratōne. qzuis sua factō sit natura prior suo facto esse. **A**d pbatōez dico q' qzuis illd qd fit naturaliter est p motū et trāsmutatōnez. dū fit non sit. et dūz est nō fiat. tamē illud quod capit esse p simplicē emanatōem simul duratōne fit et factū est. aer enī simul illuminat' et illuminatus est.

Ad. 7.

¶ **A**d septimū dicendū q' vt patet. vij. metaph. nec materia pducitur nec forma sed totū cōpositū. sic etiā in creatōe materia nō creatur sed cōcreat. puta ad creatōez totius cōpositi pducitur. **A**d formā g' argu' menti dico q' maior nō est vera nisi de eo qd producit'ur. non autē de eo quod cōproducit'. ideo qzuis materia sit dissimil' deo. p' tamē a deo concreari. **U**el dicendū q' licz sit dissimil' deo in eo q' deus est purus actus. est tñ sibi similit' in eo qd est ens. nam materia est ens p' sitiuū. qzuis sit pura potentia. sicut etiā lapis est dissimil' deo in eo q' deus est intellectual' nature. est tamē similis deo in quantū ens est.

Ad. 8.

¶ **A**d octauū dicendū q' qzuis per accidens reducatur in generatōe naturali ad possibile potentia passiua. in ipa tamen creatōne reducitur ad potentia actiua ipius rei creatantis. **A**lias sic inuenit'. **I**n ipa tamē creatōe reducitur ad possibile potentia actiua ipius rei creatantis.

Ad. 9.

¶ **A**d nonū dicendū q' qzuis p'p' ter minus ipius creatōis sit esse. tamen deus creando nō p'supponit illud qd recipit eē. sed s'z dando esse creat illud qd recipit esse.

Ad. 10.

¶ **A**p' decimū dicendū q' illud quod creatū est ita habet mutatu esse q' ipm tñ p'ius nō mouebat. g' creatio sic est mutatio q' nō est terminus mot'. vnde falsū assumit qz nō ois mutatio ē terminus mot'. illuminatio enī aer' ē h'a mutatio. et tñ nō ē termin' intrinsec' alicui' mot'. **P**osset etiā dici q' creatō p'p' loquēdo nō est mutatio. s'z est simplex emanatio. et iō nulluz motū p'supponit.

Quātū ad quartū

Articulus quartus.

articulum quid sit dicendum patet ex predictis.
Nam cum tres articuli precedenti sufficeret probati sunt. ergo illud de quo queritur non solum evidenti ratione probari potest. sed etiam iam probatum est. **¶** Quid autem senserit aristoteles et finis commentator: auctoris dubium est apud multos propter auctoritates eorum varias in ista materia. que sibi quasi mutuo videntur repugnare. **¶** Quia tamen magis pius est dictum cuiuslibet in melius interpretari. ideo dico quod in sententia aristotelis ac etiam commentatoris videtur fuisse veritas expressa in tribus articulis prelatibus.
¶ De primo articulo hoc evidenter patet. scilicet. metaph. ubi aristoteles et predictus commentator efficaciter probant unitatem ipsius dei sub similitudine unius principis totius universi. **¶** De secundo articulo puta quod deus sit causa efficiens et productiva patet. in metaph. ubi aristoteles probans statum esse in omni genere causarum ostendit quod est deum ire ad unam primam causam efficientem que ita est productiva quod a nullo est producta. quod ita se habet ad omnia entia sicut calor ignis ad omnia calida. **¶** Et quod per illam causam primam intellexerit ipsum deum. patet per quatuor. quod ibidem ait. **¶** Est enim quoddam ens per se ens et per se verum. entitate et veritate cuius omnia alia sunt entia et vera. **¶** Et. x. metaphysice expressis ponit auctoris quod deus est in triplici genere cause. scilicet finalis. formalis et exemplaris. et efficiens. **¶** Item in de substantia orbis commentator reprehendit quosdam qui dicebant quod opinio aristotelis esset deus esse causam mouentem sed non agentem. **¶** Contra quos ait commentator. quod illud fuit valde absurdum. **¶** Item in eodem ait. quod primum motor non solum est causa continuans motum sed etiam datus esse. **¶** Et in eodem libro ait. quod in seipso a materia idem est finis et efficiens. **¶** Sed quod non solum de piacente materia. verum etiam de nihilo possit deus aliquid producere secundum mentem istorum. patet per ea que dixi in prima ratione secundi articuli et tertia ac quarta ratione terti articuli. **¶** Est tamen aduertendum quod aliquam causam effectiue aliquid producere potest intelligi dupliciter. **¶** Uno modo per motum et transmutationem materie. quod modo agunt omnia agentia naturalia. **¶** Alio modo per simplicem emanationem. **¶** Et hanc distinctionem tangit commentator in de substantia orbis dicens. **¶** Quoddam est agens seu efficiens sine motu. aliud est agens per motum. **¶** Primum ut ait precedit actum naturam non tempore. sed agens secundum quod precedit actum siue productum naturam et tempore. **¶** Ubi cum igitur aliqua auctoritas aristotelis vel commentatoris sonare videtur quod intelli-

genti non sint producte. huiusmodi auctoritas intelligenda est quantum ad productum quod fit per motum et transmutationem. non tamen per hoc intelligunt aristoteles vel commentator quin sint producte per simplicem emanationem et sine omni motu. **¶** Et si quis in naturali philosophia negare videretur aliquid ex nihilo fieri dicendum est quod hoc verum est per agens naturale quod agit per motum et transmutationem. non vident tamen hoc aristoteles et commentator de negare ipsi deo qui agit per simplicem emanationem. et istud evidenter apparet fuisse de intentione aristotelis in aliquibus libellis quos fecit in senectute sua. puta in secretis secretorum ad alexandrum. et in libello de pomo.

¶ Ad argumentum principale dicit communiter quod deum esse factorum rerum non est articulus. sed quod mundum produxerit in tempore dicit esse articulum.

¶ **Q**uedamur et
 go. **¶** Postquam magister retinuit de creaturarum causa productiva. hic tangit de bonitate diuina tantum creatoris quam creature finaliter motiua. **¶** Et diuidit in duas pres. nam primo de huiusmodi causa finali determinat. secundo circa predicta epilogat ac ordinem dicendo: in finem. ibi. **¶** Ex primis. **¶** Prima in duas. Nam primo ostendit causam finalem qua deus ad producendum omnem creaturam mouebat. **¶** Secundo tangit de fine ad quem quilibet creatura finaliter ordinatur. ibi. **¶** Et inquitur. **¶** Et hec in tres. Nam primo ostendit causas finales creature rationalis. **¶** Secundo ostendit immediatum finem creationis creature corporalis. **¶** Tercio mouet quedam dubia circa creationem hominis. **¶** Secunda ibi. **¶** Et sicut factus. **¶** Tercia ibi. **¶** De hoc quoque. **¶** Circa istam secundam partem prime distinctionis quodam habet questionem. **¶** **¶** **T**erminus ab isto primo principio non ex necessitate nature agente. sed libera voluntate potuerit mundus ab eterno produci. **¶** **¶** **E**t videtur quod non. quia non potens non producere non producit libere sed ex naturali necessitate. **¶** **¶** **S**ed si deum mundum ab eterno produxisset tunc non potuisset non producere. sed non produxisset libere. patet maior: quia sicut illud quod non potest non esse necesse est esse. sic illud quod non potest non producere de necessitate nature producit. **¶** **¶** **M**inor probatur. quia si tunc illa hypothetice si deus mundum produxisset ab eterno. si dicit potuisset non producere. illa possibilitas aut oporterebat ei antequam produceret. aut cum actu fuit produdens. aut postquam produxit. **¶** Non primo modo.

Ad argu-
 principale.

Nota

quia tunc non produxisset ab eterno. cum eter-
no nihil sit prius. Nec secundo modo. quia
sicut omne quod est quando est necesse est esse.
ut patet primo per thermometeras. sic omne quod
producit quando producit necesse est producere.
Nec tertio modo. quia hoc solo privatur deus in-
genita facere que vniuersa genita sunt. id est non po-
terit facere que preterita sunt. ut patet. vi. ethy-
corii. **Contra.** nulla virtus accrescit deo
ex tempore. sed libere producere attestat dignita-
ti virtutis. cum igitur deus in tempore libere mun-
dum produxerit. sequitur necessario quod habet eter-
no potuerit. **Dic** propter opiniones philosophorum
quattuor videnda sunt. **Primo** vix mun-
dus ab eterno fuerit. **Secundo** dato quod non
videndum est verum ab eterno esse potuerit. **Ter-**
cio verum deus per intellectum et voluntate libere
mundum produxerit. **Et** quarto verum
deus sua virtute infinita aliquid infinitum
producere possit

Contra

Articulus primus.

Quantum ad primum

dico quod nec mundi eternitate nec contra mundi
eternitate potest adduci aliqua demonstratio. quia
cum fide teneamus deum mundum creasse in tem-
pore. ergo si oppositum posset demonstrari tunc fi-
des esset falsa. si propositum tunc fides careret
merito. cum fides non habeat meritum cui huma-
na ratio prebet experimentum. Et ideo quantum
ad istum articulum non plus faciam nisi quod primo
ponam aliquorum philosophorum rationes. quibus
ut dicat se crediderunt demonstrasse mundi eter-
nitatem. et secundo huiusmodi rationibus respondebo.
Primo ergo ex dictis Aristotelis primo phy-
sico potest argui sic. Materia fuit ab eter-
no. ergo res materiales fuerunt ab eterno. conse-
quentia patet. quia materia cum sit pura potentia
non potest esse sine forma. forma autem et materia
faciunt compositum materiale. **Antecedens** probat
Aristoteles primo physico ducendo ad impos-
sibile. quia cum omne quod generat generat ex
materia. si materia generaret generaretur ex
materia. et per consequens materia esset antea-
quam generaretur. **Ex** viij. physico sic. **Dis** mo-
tus nouus presupponit factorem mobilis. er-
go non potest dari primus motus. et per conse-
quens mundus erit eternus. consequentia patet quod
si daretur primus motus. cum talis motus presup-
ponat factorem mobilis sicut assumptum est in
antecedente. tunc quia factio mobilis esset motus
sequitur quod ante primum motum esset motus. et sic

Rones aristotelis ad ostendendum eternitatem mundi.

2

esset primus et non esset primus. quod est contra-
dictio. **Antecedens** probatur. quia si mobile illud pri-
mi motus non esset factum. tunc habet principa-
le oppositum. scilicet quod aliqua res contra primum esset
simpliciter eterna. quod enim nullo modo fa-
ctum est totaliter eternum est. **Primo** nihil est in ali-
qua dispositione in qua prius non erat. nisi per
aliquem motum huiusmodi dispositio inducatur.
sed si esset dare primum motum tunc mobile et mo-
uens ante huiusmodi motum non fuerit in eisdem
dispositionibus sub quibus fuerit quando mo-
tus talis incepit. ergo erat alter motus prior
primo motu. quo tales dispositiones inducere fu-
erunt. quem si dixeris esse primum motum. con-
dem modo arguit de illo. et sic in infinitum.
Primo si motor aliquis causaret de nouo primum
motum. tunc aliquid impedimentum habebat
quare prius non mouebat. sed huiusmodi impedi-
mentum tolli non potuit nisi per motum. ergo ante
talem motum quem tu appellas primum erit al-
ter motus prior illo. **Primo** noua proportio iter
agens et patiens non innascitur nisi per motum.
sed quando aliquid mouens nunc mouet et prius
non mouebat. oportet inter tale mouens et
suum mobile dare aliquam proportionem que prius
non habebat. puta si ignis nunc comburit stuppam
quam prius non comburebat oportet quod aliquem
ordinem nunc habeat ad stuppam quem prius
non habebat. ergo si daretur primus motus de
nouo. tunc ante illum motum esset alius motus
quo nouus ordo fuisset inductus inter mo-
uens primum et suum mobile. et sic idem quod prius
fuit. **Primo** si tempus incepisset in aliquo nunc ince-
pisset. et sic ante illud nunc non fuisset tempus.
sed ante est differentia temporis. et differentia non
potest esse sine eo cuius est differentia. ergo an-
tequam incepisset tempus iam fuit tempus. tempus autem
cum sit passio motus non potest esse sine motu
nec motus sine mobili. ergo hec omnia sine
initio fuerunt ab eterno. **Primo** ex libro de celo
et mundo sic. Illud quod nullo modo habet con-
trarium nullo modo est generabile. nec per con-
sequens incepit esse. sed celo nihil est contra-
rium. ergo celum est eternum. **Primo** quicquid non
desinit esse hoc non incepit esse. sed multa sunt
que nunquam desinent esse. etiam secundum fidem. secundum
aristotelem talia non inceperunt esse. **Primo** om-
ne genitum incipit esse alicubi ubi prius non e-
rat. si ergo totum vniuersum genitum temporaliter
fuisse. tunc necessario fuisset vacuum in quo
vniuersum receptum fuisset. quod tamen est im-
possibile. ut patet in philosophico. **Primo** quicum-
que sunt due oppositio et taliter dispositio quod vni-

3

4

5

6

7

8

9

10

terminus vni⁹ oppositōis cōuertit cum vno termino alteri⁹ oppositōis. tūc et reliqui duo termini cōuertuntur. sed genitū et ingenitū opponūtur. et corruptibile et incorruptibile similiter opponunt. genitū autē et corruptibile cōuertunt. cū ergo multa sint incorruptibilia. multa erunt totaliter ingenita. **¶** ex libro de generatōe sic. Omnis difformitas ad vniūformitatē reducitur. Sed hęcquid nunc mouetur quod prius nō mouebat est difformis. ergo omnis talis motus difformis oportet q̄ reducatur ad vnum motū totaliter vniūformem. et p̄ cōsequens sempiternū. **¶** idēz manens idē semp facit idē. Sed primus motor est totaliter manens idē. cū sit totaliter inuariabilis. ergo si nunc aliquid producit. ab eterno duo termini se mutuo referunt et parte ante et ex parte post illorū nec poterit esse simpliciter primū nec simpliciter vltimū. sed generatio et corruptio sunt huiusmodi. nam generatio vnius est corruptio alterius. et e converso. **¶** Avicenna commentator. viij. phisicorū ad idē arguit sic.

- 1 Illud quod est in cōtinuo fluxu semp mediū at inter p̄teritū et futurū. sed nunc tēpus est in cōtinuo fluxu. quia nunq̄ potest signari ut stans vel permanens. nunq̄ ergo incepit tōtū tēpus. quia tunc instans tēporis nihil habuisset de tempore p̄terito. nec vniq̄ poterit totūz tēpus retinere. quia tunc instans non cōtinuaret se ad tēpus futurū. **¶** omne agens per intellectum quod nūc agit et prius non agebat oportet ipm̄ apprehendere diuersa tēpora. quoniam in vno apprehendat se agere. et in alio non agere. sed tēpus nō apprehēditur nec esse potest sine motu. ergo si primus motor tē. **¶** sicut se habet voluntas noua ad effectum antiquū. sic voluntas antiqua ad effectū nouum. sed voluntas noua non potest esse causa effectus antiqui. ergo nec antiqua poterit esse causa propria et per se effectus noui. ergo si deus aliquid nūc produceret quod ab eterno nō produxisset. tunc esset mutabilis. quia acquisiuisset nouam voluntatē. **¶** ab antiqua voluntate non procedit aliquis effectus nisi mediante noua actōe. ergo idē quod prius.
- 2 **¶** omne quod fit in tēpore fit. ergo tēpus non potest fieri. quia tūc tēpus esset tēpus. et sic infinitus esset processus. nisi detur aliquod tēpus quod nunq̄ incepit. et per cōse-

Rōdauer
phis

quens cū tēpus non sit sine motu. ergo necessario est aliquis motus p̄teritus. **¶** quando cūq̄ aliquod agens nunc agit quod prius non agebat. tunc aliqua p̄portio facta est inter ipm̄ et effectum. que quidem p̄portio cum non possit fieri nisi per motum. ergo si primus motor incepisset agere antelū primū motū p̄cessisset alius motus tē. **¶** Avicenna arguit ad idē sic. Aut creator mūdi p̄cedit mundū tantūmodo natura. aut duratōe. si primo mō tūc mundus fuit ab eterno. cum creator sit eternus. **¶** Si secūdo modo tūc cum duratio non possit esse sine priorē et posteriorē. que vel sunt tēpus vel causa tēporis. ergo tēpus fuisset et p̄ cōsequens motus anteq̄ mundus esset. quod est impossibile. **¶** quando aliquid fit causa quod prius nō fuit causa. hoc nō est causa p̄ essentia suam. et per cōsequens est mutabile. cum ergo deus sit immutabilis. ergo cuiuscūq̄ est causa illū semp est causa. sed postea causa eterna causa tum erit eternū. cū causa et causatum dicuntur relatiue. **¶** Sed ista q̄uis de agentibus naturalibus que agūt mediante motu et transmutatōe aliquid cōcludant. cū ipa sint secūda agentia et effectū primū agentis necessario p̄supponant. de deo tamen qui est primū agēs et p̄ cōsequens nihil in sua actōe p̄supponit cuius actio nō est motus et transmutatio. sed simplex emanatio. qui nō agit naturali necessitate sed libera voluntate. ista p̄dicta sunt pura sophismata. **¶** Ad primū ergo dicendum q̄ q̄uis materia prima sit ingenerabilis proprie loquendo de generatōe. est tamē creatibilis et ab agente primo quod in sua actōe nihil p̄supponit est de nihilo p̄ducibilis. vt patet in q̄stione p̄cedente articulo. iij. **¶** Ad secundū dicendū q̄ factio primū mobilis nec ē motus nec transmutatio. sed ad imperiū diuine voluntatis simplex emanatio. et iō ante primū motū non est alius motus. **¶** Ad tertium dicendū q̄ ante primū motū bene est aliqua nouitas. puta quia mobile a deo in esse producit. huiusmodi tamē nouitas non fit per motū sed p̄ simplicē rei actōem nihil penitus p̄supponente. **¶** Ad quartū dicendū q̄ nullū impedimentū fuit nisi q̄ eterna sua voluntate sibi placuit mūdū ab eterno nō producere sed in tempore. et hec sua sapientia disposuit. et sicut disposuit sic et fecit. **¶** Ad quintū dicendū q̄ nouus ordo con surgit inter deum et creaturam. non tamen p̄ motum sed per simplicem creature p̄ductōem.

Rōes autē
centic

Cōtra cōf

Solo rō/
nū aristo.
Ad. 1.

Ad. 2.

Ad. 3.

Ad. 4.

Ad. 5.

- Ad. 6. ¶ Ad sextū dicendū q̄ illud ante est fin ima-
ginatōnem solū. et ideo nō est differētia tēpo-
ris de quo loquimur. sicut nec extra imagina-
tū vltra celū est vera differētia loci realis. vt
pater. iij. phisicorū. Propter quod ibidē ait
phis. Intelligentie. i. imaginatōi nō sp̄ cre-
dendū est. ¶ Ad septimū dicendū q̄ quis
celum non sit generabile. est tñ creabile et de
nihilō pducibile. ¶ Ad octauū dicendū q̄
illud quod nō desinit eē sic q̄ ppria sua virtu-
te absq̄ eo q̄ superioris imitat virtuti p seipsū
conseruat in esse. hoc nunq̄ incepit esse. hoc
autē est solus deus. nam ois creatura sibīp̄si
derelicta tendit in nō eē sicut de nihilō pdu-
cta est. ¶ Ad nonū dicendū q̄ si vniuersū ce-
pit esse in aliquo loco. h̄mōi locus fuit creat̄
cum vniuerso. ita q̄ ante nō fuit vacuū s̄ pu-
rum nihil erat. Potest etiā dici q̄ vniuersū
non est in loco per se fin se totū. vnum enī ele-
mentū in alio est. et sic ascēdendo vsq̄ ad vlti-
mam speram. illa vltimū nō est per se in loco.
vt patz. iij. phisicorū. q̄ si tamē esset in loco.
tunc vt dixi locus talis simul cū ea eēt creat̄
- Ad. 7.
- Ad. 8.
- Ad. 9.
- Ad. 10. ¶ Ad decimū dicendū q̄ dato q̄ omne incor-
ruptibile sit ingenerabile. nō tamen sequit̄ q̄
sit improducibile. quia pōt esse creabile. sicut
dato q̄ omne ingentū in istis rebus creatis
sit incorruptibile. non tamē sequit̄ q̄ non sit
ambigibile. ¶ Ad vndecimū dicendū q̄ nō
opret h̄mōi differētiā reducere in motum
sempiternū. sed debz reduci in eternā dei vo-
luntatē que immobilē in se manēs dat cūcta
moueri. ¶ Ad duodecimū dicendū q̄ quan-
tum ad hoc deus semp̄ facit idē. quia oē qd̄
facit ab eterno sic fieri voluit sicut hūc facit. et
per suā sapientiā sic sciendū disposuit et ordi-
navit. ¶ Ad tredecimū dico q̄ entia primo
producta non pcesserunt in esse p generatōez
sed p creatōem. sicut ergo deus p aliqd̄ ambi-
gibile cui⁹ ambigibilitatem nō sequit̄ aliqua gene-
ratio. sic potuit aliquid creare cui⁹ creatōez
nō pcessit aliqua corruptio ¶ Ad p̄mū ip̄i⁹
cōmentatoris dicendū q̄ sicut mobile fluens
causat motū. sic instans fluens causat temp̄.
z ideo creato primo mobili sicut mobile cepit
fluere. sic instans cepit fluere. et sicut illd̄ mo-
bile ita tunc fuit p̄ncipiū motus futuri q̄ n̄
p̄supposuit aliquem motū p̄teritū. sic illd̄
instans ita fuit p̄ncipiū tēporis futuri q̄ tñ
non fuit finis tēporis p̄teriti. ¶ Ad secundū
dicendū q̄ ex hoc nō habet nisi q̄ tēpus ab
eterno fuit in app̄hensione intellectus diuī.
quod nō solū concedo de tpe. sed etiaz d̄ om̄i

alia re producta vlt̄ pducibili. quia om̄ia no-
uit deus ab eterno. ut sup̄ius pbau. sed ma-
nifesta est fallacia cōsequētis et antecedētis ac-
fim qd̄ ad simpliciter. cū ex hoc q̄ aliqd̄ est in
app̄hensioe intellectus infer̄ simpliciter esse.
¶ Ad terciū dicendū q̄ non est simile. quia
quis causa non sequat̄ effectum. naturale tñ
est q̄ causa pcedat effectū. et ideo nihil prohibet
a voluntate antiqua pcedere nouum effe-
ctū. quia voluntate noua non possit antiqu⁹
effectus pcedere. ¶ Ad quartū dicendū q̄ il-
la noua actio cum sit actio transiens nullam
mutatōem arguit in pducente sed t̄mō in
pducendo. quia actio et passio sunt in patien-
te. vt patz in sex p̄ncip̄is. ergo zc. ¶ Ad q̄n-
tum dicendū q̄ sicut motus nō est motus
vt dicit. v. phisicorū. sic nec tēporis est tēp̄.
et sicut motus ex hoc fit q̄ datur mobile inci-
piens fluere cū prius nō fluxerit. sic tēpus fit
ex hoc q̄ datur instans q̄ ita incipit fluere q̄
ante nō fluxit. eo q̄ nō dūz fuerit. ¶ Ad sextū
dicendū q̄ non oportet hic dare aliā p̄por-
tionē nisi eternā dei voluntatē. que ab eterno
sic effectū fieri voluit et ordinauit sicut in tē-
pore factus fuit. ¶ Ad primū auicēne dicen-
dum q̄ creator pcessit creaturā duratōe eter-
nitatis. que cū p̄prie sit mensura simul tota.
non cōtinet infra se p̄us et posterius que sunt
differētie t̄pis. ¶ Ad secundū dicendū q̄
maior nō est vera nisi fiat de nouo tā p nouā
dispositōnem cause. sed voluntas diuina non
fit causa p nouam dispositōnem sui. nam deus
eterna voluntate voluit t̄palia tēporaliter e-
uenire. ex q̄ euentu deus creator et causa cre-
ans est in tēpore sine aliq̄ noua dispositōne sui
¶ Est etiā hic aduertendū q̄ non credo ari-
stotelem reputasse ratōes superius factas esse
demonstratōnes. put̄ aliqui dicunt. maxime
cuz ip̄e in primio topicorū exp̄ssedicit̄ p̄bleu-
mata ducta ad vtrāq̄ partē contradictōnis
quantū ad mūdi eternitatē non esse necessa-
ria sed pbabilia. Et ista etiā est intentio alexā-
dri cōmētatoris. qui p̄tractās dicta aristotel̄
sup̄ius posita ait. Qm̄i autēz celi sine genitē
aut sint sempiterni neutra pars habz demon-
stratiōem. Et ideo ait rabi moyses q̄ intentio
aristotelis est vt homo de mūdi eternitate eli-
gat illā partē ad quā minora sequunt̄ incōue-
nientia. quia si suas rōnes reputasset demon-
stratiōes. aliorū testimonij non adduxisset.
p̄out fecit in phico auditu. id est i libro phis-
icorū. et in de celo et mundo. quia illud qd̄
demonstratiue est pbatum. nec ex eo q̄ omnes

Ad 6.

Ad. 4.

Ad. 5.

Ad. 6.

Solo rō-
nū auicē.
Ad. 1.

Ad. 2.

Nota

Solo ra-
tionū om̄e
tatoris.

Ad. 1.

Ad. 2.

[Marginal notes on the right page, including a large heading 'Quintus aduicē' and various smaller annotations.]

homines sibi consentiunt probat in sua veritate. nec minorat veritas et si omnes homines sibi contradicant. Hanc sententiam ponit rabi moyses in libello de distinctione necessariorum dubiorum.

Secundus articulus.

Quantum ad secundum

dico quod quibus mundus non potuerit esse ab eterno non possibilitate potentie passive. quia ab eterno non nullam talem potentiam habuit cum extra deum nihil fuerit. potuit tamen esse ab eterno possibilitate que dicit non repugnantiam terminorum. ac etiam possibilitate potentie active creatrice eternitatis.

¶ Sed verum deus sine homini potentiam ab eterno potuerit effectui sine contradictionis simplicitate producere. quibus solennes doctores se reputent oppositum demonstrasse. ad diuinitatem potentie personam extollendum ad presens tenent quod deus hoc potuit absque omni implicacione contradictionis. quia si implicaret contradictionem tunc demonstratio esset ad oppositum. sed ut iam paruit per Aristotelem et alexandrum et rabi moysen neutra pars potest demonstratiue probari.

¶ Et modo quo non repugnat aliquid cui semper esse in futurum. eodem modo non repugnat ei semper fuisse in preterito. Sed celo et omnibus entibus incorruptibilibus virtute diuinitatis referre non repugnat semper esse in futuro. ergo eadem virtute ipsi non repugnant semper fuisse in preterito.

¶ Nec enim apparet repugnantiam quin res corruptibiles semper potuerint esse nisi deus aliter disposuisset. cum generatio vniuersi sit corruptio alterius. et corruptio vniuersi generatio alterius.

¶ Non minus potentie fuit deus ab eterno quod in tempore. nam si aliquid acquireret in tempore. tunc ipse esset temporalis et mutabilis. sed in tempore potuit mundum producere ut euentus rerum declarat. ergo ab eterno habuit libertatem agentis non minus eius perfectionem et vigorem. sed si deus ageret ex necessitate nature et non libere tunc mundum produxisset ab eterno. quia si non produxisset ab eterno tunc mutabilis fuisset. ergo cum libere producat ab eterno saltem potuit producere.

¶ Non minus potentie est deus quo ad productionem creature que quecumque creatura respectu sui proprii effectus. sed sol producit lumen in aere sibi coeui. et ignis splendorem et multa cetera huiusmodi. ergo et deus si voluisset ab eterno mundum produxisset.

¶ Non minus potens est diuina essentia que persona diuina. sed persona diuina produxit ab eterno personam a se personam alteram

differentem. ergo diuina essentia potuit ab eterno producere essentiam a se essentialiter differentem.

¶ Illud quod ab alio sine motu procedit quibus sit posterius eo natura. durat de tunc sibi poterit semper coexistere ut apparet de imagine in speculo ad presentiam rei cuius est imago. et de vestigio pedis in puluere. et ceteris consimilibus. sed creature procedunt a deo. ut patuit iuperius sine motu per simplicissimam emanationem. ergo et deus humanus intellectus potuit apprehendere sicut intelligere deum ab eterno sufficiens rerum productorem. sed plus potest deus quam nos possumus apprehendere eum posse. maior pars participatiui. et de cuius rei. ubi ex sententia platonis ait. Si pes ex eternitate semper fuisset in puluere. semper subisset vestigium. quod tamen a calcante factum nemo dubitaret. sic ut ait plato mundus semper fuit spiritus existens eo qui ipsum fecit. Et etiam Zuerium. et plures alij posuerunt mundum ab eterno. et tamen a deo factum. vel immediate quantum ad primam intelligentiam. vel mediate quantum ad alias partes vniuersi. Minor pars Lucet primo. ubi dicitur quod non est impossibile apud deum omne verbum. Et Augustinus epistola. iij. ad volusianum ait. Demus quod deus aliquid posse quod nos fateamur inuestigare non posse. in rebus enim mirabilibus tota ratio facti est potentia facientis.

¶ Sed contrarium istud multi multipliciter probant. Quidam enim arguunt sic. Quicquid est eternum hoc est simpliciter inuariabile. sed nulla creatura potest esse eterna. ergo nulla creatura potest esse eterna. Illud quod procedit ab alio non potest esse eternum. quia illud quod est eternum est necessarium. cum non possit non esse. et per consequens est independens. Sed omnis creatura dependet a creatore. cum sit effectus eius. ergo nulla creatura poterit esse eterna.

¶ Illa non sunt compossibilia quorum rationes formales sibi mutuo contradicunt. sed eternum et creatum sunt homini. quia eternum est quod caret principio et fine. propter quod de ratione eterni est non habere principium. sed de ratione creature est habere principium.

¶ Augustinus super generationem ad Iram ait. Quia omnino incommutabilis est illa natura trinitatis. ob hoc ita est eterna ut ei aliquid coeternum esse non possit. Et Damascenus libro primo ait. Quod ex non esse ad eum reducitur non est aptum natum esse coeternum ei quod sine principio et semper est.

¶ Arguunt quidam alij sic. Si materia fuisset ab eterno. deus non potuisset mundum ab eterno facere de materia. ergo nec de nihilo. Antecedens probatur quod deus non fecisset per motum. quia tunc non

Opinio 3

ria.

1

2

3

4

Arguunt alij ad idem

5

fecisset mundū quanto citi⁹ potuisset. et p cōsequens mūdus nō fuisset ab eterno fact⁹. ergo fecisset per mutarōnem. s; oīs mutatio mēsurat instanti. et qz aū h mōi factōem nō erat aliqd instās. s; in duratōe mōi eēt dare p mū instās. Sed nec multitudo nec magnitudo nec p pns etiā duratio p t eē infinita. in q assigabile ē aliqd p mū. s; duratio mōi nō fuisset eterna. cum duratio eterna sit infinita. ¶ **6** si mūdus fuisset ab eterno. tūc infinito fieret additio. nam infinite reuolutōnes celi pcellissent istaz. et tamē omni die fierent noue reuolutōnes. ¶ **7** si infinitū esset maius infinito. Nec valet si dicit q talia accidunt tempori ex pte qua finitū est. s; ex parte pntis tps. quia vt dicunt etiā in tēpore iā accepto illud accidet. nam infinite reuolutōnes solis in p pno referente iā pcellissent. et in fine ipi⁹ lune. et tamē duodecies sunt plures reuolutōes lune q ipius solis. nā sol suam reuolutōem complet in anno. luna s; in omni mēse. sed duodecim sunt mēses in anno. ergo rē. ¶ **8** que cadūt s; aliquo ordine nō possunt infinita eē. sed ea quozū vnū est prius et alterū posterius cadunt sub aliquo ordine. ergo h mōi celi reuolutōes cū vna sit prior alia non poterunt esse infinite. nec p cōsequens ab eterno. ¶ **9** Impossibile est infinita ptransire. sed ab eterno vsq; ad hodiernā reuolutōez fuissent infinite reuolutōes. ergo nunq; puentū fuisset vsq; ad pntē reuolutōnem. ¶ **10** virtus finita comprehendit infinita. quod est impossibile. pbat cōsequētia. quia angel⁹ nullius obliuiscit. ergo simul inteligeret omnes reuolutōnes que ab eterno fuerunt. ¶ **11** ab eterno fuissent infinita homines. ergo actu eēt infinite anime. Nam tres opinōes que hanc cōsequentiā possent impedire sunt erronee. Una s; qz aīa intellectua sit corruptibilis. sicut aliqui gentiliū adhuc tenēt. Alia qz sit vna in omnib; hominib;. sicut posuit Auerrois cōmentator. Tercia qz sit aīaz circulario. sicut posuit plato. ¶ **12** omne pteritū aliquādo fuit futurū. ppter qd aliquādo fuit dare instās in quo verum erat dicere q infinite reuolutōes erāt future. que tamē pterite eēt in pterenti instāti. et sic infra duos signatos terminos eēt reuolutōnes infinite. quod est iposibile. ¶ **13** qualibet die potuisset deus vnū lapidem creasse. et ipm in eē cōseruasse. et sic nunc actu eēt infinita lapidū multitudo. cui cras et deinceps deus semp posset addere alios lapides. que omnia vident simpliciter impos-

sibilia. ¶ **14** si creatura fuisset ab eterno. tunc non fieret a deo. quia quod semp habuit esse nunq; fuit in fieri. ¶ **15** esse datum est esse nouum. quia sicut materia nō potest cape esse sine inuouatōne. sic nec totū cōpositū potest pducī in esse sine nouitate. sed nouū et eternū repugnant. ergo creatura nō potuit ab eterno recipere esse. ¶ Sed ista nō videntur infringere cōclusionē pdictam. quia qd quid deo ab eterno potuit velle hoc ab eterno potuit pducere. sed ab eterno potuit velle mundū esse. ergo ab eterno potuit eum producere in esse. Nec valet si dicit q deus ab eterno potuit pducere. s; mūdus ab eterno nō potuit produci. cum nulla potētia passiuā mūdo compete rit ante sui pductionē. quia purū nihil erat. ergo ex parte pducibilis nō apparet maior aptitudo ad hoc vt producat in tēpore qz ab eterno. ¶ **Ad primū** ergo dicendū qz si creatura ab eterno fuisset. adhuc sua ppria mensura non fuisset eternitas. Propter qd air bō ecū in fine de cōsolatōne pphie. qz si mundus semp fuisset. adhuc deo coeternus non esset. quia eius duratio nō esset tota simul. eternitas autē est intermiabilis vite tota simul et pfecta possessio. Dato ergo qz creatura ab eterno fuisset. adhuc posset eē variabilis. quia eē simpliciter inuariabile est solū de ratōne eius cuius ppria mēsurā est eternitas. pprie dicitur. ¶ **Ad tertium** dicendū qz ibi equiuocatur de pncipio. nam de ratōne eterni est nō habere pncipiū duratōnis. sed de ratōne creature est habere pncipiū originis seu factōis. sed habere pncipiū duratōnis ista nō cōtradiciunt. ergo rē. ¶ **Ad dicitū augustinī** dicendū. qz si creatura bene fuisset ab eterno. tamē non fuisset deo coeterna. pprie. quia ei⁹ duratio nō fuisset tota simul. Damasc. vero loquit de creatura fm qz fides ponit eā esse a deo productā. puta fm qz eius nō esse pcedit suū eē. et ideo notanter dicit. qz ex non esse ad esse dēducitur. ¶ **Ad quintū** dicendū qz antecēdes est falsum. Ad pbatōnem dico. qz si mund⁹ fuisset ab eterno. tunc mundi creatio non fuisset mensurata instanti tēporis. sed instāti ipius eui. quod vnū existens cōrespōdet toti tempori. Unde nō omnis mutatio mensuratur instanti tēporis. sed solū mutatio pprie dicitur. qz s; terminat motū vel intrinsece. vt dicitur albatū esse ē termin⁹ albatōis. vl extrinsece. sic illuminatio act⁹ sequitur motū locale solis sur-

Contrastā opinionē.

Solutio Ad. 1.

Ad. 2. Ad. 3.

Ad. 4.

Ad. 5.

[Marginal notes in a smaller script, partially obscured and difficult to read. Some legible words include 'Solutio', 'Ad. 1.', 'Ad. 2.', 'Ad. 3.', 'Ad. 4.', 'Ad. 5.', and 'Contrastā opinionē'.]

nostrū emisperiū. Cū g creatio nec sit motus nec mutatio pprie. quia non sequit aliquem motum. sed est simplex emanatio. ideo sua mensura propria non est instans temporis.

Ad. 6. Ad sextū dicendū q licz infinito vt infinitū nō possit fieri additio. tamē si infinitū ex ali qua sui pte fuerit finitū ex illa parte pē cape re additōem. ergo si mūd⁹ fuisset ab eterno qz uis ex pte ante nō posset celi reuolutōibus fieri additio. posset tñ fieri ex pte post. quia ex il la parte nunqz eēt infinite.

Ad. 7. Ad septimūz dicendū q in tali infinito qd ex vna parte est finitū pē sumi maioritas et minoritas nō ra tōe sue infinitatis. sed rōne sue finitatis. Nec obstat quod inducitur de reuolutōibus solis et lune. quia infinita multitudo numeroz con stat ex infinitis cētenarijs et infinitis denarijs z tamē cētenari⁹ cōtin et decē denarios. Dicē dū est ergo q esse simplū vl' decuplū seu duo decuplū et cetera filia non cōueniūt alicui ra tōe infinitatis. sed ratiōe finitatis. et ideo si ex hmoi pporōibus arguit aliqd in ipō infini to committit fallacia cōsequētis. Unde ex ppor tione partiū nō pē argui pporio in toto. nisi hmoi partes sint pporionate ipi toti. et ideo licz duodecies tot sint reuolutōes lune quot solis. ex hoc tñ nō arguit aliq pporio in tem pore infinito. puta q sit duodecuplū ad sep timū. quia duodecim z vnū nō sunt pres p porionate alicui toti infinito.

Ad. 8. Ad octauūz dicendū q ordo prioris et posterioris hñ po terit stare cū pcessu in infinito. Nam binari us est prior ternario. et sic de alijs numeris. et tñ in specieb⁹ numeroz est pcessus in infini tum. Etiam prioritas et posterioritas in ac cidētaliter ordiatis nō impedit pcessum in i finitum. et sic est in pposito.

Ad. 9. Ad nonūm dicendū q qzuis ille qui trāsire in apit nō pos sit finita pāsire. sine tñ initio duratōis pos set aliqd finita pāsire. z eī pposito.

Ad. 10. Ad. x. dicendū q qzuis obliuio nō pprie cadat i an gelo. angelus tñ non intelligit simul quecū qz vnqz intellexit. sed desinit has res intellige re cū alias incipit cōtēplari. cum sit finite vir tutis. et ideo si mūdus fuisset ab eterno ange lus nunqz posset intelligere tot dies siue reuo lutōes quin posset intelligere plures. nunqz tñ simul intelligeret infinitas.

Ad. 11. Ad vndeci mū dicendū q qzuis fm hūc ordinē que pro nunc credimus a deo institutū opinio plato nis de aiaz circularōe sit erronea. tamē si mū dus fuisset ab eterno. tūc vl' deus aiaz circula nter corpōib⁹ tradidisset. vl' hominē in tem

porē creasset. Posset etiā dici q non essent infinite anime. dato q quilibet homo habe ret suā animā. quia qzuis homo creatus fuisset ab eterno. nō genuisset tñ filiū nisi in tēpo re. et ideo eternitate vl' duratōne coeistente ipi eternitati et per cōsequēs duratōne infinita pcessisset filiū que in tēpore genuisset. a quo quidē filio quia tēporalis esset. et infinita du ratōe posterior suo patre. vsqz ad hūc homi nem nō fuisset infinit⁹ trāsitus. nec p conse quens infiniti hoies i medio fuissent. Pos set etiā dici q si de⁹ mūdū ab eterno pduxis set quantū ad creaturas incorruptibiles. cor ruptibiles tamē creaturas pduxisset in tēpo re. Posset etiā cōcedi cōsequētia. qz cōsequēti non est impossibile. sicut patebit infra articulo quarto. cōclusionē q̄ra. Etā dato q de⁹ celū pduxisset ab eterno. potuit tñ motus ce li incipere in tpe. et sic dicēdo cessarent mltē ar gumentatōes que sūt in ista materia. Ad duodecimū dicendū q si deus mouisset celū ab eterno. tūc qzuis omīs dies pērita fuerit futura. nō posset tñ signari aliqd instans in quo omnes dies fuissent futuri. quia in infi nitatis nō potest assignari primū. sicut g cū ali quis vertit rotam. qz sunt ibi infinita muta ta esse. ideo nō potest assignari primūz. sic in pposito zc. Ad. xij. dicendū q omni die deus potuisset vnū lapidē creasse. nō potuisset tamen hmoi lapides omnes in esse cōser uari. nō ppter impotentia dei. sed ppter repu gnantia ex parte effectus. sicut quidā dicunt. Istud tñ cōsequēs mihi nō videt impossibi le. vt patebit articulo q̄rto. Ad. xiiij. dicē dum q licet illud qd semp habz esse nō pos sit fieri per motū et trāsmutatōem. sibi tamē nō repugnat habere principū sui esse a quo originatur per simplicē emanatōnem. Ad. xv. est dicendū q non est simile de materia. quia si materia ab eterno fuisset. tūc sub aliq esse fuisset a quo nō potuisset renudari. et alio esse pfiat sine inuolatōne. et ideo illud secun dū esse esset nonū. nec esset eternū. quia ipsuz pcederet aliud esse. creatura autē si de nihilo ab eterno fieret. solū suū creatorē presuppo neret. qui ipam creaturaz pcederet naturalī prioritate siue origine. et nō duratōe. g zc.

Quātū ad terciūm

articulū ppter errozē aliquoz phoz ponā du plicē cōclusionē. Prima ē qz deus nō pdu cit creaturas ex neitate naturali. Secūda ē qz cal

Ad. 12.

Ad. 13.

Ad. 14.

Ad. 15.

Terci⁹ ar culus.

Pria conclusio

1 pducit mera libertate sine libera voluntate. **P**rima pbo sic. Si deus creaturas pduceret ex necessitate nature. tunc vlt solam vnam pfectissimam pduceret. vlt si ples pduceret ocs essent equalis z eiusde pfectois et dignitatis. falsitas cōsequētis ad sensum parz. pbo psequētiam. quia agēs ex necessitate nature agit non qntū vult sed qntum p̄. cū agar tota sua virtute. et ideo nō pducit vno tpe effectū magis pfectum q̄ alio tpe nisi sua potētia sit minus efficiat vno tpe q̄ alio. vlt materia sit min⁹ disposita in vno tpe q̄ in alio. cū ḡ vigor diuine potētie sit penitus immutabil. nec materiam seu materie dispositōes in sua actōe p̄supponat. ergo semp̄ idē et eodē mō pduceret si ex necessitate nature pduceret. **P** effect⁹ necessarius alicui⁹ agētis. aut ē simpliciter finis ei⁹ aut necessario requirit p̄ consecutōe finis. sed effectus creat⁹ nec est finis dei. nec necessario a deo requirit vt suū finē consequatur. qz etiaz fm mūdānos p̄hos deus est sibi ip̄i finis. sicut ḡ seipm nō consequit mediāte creatura: sic nec finē suū. **P** si deus pduceret mūdū ex necessitate. tūc mūdus fuisset ab eterno. cōsequētis est falsum. vt patuit in p̄mo ist⁹ q̄stōis articulo. patet p̄sequētia. qz agēs ex necessitate eū agat quantū p̄. et fm vltimū sue virtutis. i. mediāte suū effectū pducit et subito. nisi aliquid resistētia patiat. infinita autē dei potētia nullam ab eterno habuit resistētia. **C**ontra **P** contrariū ist⁹ multi philosophoz tenuerūt. et possēt p̄bari sic. Illud qd̄ immutabiliter agit hoc ex necessitate nature agit. sed deus i omni sua actōe est immutabilior q̄buscūqz agentibz creatis. ex quibus tñ plura ex necessitate nature dicunt agere p̄pter sui immutabilitatez. ḡ zc. **P** arguit Auicēna sic. Nulla dispositio noua p̄ deo aduenire. sed si nō ageret de necessitate nature. tūc noua sibi aduenirz dispositio. **P** deus vult qd̄ vult ex necessitate. quia nō potest nō velle quod vult. ḡ agit quod agit ex necessitate nature. etiā dato q̄ a gar per voluntatē. **P** vbi natura et voluntas sunt penitus idē. nō potest aliqd̄ fieri voluntate quod nō fiat naturali necessitate. sed in deo natura et voluntas sunt penitus idē. ergo zc. **P** a sumo necessario nō fit aliquid nisi ex necessitate. sicut etiā a sumo bono nō potest fieri nisi bonū et bene. sed deus purissimaz habz necessitatē essendi. cum ip̄e a nullo depe deat. et omnia alia ab ip̄o. **M**aior p̄z. quia mod⁹ agendi sequit modū essendi. **P** idē potest argui ex dictis theologozū. Quia qd̄

Contra

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6

agit sine rōne et p̄lectōe videtur agere ex necessitate nature. deus est hmōi. quia vt ait d̄ onysi⁹ de diuis no. c. iij. sicut sol nō rōcinans nec p̄eligens omnibz cōmūiter iuxta suaz capacitate radios sue claritatis imittit. ita diuina bonitas p̄ essentia suā omnibz existentibz p̄porcionabiliter suā bonitatē infundit. **P** 7 **A**ug⁹ de doctrina christiana dicit. q̄ quia de⁹ bonus est sum⁹. cū ergo ip̄e necessario sit bon⁹ ergo necessario facit nos esse igit zc. **S**ed ista non cōcludūt. Ergo ad primū dicendū. q̄ maior est falsa. nā nullū agens ex necessitate nature agit immutabiliter. ergo nullū agens immutabiliter seu sine sui mutatiōe agens agit ex necessitate nature. cōsequētia parz. quia vniuersalis negatiua cōuertit simpliciter. vt patet p̄mo priorū. **A**ncedēs p̄bo. quia omne agens ex necessitate nature est agēs naturale. quod distinguit contra agēs a p̄posito. s̄ oē agens naturale agēdo repati. vt patet primo de generatiōe. et que ampl⁹ non mora mouent. nō amplius sunt phisice cōsideratiōis. vt dicit. ij. phisicorū. ergo nullū agēs naturale agit immutabiliter. **S**i autē per agere immutabiliter intelligit semp̄ cōtinuatiō eiusdem operatiōis extrinsece. tunc minor est falsa. **A**d secundū nego minores. creditur enim **A**uicēn. q̄ si deus per actū voluntatis sine aliquid de nouo pduceret. q̄ nouū caperet actū voluntatis. sed hoc nō sequitur. quia vt dixi in primo articulo. deus sine omni sua mutatiōe eterna volūtate. id ē eterno actu sue voluntatis voluit effectū in tēpore esse pductū. et eodē actu nō alio ip̄m effectū pduxit eo tēpore quo ab eterno voluit et disposuit eū esse pducendū. **A**d terciū dicendū q̄ eorū que sunt extra se deus nihil voluit nec vult de necessitate. in q̄ntum necessitas refert ad obiectum volūtū. quia potēne ratiōales sunt ad opposita rōne sue libertatis. q̄uis naturales sint ad vnū determinate. vt patet. ij. metaphisice. et ideo nihil taliū que sunt extra se deus pducit ex necessitate. **A**d quartū dicendū q̄ sicut aliquid verificat de intellectu diuino quod nō verificat de voluntate diuina. q̄uis idem sint realiter et sola rōne differant. sic in p̄posito. **A**d quintū dicendū q̄ maior nō est vera. nisi in talibz que habēt necessitatem cum exclusiōe libertatis. sed sic est in deo necessitas q̄ cum hoc non deficit libertas. cum sit summe libertatis. **A**d sextū dicendū q̄ Dionysi⁹ non p̄ndit ibi similitudinem i eo q̄ est non ratiōinari vel non p̄eligere.

Solutio Ad.1.

Ad.2.

Ad.3.

Ad.4.

Ad.5.

Ad.6.

Ad.4. quartis

Marginal notes on the right side of the page, including:

Ad.1.

Ad.2.

Ad.3.

Ad.4.

Ad.5.

Ad.6.

Solutio

Ad.1.

Ad.2.

Ad.3.

Ad.4.

Ad.5.

Ad.6.

Ad. 7. sed in eo qd est comūiter et vniuersali diffu-
dere. **Ad** septimū dicendū q̄ quāuis causa
releuat in effectu nō oportet tñ q̄ omnis mo-
dus cause appareat i effectu nisi talis effectus
adequet hmoi causam. Et q̄ necessitas diui-
ne bonitatis est quidā modus ei⁹. ⁊ creatura
nō adequat diuinā bonitatē. ergo in pductō
ne creature nullā oportet esse necessitatē que se
teneat ex p̄cipuis pducti sine pductōnis.

**Secūda cō-
clusio**

Secūdo dico q̄ deus pducit creaturā libe-
ra volūtate. q̄ agere nobilissimū d̄z attribui
nobilissimū. et nobilissimū modus agendi
est agere seu pducere p̄ intellectū et volunta-
tem. hūc enī modū solū videmus in entibus
nobilissimū. puta in hominibus et angelis. qui
ceteris creaturis magis sunt ad imaginē dei.
ideo talis modus maxime est deo attribuē-
dus. **P.** ista est intentio sanctorū doctorū.
Dicit enī Hylari⁹ in libro de synodis. Omni-
bus creaturis substantiā voluntas dei attulit.
Et ibidē ait. Tales sunt creature quales eas
deus esse voluit. Unde in psal. dicit. Omnia
quęcūq̄ voluit fecit. Et b̄r̄as Aug⁹. ij. de tri.
c. iij. ait. Dei volūtas est prima et sūma cau-
sa omniū. Et idē Aug⁹. ij. cōfess. deum allo-
q̄ns ait. Duo fecisti dñe. vnū p̄p̄te. sc̄z ange-
lum. et aliud p̄p̄e nihil. s. materiā. neutriū tñ
est de natura tua. q̄ neutriū est qd tu es.

**Quartus
articulus.**

Quātū ad quartū

principale est aduertēdū. q̄ infinitū duplici-
ter p̄ considerari. sc̄z magnitudie et multitudi-
ne. et istud adhuc dupliciter. q̄ multitudo p̄
esse potentia v̄l in actu. et si in actu v̄l atēdit
penes distinctōem specificā. v̄l distinctōnem
numeralē. Et s̄m hoc ponā q̄rtuor cōclusiones

**Prima cō-
clusio**

Prima est q̄ infinitū magnitudie diuina
potētia pducī pōt. **S**ecūda q̄ infinita specie
differētia actu pducta ee nō possunt. **T**er-
cia q̄ infinita spece d̄ntia a deo pducibilia
sunt. **Q**uarta q̄ infinita solo numero diffe-
rētia a deo pducī p̄nt. et p̄ diuinā potentiam
actu p̄nt esse pducta. **Q**uantū ad p̄mū di-
co q̄ nō implicat contradicōz infinitū magni-
tudie p̄ rei potētiā infinitā in esse pducti. quāuis
m̄lti venerabiles et magni doctores oppositū
istū nitant demōstrare. Quia illud cui⁹ ratio
nō repugnat sed cōgruit enti creato sine i esse
pducto hoc nō implicat contradicōez. si per
rei potētiā infinitā ponit in esse pducto. sed
infinitū magnitudie est hmoi. q̄ vt dicit. i.

phiscoz. ratio infiniti cōgruit q̄ntitati. ergo
zc. **P.** illud nō debet negare diuine potē-
tie cui⁹ oppositū nulla rō demōstratue cōui-
cit. sed oppositū istū cōclusionis quā d̄z infini-
tam magnitudinē posse existere p̄ diuinā po-
tentiā infinitā nō p̄t demōstratue p̄uinci. er-
go zc. maiorē repuro notā cuilibz catholico.
ac etiā vero pho. **M**inorē autē pho rōibz do-
ctoꝝ oppositū p̄bantū. m̄dendo **A**rguit
enī p̄dicti doctores sic. **I**llud qd s̄m formalē
suam ratōnē tollit ordinē ⁊ distinctōem effe-
ctuum illud fieri actu nō p̄t. infinitū magni-
tudine est hmoi. q̄ vbi nec p̄ncipiū nec finis
inuenit. ibi nec ordo nec distinctio esse potest

**Cōtra cō-
clusionem**

P. esse terminatū est cōtra rōez infiniti.
zc ratōne cuiuslibz corpis est habere esse ter-
minatū tribus dimētionibz. **P.** tale corp⁹
infinitū v̄l esset mathematicū v̄l naturale. **N**ō
mathematicū. quia omne corp⁹ mathemati-
cū est figuratū. ⁊ rōe autē figure est esse ter-
minatū. quod repugnat infinito. **N**ec natu-
rale. q̄ omne corpus naturale est mobile. s̄z cor-
pus infinitū moueri nō p̄t. **N**ō enī p̄t moueri
motu recto. nā totū occuparet et nō posset
aliqd nouū vbi acquirere. **N**ec motu circula-
ri. quia in motu circulari necesse est ibi nūc ef-
se vnā p̄tē vbi alia p̄us fuerat. hoc autē in cor-
pe infinito fieri nō p̄t. q̄ partes ei⁹ distant in
infinitū. **N**am linee tracte a cōtro s̄s circū
ferentiā quāto lōgius trahunt a centro tan-
to magis distāt. cū ḡ in corpe infinito trahē-
rentur in infinitū nō possent p̄ hmoi lineas si-
gnari aliq̄ue due pres in corpe tali que non
distant in infinitū. et p̄ seq̄ns nunq̄z pos-
set vna puenire ad illū aspectū in quo primo
fuit alia. cū distantia infinita p̄rāsi nō pos-
sit. **P.** virtus infinita repugnat creature. s̄z
si esset magnitudo infinita ipa haberet fortē
infinitam. quia s̄m augmentū magnitudis
augetur virtus. vt p̄z. vij. phiscoz. **S**z
ista non cōcludūt. **E**rgo ad p̄mū dicendū
p̄loquēdo de absoluta rei potētia. tūc maior
est fallā. posset enī deus si vellet vnū solū sim-
plicem effectū pducere. et omnes alios suos
effectus annihilare. et tunc tolleret omnis or-
do effectuum adinuicē et distinctio eoz ab inui-
cem. sic eodē modo deus posset si vellet sine i
plicatōe contradicōis vnā solā magnitudi-
nem infinitā pducere. dimissis omnibz alijs
effectibus. que ad nihil aliud ordinaret nisi
ad suā causam. et a nullo alio positine distin-
gueret nisi a sua cā. **A**d sc̄d̄m dicēdū q̄ ibi
p̄mittit fallacia p̄nt. q̄ p̄cedit a destructōne

1

2

3

4

**Solutio.
Ad. i.**

Ad. r.

antecedens. qz cū corp⁹ sit añs respectu ma/
gnitudinis. mala est pna qua dr. nō p̄ esse cor/
pus infinitū. ergo nō p̄ esse magnitudo infini/
ta. Est etiā minor falsa. qz eo mō est trina di/
mensio de rōe corpis. quo mō bina dimensio
est de rōne sup̄ficiē. et vna dimensio est de rōe
linee. sed sic est vna dimensio de rōe linee q̄ nō
includit de necessitate h̄re terminū. si enī deus
faceret vnā longitudinē infinitā et sine omni
termino nō min⁹ illa lōgitudō h̄ret rōnem li/
nec q̄ linea terminata et clausa infra duo pun/
cta. Unde habere eē terminatū fm dimensio/
nē longitudinis nō est de rōe linee vt linea ē.
sed est de rōne linee vt finita est. sic in pposito
habere esse terminatū fm longū latū et p̄fun/
dum. nō est de rōe corpis vt corpus est. q̄uis
sit de rōe corpis vt finitū est. ¶ Ad terciū dī
cendū q̄ illud corpus p̄ esse mathematicū.
puta q̄ntū sine q̄litate. qz sicut deus p̄ quan/
titatē separare a suo priori puta a substātia. vt
patet in sacro altaris. sic posset si vellet eaz se/
paratim facere sine suo posteriori. puta sine q̄li/
tate. Nec op̄tet corpus mathematicū eē limi/
tatū ad certos terminos figurales. cū sit p̄nci/
piū in mathematica q̄ omī magnitudie acce/
pta p̄ intellectū. mathematicus sp̄ p̄t accipere
maiorē. ¶ Posset etiā istud corpus si dō pla/
ceret esse quale et naturale. Ad p̄batōem dī/
co q̄ nō est necesse omīe corpus naturale mo/
ueri motu locali. ptes enī terre que sunt iuxta
centrū nunq̄ localiter mouent q̄uis alterēt.
Celum etiā empyreū nec mouet fm locum.
nec fm alterationē. nec fm aliq̄m aliū motū.
et tamē est vtz corpus naturale. inq̄ntū natu/
rale distinguit cōtra mathematicū. Sic da/
to q̄ illud corpus nunq̄ mouerēt localiter. pos/
set tñ deus ipm calefacere et frigefacere. ⁊ cete/
ris motib⁹ alterationis trāsmutare. Etiā dico
q̄ q̄uis corpus infinitū nō possit circulari/
ter moueri virtute finita. in q̄ntū dei infinita
posset nō solū in tpe. verū etiā in instāti totū
circūuolui. Posset etiā deus illud corp⁹ mo/
uere motu recto. quia posset deus illud corp⁹
infinitū p̄manente sua infinita quātitate po/
nere in loco finito. Sicut enī totū corp⁹ chri/
sti cū tota sua quātitate virtute diuina ē sub
q̄libet minima p̄tula specierū sacramētī. sic
nō video q̄ repugnet potētie diuine quin cor/
pus infinitū cū p̄p̄ria sua quātitate possit po/
nere si vellet sub vno grano milij. et p̄ p̄scq̄ns
ipm mouere ad motū illi⁹ grani. Si enī deus
non posset tollere resistētia qua dimēstiones
vni⁹ corpis dimēstionibus alteri⁹ corpis resi

stant tūc in sua natiuitate integritatē matris
nō cōseruasset. nec in ascēsiōe corpus suum
per celos transportasset. Cū ḡ. iij. phisicorū di/
cat. q̄ qua rōe duo corpa possent eē in eodē lo/
co. eadē rōe infinita. deus autē vnūz aliū cor/
pus p̄t facere in loco grani milij cū ipō tali ḡ
no. sicut q̄libet fidelis habz cōcedere. ḡ et in/
finita. et p̄ p̄ns vnū infinitū corp⁹ p̄t facere in
loco grani milij. qz infinita corpa multitudi/
ne faciūt infinitū corpus magnitudie. vt p̄tz
iij. phisicorū. Etiā rō non est ad ppositū. qz
corp⁹ esse sine omī motu nō implicat aliq̄m
p̄tradictōnem. sic de facto apparet in celo em/
pyreo. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ potētia di ab/
soluta nō cogit cuilibz rei infundere virtutes
et p̄fectōem cui⁹ naturalē est capax. possz enī
deus in materiā sūme dispositā si vellet nō in/
ducere formā. Posset ḡ deus corp⁹ infinitūz
in esse p̄suare p̄ter h̄ q̄ sibi tribueret stutē in/
finitā. ¶ Secūdo dico q̄ nō p̄nt esse sil⁹ infini/
ta multitudines specie diuina. p̄supposito q̄
sint cēntialiter ordinata. qd̄ addo p̄tāto qz v/
trū p̄ diuinā potētiā possint eē infinita diffe/
rentia specie nō cēntialiter ordinata. ad p̄ns nō
intendō tractare. Rō ist⁹ sc̄be cōclusiōis ē h̄c
¶ Si actu essent infinita cēntialiter ordiata a do/
p̄ducta. tūc actu esset vna creatura cuius p̄fe/
ctio eē infinita. cōsequens est falsū. qz h̄ solū
us rei p̄p̄riū est. cui⁹ substātia etiā infinita ē.
p̄bat cōsequētia. qz in cēntialiter ordinatis sp̄ su/
perius est p̄fecti⁹ inferiori. Cū ḡ illa speciebus
omnib⁹ in illo essentiali ordine esset p̄or. esset
in infinitū sup̄ior respectu ifime eiusdē ordis.
ergo ipa esset in infinitū p̄fectior. ¶ In omī
ordine cēntiali op̄tet dare primū. qz in cēntia/
li ordine non dato primo impossibile ē aliqd̄
dari ceteroz eiusdē ordis. sed impossibile ē eē
infinita in tali ordine vbi dat p̄mū. Maior
patz. qz vbi nō datur primū ibi non p̄t dari
mediū vel vltimū. nec p̄ p̄scq̄ns ordo cēntial/
¶ In ordinatis cēntialiter quanto aliqd̄ est
sup̄ius tanto simplicior. et hoc maxime i sub/
stantijs separatis. si ergo eēnt infinite creature
essentialiter ordinatē. tūc vlt̄sup̄ma esset infinite
simplicitatis et simpliciter simplex. vlt̄sup̄ima
esset infinite cōpositiōis. nā q̄libz grad⁹ i ascē/
dēdo tollerēt aliqd̄ de cōpōe. et p̄ oppositū tri/
buerēt aliq̄m q̄dū simplicitatis. et cōuerso i
descēdēdo. ergo cū h̄mōi ascēsus ⁊ descēsus sit
infinitus. si sup̄ior est aliqd̄ mō cōposita inferi/
or: erit in infinitū cōposita. et si inferior ē fini/
te cōpositiōis. tūc sup̄ior erit nulli⁹ cōpositiōis
¶ Tercio dico q̄ q̄uis actu non possint esse .3. cōclusio

Secūda cōclusio

.3. cōclusio

producta infinita specie differentia. sunt tñ infi-
nita in potentia a deo pducibilia. Nam cum
dei potentia sit simpliciter infinita. et nullo esse
ctu pducto possit simpliciter exhaustiri. ergo
quacūq; creatura data deus semp p̄t pducere/
2 rem meliorē. ¶ **P.** fm q̄ dicit̄ doctores sat̄ cō-
muniter. de⁹ habet in se ydeas infinitas. s; fm
3 q̄libet ydeā deus p̄t pducere creaturaz. s; rē.
¶ **P.** Aliq̄s intellectus creatus vidēs eum
si posset intendi in infinitū ip̄e semp poss; di-
vina essentia fm gradū intensioris claritatis
videre. cū ḡ de⁹ possit sp̄ creaturā creare q̄ pe-
nes h̄mōi grad⁹ clar⁹ deū videt. h̄mōi at̄ gra-
4 dus sunt infiniti. ergo in infinitū sp̄ nobilio-
rem poterit pducere creaturam. ¶ **P.** Perfe-
ctio creature consistit in quadam assimilatione
ad suū creatorē. quia quanto magis deo assi-
milat. tanto p̄fectior est. cum ḡ nulla possit in
effectū poni creatura q̄ sit taliter deo similis q̄ n̄
possit esse aliq̄ similior. ḡ nō potest aliq̄ poni in
esse pducto qua deus nō possit pducere per-
fectiorē. ¶ **Sed** contra istud sunt q̄daz qui
ponūt q̄ non possit in esse pducī nobilio-
rem p̄fectior creatura q̄ sup̄ma creatura q̄ nunc p-
1 ducta est. quia dyo⁹. v. de di. no. ait. q̄ creatu-
re pcedunt a deo sicut numer⁹ ab unitate. sed
est aliq̄s numer⁹ inter quem et unitatē nulluz
cadit mediū puta binari⁹. ergo ē dare aliquā
2 creaturā inter quam et ip̄m deū nulla creatu-
ra poterit fieri media. ¶ **P.** si de⁹ posset facere
vltra sup̄mam creaturā aliā nobilio-rem. pari-
rōne posset facere vltra illam adhuc aliā no-
bilio-rem. et sic non esset status in p̄dicatis i q̄d.
quod est contra p̄m p̄mo p̄sterior. vbi p̄-
batur q̄ de necessitate est status et in ascenden-
do sup̄ius. et in descendēdo infer⁹. et i medijs
3 ¶ **P.** Aug⁹. xij. c. scilicet. ait. Duo fecisti domine
vni p̄te et aliud p̄te nihil. Sed si posset
fieri nobilio-rem creaturā q̄ facta sit. tunc Aug⁹
non dixisset sup̄mā nūc creaturā esse p̄te deū.
4 ¶ **P.** si posset fieri nobilio-rem creaturā q̄ facta
sit. tūc mūdus nō esset p̄fectus. quia sibi desi-
ceret huiusmodi p̄fectissima creatura. ¶ **P.** iij.
5 phic. dicit. q̄ n̄ itur ad formā et p̄fectionem.
tūc q̄tum p̄uenit esse in potentia. t̄m cōuenit
et in actu. cum igitur ascendendo ad nobilio-
rē creaturā eatur ad formā et p̄fectionē. ergo si
6 posset dari nobilio-rem ip̄a tam actu esset. ¶ **P.**
omnes creature continent̄ sb̄ certis generib; sed
omnia genera sunt finita. ḡ repugnat speci-
7 es creaturaz esse infinitas. ¶ **P.** Richardus
iij. de tri. c. vlti. ait. Sicut humani corporis
effigies est sine capite. sic vniuersitas creatu-

Opinio 5
ria.

raz sine nobilissima creatura. cum ḡ vniuersuz
nō debeat carere capite. ḡ actu habet nobilissi-
mā creaturaz. ¶ **Sed** istud non valet. quia
si repugnaret p̄ se fieri nobilio-rem creaturā vel
talīs repugnantia se teneret ex parte creature.
vel ex parte diuine potentie. Nō p̄mo modo.
quia hoc solū repugnat ex parte creature. qd̄
trahit creaturā extra limites creature. sed du-
plicare nobilitatē nobilissime creature vlt̄ tri-
plicare vel quomōcūq; multiplicare. dum so-
lum maneat finita. non trahit creaturam ex-
tra limites create. Nec etiaz repugnat ex par-
te potentie diuine. Nam cū talis potentia sit
idem qd̄ diuina essentia. ip̄a est illimitata et
simpliciter infinita. ¶ **Ad** p̄mū ḡ dicendum
q̄ similitudo nō currit p̄ omnes p̄des. nulla
em̄ similitudo de creaturis p̄t ad diuinā trāsi-
ferri q̄n in multis claudicat. In hoc ḡ est sile-
q̄ numeri sic p̄cedūt ab unitate q̄ unitas tā-
tūmodo est simplex. et om̄s numerus est cō-
positus. et quāto numer⁹ est p̄p̄inquitior vni-
tati tāto ē min⁹ cōposit⁹. et q̄to magis ab eo
distat tāto est cōpositior. In hoc tñ q̄ aliq̄s
numer⁹ sic respicit unitatē q̄ inter ip̄m et vni-
tate non cadit nec cadere p̄t numerus medi⁹
nō est simile. quia quelibet creatura quātūli-
bet p̄fecta distat in infinitū a p̄fectione diui-
na. ¶ **Ad** scdm̄ dicendū q̄ talis p̄cessus i in-
finitū non est impossibilis mō q̄ dixi in p̄nci-
pio ist⁹ conclusio. ¶ **Q.** aut̄ phis dicit statū
esse in p̄ se p̄dicatis cuiuslibet generis. verum
est fm̄ modū quem nūc in rebo videmus. sed
quin deus istū modū possit imutare hoc ver-
ba illa non p̄uincūt. Posset em̄ deus si vellet
plures facere species in eodem genere. et simi-
liter alia rerū genera pducere. ¶ **Ad** tertium
dicendū q̄ aug⁹. p̄ verba talia non intendit
diuine negare potētē quin possit res sibi simi-
liozes pducere q̄ pducite sint. sed vult Aug⁹
q̄ inter res iam pductas est dare vnā naturā
s. angelicā que deo magis p̄p̄inqua est. et ali-
am q̄ ab ip̄o magis elongata est. puta p̄maz
materiā. ¶ **Ad** quartū dicendū q̄ mund⁹ ex
carentia illi⁹ nobilissime creature creabilis n̄
debet dici imp̄fectus. quia mūdus nō habet i
se aliquā naturā rale habilitatē passiue potētē
q̄ sit apta nata p̄fici h̄mōi creatura. cūz eni-
tales creature solū sint in potentia actiua cre-
atois. nihil deficit mūdo spectat̄ ad ip̄m mū-
dum. ex nō existentia h̄mōi creaturaz. Hoc
em̄ solum est de factioe mūdi qd̄ diuine vo-
luntati placet esse in mūdo. ¶ **Ad** quintum
dicendū q̄ illa p̄p̄o phi solū est vera de potē-
B

Contra opi-
nionem.

Solutio
Ad.1.

Ad.2.

Ad.3.

Ad.4.

Ad.5.

tria naturali. sed mundus nō est ad hōi crea-
 turas in aliq potētia naturali sed solū obediē-
 tiali. **Ad 6.** Ad sextū dicens qd q̄uis illa sint
 finita q̄ videm⁹. posset tū deus si velle pdu-
 cere ifinita mō quo dictū est. **Ad 7.** Ad septimū
 dicens qd si nobilissima nō debet referri ad il-
 lud qd deus absoluta sua potētia pducere pos-
 set. sed quātū ad illud qd pducere voluit. qz
 vt sic pensatis solū naturalibz tūc āgelica na-
 tura est nobilissima. sed pensatis gratiis euz
 naturalibz. tūc humanitas dñi nostri iesu xpi
 est nobilissima creatura. ⁊ hec est caput toti⁹
 mūdi. **Quarto** dico qd saluo sp̄ meliorū iu-
 dicio. n̄ videt̄ mihi qd aliqua dicitōz iplacet
 p̄ diuinā potētiā actu esse ifinita solo nu-
 mero differentia. Quia q̄cqd deus de entibus
 pmanentibus ab eterno successiue pducere po-
 tuit. hoc totū simul pducere p̄. nisi hōi si/
 multas repugnet effectui. vel creaturā ponat
 extra terminos creature. sed de si mūd⁹ fuisset
 ab eterno omni die potuit pducere vnū lapidē
 q̄ntū ad res materiales. ⁊ simul poterit talia
 pducere. ⁊ p̄ sequens ifinita. **Dixi** autē maio-
 ri de rebz pmanentibus. quia verisimil̄ appet qd si
 deus causasset vnū motuz ab eterno. q̄ talem
 motū non posset sil pducere. **Dixi** etiā qd non
 repugnet effectui. qz ifinita actu esse q̄ specie
 differūt. ⁊ essentialē ordinē ad se inuicē habēt
 effectui repugnat. qz in essentialiter ordinat⁹
 oportet dare p̄mū mediū ⁊ vltimū. **Ubi** qz
 autē actu talia signant non p̄ esse ifinitas. et
 repugnat p̄ sequens ac dicitōem implicat ta-
 lia actu esse ifinita. **Dixi** tertio vel creaturaz
 ponat extra terminos creature. ppter quosdaz
 q̄ ponūt in dubiū vtz de⁹ possit actu pducere
 duas creaturas distātes ab inuicē ifinitū
 fm pfectōem. qz planū est qd fieri nō potest
 quia aut altera esset pur⁹ nihil aut altera esset
 infinite pfectionis actu. qz vtrūqz ponit seu
 trahit creaturā extra terminos creature. **Istoz**
 autē nihil obstat d̄ indiuiduis rez materialū
 siue etiā spūaliū. cū ipa sint entia pmanentia
 nec inter eos sit aliq̄ essential̄ ordo. **P.** nō
 repugnat deo pducere actu ifinitū magnitu-
 dine. ⁊ nec ifinitū multitudie. maxie de his
 q̄ solo numero dñit. añcedens declaratū est i
 p̄ma cōclōne. ⁊ sequētia de septz. **P.** deus
 p̄ simul pducere oia in diuidua q̄ p̄nt p̄ci-
 pare nafaz aliq̄ speciei. ⁊ talia sūt ifinita. qz
 si essent in certo numero. tūc illis pductis ex-
 hausta esset diuinā potētia. ⁊ limitata ad ali-
 quē certū num̄ez indiuiduoz eiusdē speciei.

Quarta conclusio

P. exp̄sse p̄dit Auz. et Agazel. q̄ saltē in
 sepatis a materia nō repugnat actu esse ifini-
 ta solo numero dñi. **Sed** triū ist⁹ cōclūsi-
 onis tenēt doctores q̄ plurimi venerabiles.
 et arguūt sic. Nulla sp̄es numeroz p̄ esse in-
 finita. sed omnē multitudinē necesse est eē in
 aliq̄ specie numeroz. ⁊ nulla multitudo p̄ esse
 ifinita. **Maioz** p̄t. qz numer⁹ est multitudo
 mēsurata p̄ vnū. vtz. x. metaphisice. sed esse
 mēsuratū repugnat ifinito. **P.** omne crea-
 tū p̄hendit s̄ certa intentōe ⁊ creant⁹. ⁊ infini-
 titū nō p̄hendit s̄ aliq̄ certa intentōe. ⁊ zē
P. sic ifinito fm magnitudinē nō p̄ esse
 aliq̄d mai⁹. sic ifinito fm multitudinē n̄ p̄
 esse aliq̄d plus. ⁊ omni pducta multitudie p̄
 esse aliq̄d plus. ⁊ nulla poterit esse ifinita
Maioz p̄t. **Probat** maioz. qz si esset aliqua
 multitudo pducta cui p̄ diuinā potētiā n̄
 posset fieri additio. tūc diuinā potētia esset o-
 taliter exhausta. **P.** si esset actu aliq̄ mul-
 titudo ifinita. tūc totū esset eāle parti. siue ro-
 tū nō esset maius sua pte. falsitas p̄sequēt̄ est
 nota. **Probat** sequētia. qz binari⁹ est p̄ q̄ter-
 nari⁹. ⁊ in multitudie ifinita tot essent qua-
 ternari⁹ q̄ binari⁹. **Sed** nec ista cōcludūt.
Ad p̄mū q̄ dicens qd maioz est falsa. nā
 multitudo in plus se habet q̄ numer⁹. alias
 nō staret loco generis in delectōe ipi⁹ nume-
 ri. ⁊ iō nō ois multitudo est in aliq̄ sp̄e nūeri.
Ad scōm dicens qd sic ifinitū cōp̄hendit
 s̄ certa cognitōe rei. vt p̄baui in p̄mo libro.
 sic etiā si de⁹ velle ipm pducere p̄benderet
 s̄ certa intētiōe rei. **Ad** tertiu dicens qd
 vtz p̄ cōmentatozē. xij. meth. ex h̄ nō d̄r aliq̄
 potētia diminuta. qz nō facit qd ipossibile
 est esse factū. Et qz data multitudie simpli-
 citer ifinita. tūc ipossibile est fieri vel etiā
 factā esse maiozē. ideo potētia rei nō debet di-
 ci diminuta vel exhausta. si non possit facere
 maiozē multitudinē. qz illud nō possenō p-
 cedit ex impotētia rei. ⁊ ex repugnātia ipi⁹ ef-
 fectus. **Ad** quartū p̄t p̄ ea q̄ dixi super⁹
 in scōdo articulo in solutōe septimi argumētī.
Nam p̄portio toti⁹ nō p̄t argui ex cōpatōne
 seu p̄portōe p̄tū. nisi pres sint tales q̄ sint p
 p̄portione tali toti. **Sed** quaternari⁹ ⁊ bina-
 rius nō sunt ptes p̄portione multitudini i-
 finite. ⁊ ex eoz ad inuicē p̄portōe nihil p̄t ar-
 gui de multitudie ifinita. **Ad** argumētū
 p̄ncipale nego maiozē. **Ad** p̄batozē di-
 co qd cum potētie rōnales seu intellectuales
 sint ad opposita. iō deus cū agit p̄ intellectu
 et voluntatē. in eodem instanti quo agit p̄c

Contra

Solutio

Ad 1.

Ad 2.

Ad 3.

Ad 4.

Ad p̄ncipale argu.

[Marginal notes on the right page, including 'De mensura' and other text.]

nō agere. nō q̄ possit agere z nō agere s̄l̄ cott
innctim. sed dilunctim. qz p̄ hoc vel h̄. v̄nd
in illo p̄oz natura quo ceus phabuisset esse/
ctum anqz pduxisset peligere potuit alteram
partem libere. z scdm suam electōem pducere
vel non producere.

Distinctio secunda.

De angelica ita

q̄ natura. zc. Postq̄ magister
determinauit de creatōe rerū z in
generali. hic de ea p̄sequit̄ in speciali. Et diuī
ditur in tres ptes. Nam p̄mo determinat de
creatura pure sp̄iali. Secdo de creatura pu
re corpali. Et tercio de partim sp̄iali et partim
corpali. puta de hoīe. q̄ fm corp⁹ p̄uenit cum
creatura corpali. et fm animā cum sp̄iali
Secunda incipit distinctōe. xij. ibi. Hec de
angelice nature. Tercia distinctōe. xvi. ibi.
His excuris. Prima in duas. qz primo
tractando de sp̄iali creatura p̄mittit pceden/
di ordinem. Secudo iuxta p̄missum ordinē
annectit exēcutōem ibi. Quod auctoritates
Et hec in duas. Nam p̄mo ostendit quādo
z vbi ipi angeli sint creati. Secudo in quali
natura sint creati z quibz p̄fectōibz decorati.
dist. iij. ibi. Ecce ostensum est. Prima i du
as. qz p̄mo tractat de tpe creatōis ipoz āgelo
rū. Secudo de loco creatōis eoz ibi. Jā ostē
sum est. Quantū ad p̄mū est aduertendū
q̄ circa intū creatōis ipoz angeloꝝ aliq̄ au
toritates sacre sp̄itūe sibi mutuo vident̄ re
pugnare. idō mgr sic p̄cedit. qz p̄mo ex h̄mōi
auctoritatibz inducat dubitatōem circa ange
loꝝ creatōem. Secudo ponit suā r̄sionem.
Tercio sue r̄sionis s̄biūgit p̄batōnem.
Quarto auctoritate hieronimi inducit obie
ctiōē. Et q̄nto illi? obiectiōis s̄bit̄ absolu
tiōē. Secūda ibi. Unde itaqz. Tercia ibi.
Q̄ aut̄ s̄l̄. Quarta ibi. Hieronim⁹ t̄n̄ super
ep̄lam. Quinta ibi. Nos autē qd̄ p̄ri? Et
hec est s̄nia ist⁹ p̄me p̄tis distinctōis secūde
in generali. circa quā quero hanc questōē.

Utrum eum et

tempus realiter differant. Et
videt̄ q̄ non. qz illud qd̄ est men
sura p̄pria duratōis successiue. hoc nō dis
fert realiter a tpe. sed est ip̄m temp⁹. s̄z eūū est
h̄mōi. Maior patet. minor p̄bat. qz dura/
tio angeloꝝ est successiua. nam sol⁹ dei dura/
tio est tota simul. sed eūū est mēsurā duratio
nis angeloꝝ. s̄. zc. Contra stabile z muta
bile realiter differūt. sed fm Aug. lxxij. q. q.
de tempibz eternis. inter eum et temp⁹ hoc
diffat q̄ illud stabile est. illud autē mutabile.
Hic quattuor sunt videnda. Primo
qd̄ sit eūū. Secudo qd̄ sit temp⁹. Ter
tio de eo qd̄ querit. Quarto virū sit vnum
eum oim̄ eūūmōz

Quantū ad primū

est aduertendū q̄ quidditatē rei p̄pue scire nō
possim⁹ nisi cognitis ei⁹ genere z d̄ia ex quibz
sua diffinitio integrat̄. Et iō p̄mo videndū
est in q̄ genere ip̄m eūūz reponit. Secudo
qua differētia a ceteris eūūidē generis distin
guat̄. Quo ad p̄mū ponā quattuor conclusi
ones. Prima est q̄ eūū nō est in p̄dicamē
to q̄ntitat̄. Secda q̄ nō est in p̄dicamēto
relatōnis. Tercia q̄ nō est i p̄dicamēto relatō
nis. Quarta erit q̄ q̄uis eūū non sit suba
mēto esse p̄ nisi fm d̄ia. Primū p̄bat sic.
Illud qd̄ nō est sensibile nec ē fm esse p̄iūctūz
rei sensibili. nō p̄t eē i p̄dicamēto q̄ntitat̄. eūū
qd̄ est mēsurā angeloꝝ est h̄mōi. s̄. zc. Ma
iorē p̄to p̄mo auctē simplicij q̄ aut sup̄ p̄dica
mēt̄ q̄ q̄litate interempra intermif̄ ois p̄p̄e
tas z caracter intellectual̄ z sensib̄l̄. q̄ntitate
at̄ interempra sensibile solū z cōpositū interi
mif̄. hoc at̄ nō sequeret̄ nisi oē qd̄ ē in p̄dicamē
to q̄ntitat̄. eē sensibile vel saltē sensibili cōm
ctū. P̄bat eādē maiorē rōne sic. Ea q̄ s̄nt cōsi
derata a mathematico q̄uis fm cōsideratōz s̄nt
sepata a sensibilibz. in fm eē necessario s̄nt sen
sibilibz cōiūcta. s̄z mathematic⁹ cōsiderat̄ oī
eo qd̄ est i p̄dicamēto q̄ntitat̄. s̄z oē qd̄ est in p̄
dicamēto q̄ntitat̄ aut est sensibile vel saltē sen
sibilibz cōiūctū. Et iō a destructōe p̄sequit̄ illud
qd̄ nō est sensibilibz cōiūctū. nō poterit esse in
p̄dicamēto q̄ntitat̄. Minorē s̄l̄ p̄to qz illud
qd̄ est idē realiter qd̄ eē angeli nō est res sensi
bilis nec rei sensibili cōiūctū. s̄z eūū p̄dictū est
idē realiter saltē materialiter qd̄ eē āgeli. s̄. zc.
Maior p̄z. minor p̄bat̄ infer⁹. Potest
etiā p̄ma minor p̄bat̄ sic. Sensibile nō ē p̄p̄e
p̄pabile in sensibili fm reb̄itā p̄portione. sed
eūū cū sit p̄p̄a mēsurā angeli ē p̄p̄e sibi p̄pa
bile. s̄z cū eē angelicū qd̄ p̄ se z p̄mo eūū mēsu
rat̄. sit qd̄ simplr sp̄iale z insensibile. ip̄m eūū
nō poterit eē qd̄ sensibile. s̄z istud possz

Contra

Articulus
pmus

Articulus
pmus pmi
pncipalis.

Prima cō
clusio.

Instantia
B 2

instari sic. Sicut patet in predicamentis. c. d. qn-
 titate. proprius est quantitatis secundum eam quale vel
 inaequale dicitur. sed secundum mensuram aliqua dicuntur
 equalia vel inaequalia. quod cum tu dicas eorum esse
 mensuram. oportet te dicere eorum esse quantitatem.
Confirmat. Et confirmat. Quia illud quod per sui com-
 mensuratum nos certificat de duracione et quantitate
 rei hoc videtur esse quantum. sed eorum per sui com-
 mensuratum nos certificat de duracione et per-
 petuitate ipsorum angelorum. **Rursum** dico quod multa sunt
 quae aliquo modo habent quantitativum. et per con-
 sequens possent dici quantitates secundum dicitur. quod tamen
 non sunt vere quantitates siue quantitates secundum
 esse. et talia prout dicitur equalia vel inaequalia ra-
 tione rationalis modi. Quibus enim scia non sit qua-
 titas habet tamen modum quantitativum prout scilicet eadem
 scientia cadunt plura vel pauciora scibilia. ra-
 tione cuius modi vna scia potest dici equalis vel
 inaequalis alteri scie. Sic in proposito per predi-
 cta nec in mensura angelica nec in eius duracione
 arguitur proprie quantitas. quibus bene arguitur quod
 dem modus quantitatis. **Et** per idem patet ad-
 firmationem. nam duratio angelorum non est quanti-
 tas. quibus habet modum quantitativum. **Ad**
 cundo dico quod eorum non est in predicamento quantitatis
 Et quibus habet eadem rationem quae probata est con-
 clusio prima. tamen habet per hoc. Illud quod mensurat esse et
 duracionem angelorum non est in predicamento qua-
 litatis. eorum est huiusmodi. **Maiores** patet. Nam quibus
 aliis qualitates dicantur esse mensura omnium
 sui proprii generis. ut albedo dicitur. x. meth. men-
 sura omnium colorum. nulli tamen qualitati convenit me-
 surare ea quae sunt extra genus qualitatis. sed esse
 angelorum et sua perpetuitas non sunt de genere qua-
 litatis. **Ad** quod in nulla specie qualitatis non
 est in genere qualitatis. quia omne quod est in aliquo
 genere est in aliqua illius generis specie. Sed
 eorum in nulla specie qualitatis est. Non quidem
 in prima. quia habitus et dispositio ut sunt in prima
 specie qualitatis sunt ab arte. et in his differunt
 ab his quae sunt in tertia specie qualitatis. Nam
 eadem res ut est ab arte seu consuetudine dicitur habi-
 tus. si autem est a natura dicitur passibilis qualitas.
 Et eodem modo de dispositione quae est in prima spe-
 cie. et passione quae est in tertia specie. Eorum autem
 non est ab arte. sublata enim omni arte nostra ad
 huc eorum essentia cum superiora non dependeat ab in-
 ferioribus. Nec in secunda et tertia specie. Nam est ipsi-
 us angelorum cum sit esse substantiale cuius mensura est
 ipsum eorum est naturaliter prout quod sit sua naturalis
 potentia ad actum. vel quod sit quaecumque passio
 vel passibilis qualitas existens in ipso angelo.
 Sed mensura est eorum mensurato. Nec etiam

Confirmat

Solutio

Ad confir-
mationem
Secunda con-
clusio

1

2

in quarta. quia forma et figura de quarta specie
 qualitatis solum esse habent in rebus corporalibus.
Tertio dico quod eorum non est de predicamento re-
 lativum. quia illud quod secundum se habet rationem mensurae non est
 de predicamento relativum. eorum est huiusmodi. minore
 suppono. pro maiore. quia illud quod proprie habet
 rationem mensurae hoc adequatur mensura-
 to. sed relatio non adequatur alicui sed est ipsa
 adequatio. cum sit ipse ordo. **Fortis** dicitur
 quod philosophus. v. meth. ponit tertium modum relatio-
 nis se habere modo mensurae. sic primum modum se habet
 modo numeri. et secundum modum potentie.
 quod si eorum habet rationem mensurae. sequitur quod sit de predi-
 camento relativum. **Rursum** dico quod mensura nihil ponit in me-
 sura ut mensura non refert ad mensuratum. nisi qua-
 ecoverso mensuratum refert ad mensuratum. et ideo licet
 ex hoc possit haberi quod mensura sit relatiuum secundum
 dicitur. non tamen secundum esse. et per consequens non erit in predi-
 camento relativum. quia ea quae sunt in predicamento re-
 lativum sunt non solum ad aliquid secundum dicitur. sed etiam
 secundum esse. **Et** quarto dico quod eorum est in predi-
 camento substantiae. Nam esse angelorum est in predi-
 camento substantiae. sed eorum est idem quod esse angelorum.
 quod est. **Maiores** patet. Nam esse rei saltem per redu-
 ctionem est in eodem predicamento cum re cuius est esse.
 entitas autem angelica est in predicamento substantiae.
 quod est esse angelicum. **Minore** patet. Nam si-
 cut motus celi ut dicitur actus entis in potentia.
 et ut est signatus secundum prius et posterius. non di-
 citur alia et alia re. quibus dicatur alia et alia habi-
 tudine eiusdem rei. et tamen primo modo dicitur motus pro-
 prie. et secundo modo tempus. et per consequens mensura et me-
 suratum coincidunt in eandem. quibus genus alia
 et alia habitudine in se mutua. Sic esse eorum
 non siue angelorum est actus entis in actu secundum
 quod est in actu. et idem esse consideratum ut est quid
 vnum et nihil non signabile penes prius et posterius
 dicitur eorum. quibus eorum realiter est idem quod esse angelorum
 quibus eadem res alia et alia dicitur habitudo-
 nem ut dicitur esse. et ut dicitur eorum. ratione quare habi-
 tudinum aliquid modo formaliter differunt eorum et esse
 angelorum. sicut etiam formaliter differunt tempus
 et motus celi. **Sed** hic possit aliquis instare.
 primo in conclusione. secundo in rationem. **Contra** con-
 clusionem sic. Illud quod solum deo proprie convenit
 non debet attribui angelis. sed solum dei mensura si-
 ue duratio eorum dicitur quod suba sua. quod angelorum dura-
 tio siue mensura non potest esse eorum suba. **Contra**
 maiorem predicacionem sic. Esse differunt a suba seu
 essentia in oi creatura. quibus esse angelorum non pote-
 rit esse suba. nec per consequens in predicamento sube. cum

Tertia con-
clusio

Instantia

Solutio

Quarta
conclusio

Instantia

1

2

Dist.

[Marginal notes in a smaller hand, partially illegible. Some legible words include:]
 in quarta. quia forma et figura de quarta specie
 qualitatis solum esse habent in rebus corporalibus.
 Tertio dico quod eorum non est de predicamento re-
 lativum. quia illud quod secundum se habet rationem mensurae non est
 de predicamento relativum. eorum est huiusmodi. minore
 suppono. pro maiore. quia illud quod proprie habet
 rationem mensurae hoc adequatur mensura-
 to. sed relatio non adequatur alicui sed est ipsa
 adequatio. cum sit ipse ordo. Fortis dicitur
 quod philosophus. v. meth. ponit tertium modum relatio-
 nis se habere modo mensurae. sic primum modum se habet
 modo numeri. et secundum modum potentie. quod si eorum
 habet rationem mensurae. sequitur quod sit de predi-
 camento relativum. Rursum dico quod mensura nihil ponit in me-
 sura ut mensura non refert ad mensuratum. nisi qua-
 ecoverso mensuratum refert ad mensuratum. et ideo licet
 ex hoc possit haberi quod mensura sit relatiuum secundum
 dicitur. non tamen secundum esse. et per consequens non erit in predi-
 camento relativum. quia ea quae sunt in predicamento re-
 lativum sunt non solum ad aliquid secundum dicitur. sed etiam
 secundum esse. Et quarto dico quod eorum est in predi-
 camento substantiae. Nam esse angelorum est in predi-
 camento substantiae. sed eorum est idem quod esse angelorum.
 quod est. Maiores patet. Nam esse rei saltem per redu-
 ctionem est in eodem predicamento cum re cuius est esse.
 entitas autem angelica est in predicamento substantiae.
 quod est esse angelicum. Minore patet. Nam si-
 cut motus celi ut dicitur actus entis in potentia.
 et ut est signatus secundum prius et posterius. non di-
 citur alia et alia re. quibus dicatur alia et alia habi-
 tudine eiusdem rei. et tamen primo modo dicitur motus pro-
 prie. et secundo modo tempus. et per consequens mensura et me-
 suratum coincidunt in eandem. quibus genus alia
 et alia habitudine in se mutua. Sic esse eorum
 non siue angelorum est actus entis in actu secundum
 quod est in actu. et idem esse consideratum ut est quid
 vnum et nihil non signabile penes prius et posterius
 dicitur eorum. quibus eorum realiter est idem quod esse angelorum
 quibus eadem res alia et alia dicitur habitudo-
 nem ut dicitur esse. et ut dicitur eorum. ratione quare habi-
 tudinum aliquid modo formaliter differunt eorum et esse
 angelorum. sicut etiam formaliter differunt tempus
 et motus celi. Sed hic possit aliquis instare.
 primo in conclusione. secundo in rationem. Contra con-
 clusionem sic. Illud quod solum deo proprie convenit
 non debet attribui angelis. sed solum dei mensura si-
 ue duratio eorum dicitur quod suba sua. quod angelorum dura-
 tio siue mensura non potest esse eorum suba. Contra
 maiorem predicacionem sic. Esse differunt a suba seu
 essentia in oi creatura. quibus esse angelorum non pote-
 rit esse suba. nec per consequens in predicamento sube. cum

angelus sit creata. **C**ontra minorē sic. Causa differt realiter a causato, sed mēsurā est causa mensurati. & eū cū sit mēsurā esse ipi⁹ angeli nō poterit esse idē qd̄ esse ipi⁹ angeli. Maior patet. qz̄ nihil p̄t esse causa sui ipsi⁹. Minorē p̄t. qz̄ certificatio cognitōis ali⁹ rei p̄t esse p̄ causam. s; p̄ mēsurā p̄t certificarur p̄t nissime de ip̄o mēsurato. s; mēsurā ē causa ipi⁹ mēsurati. **P.** & cessa tota rōne. adhuc non seq̄t̄ conclusio. Nam s̄m te motus actio & passio sunt idē realiter. & solū differūt s̄m aliā & aliā habitudinē. & tñ sunt in diuisis p̄dicamentis. Nam mot⁹ est in p̄dicamto rei ad quam est motus. & idē mot⁹ s̄ hac habitudinē vt est ab agente est in p̄dicamto actōis. vt aut̄ recipit in patēte est in p̄dicamto passiōis. Sic in p̄posito dato q̄ esse angeloz̄ sit in p̄dicamto sube vt assumit in maiori. & q̄ eū sit realiter idē qd̄ esse angeloz̄ vt d̄ in minori. p̄pter tñ aliā & aliā habitudinē qz̄ formaliter cōcernet esse vt esse est. & eū vt eū est. poterit esse in diuisis p̄dicamentis. **P.** tumet p̄cedis q̄ eū nō sit suba. s; erit accidēs. & p̄ nōs n̄ erit in p̄dicamto sube. qz̄ ait alphorabi⁹ in libro de ortu sciāz. Scias nihil esse p̄ter subam et accidēs & creatorē sube & accidēs b̄ndictū in secula. **A**d p̄mū dicēdū q̄ toto sillogis/ mo p̄cesso. nō p̄t̄ conclusiō nisi q̄ eū nō sit dī/ recte in p̄dicamto sube. eo q̄ nō recipiat p̄dī/ catōem s̄stantie. ex h̄ aut̄ inferre q̄ nullo mō sit in p̄dicamto sube. est nō solū fallacia cōfē/ q̄ntis. sed etiā s̄m qd̄ ad simpliciter. Unde si cut nō valet p̄t̄ nō est q̄ntitas. s; nō est in p̄dicamto q̄ntitat̄. sic in p̄posito nō valz̄ eū nō est substantia. s; nō est in p̄dicamto s̄stan/ tie. **A**d scdm̄ dicēdū eodē mō. Cū scien/ dū q̄ aliqd̄ p̄t esse in p̄dicamto sube q̄nqz̄ mo/ dis. Primo p̄ se & directe. & de tali p̄dicat̄ s̄/ stantia q̄ est gen⁹ siue p̄dicamentuz̄. Secūdo mō sic essentialē p̄tes illi⁹ sube q̄ directe ē in p̄dicamto sube. puta materia & forma s̄stā/ ntialis. & de his nō p̄dicat̄ suba q̄ est genus. s; suba q̄ est analogum. Tertio mō illud p̄ qd̄ existit suba. puta ipm̄ esse sube. de isto nec p̄re/ dicat̄ suba q̄ est gen⁹. nec suba q̄ est analogū. sicut nec q̄ntitas de puncto. Quarto habitu/ do fundata sup̄ subam rei p̄petue. sicut nunc emi. Quinto habitudo fundata sup̄ eē h̄mōi sube. & h̄ mō ipm̄ eū reducūt ad p̄dicamentuz̄ sube. **A**d tertū dicēdū q̄ causa et causa/ tum q̄nqz̄ sumūt penes rem. ita q̄ res ē causa rei. aliq̄n penes habitudinē. ita q̄ in eadē re vna habitudo est causa alteri⁹ habitudinio.

Solutio. Ad.1.

Ad.2.

Ad.3.

Primo mō causa & causatū differūt realiter. Sedo mō nō oportet q̄ differāt realiter. sed sufficit q̄ differāt habitualiter seu modaliter. vel aliq̄ mō formaliter. Propter qd̄ licz̄ actio & passio dicant eandē rem. in lib. tñ. vi. p̄ncipioz̄ passio d̄ effect⁹ illatioz̄ actionis rōne alteri⁹ et alterius habitudinio. sic in p̄/ posito. &c. **A**d quartū dicēdū q̄ nō ē s̄le & habitudinibz̄ fundatis in rebz̄ p̄dicamēti sube. & de habitudinibz̄ fundat̄ in accidentibz̄ bus. nam habitudo adueniēs rei & p̄dicamē to accidenti⁹ p̄t eā reponere in alio p̄dicamen to. cū sint pla p̄dicamta accidentū. s; habitu/ do adueniēs rei & p̄dicamto sube nō p̄t eam reponere in alio p̄dicamto. qz̄ nō p̄t eā repō nere in aliq̄ p̄dicamto accidentis. qz̄ sicut ha/ bitudo adueniēs accidenti nūqz̄ reponit ipm̄ in p̄dicamto sube. sic nec econverso. nec p̄t eam reponere in alio p̄dicamto s̄stantie. cū sit so lū vñū p̄dicamentuz̄ s̄be. necessario q̄ relinq̄t eā in eodē p̄dicamto. **A**d q̄ntum dicēdū sic ad p̄mū. Et ad dictū alphorabi⁹ dicēdū q̄ loq̄t̄ ibi de rebz̄. non aut̄ de rebz̄ habitudinibz̄. **D**e differētia aut̄ ipsi⁹ eū patebit in tertio articulo p̄ncipali.

Ad.4

Ad.5.

De differētia cui.

Quantum ergo ad secundū articulū dicēdū q̄ duplex est tēp⁹. Est em̄ vñū tēpus mēsurās motū rez̄ corpali um. et aliud mēsurās motus & oparōes rerū spūaliū. Et qz̄ de isto sedo aliq̄liter tetigi sup̄ ruis libro p̄mo. dist. xxxvij. id̄ causa breuita ris ad p̄ns solū dicat̄ de p̄mo. et circa hoc po nā duas p̄lōnes. **P**rima est q̄ tēpus q̄ntū ad suum esse materiale est ens nafale ab actu nre rōis totaliter independens. **S**ecda q̄ quātū ad suū eē formale et cōpletū ab actu rōis necessario dependet. **P**rimū p̄tō sic illud qd̄ est realiter idē q̄ mot⁹ p̄mū mobil̄. est ens nafale siue reale ab actu rōis penitus independēs. s; tēpus q̄ntū ad suū esse materia le est realiter idē qd̄ mot⁹ p̄mū mobil̄. vtz̄. iij. phicoz̄. vbi phis ondit q̄ tēpus nihil aliud est nisi p̄us & poster⁹ p̄ceptū vel numeratuz̄ in motu p̄mū mobil̄. s; &c. **S**ecdo dico q̄ tēpus q̄ntū ad suū esse formale necessario depē det ab actu rōis. qz̄ impossibile ē esse numera tū actualiter sine numerate. s; tēpus est mot⁹ numerat⁹ s̄m p̄us & poster⁹. put iā dictū est. **P**. s̄m beatū Aug. ij. c̄f. tēpus est p̄ceptō vel affectio animi. qua aīa p̄cipit rē trāseuntē quia vt ait Aug⁹. ibidē. tēpus non est aliquid

Articulus secundus.

Ja. multa narrat d̄ tē porc. iij. qz̄ q. iij.

Conclusio p̄ma.

Ratio

Secunda conclusio.

B 5

la in q̄ numeratōe circūscripta nihil de tēpo
 re relinquit nisi solus motus. ¶ Dato etiā
 q̄ h̄mōi idēntitas ex mēsuratōe pcederet. n̄
 t̄i p̄pter h̄ t̄pus esset eadē rōne idē cū quiete.
 qua est idem cū motu. q̄ nō equaliter mēu
 rat vtrūq̄. nam t̄pus est mēsurā motus per se
 quietis aut p accidēs. ¶ Possēt etiā dici q̄
 t̄pus nō est idē motui cui⁹ oppositū quietem
 mēsurat. q̄ cessante p̄mo motu cessat etiā t̄p⁹
 p̄. et iō t̄pus nō possēt mēsurare q̄rētē oppositā
 p̄mo motui. ¶ Ad q̄rtū dicendū q̄ t̄pus nō ē
 p̄tinuū nisi rōne mot⁹ vel in q̄rtū est idēz cū
 motu. Nam s̄m sūū esse formale t̄c t̄pus cū
 sit numer⁹ magis est q̄d discretū q̄ p̄tinuum
 p̄opter q̄d vt ait p̄hs. vi. p̄hicoz. mot⁹ ha
 bet p̄tinuitatē a magnitudinē. et t̄pus a motu
 Ad p̄batōem dicendū q̄ cōmentator non lo
 q̄t̄ ibi de motu locali de q̄ loq̄mur in p̄posito.
 ¶ Ad q̄ntū dicendū q̄ Aūc. fuit forte il
 li⁹ opionis. sed Aristō. fuit oppositē opinio
 nis. vt iam patuit. ¶ Ad sextū dicendū q̄
 q̄uis necesse sit mēsuratū realiter differre a
 mēsurā extrinseca. sic em̄ t̄p⁹ est mēsurā om
 niū creaturaz a q̄ etiā omēs creature realiter
 differunt. nō est t̄n necessariū mēsuratū rea
 liter differre a sua mēsurā intrinseca. ad rela
 tionē em̄ mēsuratū ad suā mēsurā intrinsecāz
 sufficere differentia formalis. q̄ nō innascat ex
 diūsitatē rez s̄z habitudinū. vt ex p̄cedētibz.
 cū q̄ eū sit mēsurā intrinseca ipsi⁹ esse rei. cui
 terne. et t̄pus mēsurā intrinseca mot⁹ p̄mi mo
 bilis. iō nō oportet eū realiter differre ab eē
 rei eterne. nec t̄pus a p̄mo motu. q̄suis rea
 liter differat t̄ps a ceteris motibz q̄z nō est
 mēsurā intrinseca sed extrinseca. ¶ Tertū est
 t̄n q̄ cuiuslibet motui p̄ter illud t̄pus cōe corre
 spondet t̄pus p̄p̄riū q̄ mēsuratū intrinsece. vt
 patet in f̄er. li. iij. dist. xlviij. ¶ Ad p̄mūz
 sc̄dam cōclusionem dicēdo q̄ nō nego t̄pus
 esse rem extra aiā. vt est t̄n q̄ t̄pus ē passio
 motus p̄mi. nō q̄ modo cui⁹ loq̄ndo de passio
 ne. sed large. put vna et eadē res s̄z alia t̄n ha
 bitudine supra p̄t dici passio sūq̄psi⁹. ¶ Ad
 sc̄dā dicendū q̄ dispositio rez nataliū q̄ sim
 pliciter sunt natales. nō solū q̄rtū ad sūū esse
 fundamētale. s̄z etiā q̄rtū ad sūū esse cōple
 tiuū seu formale. talū inq̄z rerū dispositio ē q̄
 possunt esse sine aiā. sic aut t̄pus nō est res na
 turalis. cū in suo esse formali p̄cemat nume
 ratōem q̄ sine aiā fieri nō p̄t. ¶ Ad tertiū di
 cendū q̄ dato q̄ mot⁹ fuerit anteq̄ esset ani
 p̄ruit t̄n eque b̄n numerari talis mot⁹ ab in
 tellectu angelico vel diuino. sic nūc numerat

ab intellectu humano. ¶ Dato etiā q̄ p̄tunc
 nullus intellectus numerasset motū p̄dictū.
 t̄c dicerē q̄ t̄pus p̄tūc nō fuit formaliter. q̄
 uis fuerit s̄m sūū esse fundamētale siue mate
 riale. ¶ Ad quartū dicendū q̄ t̄ps habet esse
 in aiā obiectiue et sibi correspondet in re extra
 pus et postē numerata in motu p̄mi mobi
 lis. ex hoc t̄n nō habet q̄n t̄ps dependeat ab
 aiā. multa em̄ inueniunt q̄ obiectiue sunt in
 intellectu et obiectiue in re extra. q̄ t̄n dependēt
 ab aiā q̄rtū ad sūū esse. sic ut apparet de oibz
 artificiātibz. ¶ Ad q̄ntū dicendū q̄ q̄uis
 animi p̄ceptio nō sit longa vel breuis s̄biecti
 ue. p̄t t̄n esse longa vel breuis obiectiue. put
 anima p̄cipit rem longā vel breuē.

Ad. 4.

Ad. 5.

Articulus tertius.

Conclusio p̄ma.

Instantia

Solutio.

Quantus ad terciū
 articulū ponam tres cōclusiones. ¶ Prima
 est q̄ eū realiter differat ab eternitate. ¶ Se
 cūda q̄ realiter differat a suo p̄mo nūc ¶ Ter
 cia q̄ differat realiter a t̄pe. ¶ Primo dico q̄
 eū differat realiter ab eternitate. q̄z variabile
 et inuariabile differūt realiter. s̄z eū est men
 sura variabil. eternitas inuariabil. Maior
 p̄z. p̄batur minor. primo q̄ ad p̄mā p̄tem. q̄z
 omē adnihilabile est variabile. s̄z eūm cui⁹
 sit idem q̄d esse angeloz. vt patuit in p̄cedē
 tibus. est adnihilabile. omēs em̄ creatura est
 adnihilabilis. Sc̄da p̄ minoris. s̄z q̄ eterni
 tas sit inuariabil patz p̄ Dyo. x. de di. no. Et
 p̄bat rōne. q̄z mēsurā intrinseca rei simplici
 ter inuariabil est simplr inuariabil. sed eter
 nitas est mēsurā intrinseca ipsius esse diuini
 q̄d simplr est inuariabile. q̄ zc. ¶ P̄ mēsurā
 realiter differens a suo nūc. realiter differat a
 mēsurā q̄ realiter est idem cū suo nūc. sed eū
 realiter differat a suo nūc. vt p̄bato i cōclusiōe
 sc̄cūda. et eternitas est realiter idē cū suo nūc.
 q̄z sicut se h̄z mēsuratū ad mēsuratū. sic se
 h̄z mēsurā ad mēsurā. s̄z esse rei cui⁹ prop̄ria
 mēsurā est eternitas. et essentia rei siue sub
 stantia rei cui⁹ p̄p̄a mēsurā est nūc eternitas
 s̄z idē oīo realiter. q̄ zc. ¶ S̄z forte h̄z insta
 bit aliq̄s p̄ auctozem de causis q̄ ait. q̄ intelli
 gentia parificat eternitatem. cū q̄ eū sit mēsu
 ra intelligētē. q̄ eū nō videtur ab eternitate
 differre. ¶ R̄ndeo q̄ eū d̄z a vita. Nam s̄m
 b̄m Aug. sup Gen. p̄ma mulier vocata fuit
 vita. eo q̄ esset m̄ oīm viuētū. n̄ra autē s̄ra
 h̄z eua. Et q̄ apparet q̄ eū vel eua idem est
 q̄d vita. Et q̄z s̄m p̄clū eternitas est mēsurā
 vite. iō q̄nq̄z vñū istoz accipit p̄ altero. puta

B 4

Solo rō
 nā sc̄daz
 questionē.

Ad. 1.

Ad. 2.

Ad. 3.

eternū p. suo. et econuerso. Proprie tamē lo/ quendo eū non dicitur eternitas simplr. s; eter/ nitas picipata. et de illa loquitur auctor: de cau/ sis in pdicta ppositione. **S**ecūdo dico qd eū et nūc eū differunt realiter. Nam nō mī/ nor est differentia mēsure ad mēsuram q; sic mēsurati ad mēsuratū. et h; nullū h; du/ bium loquēdo de ppa mēsurā in trīseca. **S**z esse angeli cui' ppa in trīseca mēsu/ ra est ipm eū. et sba angeli cui' ppa mēsurā est nunc eū differunt realiter. ergo et eum et nunc eū differunt realiter. **P**. sic se h; nūc tps ad tps. sic se h; nūc eū ad eū. sed nunc tps differt realiter a tpe. nam illa que sūt idē realiter differētib; in rebus creatis. oportet qd inter se differant realiter. sed tempus est idēz realiter quod p̄mus motus. et nunc tps est idem realiter qd substantia p̄mi mobilis. ut declarat frater Egidius doctor noster in scri/ pto sup. uij. phicoz. et in questionib; de mēsu/ ra angeloz. et in multis alijs locis. Cum ḡ p̄mus motus differat realiter a p̄mo mo/ bili. sequitur qd tps realiter differat a nūc tē/ poris. ergo tē. **S**ed contra istud cum dicitur in pbarde qd nūc tps sit realiter idē quod substantia p̄mi mobilis. arguit quidā doctor sic. Sicut se habet p̄ncipus ad lineā. sic se ha/ bet nūc ad tps. sed punctus non potest esse idem realiter cū sbiecto lineę. ḡ nec nūc pote/ rit esse idem cū mobili qd est sbiectū mori. et per p̄ncipus sbiectū tps. cū tps fm te sit idem qd motus. **P**. ex dictis ei' potest argui sic. Illa que sic se habent qd vnum potest manere realiter altero non manente. illa non sunt idēz realiter. sed mobile p̄mū potest manere. nō manente nūc tps. qz nunc tps nō potest eē sine tpe. nec p̄ncipus sine motu. sed mobile p̄mū p̄t esse qnq; erit sine motu. et per p̄ncipus sine nūc et sine tpe. **P**. sicut se habet temp' ad motum et mediante motu ad mobile. sic se h; nūc tps ad mutatū esse. et mediante mutato esse ad mobile. sed sic se h; tps ad motum et mobile. qd quīs aliquo modo possit concedi qd tps sit idē qd motus. nullo tamen modo conceditur qd sit idem qd mobile. ergo sic se ha/ bebūt nunc ad mutatū esse et ad mobile. qd quīs/ nus possit concedi aliquo modo qd sit idēz qd mutatū esse nō tamen potest concedi qd sit idēz qd ipm mobile. **P**. quanto aliqua p̄tinua q̄ntitas minus imēdiate inest sbstantie. tan/ to min' p̄t dici qd termin' cōis ad quem p̄tes ei' copulantur sit sba. sed imēdiate inest sbe superficies vel alia q̄ntitas p̄manens q; tps.

Sol. p̄mo suo q̄libet q. vij. et. ij. q̄lz. q. vij. Egidii.

q̄ cuius nulli' q̄ntitatis p̄manens p̄tinuatō sic fiat qd p̄tes ei' ad sbam tāq; ad terminū cō/ mune copulant. ḡ nec nūc tps ad qd partes tps. ut ad terminū eōdem copulant poterit eē sba p̄mi mobilis. **S**ed p̄mum dicendū qd similitudo nō currit q̄ntū ad oia alias nō est similitudo sed esset ydentitas. unde sufficit qd in hoc sit simile qd sicut p̄tes linee p̄tinuat in puncto quīs punctus nō sit linea nec ps linee. sic p̄tes tps p̄tinuat in ipō nunc quīs nūc nec sit tps nec ps tps. **S**ed scdm di/ cendū qd nunc est idē qd sba p̄mi mobilis nō quomodo cū q; sumptia. sed vt fluens est et vt subicit motu. et isto mō nō manet sba p̄mi mobilis nō manente nūc tps. **S**ed tertius dicendū qd quīs similitudo que p̄tenditur i maior tenet in aliquo. in multis tñ deficiat. unde suo modo maior est similitudo inter tē pus et motū. q; inter nūc et mutatū esse. quia tam tps q; motus est qd successiuū fm rem et fm rōnem. sed nunc est quid p̄manēs idē fm rem in toto tpe. quīs mutet fm rationē. ut patet. iij. phicoz. sed mutatū esse nō p̄ma/ net nec rene ratione. ḡ tē. **S**ed quartus di/ cendū qd maior p̄t negari si vna illaz q̄ntita/ tū est successiua. qz cōtinuatū q̄ntitatis suc/ cessiue non oportet esse in eodē genere cū ipā. qz oportet qd tale p̄tinuatū sit aliqd p̄manēs alias esset p̄cessus in infinitum. s; p̄tinuatū q̄ntitatis p̄manens est in eodē genere cum tali q̄ntitate. ideo magis possibile est p̄tinua/ tiuū q̄ntitatis successiue esse sbstantiā q; con/ tinuatū q̄ntitatis p̄manētis. quīs imēdiate sbstantiā q; q̄ntitas successiua. **E**tiam cō/ tra istam scdm p̄clusionē arguit quidaz do/ ctor sic. In duratōne indiuisibili qd nec habet extensionē nec successiōnē non potest nūc dif/ ferre ab h̄mōi duratōe. qz duratio et nunc nō differūt nisi sicut extensum et indiuisibile. sed eum est h̄mōi. ḡ tē. **R**nde qd licet duo ī diuisibilia simul existentia in eodē sbiecto seu fundamento differre nō possint. tñ si fun/ dant in diuersis realiter differre possunt. sed vt iam patuit eū fundat in ipō esse angelico tāq; sua intrinseca mēsurā. et nūc eū i essen/ tia ipi' angeli. qd quidē esse et essentia realiter differūt. ideo maior illi' rōnis assumit saluz **T**ertio dico qd eū realiter differt a tempe. qz ille mēsure differt realiter. quaz mēsu/ rata differunt realiter. sed motus et esse ange/ li quozum mēsure sunt tempus et eū diffe/ runt realiter. ergo tē. **P**. mēsurā simul to/

Solutio

Ad. 1.

Ad. 2.

Ad. 3.

Ad. 4.

Durand.

Tertia cō

clusio

1

2

... in se habet...
... ad terminū cōmune copulant...
... similitudo nō currit q̄ntū ad oia alias nō est similitudo sed esset ydentitas...
... in puncto quīs punctus nō sit linea nec ps linee...
... sic p̄tes tps p̄tinuat in ipō nunc quīs nūc nec sit tps nec ps tps...
... scdm dicendū qd nunc est idē qd sba p̄mi mobilis nō quomodo cū q; sumptia...
... vt fluens est et vt subicit motu...
... isto mō nō manet sba p̄mi mobilis nō manente nūc tps...
... sed tertius dicendū qd quīs similitudo que p̄tenditur i maior tenet in aliquo...
... in multis tñ deficiat...
... unde suo modo maior est similitudo inter tē pus et motū...
... q; inter nūc et mutatū esse...
... quia tam tps q; motus est qd successiuū fm rem et fm rōnem...
... sed nunc est quid p̄manēs idē fm rem in toto tpe...
... quīs mutet fm rationē...
... ut patet...
... sed mutatū esse nō p̄manet nec rene ratione...
... ḡ tē...
... sed quartus dicendū qd maior p̄t negari si vna illaz q̄ntitātū est successiua...
... qz cōtinuatū q̄ntitatis successiue non oportet esse in eodē genere cū ipā...
... qz oportet qd tale p̄tinuatū sit aliqd p̄manēs alias esset p̄cessus in infinitum...
... s; p̄tinuatū q̄ntitatis p̄manens est in eodē genere cum tali q̄ntitate...
... ideo magis possibile est p̄tinuatū q̄ntitatis successiue esse sbstantiā q; cōtinuatū q̄ntitatis p̄manētis...
... quīs imēdiate sbstantiā q; q̄ntitas successiua...
... etiam cōtra istam scdm p̄clusionē arguit quidaz doctor sic...
... In duratōne indiuisibili qd nec habet extensionē nec successiōnē non potest nūc differre ab h̄mōi duratōe...
... qz duratio et nunc nō differūt nisi sicut extensum et indiuisibile...
... sed eum est h̄mōi...
... ḡ tē...
... Rnde qd licet duo ī diuisibilia simul existentia in eodē sbiecto seu fundamento differre nō possint...
... tñ si fundant in diuersis realiter differre possunt...
... sed vt iam patuit eū fundat in ipō esse angelico tāq; sua intrinseca mēsurā...
... et nūc eū i essentia ipi' angeli...
... qd quidē esse et essentia realiter differūt...
... ideo maior illi' rōnis assumit saluz...
... Tertio dico qd eū realiter differt a tempe...
... qz ille mēsure differt realiter...
... quaz mēsurata differunt realiter...
... sed motus et esse angelis quozum mēsure sunt tempus et eū differunt realiter...
... ergo tē...
... P. mēsurā simul to/

ta differt a successiva. sed eum est mensura simul tota vel saltem no successiva. temp^o autem est mensura essentialiter successiva. g^o r^e. Maior patet. minor autem in virtute ponit Dyo. r. de di. no. dicens. Magis proprie existenti mensurantur eio. et ea que sunt in generatione tempore. **P**. mensura tota existens in suo nunc. differt ab ea realiter q^o nec ipsa nec aliqua sua pars existit in suo nunc. sed eum cu^o sit simul totu^o fm sanctos doctores existit totum in suo nunc. sed nec tempus nec aliqua pars temporis existit in suo nunc. quod querit pars temporis sit divisibilis. ergo r^e. **P**. si. confes. ait Augustin^o. Si plens t^o plus semper esset presens. non esset tempus s^z eternitas. cum ergo eum semper sit presens. sequitur q^o non sit tempus. **S**ed forte dicitur q^o duratio angeli cum sit duratio entis creati. non pot^o esse tota simul. r^e per consequens erit successiva. et non differt a temp^o. **R**espondeo q^o esse eternorum quod mensura/ tur eio non est successivum sed totum simul quous non eque perfecte sicut ipsum esse divinum. et ideo eum mensurans esse angeloru^o et duratorem eorum dici potest eternitas. quia eum grece eternitas dicitur latine. est tamen eternitas participata. sola enim eternitas dei est eternitas simpliciter. sicut et e^o dei quod mensurat est esse simpliciter. ergo r^e.

Instantia

Solutio.

Articulus quartus.

Thomas pre prima q. 11. art. 6.

Quantum ad quartum principale quous multa essent dicenda. tamen ratione veritatis ad hoc me determino q^o non sit vnum eum omnium eternorum. quia si esset vnum eum mensurans omnia eterna. aut istud eum poneretur in altiori euiterno fm gratiam. et tunc cu^o hoc sit anima christi. sequeretur q^o ante q^o anima xpi esset creata q^o euiterna caruissent mensura. aut in altiori euiterno fm naturam. et tunc in lucifero esset mensura omnium beatorum. quod nullatenus esset consonum veritati. **S**ed contra istud arguit doctor communis sic. Si essent plura eua. aut essent simul. aut vnum post aliud. Si primo modo tunc essent in eodem nunc. et per consequens illa plura eua essent vnum eum. Si secundo modo tunc vnum eoru^o non esset perpetuum. et per consequens non esset eum. **P**. si non esset vnum eum in vno nobilissimo euiterno qd^o esset mensura omnium euiternoru^o. hoc maxime esset pro tanto quia omni euiterno deus potest nobilius euiternu^o producere. sed hoc non obstat.

quia consimiliter deus potest vnum nobilius corpus mobile producere q^o sit p^oma mobile. et t^o tempus fundatu^o in motu istius p^omi mobilis vnu^o existens est mensura omnium temporalium. ergo a simili. r^e. **P**. arguit quidam alij sic. Illud quod in essentialiter ordinatus est notius omnibus ceteris hoc est mensura omnium ceteroru^o. sed supremus angelus est notior omnibus euiternis. Maior patet. quia mensura debet esse notior mensuratis. Minor etiam patet. quia in intellectu/ li natura illud quod est perfectius est simpliciter notius. **P**. sicut se habet perfectissimus color ad ceteros colores. sic se habet perfectissimu^o euiternum ad omnia euiterna. sed albus color sine albedo propter sui perfectiorem est mensura omnium colorum. vt patet. r^e metaphisice. ergo vnum euiternu^o pura p^oma propter sui perfectiorem erit mensura omnium euiternoru^o. **P**. quanto aliqua sunt magis ordinata tanto magis reducitur ad vnam mensuram. sed euiterna non sunt minus ordinata q^o temporalia. ergo omnium euiternorum mensura erit vnu^o eum. sicut omnium temporalium vnu^o tempus. **P**. illud quod per superabundantiam dicitur vni soli conuenit. mensura est h^omo. quia dicitur. r^e meth. q^o vnu^o quodq^o mensuratur minimo sui generis. ergo in omni genere erit vna t^o mensura et per consequens in genere euiternoru^o erit vnu^o t^o eum. **S**ed ista no videntur concludere. nam cu^o eum sit mensuratio duratio ipso euiternoru^o. r^e omnia euiterna no sunt vnius duratiois. vt apparet de animabus hominu^o. quarum vna precedit aliam duratone. ergo omnium euiternorum non erit t^o vnum eum. sed vnu^o quodq^o euiternu^o mensurabitur suo proprio eio tanq^o mensura intrinseca. tanq^o vero mensura extrinseca mensurabitur p^oma substantia que est deus. vt patet. r^e metaphisice. mensura em^o extrinseca habet causalitatem super ipsum mensuratu^o. et per consequens non poterit competere cuiusq^o euiterno respectu alterius euiterni. cum nullu^o euiternum habeat causalitatem super alterum euiternum. **A**d primu^o igitur dicendum q^o sicut euiterna se habent ad similitudinem. sic et eua eorum. sunt em^o simul in vno nunc extrinsece et aliene mensure. puta in vno nunc eternitatis. sed non sunt in vno nunc proprie r^e intrinsece mensure. quia vt sic vnu^o quodq^o eum est in suo proprio nunc. hoc enim interest inter tempus eternitatem et eum. quia tempus

Aliud id

4

5

6

Thomas.

Solutio ad. 1.

B 5

nec est totum in suo nūc. nec est idem quod suū nūc. eternitas est tota simul in suo nunc. et est idē qđ suū nūc. sed eū est totū simul in suo nūc. nō est tñ idem qđ suū nūc. et idē rpus est mēsurā fluxibilis et adnihilabilis. eternitas nec fluxibilis nec annihilabilis. sed eū est mēsurā nō fluxibilis est tñ adnihilabilis. **A**d secundū dicendū qđ h accipit nō causa p causa. qz quare eūm vni? eūterni nō pte esse mēsurā oīm eūternoz nō est p tanto qđ dē potest creare nobili? eūternū. sed est p tanto qđ mensura extrinseca hz causalitate sup mēsurato extrinseco. vñū autē eūternū nō habet causalitatem sup altero. idē non est simile de pmo mobili respectu tpalium. et de pmo eūterni respectu eūternoz. qz tpalia dependunt a pmo mobili et a motu suo taliter. qđ si dē faceret vnum aliud nobili? pmiū mobile etā ab illo omnia tpalia essent apta nata dependere. sed vnum eūternum non dependet ab alio eūterni qđ tuncūqz nobiliter creato. omnia em eūterna dependunt immediate a deo. et ideo qđuis rēpus fundatū in motu pmi mobilis sit mensura oīm tpalium. tñ eū fundatū in pmo eūterni non est mensura omniū eūternoz.

Ad tertium dicendū qđ qđuis per illam rationem possit probari qđ deus sit mensura omniū eūternoz. non tñ hoc pbatur de aliq eūterni. nam non quodlibet notius est mensura cuiuslibet ignotioris. sed solum quod sic ē notius qđ ipm facit ad esse ipsius ignotioris.

Ad quartum dicendū qđ sicut omnes colores reducunt in vnum colorem puta in albedinē tāqz in mensuram extrinsecam. sic vtz in eodem. x. meth. omnes substantie reducuntur in vnam substantiam que est deus. omnia ergo eūterna reducunt in vnam mensuram extrinsecam. scilicet in ipsam eūternitātē dei non autem in aliquod eūm qđ sit in aliqua creatura. **E**t per istud idem patet ad quintum. vel dicendū qđ deus potest dici pmiū eūternū. Nam eūternū dicitur omne illud quod est extra vite terminū. hoc est cuius vita non habet terminū. sic ergo accipiēdo potest concedi pmiū eūternū esse mensurā extrinsecam omniū eūternoz.

Ad sextum dicendū qđ deus potest dici illud minimum. qz ibi minimum accipit p simplicissimo. **A**d argumentū pncipale dicendū qđ minor est neganda cum sua probatione. quia qđuis in operationibz angeloz sit successio. quia op rationes angeloz tempē mēsurant. licet hoc tempus sit alteri? rōnis a tpe fundato in mo

Ad pncipale argu.

tu pmi mobil. nō est tñ successio l esse āgeloz nec per consequens in eūo. Unde ex hoc qđ esse angelozū deficit ab esse dei quamuis possit argui qđ sit annihilabile. non tñ sequitur. ex hoc qđ sit successuum siue fluxibile. ergo non concludit.

Imostensuz

Iest rē. Postqz magister tractavit de tempore seu initio creationis ipoz angelozū. Dic ostendit locum prime habitacionis eoz. **E**t duo facit. Nam primo circa hoc pmitit suā determinatōem. Scđo circa determinata mouet vnam questionem. et adiungit suam responsionē. ibi. Dic queri solet. Prima in duas. Nam pmo innuit angeloz ad corpalem creaturā quandaz assimilatiōem. ibi. Simul ergo visibilium. rē. **P**rima in tres. Nam pmo ostēdit ab initio angeloz celū fuisse eoz habitatiōem. Scđo noiat illud celū ostendendo ei? qualitatem et p ditiōem. **E**t tertio p ditiōz addit recapitulatōem. Scđa ibi. **N**ec appellat. Tercz ibi. **E**x his liquet. **C**irca illa lectōnem quero hanc questionem

Utrum celum empyreum sit luminosum. **R**espondeo qđ nō. qz i rebo dyaphanis qđto res ē materialior et magi hz p dēlatas pres materiales. tāto ē lucidior. **S**z celū empyreū cū sit corp? nobilissimū dēbet esse maxime formale et min? abundare in pibz materie. qđ rē. **M**aior piz. qz vtdz in de celo et mūdo. ex h stella ē lucidior ps sui orbis. qz est densior et spissior. vnde ppter sui raritātē ignis in sphaera sua nō lucet. modicum em ibi hz de materia ppter sui puritātē. **I**n cōtrariū est mgt in ista secūda distinctione dices. qđ illud celū dē empyreū siue igneū non a calore sed a splendore. **P**ic qz tuoz sunt videnda. **P**rimo em videnduz est de isto celo empyreo. **S**ecundo de celo crystallino. **T**ertio de firmamento seu de celo stellato. **E**t quarto de septem celis planetarum.

Quantū ad primū

pmo videbitur vtrū existētia istius celi possit probari necessaria ratione. **S**ecundo dato qđ hoc non possit probari necessaria rōne ipō tñ i eē supposito. videbit vtz possim? ostēdere

Articulus primus

Prima co- clusio.

quale sit istud celū. **Q**uo ad p̄mū pono du-
as rōnes. **P**rima ē q̄ celū decimū esse qd̄
sancti appellat empyreū non p̄tendi necessa-
ria rōne. Quia illud qd̄ s̄berfugit intellectu
hoīs manētē in suis puris natalibz h̄ nō p̄t per
hoīez p̄bati p̄ statū p̄itē vite. sed eē celū deci-
mū qd̄ appellat empyreū s̄berfugit intellectu
hoīs manētē in suis puris natalibz. **Q**uā-
uor p̄t. p̄bō minorē. q̄z nihil ē in intellectu q̄n
p̄us fuerit i sensu. vtz p̄mo posteriorē. q̄z defi-
ciete sensu deficit scia q̄ est s̄m illū sensū. **Q**uā
h̄ nataliter seu ex puris natalibz nō est intelli-
gibile. nec p̄ p̄is sufficēter inuestigabile. sed
celū empyreū nec seipō nec mediāte aliq̄ suo
effectu est sensu p̄ceptibile. **Q**uā q̄d
natali rōne est necessaria rōne est inuestigabile. hoc
a p̄his vel est sufficēter inuestigatū vel saltez
aliq̄ mō tactū. sed nullū p̄hoz aliq̄d tenēt de
isto celo. vtz infra patebit. **Q**uā s̄z fuerit nō
nullū q̄ s̄ istā rōnes nūc arguere. **P**riō sic
1 Deū eē est natali rōne inuestigabile. **Q**uā celum
empyreū esse erit natali rōne inuestigabile.
Ancedēs p̄t ex his q̄ sc̄si lib. p̄mo. dist. iij.
Probāt oīa. q̄z illud qd̄ min⁹ est elongatū a
sensu r̄ fantasia. illud mag⁹ videt esse inuesti-
gabile natali rōne. s̄z celū empyreū cū sit corpo-
reū est min⁹ elongatū a sensu r̄ fantasia q̄z de⁹
2 q̄ est penit⁹ incorpore⁹. **Q**uā nos possumus
subas sepatas natali rōne inuestigare. **Q**uā ce-
lū empyreū. Anō p̄t. viij. phicoz. r̄. xij. meth.
Cōsequētia etiā p̄t. q̄z cū n̄m intelligere vel
sit fantasia vel nō sit sine fantasia. vtz p̄mo d̄
aīa. r̄ oportet intelligere fantasinata speculari
vtz. iij. de aīa. **Q**uā celū empyreū qd̄ p̄t h̄c ydolū
seu fantasia i ymaginatōe. vel fantasia cum
sit corp⁹ seu corporeū mag⁹ erit inuestigabile
q̄z s̄ba separata. cū nullū p̄t esse ydolū seu fan-
3 tasma. **Q**uā p̄his. viij. phicoz ait. q̄n aliq̄d
est h̄ r̄ h̄ vñ illoz inuenit̄ sepatim. r̄ altez
poterit sepatim inueniri. Verbi gr̄a sic ibidez
ait p̄his. q̄z inuenit̄ aliq̄d qd̄ est mouēs r̄ mo-
bile. r̄ inuenit̄ aliq̄d qd̄ ē mobile r̄ n̄ mouēs.
q̄z inuenit̄ etiā mouēs imobile. seu motor imo-
bilis. s̄z inuenit̄ aliq̄d celū dyaphanū seu trā-
parēs r̄ lucidū. sic est q̄ d̄libet celū planetarū.
et inuenit̄ celū trāspārēs r̄ nō lucidū. sic ē ce-
lū cristallinū. de q̄ infra patebit. **Q**uā erit celū lu-
cidū r̄ nō trāspārēs seu dyaphanū. qd̄ nō p̄t
4 eē aliq̄ nisi celū empyreū. **Q**uā illd̄ qd̄ h̄z influē-
tiā in ista inferiora realez. h̄ p̄t nataliter inue-
stigiari mediāte suo effectū. s̄z celū empyreum
h̄z influētiā realē in ista inferiora vt patebit

Opinio 5 na.

infra dist. xij. q̄ r̄. **S**ed isterōnes q̄uis
sint aliq̄ mō p̄bables r̄ appentes. t̄n nō sūt
necessarie r̄ existentes. **Q**uā anteq̄ ad eas respon-
deā pono sc̄dam r̄clusionem. et est hec q̄ celū
empyreū esse. potest aliquo mō declarari pro-
babili p̄suasione. Et istud patet ex intentōne
beati Augustini sup̄ Gen. ad litterā. ca. viij.
vbi sic arguit. Omne quod mouet innititur
alicui immobili. Et h̄c p̄positōnez declarat
inductiue. q̄z digit⁹ nō mouet nisi palma sit
fira. nec palma mouet nisi fixo articulo cubi-
ti. nec cubit⁹ mouet nisi fixo humero. Et sic
discurredo p̄ singula ostendit q̄ semp corp⁹
motū p̄supponit corpus imobile. cū q̄ nouez
celi sint mobiles. vt infra patebit. **Q**uā videt q̄
p̄supponat decimū celum qd̄ sit imobile. **Q**uā
Ista ar ratio licet sit aliq̄ modo p̄babilis.
nō est t̄n naturalis r̄ necessaria. q̄z naturalis
p̄his nō p̄cederet q̄ aliq̄d corp⁹ est imobile
cū exp̄sse ponat Aristō. viij. et. viij. phicoz q̄
omē corp⁹ est mobile. r̄ omē mobile corpus.
Item diceret p̄his q̄ licet illud qd̄ moue-
tur in aliq̄ motu recto requirat aliq̄d stabile i
q̄ mouet. p̄pter h̄ em loc⁹ d̄r qd̄ imobile. iij.
phicoz. in celū nō mouet in aliq̄ s̄z solū circa
aliq̄d. q̄ nō erigit rōne sui motus aliq̄d imo-
bile in quo mouet. s̄z circa qd̄ mouet. r̄ hoc d̄
facto dat. puta ip̄m centrū terre. **Q**uā p̄mū
ductū p̄tra p̄mā r̄clusionē nego r̄ sequentiā.
quia veritas ista p̄positōis. deus est. ita patz
ex effectibz quos videm⁹ in creaturis. **Q**uā ista
p̄positio apd̄ sapiētes p̄ se nota est. **Q**uā p̄pter
quod ait apostolus ad Ro. p̄mo loquens de
cognitōe gentiliū quam habuerūt de deo. In-
uisibilia dei per ea que facta sunt intellecta cō-
spiciuntur. sempiterna quoq̄ virtus eius et
diuinitas. ymmo etiam Aristoteles nō solū
deum esse. veritiam vñ deum esse quasi ne-
cessaria ratione reducit. xij. meth. circa finem
Sed celū empyreum esse nō apparet euidē-
ter ex aliquo effectū nobis noto in creaturis.
Ad probationem dicendum q̄ licet deus i se
acceptus sit summe elongat⁹ a sensu et fanta-
sia. tamen effectus deum ostendentes nō sūt
elongati a sensu vel fantasia. **Q**uā ad secundū
dicendū q̄ per motū celi necessaria ratiōe pro-
bamus s̄bas separatas esse. sed per nullū effe-
ctum possumus p̄bare celum empyreū esse.
Ad tertū dicendū q̄ naturaliter loquēdo
tūc maior n̄ ē s̄a vniūsaliter. q̄z in hoīe uafa-
liter stant simul s̄ba r̄ accidens. in deo s̄ba
sine omni accidente. r̄ t̄n nō p̄t dari nataliter
aliq̄d accidēs sine oī s̄ba. cū nataliter accidēt

Contra opi- nionem

Secda co- clusio.

Ad rōnes q̄ r̄clones p̄mam

Amosensuz

Quand p̄mū

phanū. aliaz em̄ obfisteret vifui in tm̄. q' ra/
 di vifualis nō poffent attingere obiectū. nec
 species obiecti poffz venire ad oculū. **¶** Forte
 diceret q' ficut p'z ex pcedentibz quāto aliqd
 in nafa celesti est lucidi? rāto est fuffufius. fz tu
 dicas in pma d'elone iftū inq'fiois. q' celū em
 pyreū est excellēter lucidū. g' erit excellēter fuffu
 lum. 7 p' dñs nullo mō rāz feu dyaphanum.
 et fic videt q' ifta d'elufio contradicat p'ume.

Instantia

Solutio

¶ Rūdeo q' licet p'fice loquēdo. q'nto aliqd i
 celo est lucidi? tanto fit fuffufius. tm̄ ad h' non
 est arata diuina potētia qn poffit etiā i rāfifi
 mo corpe tantā vel maiorē lucē inducere qz p
 nūc fit lux folis. **¶** Et qz decēs eē videt vt corpa
 lis habitatio b'ōz fit valde lucida 7 amena.
 7 cū h' trāfparēs 7 perua vt mutuo fe poffint
 videre. id nō obfante celi empyrei magna lu
 ciditate. illud celū tantā hz trāfparenā 7 ra
 ritatē. quāta celū tantā hz trāfparenā 7 ra
 ritatē. quāta celū tantā hz trāfparenā 7 ra

Tertia cō

clufio

Ratio.

¶ Tercio dico q' loquē
 do p'pe de variatōe feu alteratōe. tūc ift d' celū
 ē inuariabile feu in alterabile. qz illd qd n' pa
 titur p'grinas imp'ffiones. vt ip'e pbat in
 libro celi 7 mūdi. g' multo min' celū empyreū
 patiet h'mōi p'grinas imp'ffiones cū fit nobi
 lifsimū celoz.

Instantia

¶ Forte dicit q' vox corpalis
 effe nō p' nifi in corpe rarefactibili 7 d'ensa
 bili. 7 p' dñs p'pe variabili. fz post mortuozū
 refurrectōez beati d'ei voce corpalis laudabūt
 ac fibi mutuo loquēt. g' rē. **¶** Maior pater. ij.
 de aia. **¶** Minor etiā p'z. qz decēs est q' lingua
 eoz referuiat in vita brā ad diuine laudis p'
 conū. 7 mutue focietatis amicitia exp'medā

Solutio.

¶ Rūdeo q' relufcitatis corpbz b'ōz. ipfi
 beati habebūt in gutture fuo ac rē fibi cōnatu
 rale. q' qdem aer cū p' naturalia inftrumta re
 uerberat ad vocalē arteriā. tūc in reali motōe
 et feiffione ill' aeris erit vox realiter. a q' voce
 reali vlt' p' ipm celū multiplicabit vox in
 tentionaliter in tm̄ q' quilibet p' alterz audire. 7
 quilibet p' alteri intentōem fuā etiā vocaliter
 exp'mere. q'uis ipm celū non fit p'pe rarefacti
 bile vel cōdensabile. variabile feu alterabile.
 fic em̄ nūc vox ab ore hois plara mltō remo
 tius audit qz aer realiter p' vocem feindat. feu
 moueatur. quia licet necesse fit illud in quo ē
 vox realiter moueri et aliquatenus alterari.
 tamen intentionaliter potest esse vox feu fo
 nus in aliquo corpore fine fui alteratōe pro
 pria et reali. **¶** Unde quando loquimur qz diu
 aer ad tumultuatōem vocis realiter moue/
 tur. tam diū in ipō aere est vox realiter. fz cel
 fante aere ab huiusmodi tumultuatōne 7 re
 ali motione. non multiplicatur vlt' vox
 feu fonus nifi intentionaliter. fic in gutture
 et in ore beatorū erit vox realiter. in celo autēz
 folū intentionaliter. **¶** Quarto dico q' iftud
 celūz est immobile loquēdo d' motu locali. qz
 proprius locus illorum qui funt in perfecta
 quiete debet esse immobilis. fed celum empy
 reum est proprius locus beatorum qui funt
 in perfecta quiete. ergo rē. **¶** Maior patz. quia
 proprius locus ad locatum habet aptitudi
 nem 7 conformitatē. minor patz ex dictis fan
 ctorum multoz hic in littera. **¶** Sed contra
 iftam conclufionē arguit quidam fic. **¶** Omne
 corpus est mobile. quia dicit p'hus in p'fifi
 cis q' omne corpus mobile et omne mobile
 corpus. fed celum empyreū est corpus. vt de
 fe patet. **¶** P. omne corpus naturale est mo
 bile. fed celum empyreū est corpus naturale.
 ergo rē. **¶** Maior patet. quia natura est p'nci
 piū motus et quietis eius in quo est. vt d'z. ij.
 p'ficoz. **¶** Minor p'bat. quia omne corpus
 aut est naturale aut mathematicū. fed celum
 empyreum nō est corpus mathematicū. er
 go erit corpus naturale. **¶** P. angeli funt mo
 biles. ergo et celum empyreū est mobile. cōfe
 quentia patet. quia nulla rōne videtur q' cor
 pus fit immobilius fpū. probat antecedens.
 quia in libro Job dicitur de angelis. Qui fer
 uunt ei nō funt ftabiles. et i angelis fuīs rep
 perit prauitatē. **¶** Et fm aplūm. angeli funt am
 ministratoz. ij. fpūs in ministeriū miffi eorum
 qui electi funt ad falutem. **¶** Ad p'mum di
 cendum q' p'hus in hoc fuit deceptus q' nul
 lum corpus credit esse fup ipm. p'muz mo
 bile. et quia omne corpus existens infra p'muz
 mobile aliquo modo dependet ab eo. et p' cō
 fequens est mobile. nam illud qd dependet a
 mobili oportet aliquo modo esse mobile. idō
 apud p'hm ifta p'pofitio reputabatur p' fe ve
 ra quia dicitur. omne corpus est mobile. fed ut
 rei veritate p'pofitio est falfa apud xpianos.
 q' ponūt aliqd corp' fup ipm p'mū mobile. pe
 nit' indepēdēs a p'mo mobili. fic est ipm celū
 empyreū. **¶** Ad fcdm dicendū q' corp' d' na
 fale duplr. Uno mō eo q' fit p'pofitū ex mate
 ria 7 forma q' dicit nafa. vtz. ij. p'ficoz. **¶** Alio
 mō eo q' fit affectū 7 difpofitū feu informātū
 q' litatibz naturalibz actiuis 7 paffiuis. 7 ifto
 fcdō mō accipiēdo corp' nafale. tūc oē corp'
 nafale nafaliter ē mobile. 7 d' ifto p'cedit ar
 gumētū. fz celū empyreū folū p'mo mō p'dica

Quarta d'elufio

Ratio.

Contra conclufionē.

1

2

3

Solutio.

Ad. 1.

Ad. 2.

6 **A**que quæ descendit de celis. & aque que supra celos. Loquentia patz. qz si in celis seu supra celos non essent aque. tunc de ipsis non posset descendere aque. Antecedens patz. Ben. viij. vbi dicitur. cataracte celi aperte sunt & pluit quadraginta diebus & xl. noctibus. **S**ed ista opinio stare non potest. qz corpora eiusdem nature prime debent habere unum locum naturalem. & si supra firmamento essent aque. tunc vel iste aque inferiores essent extra suum locum naturalem. et per consequens naturaliter ascenderet ad illas aquas superiores. vel ille superiores violenter superius retinerent. eo quod naturaliter deberent descendere ad istas.

Instantia **F**orte ad istud diceret illi ista grossa opinio quod ille aque superiores existentes non possunt descendere nisi aperiantur cataracte celi. quibus aperitis homini aque naturaliter descendunt. sic apparetur tunc diluuij. **S**ed nec istud valz quod in supercelestibus nihil est violentum. ut patz per hunc in de celo & mundo. sed per omni tempore cataracte non essent aperte tunc violenter tenerent superius ille aque. **F**orte adhuc diceret quod propter elongationem rei a suo proprio loco minuit appetitus eius ad locum. **I**sta enim est causa quare motus naturalis est tardior in principio et est velocior in fine. quod in principio illud motus ipsum mobile propter elongationem a loco non habet tamen appetitum ad locum quantum habet in fine quoniam appropinquat ad ipsum locum. **S**ed iste aque que sunt supra firmamento maxime distat a loco istarum inferiorum aquarum. ideo modicum vel nullum appetitum habent ad istum locum ventosum. & per consequens quod non tenent superius violenter. quod si solum est violentum quod est contra naturalem appetitum.

Solutio. **S**ed nec istud valet. quod natura quantum dat de forma tamen dat de loco. hoc est de naturali appetitu ad locum. ut patz. viij. philosophicoz. **S**ed secundum istos ille aque habent veram formam aquae. ergo manente tali forma spiritus manet appetitus ad locum. contra quem si res retinet violenter retinetur.

Instantia **Q**uod autem ignis inferni possit perpetue manere in inferioribus partibus terre. vbi est locus maxime ventosum non obstante quod naturalis locus totus ignis sit sursum. hoc dicitur concedente de terminabo in quarto libro circa finem quoniam tractato de loco penarum ipsorum dicitur. **A**d primum dicendum quod per aquas supra firmamento non inreligunt aquae elementares. quod contra naturalem ordinem ymuni esset quod corruptibile situm suo transcenderet incorruptibile. sed intelligitur celus est stallinum. quod secundum astronomos dicitur primum mobile. **A**d dictum Augustini dicendum quod secundum Aristotelem. ij. de anima. actus aquae conuenit cum corpore

perpetuo in dyaphanitate. **D**icitur & super firmamento esse aque qualitates. quod ibi est dyaphanitas. **A**d secundum nego minor. quod illud celum non dicitur celum aquarum a frigiditate sed a dyaphanitate. **I**n probatione etiam falsum assumit. quod si saturnus reciperet frigiditatem ab homini aquis. tunc saturnus esset corruptibilis. quod quicquid est subiectum qualitatibus actibus & passibus hoc est corruptibile. **U**nde saturnus non est formaliter frigidus sicut isti ymaginans sed virtualiter. **I**tem stelle firmamenti essent multum propinquiores talibus aquis & saturnus. et tamen alique de illis stellis sunt calidissime virtutis. ut apparet de stellis que sunt in signis estivalibus. **A**d tertium dicendum quod nos debemus distinguere inter illas aquas & istas. quod ad hoc cogit ratio naturalis. cui sacra scriptura non contradicit. **A**d quartum dicendum quod quibus in hoc sit simile de homine qui dicitur minor mundus. et de mundo vniuersali. quod sicut sol tenet medium situm inter planetas. sic corpus hominis tenet medium inter partes superiores & inferiores ipsius hominis. tamen propter hoc non potest dici quod propter frigiditatem humani cerebri tenentur loci altioris corde. alique aque elementares & corruptibiles tenentur locis altioris firmamento & ceteris corporibus celestibus quod naturalis ratio iudicium esse videtur quod corruptibile superemineat incorruptibili. **A**d quintum dicendum quod secundum Rabanum propter celestes speras que sunt de quinta essentia adhuc infra celum lune sunt quattuor celi. **Q**uorum primum dicitur celum igneum. & est superior pars sperae ignis attingens celum lune. **A**liud dicitur celum olympium. a qua dicitur motus macedonia quod dicitur motus olympi. quod mons tante referat esse altitudinis quod transcedit omnes nubes. et istud celum est inferior pars sperae ignis. **T**ertium celum dicitur celum ethereum. & est superior pars sperae aeris. quod propter propinquitatem ad speram ignis est sicca. & de facili inflammabilis. et ideo secundum philosophum in de celo et mundo. nomen ethereis signat corpus velocis motus. & de facili inflammabile. **Q**uartum celum dicitur celum aereum. et est inferior pars aeris. **D**e isto celo intelligitur dicitur iussu saluatoris in euangelio cum ait. **A**liud cecidit secus viam & calcatus est & volucres celi comederunt illud. **E**t in psalmo. **V**olucres celi et pisces maris etc. **E**t **B**eneficus primo. **D**ominum namini piscibus maris et volatilibus celi. **E**t de isto celo scilicet aereo potest intelligi auctoritas pro argumento inducta. quia illud celum regitur aquis. id est. nubibus aquosis.

Ad. 2.

Ad. 3.

Ad. 4.

Ad. 5.

Corra opinioem

Instantia

Solutio.

Instantia

Solutio.

Instantia ad solutioe.

Solutio rationum. Ad. 1.

Possit etiā dici q̄ celum firmamēti tegit̄ aquis. id est. celo cristallino qd̄ aqueus dicit̄. nō a frigiditate. sed a dyaphanitate vt̄ dictum est supra. **¶** Ad septū dicendū q̄ in huiusmodi cataraera d̄r̄ via s̄bterranea. et inde trāsfert̄ ad omēs meatū qui est s̄b aliquo sup̄iori. et ideo accipiedo celū p̄ sup̄iori p̄te aeris. tūc h̄mōi cataraete fuerūt iteriora nubū. que tēpore diluuij abundantissime pluuias effuderūt. **¶** Vel per cataraetas possim⁹ intelligere replanetas virtualiter hūidos et pluuiolos. qui tpe diluuij omēs erant congregati i signo humidissimo. puta in aquario. p̄pter qd̄ tāta descendit pluuiaz abundantia quasi si celum se appuisset et ex se flumina infer⁹ transfuderit. est igit̄ locutio non propria sed metaphorica cuz dicitur cataraete celi aperte sunt.

¶ Alia est opinio quā recitat aug⁹. xij. c̄. q̄. que dicit. q̄ iste aque nō sunt corporales s̄z tantūmodo spūales. i. ipsi angeli sancti. de quibz d̄: in ps̄. Aque que sup̄ celos sunt laudēt nomen dñi. Et hanc opinionē videt̄ ibidē aug. tenere dicens domino de h̄mōi aquis. Videt̄ faciē tuā semp. et ibi legūt sine labijs. que sit eterna volūtas tua. Hanc tñ opinionē videt̄ aug⁹. retractare li. ij. retractationum dicens. Qd̄ dixi firmamētū factū inter spūales aq̄s sup̄iores. et corporales inferiores. nō satis consistere dicitū est. **¶** Et ideo est tertia opinio q̄ ponit iuxta trālem sensum q̄ p̄ aquas sup̄ firmamento debent intelligere celū cristallinū. qd̄ nō est cum istis inferioribz aquis eiusdem nature. sed est de natura quinte essentie.

Ad. 6.

Opio. 2.

Opio. 3.

Articul⁹ tercius.

Instātia.

Solo.

Instātia.

Quantū ad terciūz
p̄ncipale p̄mo videndū est de natura firmamenti. Secūdo de motibz et d̄ditōnibz eius.

¶ Duo ad p̄mū dico q̄ firmamentū ē corp⁹ quinte essentie et non est elementaris nature. quia om̄e corpus elementaris nature est naturaliter alterabile. sed firmamentūz et quelibet alia s̄pera celestis est alterans inalterabile. vt̄ p̄t̄ p̄ p̄m. q̄. et c̄.

¶ Sed contra istud videt̄ eē opinio platonicoz. qui dicebant celum esse ignee nature. quia facit effectus siles effectibz ignis. quia calefacit et illuminat nō min⁹ q̄ ipse ignis. **¶** Respondeo q̄ quis tam celum q̄ ignis sint causa p̄dictoz effectū. hoc cuz fit aliter et aliter. Nam celū est causa equinoctia h̄mōi effectū in istis inferioribz. s̄z ignis est causa vniuersa. **¶** Etia contra istā cōclusionē videt̄ esse dicta aliquoz theologozum

qui dicūt celū factum ex aqua. et hoc probāt ex dictis sanctoz. **¶** Respondeo q̄ sancti intelligunt p̄ aquā materiā celi de qua factū est celū. **¶** Quo ad sc̄dm est aduertendū. q̄ firmamentū seu celum stellatūz mouet̄ duplici motu. Uno ab oriente in occidentem. et iste est motus diurnus q̄ rapit̄ et circūuoluit̄ a s̄pera p̄m̄ mobilis. et isto motu mouet̄ super polis mūdī. quoz vn⁹ eleuat̄ nobis q̄ d̄r̄ polis arcticus. et alter sup̄p̄mit̄ nobis q̄ d̄r̄ polis antarctic⁹. **¶** Alio motu mouet̄ ab occidēte i orientem. et hoc a p̄prio suo motore. et isto motu mouetur sup̄ polis zodiaci. hoc aut̄ motu fm̄ prolocom in almagesti in centū annis mouetur solū p̄ vnū gradū. quoz gradū in celi circūferentia sunt. 360. Et illo suo p̄prio motu firmamentū p̄fecte nō reuoluit̄ nisi in. 36. milibus annoz. Nam cuz gradus in celo sine vram dicitū est. 360. et in centuz annis transeat solū vnū gradū. ideo decem gradus trāsbibit in mille annis. centū gradus in decem milibus annoz. 300. gradus in 30. milibus annoz. et sic tota reuolutio occupabit tēpus. 36. milū annoz.

Solo. De secundora.

Quantūz ad quar
tum p̄ncipale est aduertendū q̄ celi planeta rū sunt septē in quoz quolibet est solum vna stella q̄ d̄r̄ planeta. a planetes grece qd̄ est erroz latinē. et ideo q̄nq̄z iste stelle dicūt̄ errance p̄pter varias eoz motus. Nam quia iste stelle nō sunt fixe in orbibz suis sicut stelle octauę s̄pere. sed vel sunt fixe in circulo eccentrico. q̄ alio noie appellat̄ circūl⁹ deferens. vel sunt fixe in circulo epiciclo. q̄ circūl⁹ claudit̄ intra superficie circuli deferentis. et ideo q̄nq̄z mouēt̄ ad ault̄z. q̄nq̄z ad aquilonē. et hoc p̄pter obliquitatē deferentis. q̄nq̄z vident̄ moueri retrograde. q̄nq̄z p̄cessine. et q̄nq̄z vident̄ se habere stationane. et hoc p̄pter circūlū epiciclū.

¶ Istoz aut̄ omniū exp̄siorē declaratiōnem ad p̄ns causā breuitatis obmitto. **¶** Dic aut̄ est planetarum ordo incipiendo ab inferiori: Prim⁹ est luna. Secūdus mercur⁹. Tertius venus. Quartus sol. Quintus mars. Sext⁹ iupiter. Septimus saturn⁹. **¶** Duo aut̄ iste stelle habent̄ distinctas virtutes. et in q̄ signo zodiaci quelibet istaz stellaz p̄puz habet̄ dominiū. dño p̄cedente q̄nq̄z intendo specialiter p̄tractare. **¶** Ad argumentū p̄ncipale p̄t̄ ex his q̄ dicta sunt circa p̄mā cōclusionem sedē inquisitiōis p̄m̄i articuli.

Art. 4.

Ad p̄ncipale argu.

Ecce ostensum
est si p̄ magister nisi in ostēsi
quasi natura angeli fuit
natura: quibus p̄teritibus deest.
Et videtur p̄ns d̄ns. Nam p̄mo vram
natura p̄teritibus angeli p̄ copioz
tūc ad aliquā cōsuetudinē. Secūdo p̄t̄
compositū ad q̄dam vniuersū d̄m̄. q̄
h̄m̄ p̄t̄ vidēt̄. P̄ma in d̄m̄. q̄
p̄mo ostēdit̄ quia trāsit angeli h̄m̄
tūc ad cōsuetudinē ad p̄teritibus natiū.
Secūdo ostēdit̄ quia trāsit angeli h̄m̄
natura. Nam p̄mo ostēdit̄ in quibusdā
natiū p̄teritibus angeli h̄m̄. d̄m̄.
Et h̄m̄ in p̄ns. P̄ma est p̄ns h̄m̄
videtur in tres p̄ns. Nam p̄mo quia
et vniuersū vniuersū p̄ns p̄ns
natura. Secūdo ostēdit̄ q̄ vniuersū
natura p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns
natura. Tertio ostēdit̄ q̄ vniuersū
natura p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns
natura. Quarto ostēdit̄ q̄ vniuersū
natura p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns
natura. Quinto ostēdit̄ q̄ vniuersū
natura p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns
natura. Sexto ostēdit̄ q̄ vniuersū
natura p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns
natura. Septimo ostēdit̄ q̄ vniuersū
natura p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns
natura. Octavo ostēdit̄ q̄ vniuersū
natura p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns
natura. Nono ostēdit̄ q̄ vniuersū
natura p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns
natura. Decimo ostēdit̄ q̄ vniuersū
natura p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns
natura. Undecimo ostēdit̄ q̄ vniuersū
natura p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns
natura. Duodecimo ostēdit̄ q̄ vniuersū
natura p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns
natura. Tertiodecimo ostēdit̄ q̄ vniuersū
natura p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns
natura. Quattuordecimo ostēdit̄ q̄ vniuersū
natura p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns
natura. Quindecimo ostēdit̄ q̄ vniuersū
natura p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns
natura. Sedecimo ostēdit̄ q̄ vniuersū
natura p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns
natura. Decimosecundo ostēdit̄ q̄ vniuersū
natura p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns
natura. Trigesimo ostēdit̄ q̄ vniuersū
natura p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns
natura. Quadragésimo ostēdit̄ q̄ vniuersū
natura p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns
natura. Quingentesimo ostēdit̄ q̄ vniuersū
natura p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns
natura. Sexcentesimo ostēdit̄ q̄ vniuersū
natura p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns
natura. Septingentesimo ostēdit̄ q̄ vniuersū
natura p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns
natura. Octingentesimo ostēdit̄ q̄ vniuersū
natura p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns
natura. Novecentesimo ostēdit̄ q̄ vniuersū
natura p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns
natura. Millesimo ostēdit̄ q̄ vniuersū
natura p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns
natura.

Distinctio tertia.

Ecce ostensum

est rē. **V**ic magister nitit̄ inuesti-
gare in quali natura angeli fue-
rint creati. ⁊ qualibz perfectionibus decorati.
Et dividitur in partes duas. Nam p̄mo tra-
ctat de natura ⁊ p̄fectione angeloz p̄ cōparatio-
nem ad culpam ⁊ innocentiam. **S**ecūdo per
cōparationem ad gl̄iam ⁊ miseriam. dist. iij.
ibi. Post hec videndū. **P**rima in dual. quia
p̄mo ostendit quales fuerūt angeli i p̄mor/
dio sue creatōis q̄stum ad p̄fectōes n̄afales.
Secūdo quales fuerunt q̄stum ad p̄fectō-
nes morales. ibi. **I**llud quoq; rē. **P**rima in
duas. Nam p̄mo ostendit in quibusdaz na-
turalibz p̄fectōibz angelozum differentiaz.
Secūdo ostendit eoz cōuenientiam. ibi.
Et sicut in p̄dictis. **P**rima est p̄sentis lectōis
⁊ dividitur in tres p̄tes. Nam p̄mo quattuor
attributa vniuersaliter angelis ⁊ ueniētia
enumerat. **S**ecūdo inuestigat vtrū taliz
attributoz p̄cipatio oīmbz angelis equali-
ter conueniat. **T**ertio h̄mōi inquisitionis ve-
ritatem determinat. **S**ecūda ibi. **P**ic consi-
derandū ē. **T**ertia ibi. **I**lle ergo. rē. **Q**uia
fm̄ p̄mū istoz quattuor attributoz mgr̄ di-
cit quēlibet angelū habere simplicem essentiā.
ideo quero hanc questionem.

Utrum angeli sint aliquo modo cō-
positi. **E**t videt q̄ non. quia aut
est cōpositus ex materia ⁊ forma.
aut ex esse ⁊ essentia. aut ex genere ⁊ differentia
sed nullo istoz modoꝝ angeli vident̄ esse cō-
positi. ḡ rē. **M**aior patet ex sufficienti diui-
sione. **M**inorē p̄bato q̄stū ad oīs suas par-
tes. **Q**uā em̄ angelus non sit cōpositus ex ma-
teria ⁊ forma. patet. xij. meth. vbi p̄hus ponit
q̄ quilibet intelligentia sit purus actus im-
mixtus ⁊ separatus ab oī materia. **Q**uā aut̄
nō sit cōpositus ex esse ⁊ essentia. patz quia
fm̄ p̄m. viij. meth. in vno ⁊ eodem potētia
p̄cedit actum. **S**i ḡ essentia angeli esset suuz
esse. tunc essentia esset in potentia ad esse. ⁊ p̄
cōsequens angelus p̄us fuisset in potentia q̄
actu fuisset. quod est inconueniēs. **Q**uā etiam
nō sit cōpositus ex genere ⁊ differentia. patz
quia in quo nō est repibilis rō speciei: ibi nec
potest reperiri rō generis nec differentia. nam
species includit genus ⁊ differentia. s; in an-
gelis nō reperitur ratio speciei que est p̄dica-
ri de pluribz differentibz numero in eo q̄ qd.

quia nō reperunt plures angeli in eadem spe-
cie. ergo angeli nullo modo sunt compositi.
Contra illud in quo est cōpositio s̄b̄st̄ie
et accidentis hoc aliquo modo est composi-
tum. quia forma simplex s̄b̄iectū esse non p̄t.
vz per boecium in de trini. sed in oī s̄b̄st̄ia
creata est cōpositio s̄b̄st̄ie ⁊ accidentis. cū
in ipa differant s̄b̄st̄ia virtus ⁊ operatio.
vt patet per Dyo. in de di. no. **V**ic quattuor
sunt viderenda que oīa implicant in istis
argumentis. **P**rimo vtrū angelus sit cō-
positus ex materia et forma. **S**ecūdo vtrū
angelus sit cōpositus ex esse ⁊ essentia. **T**er-
cio vtrū ex genere ⁊ differentia. **E**t quar-
to vtrū in angelis inueniatur cōpositio ex
s̄b̄st̄ia ⁊ accidente

Quantū ad primū

est aduertendū q̄ materia ad p̄s dupliciter
potest accipi. **U**no modo positue. put di-
cit s̄b̄iectum pure potentiale. qd̄ est aptū na-
tum recipere oīem formā corpalem. **A**lio
modo negatiue. put aliqd̄ de materia vel ma-
teriale. eo q̄ nō est purus actus. sed est aliquo
modo in potentia respectu alie actus. **E**t
fm̄ hoc ponam duas cōclusiones. **P**rima
est q̄ in tra p̄mū modum accipiendi materiā
materia non est in angelis. nec per cōsequens
vt sic angelus est cōpositus ex materia ⁊ for-
ma. **S**ecūdo aut̄ modo loquendo de ma-
teria. potest in angelis poni materia et mate-
rialis cōpositio. **P**rima cōclusio p̄t pro-
bati sic. **S**i angelus esset cōpositus ex ma-
teria p̄mo mō dicta ⁊ forma. tunc in angelo
esset quantitas continua. cōsequens est falsum.
ergo ⁊ antecedens. **C**ōsequens est falsum.
Nam multitudo talū compositoꝝ p̄supponit par-
titam et diuisam materiā. qd̄ sine quantitate
nullaten⁹ fieri p̄t. cum materia de se sit penit⁹
indiuisibilis. **E**um ḡ plures sint angeli. ne-
cessario oportet q̄ eoz materia actualiter esset
s̄b̄iecta continue quantitati. mediante q̄ posset
diuidi ⁊ multiplicari. vt plures angeloz for-
mas posset recipere. **F**orte ad hoc diceret ali-
quis p̄rane opinionis. q̄ quilibet angel⁹ ha-
bet materiā essentialiter distinctā a materia al-
terius angeli. ⁊ ideo nō oportet q̄ h̄mōi ma-
teria diuidat̄ mediante quantitate. **R**espon-
dendū nō valet. quia tunc quilibet angelus differret
ab alio angelo genere. nec essent duo repibi-
les q̄ essent eiusdem generis naturalis. **N**am
si celum differret genere ab his q̄ sūt in s̄pera

Articulus primus

Prima cōclusio.

Instantia

Solutio.

Quantum ad quare

24

actiuoz et passiuoz solū ppter alium et aliūz
 modū recipiendi formā in materia. puta q̄a
 in celo recipitur sine p̄uatione annexa. in istis
 inferioribz cum p̄uatione annexa multo ma/
 ior esset differentia inter quolibet duos ange/
 los. si eoz forme reciperent in diuersis mate/
 rijs essentialiter distinctis. **F**alitas etiā con/
 sequens patet. quia fm̄ hoc eum in libro de
 ebdo. **C**ōmunis animi cōceptio est apud sa/
 pientes in corpalia in loco non esse. Et p̄ con/
 sequens nō poterūt esse quanta. **P**er incor/
 poralia vero notat ipos angelos. **P**er an/
 gelus esset compositus ex materia p̄p̄e dicta
 et forma. tūc corpus posset mutari in angelū
 et econuerso. **Q**uequens est falsum. **N**am vt ait
Augustin⁹. vij. sup̄ **Gen**. om̄e quippe corp⁹
 iōc corp⁹ mutari posse credibile ē. q̄dlibet at
 corp⁹ mutari posse i aiaz crede absurdissimū
 ē. **E**t in eodē libro ait **O**m̄e q̄ppe corp⁹ in oē
 corp⁹ posse mutari nō defuerit q̄ assererēt. cor/
 pus aut aliquod siue terrenū siue celeste con/
 uerti in animā. fieriqz naturā incorporea. nec
 quēqz sensisse scio. nec fides habet. **Q**uequētia
 patet. quia oia q̄ comunicant in materia. illa
 saltem diuina virtute sunt ad inuicem trans/
 mutabilia. **F**orte dicit q̄ materia angelo/
 rum est alteri⁹ rōnis q̄ materia corp⁹. et iō
 corpa et angeli nō comunicāt in materia ca/
 dem. nec p̄ sequens sunt ad inuicem transmu/
 tabilia. **I**stud non valet. quia materia p̄
 p̄e dicta de qua ad p̄ns loquor cum sit pu/
 ra potentia nō p̄t esse essentialiter alia et alia.
 nam cū actus sit qui distinguit. vt dicitur. ix. me/
 taphisice. et pura potentia sumpta p̄sēc̄ fm̄
 essentiā suam excludat om̄em actum. sequit
 necessario si materia p̄p̄e dicta est in angel.
 q̄ sit eadem in essentiā cum materia repra in
 rebus corpalijs. **P**er nullum materiale per
 essentiā potest eleuari ad cognoscendū illū
 quod est immateriale p̄ essentiā. **N**am cum
 cognitio causet p̄ receptionem rei cognite in
 cognoscente. et quicqd recipit ad modum re/
 cipientis recipit. ideo nullū materiale potest
 immaterialiter apprehendi a re materiali. s; z
 angelus est eleuatus ad cognoscendū reum
 p̄ essentiā. q̄ nō est res materialis. **S**z cō/
 tra istam cōclusionem arguit quidā multuz
 apparenter. **P**rimo sic. **Q**uicqd mouet se/
 ipm̄ est diuisibile in duas naturas. quarum
 vna est mouens. et alia est mota. et p̄ sequens
 habet materiā partē sui. sed angel⁹ mouet se/
 ipm̄. q̄ zc. **M**aior p̄z. qz als idem p̄ idem. et
 respectu eiusdem esset actiuum et passiuum.

Instantia

Solutio.

Opinio
ria.

Minor patet ex dictis q̄ dixi lib. p̄mo. diff.
 xxxvij. **P**er quicqd est in potentia habz ma/
 tenā. sed angel⁹ est in potentia. q̄ zc. **M**aior
 patet. quia illud quod est p̄mo tale in aliquo
 genere. est causa omnium ceteroz. et p̄ sequens
 ipso deficiente nō p̄t aliud ceteroz remanere.
 sed materia est p̄mū omnium in genere poten/
 tie passive. **M**inor similiter p̄z. **N**am ange/
 lus nō est temp̄ diuinctus eisdem actibus et
 affectionibz. q̄ respectu talium q̄nqz est in po/
 tentia. **P**er istud p̄bant auctoritatibz. quia
 phis. ij. meth. fm̄ translationem cōmentū ait
 de antiqz phis. q̄ modus erroris eoz fuit. q̄
 posuerūt materiā elementum corp⁹. nō cor/
 poz aut non. **P**er cum phs. vij. meth. di/
 cit q̄ intelligentie sunt entes p̄ter om̄em ma/
 teriam sensibile et intellectuale aut cōmētaroz
 q̄ sunt entes p̄ter om̄em materiā naturalem
 et mathematicā. q̄ videtur q̄ cōmētaroz so/
 lum neget ab intelligentijs materiā p̄iūctaz
 actiuus et passiuus qualitatibz. et materiā q̄/
 ram. et p̄ sequens nō neget om̄em materiāz
Per boetius in li. de vnitare et vno ait. q̄ ali/
 tud est esse vnū simplicitate sicut deus. et aliū
 vnione simpliciū sicut angelus. id est. materię et
 forme. **P**er Augustin⁹. xij. cōsē. exponens
 illud **Gen**. p̄mo. in p̄ncipio creauit de⁹ celuz
 et terram. ait. in p̄ncipio. id est. in verbo suo
 sibi coeterno fecit informē materiā sp̄ialis et
 corp⁹alis creature. **E**t. vij. super **Gen**. vult
 q̄ sicut in corpe nō querim⁹ solum rationem
 quomodo factū sit. sed etiam materiā de q̄ facta
 sit. sic et in p̄ductōe anime nō est re/
 quirenda sola rō. s; etiam materiā de q̄ facta
 sit. **I**tem Augustin⁹. iij. li. sup̄ **Gen**. iij. c.
 dicit. q̄ demones aerea dicunt animalia. ergo
 ipse nitit p̄bare vt videt angelos habere cor/
 pora sibi nasaliter vnita. et p̄ consequens sunt
 compositi ex materia p̄p̄e dicta. **P**er argu/
 unt quidam alij sic. **I**llud quod p̄ se est i ge/
 nere substantię est compositū ex materia et for/
 ma. angelus est p̄ se in genere substantię. cum
 sit p̄fecta species substantię. **M**aior patet. qz
 materia et forma sunt p̄ reductōem in genere
Ite p̄z ista maior: p̄ boetū in cōmento super
 p̄dicamenta vbi ait. **D**e relictis extremis. i.
 materia et forma. de medio. i. de cōpositio agē/
 dum est. **P**er in quocūqz reperit p̄p̄ietas ma/
 terię. in illo reperit materia. sed in angelo repe/
 ritur p̄p̄ietas materię. puta recipe actum
 et esse in potētia ad eū. **P**er esse angeli nō est
 solus actus. qz tūc esset de⁹. nec sola potentia.

[Marginal notes on the right side of the page, including 'Dist.' and various numbered entries.]

Contra opinionem

quod tunc esset prima materia, quod est compositum ex duobus, scilicet nulle due res faciunt unam essentiam nisi materia et forma, quod dicitur. **S**ed ista non concluditur, quod si angelus esset compositus ex materia et forma, aut forma angeli esset separabilis a sua materia, aut non. **S**i primo modo tunc angelus esset corruptibilis, quod est contra fidem et contra philosophiam. **S**i secundo modo, tunc forma angeli esset naturaliter imperfectior forma humana, quod quanto forma magis dependet a materia tanto est imperfectior, scilicet si forma angeli esset inseparabilis a materia, tunc magis dependeret a materia quam forma humana quod est separabilis a materia propter sui dignitates et perfectiorem. **E**t istud etiam patet per Dyonysium in de divinis nominibus ubi ait, quod angeli sunt omnium immaterialium et incorporeales. **E**t in de angelica hierarchia vocat angelos immateriales mentes. **E**t dicitur in libro de duobus naturis aut. **N**atura incorporea substantie nullo modo innititur immateriali.

Solutio. **A**d primum quod dicitur ad maiorem quod non oportet quod dividatur in duas naturas substantiales, sed sufficit quod dividatur in duas potentias que ambe sunt proprietates eiusdem simplicis sive, et sic est in ipso angelo, habet enim intellectum et voluntatem, et per unam ipsarum potentiarum movetur seipsum ad agendum secundum operationem alterius potentie: et conuenit. **A**d secundum nego maiorem, ad probationem dico quod potentia materie non est eiusdem generis cum potentia que est in angelo, hoc enim nomen potentie de his duabus potentis dicitur equivoce. **P**otentia enim materie est respectu formarum sensibilium et corporaliu. **P**otentia vero angeli est respectu formarum spiritualium. **S**icut ergo deficit primo acuto in genere sapientiarum, sic deficit omnia cetera acuta in genere sapientiarum, quod tamen non deficit propter hoc aliquid acutum in genere magnitudinum, eo quod acutum in sapientibus et in magnitudinibus equivoce recipiatur. **S**ic in proposito. **A**d tertium dicitur quod error antiquorum in hoc fuit, quod posuerunt materiam esse elementum corporum, id est elementum quod est corpus, siue elementum de numero corporum, sic aliquid dicitur creatura falsis, id est creatura que est falsis, ita quod talis generis non tenet possessiue sed suppositiue. **I**ta in proposito. **N**am antiqui posuerunt materiam esse substantiam sensibilem actu existentem, ad quam positiorem necessario sequitur quod materia sit corpus. **A**d quartum dicitur quod commentator et philosophus sufficienter comprehendit per huiusmodi verba omnem materiam proprie dicitur. **A**d quintum dicitur dum quod non sumit ibi materia proprie sed large, propter oportet potestatem potestiam passivam dicitur materia. **L**iber etiam ille dicit non esse tunc, quod ipse in libro

Solutio.

Ad. 1.

Ad. 2.

Ad. 3.

Ad. 4.

Ad. 5.

de duabus naturis et una persona christi, que fecit de eucharistia et nestor, ubi christus dicit, quod nulla natura incorporea esse materie innititur fundamento. **A**d sextum dicitur quod ut apparet ibidem ex dictis Augustini ipse non loquitur ibi secundum opinionem propriam. **A**d secundum dicitur Augustini dicitur quod non loquitur ibi determinatiue, sed ut dicitur, quod apparet, quod postea oppositum istud concludit dicens, quod anima nec est facta de materia rationali, quod sic heret anima de anima, nec de materia corporali. **A**d tertium dicitur Augustini dicitur quod Augustinus non dicit hoc assertiue, sed opinatiue recitando dicta aliorum, ut etiam apparet ex suo modo loquendi, quod ipse ibidem dicit. **D**emonstratio aerea dicitur aialia, non enim dicitur sunt, sed dicuntur. **A**d septimum dicitur nego maiorem. **A**d probationem patebit in tertio articulo. **I**bi enim ostendit quod angelus componitur ex genere et differentia, et per consequens ostendit qualiter sit in genere. **A**d octavum dicitur quod potentia receptiva que est in angelis non est proprietaria materie, quia est alterius rationis a potentia receptiva materie. **A**d nonum dicitur, quod potentia et actus proprie referuntur ad essentiam angelum, non dicuntur diuersas res, sed dicuntur unam et eandem rem, que ut infra patebit uno modo considerata habet rationem actus, et alio modo considerata habet rationem potentie, siue cuiusdam potentie, et ideo essentia angeli secundum se non est composita ex his nisi secundum rationem. **S**ecundo dicitur quod large loquendo de materia proprie ponitur in angelis compositio materie et forme, quia ut ait auctor de causis, quolibet intelligentia habet suum hylachum, id est suum materiale. **E**t ut sic non est aliud materiam esse in angelo quam ipsum deficere a pura actualitate. **E**t sic etiam poterunt glosari omnes auctoritates antiquorum, qui aliquo modo loquuntur de materia angelorum excepto auicebron in libro fontis vite, ubi ita exprimit ponit materiam proprie dicitur in angelis seu intelligentis quod sua dicta glosari non possunt, et ideo simpliciter est ibi negandus. **N**ec liber ille est autenticus. **M**agis enim preter dictum liber debet dici fons mortis quam fons vite, propter multas falsitates in ipso contentas, ut aliqui solenes doctores dicunt.

Ad. 6.

Ad. 7.

Ad. 8.

Ad. 9.

Secunda conclusio

Quantum ad secundum

Articulus secundus.

duz principale dico, quod loquendo de esse actuali existentie, in angelis est realis compositio esse et essentie, quia illa que in eodem posita realiter differunt, illa faciunt realem compositiorem.

L. 2

sed in angelo essentia et esse realiter differunt. ergo etc. **Maioz** patet. sed minorem pto. qd si essentia angeli esset idem qd suum esse. tunc essentia angeli non posset non esse. et p consequens esset necesse esse. impossibile enim est aliqd sepa-
2 rari a seipso. **g. r. c. p.** In omni composito aliqd esse et ipm quod est. sed omnis angelus est ali-
quo modo compositus. **Maioz** patet p hoc cum in libro de ebdo. minor potest declarari ex verbis phi. vij. meth. vbi ait. qd multis ratio-
3 nibus demonstratum est. qd nihil sit nisi compositum. sed angelus factus est. ut patuit superius. **p.** si angelus esset suu esse. cum angelus sit p se subsistens. sequeret qd esse angeli esset esse subsistens. et p consequens esse pura et illi-
Dem. de gan. mitatu. qd est impossibile. **g. r. c. p.** Sed con-
1 trarium istius multi tenent. quoz vnus arguit sic Sicut se habet res ad unitatem bonitatem et veritatem. sic se habet ad esse suu ad entitatem. sed que-
libet res est vna p essentiam. vtz. iij. meth. et tona p essentiam suam. ut patet p hoc in libro de ebdo. et est vera p essentiam suam. ut patet p **Au-**
2 gustinum in d. vera religione. qd erit ens p essen-
3 tiam suam. **p.** si essentia haberet esse quod est aliud ab ipsa. eadez ratione illud esse haberet esse p aliud esse. et sic in infinitum. **p.** si esse angeli differret ab essentia eius. tunc illud esse aut esset sba aut accidens. s; nec sic nec sic. Non
substantia. qz omnis sba aut est materia aut forma. aut compositum. vtz. ij. de aia. sed esse an-
4 geli nullu istoz esse potest. Nec est accidens. qz esse substantiale sbe non potest esse accidens. sba enim est ens p accidens. **p.** recipe p sup-
Dem. pus qd haberet esse. **Sed** ista non concludit. qz nuqz potest res recipi cu opposito illi qd est sibi
idem essentialiter. s; intellectus potest recipere essentiam rei create cu opposito ipsius esse. Possum enim
Solutio. creaturam recipere non esse. alias ipsa est purum necesse esse. **Ad pmu** dicendum qd ens dicitur dupli-
Ad. i. citer. **Uno** modo ut est vnu de transcendentibus. seu ut descendit in ree predicamenta. et sic
quelibet res est ens p essentiam suam. sicut est vna vel vera p essentiam suam. **Alio** modo su-
mitur p existere ipse rei. et ut sic solum deus est ens p essentiam suam. et ut sic solum commentator. ij. meth.
p. deus est p se ens et p se veru. oia autem alia sunt entia et vera. entitate et veritate dei. **Primo**
modo res dicitur ens ab esse essentie. **Secundo** modo ab esse existentie. Et ideo commentator. v. meth.
ait qd questio de ente vno modo collocat in questione de genere sbe. et hoc quantum ad pmu istoz
modoz. Alio modo collocat in questione de ac-

cidente. et hoc quantum ad secundum modum.
Ad secundum dicendum qd non est processus in
Ad. 2. infinitu. quia essentia est seu existit p esse suu. ipm autem esse non existit. quia est illud quo aliud existit. **Potest** etiam dici qd ipm esse non existit p aliud esse. s; p entiam. **Forte** diceret qd tunc esset circulus. qz essentia existit p ipm esse. si qd existit p entiam. tunc essentia existit p seipam. qd tu superius negasti. **Respon**deo qd essentia existit p esse. et esse p entiam. aliter tamen et aliter. **Nam** essentia existit p ipm esse formaliter et pfective. s; ipm esse existit p entiam fundametaliter et subiective. **Ad** tertiu dicendum qd esse sbe non est accidens. nam cum sit quasi terminus substantie ipm est in predicamento quantitatatis. **Ad** quartum dicendum qd quis agere presupponit esse eo qd presuppositus sit agere. recipere tamen esse non presupponit esse. alias enim potentia recipiens actu pre-
Ad. 3. haberet actu. et materia recipiens esse p formam pre-
Ad. 4. haberet esse. **Potest** etiam dici qd recipe esse existentie presupponit esse essentie. non tamen duracione sed natura.

Quantum ad tertiu
Articulus articulum quibus multa essent dicenda de di-
tertius. stinctione generis logici et generis naturalis. rone tamen breuitatis immediate descendit ad illud quod iste articulus querit. **Dico** qd in angelis est compositio generis et differentie. Quia illud de qd aliqd genus essentialiter predicat salua sua naturali distinctione ab omnibus alijs speciebus eiusdem generis. in illo reperit compositio generis et differentie. angelus est hmoi. qz sba que est gen^{us} generalissimu essentialiter predicat de angelo et ipse intrinsece seu ex sui natura est distinctus ab omnibus alijs eiusdem generis. nam si iste res materiales habent esse distinctu. quanto magis substantie spirituales que maxime sunt in actu. cum actus sit que distinctuar. **p.** qd hmoi aliqd genus equaliter diuidit in aliq duo. si vnus diuisioz est compositus ex genere et dia. et aliter sed genus generalissimu sube pma sui diuisione diuidit immediate et equaliter in substantiam corpoream et incorpoream. cu qd sube corporee puta homo equus. et cetera hmoi sint composita ex genere et differentia. qd angelus que est substantia incorporea. **p.** ois natura finita et limitata que est acceptibilis acceptu p fuso et determinato. in illa reperit compositio generis et differentie. angelus est hmoi. planu est enim qd si angelus compositus ut substantia est qd magis p fuso caput qd si

esse...
Ad. 2....
Instantia...
Solutio....
Ad. 3....
Ad. 4....
Articulus...
tertius....
Conclusio....
1...
2...
3...

concipiat vt spūs vel substantia spūalis. etiāz
prz. quia ab illo conceptu cōmuni siue cōsulo
sumit rō generis. 7 a cōceptu 7 trahēte 7 deter
minante illū cōceptū cōmuniē 7 cōstituente spe
cie in esse determinato sumit ratio differentie.

4 ¶ Cum ipa natura angeli nec sit actus pu
rus. quia tūc esset deus. nec potentia pura. q̄a
tūc esset p̄ma materia. oportet necessario q̄ sit
actus p̄mixtus potentia. Et ideo in ipis āge
lis rō generis sumenda est a tota natura. pro
ut in ea reperitur rō potentialis. sed rō dif
ferentie sumit ab eadem tota natura put i ea
reperitur rō actualis. 7 rō speciei accipitur ab
eadem natura put in se copulat rōez vtriusq̄z

Notabene
Egidium.

¶ Aduertendū est autē q̄ doctor noster frater
Egidius in secūdo suo sc̄pto loquens de ista
materia ait. q̄ differentia sumpta in spūalibz
in q̄bz differt a differentia sumpta in corpo
ralibz. ¶ Primo. quia in corporalibz differen
tia nō sumit a tota natura sed a parte nature.
scz a forma. s̄ in angelis vbi natura partē nō
habet. necessario sumit a tota natura. ¶ Se
cūdo. quia in angelis de eo qd̄ significat diffe
rentia p̄dicat ipm̄ gen⁹. sed non de eo qd̄ siḡi
ficat differentia in corporalibz. Nam totū non p̄di
cat de parte essentialiter loquido. Anima em̄
q̄ significat p̄ hanc differentiam que est ani
matū. nō ē animal. si em̄ totū p̄dicaret essen
tialiter de parte. cum vnū totū habeat mltas
partes. vnum totū esset multa tota. Et hinc
est q̄ dicit phis in topicis. Si genus p̄dica
retur de differentia. vnū animal esset multa
animalia. ¶ Tercio. qz si in separatis cōstituere
tur p̄dicamentū differentia caderet in recta li
nea illi⁹ p̄dicamētū. in corporalibz vero caderet
ex latere. Nam de quocūq̄z gen⁹ p̄dicat essen
tialiter. illud cadit in recta linea illi⁹ generis.

¶ Quarto. quia differentia in corporalibz pre
dicat de specie soluz denominatiue. eo q̄ dicit
ptem. in separatis autem p̄dicat essentialiter.

¶ Quinto. qz cū in separatis a materia gen⁹
7 differentia significant idem essentialiter. iō
p̄iugendo differentiaz generi cōmittit nuga
tio. 7 nō cōstituuntur ex hoc congrua diffinitio
in corporalibz e conuerso. 7c. Unde q̄ncūq̄z ali
qua significant vnū 7 idē essentialiter. si vnū
illoz significat illud p̄ modū potis et magis
vniuersalis. 7 aliud per modūz posterioris et
min⁹ vniuersalis. sicut est de rōne generis et
speciei. addendo vnū alteri semp̄ cōmittit nu
gatio. Quidam tñ dicunt q̄ dicendo homo
animal cōmittit nugaio. sed nō e conuerso di
cendo animal homo. quia termin⁹ sequēs cō

trahit p̄cedentē. Istud autē non valet. qz sem
per p̄ nomine potest sumi diffinitio. sed non
minus exp̄ssa est nugaio cum d̄ animal ani
mal rōnale. q̄z cū d̄ animal rōnale animal. q̄
nō minor erit nugaio dicēdo animal hō. q̄
dicendo homo animal. ¶ Sed licet ista di
cta sint subtilia. tamē ea que ponit iste vene
rabilis doctor in p̄mo mēbro 7 q̄nto istū di
stinctōis. nō vident esse conformia ceteri su
is dicitis. Nam in p̄mo suo sc̄pto. ij. que stōe
plogi exp̄sse dicit q̄ differentia p̄ quas differt
lingula dicit totā sp̄m̄ et sbam diffinitū. et h
p̄bat ibidem p̄ phm. vij. meth. sed in primo
mēbro istū distinctōis dicit oppositū saltem
quantum ad differentia rerum corporalium.

Corra egi
dium.

¶ Iste venerabilis doctor in sc̄pto sup
ij. s̄ntiaz dist. ij. q. ij. dicit. q̄ in angelis ratio
generis sumit a tota natura. put in ea inuenit
rō potential. rō vero differentie sumit ab
eadem tota natura inq̄stum in ea inuenit rō
actualis. ¶ Et hoc arguo contra q̄ntū mē
brum distinctōis sue sic. Quando cūq̄z aliq̄
significant eandē rem sub diuersis ratōnibz
quarū vna aliā nō includit. sed potius exclu
dit. illa simul iuncta nō faciunt nugaioem.
ista patet p̄ Aueroym. iij. meth. vbi vult. q̄
dicendo. ens vnū. nō est nugaio. quia q̄nis
ens 7 vnum realiter significant idem. tamen
ratio entis sumitur a positione: 7 rō vnius a
p̄uarōne. sed vt iam patuit ex dicitis istū alia
est rō generis 7 alia est rō differentie angelo
rum. nec vna includit aliā. cum ab oppositē
sumant cōditōibz. puta vna a potentialita
te. 7 alia ab actualitate. q̄ simul iuncta nō fa
ciunt nugaioem. nec p̄ cōsequens impeditur
vera angeloū diffinitio. cuius oppositū iste
doctor dicit q̄nto mēbro p̄dicte distinctōis

Prima rō

¶ Et cōfirmatur. Nam cum s̄m Boecium
species pprie diffiniat. in angelis autē reperit
vera natura specifica. vt patet p̄ istū doctorē.
ergo angelus proprie poterit diffiniri. sed vt
patet in topicis et multis alijs locis logice et
philosophie. omis ppria diffinitio datur per
genus et differentiam. ideo cōiungendo ge
nus et differentia angeloū. debita videt con
stitui diffinitio. nec ex hoc resultat nugaio.
nec est simile de ratōne generis et speciei. quia
ratio speciei includit rationem generis. ratio
autem generis 7 differentie etiā in ipsis ange
lis mutuo se excludunt. sicut iam patuit. et
ideo coniungendo nomen speciei cū nomine
generis committit nugaio.

Cōfirmat

Quantū ad certū

Quantū ad certū... (marginal notes on the left page)

Huiusmodi. quia nec ex parte materie nec ex parte forme posset aliqualis similitudo con-

Solutio.

Nota du-
bii pluri

Responso

cessario est identitas. **R**espōdeo q̄ cum simile et dissimile non dicant fm quantitatē sed potius fm qualitatē. vt patz in pdicamētis. igitur annullata omī quantitate : adhuc p̄ diuersas qualitates materiā disponēdo deus posset multas dispositōes creare in hmōi indiuiduis. **S**ed vtrū circumscripta omni accidentali dispositōe adhuc deus possit talia indiuidua disticta creare ac distictē crea- ta conseruare. **Q**uamuis hec difficilioris speculatiois sit. tamen saluo circumscripto iudicio ad p̄sens teneo q̄ sic. quia deus potest il- la que sunt p̄ora ordine essentiali seruare sine suis posterioribus. sed natura materie et natu- ra forme substantialis sunt p̄ora ordine essen- tiali omnibus accidentibus corporalibus. quia vt dicit p̄mo phicoz. materia cū forma est cau- sa omniū accidentiū que fiunt in ea. sicut igitur materia et forma que sunt naturaliter p̄- ra omnibus accidentibus que fiunt in eis. sic due nature duoz lapidum sunt naturaliter p̄- res omnibus accidentibus fundatis in eis. quia ex coninnctione forme substantialis cū ma- teria naturaliter p̄us resultat natura substan- tialis q̄ aliqua accidentalis natura causetur in tali substantia natura. igitur deus tales du- as lapideitates simplicitate constitutas ex suis partibus essentialibus in esse in cōmunicabi- li potest cōseruare omnibus accidentibus ma- xime absolutis penitus circūscriptis. **S**ed contra p̄mam cōclusionē aliqui arguunt di- recte. aliqui in directe. **D**irecte sic. **I**llud qd̄ alicui nō est causa sue entitatis. hoc nō ē cau- sa sue vnitatis. et p̄ consequens non est causa sue indiuiduationis. q̄ritas nō est alicui sup- posito pdicamenti substantie causā essendi seu entitatis. igitur nō erit causa indiuiduationis sue. **M**inor patet de seipsa. **P**robat maior. quia fm phm. viij. meth. **S**imile est querere q̄ sit causa vnius et que sit causa essendi. **P**ostenus nō potest esse causa prioris. s̄z indi- uiduum quantitatis est posterius indiuiduo substantie. ergo indiuiduū quantitatis nō po- test esse p̄ncipium indiuidui substantie. **M**aior patet. **M**inor probat. qz sic substantia vt est genus pdicabile est essentialiter p̄or quā- titate. sic vt est genus subijctibile puta indiui- duum substantie naturaliter est p̄or indiui- duo quantitatis. **R**espō. **I**llud quo remoto

nō minus res sit indiuidua hoc nō est p̄m / cipiū in diuiduationis. sed remota quanti- tate puta si forma substantialis non mediāte quantitate recipere in materia. non min⁹ sed magis cōstituitur indiuiduū. quia quantitas non est medium per se et in p̄fici. sed solum p̄ accidens et in fieri. **R**espō. si quantitas est p̄ncipium indiuiduationis. tūc indiuiduū p̄dicamen- ti substantie esset ens p̄ accidens. et per consequens nō esset in pdicamento sed in p̄- dicamenti. que omnia sunt falsa. consequen- tia patet. quia quantitas cū substantia non potest facere vnū per se. sed solum p̄ accidens. ergo. **S**ed q̄uis ista aliquo modo cōclu- dant contra illos qui absolute dicunt quan- titatem esse p̄ncipium indiuiduationis. tamē non sunt contra me. quia dixi q̄ quantitas ē p̄ncipium indiuiduationis nō quomodo cū- qz. sed p̄ illud appellatur p̄ncipium indi- uiduationis p̄ quod originaliter reperiuntur plura indiuidua materialia in eadem specie. et ideo multi non bene intelligunt frēm **R**egi- dum. cū hanc opinionē absolute dicunt esse suaz. quia vt apparet p̄mo suo quolibz que- stione. q̄. vbi de ista materia loquit. ip̄e ponit quantitatē esse p̄ncipium indiuiduationis cū moderamine supradicto. et istud euidenter apparet in scripto suo super. ij. sententiarū di- stinctione. ij. q. iij. vbi expresse ponit materi- am esse p̄ncipium in diuiduationis. et dicit il- lam opinionē esse insufficientē que ponit ab- solute q̄ quantitas sit p̄ncipium indiuidua- tionis. **S**ed quidam illius opinionis de quantitate conant eam probare sic. **I**llud de- bet attribui quantitati absolute quod sibi so- li fm se cōuenit separatim etiā ab omī substan- tia. sed esse indiuiduū est huiusmodi. **R**espōdeo q̄ hec ratio seipam videt impedire. quia esse indiuiduū et esse p̄ncipium indiui- duū sunt opposite conditiones. puta cōditōes p̄ncipij et p̄ncipiati. sicut igitur gratia forme non esset bona consequentia. si diceretur. quan- titas est p̄ncipiati. ergo quantitas est p̄ncipium. sic nō est bona consequentia grā for- me. quantitas de se est indiuidua separata ab omī substantia. ergo est p̄ncipiū indiuidua- tionis. **I**tem nō minus posset probari q̄ substantia sit p̄ncipiū in diuiduationis. quia substantia separata ab omī quantitate de se ē indiuidua. substantia em̄ dei de se est indiui- dua. et substantia cuiuscunqz intelligentie. **I**tem sicut quantitas in sacramento alia- nis separata a substantia panis de se est indi-

4

Contra opi-
monem

Instantia

Responso.

L 4

margin notes on the left side of the page, including 'ad quare' and 'Quam ad p̄m'.

Solutio. Ad p̄mū igitur dicendum. q̄ si accipis i ma/ son diuisū esse a quocūq; alio tam eiuſdē spe/ cie q̄ alterius speciei. tūc maior est fallā. for/ ma em̄ equi vt forma equi est: nō distinguit equū ab equo. q̄uis distinguit equū ab eq̄ vt hec forma ē. h̄mōi autē hecitate nō habet p̄cise a se. sed ipam sortit̄ ex eo q̄ recipit i hac materia. Et ideo ait cōmentator. vij. meth. q̄ forma non diuiditur nisi diuisione materie.

2 Ad secundum dicendum q̄ cū maior sit di/ stantia iter substantias separatas et ista inferio/ ra. q̄ iter corpora celestia et inferiora. et tamē cōmentator dicit q̄ ea q̄ dicuntur de celestibus et inferioribus dicuntur equiuoce. igitur non requirit̄ p̄porcio in principio indiuiduatiois intelligentiar̄ et corporū inferiorū. cum totali/ ter differant genere naturali. et solū ueniunt i genere loyicali.

Instantia Rasio. Et si dicitur q̄ efficitur cō munitis arguit causam cōmūc. Dico q̄ verū ē de effectu cōmūc omunitate vnius generis naturalis.

3 Ad tertium dicendum q̄ dato q̄ indiuiduū immediate sit hoc p̄ forma. origi/ nally tamē h̄mōi hecitate forma habet a materia et quātitate p̄ cui⁹ diuisionē materia sic diuidit̄ et partit̄ q̄ potest recipere hāc et hāc formā.

Opio. 4. h̄pome. Alij dicūt q̄ materia ē p̄ncipiū in/ diuiduatiois. q̄ illud ē p̄ncipiū indiuidua/ tionis. q̄ d̄ oim̄ alioz p̄mum receptaculū. materia ē h̄mōi.

2 P̄ omnia sūt vni numero ex hoc q̄ h̄nt materiā. vt d̄. v. metaphisice.

3 P̄ p̄ncipiū indiuidui substantie debet eē suba. sed ad p̄stitutiōem indiuidue sube non concurrunt aliqua suba nisi materia et forma. igitur cū forma nō possit esse p̄ncipiū indiui/ duatiois. q̄a ipa ē p̄ncipiū speciei. nam illa q̄ differūt forma differūt specie. igitur materia erit p̄ncipiū indiuiduatiois.

Et confirmat. q̄a ordienature materia p̄cedit formā. et p̄ cō sequēs ē p̄us hec q̄ forma q̄ recipit i ea. et iō vt dicūt materia p̄mo p̄hicoz d̄ p̄ncipiū p̄ncipiū.

Sed licet ista opio a multis et ma/ gnis teneat. t̄m q̄a nō video q̄ materia fm̄ cur sum nature quē videm⁹ sine inclusiōe modi sortit̄ a quātitate materiā extēdere possit esse p̄ncipiū indiuiduatiois. Ideo arguo cōtra eam sic. Illud q̄ indiuiduū formaliter cō/ stituit. p̄ illud alijs eiuſdē speciei indiuiduis cōnumerat̄ et ab ipis distinguit̄. s̄ p̄ materiā fm̄ se acceptā nihil distinguit̄. q̄a actus ē qui distinguit. vt d̄. iij. de aia. ipa autē materia fm̄ se accepta ē pura potētia. Et ideo. ij. meth. ip sa materia appellat̄ fundamētū nature in q̄ nihil ē distinctū.

2 P̄. idem fm̄ qd̄ idem nō

p̄ esse p̄ncipiū intrinsecū distinctoz fm̄ q̄ di/ stincta sūt. sed materia fm̄ se p̄siderata ē eadē oim̄ habētū eā. vt sepi⁹ h̄t p̄ Aristo. et p̄ me/ taroz. igit̄ ipa fm̄ se p̄siderata nō poterit esse p̄ncipiū indiuiduoz q̄ fm̄ q̄ indiuidua sūt ab inuicē sūt distincta. Ad p̄mū ē dicēdū q̄ ma/ teria nūq; recipet diuisas formas distinctoz i/ diuiduoz fm̄ se nude supra. sed h̄ p̄petit̄ sibi put̄ extēla q̄ntitate diuidit̄ et p̄t̄. Iō em̄ ē t̄m vni⁹ sol. qz cōstat ex tota sua materia. eo q̄ sua materia ē simplr̄ indiuisa. vt p̄mo de celo et mūdo. Ad scdm̄ ē dicēdū q̄ illa auctoritas possz glosari ad sensū p̄mū illi⁹ qd̄ isti intēdūt puta q̄ oia dicūt̄ vni⁹ vniūero p̄ materiā. q̄a in materia nlla p̄t̄ ē distinctio si nude et fm̄ se p̄siderat̄. Ad tertiu⁹ ē dicēdū q̄ materia cū modis q̄s sortit̄ a q̄ntitate et ceteris accidētibz ē s̄ba. nec p̄pter tales modos trahit̄ extra gen⁹ s̄be. qz mod⁹ n̄ trahit̄ rē extra p̄pū gen⁹. sed trahit̄ ad gen⁹ rei cui⁹ ē mod⁹. et qz materia cū tali mō ē p̄ncipiū indiuiduatiois. iō rē. Sz q̄ntū ad indiuiduatioē s̄baz separaz ē adūten dū. q̄ fm̄ eol̄ q̄ quēlibz āgelū dicūt̄ specificē differre ab altero āgelō. oportet dicere q̄ p̄ idē āgel⁹ p̄stituat̄ i esse specifico et eē indiuiduo. Sedz eos āt̄ q̄ p̄les ponūt āgelos i eadē spē eēt dicēdū q̄ p̄ p̄petatē hypostaticā āgel⁹ p̄stiti t̄nt̄ i eē indiuiduali. Nec t̄n clar⁹ patebunt in sequēti articulo.

Quātum igitur ad

illū secūdū articulū inquirā duo. P̄mū est de possibili. vtrū p̄ diuinam potētiā pos/ sint esse duo angeli vel plures in eadē specie

Secundū de facto. vtrū nūc sint plures i eadē specie.

De primo dico q̄ sic. qz di/ uine potētie nihil debet negari quod nō im/ plicat̄ contradicōez. qz hoc solo p̄nuat̄ reus in genita facere que vtiq; gēta sunt. vi. ethicoz. Sz p̄les separatas s̄bas eiusdē sp̄i i eē p̄duci p̄ diuinā potētiā. nō iplcat̄ d̄dicōez. Ita patz d̄ sacro i aīabz intellectis. q̄ solo nūero d̄nt̄. et t̄n a dō p̄ducūt̄. Sz ad h̄ r̄ndēt̄ adūfarū q̄ n̄ ē s̄ile de aīabz et āgel. qz aīa indiuiduat̄ idiu/ duatioē corporis i q̄ recipitur. et iō sine d̄dicōe plurificat̄ plurificatiōe corp̄m. nō āt̄ angel⁹.

Istō n̄ v3. qz destructz corp̄ibz aīe separe ad huc sūt eiusdē sp̄i. et solo nūero diuisi guent̄.

Ad h̄ iter r̄ndēt̄ aliq̄ s̄rie opinionis. q̄ aīa separe n̄ ē indiuidua p̄ separe. s̄ p̄ ap̄titudinē ad corp⁹ forma erat. ita q̄ diuisē aīe separe s̄z istos distinguit̄ nūeralr̄ p̄ diuisas h̄tū dices siue ap̄titudinē ad diuisā corp̄a solo nūero distincta

Solutio. Ad. 1.

Ad. 2.

Ad. 3.

Seda inq̄ lito articu li p̄mi

Articulus secundus.

Prima cō clusio. Rō p̄ma.

Instantia

Solutio.

Instantia

Solutio. **¶** Hysta fuga quibus aliqd apparet. i. retrin modicu valet. qz impossibile est dare effectuz formalē in actu sine cā formali in actu. s. effectus formalē in diuiduatōis actu ponit in aia separata. illa autē apertudo nō est aliqd in actu. **¶** igit rē. **¶** 2. manēdo aiabz solū numero di stinctis ista corpa in varias spēs trāsmutant. **¶** Aito em mutat corp⁹ in vermes. vermes i ter rā. terra in aurū z argentuz z alia mineralia q de terra generant. z p sequec s. aie p apertu/ dūē ad corpa a qbz separe sūt tantūmodo di stiguerent. tūc mutaret eaz distinctio ad mu tatoem corp⁹. qz illa apertudo cū sit qdam relatiō ipa variaret ad variatōez alteri⁹ extre/ moz. **¶** Et qz fide tenem⁹ aias hūanas separa/ tas solo numero differre. cum h ipis p hmoi corpa non possit puenire. oportet qz intrinsece aliqd mō seipsis distinguant. **¶** 3. de⁹ p h/ uisimodi corpa totaliter annihilare. z tunc ta lis apertudo erit relatio tantūmodo ratōnis. qz entis ad nō ens nō p̄t esse relatio real. et sic nō solū seipsis distinguant. **¶** 4. dato qz deus nūqz cre/ asser aliqd corp⁹ in pterito. nec crearet in suo ad huc de⁹ eadē aias quas nūc creauit potuit ab origine mūdi creare. z tūc solū numero differret sicut z nunc. **¶** Forte ad hoc diceret aliqz qz tales aie differret p habitudines qas haberent ad corpa que deus creare posset. et si crearet tales anime hmoi corpa informarent

Instantia **¶** Sed nec hoc valet. **¶** Primo qz etiā ille ha bitudines essent entia rōnis. **¶** Secūdo qz rela tiones sūt posteriores suis fundamentis. ido tales habitudines magis distinguerent p ip/ las animas in quibz fundarent qz ecōuerso.

Solutio. **¶** Sed nec hoc valet. **¶** Primo qz etiā ille ha bitudines essent entia rōnis. **¶** Secūdo qz rela tiones sūt posteriores suis fundamentis. ido tales habitudines magis distinguerent p ip/ las animas in quibz fundarent qz ecōuerso. **¶** 2. de⁹ potest duas materias pducere solo numero differētes sine formis sbstantialibz. qz potent duas formas pducere solo numero differētes sine materia sbstantiali. nōa patet. qz cū materia nō min⁹ de se sit vna qz quēcūqz forma creata. si sibi nō repugnat multiplica/ ri sine forma que est sbstātia. nec tali forme repugnabit multiplicari sine materia. antece deus p̄t. quia circūsc̄pta omi forma sbstātia li deus posset duas materias creare. que ab in uicem numero differret per solos modos for/ titos ab alia z alia quāritate quibz huiusmo di materie essent p̄ucte. **¶** 3. accidētia spiri/ tualia nō minus sūt distinctiua qz corporalia.

Ratio. 3. **¶** accidētia spiri/ tualia nō minus sūt distinctiua qz corporalia.

sed plura possunt esse indiuidua eiusdem spe ciei propter solam distinctōem accidentium corporalium. ergo plura possunt esse indiui/ dua in spiritualibz propter solam distinctio nem accidentiū spiritualiū. **¶** 4. substantia que non est sua essentia z in qua differt quod est et quo est. illa nō est sua singularitas. et p consequens sibi nō repugnat in suis singula ribus multiplicari. **¶** Sed angeloz nō est sua essentia. et in eo differt quod est et quo est. qz inter articulos parisiuz per sententiā excom/ municatōnis cōdemnatos. articulus. lxxvi. est dicere qz substantie separate sint sua essen/ tia. quia in eis idem est quod est z q̄ est error. **¶** 5. oppositum istius cōclusionis inter eos dem articulos est cōdemnatū. lxxvii. articulo **¶** Ibi em vt patet est error dicere. qz quia intel ligentie non habent materiā. deus nō potest plures eiusdem speciei facere. **¶** 6. omne quod recipit in aliquo receptione reali est plurifica bile in eadem specie. sed esse angeloz est reali ter receptum in essentia. ergo est plurificabi/ le in eadem specie. et p consequens etiam ipse angelus cui⁹ est esse erit plurificabilis. **¶** Ma/ ior patet. quia potentia non adequat actū in ipsa receptū. **¶** Omnis em actus receptus di/ stat a plenitudine sue actualitatis. **¶** Minor etiam patet ex dictis in questione prima pre cedenti. articulo secundo. **¶** Quidam tamē opposituz illius cōclusionis tenentes dicunt simpliciter contradictōem implicare plures esse angelos eiusdem speciei. et hoc pbant sic. quia differre forma est differre specie z quid/ dirate. sed quicūqz duo angeli pducerent ipi differrent forma. igitur si aliqui duo angeli differrent solo numero. illi differrent specie. et non differrent specie quod est cōtradictio. **¶** 7. In illa natura in qua est idem esse spe/ cificū z indiuiduale nō possūt in diuidua plu rificari nisi species plurificentur. sed substan/ tia angeli est huiusmodi. quia fm **¶** Auicē. v. metaphisice sue. omnis natura que nō diui/ ditur differentijs sicut natura generis : nec diuiditur materia sicut natura speciei. nec di uiditur accidentibz sicut natura indiuidui ē vna numero species in esse indiuiduali substi stens. **¶** 8. omis indiuidualis distinctio in eadem specie. vel est p materiā. vel per quan titatem. vel p aliquā acciden talē p̄prietatem. **¶** Sed angeloz distinctio nō p̄t esse p materiā quia materia carēt. nec p quantitātē cum sint forme in diuisibiles. nec p accidētalē p̄prietātē qz ois talis p̄p̄etas sequit suppositū p̄stutū

Ratio. 4.

Ratio. 5.

Ratio. 6.

Ratio. 7.

Dit.

¶ Sed ista fuga quibus aliqd apparet. i. retrin modicu valet. qz impossibile est dare effectuz formalē in actu sine cā formali in actu. s. effectus formalē in diuiduatōis actu ponit in aia separata. illa autē apertudo nō est aliqd in actu. **¶** igit rē. **¶** 2. manēdo aiabz solū numero di stinctis ista corpa in varias spēs trāsmutant. **¶** Aito em mutat corp⁹ in vermes. vermes i ter rā. terra in aurū z argentuz z alia mineralia q de terra generant. z p sequec s. aie p apertu/ dūē ad corpa a qbz separe sūt tantūmodo di stiguerent. tūc mutaret eaz distinctio ad mu tatoem corp⁹. qz illa apertudo cū sit qdam relatiō ipa variaret ad variatōez alteri⁹ extre/ moz. **¶** Et qz fide tenem⁹ aias hūanas separa/ tas solo numero differre. cum h ipis p hmoi corpa non possit puenire. oportet qz intrinsece aliqd mō seipsis distinguant. **¶** 3. de⁹ p h/ uisimodi corpa totaliter annihilare. z tunc ta lis apertudo erit relatio tantūmodo ratōnis. qz entis ad nō ens nō p̄t esse relatio real. et sic nō solū seipsis distinguant. **¶** 4. dato qz deus nūqz cre/ asser aliqd corp⁹ in pterito. nec crearet in suo ad huc de⁹ eadē aias quas nūc creauit potuit ab origine mūdi creare. z tūc solū numero differret sicut z nunc. **¶** Forte ad hoc diceret aliqz qz tales aie differret p habitudines qas haberent ad corpa que deus creare posset. et si crearet tales anime hmoi corpa informarent

Instantia **¶** Sed nec hoc valet. **¶** Primo qz etiā ille ha bitudines essent entia rōnis. **¶** Secūdo qz rela tiones sūt posteriores suis fundamentis. ido tales habitudines magis distinguerent p ip/ las animas in quibz fundarent qz ecōuerso.

Solutio. **¶** Sed nec hoc valet. **¶** Primo qz etiā ille ha bitudines essent entia rōnis. **¶** Secūdo qz rela tiones sūt posteriores suis fundamentis. ido tales habitudines magis distinguerent p ip/ las animas in quibz fundarent qz ecōuerso. **¶** 2. de⁹ potest duas materias pducere solo numero differētes sine formis sbstantialibz. qz potent duas formas pducere solo numero differētes sine materia sbstantiali. nōa patet. qz cū materia nō min⁹ de se sit vna qz quēcūqz forma creata. si sibi nō repugnat multiplica/ ri sine forma que est sbstātia. nec tali forme repugnabit multiplicari sine materia. antece deus p̄t. quia circūsc̄pta omi forma sbstātia li deus posset duas materias creare. que ab in uicem numero differret per solos modos for/ titos ab alia z alia quāritate quibz huiusmo di materie essent p̄ucte. **¶** 3. accidētia spiri/ tualia nō minus sūt distinctiua qz corporalia.

Ratio. 3. **¶** accidētia spiri/ tualia nō minus sūt distinctiua qz corporalia.

Contra op
niones.

¶ Sed ista noncludunt. nec videtur boni mo/
ris h' negari diuine potestate. qz etia sancti po/
nunt in dubio vtruz de facto sit. **¶** Et em Dam.
li. ij. c. ij. Siue eqles sint angeli fm sp's siue
differetes nescim. de' scit. **¶** Et hac sententiā m
Dam. rāgēs Dugo sup angelica hierarchia
sic ait. De hac re p modicitate z insufficiētia
nihil temere diffino cū iohes Dam. de h' lo/
quēs se fateat ignorare. **¶** Ad p'mū igit dice/
dū q' minor nō est vera. qz accipiedo formaz
p q' dicitate specifica tūc posset de' si velle pro
ducere duos angelos q' nō differēt forma s'z
p'petate hypostatice. **¶** Sec' est em differre for/
ma seu p formaz. z differre in forma. duo em
angeli eiusdē speciei si darent bñ differēt in
forma nō tñ p formā. sic lores z pluri differēt
in humanitate. cū alia sit humanitas lores et
alia platonis. nō tñ differēt hūanitate siue p
hūanitatē. **¶** Ad scdm dicendū est q' rō illa
peccati in non. maxie loquēdo d' esse mō esse n
di angelozū quez de' in uenire posset si velle.
nec auctoritas Auic. est s' me. qz tales angeli
differēt p'petatē psonalibz. q' quēdā mō
dū accidentiū haberēt. **¶** Ad terciū dicendū
q' talis distinctio esset p qualidaz p'petates. q'
quidē p'petates licet aliq' mō possent dici ac/
cidentales. nō tñ oporteret eas esse de genere
accidentis. sic super' etiāz dixi de esse existētie
qd' est in genere s'be licet nō recipiat p'dicatōz
s'be. nec supponeret illa p'petates suppositiuz
z'stitutiū. s'z simul a deo crearet cū nata illi' an/
geli z'stitueret suppositiū in diuidiū. **¶** Quā/
tum ad scdm in isto articulo videndūz dico.
q' q'uis dubiū sit ad vtrūqz p'te. credo tñ pro/
babili' esse tenendū q' nūc de facto omēs an/
geli differāt specie. Quia fm cursū que vide/
mus multitudo suppositoz in eadem sp'e est
ad saluandā spēm in pluribz. q' in vno p'pter
sui corruptibilitatē saluari non p't. **¶** Ista patet
ij. de aia. Unde etiā ait Auic. vi. meth. sue ca
p'itulo. v. Si possibile est hōies pmanere si
cut pmanet sol z celū. pfecto nō esset opus ge/
neratiōe. Sed angeli nō sunt corruptibiles.
ergo zc. **¶** Ista est exp'la intētiō p'hor. qz
Aristo. z comētator ponūt. xij. meth. q' nihil
possit multiplicari in eadē sp'ē nisi p materiā.
Idem ponit Auic. v. meth. sue ca. ij. Et alga/
zel. iij. meth. sue circa finē. **¶** Veruz est tñ q'
isti p'hi appellāt omē illud impossib'le. quod
nec p humanuz ingenū nec naturaliter fieri
p't. **¶** Et ideo auctoritates h'mōi p'hor non re/
rogant zclusioni p'cedēt. in q' mō xpiane fi/
dei locutus sum de his q' fieri pnt p potentiaz

Solutio.
Ad 1.

Ad 2.

Ad 3.

Seda in
q'nto arti/
culi secūdi

1
2

dei absolutā. **¶** Sed p'rium istū zclusiōis
antiquitus multi tenuerūt. aliter tñ et aliter.
Nam sic ut recitat beatus Augustin' .ij. d' ci.
dei. c. xxiij. origenes in libro que fecit de prin ci
pijs. posuit omēs sp'iales s'bas esse eiusdē spe
ciei. Sed quia aliquē s'be tales sūt vnite cor/
poribz z aliquē non. et aliquē sunt vnite pul/
chritozibz co:poribz. z aliquē vilitozibz. z h' est
p'pter diuersitatē peccatorū taliū s'baz separa
rum. **¶** Alia opinio est q' q'uis angeli z ani/
me differāt sp'e. tñ oēs angeli sunt eiusdē spe/
ciei. **¶** Et p' opinione ista vidēt' sonare multe
sanctorū auctoritates. Dam. em in elementa
rio suo ait. **¶** Inaqueqz species vna natura est.
velut omēs angeli vna natura sūt. z omēs ho
mines vna natura sūt. z altera natura hoim:
et altera angelozū. **¶** Et in eodē libro ait. **¶** **¶**
postales sunt michael gabriel. z reliq' fm p'tez
angeli. species aut' p'entiuā ipoz angelica na
tura. Item Ansel. li. ij. cur de' homo. c. vltio
ait. q' omēs angeli sūt eiusdē nature. **¶** Ter/
tia opinio dicit q' omēs angeli q' sunt in eadē
hierarchia sūt eiusdē speciei. **¶** Quarta opinio
dicit q' solū illi angeli q' sūt eiusdē ordis sūt
in eadē sp'e. **¶** S'z qz cōmunius tenet q' oēs
differāt sp'e. id tenēdo p'mā zclusionē ad p'di
ctas auctoritates volo rēdere. **¶** Ad p'mam
q' dicendū q' Dam. nō loq'f ibi asseruit. s'z in
q'sitiue. qz vt patuit i auctoritate p'cedēte alle
gata. ip'e dicit se de h' nescire veritatē. **¶** Ad di
ctū Ansel. dicendū q' ibi non sumit nata fm
sp'es specialissimā. s'z fm subalternā. iuxta qd'
q' n'qz d' . q' oia corpalia sūt eiusdē nature

Quantū ad terciūz

articulū est aduertendū q' de numero āgeloz
aliter locuti sūt natales p'hi. z aliter doctores
catholici. **¶** Nā auic. posuit nūez āgelozū nō
excedere nūez venariū. posuit em nouē intelli
gētias ad mouendū nouē speras celestes. et
de cimā dixit posse sperē actiuozū z passiuozūz
quā appellauit d'atrice formatū. **¶** S'z istud
nō valet. nō solū loq'ndo theologice. verum
etiā nec loq'ndo philosophice vel astrologice
veritatē tenet. qz m'ro p'les sūt mor' celestes
qz nouē. vtz. xij. meth. cū igit fm p'hos z astro
logos cuiuslibet celesti motui corespōdeat re/
terminat' motor. id zc. **¶** Aristo. s'o q'uis q'
ad determinatū nūez intelligētiaz zc se nihil
dicat. tñ. xij. meth. de hoc duas opiniones re
citāt. scz edochij et chilonij. quozum primus
scilz edochius posuit intelligētias esse. xlvij.

Opio ori
genis.

Alia opinio.

Tertia
opio
Quarta
opinio.

Solutio
ad auctoz
itates.

Articulus
tercius.

Opinio
Auic

Contra eā.

Aristo.

Astologi Alius vero scilz chilonius posuit eas esse. lv. Astologi vero licet ab his discordet in h q vbi isti duo posuerunt speras voluētes et reuoluētes. ibi astrologi posuerunt circulos epicyclos et eccentricos seu deferētes. et h ad saluādū diuinitatē nob appntem in celestibus motibus. tū in h ueniūt astrologi cū p̄dictis. q sic illi dixerūt numez intelligētiarū nō excedere numez celestium sperarū. sic isti scz astrologi posuerūt numez intelligētiarū nō excedere numerū celestium corpm. et circuloz hmodi corporū nataliter existentium. Sed nec ista ymaginatio p̄tinet veritatē. qz nō min⁹ ordo vniūsi viger in s̄stantijs sepatijs qz in rebuz corpalibz seu materialibz. s̄z ordo vniūsi hoc requirit in corpibz. q nō omnia corpa habent p̄appropriat̄ motuibz intelligentias seu substantias sepatias. sed solū supma et nobilissima corpa. q s̄nt ordo vniūsi h requirit vt nō omēs s̄be sepatē sint appropriate motrices corpm. sed solū infime et ille q s̄nt inferioris ordinis i numero intelligētiarū. vt sic infima supmōriū attingāt immediatē supma infimōz. Et ista videt esse intentio Dyo. vii. de di. no. vbi ait. q ipa deitas oīm effectiua sp̄ est oīa corcordans. et est causa indissolubilis ordinis omnium. semp̄ uiuens fines p̄mōz p̄ncipijs secundoz. vna in oīmibz pulchre opans armoniam. Catholici igit̄ doctores multo maiorē numez intelligētiarū hnt̄ ponere qz posuerūt p̄bi vel astrologi. eo q ipa deitas scz xp̄s tuas n̄r alloquēs petrū Math. xvi. ait. Putas qz nō possū rogare patrē meū. et exhibēbit mihi nō plus qz duodecim legiones angeloz. Et s̄m̄ bedam et strabū celū empyreuz moy vt fuit a deo factū. sanctis angelis fuit repletū. Unde p̄pter multitudinē angeloz d̄ Job. xrv. Nunqd̄ est numer⁹ militū ei⁹. s̄. dei Propter qd̄ ait Dyo. viii. de angelica hierachia. multe s̄nt beate militie supmūdiūliū intellectuū supantes s̄m̄ p̄mēsuratōez numez infirmā et coarctatā multitudinē materialū rerū. Dis p̄missis pono duas conclusio- nes. Prima est q angeloz est cert⁹ numer⁹ qz de omnia fecit in numero pondere et mensura. vt d̄ Sap. xi. c. sed ea q numerata ponderata et mēsurata s̄nt. illa in certo nūero s̄nt. qz angeli s̄nt a deo facti. seq̄t̄ q s̄nt in certo numero positi. q̄. rē. Forte contra illud dicetur q illa q̄ excedūt s̄m̄ cōmensuratōez numez totā multitudinē rez materialū. illo- rū nō videt̄ certus numerus. s̄z angeli exce- dūt s̄m̄ p̄mēsuratōem numez totā multi-

Astologi

Contra illa dicra

Catholici doctores

Prima cōclusio

Instantia

tudinē rerū materialū. q̄. rē. Maior p̄z. q̄a res materiales s̄nt q̄ d̄modo infinite. cū continuū sit diuissibile in infinitū. vtz. iij. phicoz ergo qd̄ excedit materialū seu p̄tinuoz multitudine videt̄ esse infinitū. vel ad minus erit materialiter indeterminate. Minor etiā p̄z auctoitate Dyo. p̄ime allegata. R̄deco q sic p̄z in eodē. iij. phicoz. oēs p̄tes p̄tini posite i actu s̄nt finite q̄suis i potētia s̄nt infinite. Dyo. at nō cōpar mltitudinē āgeloz p̄nes excessū ad mltitudinē rez materialū i potētia existētū. s̄z ad mltitudinē eaz q̄ s̄nt actu nec forte ad mltitudinē indiuiduoz. s̄z magi ad mltitudinē speciez rez materialū. Cōclusio scda est qz numer⁹ angeloz sit cert⁹ i se. ac etiā in p̄p̄hensozū p̄gnitōe. tū nō cētē i cognitōe viatorz. loq̄ndo de viatorz cognitōe natali et absqz diuina reuelatōe. Quia naturaliter nihil cogitōem de angelis nisi p̄ effect⁹ eoz q̄s videm⁹ in rebz corpalibz. Sed vtz plures angeli currūt ad eundē effectum. vel vn⁹ solus. h̄ nataliter cogitōe nō possum⁹. q̄. rē. Maior p̄z. vii. phicoz. et. xj. meth. minor etiā p̄z. qz cū hō verat̄ a malo spū. meli⁹ mus vtz talis veratio fiat ab vno vel a pluribz. In vno em̄ hōie s̄nt legio demōnū. vt p̄z i euāgelio. Legio at̄ s̄nt sex milia sex centa sexaginta sex. et tū si illi demones p̄ se numez nō indicassent. vn⁹ purus viator eque cogitasset q̄ vn⁹ demōn fuisset in illo hōie sicut q̄ plēs. Cū loq̄ndō de natali cognitōe viatoris tūc vera est illa s̄nta Aristo. iij. meth. qua ait. q sic se h̄z ocul⁹ noctue ad lucē solis. sic seba- bet aīe n̄re intellec⁹ ad ea q̄ s̄nt manifestissimā in nasa. id est. ad angelos seu s̄bas sepatas. Forte p̄ istud dicet̄ q saltē vnōz āgeloz ex s̄p̄turis cogitōe possum⁹ determinatū numez. qz oēs angeli vel s̄nt ministrates vel assistētes. s̄z istoz oīm habem⁹ certū numerum Daniel. vii. vbi d̄z milia milia ministrabant ei. et decies centena milia assistebāt ei. Respo deo q̄ ista verba Daniel nō s̄nt l̄raliter intel- ligēda sed mystice. Et dato q̄ ip̄e vidisset tot ministrates et tot assistentes. tū ex h̄ nō sequit̄ q nō fuerint plures. qz non est necesse dicere q̄ viderit omēs angelos. s̄z solū illos vidit q̄s sibi deus reuelare voluit. Nec enām istud est contra conclusionem. quia dato q̄ Daniel vidisset in illa visione omnes angelos dei. hoc tamen non fuisset naturalis cognitio. s̄z potius diuina seu prophetica reuelatione. et q̄. rē.

Solutio

Secunda conclusio

Instantia

Solutio

Dist.

Quantum ad quae... Solutio... Secunda conclusio... Instantia... Solutio... Dist.

Articulus quartus.

Quantum ad quatuor

tum articulum primo videndum est utrum angelus cognoscat qualiter rem per essentiam suam. Secundo ad dato quod non videbitur utrum cognoscat per species.

Prima conclusio.

Prima est quod angelus intelligit essentiam suam per seipsum. quia quicquid obiectum actu intelligibile debite proportionatur alicui potentie intellective est per seipsum actualiter presens illi potentie. tunc intelligit a tali potentia per seipsum. nulla alia specie tanquam representatio medio requisita. Et essentia angeli est obiectum actu intelligibile debite proportionatum angeli ad intellectum per seipsum actualiter presens. ergo tunc

Instantia

Forse dicitur in maiore. quod anima rationalis est actu intelligibilis. cum sit substantia spiritualis. et actu est presens humano intellectui. et tunc in intellectu non intelligit essentiam anime per seipsum. ut in anima.

Solutio

Rideo quod ad presens per actu intelligibile intelligit aliquid se habens per modum actus in genere intelligibili. sed essentia anime rationalis non se habet per modum actus in genere intelligibili. sed per modum pure potentie. quia sic materia prima se habet in genere intelligibili. ut ait commentator. in anima. Ipse etiam intellectus anime rationalis in sui primordio est sicut tabula rasa in qua nihil est depictum. ut patet per philosophum ibidem. Igitur non est simile de essentia angeli et essentia anime rationalis. nec de intellectu angeli et intellectu anime rationalis. quia non solum essentia angeli sed etiam intellectus angeli est actus in genere intelligibili. et est etiam activus speciebus intelligibilibus sibi creatis a primordio sine creationis. quibus speciebus res que sunt extra se solent cognoscere. ut patet infra.

Instantia

Forse iterum dicitur quod si esse actus in genere intelligibilium facit ad hoc quod aliquid intelligat ab angelo per suam essentiam sine specie media. tunc angelus inferior intelligeret essentiam angeli superioris per seipsum sine specie. quod est simpliciter falsum. consequentia patet. quia essentia angeli superioris est actus in genere intelligibili. est enim actualis in tali genere quod essentia angeli inferioris.

Solutio.

Rideo quod licet sit actus tamen non est actualis in presens in genere intellectui angeli inferioris. et ideo ad hoc quod essentia superioris intelligat ab inferiori. necesse est ut sit sibi presens mediante specie ipsum representante. si enim essentia unius angeli per seipsum esset in genere presens alteri angelo. tunc illaberet ei. quod est falsum. quia nulla creatura per se

existens per essentiam illabit alteri creature. talem enim illapsum de quo omnia intrinsece reservat sibi soli reservavit.

Instantia

Forse adhuc dicitur quod ex his sequatur quod angelus naturali cognitione cognoscat deum per essentiam suam. quod est falsum. quia tunc naturaliter esset beatus. quia visio dei per essentiam est beatifica visio. contra patet. quia essentia dei est actu intelligibilis. est enim purus actus in genere intelligibili. ut in meth. et est intrinsece presens intellectui angelico per essentiam illapsum. ut iam dictum est. et cetera.

Solutio.

Respondeo quod licet essentia divina sit purus actus in genere intelligibili. et sit intime presens intellectui angelico. tamen angelus essentiam dei per essentiam se habet visione perfecta que est beatifica naturali non cognoscit. eo quod homo obiectum potentie angelice non sit naturali proportionatum. sed excedens et supereminens valde nimis. propter quod indiget angelus gratia ad am elevatione. ac lumine glorie intellectum perficiente ad hoc quod circa naturam divinam essentiam perfectum actum eliciat beatificam visionis.

Secunda conclusio.

Patet igitur quod tribus particulis positus in maiori causet sufficienter homo tribus instantiis. scilicet per primam presens per secundam tertie. per tertiam secunde causet instantie. Conclusio secunda est quod angelus per essentiam suam non intelligit ea que sunt extra se. Quia illud quod est proprium solius dei hoc non angelo nec alicui creature debet attribui. sed per intelligens per essentiam suam intelligat ea que sunt extra se. proprium est solius dei. Maior est nota. minorem probat. quia cum cognitio fiat per assimilacionem. oportet illud esse exemplar cognitarum rerum quod est ratio per quam cognoscit. sed solum divina essentia est ydea seu perfectum exemplar omnium creaturarum. ut probatur in superius in primo libro. ergo tunc. Forse dicitur quod falsum assumitur in minori istius per baronem. quia dicit Dionysius. v. de divinis nominibus. quod principaliora in entibus sunt exemplaria aliorum. Sed angeli sunt entia principaliora. ergo angeli erunt exemplaria entium inferiorum.

Instantia

Instantia 2.

Ista conclusio videtur esse contra auctoritatem de causis. qui. viij. propositione sui libri ait. quod intelligentia scit res per modum substantie sue. Ad primum dicendum quod angeli dicuntur aliorum exemplaria. non per essentiam. sed per species intelligibiles. que sunt eorum intellectui concretae. Ad secundum dicendum quod pro tanto dicitur angelus res scire per modum substantie sue. quia nihil intelligit de rebus creatis que sunt extra se. nisi intelligendo se.

Solutio. Ad 1.

Ad 2.

Iste em est ordo cognitōis angelice loquēdo de cognitōne natāli. q̄ p̄mo intellect⁹ angelic⁹ fert sup̄ essentia suā. tūc de cognoscēdo essentia cognoscit seipm̄ et ceteras potētias q̄ sunt in essentia. tertio cognoscēdo se cognoscit omnīū rez spēs quas h̄z in se. et p̄ cōns cognoscit res quas sunt species. quodāmodo puta in vniūsa. et quarto cognitis sic rebz i vniūsa. volūtas angeli vult magis cognitōez vni⁹ rei q̄ aliaz. id volūtas determinat intellectū ad ei⁹ cognitōem. et tūc intellectus iuxta volūtatē imperiū p̄uertit se determinate sup̄ species illi⁹ rei representatiuā. et sic mediāte h̄mōi specie determinate determinate et p̄fecte cogit scit illud qd volūtas cognosci voluit. Propter qd de p̄mo ad vltimūz angel⁹ cognoscit oia p̄ essentia aliq̄ mō causaliter. qz si nō cogit sceret essentia suā. tūc ceteroz nihil cognosceret. et ideo d̄ res cognoscere mō sbe sue. **Q.** aut h̄mōi cognitio rez vniūsa. et indistincta sufficiat ad hoc qd volūtas desideret et imperet distinctā noticiā alie. hoc p̄z expresse p̄ Aug. ix. tētri. c. vltimo. et x. tētri. c. ij. et. c. ij. intelligit igit angelus oia mō s̄stantie sue. qz a cognitōe sbe sue dependet cognitio oim̄ ceteroz q̄ ip̄e angelus cognoscit cognitōe natāli siue ad intra siue ad extra cognoscit. ḡ tē.

Tertia conclusio

Conclusio tertia est. qd angel⁹ nō cognoscit res que sunt extra ipm̄ p̄ essentias ipaz rerū. qz immediata rō intelligendi oportet qd sit in intellectu. sed essentie rez fm̄ scapaz nō sūt in intellectu angelico. ḡ tales essentie nō possunt esse rōnes p̄ quas intellect⁹ angelicus cognoscit res que sunt extra ipm̄. **M**aior p̄z. minor p̄bat. qz da oppositū. tunc essentie rerum illaberent menti angelice. qd est impossibile. ut p̄z exp̄dictis. **E**tiam cum supponatur res esse extra intellectū si essentie essent i intellectu tūc esset manifesta d̄dictio scz qz res essent extra intellectū. et nō essent extra intellectum. qz vbi est essentia rei. ibi est res.

Instantia

- 1 **S**ed contra istud fore dicit. qd intellect⁹ noster p̄ quidditatē rei q̄ ē in aia. cognoscit quidditatē que ē i re extra. ḡ multo magis h̄ poterit intellectus angelic⁹.
- 2 **P.** fm̄ **D**yo. angelus superior illuminat inferiorē. ḡ poterit in eo immediate causare actum intelligendi.
- 3 **P.** intellectus noster cognoscit substantiā rei exterioris immediate p̄ seipm̄. ḡ hoc poterit intellect⁹ angelicus. sequentia p̄z. p̄bat antecedēs. q̄a nihil est in intellectu qm̄ prius fuerit in sensu. sed spēs s̄stantie nūq̄ fuit in sensu. ḡ nec in intellectu. et p̄ cōns substantia cognoscitur p̄

intellectum per seipm̄. **A**d p̄mum dicens dum qd quidditas rei fm̄ se et realiter non est in anima. sed solum intentionaliter. s. mediāte specie intelligibili. igitur antecedens nō est verum inq̄strum est applicabile ad propositum. **A**lias sic inuenitur. igitur concessa consequentia nō plus habetur nisi qd angel⁹ cogit scit res exteriores p̄ spēs q̄ sunt in ipo. **A**d scdm̄ dicendū qd licet oia aliq̄d valeret sup̄posito qd angel⁹ superior illuminaret inferiorēz causando in eo lumē. tūc qz est falsū vt patet in infer⁹ dist. ix. arti. ij. et. iij. id ad p̄ns cōsequentia est neganda. **A**d tertū nego añs. ad p̄batōem dico. qd licet illud qd nullo modo fuit in sensu nō possit esse in intellectu. tū multa sūt in intellectu q̄ fm̄ se formaliter nūq̄ fuerit i sensu. vtz de actibz habitibz et pluribus alijs. **U**nde sufficit ad hoc qd aliq̄d sit in intellectu qd fuerit in sensu. vel in se vel i suo simili. vel in suo effectu. vel in sua causa. sed fantasma causatū a specie accidenti q̄ fuit in sensu. est causa speciei s̄stantie q̄ est i intellectu. ḡ species s̄stantie causaliter fuit i sensu. **F**orte dicit qd fantasma accidentis non potest esse causa speciei s̄stantie. qz nō potest agere vltra suā spēm et d̄ditōem. **R**espondeo qd licet p̄pria sua virtute nō possit agere vltra suā spēm tū in virtute intellect⁹ agentis hoc potest. **U**nde sicut forma accidentalis puta calor ignis in virtute forme s̄stantialis potest esse causa s̄stantie. sic est in p̄posito. ḡ tē. **Q**uantū ad illud quod in illo articulo est scdm̄ videndū pono tres conclusiones. **P**rima est qd angel⁹ res que sunt extra ipm̄ cognoscit p̄ species et similitudines rez. **S**ecda qd h̄mōi spēs nō sūt a rebz abstracte. sed sūt intellectui angelico concreate. **T**ertia qd per h̄mōi species angelus cognoscit res particulares distincte et determinate. non obstante qd quelibet illarū species representet plura indistincte. **P**rima conclusio p̄bat sic. **O**mne quod cognoscitur. vel fm̄ se vel in sua specie seu similitudine. sed res exteriores cognoscuntur ab angelo et non sūt intellectui suo presentes fm̄ se. ergo erunt sibi presentes in sua specie. **M**aior patet. ij. de anima. **M**inorē p̄bat. nam qd angeli cognoscant res exteriores h̄ tenemur credere. quia fide et scriptura sacra tenemus angelos esse custodes hominū et gubernatores rerum exterioroz. que sine cognitōe istarum rerum nequaquā fieri p̄nt. **Q.** aut res nō sūt intellectui angelico p̄ntes fm̄ se. hoc patet qd

Solutio
Ad. 1.

Ad. 2.

Ad. 3.

Instantia

Solutio

Secda in quinto art. quarta.

Prima conclusio.

[Marginal notes in a smaller script, partially legible. Some words include 'Dicit', 'Solutio', 'Instantia', 'Solutio', 'Secda in', 'Prima conclusio'.]

Dicit in articulo proximo precedenti. Et ista videtur esse intentio auctoris de causis. q. ppositioe. r. sui libri ait. q. quilibet intelligentia e plena formis. id e. speciebus. Est etiam intentio procli q. in suis ppositioibz ppositioe. clxxvi. ait. q. omis intellectus est plenitudo specierz.

Contraria opinio.

Contra istam conclusionem sunt due opiniones quarz una ponit q. angelus non intelligit per alias quas spes. sed omnia q. ad extra intelligit per unum habitum intelligit. que ipi appellat habitum scientialem angelo creatur. q. habitus oia distincte representat angelico intellectui. r. ipm intellectum sufficienter inclinat ad actum.

Instantia

Et si dicitur q. ad eoz ppositioz sequat angelum vel omnia simul intelligere vel nihil oino. q. cum iste habitus sp. eque prius sit angelico intellectui. r. sp. sibi omnia representet. non apparet ro quare unum intelligat plus q. alterz. vel unum magis q. alterz.

Solutio

Ad istud rudent dicentes q. in isto habitu subiective existente i intellectu angeli. oia q. angelus naturaliter pot cognoscere reducitur ex pssu ne. iste tñ habitus reducitur intellectum angeli d. potentia ad actum ordinare. puta plus respectu perfectionis intelligibilis q. respectu imperfectior. ipo aut existente in actu respectu unum. tunc p imperium voluntatis mouet ad alia. r. ad illud p. qd voluntas magis desiderat. r. addit q. nisi est imperium voluntatis angelus intelligeret res fm ordine sue perfectionis p inclinatioz habitus ia dicit. q. sp. inclinaret ad illud plus intelligendum qd esset perfectus.

Prima ro

Et hac opinione positores et affirmat sic. Aut ponentes spem in angelo ponit habitum scientialem sibi esse creatur cum speciebus. aut n. Si sic. tunc supstruit spes. cu talis habitus perfecte possit oia representare. Si non. tunc ex frequentia actuum circa istas res materiales posset generari unum habitus scientialem i angeli eo intellectu. qd est inconueniens. qz tunc intrinseca perfectio ipsi angeli dependeret a rebus materialibus.

1. Sic se hz voluntas angeli ad diligibilia. sic intellectus et ad cogscibilia. Sz voluntati sufficit unum habitus ad diligendum oia naturaliter diligibilia. puta habitus caritatis vel habitus naturalis amicitie. q. intellectui angelico sufficit unum habitus ad cogscendum omnia ab eo naturaliter cognoscibilia.

2. Perfectum intelligere presupponit habitum. sz intelligere angeli est perfectum. non enim modo ipse angelus procedit de imperfecto ad perfectum.

3. Subiectum cuius forma naturalis sufficit ad faciendum operationem naturalem. q. intellectus angeli cu habitu scientialem sufficit ad eliciendum operationem intellectualem. Unde si hanc formam caloris sufficit ad om-

ne operationes ignis. sic et c. Arguunt isti contra spes sic. Intelligibilia etiam differetia specie sunt infinita. ut apparet in speciebus numeroruz r figurar. q. si angelus intelligeret p spes. opereretur cu hz spes infinitas. Aia nra non intelligit p spes. q. nec angelus. Ma pr. pbat an recedat. qz si aia hz spem rei intelligibilis se. tunc p actuali suo intelligere non opereretur q. se puerteret ad fantasma. Ma pr. q. possit se conuerrere immediate sup illa spem qua hz in se. sed hns est falsum. qz d. pmo de aia. q. opereretur intelligere fantasmata speculari. P. ij. et h. cor. d. q. tria sunt in aia. scz potentia habitus r passiones. q. non spes. q. nec p hns in angelo.

5

6

7

Contra opinionem.

Et ista opinio non tenet. qz habitus scientialem est habitus conclusionis seu conclusionum. Igitur dato q. in habitu aliqd reluceat hz apparebit ad modum ppositiois. r. p hns presupponit alia q. sunt representatiua terminor. q. vscato modo loquedi spes appellant. Et q. etiam apparet q. responsio qua isti dant ad instantia superius contra opinionem adductam non est sufficiens. nec valet ille color quem addunt ibidem de ordine cognitionis angelice per imperium voluntatis. quia cu ordo sit distinctor. multo melius saluabitur iste ordo positus distinctis speciebus. q. in vno indistincto habitu.

1. P. quia fm istos habitus naturaliter inclinat intellectus angeli ad hoc vt prius intelligat illud quod est perfectius fm gradus perfectionum qui reperiuntur in entibus. ergo vbicumq. hz ordo non saluabitur. ibi intelligere ipsius angeli nec naturale nec voluntarium esse videtur hz simpliciter violentum. quia illud violenter inest alicui quod inest sibi contra suam naturalem inclinationem. sed huiusmodi intelligere inest angelo contra naturalem suam inclinationem competentem sibi per habitum ei naturaliter con creatum.

2. P. in natura bene condita et non viciata per imperium voluntatis nihil fit contra naturalem inclinationem. sed natura bonor angelor est bene a creatore condita et nullo peccato viciata. ergo in angelo per imperium voluntatis nihil fieret contra naturalem inclinationem suam. et per consequens angelus pmo intelligeret pimum gradum entitatis et perfectionis qui est in vniuerso. rem de secundum. et sic de alijs vsq. ad primam materiam. et extra hunc ordinem cognoscendi angelus nunq. declinaret. quod est factis absurdum. et contra scripturam sacram. in qua sepe legitur de angelis q. nec agendo nec loquedo huc ordinem seruauerunt. q. nec intelligedo.

1

2

3

acquirat angel⁹ spēs a reb⁹. sed omniū rerū q̄ /
rū naturalē habet noticiā a principio habuit
spēs creatas. ¶ Sed ista conclusio sunt
due opiniones quaz vna est antiqua. et po-
nit q̄ angel⁹ nullaz spēm habuit creatā. sed
h̄mōi spēm ppter vigorē sui intellect⁹ abstra-
xit a reb⁹. nam lumē sui intellect⁹ est vigor
suis lumine nostri intellect⁹ agentis. q̄ nō mi-
nus p̄t abstrahere spēs q̄ intellectus agens.
¶ Sed istud nō valet. q̄ h̄mōi spēs abstra-
cta nō ducit nisi in cognitiōe in q̄ dicitur in
vlti. nūq̄ em̄ intellect⁹ posset cognoscere particu-
lare virtute abstracte speciei nisi uertendo se
ad fantasma. q̄ angel⁹ cū careat fantasia. nūq̄
p̄ h̄mōi spēm deuenire in cognitiōe alic⁹ parti-
cularis. ¶ Alia est opinio magis moderna.
q̄ ponit q̄ licet angel⁹ a principio habuerit con-
creatas species rez ppetuas. species tñ p̄tinē
tū corruptibiliū abstrahit vel acq̄rit tūc q̄n-
tales res in esse p̄grediūt. q̄ si talium rerū spēs
a principio habuissent creatas. tūc p̄sciuissent
et adhuc p̄scirent omnia futura contingētia.
¶ Tūc nō p̄ficere t̄ aliqua cognitiōe. cuius
oppositū asserit beatus Ambrosi⁹ in libro de
fide dicēs. Angeli p̄fecerūt in scientia et capa-
citate. quia neq̄ sciuerūt omnia a principio se-
culi. Et sup̄ illo verbo ad Eph. iij. vt innotē-
scat p̄ncipib⁹ et potestatib⁹ p̄ ecclesiam multi-
formis sapiētia dei. dicit glōsa. q̄ angeli mul-
ta didicerūt p̄ ecclesiam. ¶ Sed nec istud v̄z.
quia corpa sup̄iora n̄ accipiūt aliqd̄ ab infe-
riorib⁹ quo intrinsece p̄ficiūt. nam a principio
sue creatōis sūt sociata formis. igitur multo
min⁹ angeli a reb⁹ corruptibilib⁹ et p̄tingenti-
bus accipient imediate spēs quib⁹ intrinsece
p̄ficiūt. tanq̄ imediate p̄ncipib⁹ sue cogni-
tionis. An̄s patet. quia corpa sup̄iora nō sūt
receptina pegrine imp̄ssionis. ppter quod in
fluūt in hec inferiora et nō eōuerso. p̄scēntia
etiā p̄z. quia nō minus viget ordo in spiri-
tibus q̄ in corpib⁹. ¶ Et si datur instantia de
aia rōnali q̄ est s̄ba spūalis. et tñ e⁹ intellectus
p̄ficiūt sp̄cieb⁹ abstractis a reb⁹ sensibilibus
¶ Dicendū q̄ nō est simile. quia cū aia rōna-
lis sit infimā in genere intelligibiliū. ideo fm̄
ordinē vniuersi ipa debet attingi a sup̄mo sen-
sibiliū. quod est ipa fantasia. vt sic infima su-
premoz p̄iugant cū sup̄imis infimoz. Iuxta
sententiā Dyo. de angelica hierarchia. Unde
nō est ymaginandū q̄ aia rōnalis aliqd̄ reci-
piat fm̄ naturalē suū cursum imediate a reb⁹
exteriorib⁹. Sed p̄mo sensus pticulares reci-
piūt spēs rez sine materia. v̄z. ij. de aia. cxiij.

Opio an-
tiqua.

Contra opi-
monem

Opio mo-
derna.

Contra cā.

Instantia

Solutio.

de a specie recepta in sensu particulari gignitur
spēs magis pura in ipō sensū cōi. et sic decept⁹
spēs semp̄ deputat p̄ omēs sensus interiores
vsq̄ ad fantasiā. et tūc in virtute luminis in
intellectus agētis deriuat a fantasmate species
intelligibil⁹ vsq̄ ad intellectū possibile. fanta-
sia autem nō habet imediatū ordinē ad intel-
lectum angeli. q̄ si angelis reciperet species a
sensibilib⁹. tūc imediate reciperet ab eis. et
sic fm̄ ordinem vniuersi angelus esset deterio-
ris conditiōis q̄ anima rōnalis. eo q̄ talē
ordinem haberet ad sensibilia. qualem habēt
sensus particulares. qui imediate recipiūt
impressiones rerū sensibiliū. ¶ Ad primam
rationē istoz dicendū q̄ species in mētib⁹
angeloz ab eisdem ydeis create sunt a quib⁹
res h̄mōi sp̄cieb⁹ rēp̄sentate p̄cedunt in esse.
et ideo species in mente angeli rēp̄sentant res
nō solū q̄ntum ad rerum quidditatē. sed etiā
q̄ntum ad esse et ad modum essendi quem hab⁹
lent. et quia quelibet res dū p̄sens est et actua-
liter existit. tūc habet esse necessario et determi-
nate. dum aut futura est non habet esse deter-
minatū. maxime si est res p̄tingens. quia licz
omne quod est quādo est necesse sit esse. vt di-
citur p̄mo peri hermenias. tamē de singulari-
bus et futuris cōtingentib⁹ nō est determinata
veritas. vt dicitur ibidem. ideo species in in-
tellectu angeli rēp̄sentant res determinate dū
actualiter existunt. sed res futuras et maxime
cōtingentes nō habentes causas certas et de-
terminatas rēp̄sentant incerte et indeterminate.
et p̄ p̄sequens angelus cognitiōe natura-
li quaz habet mediantib⁹ h̄mōi sp̄cieb⁹ non
habet aliquā certā noticiā de futuris p̄tingen-
tib⁹. Neganda est ergo cōsequentiā p̄dicte
rōnis. ¶ Et p̄ hoc patet etiā ad alia duo ar-
gumēta. quia ex p̄gressu rez in esse. angeli in
cognitiōe p̄ficiūt. quia cū res determinate ca-
piūt esse. tūc determinate a sp̄cieb⁹ illis rēpre-
sentant. et p̄ p̄sequens ab angelo certitudinaliter
cognoscunt. ¶ Conclusio tertia sup̄ p̄missa
indiget magna declaratiōe et multaz opinio-
nū recitatōe. igitur n̄ p̄sentē q̄stionē nimis diu
teneā. de ipa ad p̄ns nihil dico. et spero q̄ eā re-
sumā in. iij. li. dist. xlv. ibi em̄ tractat quō an-
geli itercedūt p̄ nob̄ et ordēs n̄ras offerūt ipsi
deo. ¶ Ad argumentū principale dicendū q̄
hoies nō habent a natura q̄ restarent illā
angeloz ruinā. sed solū ex rei gra. et ideo non
oportet h̄mōi esse p̄portione similitudis ho-
minū et angeloz in naturalib⁹. sed soluz in gra-
tuitis.

Solutio.
Ad. i.

Ad. 2. 2. 4

Conclusio
tertia.

Ad princi-
pale argu.

D

Distinccio quarta et quinta.

Post hec videtur.

distinccio quarta et quinta. Post hec videtur est. Postquam magister determinavit de differentia et conveniencia angelorum. hic inquit de gloria et miseria ipsorum. Et dividit in tres partes. Nam primo ostendit quod angeli nec miseri nec beati fuerunt primo creati. Secundo ostendit quomodo et per quod aliquid facti sunt miseri et aliquid beati. Tertio persequitur distinctionem modum quod miseri sunt damnati. alii vero secundum novum choros feliciter ordinati. Secunda in capitulo distinctio v. ibi. Post hec consideratio. Tertia distinctio. vi. ibi. Preterea scire oportet. Primum due partes sunt premissas. scilicet. quare prima dividit in duas partes secundum quod magister videt duabus questionibus. Quarum prima est. Utrum angeli fuerint creati miseri vel beati. Secunda. Utrum fuerint creati perfecti vel imperfecti. Secunda ibi. Ad hoc autem. Tertia tres. Nam primo ad primam questionem videt opinionem alicuius. Secundo modo determinat. Et tertio predicta resumit epilogatue. Secunda ibi. Sed hec magister. Tertia ibi. Et predicta. Tercia. Sequitur distinctio. v. Post hec. In qua magister ostendit quomodo et per quod aliquid angeli facti sunt miseri et aliquid beati. Circa quod ad addendum quamvis ad deum et odiosa auctio a deo. fuerit cause separationis ipsorum angelorum secundum misericordiam et gloriam. Mox enim cum hiis per caritatem deo adhaerent. et alii per odium a deo se auerterunt. tunc illi fuerunt damnati. isti autem beati. Igitur magister circa istam materiam duo facit. quod primo tractat de actu rationis ad deum et auctio a deo. Secundo de ratione et auctio a deo principio primum. puta de libero arbitrio. ibi. Habebat enim oes res. Et hec in duas. quod primo tangit de hominibus libera omnium angelorum potentia. Secundo ostendit quomodo bonis angelis supradicta sunt gratia. ibi. Si autem gratia. Et hec in duas. quod primo ostendit quomodo hominibus angelis receperunt gratiam. Secundo inquit an meruerint beatitudinis sue glaz. ibi. Hic quod solet. Primum in duas. quod primo manifestat quomodo angelis qui presterunt gratia cooperare fuerunt donati. Secundo quomodo angelis qui superbia fuerunt hominibus gratia fuerunt privati. ibi. Ideo quod a quibusdum. Et hec in duas. Nam primo excludit quomodo falsam credulitatem. Secundo determinat veritatem. ibi. Quod non alius. Nec est sententia istarum duarum distinctionum in generali. circa quod quero in speciali.

Utrum angeli fuerint creati beati. Et videtur quod sic. quod clare deum videre est esse bonum. quod secundum Augustinum primo de trinitate. c. vlt. visio est tota merces. sed a primo instanti sue

creatiois angelis clare viderunt deum. Nam cum angelus non cognoscat discursum sed simpliciter intuitu. id non cognouit deum per creatas sed per seipsum. et cum in sua cognitione non erat fatalitate. non cognouit deum obscure sed clare. Contra non plus fuerunt boni beati quam mali damnati. sed mali non fuerunt creati damnati. quod alias eorum damnatio retorqueret in solam deum. eo quod non peccassent ex eorum demeritis. Quia magister in istis duabus distinctionibus tractat de gratia et beatitudine angelorum id sic procedat. Primum enim inquit de eo quod querit. Secundo videndum est utrum fuerint creati in gratia. Et hoc ostendit ad istam quartam distinctionem. Tertio utrum angeli indigerint gratia ad hoc quod deum mererent diligere. Et quarto utrum meruerint suam beatitudinem. Et hoc ostendit ad quintam distinctionem.

Quantum ad primum.

est distinguendum quod beatitudo dupliciter potest sumi. Uno modo proprie et perfecte. Alio modo large et imperfecte. Primum modo angeli non fuerunt creati beati. quod perfecte nullus est beatus qui non habet quicquid vult. sed in principio sue creatiois angelus non habuerunt quicquid voluerunt. Maior pars per Augustinum. xiiij. de trinitate. ubi ait. quod ille beatus est qui habet quicquid vult. et nihil mali vult. Minor contra patet. quod eorum aliquid quia inordinate appetierunt ideo ceciderunt. Per rationem perfecte beatitudinis est perfecta securitas cum exclusione omnis erroris. sed a principio creatiois ista non fuerunt in angelis. Maior pars per Augustinum. xi. de ciuitate dei. c. xij. ubi ait. quod beatitudo efficitur ex eo quod intellectus nihil nisi incommutabili bono quod est sine ulla molestia profuat. et in eo se in eternum esse mansura nec vlla dubitatione cunctet. nec vlllo errore fallat. Minor pars per eundem Augustinum. eodem capitulo ubi ait. Siue angeli mali scientes suum calumnererunt. siue nescientes aliud putarent. scientes timor. nescientes error. bonis utriusque esse non sinebat. Per si angeli a principio fuissent perfecte beati. nullus eorum cadere potuisset. fallitas conquiretis pars de facto i eis qui damnati sunt. contra primum. quod in actu perfecte beatitudinis includitur actus fructuosis. quod de tam perfecte diligat. quod amans ab amore nequaquam poterit resilire. Fore dicitur quod quis per se ipse et angelus mali non fuerint creati beati. de bonis in angelis ista non concluduntur. Respondet quod si concludit de vno tunc concludit de omnibus. quod secundum Augustinum. sup. Beati. dyablo. cum suis in principio ante suum peccatum non fuerunt diuersi siue distincti ab alijs angelis nisi in solis

Articulus primus

Prima conclusio.

Quam ad secundum

Instantia

Responsio

distinccio quarta et quinta. Post hec videtur est. Postquam magister determinavit de differentia et conveniencia angelorum. hic inquit de gloria et miseria ipsorum. Et dividit in tres partes. Nam primo ostendit quod angeli nec miseri nec beati fuerunt primo creati. Secundo ostendit quomodo et per quod aliquid facti sunt miseri et aliquid beati. Tertio persequitur distinctionem modum quod miseri sunt damnati. alii vero secundum novum choros feliciter ordinati. Secunda in capitulo distinctio v. ibi. Post hec consideratio. Tertia distinctio. vi. ibi. Preterea scire oportet. Primum due partes sunt premissas. scilicet. quare prima dividit in duas partes secundum quod magister videt duabus questionibus. Quarum prima est. Utrum angeli fuerint creati miseri vel beati. Secunda. Utrum fuerint creati perfecti vel imperfecti. Secunda ibi. Ad hoc autem. Tertia tres. Nam primo ad primam questionem videt opinionem alicuius. Secundo modo determinat. Et tertio predicta resumit epilogatue. Secunda ibi. Sed hec magister. Tertia ibi. Et predicta. Tercia. Sequitur distinctio. v. Post hec. In qua magister ostendit quomodo et per quod aliquid angeli facti sunt miseri et aliquid beati. Circa quod ad addendum quamvis ad deum et odiosa auctio a deo. fuerit cause separationis ipsorum angelorum secundum misericordiam et gloriam. Mox enim cum hiis per caritatem deo adhaerent. et alii per odium a deo se auerterunt. tunc illi fuerunt damnati. isti autem beati. Igitur magister circa istam materiam duo facit. quod primo tractat de actu rationis ad deum et auctio a deo. Secundo de ratione et auctio a deo principio primum. puta de libero arbitrio. ibi. Habebat enim oes res. Et hec in duas. quod primo tangit de hominibus libera omnium angelorum potentia. Secundo ostendit quomodo bonis angelis supradicta sunt gratia. ibi. Si autem gratia. Et hec in duas. quod primo ostendit quomodo hominibus angelis receperunt gratiam. Secundo inquit an meruerint beatitudinis sue glaz. ibi. Hic quod solet. Primum in duas. quod primo manifestat quomodo angelis qui presterunt gratia cooperare fuerunt donati. Secundo quomodo angelis qui superbia fuerunt hominibus gratia fuerunt privati. ibi. Ideo quod a quibusdum. Et hec in duas. Nam primo excludit quomodo falsam credulitatem. Secundo determinat veritatem. ibi. Quod non alius. Nec est sententia istarum duarum distinctionum in generali. circa quod quero in speciali.

Utrum angeli fuerint creati beati. Et videtur quod sic. quod clare deum videre est esse bonum. quod secundum Augustinum primo de trinitate. c. vlt. visio est tota merces. sed a primo instanti sue creatiois angelis clare viderunt deum. Nam cum angelus non cognoscat discursum sed simpliciter intuitu. id non cognouit deum per creatas sed per seipsum. et cum in sua cognitione non erat fatalitate. non cognouit deum obscure sed clare. Contra non plus fuerunt boni beati quam mali damnati. sed mali non fuerunt creati damnati. quod alias eorum damnatio retorqueret in solam deum. eo quod non peccassent ex eorum demeritis. Quia magister in istis duabus distinctionibus tractat de gratia et beatitudine angelorum id sic procedat. Primum enim inquit de eo quod querit. Secundo videndum est utrum fuerint creati in gratia. Et hoc ostendit ad istam quartam distinctionem. Tertio utrum angeli indigerint gratia ad hoc quod deum mererent diligere. Et quarto utrum meruerint suam beatitudinem. Et hoc ostendit ad quintam distinctionem.

Quantum ad primum. est distinguendum quod beatitudo dupliciter potest sumi. Uno modo proprie et perfecte. Alio modo large et imperfecte. Primum modo angeli non fuerunt creati beati. quod perfecte nullus est beatus qui non habet quicquid vult. sed in principio sue creatiois angelus non habuerunt quicquid voluerunt. Maior pars per Augustinum. xiiij. de trinitate. ubi ait. quod ille beatus est qui habet quicquid vult. et nihil mali vult. Minor contra patet. quod eorum aliquid quia inordinate appetierunt ideo ceciderunt. Per rationem perfecte beatitudinis est perfecta securitas cum exclusione omnis erroris. sed a principio creatiois ista non fuerunt in angelis. Maior pars per Augustinum. xi. de ciuitate dei. c. xij. ubi ait. quod beatitudo efficitur ex eo quod intellectus nihil nisi incommutabili bono quod est sine ulla molestia profuat. et in eo se in eternum esse mansura nec vlla dubitatione cunctet. nec vlllo errore fallat. Minor pars per eundem Augustinum. eodem capitulo ubi ait. Siue angeli mali scientes suum calumnererunt. siue nescientes aliud putarent. scientes timor. nescientes error. bonis utriusque esse non sinebat. Per si angeli a principio fuissent perfecte beati. nullus eorum cadere potuisset. fallitas conquiretis pars de facto i eis qui damnati sunt. contra primum. quod in actu perfecte beatitudinis includitur actus fructuosis. quod de tam perfecte diligat. quod amans ab amore nequaquam poterit resilire. Fore dicitur quod quis per se ipse et angelus mali non fuerint creati beati. de bonis in angelis ista non concluduntur. Respondet quod si concludit de vno tunc concludit de omnibus. quod secundum Augustinum. sup. Beati. dyablo. cum suis in principio ante suum peccatum non fuerunt diuersi siue distincti ab alijs angelis nisi in solis

naturalibus. Et qz dyabolus dicitur angelice vite nūqz gustavit. ut ait Aug. i eodē libro. id nec aliq a pncipio sue creatōis ipam gustaverūt. cū nō fuerit i eis distinctio qstū ad gratia. **S**z loqndo de beatitudine large t i pfecte. tūc āgeli fuerūt creati beati. qz nō min⁹ fuit angel⁹ brūs a pma sua dditōne qz hō fuerit in paradiso. vel virtuosus hō in mūdo. sed fm Aug. isti dicit beati. igit t āgeli. Maior pty. minorē ponit Aug. xi. d. ci. rei. c. xij. dices Quis em illos pmos hoies i paradiso negare audeat brōs fuisse ante ptem. cū hodie nō i pudēt brōs vocem⁹ qz videm⁹ pie ac iuste hanc vitā ducere sine crimine vastante con-
 1 scientiā. **P**. multo pfectius omnes angeli cognoverūt deum a pncipio sue creatōnis qz in contemplatōne ex puris naturalibz qui cūqz homo possit cognoscere deū. sed phi po- fuerunt homines beatificari in cōtemplatōe dei t hāz sepataz. vtz. x. ethicoz. igit multo magi āgeli a pncipio sue creatōis poterūt di- ci fuisse beati. Et iuxta istā distinctōez poterūt satis congrue exponi omnes auctoritates scōz. qz de ista materia qnqz p̄vident sonare.

Conclusio scūda

Articulus secundus.

Prima cōclusio

Secūda cōclusio.

Quantum ad scōm
 articūm pōt dici q duplex ē grā. vt patebit in iij. libro sez grā gūl data. et grā gratū faciens In pma grā fuerūt creati oēs āgeli. nō āt i scōa
 1 **P**rimū pto. qā omē donū dei t spēaliter t tuis et cognitōis cui⁹ merita non pcedūt est grā gratū data. Sed cū mltis donis t pfectō nibz t spēaliter fortibus t cognitōibz deus creavit angelos tam bonos qz malos. iuxta q dī ezech. xxvij. de pmo qui cecidit. Tu signacu- lū similitudinis. plen⁹ sapia. t pfectus decore in delicijs paradisi dei fuisti. omnis lapis p̄ciosus opimentū tuū. **S**cōdaz ptoz pto sic. Ille qui nō pōt p̄ficere non hz grām gratū facien- tē. maxime si est viator ita q nō est pfecte bea- tus. **S**z angeli a pncipio sue creatōis nō po- tuerūt p̄ficere. vt patz p m grām i lra. qā q̄uis vt ait m gr̄ haberet q possent stare. non tū ha- buerūt q possēt p̄ficere. nec fuerūt pfecte beī. vtz
 2 in articulo pcedēt. **P** creatura vidēs se eē in grā nunqz a grā pōt resiliire maxie si pfecta fuerit illa noticia siue visio. sz angelus a pnci- pio sue creatōnis pfecte cognouit se et omia q fuerūt in se. mior pty. pto maiorē. qā cū grā sit pulcherrim⁹ decor nature. qui cūqz hmoi deco- rē in se videret. non posset ipm non appetere. imo min⁹ posset ipm nō appetere qz etiā qz cū

qz naturalē suā pfectōez. cū sit venustior omī naturali pfectōe. cū igit fide teneam⁹ angelū in ptem cecidisse. sequit q grām nō habuerit.
 3 **P** deus hoīem non creavit cū grā gratū fa- ciente. q nec anglm. aīs patz p aug. xi. de ci. dei. xij. c. vbi ait. q qntū ad species futuri boni beatorē ē q̄liter iust⁹ in hac vita qz pmi p̄ntes. cui⁹ rōez reddīt m gr̄ h in lra. qz iust⁹ i hac vi- ta hz q possit p̄ficere. p m aut hō q̄uis hiet q possit stare. f. originālē iusticiā. nō tū habuit q possit p̄ficere. f. dei grāz. p̄ntaz pto. qz con di- toz ordinat⁹ si min⁹ nutit sustētare pte debilito- re t facili ruinosaz qz pte fortiorē t nāfaliter min⁹ ruinosaz. sz hō in firmior fuit angelo. et ples causas habuit ruine. habuit em cām in- trinsecā appetitū sensitiuū. t extrinsecā. f. suū rēptatorē dyabolū. t tū hōi nō fuit creatum grē fulcimentū. igit nec āgelo q caruit incitā mētis iā dictis ad ruinā. **S**z p̄nti ist⁹ cō- clusionis tenēt aliq solēnes doctores qd pzo- bāt sic. **I**n pmo pncipio creatōis oia fue- rūt sil creatavel in se vel in suis rōibz seialibz. sz in illo pmo in stātū glā āgeloz nō fuit crea- ta in se. qz tūc angeli fuissent creati beati. sz tal- glā fuit creata in suo seario qd ē ipa grā gra- tū facies. qz tē. **P**. nō magi retardavit deus
 2 ornatū creatē spūal qz corpāl. sz corpa celestia a pncipio sue creatōnis imediate tē ornavit suis luminibz. qz t creataz spūalē ornavit grā t virtutibz. **P**. divina liberalitas sp̄ para ē dare grāz vbi obicē nō invenit ex pte inscipie- tis. sed angeli i pmo in stātū sue creatōis nul- lū habuerūt in se impedimentū grē suscipiende.
 4 **P**. cū p̄mior sit de⁹ ad miserēdū qz ad cōdē- nandū. nō min⁹ creavit angel⁹ pncipiū me- redi qz pncipiū demerēdi. sz de⁹ creavit ange- lis liberū arbitriū q potuerūt demereri. igit et cōcreavit eis grām q sola potuerunt mereri.
 5 **P**. arguit qdā ali⁹ ad idē sic. Dō fuit crea- tus in grā. sz t angel⁹. p̄nta pty. qz nō minoris dignitatis fuerūt angeli qz p̄m⁹ hō. Aīs pbat. qz hō fuit creat⁹ in iusticia originālī. q quidē iusticia origināl nō videt fuisse sine grā p̄co- mutante. qz p̄sistebat i pfecta obediētia corpis ad aīaz. t viriū inferiorz ad superiores. t i recti- tudine voluntat⁹ ad deū. qz sic duo p̄nta nō vi- dent esse sine grā gratis data. ita tertiū nō vi- det fuisse sine grā gratū faciente. **P**. h̄ idēz p- bāt auctoritatibz scōz. Nam beatus aug⁹. xij. de ci. dei. c. x. loqns de creatōne angeloz ait. qz de⁹ sil erat condens nāfaz t largiens grāz Et ibidē ait. Bonā volūtate qz fecerat i angelis. nisi ille q eos cū bonā volūtate. id ē. cū amore
 6 **D**

Thomas in pma pte

Durand⁹

Alia opio. remias **Tren.** vltio caplo. **Coniute** nos dñe ad te et p̄temur. **Et** id̄ dixerit aliq̄ necel/ sario añ infusione gre req̄rit in aia q̄dā d̄spo/ sitio q̄ est q̄dā donū dei gr̄as datū. **Sed** nec illd̄ v̄z. q̄z quero de illo dono v̄z sit suffi/ cies dispositio ad gr̄as vel nō. **Si** nō. tūc fru/ stra ponit. **Si** sic. tūc vel libez arbitriū ē p̄ se/ sufficiens ad p̄sequēdū donū illd̄ siue illā d̄spo/ sitioez. aut nō p̄ se s̄z mediāte alia dispositioe. **Si** mediāte alia. tūc erit p̄cessus in infini/ tū. **Si** p̄ se. tūc libez arbitriū p̄ se sufficiens est ad p̄sequēdū gr̄am. q̄z illud qd̄ p̄ se p̄t in suffi/ ciente dispositioe respectu alie p̄fectiois. h̄ etiā p̄ se p̄t acq̄rere illā p̄fectioez. **Et** id̄ relictis his extremis opionibz q̄bz incidit i scyllā cupiēs vitare carybdum. mediū obseruando dico. q̄ nec libez arbitriū p̄ se sufficit ad gr̄am conse/ quēdā. nec req̄rit aliq̄s habitū gr̄am p̄ueniens et mente disponēs. s̄z sufficit q̄dā mor̄ fact̄ in mēte specialiter ab ip̄o deo. quē inortū siue im/ petū sequēdo creatā p̄t ad deū. et d̄posita ad gr̄as recipiēdas. **Et** ista ē intētio **Dam.** li. ij. c. ij. vbi ait. q̄ ip̄e deus est ois boni p̄ncipiū et causa. et sine ei⁹ coop̄atōe et auxilio impossibile est nos bonū velle vel facere. **In** nob̄ at̄ est p̄/ manere in virtute et seq̄ deū ad hāc vocantem. vel secedere a virtute q̄ est i malicia fieri et seq̄ dyabolū vocantē ad ip̄as. **Et** ex isto etiā dicto **Dam.** p̄z ad argumentū p̄me opinionis. q̄a ad p̄sequēdas gr̄am nō sufficit absolute facere qd̄ in nob̄ est. sed p̄supposita sp̄ali dei motioe p̄dicta. tūc em̄ possum⁹ vt ait **Dam.** deū sequi vocantē ad virtutē. ḡ zc.

Articulus quart⁹. **Quantum ad quar** tum articulū dicendū q̄ beatitudo dupl̄ p̄t p̄siderari. **Uno** mō vt est q̄dā nobile do/ nū dei. vt sic nō req̄rit meritū de necessitate. q̄z sic de⁹ dat gr̄am sepi⁹ sine vllis p̄cedentibz meritū. sed ex sua liberali bonitate. sic potuiss̄ si voluiss̄ et angel⁹ et hoibz dare beatitudinē. et eos creasse brōs sine vllis meritis p̄cedenti/ bus. **Alio** mō p̄t p̄siderari beatitudo put̄ h̄z rōem p̄mij et finis. siue vt d̄: finale p̄mijz alie. et sic dico q̄ de necessitate req̄rit meritūz. q̄ vt sic p̄cernit relatōz ad meritū. a q̄ etiāz p̄ intellectū absolui nō p̄t. **Sz** v̄z de⁹ angel⁹ suā beatitudinē liberaliter donauerit. vel per modū p̄mij de condigno reddiderit. et dato q̄ p̄ modū p̄mij. vtrū p̄mij p̄cesserit meritū. sic p̄positū dixit. cui⁹ op̄inionē mḡ tenere vide tur in s̄ra. vel v̄z meritū p̄cesserit duratōe p̄/

Dubitatō

mū. sic tenēt sequaces doc̄ totis cōis. s̄z sat/ cti thome. vel v̄z sine oim̄ p̄cessione duratio nis s̄z solū p̄cessione nature simul et in eodem instanti fuerit meritū et p̄mij angloz sic dicit frater egidi⁹ estimo q̄ nlls mortaliū scire possit. nisi a deo fuerit sibi sp̄caliter reuelatū. **Igit̄** tantoz lecretōz post posita discussioe solūmō ad p̄ns volo oñdere. q̄ ea que dicunt̄ p̄tra po/ sitioez f̄ris egidi⁹ nō p̄cludūt. **Arguit** em̄ quidā sic. **Ac** qui includūt oppositū tū circa statū opant̄ non p̄nt eē siml̄. s̄z actus meriti et actus p̄mij sūt hm̄oi. q̄z mereri est illi⁹ q̄ est in statu acq̄rent̄ et tēdentis ad terminū. p̄mij autē respicit statū nō acq̄rentis s̄z iam possi/ dentis. nec tēdentis ad terminū s̄z iā exitis in termino. **Arguit** q̄dā ali⁹ doctor q̄ modūz ponēdi f̄ris egidi⁹ et egidi⁹ dicit q̄ post q̄z angel⁹ boni gr̄as a deo receperūt. tūc meritū angel⁹ sta bar in actu elicitō mediante gr̄a et caritate q̄ deū diligebat. **Et** p̄p̄rie loq̄ndo deus erat p̄e muū vt adeptus fuit ab angelis p̄ actū talem. **Si** tñ vt ait frater egidius ip̄m actū volum⁹ appellare p̄mij. tūc idē actus vt a gr̄a et cari/ tate elicitus habet rōez meriti. vt aut̄ p̄ eundē actū angeli ad ip̄sunt deū habz ratōez p̄mij. **Et** q̄ ac⁹ iste naturaliter est p̄us elicitus a cari/ tate q̄z ad deū terminet̄. igit̄ adhuc saluat̄ q̄ meritū nata p̄cedit p̄mij. **Contra** istd̄ sūda mētū arguit q̄dā doctor sic. **Impossibile** ē q̄ idē habeat rōnem finis et ei⁹ qd̄ est ad finem. **Sz** actus beatific⁹ h̄z rōez finis. et ac⁹ meri/ torū h̄z rōem ei⁹ qd̄ est ad finē. ḡ zc. **P. cō.** traditōz ip̄licat i eodē esse s̄l respectū eiusdē desiderij et actū vltimate p̄placētie. **Sz** ac⁹ meritoz est actus in h̄iantis siue desiderātis. cū sit circa rē absentē. actus at̄ beatific⁹ ē actus vltimate p̄placētie circa rē iā habitā et p̄ntez. **P. q̄** meritū possit seq̄ p̄mijz sic tenet mḡ et p̄positū q̄dā exemplariter p̄bat dicētes. q̄ rex nullis p̄cedētibz meritis dat equū militi. quem tñ miles seruitio regio postea meretur. **Sic** de⁹ p̄us angelis dedit beatitudinē quam postmodū merent̄. implēdo miseria ad que testinant̄. **Sz** ista nō p̄cludūt. **Ad** pu/ mū igit̄ dicendū q̄ minor vltier non est vera. **Ad** p̄batōz dicendū q̄ quis tēdere ad termi/ nū succēssine. p̄cernat seu notet oppositum ad existere in termino. tēdere tñ subito sine suc/ cessione simul duratōe. p̄t esse cū eo qd̄ ē exi/ stere in termino. salua tñ p̄ortate nature. **Et** eodē mō dico de acq̄rere et possidere. **Et** p̄ idē p̄z ad vnāz rōem multū appentē. qua ar/ guit doctor cōis p̄tra istam p̄clusionem sic.

Positio Egidi.

Durand⁹. Egidi.

Aureolus

Solo cō/ tra eos. Ad. 1.

D 3

Thomas **Q**uia non potest esse simul cum termino. scilicet merito habet rationes vice. primum autem rationes termini. Maior ista est si habet aliquam veritatem loquendo de via successione includente. non tamen de via sibi seui instantanea. Nam secundum philosophum. huiusmodi generatio est via instantanea. et tamen simul et in eodem instanti salua tamen positate nature. et generatio et generatum esse.

Ad 2. Sic in proposito. Ad secundum dicitur quod sic idem motus potest dici actus et passio respectu tamen diversorum sic idem actus potest parari ad principium eliciti per huiusmodi rationes merito et per rationes eius quod est ad finem. et per rationes ad delectabilissimum terminum quem per tale actus agens adipiscitur per huiusmodi rationes principii seu finis. Ad tertium dicitur quod ex quo naturaliter actus spiritus dicitur terminet. id non repugnat eidem actui ut elicitur aliquid per huiusmodi rationem de siderij. eo quod in illo potest natura non dum attingere illud ad quod tendit. et ut ad summum bonum terminat principaliter sine medio huiusmodi rationes sime compositae.

Ad 4. Ad quartum dicitur quod exemplum non est ad propositum. quia autem res libere dedit equum militi. et tunc miles non merebitur eum actibus sequentibus quibus tenuit gratitudinem serviat regi. quia nullus meretur illud quod suum est secundum liberam et plenam possessionem. nam per opera meritoria acquirat aliquid debiti in eo quod non fuit suum. aut non dedit equum libere. sed sibi hac ditione ut miles ipsum debeat et mereatur. et tunc non est ad propositum. quod sic deus angel libere influit beatitudinem quod ipsius beatitudinis angeli sunt sine adiecta ditione liberi possessores.

Ad argumentum principale nego minor. Ad probandum dicitur quod licet angelus ea que sine excessu suo intellectui sunt debite proportionata non cogitatur discursive sic quod causam cognoscat per effectum. tamen tamen qui secundum suam claritatem excedit naturaliter angeli facultate ipse angelus cognoscit per effectum loquendo de sua noticia naturali. nam angelus naturaliter primo cogitatur seipsum. et cognoscendo seipsum esse effectum. cognoscit deum qui fecit eum.

Ad principi pale argu.

Distinctio sexta.

Questiones sciri oponeat. Postquam magister determinavit de bonorum angelorum visione et malorum angelorum visione. huiusmodi plectit de angelorum miseria. et diversorum gloria. Et dividit in duas partes secundum quod primo determinat de malorum angelorum miseriam damnatione. Secundo de bonorum angelorum pulcherrima ordinatione. dist. ix. ibi. Post predicta. Prima in duas. Nam primo tractat de malorum angelorum casu et damnatione.

natione. Secundo de angelorum in aliquibus corporibus apparitione. dist. viij. ibi. Solet etiam. Prima in duas. Nam primo recitat magister malorum angelorum casum localem. Secundo declarat casum eorum spiritalem. dist. viij. ibi. Super dictum est. Prima in tres. Nam primo magister ostendit quod lucifer et socij eius propter peccatum suum ceciderunt. Secundo describit finem suum ad quem peccati fuerunt. Tertio assignat finem ad quem descenderunt. Secunda ibi. Et tunc superbie. Tertia ibi. Non est enim eis. Et hec in duas. quod primo ostendit quod isti aeris caliginosus ceciderunt. Secundo quod aliquid eorum ad infernum descenderunt. ibi. Solet autem queri. Prima in duas. quod primo describit ipsorum demorum habitatos. Secundo manifestat iter eos esse platum. ibi. Et sic in ter. Et sequitur illa pars. Solet autem queri. Et dividit in tres partes. Nam primo ostendit aliquos demones ad infernum descenderunt. Secundo quod scilicet dicitur sit de luciferi loco et potestate. Et tertio ostendit ceteros demones potestate deficere cum a viris sanctis vincunt in reprobatione. Secunda ibi. De lucifero autem. Tertia ibi. Alijs quoque. Circa istam scriptam distinctionem quero hanc questionem.

Questio. In angelus malus potuit peccare in principio sue creatiois. Et videtur sic. quod libere agens et actus non retardat. scilicet agens naturaliter actus sui principiare in principio sue creatiois. ut de sole. et angelus est agens liberum. Et per consequens instanti agens liberum potest agere. tunc etiam potest agere peccare. et sic. Contra. angelus in nullo instanti potest peccare. ut probabo. Et nec in primo instanti potest peccare. prima pars probatur per philosophum. ix. meth. ubi ait quod in rebus eternis non est aliquid malum omnino neque error. Hic quatuor sunt videnda. Primo videtur angelus possit peccare. Secundo de eo quod dicitur. Tertio videtur demones propter peccatum habeant locum eis determinatum. Et quarto videtur peccatum primum angeli ceteris angelis peccatoibus fuerit occasio peccandi.

Quantum ad primum

Articulus primus

Dico quod angelus peccare potuit. quia quod factum est per angelum possibile fuit fieri per angelum. scilicet angelus peccavit ut ex multis locis sacre scripture colligitur. Et sic. Maior pars a destructione sequitur. quia quod impossibile est fieri. impossibile est factum esse. ut meth. illa voluntas potest peccare quod inmittit regule quam potest deficere. omnis voluntas creata sibi relicta inmittit regule quam potest deficere. cum inmittit iudicio creati intellectus in sua tendentia naturali.

Et per consequens ex vehementer delectationis quam

[Marginal notes in a smaller script, partially obscured and difficult to read. Some legible words include: "dist.", "angelus", "peccare", "voluntas", "regule", "deficere".]

accipit ex consideratione suorum naturalium non debite
 considerat ea que considerare tenet circa ea que appetit.
 ille inordinate preappetere et per omnes peccare.
 sed angelus fuit homo. **¶** Maior pars. quod verbe-
 menta delectationis accepta ex propriis naturalibus.
 et si de se non per se sit. piculosa tamen est. eo quod sua in-
 ebriatione iudicium rationis impediat que ad veritatem consi-
 derationis et quod a voluntate appetendum. aut etiam
 ipsandum seu persquendum. **¶** Et istud est quod aliquid do-
 ctiores appellant inconsiderationem debite circumstan-
 tiarum desideriorum finis. **¶** Minor pars per Augustinum.
 xi. super Genesim. ubi ait. **¶** Diabolus superbia tumidus.
 licet vite dulcedinem non gustavit. **¶** Sed contra
 istud quod ab aliquibus doctoribus habet additum. quod ponit
 quod inconsideratio debite circumstantiarum fuit angelus
 occasio non possibilis peccandi. arguit quidam
 doctor sic. **¶** Si Lucifer peccavit ex inconsidera-
 tione. et non donum angelus. aut ista inconsiderationem
 habuit ex natura. et hoc non. quod ipse habuit nobilitate
 et naturalia que etiam deus donum angelus. aut incurrit
 tale ignorantia a casu. et tunc non peccavit. quod peccatum
 est in his que sunt a proposito et ex deliberatione. aut sit
 ex prevoluntate. puta quod Lucifer non voluit considerare
 et bonus angelus voluit considerare huiusmodi circumstantiam.
 tunc prima radix peccati ipsi angeli non fuit ex preintellectu sed ex prevoluntate.
¶ Appetere bonum sub illa ratione que est appetibile
 non est peccatum. sed circumstantiarum considerationem de
 meritis et de gratia. adhuc beatitudo secundum se et secundum
 suam propriam rationem est appetibilis. naturalis enim inclinatio
 est ad appetendum beatitudinem. quod secundum beatum Augustinum.
 oes volumus naturaliter esse beati. igitur appetere beatitudinem
 non absolute non considerando de gratia que mediante ob-
 tineat non videtur esse peccatum. **¶** Multum refert hanc
 actum electio si debite circumstantiarum propriam
 et deus. quod licet actus huiusmodi circumstantiarum sit malus.
 putaville beatitudinem ex propriis meritis. et non ex
 gratia. tamen actus que caret debita circumstantia sine inclu-
 sione opposite circumstantiarum. puta absolute pe-
 tere beatitudinem non considerando de gratia. nec videtur esse
 malus. nec temeritarius. **¶** Si autem tenebat conside-
 rare de gratia. aut non. Si non. tunc non considerando
 non peccavit. Si tenebat considerare et non consideravit
 raut. tunc primum peccatum angeli fuit peccatum omissionis
 et non peccatum supbie. cuius oppositum contra dicitur.
¶ Primum peccatum angeli fuit ignorantia. **¶** Sed iste
 roes non clauditur. **¶** Ad primum igitur dicendum quod
 illa inconsideratio habuit originaliter ex verbe-
 menta delectationis quam habuit ex consideratione
 seu aspectu sue proprie naturalis pulcritudinis. que aliquid
 modo absope supnaturalis beatitudinem debite con-
 sumpit omittens circumstantias sine quibus impossi-

bile fuit esse sequi tale finem. **¶** In ista inconsidera-
 tione gratie divine per quam debebat appetere con-
 sequi suam beatitudinem nec fuit angelo mere
 naturalis. nec simpliciter casualis. quia orie-
 bat tamen ex actu intellectus que nimis reflectebat super
 seipsum. que ex actu voluntatis que nimiam habuit
 delectationem et copiam a seipso. **¶** Ad secundum
 dicendum quod angelus non peccavit appetendo bea-
 titudinem suam absolute. sed ex parte inconsideratione
 gratie et consideratione proprie dignitatis. estimavit se
 posse habere finem sequi per naturam. et sic appetuit.
 propter quod peccavit. **¶** Ad tertium dicitur quod actus
 concupiscentie que malus angelus beatitudinem con-
 cupiscit erat indebite circumstantiarum et nega-
 tive seu privative ac etiam dicitur. quibus secundum sequi
 refertur primo. **¶** Non solum non desideravit habere
 beatitudinem sequi per gratiam. sed voluit ipsam sequi per
 naturam et hoc fuit filius altissimo. **¶** Ad quartum
 dicitur quod quis ille qui debet eligere non tenet omni-
 tempore ad considerationem debite circumstantiarum ele-
 ctionis et electio. tamen si se determinat ad eligendum.
 tenet antequam eligat considerare modum possibilem
 et circumstantias predictorum. **¶** Sic quis angelus
 absolute non tenet ad considerationem gratie. tamen cum
 se determinavit ad habendum suam beatitudinem. non
 expectas super hoc dei determinationem quantum ad mo-
 dum habendi ipse tenebat considerare circumstantias
 sine quibus impossibile fuit ipsum consequi predictum
 finem. **¶** Et cum dicitur quod tunc primum peccatum fuit pecca-
 tum omissionis et non supbie. **¶** Dico quod in ista
 omissione necessario videtur occurrere supbia. nam
 de supnaturalibus ex puris naturalibus iudicare et
 determinate sententiarum temeritatis esse videtur et
 supbie. **¶** Forte dicitur quod sic dicendo angelus
 peccasset ante peccatum omissionis per habere inco-
 siderationem. que peccasset peccato omissionis per
 mala electionem. et sic plura fuisset peccata ipsi.
¶ Rideo quod multiplex potest dici peccatum primum an-
 geli. **¶** Nam sic infra patebit peccatum suum potuit
 dici supbia ac etiam avaricia. nimis enim est aua-
 ritia cui non sufficit deus. attamen potest dici quod quis
 peccatum culpabilis omissionis fuerit naturaliter
 prius in angelo que sua mala fuerit electio.
 vniuz tamen peccatum est integratum ex ambobus.
 quia ubi vniuz propter aliud vtrobius dicitur vniuz.
¶ Ad quartum dicitur quod per philosophum. in ethica. omnis
 qui peccat vel peccat ex ignorantia aut ignorantia
 unde in peccato ignorantie error peccatum preedit
 In peccato vero ignorantis error peccatum com-
 rat. **¶** Quibus ergo angelus proprie loquendo non
 peccaverit ex ignorantia. peccavit tamen igno-
 rans. quod intellectus propria delectatione non attende-
 bat nec considerabat que considerare poterat sive

Aurcolus

Ad. 2.

Ad. 3.

Ad. 4.

Instantia

Solutio.

Ad. 5.

Solutio. Ad. 1.

D 4

hementia huiusmodi delectationis affectus non fuisset.

Articulus secundus.

Quantum ad scdm

articulu dico cu anselmo q angel in pmo in stati sue creatois no potuit peccare. qz sic dic Anselm in libro de cau dyaboli. angel non potuit pmu actu volutaris a se hre. qz r ibidez ait anselm. qui seipm mouet ad volendu p vult. Si igit pm moe volutaris angelice fuit set defectuosus. tal defect in deu retorqret a q volutas creata pmu motuz recepit. P. res generata pmu motu hz a generare. q volutar creata pmu motu hz a create. q zc. Istam eandem dcoez diuisi doctores diuisimode decla rant. qz eius coz media no cludat. Prio em arguit qda sic. Angel intelligedo sua nafalia peccare no potuit. sz i prio instanti itellextu so lum sua nafalia. q in prio instati peccare non potuit. Maior pz. qz circa sua nafalia errare no potuit. Probat minor. qz no potuit plura sil intelligere. r no post pmu instans mouit se ad intelligendu supnafalia. circa q peccare potuit. qz circa modum appetedi talia errauit.

Ratio thome.

Contra ca.

Rationes aliorum.

Confirmat

Contra cas ad. 1.

Ad confir mationez.

Et istud no v3. qz dato q angel no intelligat siml plura vt plura. pt tn intelligere sil plura. quoz vnu e ordinabile ad altez. vl necessario dependet ab eo. q angel intelligendo seipm sil potuit itelligere ipm deu a q necessario depen det. r vltimu sine in que est ordinabil. Se cudo alij pdicta dcoez pbat sic. Ome pctm destruit aliqd boni. sz nihil destruit nisi heat esse. q si in prio instati angel peccasset. tuc aliqd bonu ipi angeli sil habuisset esse r no esse. Et pfirmat. qz mutationes reales ordinate ad se inuice sic q vna alia necessario psumponit. no pnt esse sil in eode instanti. sed creatio angeli et actio qua peccauit sunt hmoi. quia pecca re non potuisset si prius creatus non fuisset. Sed neqz ista sufficiunt. Ad primum igitur dicendu q peccatum mortale non pre supponit de necessitate bonuz quod destruat: sed impedit bonu ne fiat. quod tamen fieret si peccatum no esset. Sicut em virtus matrimo ni excusat peccatu. non q destruat peccatu: psumposituz. sed qz puenit peccatu ne fiat. qd vtiqz fieret si matrimoniu non esset. sic in pro posito. Ad cofirmatoez dicendu q de mu tationibz subitibz seu instantaneis maior non habet veritate. creatio em solis et illuminatio aeris fuerit simul duratione. qz non fue rit simul natura. quia illuminatio facta a so

lenaturaliter psumponit factioem ipse solis. Alij eandem conclusionem pbant sic. Angelus no potuit habere deliberationem in primo instanti sue creatois. ergo nec potuit peccare. consequentia patet. quia omnis actus qui est peccatu oportet qz deliberatio fiat. cu omne peccatu fiat ex electione. que vt patet. vi. ethi. est finis silij. siliu aut psumponit deliberatio nem. Sed nec istud valet. qz sicut intel lectio angeli no requirit tempus. cu no itelligat cu discursu. sic nec e deliberatio. ipe em ange lus potest simul velle sine ea que sunt ad finem. sicut simul intelligit pncipia et ea q elu citant ex pncipijs. quus igit hois consiliuz et deliberatio no sit instantanea vel instantanea. qa eius intelligere est cu pntino et tpe. cu ho itelligat cu discursu. angelus tn q itelligit simpliciter intuitu r sine discursu potest i instati deliberare. Alij eandem conclusionem pbat sic. Impossibile est q aliqua creata potentia simul ad plura se conuertat. sed ad hoc q an gelus aliqui appetere necessario precogno uit tria. scz se cui appetebat. ipm appetibile. et rōnem mouente ad appetendu. cu igit no po tuerit peccare nisi aliqd appetierit. q in primo instanti peccare no potuit. Sed h i maio ri falsum assumit. qz potentia creata p se sil co ūtere ad plura ad inuicē ordinata. vt ratio r illud cu est rō. vbi em vnu ppf altez vrbis qz dicit vnu. Un etiā visus nr sil fertur in lu ce r in colore. put lux est rō videdi colorē. igit angel sil fert in ipm appetibile. r in rōnem sb q appetit. Etia angel nūqz desinit seipm itel ligere. igit sil apprehendit seipm cui appetit appetibile et rōnem mouente ad appetendu. Alij dicūt q si angel peccasset in pmo in stanti sue creatois tuc de necessitate peccasset. falsitas pnt pz i libro de fa religioe p Ang. vbi ait. q ome pctm adeo e volutaru q si no e volutaru no e pctm. pbat oia. qz si potuisset no peccasse. aut illd posse habuisset anteqz peccauit. aut duz peccauit. aut postqz pecca uir. No pmu. qz an illd instas angel no ha buit esse. Nec scdm. qz ome qd e qn est neces se est esse. Nec terciu. qz impossibile est pteri tu non esse pteriū. vt pz. vi. ethi. Sed nec istud cōcludit quus alie sit apparētie. quia sicut agēs p intellectu simul intelligit p can dem formā h r oppositū. sic simul pt eligere h vel oppositū. r pt agere h vel oppositū. fm sue volūtatis electōem. Unde si est ibi neces sitas. illa solū est necessitas suppositōis seu pditionalis. puta supposito qz elegerit tunc

Rō alioz.

Contra ca.

Rō alioz.

Contra ca.

Rō alioz.

Contra ca.

Dit.

marginia textus in libro de causis...

no potuit si eligere. no erat igitur ibi necessitas repugnans libero arbitrio q tollit peccatum.

Pria opinio 2 adu. 103 **Sed** quis illa dolo sit in se verissima. tri tres opiniones videntur ei obuiare. Prima est circa illud qd dclusio psumponit. qa dicit angelu de facto in pmo instanti sue creatiois peccasse. Nam homo fuit creatus occasione peccati angeloz. pura ad restaurandu casum eoz. sed homo in eodem instanti creatus est cum angelo. qui fm Augustinum omnia fuerunt simul creati. igitur in primo instanti sue creationis angelus fuit peccator.

Ltra opi hionez. **Ista opinio** videt esse multu antiq. quia inter paratenses articulos est ddnata. Dicit em articls q error est dicere q angelus i pmo instanti sue creatiois peccauit.

Solutio. **Ad.1.** **Ad.2.** **Ad.3.** **Ad.4.** **Ad.5.** **Ad.6.** **Ad.7.** **Ad.8.** **Ad.9.** **Ad.10.** **Ad.11.** **Ad.12.** **Ad.13.** **Ad.14.** **Ad.15.** **Ad.16.** **Ad.17.** **Ad.18.** **Ad.19.** **Ad.20.** **Ad.21.** **Ad.22.** **Ad.23.** **Ad.24.** **Ad.25.** **Ad.26.** **Ad.27.** **Ad.28.** **Ad.29.** **Ad.30.** **Ad.31.** **Ad.32.** **Ad.33.** **Ad.34.** **Ad.35.** **Ad.36.** **Ad.37.** **Ad.38.** **Ad.39.** **Ad.40.** **Ad.41.** **Ad.42.** **Ad.43.** **Ad.44.** **Ad.45.** **Ad.46.** **Ad.47.** **Ad.48.** **Ad.49.** **Ad.50.** **Ad.51.** **Ad.52.** **Ad.53.** **Ad.54.** **Ad.55.** **Ad.56.** **Ad.57.** **Ad.58.** **Ad.59.** **Ad.60.** **Ad.61.** **Ad.62.** **Ad.63.** **Ad.64.** **Ad.65.** **Ad.66.** **Ad.67.** **Ad.68.** **Ad.69.** **Ad.70.** **Ad.71.** **Ad.72.** **Ad.73.** **Ad.74.** **Ad.75.** **Ad.76.** **Ad.77.** **Ad.78.** **Ad.79.** **Ad.80.** **Ad.81.** **Ad.82.** **Ad.83.** **Ad.84.** **Ad.85.** **Ad.86.** **Ad.87.** **Ad.88.** **Ad.89.** **Ad.90.** **Ad.91.** **Ad.92.** **Ad.93.** **Ad.94.** **Ad.95.** **Ad.96.** **Ad.97.** **Ad.98.** **Ad.99.** **Ad.100.**

est opinio q dclusio sup dicit directe contra dicit. quis em vt ponit ista opinio angelus in pmo instanti sue creatiois no peccauerit sic dicit articul9 pifici. peccare tm potuit. Quia no minoris potetie fuit angelus in pmo initio qd fuit postea. sz post initiu peccare potuit. vt euidentia facti demonstrant.

Ltra ca. **Sed** istud no valet. q effect9 rei pducente coetern9 pductioni eiusde rei dependet a causa pducente. igit si angelus in pmo instanti sue creatiois peccasset. hmoi pccm a suo creatore dependisset.

Ad.1. **Ad.2.** **Ad.3.** **Ad.4.** **Ad.5.** **Ad.6.** **Ad.7.** **Ad.8.** **Ad.9.** **Ad.10.** **Ad.11.** **Ad.12.** **Ad.13.** **Ad.14.** **Ad.15.** **Ad.16.** **Ad.17.** **Ad.18.** **Ad.19.** **Ad.20.** **Ad.21.** **Ad.22.** **Ad.23.** **Ad.24.** **Ad.25.** **Ad.26.** **Ad.27.** **Ad.28.** **Ad.29.** **Ad.30.** **Ad.31.** **Ad.32.** **Ad.33.** **Ad.34.** **Ad.35.** **Ad.36.** **Ad.37.** **Ad.38.** **Ad.39.** **Ad.40.** **Ad.41.** **Ad.42.** **Ad.43.** **Ad.44.** **Ad.45.** **Ad.46.** **Ad.47.** **Ad.48.** **Ad.49.** **Ad.50.** **Ad.51.** **Ad.52.** **Ad.53.** **Ad.54.** **Ad.55.** **Ad.56.** **Ad.57.** **Ad.58.** **Ad.59.** **Ad.60.** **Ad.61.** **Ad.62.** **Ad.63.** **Ad.64.** **Ad.65.** **Ad.66.** **Ad.67.** **Ad.68.** **Ad.69.** **Ad.70.** **Ad.71.** **Ad.72.** **Ad.73.** **Ad.74.** **Ad.75.** **Ad.76.** **Ad.77.** **Ad.78.** **Ad.79.** **Ad.80.** **Ad.81.** **Ad.82.** **Ad.83.** **Ad.84.** **Ad.85.** **Ad.86.** **Ad.87.** **Ad.88.** **Ad.89.** **Ad.90.** **Ad.91.** **Ad.92.** **Ad.93.** **Ad.94.** **Ad.95.** **Ad.96.** **Ad.97.** **Ad.98.** **Ad.99.** **Ad.100.**

Ad.1. **Ad.2.** **Ad.3.** **Ad.4.** **Ad.5.** **Ad.6.** **Ad.7.** **Ad.8.** **Ad.9.** **Ad.10.** **Ad.11.** **Ad.12.** **Ad.13.** **Ad.14.** **Ad.15.** **Ad.16.** **Ad.17.** **Ad.18.** **Ad.19.** **Ad.20.** **Ad.21.** **Ad.22.** **Ad.23.** **Ad.24.** **Ad.25.** **Ad.26.** **Ad.27.** **Ad.28.** **Ad.29.** **Ad.30.** **Ad.31.** **Ad.32.** **Ad.33.** **Ad.34.** **Ad.35.** **Ad.36.** **Ad.37.** **Ad.38.** **Ad.39.** **Ad.40.** **Ad.41.** **Ad.42.** **Ad.43.** **Ad.44.** **Ad.45.** **Ad.46.** **Ad.47.** **Ad.48.** **Ad.49.** **Ad.50.** **Ad.51.** **Ad.52.** **Ad.53.** **Ad.54.** **Ad.55.** **Ad.56.** **Ad.57.** **Ad.58.** **Ad.59.** **Ad.60.** **Ad.61.** **Ad.62.** **Ad.63.** **Ad.64.** **Ad.65.** **Ad.66.** **Ad.67.** **Ad.68.** **Ad.69.** **Ad.70.** **Ad.71.** **Ad.72.** **Ad.73.** **Ad.74.** **Ad.75.** **Ad.76.** **Ad.77.** **Ad.78.** **Ad.79.** **Ad.80.** **Ad.81.** **Ad.82.** **Ad.83.** **Ad.84.** **Ad.85.** **Ad.86.** **Ad.87.** **Ad.88.** **Ad.89.** **Ad.90.** **Ad.91.** **Ad.92.** **Ad.93.** **Ad.94.** **Ad.95.** **Ad.96.** **Ad.97.** **Ad.98.** **Ad.99.** **Ad.100.**

Ad.1. **Ad.2.** **Ad.3.** **Ad.4.** **Ad.5.** **Ad.6.** **Ad.7.** **Ad.8.** **Ad.9.** **Ad.10.** **Ad.11.** **Ad.12.** **Ad.13.** **Ad.14.** **Ad.15.** **Ad.16.** **Ad.17.** **Ad.18.** **Ad.19.** **Ad.20.** **Ad.21.** **Ad.22.** **Ad.23.** **Ad.24.** **Ad.25.** **Ad.26.** **Ad.27.** **Ad.28.** **Ad.29.** **Ad.30.** **Ad.31.** **Ad.32.** **Ad.33.** **Ad.34.** **Ad.35.** **Ad.36.** **Ad.37.** **Ad.38.** **Ad.39.** **Ad.40.** **Ad.41.** **Ad.42.** **Ad.43.** **Ad.44.** **Ad.45.** **Ad.46.** **Ad.47.** **Ad.48.** **Ad.49.** **Ad.50.** **Ad.51.** **Ad.52.** **Ad.53.** **Ad.54.** **Ad.55.** **Ad.56.** **Ad.57.** **Ad.58.** **Ad.59.** **Ad.60.** **Ad.61.** **Ad.62.** **Ad.63.** **Ad.64.** **Ad.65.** **Ad.66.** **Ad.67.** **Ad.68.** **Ad.69.** **Ad.70.** **Ad.71.** **Ad.72.** **Ad.73.** **Ad.74.** **Ad.75.** **Ad.76.** **Ad.77.** **Ad.78.** **Ad.79.** **Ad.80.** **Ad.81.** **Ad.82.** **Ad.83.** **Ad.84.** **Ad.85.** **Ad.86.** **Ad.87.** **Ad.88.** **Ad.89.** **Ad.90.** **Ad.91.** **Ad.92.** **Ad.93.** **Ad.94.** **Ad.95.** **Ad.96.** **Ad.97.** **Ad.98.** **Ad.99.** **Ad.100.**

Solutio **Ad.1.** **Ad.2.** **Ad.3.** **Ad.4.** **Ad.5.** **Ad.6.** **Ad.7.** **Ad.8.** **Ad.9.** **Ad.10.** **Ad.11.** **Ad.12.** **Ad.13.** **Ad.14.** **Ad.15.** **Ad.16.** **Ad.17.** **Ad.18.** **Ad.19.** **Ad.20.** **Ad.21.** **Ad.22.** **Ad.23.** **Ad.24.** **Ad.25.** **Ad.26.** **Ad.27.** **Ad.28.** **Ad.29.** **Ad.30.** **Ad.31.** **Ad.32.** **Ad.33.** **Ad.34.** **Ad.35.** **Ad.36.** **Ad.37.** **Ad.38.** **Ad.39.** **Ad.40.** **Ad.41.** **Ad.42.** **Ad.43.** **Ad.44.** **Ad.45.** **Ad.46.** **Ad.47.** **Ad.48.** **Ad.49.** **Ad.50.** **Ad.51.** **Ad.52.** **Ad.53.** **Ad.54.** **Ad.55.** **Ad.56.** **Ad.57.** **Ad.58.** **Ad.59.** **Ad.60.** **Ad.61.** **Ad.62.** **Ad.63.** **Ad.64.** **Ad.65.** **Ad.66.** **Ad.67.** **Ad.68.** **Ad.69.** **Ad.70.** **Ad.71.** **Ad.72.** **Ad.73.** **Ad.74.** **Ad.75.** **Ad.76.** **Ad.77.** **Ad.78.** **Ad.79.** **Ad.80.** **Ad.81.** **Ad.82.** **Ad.83.** **Ad.84.** **Ad.85.** **Ad.86.** **Ad.87.** **Ad.88.** **Ad.89.** **Ad.90.** **Ad.91.** **Ad.92.** **Ad.93.** **Ad.94.** **Ad.95.** **Ad.96.** **Ad.97.** **Ad.98.** **Ad.99.** **Ad.100.**

Sola opi no dcl.

D S

Opio Au
reoli cōtra
clūsiōne.

aut nō potuit maculari nisi ex ppa z psonali
electōe. **T**ertia ē opio cuiusdā doctoz q
circa ista qstōz ponit duas ppositōes. **Q**ua
tū pūa ē q agel⁹ i pūo in stāti creatōis sue po
tuit elicere actū defectuosū. **E**t fundamētū sue
rōis ad h p bādū ē q volūtas ei⁹ potuit elice
re actū male circūstātionatū. **P**uta qz potuit
diligere se sup deū seu pl⁹ qz deū. **S**cda ppo
sitiō ē q agel⁹ i pūo in stāti n potuit elicere ac
tū defectuosū sibi ipurabilē. **F**undamētū aut h⁹

5 Aureoli

scde ppositōis n̄ curō recitare. qz ppositōz cō
cedo. eo q sit psona mee psoni. qz tātmō ad
pns volo oñdere q iste due ppositōes sūt sta
re n̄ pnt. **Q**uia oīs effect⁹ defectuosus si n̄ fuit
casual⁹ impurad⁹ ē aut cause imēdiate elicitri
si libere elicit⁹ aut cause dirigēti si a tali causa
effect⁹ defectuosus elicit⁹. q̄ a supiori causa in
eliciēdo talē effectū dirigūt. **S**z fm te angel⁹
in pmo in stāti potuit elicere actū defectuosū.
cū igit h̄mōi effect⁹ nō possit esse casual⁹ cū sit
agentis a pposito. nec defect⁹ talis possit reor
queri i cām dirigēte. puta in ipm deū. q̄ ipu
rand⁹ ē cause elicitri puta ipi agelo. **P** oīs
act⁹ elicit⁹ ptra rectū iudiciū rōis ipurad⁹ est
elicitri. maxie si elicitis sit capax rōis. s̄ q an
gel⁹ pl⁹ diligit se qz deū que i pmo in stāti fm
Aug. cogit eē factore suū z oīno summū bo
nū. h̄ ē ptra rectū iudiciū rōis. q̄ cū angel⁹ sit
rōis capax talis defect⁹ sibi esset impuradus.

Ad motiū pme sue ppositōis dō q p m⁹
mor⁹ volūtat⁹ angelice actiue nō ē ab angelo
sz a deo. igit ipossibile ē illū p mō motū volūta
tis agelice fuisse male circūstātionatū.

Articulus
tertius.

Quantū ad terciūz

articulū est aditendū q in malis angel qstū
ad pns duo possum⁹ cōsiderare. scz pcrīm z of
ficiū. z fm h̄ possum⁹ ponere duas clūsiōes

Prima cō
clūsiō

Prima est q cōsiderādo eoz pcrīm. tūc p/
pūus eoz loc⁹ est infern⁹. qz grauitas iclinat
rem teozilum. sed pcrīm est grauitas q grauat
sba spiritalis. q̄ infern⁹ q̄ est loc⁹ sūme teoziluz
est p p⁹ loc⁹ demonū cōsiderādo eoz peccatū.

Secunda
conclūsiō.

Scda cōclō est q quantū ad eoz officium
demonēs vsqz ad diē iudiciū seu vsqz diem no
uissimū p loco habent aerē ac enā infernū. qz
demonēs qstū ad suū officiū sunt rēparatores
hoīm viuētū z rotores pctōz p⁹ morē ad
infernū descendētū. q̄ qstū ad p mō officiū p lo
co habent aerē. sed qstū ad scdm p loco ha
bent infernū. **E**x his duabz clūsiōibus
correlatiō p̄ infernū q post diē iudiciū ipoz z

monū locus erit tantūmodo infern⁹. q̄a tūc
desinet in eis officium tentandi z tantūmodo
remanebit in eis officiū puniendi eos q̄ cum
eis in inferno ppetue remanebunt. **F**orte
dicit⁹ q̄ inter locū z locatū debet esse pportio.
sed sba spūalis ppter sue naturalis puritatis
excessum nō habet pportione ad ista loca vi
lia cuiusmodi sunt aer z infern⁹. **D**icen
dum q̄ licet talia nō pueniant angelo ratiōne
nature angelice in sua puritate manēte. tamē
possunt sibi cōpetere ratiōne officij. vel ratiō
ne culpe contracte.

Instantia

Solutio.

Quantum ad quar

tum articulū pono duas clūsiōes. **P**ri
ma est q pcrīm luciferi fuit mai⁹ peccatis cete
roz angeloz peccatū. qz vbi est maior igr
titudo ibi ceteris paribz est mai⁹ pcrīm. sed in
lucifero siue in peccato luciferi erat maior in
gratitudo. q̄ zc. **M**aior pcrīm. p̄bo minorē.
qz pluribz existentibz beneficiatis nolentibz
sibi esse benefactori z recepta bñficia ab eo
recoḡscere. tūc maior apparet ingratitudo ut
illo q̄ plura z maiora recepit beneficia. s̄ om
nibz alijs angelis lucifer recepit a deo plura
et maiora bñficia. qz omēs alios angelos ipe
excessit in nature sue splēdore z naturalium
pfectionū decore. **U**nde de ipso exponit illud
Eze. xxvii. **T**u signaculū similitudinē ple
nus sapientia z pfect⁹ decore. omīs lapis pre
ciosus operimentū tuū. **E**t tot et tanta benefi
cia ipe noluit a deo recoḡscere. sed pot⁹ cō
tra dei volūtatē se erigere volendo nō a deo sz
ex puris suis naturalibz consequi suam perfe
ctā beatitudinē. q̄ zc. **S**cda cōclō ē q luci
fer fuit ceteris malis angelis causāvl occasio
peccādi. qz vt plurimū videm⁹ illud appete
re inferiores quod superiores habent vel qd
superiores nitunt⁹ habere. sed inferiores ange
li videbant q lucifer voluit suaz beatitudinē
habere p naturam et nō ex gratia dei. ergo cū
ipe fuerit maius scientie z perfectōis qz qui
cunqz ceteroz. verisimile esse videtur q ceteri
mali angeli tanqz sapientiozem z perfectiozē
imitando hoc idem elegerint. **E**t ista est in
tentio **D**am. libro secundo. capitulo quarto.
vbi ait de primo angelo. **I**pse primus desi
stans a bono simul cum eo facte sunt tenebre.
et secuta est cum multitudine innumera eozuz
qui sub ipso ordinati erant angelozum. **E**t
Apocalip. xij. dicitur. **D**raco magnus. z cau
da eius trahebat tertiam partē stellazū celi.

Articulus
quar.
Prima cō
clūsiō

Seda cō
clūsiō.

Sed in pmo in stāti n̄ potuit elicere ac
tū defectuosū sibi ipurabilē. **F**undamētū aut h⁹
scde ppositōis n̄ curō recitare. qz ppositōz cō
cedo. eo q sit psona mee psoni. qz tātmō ad
pns volo oñdere q iste due ppositōes sūt sta
re n̄ pnt. **Q**uia oīs effect⁹ defectuosus si n̄ fuit
casual⁹ impurad⁹ ē aut cause imēdiate elicitri
si libere elicit⁹ aut cause dirigēti si a tali causa
effect⁹ defectuosus elicit⁹. q̄ a supiori causa in
eliciēdo talē effectū dirigūt. **S**z fm te angel⁹
in pmo in stāti potuit elicere actū defectuosū.
cū igit h̄mōi effect⁹ nō possit esse casual⁹ cū sit
agentis a pposito. nec defect⁹ talis possit reor
queri i cām dirigēte. puta in ipm deū. q̄ ipu
rand⁹ ē cause elicitri puta ipi agelo. **P** oīs
act⁹ elicit⁹ ptra rectū iudiciū rōis ipurad⁹ est
elicitri. maxie si elicitis sit capax rōis. s̄ q an
gel⁹ pl⁹ diligit se qz deū que i pmo in stāti fm
Aug. cogit eē factore suū z oīno summū bo
nū. h̄ ē ptra rectū iudiciū rōis. q̄ cū angel⁹ sit
rōis capax talis defect⁹ sibi esset impuradus.
Ad motiū pme sue ppositōis dō q p m⁹
mor⁹ volūtat⁹ angelice actiue nō ē ab angelo
sz a deo. igit ipossibile ē illū p mō motū volūta
tis agelice fuisse male circūstātionatū.

Instantia Forte dicit qd causa est per effectum. s; petri luciferi no potuit esse p;us peccato ceteroz. qd immediate postq; peccavit cecidit. z sic petri ei n; fuit aliq; occasio peccandi. s; mag; fuit p;missio ne peccaret. **Solutio** Dicendū qd ibi non fuit positas ep;is. s; solū positas nate seu ori; ginis. z h; sufficit ad rōem cause z occasionis. causa em̄ non sp; est per effectū. **Ad principale argu.** gumentū pncipale p; ex dictis. Nam agēs nafalevel reducīt qd ad p̄mū suū motū i ipsuz generās. tūc similitudo aliq; mō currit. v; nō z tūc nō est simile. qz p̄m; motus angeli reducīt in ipm̄ deum.

Distinctio septima

Predictum est. zc. Postq; mgr̄ determinavit de maloz angelo; casu locali. hic tractat de eoz casu z rep̄sione spūali. et dicit in tres pres. Nā p̄mo oñdit qd liter ipi zefi ciūt in volēdi bonitate. Scdo i cogitēdi claritate. Et tertio in agēdi p̄tate. Scda ibi. Et lz mali angeli. Tertia ibi. Nec putandū est. Prima i tres. Nam p̄mo oñdit qd sic boni ita sūt in bono p̄posito z firmati qd eoz volūtas nō p̄t fieri i malū. sic eoz malo ita sūt i malo p̄posito obstinati qd eoz volūtas nō p̄t fieri ad bonū. Scdo p; qd ram boni qz mali sūt liberi arbitrii objeati z sūi. Tertio saluo li vero arbitrio vtroz qz m̄der ad obiectū. Scda ibi. S; cū nec boni. Terna ibi. Ad qd dicim;. Et hec in tres. Quia p̄mo ostēdit qd quis mali habeat libez arbitriū. h; tñ p̄t obstinatōis sue maliciā ē corrūptū z rep̄uatum. Scdo oñdit libez arbitriū bonoz i sua libertate esse qz plurimū emendatum. Et tertio ex his zcludit p̄positū z m̄der ad argumentū. Scda ibi. Boni s;o. Tertia ibi. Nō ē post zfirmatōz. Scq; illa ps. Et lz mali āgeli Et diuidit in duas. Nā p̄mo oñdit qd quis mali āgeli sūt viciati. tñ adhuc v; gēt s;ilitate nate z tpm̄ exp̄ientia. Scdo inuit qd magice artes exercēt eoz s;ute z scia. ibi. Quoz scia. zc. Scq; illa ps. Nec putanduz est. Et diuidit i duas. Nā p̄mo oñdit āgelos oēs v;liter i agēdo h;e limitatōz intrinsecā. Scdo oñdit spūliter malos āgelos h;e limitatōz extrinsecā. ibi. Nō qz sciendū. P̄na i tres. qz p̄mo ponit āgelos nō esse creatozes. Scdo qd interdū sūt seminū z iunctozes. Et tertio qd p̄nt esse rei cooperatores Scda ibi. Sic ē nec

zc. Tertia ibi Sicut ē mētē nostrā iustificā do. zc.

Utrū demones z;scāt occulta coz diū siue cogitatōes mētis hūane. Et videt qd sic. qz demō z;scit oia p̄tā nra p; qd puniti debem;. cū ipelit ex; ecuror iudicē. s; m̄tra sūt p̄tā p; qd puniti sum;. q; z;stūt i sola cogitatōe z i occulto coz diū. s; zc. Cōtra. si demō cog;sceret occulta mētis hūane. tūc demō illaberet mētē hūane. z nō ē falsū. qz hūc honozē fm̄ Aug. x; s;ibi soli refuauit. **P**ic q;tuoz sūt vidēda. P̄mo verum demones possint illabi aie rōnali. Scdo vtz cog;scat nras cogitatōes. Tercio vtrū z;gnoscat sūfa. Et quarto vtrū diuinatōib; demonū sit credendum

Quātum ad primū

Articulus primus

ponā tres zclusōes. P̄na ē qd demō v; q; cūq; angel; p̄t esse in q;cuq; cozpe. nisi phibeat a supior p̄tate. Scda ē qd demō seu angel; p̄t esse i eodē cozpe cū aia rōnali. Tertia ē qd demō siue āgel; nō p̄t ē in aia rōnali. nec p; z nō illabit ei. Dico ē p̄mo qd demoni nō repugēt ē in q;cuq; cozpe. qz nō pl; repugēt spūi ēē i cozpe qz alicui cozpi esse in alio cozpe. Sed cozpi glouificato nō repugēt ēē in q;cuq; cozpe. qd p; z cozpi s;ere actiuoz z passiuoz. qd itrat z exit ianus clausi vt apparuit d; cozpe xpi. etiā p; d; cozpe celesti. qz cozpa glouificata trāseūt oēs celos inferiores. z req;scūt i cozpe celi empyrei. P̄. q;uis extēsiuz vt extēsum ē nō zpatiat in se aliud extēsiuz nafaliter. eo qd dimensio restat dimēsiōni. tñ sine repugnātia extēsiuz cōpatit secū ac etiā in se nō extēsiuz. s; s;ba angelica nō ē extēsa. qz nec est q̄nta de se sicut corpus. nec z iuncta q̄ntitati sic s;ba rei cozpal. nec est z iuncta quāto sicut aia rōnalis. q; est act; cozpis phisici organici zc. P̄. incorporea nafa ibi nimirum est vbi opat. vt ait Dam. libro p̄mo. c. xvi. sed angel; operat in cozpi; i; i; dū operat in eis est in eis. s; zc. P̄. nō apparet qd angelo magis repugnet esse in cozpe qz anime rōnali. sed aie rōnali nō repugnat. Sed huic conclusioni videtur obuiare glosa sup; Abacuc. ij. ca. que dicit qd spūs immūdus p̄t assistere simulacris sed intrinsec; ēē nō p̄t. R̄ndeo qd p; talia verba glosa intendit exclusionem non localem. sed essentialē. vult em̄ dicere qd demon cum ipso simulacro nō facit vnum per essentialē sicut materia cū forma. Scdo dico qd angel; p̄t

Prima cōclusio

2

3

4

Cōtra cōclusionem

Solutio.

Scda cōclusio.

videat. si tamen scriptura sacra tenet et docet oppositū. captiuandus est intellectus in obfer quū scripture sacre. Sed in multis locis sacre scripture habet q̄ sol⁹ de⁹ intuet corda hominū. Ista minor patet Actū p̄mo ubi dicitur. Tu reus qui solus nosti corda hominū. Et p̄mo Reg. xvi. Homo vider que parent. reus autē intuet cor. Et ap̄lus ait. Nemo novit sensum hominis. etc. ¶ Hoc idem probat sanctorū auctoritatibus. Quia Aug⁹. in libro de ecclesiasticis dogmatibus dicit. Nō est possibile q̄ angelus videat hominis cogitationem. ymmo quia quicq̄ dixerat oppositū. ideo hoc retractat in libro retractationū. ¶ P̄ illud p̄ quod pbatur filius dei esse de⁹ non potest convenire creature. sed cognoscere cogitationes hominū ē h̄mōi. Quia chryso. sup̄ mat̄ theū dicit q̄ cognovit cogitationū. i. xpo fuit argumētū dicitur. ¶ Addit autē iste doctor causas p̄dictorū dices. q̄ angel⁹ nostrā intellectorū cogitationes et volitionem pro tanto nō potest cognoscere. quia licet p̄dicta scilicet intellectorū cogitatorū et volitorū q̄ntū ad actū p̄mū non s̄b̄sint impio volūtati. s̄b̄sint t̄n̄ quantū ad actum sc̄dm̄. qui est gignere suā similitudinē actus in mente alteri⁹. Et iō fm̄ istū doctorē nisi assit p̄sensus n̄re volūtatis ad hoc q̄ anḡls cognoscant n̄ras cogitationes et volitiones ipse angelus eas cognoscere nō p̄t. ¶ P̄ arguit doctor cōmunis h̄ idē sic. Ea que in n̄ra volūtate sunt v̄l a volūtate dependent soli deo s̄biecta s̄nt. et p̄ n̄ras angeli talia cognoscere nō p̄nt. n̄re cogitationes s̄nt h̄mōi. ¶ Ad cognoscendū cogitationes hoīs non sufficit cognitō specierū. s̄ oportet v̄t vsus earū cognoscat. sed vsū specierū angeli cognoscere non p̄nt. q̄a ex volūtate dependet que soli deo s̄biecta. ¶ Sed his non obstantibus teneo p̄dictā cōclusionē et cōfirmo eā sic. Potētia in genere suo p̄fecta. p̄t iōmē illud qd̄ p̄ se p̄tinet s̄b̄ suo obiecto adequato. sed cogitationes n̄re q̄ntū ad naturā act⁹ cum sint actu intelligibiles p̄ se p̄phen dunt s̄b̄ obiecto adequato potētie intellective angeli. s̄ etc. ¶ Ad p̄mas tres rōnes dō q̄ cognoscere n̄ras cogitationes non solū q̄ntū ad naturā actus et significatū s̄mōz. s̄ et q̄ntū ad cogitantē intentōez q̄ ad affirmatōez et negatōez h̄ sol⁹ deus p̄t. v̄t patet in cōlone seq̄nti. Et de hoc etiā loquunt omnes auctoritates adducte in rōnibus sup̄ dicit. Sed q̄ntū ad naturā actus et significatū s̄mōz nihil p̄hibet ip̄m angelū cognoscere n̄ras cogitationes. Nec valet q̄ assignat p̄ causa sui dicit de assensu volūtatis

q̄a non credo q̄ aliquis homo sit ita stult⁹ q̄ velit remones cognoscere suos act⁹ interiores. et t̄n̄ ip̄i sepe tales actus cognoscūt etiā inuitis nobis. ¶ Ad. iij. dō q̄ actus intelligendi q̄ ad naturā suā non dependet a volūtate. cū sit naturaliter p̄or actu voluntatis. quous aliquo mō dependet a volūtate q̄ntū ad p̄minatōz suā. ¶ Ad. v. dō q̄ v̄l p̄ vsū specierū intelligis gignitōez v̄n̄ speciei ab altera iuxta modū loq̄ndi aug. q̄ dicit. q̄ cū intelligim⁹ actu. tunc a specie que est in memoria gignit sp̄s q̄ est i intelligentia q̄ est parenti simillima. et sic nego minorē. quia talē vsū angeli bene p̄cipiunt. quia vident specie genitā in esse pleno. quā p̄us viderant in eē semipleno. v̄l p̄ h̄mōi vsū intelligi affirmatōz et negatōz. tūc cedo minorē. q̄ non est h̄ me. q̄a non cognovit tali vsū: p̄t anḡls naturā act⁹ intelligēdi p̄fecte cognoscere. ¶ Sc̄da cōclusio est q̄ angelus cogitationes n̄ras q̄ntū ad affirmatōez et negatōez p̄ se et determinate cognoscere non p̄t. cognoscit t̄n̄ v̄t plurimū eas indirecte ex aliquibus signis i corp̄ibus n̄ris apparentibus. ¶ Primū declaro sic. Quicumq̄ idem representatiū rep̄ntat opposita. videns illd̄ representatiū: v̄n̄ illoz representatorū non p̄t p̄tute illi⁹ representatiū determinate cognoscere. Si enī v̄na vox diversa siḡt quous p̄ auditū eius possim⁹ iudicare. q̄ ille q̄ p̄fert eā velit hoc v̄l hoc dicere. non t̄n̄ possim⁹ iudicare p̄tute illi⁹ vocis q̄ plator eius velit determinate dicere hoc. Sed eodem sunt sp̄s intelligibiles h̄bus rep̄ntant obiecta act⁹ affirmatiū et act⁹ negatiū. quia rectū est iuxta sui et obliqui. v̄t d̄r p̄mo de aīa. p̄ eandem em̄ sp̄m non mutatā possim⁹ cogitare facere et non facere. fugere et nō fugere. quia sic dicit aug⁹. xij. de ci. dei ca. viij. talia que p̄natiue dicunt nō in specie s̄ in p̄uatiōe sciunt. Igitur quous angelus possit naturaliter cognoscere me cogitare de re quacumq̄ eo q̄ videat sp̄m illi⁹ rei gigni in meo intellectu. et ei⁹ fantasia actu moueri in ip̄a fantasia. non poterit t̄n̄ scire per certitudinē et determinate v̄t de tali re cogitē affirmatiue vel negatiue. ¶ Q̄ autē anḡls v̄t plurimū n̄ras cogitationes q̄ ad affirmatōez et negatōez cognoscat p̄iecturatiue et indirecte patet. Quia rara est aliqua cogitatio si fortis fuerit quin aliquod iudicium seu signum sui demonstret in aliqua parte corp̄is. q̄ q̄dem signa cū angelo abscondi nō possint de nostris intentōibus angeli poterit determinate iudicare et cognoscere illd̄ qd̄ cogitā. si obstāte indeterminate sp̄ci p̄ affirmatōez et negatōez

Ad. 4.

Ad. 5.

Sc̄da cōclusio.

Sc̄da p̄ cōclusionis

sc̄da h̄o.

Lōra op̄i monem

Solutio ad p̄mas tres rōnes.

tractis a fantasmatis q̄ remanēt in fantasia
vt dicitur. de ala. id est p̄ se obiectū representatū p̄ no
stram sp̄m est sola quidditas abstracta. vtz
ij. de aia. Sp̄s aut̄ in mentibz angeloz cau
sate sūt ab eis deus diuinis ydeis a q̄bz res in eē
p̄ducunt. quaz rerū h̄mōi sp̄s sunt rep̄sen
tatiue in mētibz angeloz. 7 fm q̄ ydeē diuine
rerū sunt p̄ductiue. sic sp̄s angeloz carūdes
rerū sunt representatiue. Et id q̄ ydeē sunt rez
p̄ductiue nō fm abstractas q̄dditates. s̄ fm
q̄dditates cū suo actuali esse. id sp̄s in mēte
angeli ipas representant nō fm esse abstractas.
s̄ representant ipam naturā vt determinata est
p̄ suū actuale esse. 7 p̄ cōns naturalī cognitiōe
7 certa. futura contingētia q̄ nō h̄nt esse determi
natū in suis causis ip̄e angel⁹ nō p̄r cognosce
re. nisi eoz natura sit actualiter i eē p̄ducta. ḡ 7c

Articulus
quartus.

Quantum ad quartū

tū articulū patet ex iam dictis q̄d sit dicendū
Nam si diuinitas attendit q̄ntū ad futura. si
talia sunt contingētia. remon p̄r aliq̄n dicere ali
qua vera ex aliq̄bz signis 7 p̄dicturis quō etiā
p̄r diuinitate de nr̄is cogitatioibz. In talibz tñ
dictis suis nulla fides est adhibenda. quia si
semel vez dicit. sep̄t̄ n̄ falli p̄r. Si aut̄ diui
natio attendit q̄ntū ad talia futura que sūt
in suis causis necessarijs. sic nisi a deo. phibea
tur. vel p̄ nimias suas penas afflict⁹ tales cau
sas nō p̄sideret. ip̄e de omibz talibus si vellet
posset p̄dicere veritatē iuxta noticiā quaz ha
bet de talibz causis mō q̄ dicitū est. Nec etiam
in tali diuinitate ē credendūz dicit̄ ip̄e deo/
nis. q̄ q̄uis ex suis naturalibz ip̄e p̄fecte p̄phē
tere possit tales causas. tñ ad sui p̄fessionem
credēdū ē q̄ diuino iudicio sep̄t̄ ip̄e dicit̄ ne ta
les veritates debite p̄p̄hendat. q̄ntū si p̄no
sticare vellet. 7 p̄ cōns ei⁹ variatio spernat̄ 7 deridat.
iuxta illd̄ ps̄. Draco iste que formasti ad illu
dendū ei. Ad argumētū p̄ncipale dicendū
q̄ nr̄a pet̄a cognoscit ex signis 7 p̄dicturis. vel
etiā deo reuelate tanq̄z totoz malefacte 7 pei
pere potest a iudice seu a nūcijs iudicis. scz a bo
nis angel⁹ peccata puniendorum.

Ad p̄nci
pale argu.

Distinctio octaua.

Olet etiam in

questione. Postq̄z mgr̄ determi
nauit de maloz angeloz casu e.

de p̄fessione. hic p̄sequit̄ de corp̄m assumptōe seu
de angeloz in corp̄ibz apparitōe. Et diuidit̄
in duas ptes. q̄z p̄mo iquir̄ vtz talia corp̄a
ip̄is angelis essentialiter copulent. Secūdo
vtrū ip̄i demones hūanis corp̄ibz siue aīab⁹
hoīm substantialiter illabent. ibi Illud etiam.
Prima in duas. Nam p̄mo inq̄rit an corp̄a
in q̄bz q̄nq̄s apparent angeli sint de nouo as
sūpta. vel sint eis naturaliter vnita. Secūdo q̄ntū
dicit quō etiā i corp̄e q̄nq̄s apparet p̄sona diui
na. ibi. Nec dubitandū est. Et hec in duas.
Nam p̄mo ostēdit q̄ p̄sona diuina q̄nq̄s ap
paruit in corp̄ali s̄ba. Secūdo p̄bat q̄ de⁹ i hac
mortalī vitā inuisibilis est in p̄p̄a sua essentia.
ibi. Ceterz hec. Circa istam lectōem quero
hanc questionem

Utrū angel⁹ possit causare motum
transire in rē exteriorē. Et vi
det q̄ nō. Quia oīs potētia angel⁹
q̄ āgel⁹ p̄r actū aliq̄cū p̄ncipiare. aut ē intellect⁹
aut volūtas. s̄z neutro isto p̄r p̄ncipiare actū
trāseuntē s̄z solū imāntēz. Contra. q̄z tā fm
thologos q̄ fm phos aliq̄ āgel⁹ ponunt esse
motores celestū orbū. Dic quattuor sūt
vidēda. Primo vtrū angel⁹ possit mouere
corp⁹. Secūdo vtz mali āgel⁹ possint mouere
siue imutare sensū hoīs. Tertio vtrū intel
lectum. Quarto vtrū affectū.

Quantū ad primū

p̄mo vidēd̄ ē vtz āgel⁹ possint mouere imedia
te motu ad formā. Secūdo vtz imediate ad
vbi possint mouere. Duo ad p̄mū dico q̄
n̄. q̄z oē qd̄ mouet imediate motu ad aliq̄uaz
formā. p̄phēdit illā formā i sua natura vel for
maliter vel vtrualr. s̄z āgel⁹ nec formaliter nec
virtualiter comprehendit formas rerū corpora
lium. hoc em̄ inter omnes separatas substan
tias solū deo conuenit. ergo 7c. P̄ nulla al
teratio potest fieri ab agente creato nisi medi
ante motu celi. p̄pter hoc em̄ celum dicit̄ p̄ri
mum alterans inalterabile. sed nulla forma
materialis potest induci ab agēte creato nisi
per alteratōnem. solus em̄ deus potest formā
materiam realem inducere p̄ simplicem a
natiōē. ergo angelus nullam formāz potest
inducere nisi mediāte motu celi. P̄ illud
agens qd̄ nō p̄r inducere formas materiales
nisi actiua passiuis cōiūgen do nō mouet ad
formā nisi mediāte motu locali. quia illa con
iūctio fieri nō potest nisi mediante motu lo
cali. angel⁹ ē h̄mōi. vtz p̄ Aug. ij. de tri. c. vij.

Articulus
primus

Conclusio

2

3

Oppositū aliqz ordi nis minoz fratrum.

- 1 repugnat immediate producere corporale.
2 Quiēqd in essentialiter ordinatis com petit inferiori spectans ad pfectōem. hoc etiā cōuenit supiori. sed de pfectōe celi est mouere ad formas istoz inferioroz. et celū ordine essen tiali est inferi angelo. ḡ etiam cōuenit angelo q moueat ad formā.
3 P. virtus ymaginatiua p formas in ducere. vt patz p Auic. sed virtus angelica est multo fortior qz virtus ymagi nariua.
4 P. Magi pharaonis faciebāt rā nas et serpentes virtute demonū. vtz in Exo.

Solutio. Ad pmiū dicenduz q fantasia nō causat illā spiritalē spēm nisi mediante virtute spi rituali. s. mediante lumie intellectus agentis. z sic etiam cōcedo q virtus spūalis ipsi angeli potest mouere ad formā mediante locali trāsl mutatōne aliquaz corpaliū rerū. Nec etiam est ad ppositū. quia nos loquimur de formis realibz. illa autem spēs est quid intentionale.

Ad 2. Ad secundū dicendū q q̄uis in essentiali ter ordinatis bene arguat q superioris nata sit nobilior naturis omnū inferioroz. nō tamē ex hoc habet q comprehendat omēs singulares p/ fectōes eoz. hoc em̄ solū deo uenit. q̄uis em̄ aurū in sua natura sit nobilior plūto et cupro. nō tñ comprehendit singulas pfectōes plum/ bi z cupri. et ideo maior istus argumenti nō est vniuersaliter verū.

Ad 3. Ad tertiuū dicenduz q virtus ymaginatiua non mouet immediate motu ad formā. sed ex vehemētia ymagina/ tionis mouet sanguis ymaginātis localiter. quo moto p̄ homo calefieri vel etiā infrigida ri. vel aliqua alia forma alterari. Sed q̄stum ad hoc q̄ isti dicūt Auicennā posuisse q yma ginatio vni faciat immediate casum vel altera/ tionē in altero. nego dictū Auic. quia in hoc amuniter a doctoribz negat.

Ad 4. Ad quartuz dicendū q magi talia fecerūt mediāte mo/ tu locali cōiūgendo actiua passiuis. et demo/ nes quoz auxilio hoc fecerūt nō mouerūt i/ mediate ad formā sed ad vbi. Licet em̄ hoies z angeli p cōiūctōem aliquoz semunū mira/ biles effectus possint z sciant pducere. hoc tñ multo meli⁹ z efficaci⁹ fieri potest p angelos qz p hoies. quia ipsi demones siue angeli virtutē seminū. et q̄ actiua q̄bz passiuis. et sub q̄ con stellationē z iūgi debeant. meli⁹ cognoscūt. et ce/ lerius anteqz virtus seminū euasceat cōiūge re poterūt. Sunt etiā p̄nc qñ hec sunt p an/

gelos hmoi semina efficaciora ad talē effectū pducendū. quia sic agūt vt organa sbe spūal et p sequeēs in virtute ei⁹. Quid ad scdam partē isti pmi articuli sic pcedaz. Primo em̄ ostendaz q angel⁹ mouet immediate motu ad vbi. Secdo ostendā q ad hmoi motū exequendū nō oportet in angelo aliquā aliā potentia ponere pter intellectū z voluntatem

Prima conclusio nō indiget multa pbarōe quia ipaz pcedūt phi ppter motores celestiu orbū. et ipam approbant theologū. qz septi⁹ scripturis sacris legitimus angelos in hūanis corpibz apparuisse. Sic patz Gen. xix. de duobz angelis q Loth z filias ei⁹ cum vxore sua educentes de sodoma ab interitu sodomo rū liberauerūt. Et in eodem libro de tribz an/ gelis qz Abrae apparuerūt. cū tres vidit z vnū adorauer. Et in libro Thobie de raphaelē. q̄ cū tobia iniūre iuit in rages ciuitate medo/ rū. Probo tñ hanc cōclusionē sic. Si āgeli nō mouerēt corpa sū vbi tūc periret cōceptio vni uersi. cōsequēns est falsum. ḡ et antecedens. falsitas psequētis p̄z. quia vbi nō est singu laz ptium ordinata cōceptio ibi nō potest esse ordinata dispositio. Sed vniuersum cōpti/ me dispositū. sicut patet. xij. meth. ḡ vniuersū est ordinatissime cōceptū. p̄legntia patz. qz cū angeli nō habeant cōceptionē ad corpalem na turā sū esse. eo q nō habeāt eē materiale. nec fīm motū ad formā. vt patuit in p̄ma cōclusio ne. si nec cōiūgerent ei p motū ad vbi non ap/ pareret aliqua cōceptio que posset esse in ter an gelū z naturā corpalem. Et ista est intentio Augustini. iij. de tri. c. iij. vbi ait. q̄ deus cor/ pora grossiora p subtiliora gubernat. z corpa lem substantiā p spūalem

Secundo dico q in angelo nō est dare aliquā potentia moti uam realiter distinctā ab intellectu z volūta re. quia sicut se habent nostre potentie cogni tiue ad cognitiuā angeli. sic se habent potētie motiue in nob ad motiūā que est in angelo. sed q̄uis sint diuerse virtutes cognitiue i no bis vt apparet de sensibz exterioribz z interio ribz ac intellectu. in angelo tñ est vna virtus tñ cognitiua. scz sua intelligentia. agit q̄uis in nobis sine diuerse potētie motiue pura vir tus que est in musculis. qua motū immediate psequimur. z ipa volūtas que ad motū exer/ cendū impatiue mouet. in angelo tñ erit vna tñ q̄ impat motū z psequit. qz que sūt spāza in inferioribz. sunt vniūta in superioribz. vt patz p auctorē de causis.

P. ad quācūqz opatio nem eliciendā circa aliquod passum sufficit

Secda ps arti. pmi.

Prima cō clusio

Rō ad idē

Secunda conclusio.

Marginal notes on the right page, including 'Dilt.', 'Secda ps arti. pmi.', 'Prima cō clusio', 'Rō ad idē', and 'Secunda conclusio.' with various handwritten annotations.

assimilatio agentis ad patiens. et sufficiens de-
 terminatio ad agendum. sed per actum intellectus
 mobile angelo assimilatur. et per actum voluntatis
 sufficienter angelus determinatur ad movendum.
 § 2. **¶** Virtus imaterialis que non agit im-
 mediate intelligendo et volendo si huius actum transeun-
 tem ille actus est sibi penitus naturalis. nec si sua po-
 testate est talis actum elicere et non elicere. sic patet
 de actu intellectus agentis que agit in nostrum
 intellectum possibilem que elicit sine velum siue si
 velum. Sed ista potentia si poneret in ange-
 lo esset virtus non organica et imaterialis. ergo
 si eliceret angelus per ipsam actum transeuntem. neces-
 sario eliceret ipsum. et per hunc angelus non possit non
 4 mouere. **¶** Post diem iudicii tunc cessabit
 omnis motus celi. et per hunc illa potentia motiva
 differens realiter ab intellectu et voluntate fru-
 5 stra ponetur. **¶** Dicit commentator. ix. meth.
 per anime celorum hinc solum virtute intellectiva et
 desiderativa. quia virtus que non est organica
 sufficienter distinguitur per intellectum et volunta-
 tem. **¶** Sed contra istam conclusionem sunt quedam
 doctores. quorum non solum istam potentiam
 executivam ponit in angelis. verum etiam in ipso
 deo dicit eam esse ponendam. Quod probat sic
 Deus per intellectum et voluntatem non potest crea-
 re. igitur oportet dare quandam tertiam potentiam
 qua creare possit. per hanc patet. autem probatur. quia si
 crearet voluntate. aut crearet voluntate ut volun-
 2 tas est. aut ut divina est. Non primo modo. quia
 tunc omnis voluntas posset creare. Nec secundo modo.
 quia si voluntas ut divina est crearet. tunc omne il-
 lud cuius principium est voluntas divina ut divina
 est esset creabile. sic spiritus sanctus esset creabilis
 Et isto eodem modo probatur verbum erit creabile
 si deus per intellectum crearet. **¶** Deo semper vult et
 3 intelligit mundum sed non semper producit mundum.
 ergo potentia productiva mundi est alia ab intel-
 lectu et voluntate. **¶** Distinguitur obiectorum
 distincti sunt actus et potentie. sed intelligibile et
 4 volubile et creabile sunt obiecta formaliter di-
 stincta habentia distinctas rationes formales.
 § 2. **¶** Per Aristotem. et commentator. ix. meth.
 operatio immanens non habet aliquid derelictum ex ope-
 ratione. sed intelligere et velle sunt actus imma-
 nentes. igitur per ipsam nihil constituit in ipsa creatura.
 5 **¶** Dugo de sacramentis parte. iij. c. ultimo
 ait. Cum sint tria in deo. sapientia et voluntas
 potentiaque. voluntas movet. sapientia disponit.
 potentia explicat. Et inferunt per. v. ait. Illud
 quod voluntate peunte voluit. potestate subsequen-
 6 te adimplet. Et tunc probatur iste idem doctor
 quod in angelus potentia motiva differat realiter ab

Henricus
de gan.

Quid sit
potentia p
ductiva p
intellectu et
voluntatem

Quid sit
potentia mo

intellectu et voluntate. Quia apprehendere mo-
 tum et impare motum non est movere. sed intellectus
 apprehendit motum et voluntas impare eum. § 2. erit
 alia potentia exequens ipsum motum apprehensum
 et impare. **¶** Angelus potest velle et intelligere
 rem in quantacumque distantia. sed non potest moue-
 re nisi in determinata et proportionata distantia
 ergo non movet immediate per intellectum et volun-
 3 tatem. **¶** Mouere est actus transiens. sed in-
 telligere et velle sunt actus immanentes. ut patet
 ix. meth. **¶** In anima nostra est alia virtus
 4 impans motum. et alia exequens eum. puta vir-
 tus musculorum. § 2. in angelo alia et alia erit. pro-
 bat sequentia. quia plura requiruntur ad mouen-
 dum mobile separatum a motore. quam mobile con-
 iunctum. **¶** Actus eiusdem rationis. unde quia homo sentit et bru-
 5 tum. ideo inest eis una eorum potentia sensitiva.
 Sed mouere convenit brutis hominibus et angelis.
 brutis autem non convenit intellectus et voluntas. § 2.
 nec angelis convenit mouere per intellectum et vo-
 luntatem. **¶** Hic idem arguit quidam alius do-
 6 ctor sic. Dicit quod habet desiderium per hunc appre-
 hensionem. habet virtutem motivam. sed angelus
 habet huiusmodi desiderium. Minor est nota. pro-
 bat maior. quia si aliquid haberet tale deside-
 rium et non haberet virtutem motivam qua possit con-
 sequi desideratum. tunc illud esset imperfectum et
 natura aliquid fecisset frustra. **¶** Potentia mo-
 7 tiva ponit obiectum suum in esse reali. sed intelle-
 ctus et voluntas non ponit obiectum suum in esse
 reali. sed solum in esse intentionali. Maior patet.
 quia esse motum est esse reale. Minor si similiter
 est nota. quia ex hoc quod res intelligit vel ama-
 tur non mutat. nec aliquid esse reale sibi commu-
 8 nicat. **¶** Deo primo ethicorum. et ix. metaph. dicitur quod
 operatio intellectus et voluntatis sunt fines.
 9 ita quod ab ipsis non sunt alia operata. **¶** Ope-
 rationes genere differentes reducuntur ad poten-
 tias diversorum generum. sed intelligere et velle ge-
 nere differunt a mouere. quia intelligere et velle
 sunt actus vitales. mouere autem non est actus vi-
 talis. **¶** Sed ista non concludit. Antequam per
 cedam ad solutiones argumentorum volo argue-
 re contra primum istorum doctorum quo ad hoc quod dicit
 potentiam creaturam esse distinctam ab intellectu
 dei et voluntate. Quia omnis potentia non est
 organica sed simpliciter imaterialis cui per se
 ipsam reflexiva secundum suam propriam operationem secundum quod
 dicit proclus. Sed si potentia motiva siue
 creatura dei esset alia a voluntate et intellectu. ip-
 sa esset imaterialis simpliciter. igitur ipsa moue-
 ret seipam et crearet seipam. Nam nulla operatio

tua realit
differat ab
intellectu et
voluntate.

Aureolus

Contra h
ricum quod dicit
immedia
te creat per
voluntatem

Instantia
Solutio.

sibi peteret qua posset reflecti sup seipam nisi mouere z create. eo q' difficta sit ab intellectu z uoluntate fm dictu tuu.

2. **¶** hns potentia opatiua q' n' sp' iuncta e suo actui. si qnz opat fm eaz necessario mutat. **¶** ista potentia ex ecutiua fm te ab eterno fuit in deo. z non erat suo actui secudo iuncta. nisi in tpe. qz i tpe de' fm ea opatus est. g' deus necessario fuisse mutat. mior pz. sz frute maionis ponit amy brosi' in libro suo de tri. c. vi. dicis. Si de' an est' z' q' p' r' z p' p' fuit generatiois accessioe. mutat' est.

3. **¶** Forte dicit aliquis. eade' diffictas curret z te si posueris. q' uoluntas diuina sit pncipiū pducendi creaturā. **¶** Rndeo p' interemptoz. quia uoluntas dei fuit ab eterno iuncta suo actui secudo nec vnqz distincta fuit ab eo. eade' em uolūtōe qua de' ab eterno uoluit mundi esse pductū in tpe. eade' et nō alia pduxit mundū in tpe. nō est aut sic de potentia quā tu ponis. quia fm te actus illi' po tentie est sola executio impriū uolūtatis. que quidē executio non fuit ab eterno.

4. **¶** fm p'm cōmentatoz. x. ethicoz. vij. metaph. et in multis alijs locis. cōpleta pfecto potē tie p'sistit in sua ppria operatione. **¶** Cum igit' fm te ppria operatio istius potentie sit executio actualitatis ip'si' creatōis. igit' inter duo in cō uenientia vnū sequit' necessario. uel q' ista po tentia ante mundi creatōē fuit im pfecta et in tpe facta et pfecta. z sic de' erit mutatus. uel q' de' mundū creauit ab eterno et p'nuabit i eternū.

5. **¶** si esset aliqua opatio in deo que imediare terminaret ad rem extra. ita q' eius obiectū p'mariū nō esset essentia diuina. tunc talis operatio specificaret a re exteriori tanqz a p'mo z p se termino suo. z p d'n's de' uileceret. qz p'feceret quodā indigniorē se. **¶** Sed si talis potentia executiua ponit' distincta ab intelle ctu z uolūtate. tunc opatio ei' terminat' sic ad rem extra q' nullū obiectū p'marium habebit ab intra. z p d'n's specificat' a re extra. ergo zc.

Solutio.
Ad 1. **¶** Dugo in libro de sacramentis pte. iij. c. pmo. loquēs de diuina uolūtate ait. **¶** Dec so la est vn de orū habet quicqd est. **¶** Et Ansel mus i libro Cur de' homo: ait. **¶** Non ē in deo ulla facienti necessitas. aut nō facienti im possibilitas. quia sola in eo operat' uoluntas. **¶** Et istud etiā pbauit superius dist. p'ma. q. ij. ar. iij. clusione. ij. **¶** Ad p'mū nego antece dens. **¶** Ad p'batōez dico q' creat vt diuina. qz posse creare soli deo uenit. nec sequit' illud in cōueniens q' tu infers. **¶** Sed bn' sequit'. si uo luntas diuina est pncipiū creature ut diuina

est. q' nihil possit creare nisi sit deus. **¶** Sicut si equilaterus habet tres angulos equales duobz rectis in quantum est triangulus. sed q' nihil possit habere tres angulos equales duobz rectis nisi sit triangul'. **¶** Vel si animal non est risibile nisi inq'stū homo. tūc bene potest inferri q' homo p'mo z p se est risibilis. et q' nihil potest esse risibile nisi sit homo. sic zc.

Ad secūm patet infra dist. xxxvij. ostent' del em ibi quō creatio actio potest dici noua z transiens. z quō manens in agente. **¶** Etiaz ad uirtute' istī' argumit' responū est supen' dist. p'ma in soluto' e'ōnum auerroy de eternitate mundi. **¶** Ad tertū p' d'ici ad maiore. q' ex distinctione talū obiectoz non oportet dare plures potentias formaliter distinctas. sz suf ficit q' vna deat que est virtualiter pluū cō tinentua. **¶** Potest etiā negari minor. qz sicut in ferius et speciale nō distinguūt formaliter cō tra supen' z cōe. sic creabile non est obiectum formaliter distinctū cōtra uolubile z intelligi bile.

Ad 2. **¶** Ad quartū dicendū q' illud dictum phi sic absolute acceptū nō est uerū. qz ex acti bus tam intellectus qz uolūtatis gignit' z con stituit' habitū. etiā ex actu intelligendi gigni tur in nobis uerū. **¶** Item uolūtas est pnci piū rerū artificialiū. ut p'z in libro ethicoz et. vi. meth. **¶** Item q'uis p' intelligere specula riuū nihil p'stituit' extra intellectu. p' intellige re tū practiciū necessano z stituit' aliqd ad ex tra. cū opus transiens sic finis ei'. in tra illud sexto meth. theo'ice quidem finis speculatio practice uero opus. **¶** Ad qntum dicenduz q' Dugo loquit' quantum ad modū nōstrū in telligendi. quē capim' de his que uideamus i nobis.

Ad 3. **¶** Ad p'mū de potentia angelo: dicit' dum. q' sicut sentire z intelligere arguit' diū' sas potentias cognitiuas in nobis. tū ipis in an gelo corūder tū vna potentia. sic impare et mouere q'uis sint in nobis a diuersis po tentijs. in angelo tū ppter sui pfectōem eade' est potentia impatu a et motiua.

Ad 4. **¶** Ad secū dum dicen dū q' qn' ab eade' uirtute pcedunt due opatōes. tūc nō est in cōueniens q' vna illaz opatiōū requirat aliqua pportionem quā alia nō requirit. sol em illuminat ad quā cūqz distantā. nō tū generat ad quācūqz di stantā. **¶** Item sol illuminat remot' qz calefacit. **¶** Ad tertū dicendū q' argumētū imagi natur fallum. i. q' angel' ipo uelle suo moue at formaliter. et istud nō est uerū. qz uelle suū nō est formaliter mouere sed virtualiter. vnō sicut angelus ipo intelligere itelligit' formalit'

Ad 2.
Ad 3.
Ad 4.
Ad 5.
Ad 1. d' po
tertia angelo
rum.
Ad 2.
Ad 3.

et uolūtate fm te ab eterno fuit in deo. z non erat suo actui secudo iuncta. nisi in tpe. qz i tpe de' fm ea opatus est. g' deus necessario fuisse mutat. mior pz. sz frute maionis ponit amy brosi' in libro suo de tri. c. vi. dicis. Si de' an est' z' q' p' r' z p' p' fuit generatiois accessioe. mutat' est.

3. **¶** Forte dicit aliquis. eade' diffictas curret z te si posueris. q' uoluntas diuina sit pncipiū pducendi creaturā. **¶** Rndeo p' interemptoz. quia uoluntas dei fuit ab eterno iuncta suo actui secudo nec vnqz distincta fuit ab eo. eade' em uolūtōe qua de' ab eterno uoluit mundi esse pductū in tpe. eade' et nō alia pduxit mundū in tpe. nō est aut sic de potentia quā tu ponis. quia fm te actus illi' po tentie est sola executio impriū uolūtatis. que quidē executio non fuit ab eterno.

4. **¶** fm p'm cōmentatoz. x. ethicoz. vij. metaph. et in multis alijs locis. cōpleta pfecto potē tie p'sistit in sua ppria operatione. **¶** Cum igit' fm te ppria operatio istius potentie sit executio actualitatis ip'si' creatōis. igit' inter duo in cō uenientia vnū sequit' necessario. uel q' ista po tentia ante mundi creatōē fuit im pfecta et in tpe facta et pfecta. z sic de' erit mutatus. uel q' de' mundū creauit ab eterno et p'nuabit i eternū.

5. **¶** si esset aliqua opatio in deo que imediare terminaret ad rem extra. ita q' eius obiectū p'mariū nō esset essentia diuina. tunc talis operatio specificaret a re exteriori tanqz a p'mo z p se termino suo. z p d'n's de' uileceret. qz p'feceret quodā indigniorē se. **¶** Sed si talis potentia executiua ponit' distincta ab intelle ctu z uolūtate. tunc opatio ei' terminat' sic ad rem extra q' nullū obiectū p'marium habebit ab intra. z p d'n's specificat' a re extra. ergo zc.

Solutio.
Ad 1. **¶** Dugo in libro de sacramentis pte. iij. c. pmo. loquēs de diuina uolūtate ait. **¶** Dec so la est vn de orū habet quicqd est. **¶** Et Ansel mus i libro Cur de' homo: ait. **¶** Non ē in deo ulla facienti necessitas. aut nō facienti im possibilitas. quia sola in eo operat' uoluntas. **¶** Et istud etiā pbauit superius dist. p'ma. q. ij. ar. iij. clusione. ij. **¶** Ad p'mū nego antece dens. **¶** Ad p'batōez dico q' creat vt diuina. qz posse creare soli deo uenit. nec sequit' illud in cōueniens q' tu infers. **¶** Sed bn' sequit'. si uo luntas diuina est pncipiū creature ut diuina

et ipso velle vult formaliter. sic ipso mouere mo uer formaliter. Virtually autem accipit transiens per principium a seba separata mediante actu for maliter immanente.

Ad. 4. non oportet tantam distinctionem ponere in supio ribus puta in angel. quanta est in inferioribus: puta in nobis. igitur neganda est p[ro]p[ri]etate. Ad pbationem tunc dico. q[uod] magis arguit oppositum q[uod] p[ro]positum. quia eo ipso q[uod] motor et forma non p[ro]nt coincidere in idem numero. ut dicitur in phisicorum. id est motor diuictus magis requirit in suis poten tijs distinctiones q[uam] motor separatus.

Ad. 5. tum dicendum q[uod] maior vlt[er] loquendo non est. Unde debet sic moderari. q[uod] actus eiusdem ro nis sunt a potentia eiusdem ro nis formaliter. vel a potentia alia que h[ab]et motu potentia t[er]minat v[er]ualiter. sic autem est in p[ro]posito. q[uod] voluntas et in tellectus angeli p[ro]phendunt virtualiter virtu tem motuam s[ecundum] locum que formaliter e[st] i[n] brutis. q[uod] autem maior sit falsa sine iam dicto modera mine p[ro]p[ri]etate. q[uia] p[er] eandem formam arguendi p[ro]bare tur q[uod] potentia materialis que est i[n] musculis eiusdem ro nis esset in deo. q[uia] deo non minus be ne p[ro]nt mouere h[um]anum corpus sine motu elicto a brute que e[st] i[n] musculis q[uam] mediante tali mo tu.

Ad. 6. Ad sextum dicendum q[uod] p[ro]cesso toto argu mento non p[ro]cludit nisi q[uod] virtus motuua sit in angel. q[uod] autem h[ab]et virtus differat realiter a volutatez intellectu non p[ro]bat.

Ad. 7. Ad septimum dicendum q[uod] non repugnat eandem virtutez ha bere plures opationes circa plura obiecta. quia r[ati]o s[ecundum] vna[m] ponit obiectum in esse intentionali. et s[ecundum] aliam i[n] esse reali. Sol[us] em p[er] eandem virtute[m] qua celum et stellas inuolat intentionaliter solū alterat ista inferiora non solū intentionaliter. v[er]o etia[m] valde realiter. Ad formam argumenti dicendum q[uod] minor non est vera loquendo de intel lectu et volutate dei et angeli. velle em diuino cuncta p[ro]ducit in esse. Etia[m] vt dictum est sup[er] in tellectus et volutas angeliv[er]ualiter compre hendit virtute[m] seu potentia[m] motuam. id est ange lus p[er] intellectum et volutate[m] p[ro] rem immediate ponere in h[ab]ere reali q[uod] est esse motu s[ecundum] locum.

Ad. 8. Ad octauum dicendum eodem modo d[icitur] d[icitur] e[st] ad quartum argumentum de potentia dei.

Ad. 9. Ad nonum dicendum q[uod] maior non est. nisi loquendo de operatioibus p[ro]p[ri]js immediate a potētis elictis. q[uia] t[un]c plures opatōes elictiū ab eadem poten tia vna mediante alia p[ro]tingit q[uam]q[ue] tales opera tiones p[ro] differre q[uam] alias opatōes immediate elictas a duab[us] potentis realiter distinctis. Sol[us] em immediate illuminat planetas. et me diante tali illuminatione que est opatio inten

tionalis generat asinum vel equum. et t[er]m plantu[m] e[st] q[uod] generatio asini et illuminatio planetar[um] p[ro] differunt q[uam] audire et videre. que immediate eli cunt a duab[us] potētis realiter distinctis. Sic in p[ro]posito quis p[ro] differat mouere corpus et velle. q[uod] velle et intelligere. t[un]c quia mouere non est immediata opatio ip[s]i angeli. quia ip[s]m eli cit mediante suo velle in aliena natura. ideo q[uod] nis plus differat mouere et velle etc. Dicit etia[m] iste doctor q[uod] ista conclusio sit p[ro] parisiens[is] articulu[m]. q[uod] dicit q[uod] angelu[m] mouere corpus p[ro] solū intellectu et volutate[m] error. Salua ista doctoris reuerentia articulu[m] non facit mentōem de intellectu. Dicit em articulu[m] xxv. sic. q[uod] intel ligētia sola volutate[m] moueat celū error. Arti culu[m] q[uod] non r[ati]o me. q[uia] ego si excludo intellectu[m] immo dico q[uod] mouet p[er] intellectu[m] et volutate[m]. P[ro]p[ri]o t[un]c q[uod] ita staret articulu[m] sicut iste alle gar. ad hoc dico q[uod] error esset non p[ro]pter exclusi onē virtutis executiue qua[m] ip[s]e ponit. s[ed] p[ro]pter exclusionē virtutis diuine. sine qua[m] impossibi le est angeluz quodcu[m]q[ue] corpus mouere. q[uia] virtus diuina intelligit esse exclusa. cum dicitur sola volutate[m]. T[er]tio dico q[uod] angelu[m] non mouet corpus immediate p[er] essentia[m] suam. quia angelu[m] non intelligit nec vult immediate p[er] essen tia[m] suam sine media potentia. q[uia] nec mouet nisi mediante potentia. His p[ro]p[ri]etate t[un]c p[ro] eos qui oppositū tenent ista conclusio. q[uia] p[ro]bo. q[uia] si opatio h[ab]et maiore[m] p[ro]formitate[m] cū essentia in tellectualis create non p[ro]t immediate elici a tali essentia sine media potētia. sequit[ur] q[uod] nec illa q[uod] minore[m] p[ro]formitate[m] h[ab]et cū h[ab]et essentia[m]. sed mouere corpus minore[m] h[ab]et p[ro]formitate[m] cum e[ss]entia angeli q[uam] intelligere seu velle. q[uod] etc. in omni agente ordinato h[ab]et actōes immanē te et trāseunte. s[ed] actō trāsciens p[ro]supponit im a nentē. et p[ro] h[ab]et actō trāsciens non respiciet i[n] mediati natura[m] agentis q[uam] manēs. s[ed] acti ones immanentes ip[s]oz angelo[rum] non respiciunt natura[m] nisi mediate potentia. vt itaq[ue] dicitur est. q[uod] etc. nulla s[ub]stantia creata est immediatū p[ro]nci piū opatōis. vt p[ro]p[ri]etate. p[ro] comentario etc. s[ed] e[ss]entia angeli est s[ub]stantia creata. q[uod] etc. sicut se habet e[ss]entia ad esse. sic se h[ab]et virtus ad agere. s[ed] e[ss]entia est immediatū p[ro]ncipiū essendi. ergo virtus sine potētia est immediatū p[ro]ncipiū agēdi. q[uod] q[uam]cu[m]q[ue] in eodē agente p[ro]ncipiū s[ub]stantiale et accidentale concurrunt respectu eiusdē actōis. q[uod] uis p[ro]ncipiū s[ub]stantiale sit p[ro]ncipale p[ro]ncipiū illius opatōis. accidentale t[un]c est p[ro]ncipiū immediatū quia in tali actōe accēs est instrumētū s[ub]stantiale. instrumentū autē est p[ro]ncipiū immediatū. q[uod] uis

Instantia

Solutio

Tertia co clusio

2

3

4

5

2

Jacoby p/ mo q/itct. q.r.

illud cui⁹ est in strumtu sit pncipiū pncipale. Sz opatois angelice essentia angeli est pnci pia accñtalia. g. rē. ¶ Sed hñū isti? de loio tenet quidā doctor. r hoc pbat sic. Per illud spūalis substātia imediat⁹ mouet corpus. p

1 qd imediat⁹ hz ordūe ad corpus. sz hoc est essentia angeli. quia magis puenit angl's cū corpe p h qd est sba. qz p hoc qd est intellectus

2 ¶ P illud mouet angelus imediate p qd puenit sibi esse in loco Nam angl's ibi est vbi opat. vt p3 p dām. li. r. c. xvi. Sz esse in loco puenit angelo p essentia suā. Sz p illud est aliqd in loco qd est in ipō p se localiter motū. sed sic aīal mouet seipm p aīam. et mouet per corpus. iō esse in loco p se mag⁹ puenit ei rōe corpus qz rōne anime. sic angel⁹ mouet se lo/ caliter p intellectū r volūtatē. mouet autē p naturā. igit esse in loco magis puenit ei rōne

Jacobū.

3 essentia sue siue nature. ¶ P. cum aīa mouet corp⁹ p pncipiū p cognitionē et desiderū. immediat⁹ mouet virtute nature sue qz p cognitio nē r desiderū. g. similiter r angel⁹ rē. ¶ Sz ista nō pcludit. Nam ex qd iste nō negat q i/ tellectus r volūtas angeli aliqd faciāt ad motū cū angel⁹ mouet corp⁹. igit p immediatam diuisionē oportet dicere. qz vel pcurrāt ad ralem motū p modū pncipiū pncipalis. vel per modū pncipiū imediati. Nō pmo mō qz hoc puenit ipi nate. g. secundo mō.

Ad. 1.

¶ Ad pncipiū nego maiorē. nō em̄ apparet quare sit magis vera in spūalibz qz in corp'alibz. Sz in omī bus corp'alibz videm⁹ eam esse fallaz. Suba em̄ ignis imediati⁹ hz ordūe ad lignū in qd agit qz calor ignis. loquendo de ordūe cōue nientie eiusdem generis. de qua currit proba tio minoris subsumptē. r tñ nullus dubitat qn calor ignis sit imediatius pncipiū altera tionis qua lignū ab igne mouet qz sba ignis

Ad. 2.

¶ Unde talis ordo nō arguit imediatōem pncipiū ipō motus. sed pncipalitatē. ¶ Ad se/ cundū dicendū qz minor nō est vera. quia vt pbaui in pmo li. dist. xxxvij. ar. ij. p dōe pma. angel⁹ est in loco p virtutē vt se extēdit ad ope ratios. quia in h attendit quantitas ipō an/ geli r nō in essentia angeli fm qd essentia est. cuiuslibet autē rei puenit esse in loco fm qd quā/ ta est. r ideo licet esse angeli sit in loco. tñ ipsa nō est angelo rō essendi in loco. r quia per est nota causalitatis r rōnis. ideo angel⁹ nō est in loco p essentia.

Ad. 3.

¶ Ad tertū dō qz nō est si mile de aīa nra r angelo. sic iā patuit super⁹.

Quarta pclusio.

¶ Quarto dico qz quūis angel⁹ moueat corz

pus p intellectū et volūtatē. immediatius tñ respectu talis motus se hz volūtas qz intel lectus. Quia mediū immediatius se habet ad extremū. qz extremū ad extremū. sed velle ipō us angeli est quasi mediū inter suū intellige/ re r mouere. in agentibz em̄ a ppositio operari p̄supponit intelligere et velle. ipm autēz velle naturaliter p̄supponit intelligere cū dñū cognitū sit obiectū volūtatē. igit scire est pmo. velle scūdo. operari siue moueri tertio. Et qz scdm tenet mediū inter p̄mū a tertū. igit rē.

Quantum ad scdm

Articulus secundus.

articl⁹ dico cū brō aug. xvij. d. ci. xxi. c. v. qz de mōes possūt illudere sensus hoim. Quia qd hoies coloribz veris. hoc de mōes figur⁹ fict⁹ facillime facere pnt. vt ibidē ait aug⁹. vñ ista ca. xvij. recitat aug⁹. qz qdā mlieres stabula/ re magis artibz p elum casei mutabāt hoies in asinos. qui r onera portabant. et finito ope redibāt. r erant hoies sic ante fuerūt. Et eodē c. recitat aug⁹ qz apuleius i quodā suo li. fatet illud de p̄sione in appentia asininā p elum casei sibi ipsi semel accidisse. Dec autē et cetera p̄silia pnt fieri tripli. scz mutatiōe sensus seu organ⁹. mediū. et obiecti. Nā sic si aliqd p libi to volūtatē sue possit mutare pres alie⁹ figure ille ex vna figura faceret put veller appentia cuiuslibet figure. Sic demon quia p̄ mutare humorē oculi. put vult p̄suatis spēbus vñ fili/ tudinibz rez que sūt in illis humoribz. iō p̄ in visu hois facere appentia cuiuslibet figure. Et sic variando localiter seu situatiter illum hūorē p̄ qzlibet figurā in appentia cuiuslibet figure mutare. sic illū humorē alterando pōt appentia cuiuslibet color⁹ facere. r quēlibz co lore a sua p̄pua appentia mutare. Nam si m. scet sanguinē cū hūore oculi tñ oīa appent rubea. r sic d alijs. qz tali hūori p tēdōes pnt misceri. Itē quia fm p̄ceptiuos i omī visuē describit⁹ triangulus. cui⁹ basis se tenet ex pre rei visuē et conus hoc est angulus acut⁹ ex pte oculi vident⁹. r fm qzlibet angul⁹ est maior vl mior in oculo. fm h res visa iudicat eē maior vl minor. Et hinc est qz res eadē qnto magis distat ab oculo bene disposito. tanto mior ap parebit. Quia qnto latera trianguli ab eadē base remōt⁹ pirahunt. tanto conus eiusdem trianguli minuit⁹ r acutior efficit. r p oīs me diante h mōi triangulo res mior iudicat. Et istō itelligat ceteris paribz. qz possit eadē res remōt⁹ ep̄stē p̄ vna sp̄ssimū mediū videri qz

Dist.

¶ Quamū ad tērciūz

¶ Prima i

¶ Secūda d

grossior appet q̄ p̄e existens videbat p̄ me
 diū sibile. sic appet q̄n̄ homo p̄ vitru plenuz
 aqua qd̄ tenet in manu videt ipam manum.
 Et qz̄ demon p̄dictū angulū existēte in ocu/
 lo videntis p̄ restringere vel dilatare. ideo p̄t
 facere q̄ res valde maḡ app̄eat parua et vald̄
 parua app̄eat multū magna. Et sic om̄em
 illusionē p̄t facere in visu hoīs. cū possit mu/
 rare apparentiā figure coloris z̄ magnitudi/
 nis seu quantitatis. ¶ Et similiter ex parte
 mediū p̄t demon facere h̄mōi receptōes. sicut
 em̄ que vident p̄ vitru rubeū seu blaueū. iudi/
 cant esse rubra seu blauea. sic mutato medio
 p̄ ipm̄ demonē res alteri coloris q̄z̄ in verita/
 te esset posset app̄ere. Propter qd̄ ait Raba
 nus in glosa sup̄ 2. ro. c. vij. Diabolici signē
 tis magi spectantū oculos recipiebāt. vt res
 in sua specie remanentes alie viderent. ¶ Et
 eodē mō ex parte obiecti posset fieri talis illu/
 sio. Unde legit̄ in libro clementis q̄ symon
 magus arte magica fecit q̄ pater clemētis ap
 parebat quasi esset ipse symon magus.

et p̄ cōsequens citius et clarius hō tenent in
 cognitōem h̄mōi veritatis.

Quantum ad quar

Articulus
 quartus.

tū articulū est aduertendū q̄ duplex ē affect⁹
 siue appetit⁹ in hoīe. vtz. iij. de aia. s̄. sensitiu⁹ z̄
 intellectu⁹. et fm̄ h̄ possunt h̄ poni tres p̄clu/
 siones. ¶ Prima est q̄ angel⁹ p̄t appetitū sen/
 sitiuū mouere immediate. qz̄ ille appetitus fun/
 datur immediate in organo corpali. ideo an ge
 lus faciendo aliquam trāsmutationē circa il
 lud organū. poterit immediate mouere h̄mōi
 appetitū siue affectū. Antecedens patet. quia
 appetitus sensitiuus diuidit̄ in irascibilem z̄
 concupiscibile. quoz̄ vterqz̄ s̄biectiue fundat̄ in
 corpore. p̄ sequentia etiā p̄t. Nam dato q̄ fm̄
 partē irascibilem p̄t cursum calidi sanguī
 nis circa cor homo sit valde iratus. p̄ bonus
 angelus distrahere illā sup̄fluitatez̄ sanguis
 a corde. et ad alias partes corpis h̄mōi san/
 guinē ordinare. et tūc q̄ fuit iratus efficit̄ mā
 luctus. Conuerso vero malus angel⁹ p̄t hu/
 iusmodi cursum sanguinis facere vel factū
 augere. et sic mansuetū incitabit ad iram: vel
 iratum ad maiorē iram. ¶ Et eodem modo
 de concupiscibili. quia dato q̄ aliqua sup̄cale/
 factiua sint circa renes quibz̄ hō naturaliter
 ad venerea interdū inclinatur. p̄ bonus ange/
 lus illā temptatiōē extingueret. h̄mōi calefa
 ctiua a renibz̄ distrahendo. vel aliqua refrige
 ratiua eisdem partibz̄ adhibendo. Mal⁹ hō
 angelus p̄traria horz̄ faciendo causat tempta
 tiōē z̄ motū in virtute concupiscibili. ¶ Se/
 cūda p̄clusio est. q̄ directe z̄ immediate angel⁹
 nō potest mouere appetitū intellectuū. quia
 s̄ba spūalis ibi est vbi opaf. sed angel⁹ non p̄t
 esse directe in hoīs voluntate. s̄ 2c. Maior
 patet p̄ Dam. libro. x. c. xvi. Minor etiā p̄t.
 quia da oppositū. tūc quia angelus est indi/
 uisibilis ac etiā hūana volūtas. z̄ indiuisibi/
 le attingens indiuisibile totaliter se p̄fundat
 in eo. vtz. vi. phicoz. s̄ si angel⁹ immediate mo
 ueret hoīs voluntatē tūc illaberet ei. quod ex
 dictis super⁹ patet esse falsū. ¶ Forte dicet̄
 q̄ angelus sic agit in volūtatē q̄ tū nō imme/
 diate attingit ipam. ¶ Respondeo q̄ que nō
 tangunt nō agunt. vt patet in libro de gene/
 ratione. ergo si angel⁹ nō attingit immediate
 ipam voluntatē. tūc nec immediate siue directe
 mouebit ipaz̄. z̄ hoc est p̄positū istius secūde
 conclusionis. cōsequentia ista patet. quia sic
 mouere vel agere p̄supponit tan gere vel attin/
 3

Prima p̄clo

Secūda cō/
 clusio.

Instantia
 Responso

Quantum ad com

Articulus
 tertius.
 Prima cō
 clusio

Quantū ad tertiu

articulū pono duas p̄clusiones. ¶ Prima ē
 q̄ demon nō potest immediate mouere rōez̄ ho
 minis. quia da oppositū. tūc illaberet ei. con/
 sequētia patet. quia non posset eam immediate
 attingere nisi fieret ei intrinsece p̄ns. Sed cō
 sequens est falsū. Nam fm̄ Aug. in libro de
 ecclesiasticis dogmatibz̄. illabi menti illi tūc ē
 possibile q̄ creauit eam. Et idem Aug⁹. in li.
 de si. ad p̄. ait. q̄ singulis spiritibz̄ in est termi
 nus q̄ vn⁹ ab alio distinguit. z̄ vn⁹ in alio nō
 est. ¶ Secūda p̄clusio est q̄ mediāte trāsmuta
 tiōne fantasmātū p̄t angel⁹ bonus ac etiā ma/
 lus rōem hoīs imutare. Unde si de⁹ p̄mitter
 ret. tūc nūqz̄ fuit homo ita sapiēs. qn̄ demō de
 ordinando z̄ distrahēdo sua fantasmata pos/
 set eū tū impedire q̄ nescire formare vna fa/
 cillimā rōem. Et e contra si veller de⁹ angelus
 siue bonus siue mal⁹ posset multū iuuare ho/
 minē in rōnum formatōe z̄ multaz̄ veritatū
 inuestigatōe. et h̄ vel species in sensibz̄ interio
 ribz̄ sopitas z̄ absconditas excitando. z̄ fm̄ de
 bitū ordinē ad fantasmātū organū reducēdo
 Vel etiā spēs quibz̄ actualiter hō vn̄ bñ di/
 sponēdo z̄ ordinando respectu veritatis p̄tūc
 inquirede. Nam fm̄ q̄ fantasmata magis or
 dinatē se habent in fantasia respectu alie in q̄
 ren de veritatis. fm̄ h̄ meliori ordinē pueniūt
 ad intellectu in s̄tute luminis intellect⁹ agētis

Secūda
 conclusio.

Marginal notes on the left side of the page, including a large heading 'Quantum ad com' and various smaller annotations.

gere. sic immediate mouere p̄supponit imedia/ te attigere. **C**onclō tertia est q̄ allectiue seu p̄suasiue angl̄s p̄ mouere volūtatem. Quia appetit̄ sensitīu⁹ trahit appetitū intellectū. licet etiā q̄nqz trahat̄ econtr̄o ab appetitu in tellectiuo. vt p̄z. iij. de aia. ḡ angl̄s mouendo appetitū sensitīuū p̄t allicere hoīs volūtatez. licet nō possit vincere nisi volūtate volūtarie p̄sentiente. **E**t iā ordinādo sanra smata ad bō nū v̄l ad malū. p̄t incitare p̄suasiue ad cogita tōnes bonas v̄l malas. **E**t sic intelligēda sūt s̄ba bede. q̄ tractando illud actū. v. c. rēpta/ tauit sathanas cor tuū ait. **S**athanas implet cor alie⁹ callida et fraudulenta deceptōe aiaz in affectū malicie trahēs p̄ cogitādoes ⁊ incē/ dia vicioz. **A**d argumētū p̄ncipale dō. q̄ mi nor est falsa. q̄a ei⁹ oppositū p̄batū est in p̄mo articulo istius questionis.

Ad p̄nci pale argu.

Distinctio nona

Dist predicta

zē. Postqz magister determina uit de maloz angeloz vilitate quā p̄secuti sunt p̄pter eoz a deo auersionez. hic scz dist. iij. p̄sequit̄ de bonoz angeloz di gnitate. quā ⁊ ipi p̄secuti sunt p̄pter eoz ad teum p̄uersionē. **E**t diuidit̄ in duas partes. **N**am p̄mo tangit angeloz dignitatē ex ordi natissima eoz dispositōe. **S**ecūdo ex vtilissi/ ma eoz gubernatiōe. et h̄ dist. x. ibi. **H**oc etiā inuestigandū. **P**rima in tres. q̄a p̄mo agit d̄ nouē ordinū bonoz angeloz expressiōe. **S**ecundo de eoz ab inimicē distinctōe. **T**ertio de eoz dē p̄ assumptōez bonoz hominū repara/ tione. **S**ecūda ibi. **J**am nūc. **T**ertia ibi. **N**o tandū q̄ recim⁹. **P**rima in tres. quia primo ponit̄ p̄dictoz ordinū p̄p̄riā seu distinctam nominatiōem. **S**ecūdo explanando q̄ dixerat p̄dicte noiatiōis assignat rōnem. **E**t tertio cir ca p̄dicta mouet incidentē dubitatiōnez. **S**ecūda ibi. **H**ic p̄siderandū. **T**ertia ibi. **S**ed oritur questio. **S**eq̄ illa pars. **J**am nūc. **E**t diuidit̄ in duas partes. s̄m q̄ magister fa cit duas inquisitiōes. **P**rima est vtrū ordies an geloz fuerit̄ distincti ab initio sue creatio nis. **S**ecūda vtrū omēs angeli vnus ordi nis sint equalis p̄fectōis. **S**ecūda ibi. **P**re/ terea p̄siderari oportet. **S**eq̄ illa pars. **N**otandū q̄ recim⁹. **E**t diuidit̄ in tres pres. quia p̄mo ostendit quō p̄ assumptōez homi nū ordines angeloz integrati et reparati erūt

Secundo iuxta vnam opinionē magister re curat q̄ tot homines assumunt q̄ fuerūt ange li qui boni p̄manerūt. **T**ertio iuxta aliā opi/ monē recitat tot homines assumēdos q̄ an/ geli ceciderūt. **S**ecūda ibi. **N**on em iuxta. **T**ertia ibi **A** quibusdā t̄m. **E**t hec est diuisio istius distinctōis none. circa quam quero

Utrū angli supioz ordinū illuminent anglos inferioz ordinū. **E**t videt̄ q̄ nō. q̄a p̄ficere ⁊ illuminare ē aliquā formā in ipm̄ illuminatū iducere. s̄ angl̄s nō mouet nec mouere p̄t imediare ad formā. vt patz ex dicti p̄cedentis q̄ōnis. ḡ vn⁹ non pōt aliū p̄ficere v̄l illuminare. **I**n cōtranū ē mgr̄ in s̄ra. ⁊ beat⁹ d̄yo. iij. de di. no. vbi distiguit celestes hierarchias penes illuminare et illu/ minari. **H**ic viden da sūt q̄tuor. **P**ri mo quō angeli penes ordines et hierarchias di/ stinguant̄. **S**ecūdo vtz hoies electi ad hmōi ordines assumant̄. **T**ercō de eo qd̄ querit̄. **E**t q̄rto vtrū talis illuminatō sit idē quod an geloz locutio.

Quātum ad primū

Articulus primus

duo sunt videnda. **P**rimo videndū est de distinctōe p̄dictoz ordinū. **S**ecūdo vtrū talis distinctio maneat post diem nouissimū. **D**uo ad p̄mū est videndū q̄ sicut i terreni p̄ncipatus impio officia distinguunt̄. sic et i celesti regno. **I**n terreno aut̄ impio hi qui ser uiūt impatorū triphane distinguūt̄. **Q**uidā em̄ sunt immediate p̄ncipi assistentes. **A**lij ne gocijs regijs p̄sidentes. **E**t tertij b̄n̄placituz regis ope p̄sequentes. **S**ic ⁊ in felicissimo celo rū imperio sunt tres hierarchie beatoz spiri/ tuū. **P**rima familiariter assistentiū. **S**ecun da imperialiter p̄sidentiū. **T**ertia p̄fectōe ope ris volūtatem celestis p̄ncipis legaliter exe/ quentiū. **E**t istaz hierarchiaz quelibet tripar tite diuidit̄. et sic erūt nouē ordines angeloz. **Q**uantū igitur ad p̄mam hierarchiam ē aduertendum. q̄ ad familiarem summi im/ peratoris assistentiāz tria requirunt̄. **P**rimo em̄ p̄ncipi familiariter assistentes debent ha/ bere dilectionē seruentissimam. **S**ecūdo cogni tionē limpidissimā. **E**t tertio p̄uictū seu con uersatiōnem placidissimam ⁊ quietissimam. **E**t in p̄ma celesti hierarchia p̄mus ordo est seraphin. qd̄ interpretat̄ incendīū seu ardēs vel incendens. **I**ste ordo comparari potest ordini lucernaz ardentū positaz in candela bro aureo in parte australi ipsius tabernaculi

P̄ia hie rarchia

Primus ordo.

[Marginal notes on the right page, partially obscured and difficult to read.]

Ero .xl.c. Unde **Dyo.** viij. celestis hierarchie aut. q. ordo seraphic^{us} est qd calidū acutū z sup feridū. **Et Bern.** v. de consideratōe ait. **P**utemus seraphin spūs totos diuino igne succē-
 sos succendere vniuersa. vt singuli cures sin-
 gule sint lucerne ardentes z lucentes caritate
 sez z cognitione. **S**ecūdus est cherubin.
 qd interpretat plenitudo sciētie. angeli em̄ isti?
 secūdi ordinis p̄ om̄ibz inferioribz diuina se-
 creta limpida cognoscūt. vtz h̄ p̄ mgr̄m i lra.
Et ideo possunt compari ordini stellarū lucē-
 nū. iuxta illud **Judicū.** v. **S**telle manentes
 in ordine suo pugnaverūt aduersus sycaram
Dicunt etiā spūs cherubici stelle ppter noti-
 cie sue claritatē. manentes ppter eiusdez no-
 tie vniuersitatē seu simplicitatē. q̄a n̄ sillo-
 quānt cū discursū. in ordine suo ppter ineqli-
 tatē in gradibz claritatis. qz in eodem ordine
 aliq̄ aliq̄s clar^{itate} intelligūt z unum^{um} celi p intel-
 lectū attringūt. iuxta illud p̄ma ad **Rom̄th.**
 xv. stella differt a stella claritate. aduersus sy-
 sarā. quia eoz influentia est illuminare z tol-
 lere ignorantia. ideo pugnant ctra sycarā. qd
 interpretat exclusio gaudij. Ignorantia em̄ ex-
 cludit cū cordis gaudiū. iuxta qd dicit **Tobias**
Tobie. v. **Q**uale mihi gaudiū ē q̄ i tenebris
 sedeo z lumē celi nō video. **U**nde de istis an-
 gelis ait **Bern.** v. de consideratōe. **P**utem^{us} ipm
 cherubin ex ipō sapientie fonte. ozeles altissi-
 mi haurientes z refundentes fluentia scientie
 vniuersis cuius suis. **D**e quo flumie ait psal-
 mista **David** exim^{us} pphetaz. flumis in pe-
 tus lenificat ciuitatem rei. **T**ert^{us} ordo est
 thronozū. qz in ipis tanqz in placidissimis et
 quietissimis sedibz sue maiestatis deus sedēs
 ipis mediantibz voluntatē sui tenēplaciti re-
 fert ad inferiores. **E**t isti p̄nt compari ordini
 sperarū celestū. **S**edū em̄ dicit sedes rei. **Ysa.** lvi
Sedū mihi sedes est. **E**t in ps. **D**ūs in celo se-
 des ei. **D**e h̄ em̄ ordie celoz dicit **Job.** xxxvij.
Nūqd nōsti ordinē celi. aut pones rōem ei?
Terra. **D**e istis thronis dicit **Gregorius** super
Matth. omel. xxxij. **I**n eis em̄ sedet de^{us}. et
 p eos sua decernit iudicia. **E**t h̄mōi sessione
 dicit **Bern.** v. de consideratōe esse summā tran-
 quillitatē. placidā securitatē. pacē que exupe-
 rat omēs in relectū. **S**ecunda hierarchie
 celestis vt dixi est p̄sidentū impialter. **I**n ta-
 li aut impiali p̄sidentia tria requirūt. **S**ucto-
 ritas inuigendi. virtuositas exequēdi. z stren-
 nitas rei stendi. **Q**uoz a p̄mo sumit p̄mus
 ordo secūde hierarchie sez dominationum.
Ad dominos em̄ spectat habere auctoritates

Secundus ordo

Tertius ordo.

Secunda hierarchie

Quartus ordo

pcepti. et alijs impare ea que sūt regimini ne-
 cessaria. **U**nde **Bern.** vbi sup ait. **P**utemus
 dominatores a deo om̄ibz sup em̄nere inferio-
 ribz ordinibz. vt respectu eoz ceteri am̄istra-
 tores videant. **S**ecūdo accipit secūdo ordo
 secūde hierarchie sez virtutū. virtus em̄ ē vl-
 timū de potentia. et ideo iste dicunt intellecti-
 ue virtutes. qz fm̄ sanctos doctores p ipsos
 deus signa z pdigia opat ad mortaliū homi-
 nū informatiōem. **U**nde cū xps pdixisset sig-
 in ioie luna et stellis. paucis interpositis q̄si
 subdit rōnem dicens. **N**am virtutes celoz
 mouebunt. **T**ertio sumit tertius ordo se-
 cūde hierarchie sez illoz q̄ dicunt potestates.
 quoz interest resistere potestati maligni spiri-
 tus. **U**n̄ de istis dicit **Bern.** vbi sup. **P**utem^{us}
 potestates quaz virtute potestas tenebrarū
 cōpunit. ne quātū vult noceat. nec maligna
 ri possit nisi vt proficit. **T**ertia hierarchie ē
 vt dixi ordinabiliter exequentiū. q̄ ipaz diu-
 nā voluntatē nobiscū h̄ inferi ope psequun-
 tur. **N**ec aut̄ psecutio triplex esse videt. **U**na
 quo ad puincias et regiones. **A**lia quo ad p-
 sonas p̄ncipaliores z digniores. **E**t tertiarū
 quo ad quoslibet homines. **A** p̄ma istarū
 pditionū sumit ordo p̄nciparū. de quo ordi-
 ne intelligit esse **Michaēl.** q̄ q̄nqz fuit p̄nceps
 synagoge. nūc aut̄ p̄nceps ecclesie. **D**e eodem
 ordine potest intelligi ille angel^{us} de quo dixit
 angelus populi israhel ad **danielē** **Dan.** x.
P̄nceps regni psarū restitit mihi. **S**ecūdo
 cūda dicit ordo archangeloz. de quoz numero
 fuit **Gabriel** minister dignissime p̄sone scilz
 virginis gloriose vt aliqui dicūt. **D**yonū^s t̄m
 videt sentire q̄ fuerit de seraphin. **T**ertia
 dicit ordo angelozū tenentiū tertium ordinē
 tertie hierarchie. de quozū numero videt fuisse
 seraphael. q̄ custos fuit et minister **Tobie** iu-
 niours. **S**unt etiam de illo ordine omēs an-
 geli q̄ cōmuniter ipsoz hominū sūt custodes
Quo ad scdm̄ dico q̄ ordines pdicti p̄nt
 dupl^{iter} p̄siderari. **U**no mō q̄ntū ad angeloz
 ordinatoz naturā. z p̄ cōis q̄ntū ad eoz gra-
 et gloriā. quia fm̄ dignitatē nature receperūt
 grām. et fm̄ mensurā gratie h̄nt gl̄iam. **A**lio
 mō fm̄ officia q̄ ad inferiōrē prē mundi gu-
 bernandā. **P**rimo mō abiqz dubio manet p̄-
 dictoz ordinū distinctō. q̄a manet eoz nasa
 grā et gl̄a. **S**z scdo mō non manet q̄ntū ad
 actuale gubernatōez. q̄a tūc nihil restat actua-
 liter gubernandū. manet t̄m q̄ntū ad aptitudi-
 dinale gubernatōez. q̄a si deus faceret post die
 nouissimū aliū mundū. illi idem angeli qui

Quintus ordo

Sextus ordo

Tertia hierarchie

Septimus ordo

Octauus ordo

Nonus ordo

Inquisitio scda p̄mi articuli

gubernat istum mundum possent gubernare alium.

Articulus secundus.

Quantum ad secundum

articulum dico qd ipsi homines fm q partia pan penes aliquam excellen tiam predictas p prietates seu p dices. a quibz discernit cho/ ri siue ordines angelorum. sic assumit cum angelis ad p dicos ordines. puta feruentissi/ mi diligentes ad ordinem seraphicu. in quo su premiu locu sup omnes angelos exaltata tenet virgo gloriosa. eo q super omnem puram crea/ turam feruentius dilexit creatori. Ad quez ordinem assumptus est etia Johannes baptri/ sta. qui testimonio saluatoris lucerna erat ar dens et lucens. Unde et beatus Bernardus in quodaz sermone ait de isto Johanne. q sic e insertus angeloz ordinibz q ad ipm seraphi cum ordine est translatus. Idem pie creden dum est de beato Johanne euan gelista. et bea to augustino et ceteris feruentissimis dei ama toribz. In quibz aut non est tantus excessus ardoris diuine dilectois. si tn fuerit in catho lice fidei doctrina pcellentes. tales assumunt ad ordinem ipoz cherubin. Iuxta illud Da nielis. cii. Qui docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti. et qui ad iusticia eru diunt multos. quasi stelle in perperuas eter nitates. Et sic de alijs p dicos ibz supradictis.

Dubium.

Sed hic restat vnu dubium scz vtrum per eundem gradu virtutis homo cum ange lo pertingat ad eundem gradu beatitudinis. et ad eandem claritatem beate visionis. Ad quod respondeo q non. qa sicut si ab inequa libz equalia auferunt que remanet sunt ineq lia. sic si in equalibz equalia addunt ipa erunt in equalia. Tuz igit naturalia hominis et an/ geli sint multu in equalia. p eundem graduz gratie et virtutis sup additu no videtur q sic equent in gloria q eundem gradu beatitudinis seu beate visionis ptin gant. Videtur igit mihi saluo semp meliori iudicio. q infirmi tas humane nature abundantiori virtute et gratia debeat roborari ad hoc vt ptingere va leat ad angelice visionis claritate. Nam fm mensura caritatis et gratie in fundit lumē glē. Et qz actus actiuoz sunt in patiente et dispo sito. angelus aut in suis naturalibz abundat ma iori dispositioe claritatis qz ho. igit p eundez gradu lumis glē limpidi videt diuinā essen tia qz ho. quia idem gradu lumis glie magi vi det p ficere angelicu intellectu qz huanuz. Et

ideo pater misericordiaz et de totis solatio/ nis multu de tpe pcessit ho ad merendu: quz angelus habuerit vna breuissimā morula. qre nus ex frequentatis meritoz actibz ipse ho non solū in glia equari possit angelis. vt sic penes dictū euangelicu omnes fiant sicut angeli dei in celis. verū etiā virtutibz meritoz superce dere possint hoies. omēz men surā glē quozū cūqz angeloz. maxime qz hoies inuitū virtu ti sacramētoz ac merito passionis xpi. qua re tempti sunt. quibz inuiti nō poterat meritu: ipsoz angelozum. etc.

Quantum ad tertium

articuluz pono duas conclusiones. Prima est q angelo cuiusqz nō repugnat recipere illu minationē. Quia illud qd est luminis capax et nō habet omnē plenitudinē lucis h potest aliquā illuminationē recipere. angelus ē hmoi. Nam q sit luminis capax p r. quia cū omē qd cognoscit in aliquo lumine cognoscitur. si angelus nō est capax lucis nihil posset cogno scere. Q. nō habet at oēs plenitudinē lucis etiā p r. quia sua lux est lumen picipiatū. P. etiā ipse cōmentator videt hoc sentire. quia i cōmento sup. iij. de anima ait. q nō est opinā dum q pma materia sit causa receptōis sim pliciter. sed est causa receptōis trāsmutabil. Et subdit ibidem. q ex hoc est possibile q in telligentie abstracte purificent se ad inuicem. Et addit ibidem q hoc quod est liberum ab hac natura scz a natura receptiua. est p mūm intelligens. id est. deus. Secundo dico q angelus inferior aliquo modo possit illumia ri ab angelo superiori. quia vt iam paruit ex di ctis commentatoris vnus angelus potest ab alio purificari. igitur poterit ab eo aliquo mō illuminari. nōa tenet. qz omis spūalis purifi catio aliq mō est illuminatio. P. idem p r p Dyo. viij. c. celest. hierarchie. vbi ait. lex di uinitatis est et diuino ordine est omīno p n/ tus. p mulgatū secūdas intelligentias partici pare illuminationē p pmas. P. omis veri tatis reuelatio est aliq modo illuminatio illi us cui sit reuelatio. s. veritates diuinoy secre toz inferioribz angelis reuelant a superioribz. Forte dicit q cū omē lumē angelicu vel sit nafale vel grē vel glē. et omia ista tria lumina sint p solā creatōz in esse pducibilia. igitur si vnus angelus aliquo mō aliū illuminaret. tūc angelus crearet. Rñdeo q illuminare ange lū p r duplr intelligi. Uno mō lumē imitau/

Articulus tertius. Prima conclusio.

Secunda conclusio.

Instantia

Solutio.

de virtutibus serafico. Primo modo...
soluere...
quod...
et...

do. Alio intellectu pforando. Primo modo solus deus p̄ intellectū angeli illuminare. sic 7 ip̄e sol⁹ p̄ lumen angelicū creare. Sz secūdo mō angel⁹ nobilior et subtilior p̄t min⁹ s̄tilē illuminare. De mō tñ isti⁹ pforatōis ē dīffor/ mitas inter doctores. Doctor em̄ cōis istam p̄clusionē p̄bat sic. Dūa h̄ est ordo in ip̄ia/ libo qd̄ situs in corp̄alibz. sicut ḡ duobz car/ bonibz p̄t inuicē situari vn⁹ pforat aliū in calefaciēdo. sic duo angeli. 7c. Sz istud nō valet. qz in tali ordine vn⁹ attingit aliū vel nō. Si p̄mo mō. tūc necessario illabit et. qz nō p̄t eū attingere fm̄ p̄tem sui cum vterqz sit indimībilis. quecūqz at se p̄tingūt fm̄ ro/ tū talia sibi mutuo illabūt. Sz secūdo mō. tūc nulli⁹ actionis p̄ncipiū erit angel⁹ illuminās in angelo illuminatō. nec p̄t ip̄m pfora/ bī. quia que nō tangūt nō agūt. vtz in de ge/ neratione. Sz nec exemplū est ad p̄positū. Nam vnus carbo situatus p̄t aliū ipsūm fortificat quia ambo in idem s̄biectū agunt actione realiter transeunte. et quilibet eorū di/ sponit s̄biectū ad intīmus recipiēdū acti/ onem alterius. etiā vnus potest agere in alte/ rum. quia materia eius non est forte totaliter in profundo incensā. ideo huiusmodi mate/ riam incensā vel ad incensā dīspōnens pforat talem carbonē in calore. Sic autē nō est in p̄posito. Nam ex hoc qd̄ duo angeli in/ telligunt idem obiectū. nulla mutatio realis fit in ip̄o obiecto. nec etiā vnus potest imedi/ ate agere in aliū. cum non inducat formā nisi mediāte motu locali. Ideo dicit aliqui qd̄ essentia illuminātis angeli non facit se p̄ntez vsqz ad angelū illuminatū. sed solū lumē suū facit esse p̄ns. a quo lumine illuminatus ange/ lus exercit de suo possibili et format in se simi/ litudinē aliquā p̄ quā intelligit hmōi s̄itarē quā angelus superior ip̄m intendit docere.

Thomas

Thomas

Alia opinio

Contra cā.

Opinio p̄pa.

Sed nec istud valet. quia lumen angeli illuminātis v̄l est substantia angeli v̄l accidēs quia vt dicit alpbora b̄ in de orbi scientiaz. om̄e quod est v̄l est substantia. v̄l accidēs. v̄l creator substantia et accidēs qui est benedic⁹ in secula. Si p̄mo mō tunc ista opinio non virat illapsū que vitare se purat p̄ hmōi possi/ tionē. etiā essentia esset p̄ns et non p̄ns. qd̄ est p̄tradictō Sz secūdo mō tunc sequit̄ idē qd̄ p̄mo. quia accidēs nulqz potest esse p̄ns sine p̄po suo s̄biecto. Et tō dico qd̄ p̄dicta pfor/ ratō hoc mō fieri potest. Nam licet quilibet angelus beatus videat totū deum. nullus tñ totaliter p̄tēhen dit eum. sed vn⁹ usqzqz plā

v̄l pauciora videt in deo fm̄ qd̄ suus intellect⁹ magis v̄l min⁹ est p̄fectus lumine glorie. qd̄ lumen gl̄e qz angelis est a deo in fūsum dīste/ renter iuxta naturalū suoz excessum et capa/ citatē. ideo superior angelus videt aliqua fūsa in deo relucere. que non videt inferior. 7 talia potest p̄ponere inferiori. q̄ facto intellectuale lumē angeli inferioris vn⁹ nec p̄ diuersa spar/ gatur. 7 p̄ sequens eius intellect⁹ determinate fert in illud quod sibi p̄ponit tanqz in aliqd̄ certū videndū in deo qd̄ sibi p̄us fuerat in cer/ tū. Sicut em̄ in isto p̄mo p̄ncipio de quolibz affirmatō v̄l negatio om̄is relucet p̄clōnes. nec est aliqua p̄clusio que sibi non innitaf. Sz etiam p̄ncipiū quelibet vetula cognofcit totū q̄uis nullus sit homo in vita mortali tam sa/ piens qui tale p̄ncipiū totaliter cognofcat. eo qd̄ nullus scire possit om̄es p̄clōnes que cō/ cludi possunt p̄ ip̄m. fm̄ tamē qd̄ vnus homo est p̄spiciator altero. fm̄ hoc vn⁹ homo videt p̄les p̄clōnes qz alter in hmōi p̄ncipio. igit̄ si aliqz hō s̄tilis p̄clusionē quā videt grossū hoies docere vellz. nō oportet p̄ facere nisi qd̄ talē p̄clusionē d̄termiate sil cū illo p̄ncipio p̄poneret. tūc ille grossus qd̄ p̄siderado illō p̄ncipiū habuit intellectū sparū ad diuisā q̄ ex illo p̄ncipio elici p̄nt. iā q̄si vn⁹ 7 pforat⁹ re/ spectu talē p̄clusionis icipit eā d̄termiate cog/ scere quā ante hmōi d̄terminatōz nō cogno/ uit. sic in p̄posito. 7c.

Quantum ad quār

Articulus quart⁹.

tū articulū dd. qd̄ ois illuminatio āgeloz aliq̄ mō p̄t dici locutō. sz nō econūso. Ad cui⁹ in/ tellectū sciēdū qd̄ q̄truoꝝ p̄ditōs req̄nt locutō ad h̄ qd̄ p̄tē possit dici illuminatio. Prīmū est qd̄ sit s̄a. Sz cōz ē qd̄ sit de tali materia q̄ ei ad que dirigat locutō nō sit nota. Tertium qd̄ locutō sit de talibz qz noticia p̄nt et ad p̄fectōz intel/ lect⁹. Quartū qd̄ rā ordiata sit locutō qd̄ ille ad que dirigat p̄cipiat qd̄ loquēs velit exp̄mere hmōi locutō et intelligat ea. Quacūqz em̄ ista rā q̄truoꝝ p̄ditionū deficiēte ita erit locutō qd̄ tñ p̄tē nō dicit̄ illūiatō. Et tō q̄i de loq̄ ad hoies vel ad āgelū ei⁹ locutō sp̄ ē illūiatō. Un̄ aut gre. iij. moralū. Loq̄ de ad āgelos sc̄tōs eo qd̄ eoz cordibz occulta sū. Inuisibilia ostēdit. 7 qd̄ agere releat̄ ista p̄tēplāte s̄itar⁹ legūt. Forte dicit̄ qd̄ angelus vel homo audiens locutōem dei non intelligit quandoqz eam. 7 p̄ p̄ns dei locutō nō ē semp̄ illuminatō cū ibi deficiat q̄tra p̄ditō ad illūiatōz sp̄ūalē req̄sita

Instantia

E s

Solutio. Respondet qd omnis rei locutio ad mentē boni hominis vel angeli intrin appprehendit quantū reus vult eam appprehendi. et tantūz mens ea perficitur quantū reus vult eam perfici. Tunc autē aliquis dirigeret locutionem suam ad aliquē quem omnino nihil veller appprehendere de huiusmodi locutione. Quā igitur sermo rei nō possit esse vanus. quia reus et natura nihil faciunt frustra. id nūqz de loquitur ad mentem angeli vel boni hominis. quā ex hoc auditor aliquid percipiat. et per cōsequēs suscipiat spiritalēs illuminatōnem.

Sed cum angelus inferior loquitur superiori pprie loquendo nō dicit ipm illuminare. qd inferior nihil scit qd lateat superiores. Unde sicut cū discipulus loquitur cū magistro. discipuli locutio nō dicit magistri illuminatio. sic zc. Superior autē angelus loquēs inferiori pōt ipm illuminare. Propter hoc ait Dyo. x. angelice hierarchie. Angelū clamare ad angelū est qm scētās theologicas illuminatōes pmi secundis tradūt. Unde et glosa super illo verbo pma ad Corinth. xij. Si quis hominū loquar et angeloz ait. Lingue angeloz sunt quibz angeli ppositi significant minoribz qd de dei volūrate sentiūt. Hoc autē est illuminare inferiores. Per hoc etiā patere potest q nō est vera quedā opinio q dicit q nullus angelus causaliter illuminatur ab alio. sed omnes immediate illuminant a deo. Quia sicut deus sic agit z facit omnia. qm ad sue bonitatis sublimiorē manifestatōz etiā secundas causas secū agere sinit. sic in pposito zc. Ad argumētū principale patebit in questōe seqnti. ibi em ostendit modus angelice locutiōis. z p cōis modus illuminatōis patebit q vnus angelus illuminat aliū angelum.

correlariū

Ad principale argu.

Distinctio. x. et. xi.

Hic etiaz inuestigandū. Postqz magister determinavit de bonoz angeloz ordinatōne in celo. hic determinat de eoz gubernatōe in hūmūdo. Et dividit in duas partes. qz pmo mgr ostendit quō angeli a deo in hūc munduz mittūt. Secdo quō ab angelis missis hoies in hoc mūdo custodiunt. di. xi. ibi. Illud quoqz sciendū. Prima in duas. qz pmo cū motuis acceptis ex auctoritatibz recitat duplicē opinionē circa angeloz missionem. Secdo respondet motuis vniuersoz opi-

nionis p auctoritatū expositionē. ibi Qui sūt omnes. Prima i tres. quia pmo pmitte dicta/rū opinionū recitatōez. Secdo adducit ztra secundā opinionē quandā dubitatōez nouā. Et tertio pōt quādā vocabuloz explanatōz. Secda ibi. Dic oris qd. Tertia ibi. Et pūat illi. Sequit illa pars. Illud qz sciendū. Et ē pncipiu. xi. distinctōis. Et dividit in duas partes. qz pmo magister tractat de bonoz angeloz custodiā z gubernationē respectu hominū. Secdo inqrit de merito z premio custodientū. ibi. Preterea zsiderare oportet. Prima in duas. Nam pmo recitat q angeli ad nos custodiendū mittūt. Secdo ostendit q ples hoies eiusdem angeli custodie cōmittūt. ibi. Solut aut queri. Sequit illa pars. Preterea zsiderari oportet. Et dividit in duas partes. Nam pmo recitat opinionē ponentē angelos vsqz ad tpus iudicij pficere quantū ad meritū et qstūm ad pmiū. Secdo adducit opposite opinionis modū ac motiuuz. ibi. Alij dicunt. Prima in quattuor. quia pmo predictā opinionē recitat. Secdo auctare sacre scripturē ipam roborat. Terno ex dictis augustini q dictis hieronimi videntur opposita hōiū opinionē impugnat. Et quarto tantoz doctorū dicta zcordat. Secda ibi. Et q angeli. Tertia ibi. Vis aut videt. Quarta ibi. Attende leetez. Sequit illa ps. Alij dicunt. Et dividit in tres. qz pmo opinionē scdam adducit. Secdo opinionē pma reducat. Terno z ipaz obicit et obiectōem soluit. Secda ibi. Illud vero. Tertia ibi. Quibz tñ zc. Circa istas duas distinctiones scilz. x. et. xi. quero hanc questionem

Utrū aliq angeli mittāt ad hoies extrā res i ecclia militāre. Et videt q non quia ad renunciandū voluntatē dñi frustra mittūt nunciū vbi sp pñs est dñs. sed ipse deus qui nihil facit frustra cui nunciū est angelus sp pñs ē omni creature. zc. Contra: āgels dixit ad thobiā. thobie. xij. Nūc milt me dñs vt curare te. z sarā vxorē filij tui a demone liberare. Dic qtrū or sunt videntū. quoz duo respiciūt distinctōez. x. alia sō duo distinctōez. xi. sformis em est materia istarū duaz distinctōnū. Primo q videntū est vtz aliq angli ad hoies huc inferi mittāt. Secdo vtz possint loqui illis ad qz mittūt. Tercio vtz aliq angeli sic mittant. q ad ptnuā hoim custodiā deputentur. Et qtrō vtrū ex tali misterio seu custodia pmiū angeloz mistrantiū seu custodientū augeat.

Quam ad primū

Secdo pmo videtur qd non quod querunt. Sed cum non vult eam appprehendi. et tantūz mens ea perficitur quantū reus vult eam perfici. Tunc autē aliquis dirigeret locutionem suam ad aliquē quem omnino nihil veller appprehendere de huiusmodi locutione. Quā igitur sermo rei nō possit esse vanus. quia reus et natura nihil faciunt frustra. id nūqz de loquitur ad mentem angeli vel boni hominis. quā ex hoc auditor aliquid percipiat. et per cōsequēs suscipiat spiritalēs illuminatōnem.

Sed cum angelus inferior loquitur superiori pprie loquendo nō dicit ipm illuminare. qd inferior nihil scit qd lateat superiores. Unde sicut cū discipulus loquitur cū magistro. discipuli locutio nō dicit magistri illuminatio. sic zc. Superior autē angelus loquēs inferiori pōt ipm illuminare. Propter hoc ait Dyo. x. angelice hierarchie. Angelū clamare ad angelū est qm scētās theologicas illuminatōes pmi secundis tradūt. Unde et glosa super illo verbo pma ad Corinth. xij. Si quis hominū loquar et angeloz ait. Lingue angeloz sunt quibz angeli ppositi significant minoribz qd de dei volūrate sentiūt. Hoc autē est illuminare inferiores. Per hoc etiā patere potest q nō est vera quedā opinio q dicit q nullus angelus causaliter illuminatur ab alio. sed omnes immediate illuminant a deo. Quia sicut deus sic agit z facit omnia. qm ad sue bonitatis sublimiorē manifestatōz etiā secundas causas secū agere sinit. sic in pposito zc. Ad argumētū principale patebit in questōe seqnti. ibi em ostendit modus angelice locutiōis. z p cōis modus illuminatōis patebit q vnus angelus illuminat aliū angelum.

Articulus primus

Quantum ad primum

primo videndum est de eo quod queritur. Secundo utrum omnes angeli mittantur. Et tertio utrum ex tali missione qua localiter destinatur extra celum hic inferius ministrando impendant aliquo modo a superna dei contemplatione. Prima conclusio non indiget probatione. quia clarum est per multos textus sacre scripture angelos a deo fuisse missos. et ad homines destinatos. sicut apparet in Gen. de Abrahā et Jacob. in Exo. de Moysē. et sic de multis alijs patribus veteris testamenti. In nouo etiam testamento legimus angelum fuisse missum ad mariā qui ei chrysti conceptionem annuntiavit. et ad Petrum qui ipsum de carcere herodis liberauit. Angelum etiam missum ad Iohannē sepissime apparet in Apoc. Et de pluribus alijs sanctis noui testamenti legitur angelos fuisse missos. Et istud congruum esse videtur. quia quando aliqui ad ciuitatem eiusdem ciuitatis ab eodem principe sunt vocati. rationabile est ut se mutuo visitent et solantur. Sed omnes homines sunt vocati et aliqui saltem electi ad ciuitatem superne ciuitatis ecclesie triumphantis. et certantes in ecclesia militante ratione sue iustitias iam in illa ciuitate regnantibus. nisi postquam mutauerint fortunam. et assumpserint penas ut aquile. tunc enim volabunt et non deficient. ut ysa. xl. g. cōdecens esse videtur quod angeli visitent homines. et eos adiuent ut puenire valeant ad eorum societatem. g. rē. Duo ad secundum dico. quod satis congrue potest teneri cum magistro sententiam in ista. quod modo consueto et regulariter mittunt illi de inferioribus ordinibus. Sed pro aliquibus arduissimis negocijs. etiam illi de summo ordine possunt mitti. et quibus de facto missi sunt. Et hec expressa videtur esse intentio Dyo. in de angelica hierarchia. ubi ait. quod ille angelus qui missus est ad annuncianđu marie conceptio nem verbi dei fuit de primo ordine. P. ysaie vi. c. dicit ysaias. volauit ad me vnus de seraphin. et in manu eius calculus quous forasce. rē. P. ad Hebreos primo dicit apostolus. quod omnes sunt administratorij spiritus in ministerium missi eorum qui electi sunt ad salutem. Solennes tamen et magni doctores tenent oppositum. Sed omnes rationes et auctoritates quas adducunt solui possunt de facili per distinctionem primissam. quia omnes loquuntur de missione consuetā et regulari. et sic cedovna cum

Prima conclusio.

Secunda conclusio.

Opio Egi di. Solutio.

eis quod solum illi de inferiori hierarchia mittuntur. Sepe etiam ad faciendū miracula. et ad depmendum demonia missi sunt duo inferiores ordines medie hierarchie. scilicet virtutes ad faciendum miracula. et potestates ad repmēdū demonia. Propter hanc in p̄cōueniētiā hinc p̄dicti doctores quoniam ex causis singularissimis et arduissimis subortis possint mitti etiam dignissimi angelos quātumlibet intime deo assistētes. Si enim deus misit filium suum vnigenitū per humani generis salute. et spūm sanctū per sanctificatione fidelium. non video sufficientem causam quare tanti doctores tantā fecerūt difficultatem de mittendis supremis angelis. Duo ad tertium dico quod propter ministerium homini missionū angeli non retardant a beata contemplatione. quia ea que sic se habent quoniam vnū est rō alterius. vnū non potest esse impedimentū alterius. videtur enim lucē et colorē non minus videt lucēs propter visionē coloris. nec minus videt colorēs propter visionē lucis. quia lux est rō videndi colorē. Sic in proposito angeli in illa beata contemplatione videtur ea propter que mittuntur. et videtur modū per que implere debent sibi commissū ministeriū. ideo non minus contemplant propter homini ministeriū. immo si fas esset dicere attēti de beate contemplari. Sicut scriptor cum voluerit scribere. ratione actus scribendi non elongat oculū suū a luce sed magis appropinquat. eo quod in luce videat qualiter scribere debeat. et pictor non remissus sed attenti respicit exemplar cum pingit. sic in proposito rē. Forte dicitur quod angelus non semper administrat ista inferiora per ea que videt in verbo. sed etiam quibus per ea que videt in proprio genere. Si enim angelus populi israelitici et angelus puencie psalms considerasset in verbo ea que tractabāt quo ad liberationē populi israel. nunquā ab inuicem disensissent sicut fecerūt. iuxta illud quod ait angelus populi israel ad Danielē. princeps psalms restitit mihi xxi. diebus. Respondeo quod posito illo casu ad huc per tale ministeriū non retardat angelus a beata visione. quia respectu eorum que angelus cognoscit in proprio genere et respectu ministerij sibi committentis per homini cognitōes angelus est agens. respectu vero contemplationis beate angelus est patiens et deus est agens. modo vnū et idē illud quod est agens respectu inferioris. in nullo impeditur quoniam perfecte possit esse patiens respectu superioris luna enim in fluxu actuē in ista inferiora non cessat propter hoc nec in aliquo retardat recipere passiuē influentiā solis.

Tertia conclusio.

Instantia

Solutio.

huiusmodi descripiōes nō dēlectabile. Nec
 sedo mō. quia celum non suscipit peregrinas
 impressiōes. Nec tertio mō. qz angel⁹ q̄ cor/
 3 potū tali applicat nō est quant⁹. ¶ **P.** habere
 cōtactū virtutis ad aliqd est habere effectum
 in illo. igit si illā virtutis applicatōez angeli
 ad celū empyreū dixeris esse cōtactū virtutis.
 tūc angel⁹ ageret in celū empyreū. qd ē fallū.
 qz tūc ageret imediate motu ad formā. cū hu
 4 iusmodi celū non moueat ad vbi. ¶ **P.** dāro
 q̄ possit facere h̄mōi figurā. aut iste figure
 figurat naturaliter ea que p ipas intelligerē/
 tur. aut ex institutiōe & beneplacito facientis.
 Nō p̄mo mō. qz sic figura desēpta p hōies n̄
 significat naturalit⁹ acceptū. sic nec figura de/
 5 scēpta p āgelū. Nec sedo mō. qz tūc oporteret
 pcedere aliā locutiōem p quā insinuaret volū
 tasinstitutiōis q̄ ad h̄ q̄ tali figure tribuerit h̄
 significare. & alteri figure illud. ¶ **P.** arguit
 cōtra illum modū q̄ d: q̄ angel⁹ loquit facie/
 do sonos in aere. & mouendo fantasmata. qz
 incōueniens est q̄ angel⁹ in suo iunctu degen
 6 rat a re corpali. sed loqui spectat ad iunctū
 angelo. ¶ **P.** Ad p̄mū istoz dico q̄ h̄mōi cō/
 ceptus nō sunt totaliter similes. qz vnus est
 vltioz alio. nec totaliter dissimiles. quia vn⁹ ē
 7 declaratiū alterius. ¶ **P.** Ad secūdum dicendū
 q̄ illa figuratio fit p quantitatē appositōez
 que n̄ quantitas nō est quantitas molis. sed
 angelice virtutis. ¶ **P.** Ad tertū nego an̄s. qz
 s̄ba spūalis virtutē suā p̄t ad aliqd applica/
 re p̄ter h̄ q̄ habeat aliqū effectū alteritium
 in eo. & q̄ effectū rō cludit. immo quod pl⁹
 est angel⁹ opat circa celū empyreū q̄n in eo ē.
 qz s̄m Dam. angel⁹ ibi est vbi opat. Et s̄m cū
 8 dez Dam. q̄n angelus est in celo empyreo tūc
 nō est in terra. & n̄ nullus sane mentis dice/
 ret q̄ p̄pter tale opari q̄ virtutem suā applicat
 ad celum cū est in celo habeat aliqū effectū
 in celum q̄ h̄mōi celum realiter trāsmutetur.
 9 ¶ **P.** Ad quartū dicendū q̄ om̄s angeli cogno
 scunt quid importat p quascūq̄ hūanas vo/
 ces. quid representat p quodcūq̄ fantasma. qd
 etiā importat p quascūq̄ sillabam l̄am vel di
 ctionē a nobis sillabicabilē. sciūt etiā quid i/
 portat p quecūq̄ signa hūanā ad iūtra. sicut
 verisimile est q̄ om̄s hōies iuxta pontū ha/
 bitates loquāt p signa. sic nos loquimur p̄vo
 ces. eo q̄ oēs surdi efficiant p̄pter numū soni
 tū aquaz. vt recitat Aristo. excellēs em̄ sensi/
 10 bile ipi⁹ auditus corripit in eis auditus. Si
 igit angel⁹ angelo loquit p aliquod p̄dictoz.
 tūc nō oportet pcedere aliā locutiōem qua in

Solo rō/
num.

Ad.1.

Ad.2.

Ad.3.

Ad.4.

formet angel⁹ ad quē d̄rigit locutiō quid an
 gelus loquens velit h̄mōi vocibz vel signis
 significare. quia vt dixi quilibet angelus scit
 significata oim̄ talū. nihil em̄ p̄ vn⁹ h̄o alte
 ri scribere. loqui. vel quocūq̄ signo innuere
 qd quilibet angelus siue bonus sit siue malus
 nō intelligat. Si autē vtret nouis signis q̄/
 bus de nouo significata imponeret. tūc nō ha
 11 beo p incōueniēti q̄ alia locutiōne p̄nia h̄mōi
 signoz nouā suā institutionem alteri angelo
 declarer. sicut etiā vnus h̄o inueniens nouum
 idioma p̄verba iam cōsuetā alteri homini de
 clarat h̄mōi vocabula de nouo adinuēta qd
 velit significare p ea. ¶ **P.** Ad q̄ntum dicendū
 q̄ bene esset indecens q̄ angel⁹ in suo cōiunctu
 12 necessario rependeret a re corpali. ita q̄ loq̄
 nō possit nisi mediante corpē. sed q̄ in tali cō
 iunctu locutiōe vraf corpē sibi placet. & etiā
 possit loqui sine corpore per sui intellectuales
 verbi manifestatiōem mō q̄ dictū est supra h̄
 in nullo derogat angelice dignitati.

Ad.5.

Quantū ad tertium

Articulus
tertius.

articulum pono duas conclusiones. ¶ **P.** Pri
 1 ma est q̄ quilibet homo viator militantis ec/
 cleſie habet a deo determinatū angeli p̄o cu/
 stode. Istud satis exp̄sse patet in glosa super
 illo verbo Matth. xvij. Videte ne cōtemna
 tis vnū ex h̄is pusillis qui in me credunt. Dī
 2 co em̄ vobis q̄ angeli eoz semp vident facies
 patris mei qui in celis est. ¶ **P.** illud idem
 sentit Dyonisius vtz. iij. de angelica hierar/
 3 chia. ¶ **P.** s̄m Augu. v. de tri. c. x. vt om̄ia or
 dinate fierent. voluit deus vt homines redu/
 4 crentur in ipsū per custodiam angelozum
 ¶ **P.** eandem quasi sententiā ponit Dyoni
 sius. vij. de di. no. dicens. q̄ diuina essentia sp̄
 om̄ia cōcordans fines p̄mōz cōiungit p̄un/
 5 cipijs secūdoz. Prima autē appellatibz stan/
 tias separatas. quoz finis vel vltimū est in/
 finis chorus angeloz. sed secūda appellat
 res materiales quoz p̄mū et dignius est ipē
 homo. igitur angeli in simi chori sunt cōiun/
 6 cti hominibz tanq̄ eozum custodes et dire/
 ctōres. ¶ **P.** dicit doctor noster q̄ cōmūnis
 est theologozū opinio quemlibet hominē ha
 bere angelum custodem suū ne erret s̄m in/
 7 tellectuz. ne tenet s̄m voluntatem. ne passio/
 nibz perueratur s̄m sensualitatem. & ne pa
 riatur corporales lesiones in debitas. suffoca
 ret enim dyabolus partum in vtero matris
 sue si deus p̄mitteret et angelus nō p̄hiberet.

¶ Ista catholica veritas potest declarari ex his que etiam gentiles philosophi senserunt. Nam apud leius in libro que fecit de deo socratis seu de custode socratis ait. Ex hac igitur sublimiore de monuz copia plato autumat singulis hominibus in vita agenda testes et custodes singulis additos. quod hominum aspectus semper assint. Scribitur etiam in eodem libro ex sententia platonis quod talis custos non solum aspiciet facta hominis. sed etiam cogitara. quia in futura vita testis est homini de vita sua presentia. et cum ipso pueniens ad iudicium si homo vera dixerit ille testis asseuerat. si autem mentiet ille redarguit. Et sequitur in eodem libro. quod ad testimonium talis custos dis ferenda est iudicialis sententia.

Instantia

¶ Foris dicitur quod istud dicitur platonis non est ad proximum. quia nos non loquimur de demonibus. sed de bonis angelis. nec verisimile est verum quod demones sint hominum custodes. cum verum in multis locis sacre scripture ipsi sint hominum seductores. **¶** Ad id conclusio in se videtur multipliciter pati instantiam. Primo quia christus fuit verus homo. et tamen non videtur quod angelum habuerit custodem. quia melius sciuit se custodire quam quicumque angelus. cum ipse receperit gratiam non ad mensuram. **¶** Antichristus non videtur habiturus custodem. cum ita malus futurus sit. quod nullatenus possit regulari. **¶** Custos videtur esse culpandus qui illum quem custodit permittit deuiare. sed angelus permittit hominem deuiare mortaliter et peccare.

Solutio.

Ad. 1.

¶ Respondetur ad hoc quod dicitur quod demon est nomen eorum ad bonos angelos et ad malos. Interpretatur enim demon peritus vel sciens. sicut dicit huguitio. et componitur cum cacos quod est malum. vel cum calo quod est bonum. et inde mali angeli proprie dicuntur cacodemones. boni vero dicuntur calodemones. Igitur cum plato dicit quod demones sint custodes hominum. ipse non loquitur de cacodemonibus. sed de calodemonibus. **¶** Ad secundum dicendum quod christus non habuit angelum determinatum pro custode. tamen habuit multitudinem angelorum pro ministris. et hoc non derogat huic conclusioni. quia conclusio est de puro viatore militantis ecclesie. christus autem non fuit purus viator. sed verus comprehensor. et ita fuit in militante ecclesia quod tamen fuit caput triumphantis ecclesie. **¶** Ad tertium dicendum. quod secundum doctores etiam ipse antichristus habebit unum angelum custodem. ut in ipso lex ceteris hominum non infringatur. ut ipse magis legitime pro suo remento condemnent. et diuina miseratio pro amplius elucet. **¶** Ad quartum dicendum. quod sicut me-

dicus non est culpandus cum facit finem exigentiam artis totum quod in se est. dato quod infirmus ex sui infectione vel etiam ex inobedientia moritur. sic nec angelus. **¶** Secundo dico quod talis angelicus custos non deserit hominem sibi commissum. nec renunciat cure custodiendi hominis versus ad mortem hominis. quia verisimile esse videtur quod angeli boni non sint minus promi ad homines sibi commissos custodiendum quam mali ad recipiendum. sed mali non resistunt temptare hominem versus ad mortem. ergo nec boni resistunt hominem consulere et custodire quantum in eis esse potest. **¶** Sed quidam antiqui doctores oppositum istius tenent. quod probatur sic. quia sicut prudens medicus videns infirmum totaliter insanabilem quasi desperans de sua sanitate ipsum derelinquit. sic et angelus sicut malus angelus victus ab homine bono quem temptat de aliquo vicio desinit ipsum ulterius temptare. sic angelus bonus in corrigibile hominem desinit custodire. **¶** Quandoque sunt in celo empyreo cum angelus ibi sit ubi operatur. igitur pro tunc quando est in celo non potest operari circa hominem. nec per consequens ipsum custodire. **¶** Dicitur li. dicitur in persona angelorum. ut gloza exponit ibidem. Curauimus babylonem et non est sanata. derelinquamus eam. et eamus unusquisque in terram suam. id est. in celum empyreum finem gloriam. **¶** Vnde ysaie. v. ubi dicitur. Auferam septem eius et erit in derelictionem. dicit gloza. auferam septem eius. id est. angelorum auxilia. **¶** Zacharia. iij. dicit. Reuersus est angelus qui prius loquebatur in me. Sed nihil reuertitur nisi si quod prius recesserat. ergo etc. **¶** Sed his non obstantibus teneo cum modernis doctoribus predictam conclusionem. **¶** Ad primum igitur dicendum quod non est simile. quia natura est determinata ad unum. ideo ex naturalibus principijs quandoque sufficienter cognoscit infirmas naturales naturaliter non posse curari. **¶** Sed homo quia est liberi arbitrij. et misericordia domini plena est terra. ideo angelus ex se non potest determinate scire. verum talis homo mori finaliter in peccato mortali. Et dato quod sciret. sicut forte angelus antichristi scit cum finaliter impenitentem adhuc ipsum non deserit. tum propter causas tactas in prima conclusione. tum etiam quod dato quod propter tale custodiam nunquam aliquid bonum ipse custoditus operetur. retrahi tamen potest a multis malis que proficeret si ille bonus angelus suis sanctis ammonitionibus eum non retraheret.

Conclusio secunda

Opio an equa.

Nota e.

Solutio.

¶ Ad id dicitur quod non est simile. quia talis custos non deserit hominem sibi commissum. nec renunciat cure custodiendi hominis versus ad mortem hominis. quia verisimile esse videtur quod angeli boni non sunt minus promi ad homines sibi commissos custodiendum quam mali ad recipiendum. sed mali non resistunt temptare hominem versus ad mortem. ergo nec boni resistunt hominem consulere et custodire quantum in eis esse potest. **¶** Sed quidam antiqui doctores oppositum istius tenent. quod probatur sic. quia sicut prudens medicus videns infirmum totaliter insanabilem quasi desperans de sua sanitate ipsum derelinquit. sic et angelus sicut malus angelus victus ab homine bono quem temptat de aliquo vicio desinit ipsum ulterius temptare. sic angelus bonus in corrigibile hominem desinit custodire. **¶** Quandoque sunt in celo empyreo cum angelus ibi sit ubi operatur. igitur pro tunc quando est in celo non potest operari circa hominem. nec per consequens ipsum custodire. **¶** Dicitur li. dicitur in persona angelorum. ut gloza exponit ibidem. Curauimus babylonem et non est sanata. derelinquamus eam. et eamus unusquisque in terram suam. id est. in celum empyreum finem gloriam. **¶** Vnde ysaie. v. ubi dicitur. Auferam septem eius et erit in derelictionem. dicit gloza. auferam septem eius. id est. angelorum auxilia. **¶** Zacharia. iij. dicit. Reuersus est angelus qui prius loquebatur in me. Sed nihil reuertitur nisi si quod prius recesserat. ergo etc. **¶** Sed his non obstantibus teneo cum modernis doctoribus predictam conclusionem. **¶** Ad primum igitur dicendum quod non est simile. quia natura est determinata ad unum. ideo ex naturalibus principijs quandoque sufficienter cognoscit infirmas naturales naturaliter non posse curari. **¶** Sed homo quia est liberi arbitrij. et misericordia domini plena est terra. ideo angelus ex se non potest determinate scire. verum talis homo mori finaliter in peccato mortali. Et dato quod sciret. sicut forte angelus antichristi scit cum finaliter impenitentem adhuc ipsum non deserit. tum propter causas tactas in prima conclusione. tum etiam quod dato quod propter tale custodiam nunquam aliquid bonum ipse custoditus operetur. retrahi tamen potest a multis malis que proficeret si ille bonus angelus suis sanctis ammonitionibus eum non retraheret.

Quantum ad quartum

- Ad.2. Ad secundū dicendū qd nō est simile qd rē/ tatorēs sunt multi. custos autē vnus solus. et ideo cessante vno malo angelo vltērius tē/ tare de tali vicio in cui⁹ tentatione victus est a bono homine. non tñ ppter hoc idē demor/ cessat tentare eundem hominē de alijs pecca/ tis. nec cessant alijs demones tentare eundem hominē etiā de eodē peccato. Sed si iste cu/ stos suū custodiū relinqueret. tūc ipse nulluz aliu angelū custodē haberet. Ad tertiu di/ cendū qd rōnē pfectōis sue beatitudinis non oportet angelū esse in celo. cum de⁹ vbiqz sibi p̄sens sit. Dato etiā qd sit in celo. p h̄ tñ nō re/ relinq̄t hoīes quē custodit in terris. qz existēs in celis clare videre poterit om̄e qd gerit circa talē hominē. et om̄i articulo necessitatis etiā in breuissima morula z quasi in icu oculi po/ terit esse p̄sēs illi homini. qz motus ei⁹ nō im/ pediet ex aliqua resistantia mediū cū ipse nō oc/ cupet locū. nec ex resistantia mobilis ad mo/ rem cū nō habeat materiā partem sui. Ad quartū z q̄ntū dicendū qd ista scriptura est in telligenda de vltimo mortis articulo. cū aīa sepa/ ta corpore. tūc em̄ videntes angeli sin alez impententiā custodit. ipm̄ relinquit i po/ testate dyaboli p̄petue cruciādū. Ad sextū dicendū qd illa verba nō sunt dicta de angelo qd fuit custos Zacharie. sed de eo qd fuit reuela/ tor illi⁹ p̄phetie.

Articulus quart⁹.

Quantum ad quartū

tū articulū eodē qd ex h̄mōi custodia nō auge/ tur p̄mū essentialē ipoz angeloz. Nā sic est stat⁹ in nafalibz. ita qd habitibz p̄sentibz i ma/ teria cessat mor⁹. vtz. ij. de generatōe. sic ē sta/ tus i gratuitis. ita qd vltio sine beatifice adep/ to creata nō apl̄ē in motu seu i via cēntialit̄ vltērius merendū. s; in q̄ere z in termino. in q̄ quidē termino verificat illud ecclias. xi. In q̄cūqz loco ceciderit lignū ibi stabit. Se/ cūdo dico qd p talē custodiā p̄nt p̄ficere qm̄ tū ad p̄mū accidentale. qz si gaudiū est an/ gelis dei sup vno peccatore p̄miaz agente. vtz. Luce. xiiij. q̄to magis gaudiū poterit esse ipi angelo de suo custodito. si ad p̄siliū talis an/ geli hō p̄ctā vitauerit. vtriose egerit. et ad bea/ titudinē eternā puenierit. Ad argumentū p̄ncipale dōd qd q̄uis de⁹ sic vbiqz p̄ns. non in se vbiqz p̄sentē demonstrat. p statu p̄sentij mi/ serie. Et nā sic in nafalibz q̄uis de⁹ possit ime/ diare om̄ia p seipm̄ pducere. ad declarandaz tñ suā vnitatē secundas causas secū agere si/

Ad p̄nci pale argu.

nit. sic homines custodit mediāte angelo. qz vīs immediate possit ipm̄ custodire.

Distinctio duodecima

De angelice

h̄ nate zc. Postqz mgr̄ determinā/ uit de creata pure spūali. nūc in ista. xij. distinctōe incipit determinare de nata pure corpali. Et diuidit in duas pres. Nāz p̄mo determinat de corpaliū rerum creatione. Secdo de eaz ornatu z distinctōe. distinctōe xij. ibi. Prima em̄ distinctōis opatio. P̄na in tres. qz p̄mo p̄tractat creatōis ordinē. Se cūdo qd ad h̄ recitat duplicē op̄inionem. Ter/ tio specialiter insinuat p̄me materie p̄ductōz. Secda ibi. Quidā nāqz. Tertia ibi. Secdm̄ hanc traditōz. Et hec in tres. qz p̄rio tractat de creatōe materie. Secdo inuestigat de eius loco z p̄prietate. Et tertio manifestat ei⁹ p̄fe/ ctōz ex formaz quas recipit actualitate. Se cūda ibi. De q̄ plus quā. Tertia ibi. Nūc sup est vt dispositōem. Circa istā distinctōez xij. quero hanc questionem.

Utrū in p̄ncipio creatōis mūdi in formis materia p̄cesserit duratōe om̄es formā materialē. Et vt/ det qd sic. Quia illud quod ex aliquo educit ē posterio⁹ eo de quo educit. sed om̄is forma ma/ terialis educitur de materia. q̄ zc. Contra om̄e qd ē actu existens oportet qd fm̄ se sit for/ ma vel forme alicui diuinctū cui⁹ p̄ncipatioe existat. sed materia ante om̄es formā materia lem nec fm̄ se fuit forma. nec alicui forme con/ iuncta. ergo zc. Dic quattuor sunt viden/ da. P̄mo vtrū materia de se dicat aliquē actum. Secūdo de eo quod q̄rit. Ter/ tio vtrū in celo sit materia. Et quarto da/ to qd sic. vtrū materia celi z istoz inferiorū dif/ ferant essentialiter.

Quantū ad primū

Articulus primus

sic p̄cedam. P̄mo em̄ p̄nā intentā p̄clu/ sionē. Secdo recitabo oppositā op̄inionē. Et tertio motius illi⁹ op̄ionis respōdebo. Dico igit p̄rio qd materia d se nullū actū di/ cit. Quia sic se h; p̄m⁹ actus ad potentiaz. sic se h; p̄ma potentia ad actū. sed p̄mus actus est purus actus unimixtus quacūqz poren/ tialitate passiuā. vt patet. xij. metaphisice. q̄ p̄ma potentia passiuā que est ipsa materia.

Conclusio

vt p[er] p[ri]m[um] & c[om]mentato[r]e[m] erit pura poten-
 2 tia de se nudata ab om[n]i actu. ¶ **P**. si materia
 de se diceret aliqu[od] actu[m]. t[un]c ex materia et for-
 ma non posset fieri vna tertia essentia. quia ex
 duob[us] existentib[us] in actu no[n] fit vnu[m] tertiu[m].
Confirmat. ¶ **E**t affirmo h[oc] sic. q[uo]d ex hoc materia & forma
 faciunt vna[m] tertia[m] essentia[m]. quia materia se to-
 ta recipit forma[m]. hoc aut[em] no[n] fieret si aliquem
 3 actu[m] diceret. no[n] em[en] recipit nisi vt est in poten-
 tia. igit[ur] s[ic] illud q[uo]d esset in actu no[n] recipet for-
 ma[m]. nec p[er] se sequens reciperet ea se tota. ¶ **P**.
 s[ic] c[om]mentato[r]e[m] iij. de aia. materia prima est
 pura potentia in genere entiu[m]. igit[ur] si diceret d[e]
 se aliqu[od] actu[m]. ille no[n] posset esse de genere en-
 4 tiu[m] sed de genere nihilor[um]. sequentia p[er] se se.
 ¶ **P**. illud q[uo]d est essentialiter potentia. pura
 cui[us] potentia est idem oino q[uo]d sua essentia. il-
 lud de se no[n] potest dicere aliqu[od] actu[m]. materia
 p[ri]ma est h[uius]m[od]i. igit[ur]. Maior p[er] se. minor em-
 p[ro] p[er] c[om]mentato[r]e[m] in de s[ub]stantia vbi ait. q[uo]d
 materia substantiat p[er] posse. & q[uo]d potentia. il-
 5 lius substantiat differetia. ¶ **P**. actus e[st] qui
 distinguit. iij. de aia. et. ix. meth. sed in funda-
 mento nature nihil est distinctu[m]. ij. metaph.
hen. de ga. ¶ **S**ed quida[m] doctores oppositu[m] illi[us] & clu-
 sionis tenent. distinguunt t[ame]n de actu ne lato[r]e[m]
 in equiuoco dicentes q[uo]d triplex est actus. ¶ **A**st
 em[en] quida[m] actus indeterminatus p[er] se. veter-
 minabilis t[ame]n p[er] aliu[m] actu[m]. Alius e[st] actus de-
 terminatu[s]. ¶ **E**t tertius e[st] actus determinat[us].
 P[ri]mo mo[do] materia p[er] dici actus. Secundo
 mo[do] forma. Tercio mo[do] totu[m] p[ro]positu[m]. Sicut
 cera figurabilis anteq[uam] figuret[ur] dicit actu[m] in-
 determinatu[m]. determinabile t[ame]n p[er] figura[m] sigilli.
 Nam figura sigilli est actus determinatiuus
 ipsi[us] terre. Sed ipsa cera vt figurata est dicit
 actu[m] determinatu[m]. ¶ **E**t ex his voluit isti do-
 ctores. q[uo]d q[ui]us materia de se no[n] dicit actu[m]
 formale. dicit t[ame]n actu[m] entitatiu[m]. ¶ **Q**uod probat[ur]
 sic. ¶ **O**mnis ens positu[m] vel est actus. vel habes
 1 actu[m]. sed materia e[st] ens positu[m]. et non est h[uius]m[od]i
 actu[m]. q[uo]d h[ab]et ip[s]u[m] p[ro]positu[m]. ¶ **E**t ipsa de se e[st] aliquo
 2 mo[do] actus. ¶ **P**. omnis distinctio fit p[er] actu[m].
 sed no[n] solu[m] forma distinguit a materia. s[ed] etia[m]
 3 ipsa materia distinguit a forma. ¶ **P**. s[ed] ma-
 teria habeat esse formale siue esse formatu[m] a
 forma. no[n] t[ame]n h[ab]et tale esse a forma q[uo]d e[st] materia.
 ¶ **P**. omne p[ro]ductu[m] a deo h[ab]et aliqua[m] similitudi-
 nem in deo. sed potentia pura nullu[m] penitus
 de se dicit actu[m] nulla h[ab]et similitudine[m] in puro
 actu. cu[m] igit[ur] materia sit p[ro]ducta a deo. g[er] no[n] p[otes]t
 dicere pura[m] potentia[m] cu[m] ex clusione ois act[us].
 ¶ **P**. ista e[st] vt dicit[ur] in t[er]cio Avice[n]n. ij. meth.

sue vbi ait. q[uo]d si forma esset p[er] se causa esse ma-
 terie. t[un]c destrueret materia ad destructionem
 forme. & p[ro]pter forma[m] succedentes haberet esse
 alia materia. ¶ **S**ed istam opinionem non ca-
 pio. q[uo]d si materia de se diceret actu[m]. t[un]c mate-
 ria esset corpus. Nam omnis s[ub]stantia materialis
 actu ens. vel e[st] forma. vel e[st] corp[us]. materia s[ic]
 te e[st] s[ub]stantia ens. & non e[st] forma. g[er] est corpus
 ¶ **E**t sic ista opinio incidit in erro[r]e antiquo[r]u[m].
 de quib[us] ait p[er] h[uius] p[ri]mo meth. q[uo]d erat mod[us] et
 roris eor[um] q[uo]d polueret materia[m] elementu[m] corpo-
 ru[m]. id est. de numero corp[or]u[m]. no[n] corp[us] at no[n].
 ¶ **P**. si materia de se diceret ens. t[un]c no[n]
 2 esset mediu[m] inter ens & nihil. cui[us] oppositum
 ponit c[om]mentato[r] p[ri]mo p[er] h[uius]m[od]i. ¶ **P**. ipsa
 3 materia no[n] esset p[er] se nihil. & etia[m] posset aliq[ui]d
 infer[re] fieri q[uo]d ipsa materia. cui[us] oppositum po-
 nit Aug[ustinus]. xij. co[n]f[ess]o. dicens deo. Tu d[omi]ne fecisti
 celu[m] & terra[m]. duo quide[m] vnu[m] p[er] te. & aliq[ui]d p[er]
 nihil. vnus quo superior tu solus es. aliud
 quo inferior nihil esset. Per celu[m] aut[em] sic ibide[m]
 apparet itelligit Aug[ustinus]. angelica[m] n[ati]u[m]. & p[er] ter-
 ra[m] p[ri]ma[m] materia[m]. ¶ **A**d p[ri]mu[m] igit[ur] motiu[m] illo[r]u[m]
 docto[r]u[m] q[uo]d p[er] h[uius]m[od]i actu[m]. vel intelligit[ur] sit
 ens actu. & t[un]c maior est falsa. quia vt p[er] v. v.
 meth. ens positu[m] diuidit[ur] in ens in actu vel i[n]
 ens i[n] potentia. v[el] p[er] h[uius]m[od]i actu[m] intelligunt ens
 q[uo]d p[er]ficat p[er] actu[m]. & sic maior est va. q[uo]d materia
 nu[m]q[uam] sepat ab oi[us] forma. id e[st] p[er]ficat aliq[ui]d forma
 ¶ **S**ed s[ec]unda p[er] minoris isto mo[do] e[st] falsa. q[uo]d pura
 potentia p[ro]prie p[er]ficat p[er] actu[m]. ¶ **A**d s[ec]undu[m] di-
 4 cendu[m] q[uo]d argumentu[m] est oppositu[m] illi[us] q[uo]d istu[m]
 intendu[m]. Nam si materia esset actus ex hoc
 no[n] haberet distinctio[n]e[m] sui a forma. quia duo
 actus sub r[ati]one qua actus sunt no[n] distingui-
 tur nisi p[er] aliquas differentias additas con-
 trahant. potentia aut[em] & actus s[ic] se distingui-
 tur cu[m] sint p[er] se reru[m] differentie. ¶ **A**d t[er]tiu[m]
 dicendu[m] q[uo]d esse quo materia est materia non e[st]
 esse actu. sed esse potentia. et ideo fallacia
 consequentis est si ex hoc q[uo]d materia no[n] h[ab]et esse
 esse actu. sed esse materia a forma. infer[re]. q[uo]d materia de
 se e[st] ens actu. ¶ **A**d quartu[m] dicendu[m] q[uo]d sicut
 patuit in p[ri]mo libro. materia p[er] se no[n] h[ab]et ydea[m]
 in deo. quia vt diceb[atur] ibidem materia de se n[on]
 est creata. sed e[st] concreata. g[er] non h[ab]et similitu-
 nem in deo p[er] se. ¶ **A**d q[ui]ntu[m] dicendu[m] q[uo]d
 bene concedo cu[m] Avice[n]n. q[uo]d forma non est causa
 esse materie. q[uo]d esse materie e[st] esse in potentia.
 forma aut[em] est causa essen[ti]a[m] actu. et ideo dicit
 c[om]mentato[r] p[ri]mo p[er] h[uius]m[od]i. q[uo]d esse materie no[n] e[st]
 demonstratu[m] in actu. g[er] dicit[ur] Avice[n]n. non est
 co[n]tra me. ¶ **F**orte dicit[ur] q[uo]d solutio es iste cum

5 Det.
 Ad rones
 henrici.
 Ad 1.
 Ad 2.
 Ad 3.
 Ad 4.
 Ad 5.
 Instantia

... dicitur...
 1. Dicitur...
 2. Dicitur...
 3. Dicitur...
 4. Dicitur...
 5. Dicitur...
 ...
 Quantu[m] ad s[ec]undu[m]
 ...
 ...
 ...

An poteri rōnibus sup⁹ introduc⁹ inmitti vni dubio
na materie fundamto scz q⁹ potentia materie sit idem qd
sit ei essen⁹ eēntia materie z istud nō videt. Quia cōmē/
tia. tator pmo phicoz ex intentōe videt pbare q⁹

- 1 differat. ¶ Prio qā eēntia materie manet cū
forma aduenit ad quā est in potentia. potētia
- 2 nō cedit. ¶ Secdo qā essentia materie est de p
dicamto sbe cū sit ps eēntialis sbe pposita. sz
potentia materie est de pdicamto relatōis cū
- 3 dicat respectū ad ipam formā. ¶ Pli potētia
passiua esset idē qd essentia materie. tūc pan
potētia passiua pmo cōpeteret materie. et de/
inceps omibz alijs p ipsā. sz pns est falsū. vt
vidz. g. 2 aūs. falsitas pntis patz ex hoc. quia
materie nō est passibil⁹ z trāsmutabilis nisi sit
adiuncta qnritati. quāntitas autē separata ab oī
materie panit et trāsmutat. vt pz de qnritate
in sacramento altaris.

Solutio. ¶ Rūdeo q⁹ potētia ma/
terie duplicat sumit. Uno mō p ipso respectu
ad formā. z sic est quid relatū. Alio mō p sū
damto talis respect⁹. z sic est idem qd essentia
materie. Primo mō accipit pmitator potētia
materie pmo phicoz. Secdo mō accipit eam
in re sba orbis. g. 2c. Itē potētia materie qnqz
sumit p potētia receptiua forme sbalis. et sic
est idē qd essentia materie. quia sic forma per
eēntiā suā pficit materiā. sic materia p eēntiā
suā recipit formā z pficit p eā. Alio mō sumit
p potentia appetitiua sūm quā materia appe/
tit formā. z sic potentia materie vlt est idē qd
puatō. vlt saltē pnotat puatōez. quia materia
appetit formā vt femina masculuz. z turpe bo/
nū. pmo phicoz. turpitudinē autē de se nō hz
materie. sed rōne puatōis. z sic potētia mate/
rie cessat pntē forma rōne puatōnis q nō pōt
manere cū forma cui⁹ est puatō. ¶ Et p has
duas distinctōes pz ad duas rōnes cōmen/
tatoris adductas de pmo phicoz.

Nota. ¶ Prio qā eēntia materie manet cū
forma aduenit ad quā est in potentia. potētia
nō cedit. ¶ Secdo qā essentia materie est de p
dicamto sbe cū sit ps eēntialis sbe pposita. sz
potentia materie est de pdicamto relatōis cū
dicat respectū ad ipam formā. ¶ Pli potētia
passiua esset idē qd essentia materie. tūc pan
potētia passiua pmo cōpeteret materie. et de/
inceps omibz alijs p ipsā. sz pns est falsū. vt
vidz. g. 2 aūs. falsitas pntis patz ex hoc. quia
materie nō est passibil⁹ z trāsmutabilis nisi sit
adiuncta qnritati. quāntitas autē separata ab oī
materie panit et trāsmutat. vt pz de qnritate
in sacramento altaris. ¶ Rūdeo q⁹ potētia ma/
terie duplicat sumit. Uno mō p ipso respectu
ad formā. z sic est quid relatū. Alio mō p sū
damto talis respect⁹. z sic est idem qd essentia
materie. Primo mō accipit pmitator potētia
materie pmo phicoz. Secdo mō accipit eam
in re sba orbis. g. 2c. Itē potētia materie qnqz
sumit p potētia receptiua forme sbalis. et sic
est idē qd essentia materie. quia sic forma per
eēntiā suā pficit materiā. sic materia p eēntiā
suā recipit formā z pficit p eā. Alio mō sumit
p potentia appetitiua sūm quā materia appe/
tit formā. z sic potentia materie vlt est idē qd
puatō. vlt saltē pnotat puatōez. quia materia
appetit formā vt femina masculuz. z turpe bo/
nū. pmo phicoz. turpitudinē autē de se nō hz
materie. sed rōne puatōis. z sic potētia mate/
rie cessat pntē forma rōne puatōnis q nō pōt
manere cū forma cui⁹ est puatō. ¶ Et p has
duas distinctōes pz ad duas rōnes cōmen/
tatoris adductas de pmo phicoz. ¶ Ad ter/
tū dico q⁹ pns nō est falsum. Ad pbatōnem
dico q⁹ potentia qua quāntitas sacramēti pōt
trāsmutari competit sibi p aptitudinē quam
habet ad materiā. que aptitudo nūqz tollitur
a tali quāntitate. Et dato vel p possibile. vlt p
impossibile q tolleret. tūc talis quāntitas non
haberet i se aliquā potētiā qua posset subijci
motui seu trāsmutatōi.

Articulus secundus. Quantum ad scdm

articulū ponā duas conclusiones. ¶ Prima ē
q⁹ de facto materia informis nō pcessit dura/
tione omēs formā. ¶ Secda est q⁹ nec d possi/
bilis materia pē esse vel fieri sine omni forma.

¶ Prima conclusio est episse de intentōe beati
Augustini sup Gen. et alibi vbiqz ex intē/
tione loquit de ista materia. Dicit em Aug⁹.
q⁹ q⁹uis de voce dicētis formet verbū. vor tū
nō duratiōe sed sola natura pcedit verbum.
sic q⁹uis de omnia fecerit de informi materia.
ipa tū informis materia res formatas nō pre/
cessit duratiōe. ¶ P. qui viuit in eternū crea/
uit omnia simul. vt scribit Eccl. xvij. g nō p⁹
fuit creata informis materia qz res formate.

¶ P. quod impossibile est esse nō debet de fa/
cto poni in esse. sed impossibile est materiā eē
sine omni forma. vt patebit in seqnti conclusōe.
g impossibile est q⁹ de facto qnqz fuerit sine oī
forma. ¶ Sed pteritiū istū tenuit antiqu⁹
quedā solennis opinio. et potest pbari sic. qā
beatus Greg. tractans illud Eccl. xvij. qui
viuit in eternū creauit omnia simul. dicit q⁹ om/
nia sunt simul creata p sbam materie. sed non
p specie forme. ¶ P. cū dicit Gen. pmo. terra at
erat inanis et vacua. dicit expōsitores. q⁹ ter/
ra inanis et vacua erat informis materia.

¶ P. sup iam dicto verbo dicit beatus Aug⁹.
nō ideo noiat terra qz iam talis erat. sed quia
talis esse poterat. igit videt q⁹ pntis. in pnci/
pio creatōnis materia terre nō habuerit actu
formā terre. z pns nec forma cuiuscūqz alte/
rius. g. 2c. ¶ Ad solutiōem istoz est aduēn/
tum. q⁹ materia pē dici informis dupliciter.
Uno mō p exclusionē oīs forme tā elemtoz
qz ceteraz rerū ozantiū vniūsu. z isto modo
materia nūqz fuit informis. Alio mō p supposi/
tis formis subalibz celi z terre ac ceteroz ele/
mentoz materia pē intelligi informis per ex/
clusionē formaz ceteraz rerū que ex elemētis
potuerūt generari. ac etiā p pnsionē localem
ipsoz elemtoz. et sic intelligi possunt omēs
sanctoz auctoritates. que asserūt materiā
fuisse duratiōe tempis prius informē et po/
stea formatā. ¶ Londū em erat terra generans
herbā virentē. nec aer ozatus volucibus. nec
aqua piscibus. Aqua etiā p p carentiā gūitat⁹
ad modū nebule volantis cetera elemēta con/
fundebat sua obscuritate. Sed cū dixit dñs
congregent aque in locuz vnum. et appareat
arida. tūc virtute illi⁹ verbi creata fuit aque
qualitas grauitatis. qua imediate tendebat
ad locū adeo sibi determinatū. et sic clarifica/
ta fuerūt elemēta. z tūc apparebant pmo di/
stincta. que tamen ab exordio creatōnis di/
stinctis suis formis fuerūt creata. Et ista ex/
pressa videt esse intentio Augustini. xij. c. 2. c. 2.
vbi ait. q⁹ materia non erat qd informe puā/
f

¶ Prima cō
clusio

¶ Opio an/
tiqua.

Solutio.

f

Seda cō-
clusio.

tionem omnis forme. sed cōpatōe formosiorum.
 Et per hoc patet ad argumēta p̄ illa opinōe
 inducta. ¶ Secundo dico q̄ nec materia p̄t
 eē nec fieri sine omni forma. quia hoc implicat
 1 p̄dictōes. et h̄ p̄t p̄bari sic. Quicquid est pura
 potētia de se nullū dīcēs actū nullo mō p̄t eē
 2 actu sine omni forma. materia est h̄mōi. vt pa-
 tiuit in p̄mo articulo istī q̄ōnis. ¶ Omne esse
 est a forma. igit̄ nihil p̄t eē sine forma. n̄ia p̄z.
 aūs est ipsius boētij in li. de f. vbi ait. Omne eē
 3 est a forma. et nihil s̄m materiā esse d̄r. ¶ P̄
 ipsū esse actuale est act⁹ quidā. et p̄ n̄s aliq̄
 forma dīcēt. q̄ aliqd̄ sit actu sine omni forma
 de plano videt̄ eē cōtradictō. ¶ Forte dīcēt q̄
 esse nō est a forma. s̄ est act⁹ formal⁹. ¶ Istud
 in idē redit. quia impossibīle est eē actū formale
 sine forma. cū em̄ deus nō sit in genere forme
 p̄ficiētis materiā r̄ formaliter dant̄ esse. ip̄e n̄
 p̄t supplere vicē tal̄ forme. Sic em̄ deus non
 posset facere sup̄ficiē albā sine albedine. eo q̄
 esse albū sit effect⁹ formal⁹ albedinis. sic nō p̄t
 materiā facere eē sine oī forma. eo q̄ oē eē ma-
 terie sit effect⁹ formal⁹ alicui⁹ forme. Ideo ait
 commentator sup̄. ij. phicoz. Si p̄ma mate-
 ria venudaret̄ ab omni forma. tunc nō ens in
 actu esset in actu. q̄d est cōtradictio. ¶ S̄z
 cōtrarium istī cōclusionis tenēt q̄dā docto-
 res. quoz vnus arguit sic. Illud quod pro-
 1 prie et immediate creat̄ a deo. hoc deus per se
 ipsum potest in esse cōseruare. sed materia im-
 mediare et pp̄rie creat̄ a deo. quia cum crea-
 tio sit de nihilo alicuius p̄ductio. sequitur q̄
 ip̄a materia magis pp̄rie et immediate creēt̄
 q̄z cōpositū ex materia. quia materia in sui
 factioe simpliciter fit de nihilo. cum nihil pe-
 nitus p̄supponat. totus autē alius mūdus
 corporalis naturaliter p̄supponit materiā.
 Quia sicut dicit̄ Augustinus in de vera reli-
 gione. c. xxxiij. De informi materia factus ē
 2 mundus. Et. xij. p̄f. c. iij. ait. Tu domine
 fecisti mundū de informi materia. quam se-
 sti de nulla re. ¶ P̄ arguit hoc idem sic. Cō-
 mentator. xij. metaphisice ait. q̄ quandocunq̄
 q̄ aliqua inueniunt̄ in vno et eodem p̄iūcta.
 si vnū illoz est reperibile per se et alteruz. nisi
 fit cōpositio substantie et accidentis. Und̄
 per hoc p̄bat q̄ sit dare aliquod mouens im-
 mobile. quia videmus aliquod mouens mo-
 bile. et videmus mobile nō mouēs. ergo erit
 aliquod mouens immobile seu non mobile.
 Sed possibile est dare materiā et formam si-
 mul. et formā sine materia. ergo materiā esse
 3 sine forma non repugnat. ¶ P̄. materie s̄m

Instantia
Solutio.

Opio con-
traria.

4
Dem. q. i.
q. r.

5

6

7

Contra opt
nionem

Ad. i.

suū purum potentiale competit̄ agere. quod
 quidem agere nō inest sibi per aliquā formā
 qua actu informatur. ergo materie s̄m suum
 purum potentiale potest cōpetere esse. quod
 quidem esse nō inest sibi per aliquā formāz
 qua actu informetur. cōsequētia videt̄ esse
 clara. eo q̄ agere p̄supponat esse. probatur
 antecedens. quia appetere formā quam non
 habet non cōpetit materie ratione forme que
 actualiter informat. sed ratione sue potentia-
 litatis qua potest recipere eam quā nō habet.
 ¶ P̄. hoc idem arguit alius quidam solēns
 doctor sic. Quicquid distinguuntur realiter
 entitatibz absolutis illa deus potest ab inui-
 cem separare et sepatim p̄ducere et p̄seruare.
 sed materia et forma differunt realiter ab in-
 uicem entitatibz absolutis. ergo r̄c. ¶ P̄. nō
 minus per diuinā potētiā potest p̄us sepa-
 rari a posteriori q̄z posteriori a priori. sed for-
 ma est naturaliter posterior materia. cūz ma-
 teria sit receptaculū forme. ipsa em̄ est p̄nci-
 pium p̄ncipij. vt dicitur p̄mo phisicoz. r̄c.
 potest separare formāz a materia vt apparet
 in sacramento altaris. igitur et materiam po-
 terit separare a forma. ¶ P̄. quicquid deus
 potest mediantibus secundis causis. potest et
 sine eis. sed mediante forma deus potest pro-
 ducere materiā et in esse cōseruare. ergo r̄c
 ea. ¶ P̄. sicut se habet causa ad causāz quan-
 tum ad operari. sic se habet effectus ad effectū
 q̄stum ad esse. sed deus qui est pp̄ria causa p̄
 me materie nō dependet in sua operatōe a cau-
 sis secundis que sunt causa forme materialis
 ergo nec materia necessario dependet i esse ab
 ipsa forma. ergo r̄c. ¶ Sed ista non cōclu-
 dunt. quia si materia posset a deo p̄duci sine
 omni forma. tūc pura potētia haberet ideāz
 et per se similitudinē in puro actu. quod vide-
 tur impossibile. ergo r̄c. ¶ Ad p̄mūz dico
 q̄ maior nō est vera si creatū illud est puruz
 potentiale siue pura potētia. Minor etiaz
 nō videtur esse vera. quia si materia pp̄rie
 fuisset creata ita q̄ totū cōpositū nō fuisset
 productū immediate de nihilo. sed sola mate-
 ria. tunc celum et terra non fuissent creata sed
 genita. cui⁹ oppositum habetur in principio
 sacri canonis. cum dicit. In p̄ncipio crea-
 uit deus celū et terrā. cōsequētia patet. quia
 illud q̄d immediate nō educit̄ de nihilo. non
 creatur sed generat̄. eo q̄ sua forma educitur
 de materia naturaliter p̄supposita. Dico igit̄
 q̄ per se totū cōpositū creatū fuit a deo in p̄-
 ma rerū creatioe. et creatioe ip̄i⁹ totius com-

probat̄...
 deus...
 materia...
 forma...
 actus...
 potentia...
 effectus...
 causa...
 materia...
 forma...
 actus...
 potentia...
 effectus...
 causa...
 materia...
 forma...
 actus...
 potentia...
 effectus...
 causa...

positi deus creavit ptes cōpositi. Ad aucto-
ritates Augustini potest dici q nō accipit
ibi materiā simpliciter informez. sed accipit
materiā p ipis corporibz elementoz. q i pnci-
pio q̄uis haberēt suas distinctas formas s̄b-
stantiales. nō tñ apparebant distincta. vt sū-
perius dictū est. Et quibz elementis postea
p opus distinctōis factus est mundus. h̄ est

Ad. 2. diuersē species p̄tente in ipō mūdo. Ad se-
cundū dicendū q̄ iste p̄cessus cōmētatorū nō
ualet vbi altez cōiunctoz est pura potentia.

Ad. 3. Ad tertiu nego antecedens. Ad p̄batōez
dico q̄ tale appetere nō est agere. nec p̄prie lo-
quendo est aliqd positū in quantū talis ap-
petitus imediate reducit in essentiaz materie.
sed est quid p̄uatiū. pura est nō esse fatiatum
forma s̄bstantiali qua actu informat. Unde
si illud appetere est aliqd positū in inclinatio q̄
materia determinate appetit hanc formā vel
illā. tūc nō cōp̄tē materie s̄m suum purum
potentiale. sed p̄ aliquas formas accidentales
disponētes materiā ad corruptōem forme
quā habet. et introductōem illi quā appetit.

Ad. 4. Ad quartū dicendū q̄ si vna illaz entia-
tū de se est pura potentia tūc maior nō est s̄a.

Ad. 5. Ad q̄ntum dicendū q̄ maior nō est vera
si p̄us deficit ab actualitate illi posteriori. et
maxime si fuerit potentia pura s̄m se sumptū
sicut est in p̄posito. Potest etiā dici ad q̄ntū
q̄ in q̄ntum p̄us respectu posterioris h̄z habu-
tudine cause efficiēt. et posteri respectu p̄oris
habet habitudinē cause formalis formaliter p̄fici-
ētis. tūc facili est separare posteri a p̄ori
q̄ econuerso. quia de p̄i sup̄plere vicez cause
efficientis. et nō potest p̄pter sui dignitatem
sup̄plere vicez cause formalis formaliter p̄fici-
ētis. in separōe igit accidentium a s̄bictō
de p̄supplet vicez s̄bicti in q̄ntum s̄bictum su-
stentat et p̄seruat accidentia. q̄d est p̄ditō cau-
se efficiētis. q̄uis ipi materie nō possit dare eē
actuāle sine forma. q̄z h̄ est p̄ditio cause for-
malis formaliter p̄ficiētis.

Ad. 6. Ad sextūz di-
cendū q̄ q̄uis maior sit vera loquēdo de cau-
sis extrinsecis que sunt efficiētis et finis. nō ē
tñ vera de intrinsecis que sūt materia et forma

Instantia Soluio. Forte dicit q̄ forma non est causa intrinseca
ca ipi materie. Respondeo q̄ sicut albedo
nō est causa intrinseca ipi hoīs. est tñ causa
intrinseca hominis albi. sic licet forma non
sit causa intrinseca ipi materie vt materia ē.
tamen est causa intrinseca materie actualiter
existentis.

Ad. 7. Ad septimū potest dici q̄ simi-
litudo nō currit p̄ omēs pedes. licet tñ mul-

te similitudines possint ibi assignari. in isto
tñ p̄clusio non est simile. Vel dicendū q̄ ma-
ior n̄ est vera nisi vt terqz effectū sit ens actu.

Quantū ad tertiu

Articulus
tertius.
Prima cō-
clusio.

articulū dico q̄ corpus celeste est cōpositū ex
materia et forma. q̄z nulla species p̄ se recipiēs
p̄dicatōem alic⁹ generis p̄t esse simplicior illo
genere. sed celum tanqz vera sp̄s corpis q̄d ē
in p̄dicamento s̄be gen⁹ s̄ubalternū recipit p̄e-
dicatōem p̄ se. et corpus p̄dicamentū s̄be est cō-
positū ex materia et forma. vtz p̄ locutū sup̄ p̄-
dicamentū. q̄z celū ex materia et forma erit cō-
positū.

P. in quocūqz reperitū accidentia
materia p̄sequētia in illo reperit materia. celū
est hmōi. q̄z q̄ntitas sp̄silitudo raritas et cete-
ra hmōi p̄sequūt rem cōpositā rōne materie.

Q. at celū sit quantū ad sensū p̄t. **Q.** in eo
sit sp̄silitudo et raritas apparet. q̄a in vna sui
pte est trāsparens. in alia pte nō est trāsparens
Et tñ p̄hs dicit in de ce. et mū. q̄ stella ē sp̄silior
ps sui orb. Maior etiā p̄z. q̄a simplex forma
materialiū accidentiū s̄bictū esse nō potest

P. q̄cunqz sunt ad inuicē cōpabilia p̄enes
materialiū rez accidentia illa q̄nem h̄nt ma-
teriā. celi et pres celoz sūt hmōi. Maior p̄z
scdo de generatōe. vbi p̄hs p̄tra emp̄doclem
ait. q̄ si elemēta sūt ad inuicē cōpabilia oportz
q̄ h̄ant aliqd cōmune q̄d est materia. Maior
etiā p̄z. q̄a vñū celū dicitur mai⁹ altero celo fm
q̄ntitatē. et vñū est sp̄sili⁹ vt densius altero fm
qualitatē. si em̄ celū firmamēti nō esset in omī
pte sua sp̄sili⁹ q̄z celi planetaz. ita esset peruiū
et trāsparens sic celi planetaz.

P. omne q̄d
p̄prie mouet h̄z materiā p̄tē sui. q̄z vt dicitur ij.
meth. materiā in omī eo q̄d mouet itelligere
necesse ē. s̄z celū vere mouet.

S. hic n̄ dicit
a d̄ue opinatibz q̄ p̄hs in ij. meth. vbi ponit
p̄dicatā p̄positōez itendit loq̄ de eo q̄d mouet
motu alteratōnis. non autēz de motu locali.
Istō nō est vez. q̄a nec an̄ illā p̄p̄z nec p̄
apparet in textu aristotel q̄ magi loquat ibi
de motu alteratōis q̄z de motu locali. Nec illa
expositō est p̄sona ceteris dicit ipi⁹ aristotel.
quia vt patz in li. topicoz aristoteles vult q̄
q̄ncunqz vna dicitō uenit pluribz vni p̄ p̄us
et alteri p̄ posteri⁹. si absolute p̄fertur magis
debet itelligi de eo cui p̄mo cōuenit. S̄z hec
dictio moueri p̄us cōuenit mobili fm locū.
deficit em̄ p̄uertētia ceteroz mobiliū ad ipm.
nam quocūqz alio genere motus aliq̄uid est
mobile. ipm est mobile fm locū. s̄z nō p̄tnt.

2

3

4

Responso
quidam.

p̄ r̄isionē.

Quia nihil est ei contrarium quod agat in ipsum. et sic ille motus simplex dicitur eo quod est uniformior ceteris motibus. sic et celi simplex est quod est purus et limitatus omnibus ceteris mobilibus. **Ad sextum** possunt dicere quod in celo est materia propter omnia membra illius in quibus sitis. **Ad primam** probationem dico quod eo ipso quod forma celi dicitur esse corporeum oportet ponere materiam que recipiat tale esse corporeum quia alias vel daret sibi ipsi esse et esset causa sui ipsi. vel quantitati seu ceteris suis accidentibus. et hoc est impossibile. quod faceret unum cum accidentibus secundum suum esse substantiale. **Item** sibi ceteris non datur esse formis accidentalibus. quod tunc perficeret accidentia. sed e converso accidentia formaliter perficiunt sibi cetera. **Ad secundam** probationem dicendum quod datur quod quantitas determinata insit ratione forme. non tamen inest ipsi forme. sed inest materie ratione forme. **Ad tertiam** probationem dicendum quod datur quod motus localis insit ratione corporeitatis. quod tamen corporeitas respicitur subiectum non potest esse sine materia. ideo nec talis motus loquendo proprie de motu locali. quod dico propter motum subiectionem. **Ad septimum** dicendum quod datur quod motus rationis secundum suam essentiam nude accepta. **Ad probationem** nego absolute in hac parte commentatorum. nisi ipse intellexerit de materia cum annexa probatione. Et sic etiam intelligitur de sunt omnes auctoritates Aristoteli. quod sonare videtur quod in celo non sit materia. **Ad instantiam** factam contra facultatem materie patebit in articulo sequenti.

Articulus quartus.

Quarto dico quod materia celi et materia rerum inferiorum non differunt essentialiter.

Circumscriptionem enim formis virorum quod tam substantialibus quam accidentalibus si impossibile maneret materia celi et omnium inferiorum esset in modo una essentia materie et non plures. quia circumscriptionis formis non remanet ex parte materie nisi pura potentia. in qua nulla cadit distinctio. cum solummodo actus sit qui distinguit. videlicet. de anima. et. h. meth. **Quoniam** autem sic sit una materia superiorum et inferiorum. ut recipitur per abnegationem omnium forme. non tamen est una quantum ad modum recipiendi formam. quia materia celi ab ipso creatore recipit formam non habentem contrarium. propter quod talis materia non habet probationem annexam. et per consequens sibi appetit formam sibi a deo impedita complete sariari. quod huiusmodi materia nulla aliam formam potest appetere. et ideo celus ex suis principibus intrinsecis se manet incorruptibile

Instantia **Dicitur** forte sic dicitur esse per doctorem proprie ipso

batum. quod saltem materia terre potest appetere formam celi cum puata sit ea. **Respondetur** quod nec appetit ea nec est puata ea. materia enim non est puata tali forma quam modo naturali habet. nec est puata forma ad quam recipienda non habet potentiam naturalem. sed solum est in potentia obedienti. forma autem celi ut sepius dicitur est non habet dicitur. nec materia terre est in potentia naturali ad eam. sed solummodo in potentia obedienti. si enim deus vellet materia terre in se invocata obediret et ex terra fieret celus. illa tamen transmutatio non est in statu cuiuscumque agentis naturalis. materia terre seu cuiuscumque alterius rei differens a celo nec appetit formam celi nec est puata ea. **Sed** ista conclusio est aliquid magni doctoris. inter ipsos doctores contra oppositum istius conclusionis declarat sic. Quia cum materia secundum se ducit ad eam potentiam. quod unitas et diversitas materie consideranda est per unitatem et diversitatem potentie. Et ex isto pambulo arguitur sic. Illud non est una materia que sic se habent quod materia unum non est in potentia ad omnes formas ad quas est in potentia materia alterius. **Sed** materia celi non est in potentia ad illas formas ad quas est in potentia materia inferiorum. ergo non est una materia celestium et inferiorum. **Item** istud declarat quod aliquid sic. Sic species eiusdem generis dicitur suis diversis differere aut non differunt alijs diversis. sed seipso sic res proprie differunt suis principibus secundum materiam et formam. principia tamen dicitur seipso. et ideo secundum istos sic forma celi et forma rerum inferiorum dicitur seipso. sic materia celi et materia inferiorum dicitur seipso. **Item** istud potest confirmari sic. Quod dicitur genere naturali differunt materia et habent materiam alterius rationis. sed corruptibile et incorruptibile dicitur genere naturali. ut per. r. methaph. **Item** sic variat potentia sic variat materia. sed celi solius modo habet potentiam ad ubi inferiora autem habent potentiam ad esse. quod tunc. **Item** per. r. methaph. dicitur quod corruptibile et incorruptibile non est eadem materia. **Item** Themistius dicit ut allegat eum commentator in de sphaera orbis quod sol et luna et alie stelle aut sunt forma non in materia. aut habent materiam equivoce cum alijs materialibus. **Sed** ista non intelligo. quod sic contra ponit a doctoribus et etiam isti doctores ponunt in tota re unitate non est dare duas res diversarum rationum que oio equaliter distent a primo principio. sed materia superiorum et inferiorum secundum se accepte per necessitatem equaliter distent a deo seu a primo principio. quia cum equaliter eam secundum se accepta sit pura potentia. qualiter distabit a puro actu qui est deus tanta distans quod maior nec est nec esse potest inter entia post tunc. igitur non possunt esse diversarum rationum secundum se

Solutio.

Opiozia

Thomas in prima parte

Alij ad id.

Thomas

eſſentialiter differētes. Et iſta eſt intentō auic. p̄mo li. ſufficiētie ſue. c. iij. vbi ait. Hyle cōe eſt om̄ib; et naturaliter generatis et illis que ſunt de numero p̄petuoz. Ad p̄mū dd. q̄ ex hoc q̄ materia vni nō eſt in potētia ad om̄es formas ad q̄s materia alteri nō arguit diſſi- tas eſſential' materiaz q̄uis bene arguat diſ- ſus modus eaz. puta q̄ vna p̄cipet ſua for- mā cū ānera p̄uatōne forme oppoſite. alia vō ſine p̄uatōe. eo q̄ ſua forma nulli alteri forme pp̄ue ſuat. ¶ ſi iſta rō eſſet ſufficiēns. tunc materia vni celi eſſet alteri rōnis a materia alteri celi. cū materia vni celi non ſit in pot- tentia ad formā alteri celi. ¶ Ad ſedm dd. q̄ etiā modus ille deficit. q̄a q̄uis p̄ncipia for- mala poſſunt ſm ſe diſſerre t̄ inter ſe. et a p̄nci- pijs potencialib;. t̄ p̄ncipia pure potencialia ſm ſe p̄ſiderata nullo mō ab inuicē diſſerre p̄nt. ¶ Ad tertiū dd. q̄ non oportet ea q̄ diſſe- rūt genere naſali diſſerre in materia. ſic q̄ coz materia ſm ſuas eſſentias ſunt diſſa rōnū. ſz ſufficit q̄ hēant diuerſū modū. ut iā dictū ē.

Ad. 2. ¶ Ad ſedm dd. q̄ etiā modus ille deficit. q̄a q̄uis p̄ncipia for- mala poſſunt ſm ſe diſſerre t̄ inter ſe. et a p̄nci- pijs potencialib;. t̄ p̄ncipia pure potencialia ſm ſe p̄ſiderata nullo mō ab inuicē diſſerre p̄nt.

Ad. 3. ¶ Ad tertiū dd. q̄ non oportet ea q̄ diſſe- rūt genere naſali diſſerre in materia. ſic q̄ coz materia ſm ſuas eſſentias ſunt diſſa rōnū. ſz ſufficit q̄ hēant diuerſū modū. ut iā dictū ē.

Ad. 4. ¶ Ad q̄rtū nego maiorē q̄ nō oportet variari materia eſſentialiter. ſz ſufficit variatō modi materiae. illa em̄ potentia nō eſt eſſentia matie cū ſit quedā carentia illi r̄pectu cui r̄ po- tentia.

Ad. 5. et. 6. ¶ Ad q̄ntū r̄ ſextū dd. eodē mō. Dicit enī alia materia celeſtiā r̄ inferiorē r̄ d̄; equo- ce p̄pter p̄dictos modos hm̄i materijs p̄pētē res. his tamē modis r̄ om̄ib; formis circūſep- tis nulla appareret differentia inter eſſentiaz illi materie r̄ iſti. ¶ Ad argumētū p̄ncipale dicendū ad maiorē. q̄ illud qd̄ ſit ex aliq̄ non oportet q̄ ſit eo poſteri natura. Ad minorē dicendū q̄ ſit eo poſteri natura. Ad minorē dicendū q̄ ſit eo poſteri natura. Ad minorē dicendū q̄ ſit eo poſteri natura. Ad minorē dicendū q̄ ſit eo poſteri natura.

Distinction. xij.

Prima diſticti-
onis operatio r̄c. Poſtq̄s magi-
ſter determinauit de corpaliū re-
rū cōi r̄ quodā mō in diſticta creatōe. h̄ p̄ſeq̄t
de eaz diſtinctōe ſeu diſtincta p̄ductōe. Et
diuidit in tres p̄tes. Nam p̄mo determinat de

creatōe lucis q̄ eſt puriſſima rez corpali- ter p̄ductaz. Secdo de p̄ductōe rerū maiataz. Et tertio de p̄ductōe rerū viuētū ſeu aiataz. Secūda ſc̄ipit diſt. xii. ibi. Dixit q̄z de Tertia diſt. xv. ibi. Dixit etiam de. Prima in duas Nam p̄mo tractat de luce creatōe. Secdo tā- git aliqua de ei' creatore. ibi. Preterea inueſti- gandū eſt. Prima in tres. Nam p̄mo tractat de luce p̄ductōe. Secdo de ei' multiplici cō- ditione. Tertio de ei' effectu r̄ potē. Secda ibi. Si querit qualis. Tertia ibi. Sic notā- dum eſt. Et hec in tres. Nam p̄mo tractat de luce ſuo motu cauſabat diē artificialem et noctē. Secdo ex illa luce oſtendit naſaliū diē r̄ ordinē. Et tertio mouet r̄ ſoluit duplicem q̄ſtionē. Secda ibi. Sic eſt naſalis. Tertia ibi. Soler aut̄ queri. ¶ Circa iſta. xij. diſt. quero hanc queſtionem.

Trum lumen in medio ſit forma realis. Et videt q̄ ſic. qz effectus realis eſt a cauſa reali. ſed a lumie impulſo a ſole ſunt om̄es generatōes iſtoz in- ferioz. q̄ r̄c. Contra. om̄is forma realis que p̄ actuz agentis naſalis eſt in aliq̄. oportet q̄ realiter educat de potentia illi in q̄ eſt. ſed lumē non educat de potentia mediij. qz ſi realiter educeret de potentia mediij tūc celū recipiens lumen a ſole eſſet alterabile r̄ trāſmutabile ad formā. r̄ pateret p̄grinas impulſiones. q̄ om̄- nia ſunt falſa. cū ipm̄ celū ſm p̄hm̄ ſit p̄mum alterāz inalterabile. ¶ Dic videnda ſūt q̄ r̄ tuoz. ¶ Primo vtrū lux in ſup̄celeſtib; r̄ iſt̄ inferiorib; ſit eiusdē rōnis. ¶ Secdo vtrum lumen cauſatū a luce tam ſup̄ioz q̄z inferiorē ſit forma realis vel intentionalis. ¶ Tertio vtrū educatur de potentia mediij. ¶ Et quar- to vtrum due forme intentionalis ſolo nūe- ro differentes vel etiā a contrarijs obiectis deriuare poſſint ſimul eſſe in eadem parte me- diij.

Quātum ad primū
dico q̄ nō. qz ea q̄ differūt genere ſūt diſſarū rōnū. lux ſolus r̄ lux ignis ſine cuiuſcūq; alte- rius rei ſpere actiuoz r̄ paſſiuoz d̄nt genere ſaltē naſali. qz corruptibile et incorruptibile d̄nt genere. vtz. x. meth. ¶ P̄ forme q̄ ſe h̄nt q̄ p̄ intentionē vni nūq; puenit ad p̄ſectōe alteri. ille nō ſunt eiusdē rōnis. ſed per intentionē lucis rerū inferiorē nūq; puenit ad p̄ſectōe lucis ſolaris. ¶ Poſtea videt eſſe in- tentio Averroyz q̄ in de ſba oib; ex ſententia

Articulus primus
1
2
3

Tertio vbi queritur ſunt in celeſtibus...
Secdo de p̄ductōe rerū viuētū ſeu aiataz...
Dixit q̄z de Tertia diſt. xv. ibi. Dixit etiam de...

Quātum ad ſc̄m
articulo p̄mo tractat quodammodo de...
Secdo de p̄ductōe rerū viuētū ſeu aiataz...
Dixit q̄z de Tertia diſt. xv. ibi. Dixit etiam de...

Themistij ait. q. quecumq; sunt in celestibus corpib; et in istis inferiorib; equo ce se habet.

Instantia

Et h; possit instari. qz illa q; in sunt aliq; b; fm candē naturā. nō insunt eis equo ce. et vident esse eiusdē rōnis. H; luciditas inest celestibus et inferiorib; fm vnā naturā. Nam. ij. de aia dicit phis. q. nec aqua fm se est lucida nec aer p se est lucid; sed qm videt eadē nafa i his et in ppetuo corpore.

Solutio.

Rūdeo q; q;uis illa dyaphanitas fm quā inest luciditas celestibus et inferiorib; et q; loq; phis sit eadē analogia vel genere logico. differt tñ genere natural. ppter qd sua identitas non arguit sufficienter ea esse eiusdē rōnis. vel nō esse equo ca que insunt fm eam.

Articulus secundus.

Quantum ad scōm

articulū pmo recitatio quorū dā doctoz opinio nes. q; in hac materia p extrema ptradictōis discordat. Sēdo istaz discordiā tempab; aliquatiter p mediā positōez. Et tertio nō debz ad motiua vtriusq; opiniois extreme.

Opinio q; lumē nō sit forma real

Quātu ad p mū sū qdā solē es doctozel dicētes q; lumē in medio non est forma realis sed intentionalis. qz lumē imediāte cōtingēs pupillā a visu pcepit. s; nlla realis qualitas imediāte posita supra aliquē sensuz pcepit ab illo sensu. qz fm phm sensibile positū sup sensum non facit sensum.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Nihil dat qd nō habet. s; lumē dat colorib; esse intentionale in medio. g. rē. P. qualitas realis remanet in sbiecto in absentia pducentis. sed lumen nō manet in medio absente illumināte. P. forma q; causat ex refractōe radioz incidentium ad aliquod corpus terminatū est intentionalis et nō realis. lumē in medio est h mōi. Ma ior: p; q; alias colores in iride et imago i speculo essent forme reales. P. si lumē ess; forma realis. tūc nō posset p totū mediū multiplicari in instanti. psequētia patz. qz ad introductionē forme realis requirē transmutatio realis ipsi sbiecti. que nō potest fieri naturali ter in instanti. P. falsitas autē psequētis q; us sit nota apud Aristotē et ceteros ppyatheticos. auctor tñ p spectiue tenet q; multiplicatio luminis fiat in tpe. q;uis illud tempus sit impceptibile. quia sicut ipse dicit citius videtur mediuz basis rei visibilis q; extrema videntur. eo q; linea visualis breuior sit ad medium q; ad extrema. P. Sed istud nō valet. quia dato q; illud tempus ess; ipceptibile in vno stadio. in mille tamē stadijs fieret pceptibile. et maxime ab ortu solis vsq; ad oculum nostrum tanta esset duratōis interceptio que nō posset nos latere. P. Probo igit; falsitatē illi; psequētis sic. Quādo cūq; subiectū pfecte dispositum in omi sua parte prensens fuerit agēti sufficienter potēti inducere formam aliquam. tunc talis forma subito inducitur et in instanti. Ita patet. quia duratio temporis nō requiritur nisi vel propter insufficientiam agentis. vel propter insufficientionem subiecti. que quidem dispositio necessario habet fieri per motū et transmutatōez. et per consequens nō sine tēpe. sed aer sere nus presens soli est pfecte dispositus in omi sua parte ad receptōem luminis. et sol est agens sufficiens ad inducendum talem formam. ergo rē. P. in rebus inferiorib; omnis realis forma sensibilis habet contrarium sed lumen nō habet cōtrarium. ergo non est realis forma. Alij autem oppositā partem probant sic. Forma intentionalis nō potest habere effectum realem. sed lumen in medio habet effectum realem. quia calefacit et incendit. radij enim solis refracti super speculo concavo incendunt ignem. Et confirmatur per Anicē. qui ait. q; corpora celestia per lucem ab ipsis deriuatā agunt in hec inferiora. P. forma intentionalis non denominat suum subiectum. non enim aer dicitur coloratus a speciebus intentionalibus colorum que sunt in ipso. sed a lumine aer dicitur illuminatus. P. cum lumen solis sit intentionaliter in nostris sensibus interioribus. si ab eo q; aer solū intentionaliter haberet lumē diceretur luminosus. sequeretur etiam q; cerebruz nostrū a tali luminis intentione diceretur luminosum. His premisis potest distingui de intentionalis. Nam intentionale dicit originaliter a tendo tendis. eo q; ipsum habeat adeo rebile esse q; potentia cognitiua proprie non terminatur ad ipsum. sed per ipsum tendit in alterum. scilicet in obiectum. Et ideo species rerum sensibilium et maxime coloruz pprie sunt intentionales. quia ita visus per ipsas tēdit in colores. et per ipsas videt colores seu res coloratas. q; tamen ipsas nllō mō videt. Lumē autē in hoc uenit cum talibus speciebus. q; per lumē tendim; in colores. In h; tamē lumen differt ab ipsis speciebus. q; q;uis visus nō terminet adeo pprie ad lumē extendens in medio sicut ad colores. qz lumē ppe nō videt nisi ad aliquid terminet. tñ lumen aliq; mō videt. qd d; speciebus dicere nō possum;

Auctor p spectiue

Et ideo species rerum sensibilium et maxime coloruz pprie sunt intentionales. quia ita visus per ipsas tēdit in colores. et per ipsas videt colores seu res coloratas. q; tamen ipsas nllō mō videt. Lumē autē in hoc uenit cum talibus speciebus. q; per lumē tendim; in colores. In h; tamē lumen differt ab ipsis speciebus. q; q;uis visus nō terminet adeo pprie ad lumē extendens in medio sicut ad colores. qz lumē ppe nō videt nisi ad aliquid terminet. tñ lumen aliq; mō videt. qd d; speciebus dicere nō possum;

Cōtra eū.

Sed istud nō valet. quia dato q; illud tempus ess; ipceptibile in vno stadio. in mille tamē stadijs fieret pceptibile. et maxime ab ortu solis vsq; ad oculum nostrum tanta esset duratōis interceptio que nō posset nos latere. P. Probo igit; falsitatē illi; psequētis sic. Quādo cūq; subiectū pfecte dispositum in omi sua parte prensens fuerit agēti sufficienter potēti inducere formam aliquam. tunc talis forma subito inducitur et in instanti. Ita patet. quia duratio temporis nō requiritur nisi vel propter insufficientiam agentis. vel propter insufficientionem subiecti. que quidem dispositio necessario habet fieri per motū et transmutatōez. et per consequens nō sine tēpe. sed aer sere nus presens soli est pfecte dispositus in omi sua parte ad receptōem luminis. et sol est agens sufficiens ad inducendum talem formam. ergo rē. P. in rebus inferiorib; omnis realis forma sensibilis habet contrarium sed lumen nō habet cōtrarium. ergo non est realis forma. Alij autem oppositā partem probant sic. Forma intentionalis nō potest habere effectum realem. sed lumen in medio habet effectum realem. quia calefacit et incendit. radij enim solis refracti super speculo concavo incendunt ignem. Et confirmatur per Anicē. qui ait. q; corpora celestia per lucem ab ipsis deriuatā agunt in hec inferiora. P. forma intentionalis non denominat suum subiectum. non enim aer dicitur coloratus a speciebus intentionalibus colorum que sunt in ipso. sed a lumine aer dicitur illuminatus. P. cum lumen solis sit intentionaliter in nostris sensibus interioribus. si ab eo q; aer solū intentionaliter haberet lumē diceretur luminosus. sequeretur etiam q; cerebruz nostrū a tali luminis intentione diceretur luminosum. His premisis potest distingui de intentionalis. Nam intentionale dicit originaliter a tendo tendis. eo q; ipsum habeat adeo rebile esse q; potentia cognitiua proprie non terminatur ad ipsum. sed per ipsum tendit in alterum. scilicet in obiectum. Et ideo species rerum sensibilium et maxime coloruz pprie sunt intentionales. quia ita visus per ipsas tēdit in colores. et per ipsas videt colores seu res coloratas. q; tamen ipsas nllō mō videt. Lumē autē in hoc uenit cum talibus speciebus. q; per lumē tendim; in colores. In h; tamē lumen differt ab ipsis speciebus. q; q;uis visus nō terminet adeo pprie ad lumē extendens in medio sicut ad colores. qz lumē ppe nō videt nisi ad aliquid terminet. tñ lumen aliq; mō videt. qd d; speciebus dicere nō possum;

ret pceptibile. et maxime ab ortu solis vsq; ad oculum nostrum tanta esset duratōis interceptio que nō posset nos latere. P. Probo igit; falsitatē illi; psequētis sic. Quādo cūq; subiectū pfecte dispositum in omi sua parte prensens fuerit agēti sufficienter potēti inducere formam aliquam. tunc talis forma subito inducitur et in instanti. Ita patet. quia duratio temporis nō requiritur nisi vel propter insufficientiam agentis. vel propter insufficientionem subiecti. que quidem dispositio necessario habet fieri per motū et transmutatōez. et per consequens nō sine tēpe. sed aer sere nus presens soli est pfecte dispositus in omi sua parte ad receptōem luminis. et sol est agens sufficiens ad inducendum talem formam. ergo rē. P. in rebus inferiorib; omnis realis forma sensibilis habet contrarium sed lumen nō habet cōtrarium. ergo non est realis forma. Alij autem oppositā partem probant sic. Forma intentionalis nō potest habere effectum realem. sed lumen in medio habet effectum realem. quia calefacit et incendit. radij enim solis refracti super speculo concavo incendunt ignem. Et confirmatur per Anicē. qui ait. q; corpora celestia per lucem ab ipsis deriuatā agunt in hec inferiora. P. forma intentionalis non denominat suum subiectum. non enim aer dicitur coloratus a speciebus intentionalibus colorum que sunt in ipso. sed a lumine aer dicitur illuminatus. P. cum lumen solis sit intentionaliter in nostris sensibus interioribus. si ab eo q; aer solū intentionaliter haberet lumē diceretur luminosus. sequeretur etiam q; cerebruz nostrū a tali luminis intentione diceretur luminosum. His premisis potest distingui de intentionalis. Nam intentionale dicit originaliter a tendo tendis. eo q; ipsum habeat adeo rebile esse q; potentia cognitiua proprie non terminatur ad ipsum. sed per ipsum tendit in alterum. scilicet in obiectum. Et ideo species rerum sensibilium et maxime coloruz pprie sunt intentionales. quia ita visus per ipsas tēdit in colores. et per ipsas videt colores seu res coloratas. q; tamen ipsas nllō mō videt. Lumē autē in hoc uenit cum talibus speciebus. q; per lumē tendim; in colores. In h; tamē lumen differt ab ipsis speciebus. q; q;uis visus nō terminet adeo pprie ad lumē extendens in medio sicut ad colores. qz lumē ppe nō videt nisi ad aliquid terminet. tñ lumen aliq; mō videt. qd d; speciebus dicere nō possum;

Pe. de aliā
nia q; lumē
sit forma
realis.

Cōfirmat

- 2
- 3

Positio
media.

Et ideo lumen aliq̄ modo potest dici forma intentionalis
 putat h̄z conuenientiam cum talibus speciebus. et aliq̄ modo
 forma realis potest excedere tales species in eo quod ad
 ipsum aliq̄ modo terminat notitia sensitiva. ¶ Potest
 etiam dici quod quodam sunt forme que conueniunt cum for-
 mis suorum efficientium. et quantum ad modum essendi. et
 quantum ad modum agendi. Alię sunt que nec conueniunt
 cum formis suorum efficientium in modo essendi. nec in
 modo agendi. Tertio sunt alię que differunt a suis agē-
 tibus in modo essendi. conueniunt tamen in agendo. puta in
 habendo similem effectum. Pręmo sunt forme simpliciter
 reales. Secundo sunt simpliciter intentionales. Et
 tertio in quantum conueniunt cum rebus potest dici rea-
 les. in quantum ab ipsis differunt potest dici intentiona-
 les. Et ideo lumen in medio in quantum differunt a luce
 de qua deriuat penes modum essendi. puta quod est
 in materia rara et trāsparete. et per hęc hęc esse de-
 bile. nec de se potest permanere abstracta presentia sui
 generatis. lux autem a qua deriuat est in materia
 ipsa et terminata. et per hęc hęc vigorosus et per-
 seuerans esse. ut sic tale lumen potest dici forma in-
 tentionalis. Sed potest tale lumen potest aliq̄
 modo in similem effectum in quo potest suum prin-
 cipium productiuum. licet non cum tanta efficacia
 sicut hęc in principio. sic potest dici aliq̄ modo for-
 ma realis. ¶ Et per hęc potest responderi ad rationes
 vniuersales opinionis. ¶ Ad primam opinionem
 nis dicendum quod lumen coniungens pupillam non vi-
 detur proprie. sed lumen aliq̄ modo refractum ad aliq̄
 corpus terminatum extra pupillam. Etiam ratio est
 aliq̄ modo ad oppositum. quod si ex hęc aliqua species co-
 loris exiens in pupilla non videtur quod est forma
 pure intentionalis. igitur similiter nec lumen
 videtur si esset pure intentionale. sed solum efficitur
 ratio videndi aliud. Ad probationem dicendum quod quod
 vis sensibile coloratum positum supra sensum
 non faciat sensum. quia ipsum est opacum: et ideo
 eclipsaret lumen oculo. sine quo quidem lumen
 oculus nihil potest videre. hoc autem non obstat
 si lumen ponitur coniungere oculum. quia lumen non
 eclipsat seipsum. ¶ Ad secundam potest dici tripliciter.
 Primo quod lumen non est totaliter et vsque qua-
 que forma realis. sed etiam aliquo modo forma
 intentionalis. Secundo quod sic in productione entium realium
 non est necesse quod aliq̄d faciat aliq̄d formaliter tale
 quod ipsum sit formaliter tale. sed sufficit ipsum esse formaliter
 tale. sic etiam in intentionalibus. et ideo dato quod lumen
 esset factiuus colorum formaliter esse intentionale. non
 oporteret ipsum formaliter esse intentionale. sed
 sufficeret ipsum formaliter esse intentionale. quod est
 formaliter quid reale. Tertio potest dici quod lu-
 men est illius intentionalis generationis solum
 causa sine qua non. et color realis est ibi causa pro-

Ad rationes
p̄meopio-
nis.

Ad.1.

Ad.2.

pter quam sic. quia ipse color facit et gignit suam
 similitudinem in medio illuminato. quod
 hoc non potest in medio obscuro. ¶ Ad ter-
 tium dicendum quod maior non est vera de qualitati-
 bus rebus habentibus esse debile in subiectis.
 figura enim in aqua causata ad presentiam sigilli est
 qualitas realis de quarta specie qualitatis. et
 tamen non potest manere absente sigillo. ¶ Ad
 quartum dicendum quod maior non est vniuersaliter
 vera. Nam ex hęc in reflexionibus quod causat
 effectus realis. sicut ad sensum apparet cum
 radij incidentes reflectuntur sup speculo conuexo.
 ex hęc in reflexione realis ignis acceditur
 Etiam quod sic reflectuntur super terram in ca-
 lidis regionibus quod ex talibus refractio-
 nibus accenduntur arbuta camporum. ¶ Ad quintum
 nego consequentiam. Ad probationem dico quod
 subiecto existente vltimate disposito. nulla trans-
 mutatio requiritur duratione pcedens genera-
 tionem eius forme realis in introductionem. sed sub-
 iectum inducitur in instanti. Sed aer serenus
 nullam habet contrariam dispositionem ad for-
 mam luminis. igitur ad presentiam sufficientis
 agentis subito introducit in totum aerem
 presentem tali agenti. ¶ Ad sextum nego
 maiorem. quia figura non habet contrarium
 quod sit realis forma cum sit de quarta specie
 qualitatis. et sit per se sensibilis cum sit vniuersaliter
 de communibus sensibilibus. ut patet. ij. de aia
 ¶ Ad primam alterius opinionis dicendum.
 quod maior solum est vera de tali intentionali quod
 non est aliquo modo reale. sed lumen sic est
 intentionale quod tamen aliquo modo est reale
 ¶ Dicunt etiam quidam quod ille effectus rea-
 lis non est effectus luminis. sed alius virtutis
 adiuere que est in corpore circumstante. sicut
 tonitruum dicitur scindere ratione corporis con-
 iuncti. ¶ Ad secundum dicendum quod lumen po-
 test aere denotare. quod ut est in aere non est pure
 intentionale. ¶ Ad tertium dicendum quod lumen
 in cerebro est solum intentionaliter ideo non
 denominatur ipsum.

Ad.3.

Ad.4.

Ad.5.

Ad.6.

Ad rationes
secunde opi-
onis.

Ad.1.

Ad.2.

Ad.3.

Quantum ad tertium

articulum dicendum quod forme intentionales non
 educuntur de potentia medij. sed lumen quodvis aliquo
 modo potest dici forma realis. magis tamen proprie
 intentionalis quod realis. ideo non educit de po-
 tentia medij. proprie loquendo de hęc in eductio-
 ¶ Nichil potest educi de potentia subiecti nisi
 si per reale alteratos subiecti. sed lumen potest
 produci in stellis et corporibus celestibus. que nullo

Articulus
tertius.
Quere cogi-
tati. v. q. q.
p. si vis.

3 modum inueniunt vel alterant. ¶ Ad. 3.
 4 modum inueniunt vel alterant. ¶ Ad. 4.
 5 modum inueniunt vel alterant. ¶ Ad. 5.
 6 modum inueniunt vel alterant. ¶ Ad. 6.
 7 modum inueniunt vel alterant. ¶ Ad. 7.
 8 modum inueniunt vel alterant. ¶ Ad. 8.
 9 modum inueniunt vel alterant. ¶ Ad. 9.
 10 modum inueniunt vel alterant. ¶ Ad. 10.

3 modo realiter imutant vel alterant. **¶** For me solo numero differetes simul existentes in eadem sbiecto no educunt de potentia sbiecti. sed duo lumina solo numero differenta pnt sil esse in eade pre medij. quia si ponit ex oppo sito videri poterit ambo fm eandem lineam.

Pe. de al uania.

¶ Sed ptra ista conclusionem est qdam doctoz q tenet q no solu lumē. sz etiā ois forma intē tionalis educat de potentia sbiecti. Quia om ne qd in esse pducit. vel creatur. vel generat. sed tales forme no creant. cū a re creata pdu cant. sz generant. et p se sequens de potentia sb iecti educunt. quia omē qd generat de poten tia materie pducit. **¶** Illud qd p agens creatū sit i aliqua materia educat de ea. forme intentionales sūt in medio per agens creatū. **¶** 3° rē. **¶** P. perfectio naturalis alicui sbiecti educitur de potentia ei. sed lumē est perfectō naturalis medij. cum plūs dicat. ij. de ania. **¶** q lumen est acutus lucidi. **¶** P. nulla forma potest esse termin⁹ generatōis sed torū cōposi tū. vt patet. vij. meth. sed qn lumen seu que cūq; alia forma intentionalis generat in me dio. cōpositū nō potest esse terminus gene ratōis illius nisi tales forme educant de po tentia medij. sz rē. **¶** Sed ista nō cludunt igitur ad p̄mum dicendū q nō seqt. illud ge nerat. sz de potentia materie educit. vt patz de lumine genito in celo. solū em illud qd p rea lem materie trāsmutatōem generat seu pdu citur. hoc de potentia materie educit. **¶** Ad secundū dicendū q maior nō est vera. nisi sic fiat qd sui factōz materia talis realiter trāsmutet. Ad tertium et quartū dicendū eodez modo. **¶** Alias sic iuenit. **¶** Ad tertium di cendū q maior nō est vera extendēdo nomē pfectōis nō solū ad reales sed etiā ad formas intentionales. quia licet large z quodāmodo abusue quādoq; dicunt educere de potentia medij. put omē quod recipit in aliquo dicit educatū de eo. tñ pprie loquēdo forme intentō nales nō educunt de sbiecto. sed exp̄muntur et deriuant ab obiecto. nec tñ creant ab obie ctis eo q nō fiant nullo psupposito. **¶** 13° ob iecta que sunt causa effectiua hmōi formarū intentionaliū i generatōe talium formarum necessario psupponūt effectū alteri⁹ agentis. scz sbiectū in q tales forme recipiant. qd non ptingit in actu creatōis. Dato em q grā qn a deo creat psupponat sbiectū i q recipiat. tñ illud sbiectū est effect⁹ eiusdē agentis qd ē gra tie pductiū. **¶** Ad quartū dicendū q licet cōpositū dicat generari seu termin⁹ generatio

nis. ppter h tñ nō seqt formā ppositi sp edu ci de materia ipi⁹ cōpositi. **¶** Na aia rōnalis nō educit d materia. z tñ tot⁹ homo dicit genit⁹ seu termin⁹ generatōis. vt patet. ij. phicoz. vbi dicitur q homo generat hominē et sol.

Quantum ad quat

Articulus quart⁹.

tum articulū dico q due spēs sive forme intē tionales solo numero differetes. ac etiaz due ab oppositis formis deriuare puta spēs albi et nigri pnt simul esse in eadem parte medij. Qui positus duobz corpibz albis fm opposi tionē dyametralis linee. in quacūq; parte talis linee stat hō dirgens visum ad vnū talū cor porum. clare videt ipm. qd esse nō posset nisi spēs vtriusq; albedinis esset in omi parte illius linee. Et eodē mō exp̄muntur si albi z nigri ex opposito ponūt. **¶** Sed istud sunt aliqui doctores directe. z arguūt sic. Potentia vna numero sufficiētē ē actiuata p vna formā nu mero i vna eadē spē. sz i vna parte medij cōna potētia nūero. igit sil nō recipiet nisi vna for mā nūero i vna eadē spē. **¶** P. p idē hz ali qd esse vnū esse. iij. meth. sz p sbiectūz acci dens hz esse. qz accidētis esse est in esse. vt p rē vij. meth. z accidētia nō sunt entia nisi qz sūt entis h ē sbeseu sbiecti. vtz. vij. meth. igit ac cidētia eiusdē spā i eodē sbiecto nūerabūtur nūeratōe sbiecti. z iō exīte sbiecto vno nūero accidētia eiusdē speciei nō pnt esse pla nūero. **¶** P. fm eadē spēs nō diuidit forma nisi ad di uisionē qntitat. sz vna z eadē ps medij nō hz actu diuisā qntitatē. sz rē. **¶** Addūt tñ isti q lz tal forma sive vna nūero actu. tñ ē plures s/ tute. quia sic in formis realibz due forme ex treme pstituūt vna formā mediā. q quis sit vna nūero. est tñ ples s/ tute. sic i intēronalibz ples spēs in eadez parte medij pcurrētēs faciūt vna talē formāz q pnt ambo extremavideri.

Pe. d. alū.

1

2

3

Additio

Cōtra pe.

1

2

¶ Istud stare nō potest. qz tal spēs esset cōposita. z p pns nūq; duceret i cognitiōem alic⁹ extremoz scz albi vel nigri. sed tantūmō viridis vel rubei vel alteri⁹ medij color. cui⁹ oppositū ad sensūz exp̄muntur. **¶** P. alla q sic se hnt q multiplicato nūero suoz agētū ipa mlti plicātur. z sbtractz agētū ipa sbtrahūt ma nente indiuisō z inuariato eozū sbiecto. talia nō numerant numeratōe sbiectoz sed nume ratione agētū. forme intentōnales sunt hu iusmodi. qd p rē p exp̄pentiā. qz qnto pla ob iecta ponuntur circa aliquaz partem medij. tanto plura distincte videntur per eandem

Cōtra pe. Solutio.

Ad. 1.

Ad. 2.

Ad. 3.

Solutio pul crā istānā.

Ad. 4.

Quamuis dicitur...

partem medij. si autem aliqua illoru subtra
hantur. tunc cessant species illorum in hmoi
parte medij. spca tñ ceteroz remanentiuz di
stincte representant obiecta a quibz derivantur.
qd fieri nō posset si om̄s ille spca in ppositōz
vni? species succurrissent. sic iā dicitur doctor po
nit. Ad tres rōnes istoz dicendū q̄ solū
modo dcludit de formis realibz & potentia
sibiēti p reale transmutatōnem educit. qua
les nō sunt forme intentionales. Ad argu
mentū pncipale dicendū q̄ lumē in tali p
ductione est instrumentū ipi? solis. Alias sic
invenit. Ad argumentū pncipale dicen
dū q̄ maior nō est vlt? vera loquēdo de causa
instrumēti. sed nūc ita est q̄ lumē in tali p
ductione est instrumentū ipi? solis. igit sicut
obiectū reale mediāte specie sensibili vel intel
ligibili causat effectū reale in sensu vel intelle
ctu pura actu? sentiendi vel intelligendi. vel
etiā habitum. sic in pposito rē.

Ad tres ra
tōes p̄tri.
Ad p̄nci
pale argu.

Distinctio .xiiij.

Dixit quoqz de
us. rē. Dicimr determinat de p
ductione cozpoz inanimator. Et
diuidit in tres pres. quia pmo mgr tractat d
creatōne celoz. Secdo de creatōe elementoz.
Et tertio de creatione luminariū que sunt or
namēta cozpoz supior. Secda ibi. Sequit.
dixit deus congregent. Tertia ibi. Sequit.
dixit deus fiant. Prima in duas. quia primo
circa materiā celi recitatur duplicem opinione.
Secdo subiugit triplicem questionem. Se
cunda ibi. Querit etiā solet. Et hec in tres fm
q̄ tres mouet questōes. Quaz p̄ma est de ce
li figura & dispositōne. Secda de celi motu et
quietatōe. Tertia de secude dia benedictōne
Secūda ibi. Querit etiā. Tertia ibi. Post
hec queri solet. Sequit illa pars. Dixit re
fiant. Et diuidit in duas. Nam pmo ondit
qua die creata sint celi luminaria. Secundo
ostendit ad qd sint nob vnlia. ibi. Quia igit
celum. rē. Hec est sententia ist? xiiij. di
stinctōis in generali. circa quā in speciali que
ro hanc questionem.

Utrum celum p motuz suū sit causa
effectū istoz inferoz. Et videt
q̄ nōn. quia sequeret q̄ om̄es effec
istoz inferoz necessario eueniret. consequētia
patz. quia postea necessaria causa & vniformi
sequit effectus necessarius & vniformis. ḡ rē.

Contra. cōmentator. xij. meth. ait q̄ calo
res geniti ex calozibz stellaz generātes quā
libet spēm speciez in animalibz habent mēsu
ras p̄prias illi? calozis ex quātitatibz motuū
stellaz & dispositōibz eaz ad inuicē in p̄p
quitate et remotōe. Dic quattuor sunt vi
denda. Primo vitū motus celi sit ipi celo
naturalis. Secundo de eo quod queritur
Tertio vitū habeat influentiā sup liberum
arbitriū. Et quarto vitū aliquod celū ha
beat influentiā realem in hec inferiora nō ob
stante q̄ ipm immobile pmaneat.

Quātum ad primū

Articulus
pmus

p̄mito pmo vniā distinctōem. ex qua secūdo
eliciā duas pclusiones. Distinctio talis ē
q̄ motū celi esse naturalem ipi celo dupliciter
potest intelligi. Uno mō q̄ p tanto dicat
ralis motus ipi celo naturalis. quia fit a for
ma intrinseca et naturali ipsius celi effectiue
Alio mō q̄ ipm celum nafalez habitatē
habeat ad talē motū. Duo ad p̄mum mē
brum istius distinctōis pono pclusionēne
gatiuam. quo ad scdm pono affirmatiuam.
Primā pclusionem probō sic. Si motus
celi esset effectiue a forma sibi intrinseca et na
turali. vel hoc esset. p tanto. quia pncipiū ta
lis motus esset forma cozpozitatis ipsi? celi.
vel q̄ ipsa intelligentia quam dicimus mo
torem celi esset coniuncta ipi celo fm esse sibi
dando esse animatū. et per sequens moueri.
sed nec sic. nec sic. ḡ rē. Maior p̄tz. minoz
p̄bo. quia si primo modo. tūc vel celum nūqz
moueretur. vel moueretur in instanti. Nam
omne tempus requisitū in motu. vel requi
ritur propter resistentiam mobilis ad moto
rem. sicut in motu animalium. vel propter re
sistentiam medij. sicut in motu grauium et
leuium. Sed in motu celestium nulla est re
sistentia medij. vt se patet. nec esset resister
tia mobilis ad motorem. quia sola materia
nō facit in talibus aliquam resistentiam.
sicut apparet de graui quod i vacuo vbi nul
lam haberet resistentiā medij moueretur ut
in stanti. sed isto posito nō esset maior resi
stentia mobilis ad motorem in celo q̄ sit in
ipso graui. Nec potest dari secundum : pura
q̄ intelligentia quam appellamus motorem
celi sit forma sine anima celi. nam cum intel
lectus & volūtas ipsius intelligentie fundent
immediate in essentia eius. igitur si intelligē
tia formaliter p essentiā suam. esset coniuncta

Prima cō
clusio

ipm celum non conuertit celum in motum
sed melius dicitur. p̄pter quod oportet
retineri q̄ motus celi moueri mediante ali
qua organo communi & facto videmus
in nobis ut nō p̄p̄riū. et per consequens
motus celum nō p̄p̄riū. q̄ vlt? mō
dicitur motus ipi celo naturalis
Quo ad p̄mum mēbrum istius distinctōis
pono pclusionēne gatiuam. quo ad scdm pono affirmatiuam.
Primā pclusionem probō sic. Si motus
celi esset effectiue a forma sibi intrinseca et na
turali. vel hoc esset. p tanto. quia pncipiū ta
lis motus esset forma cozpozitatis ipsi? celi.
vel q̄ ipsa intelligentia quam dicimus mo
torem celi esset coniuncta ipi celo fm esse sibi
dando esse animatū. et per sequens moueri.
sed nec sic. nec sic. ḡ rē. Maior p̄tz. minoz
p̄bo. quia si primo modo. tūc vel celum nūqz
moueretur. vel moueretur in instanti. Nam
omne tempus requisitū in motu. vel requi
ritur propter resistentiam mobilis ad moto
rem. sicut in motu animalium. vel propter re
sistentiam medij. sicut in motu grauium et
leuium. Sed in motu celestium nulla est re
sistentia medij. vt se patet. nec esset resister
tia mobilis ad motorem. quia sola materia
nō facit in talibus aliquam resistentiam.
sicut apparet de graui quod i vacuo vbi nul
lam haberet resistentiā medij moueretur ut
in stanti. sed isto posito nō esset maior resi
stentia mobilis ad motorem in celo q̄ sit in
ipso graui. Nec potest dari secundum : pura
q̄ intelligentia quam appellamus motorem
celi sit forma sine anima celi. nam cum intel
lectus & volūtas ipsius intelligentie fundent
immediate in essentia eius. igitur si intelligē
tia formaliter p essentiā suam. esset coniuncta

Ipsi celo. tunc non contingeret celum in moueri do immediate per intellectum et voluntates. sed mediante essentia. propter quod oportet ret intelligentia mouere celum mediante aliqua organica virtute. sicut de facto videmus in nobis de anima rationali. et per consequens motus celi non posset perpetuari. qz virtus imediante motu a ipsius celi necessario lassaretur.

Cōfirmat

Et cōfirmatur. quia forma intellectualis immediate cōiuncta corpori per essentiaz tenet infimū gradum in genere intelligentiaz. igitur celum nō differt specie ab homine. q̄a non possent dari due species cuius vtriusqz forma teneret gradum infimū in genere intelligentiaz.

Aurcolus

In ista materia quidam doctor multum dubie loquit. attamen quantum ex dictis suis apparet magis videt affirmare q̄ intelligentia sit anima corporis celestis viuificans ipm. et q̄ nō solum vniatur sibi p̄ motum sicut figulus ungitur rote. **Et hec vt dicit non vident a fide dissonare.** sed magis videtur sequi ex his que fides tenet. Quia celū est causa aliquid aīatorū et ipsa est in esse conseruat. quod facere non posset sua corporeitas.

1

1 **¶** probat ipse idem sic. quia in celo apparent virtutes. que non possunt reduci in corporeitate celi. **¶** Dicitur em̄ habere specialem virtutem cū ipsum sit centrum. et occidens sinistrum.

2

2 **¶** Item aliqua virtus est in polis. polis em̄ articus trahit acum vt apparet in experimento nautarum. **Et alia est virtus eiusdem stelle cum fuerit in alia et alia domo. igitur necesse est vt dicit iste doctor q̄ tales virtutes deriuentur a celo in virtute anime sibi vnite.**

3

3 **¶** si non. tunc corpus celeste non esset corpus physicum sed mathematicum. quia non esset in eo principium naturale.

4

4 **¶** aliter non apparet quomodo spūs celestes possint mouere corpus celeste. **¶** Et istud dicit esse de intentione cōmentatoris et Aristotelis. Dicit em̄ cōmentator in de substantia orbis q̄ corpus celeste est materia animarum celestium. **Et in eodem libro ait. q̄ corp⁹ celeste est simplex et nō transmutabile ab alio quo extrinseco. ideo nō indiget in suo esse anima sensibili. nec imaginatiua. sed tm̄ indiget anima mouente in loco.** **Et. xij. metaph. ait. q̄ bene apparet corpora celestia esse animata. et q̄ non habent de virtutibus anime nisi intellectum et virtutem desideratiuaz que mouet in loco.**

Instantia

¶ Et si dicitur isti doctori q̄ sol et luna et cetera corpora celestia rationabiliter possent adorari. si isto modo quodlibet co-

rum viueret per formam ipsam intrinsece informatam que esset sanctus et beatus angelus

Solutio.

¶ Ipse precise respondet his verbis. q̄ antiqui adorantes soles et stellas ydolatre erāt. qz eis ratione p̄mi p̄ncipij tribuebant. **Et iste idem doctor questione immediate sequenti scilicet questione vltima. xij. distinctio. ij. libro sententiarū circa finem illius questiois ait. q̄ concedi potest q̄ corpora celestia sunt animata aliquantulum et sunt animalia. sed equiuoce cum animalibus que sunt hic inferius.**

Aurcolus

¶ Sed ista dicta non videntur esse vera. quia quicūqz angelus celum sic informaret. ille nunqz posset esse in vno loco cōmuni ceteris beatis. puta in celo empyreo. Nam si vnqz tale celū intraret. tunc vel corpus informatum per ipsum secum traheret. vel si tale corpus dimitteret. sic corrumperetur tale compositum ex angelo et corpore celesti. quorum vtrūqz absurdū esse videtur.

1

¶ **¶** Damascenus libro secundo. capitulo sexto ait. Nullus animatos celos vel luminaria existimet. inanimati sunt enim. **¶** **¶** commentator. vij. metaphisice dicit q̄ in corporibus celestibus non est res animata. quia illic nō est aliquid quod animetur per animā. vel quod viuat per vitam. **¶** **¶** Et idem cōmentator. ij. ce. et m̄. ait de ipsis celozum motoribus. De forme sunt abstracte fm̄ esse.

2

¶ **¶** Ad primum igitur motuum istius doctoris dicendum. q̄ celum quous non sit formaliter viuū et animatum. proprie loquendo de viuo et animato. quia tamen influentiaz suam dirigit huc inferius in virtute intelligentie ipsam mouentis que vere viuunt. ideo potest esse causa viuorum et animatorū. Sicut enim semen deicium ab animali viuo qz agit in virtute animalis viuū causat animal viuū. sic rē. Est enim celum quasi quoddam vniuersale seminarium ipsius dei respectu omnium inferiorū. quod quidem seminarū ad suū opus exequendum applicatur quadā ordinatione diuina mediante motu causato ab ipsis angelis.

3

Solutio

rōnum

Ad. 1.

¶ **¶** Ad secundū dicendū q̄ p̄pter huiusmodi varietatē virtutū quā videm⁹ in partibus celi nō oportet nos dicere celū p̄prie animatum. **¶** **¶** Na sepi⁹ cōtinuat q̄ vn⁹ lapis cōtinu⁹ est alterius virtutis in vna parte sui q̄ in alia parte. **¶** **¶** Ego em̄ ipse vidi q̄ calamita traxit ferrum in vna sui parte. et in multis alijs suis partibus penitus nihil traxit. **¶** **¶** Et per hoc etiam patet ad tertium argumentū. **¶** **¶** Ad quartū dōz q̄ corp⁹ celeste n̄ debet dici mathematicū

2

Ad. 2.

Ad. 3.

Ad. 4.

quis nō sit pprie animatū. quia multis q̄li/
 rarijs videm⁹ corpus celeste esse iunctū. ma/
 thematicū aut corpus abstrahit ab om̄i qua/
 litate. Qūo aut in celo sit p̄ncipijs naturale
 respectu motus celestis. patebit in seq̄nti con/
 clusione. **A**d q̄ntum dicendū q̄ quis in/
 telligentia nō sint imerie corporibz celoz for/
 maliter. tñ p̄ intellectū et volūtate p̄nt moue
 re orbz. vt superius declaraū dist. viij. illi se/
 cūdi sententiāz. **A**d dicta cōmentatoris et
 ceteroz p̄hoz dicendū. q̄ ip̄i appellabāt q̄nq̄
 intelligentiā animā celi. p̄pter maximā p̄por/
 tionē quā cōsiderabāt in intelligentiā motricem
 habere ad suū mobile. **A**d dicēdū etiā celū vi
 uere p̄ talē intelligentiā. q̄ motū p̄mū qui est
 vitae in entibz. vt dī. viij. p̄hoz. recipiebat
 celū ab ip̄a intelligentiā. Et iā om̄is mot⁹ ali
 q̄ mō dī opus vite. int̄m q̄ etiā aque semp in
 motu exites dicūt aque viue. stantes s̄o di/
 cutit motus. **A**d dicta etiā p̄hoz h̄ nō sūt ad
 p̄positū. cū mō xp̄iane fidei volum⁹ ista trā/
 ctare materiā. q̄ ip̄i p̄h̄i posuerūt motū eter/
 nū. nec aliquod incōueniēs reputassent ip̄as
 motrices orbū nūq̄ intrare celū empyreum
 p̄ sua beatitudine saltē accidentali cumulāda
 q̄ ip̄i tale celū nō posuerūt. **A**d fideles igit q̄
 fm̄ fidem xp̄ianam in celo empyreo asserit cō/
 grūgan post dicē iudiciū vniūsitatē oim̄ beato
 rū tam hoim̄ q̄ angeloz. aliter debent loqui i
 hac materiā q̄ p̄h̄i ec̄ dato q̄ p̄dicta opio fuis
 set p̄hoz. **N**ec valet ista responsio qua sol/
 uit ad instantiā. q̄ quis fm̄ illā solutōez nō
 liceret adorare celū adoratioē latrē. posset tñ
 adorari adoratioē dulciē. que adoratio exhibe
 tur rebz sanctis q̄ sunt citra p̄mū p̄ncipiū.
Secūdo dico q̄ motus celi est sibi cōna/
 turalis. inquantū celū naturalē h̄z inclinatio
 nem ad talē motū scz circularē. Nam sic mo/
 tus sursum est naturalis ip̄i graui. et motus
 naturalē habent inclinatioē ad centru. et leuia
 a centro. sic celū eo q̄ nec graue sit nec leue na/
 turalē videt habere inclinatioē ad moueri cir
 ca centru. Unde vt maiorē habitatē haberet
 ad talē motū. scz circularē. iō figurā sphericam
 tribuit sibi dī. **A**d. quicquid est a causa sup̄
 riori fm̄ cōmentatorē h̄ est rebus naturalē. p̄
 h̄ em̄ saluat cōmentator q̄ s̄pera ignis nō mo/
 uet violenter circulariter. quia nullū violentū
 p̄petuū. sed naturaliter vt ait mouet circula/
 riter. eo q̄ h̄ sibi cōperat p̄ cam sup̄iorē. Sed
 motus celi actiue est a causa sup̄iori. scz ab ip̄
 sa intelligentiā et ab ip̄o deo. Nam intelligen

Ad y
 Ad aucto
 ritates.

Seda cō/
 clusio.

1
 2

tia mouet a deo ad hoc vt moueat orbz. **U**n
 de deo dī. xij. meth. Mouet autē vt desidera/
 tum et amātū. scz ip̄as intelligentias. q̄ mote
 a deo vt desiderantes et amantes. vltimus mo/
 uent ip̄os orbz. igit etiā vt sic motus celi p̄
 dici naturalis ip̄i celo. **S**ed etranū ist⁹
 conclusio videt tenere quiddā doctoz. Et p̄/
 bar tripliciter q̄ motus celi naturalis dici nō
 possit. **P**rime sic. Natura corporis simpli/
 cis inclināt ad vnū motū simplicem. sed i celo
 nō est vn⁹ motus tm̄ sed plures. quia ibi sūt
 motus oppositi. cum motus p̄mū mobilis sit
 ab oriente in occidentem. motus vero planēta/
 rī econtrā. **S**ecūdo sic. Natura est naturalis
 ex cōnaturalitate mobilis ad terminū. cū igit
 tur locus sit terminus mot⁹ localis. igit q̄uis
 cōnaturalitas mobilis possit causare motum
 naturalē ad locū. nō tm̄ potest causare motū
 in loco. **S**i mor⁹ celi esset naturalis. q̄es
 in eodem loco esset violenta. sed q̄scit quod est
 fallium. quia in fine mūdi cuz cessabit celum
 a motu esse in deteriora dispositiōe q̄ nunc.
 quod nō est ponendū. **I**ta nō cludunt
 igit ad p̄mū dicendū ad minorē q̄ sic in celo
 sunt plures motus sic sunt plura mobilia. et
 sicut in ip̄is mobilibus est p̄uenientia et diffe
 rentia. sic etiā in motibz. Cōueniāt em̄ om̄ia
 mobilia celestia in hoc q̄ habent qualitatē
 neutriā puta que nec est grauitas nec leuitas.
Et ideo om̄is motus celestiu mobiliū i hoc
 p̄ueniunt q̄ sunt circulares. Eadem tm̄ mobi
 lia differūt inter se fm̄ aliquas pprias corūz
 qualitates et dispositiōes. et fm̄ h̄ etiā non ob
 stante iam dicta celestiu motuū p̄uenientia.
 ip̄i tm̄ possunt differre inter se. **A**d secūdū
 dicendū q̄ quis cōnaturalitas mobilis ad lo
 cum nō causet motū in loco loquendo de mo/
 tu recto. bene tm̄ causet motū circularē i loco.
Ad tertū nego consequentiā loquendo de
 motu circulari. quia talis motus nō est ad lo
 cum. sed est in loco. et ideo in eodem loco in
 quo naturaliter mouetur. cessante motore ab
 operatōne naturaliter quiescit. Quia sicut ce
 lum nunc p̄pter qualitatem neutriā nec mo/
 uetur ad centru nec a centro sed circa centru.
 sic p̄pter eandem qualitatem cessante motore
 ab actu mouēdi quies eius naturalis nec erit
 in centro nec sup̄ centru sed circa centru

Quātum ad secun
 dum articulu; pono tres breues conclusiones.
Prima est. q̄ celum habet actōem realem.

Durādu

Cōtra du
 randum
 Soluō
 Ad. i.

Ad. 2

Ad. 3.

Articulus
 secundus.
 Prima cō
 clusio

in inferis. **D**istinctio nō indiget
 ea p̄tione. **C**onsequenter multas rētas al
 ternas p̄tione. **P**rima p̄tione in nullū aliū agm̄
 aduētiū. **S**ecunda p̄tione in ip̄um celum. **E**rgo rē
Prima p̄tione rētas p̄tione ip̄s altitudo
 est cōueniens p̄tione in ip̄a altitudo.
Secunda p̄tione rētas p̄tione ip̄s altitudo
 est cōueniens p̄tione in ip̄a altitudo.
Tercia p̄tione rētas p̄tione ip̄s altitudo
 est cōueniens p̄tione in ip̄a altitudo.
Quarta p̄tione rētas p̄tione ip̄s altitudo
 est cōueniens p̄tione in ip̄a altitudo.
Quinta p̄tione rētas p̄tione ip̄s altitudo
 est cōueniens p̄tione in ip̄a altitudo.
Sexta p̄tione rētas p̄tione ip̄s altitudo
 est cōueniens p̄tione in ip̄a altitudo.
Sexta p̄tione rētas p̄tione ip̄s altitudo
 est cōueniens p̄tione in ip̄a altitudo.
Sexta p̄tione rētas p̄tione ip̄s altitudo
 est cōueniens p̄tione in ip̄a altitudo.
Sexta p̄tione rētas p̄tione ip̄s altitudo
 est cōueniens p̄tione in ip̄a altitudo.

In ista inferiora. Ista conclusio non indiget multa probatione. Quia quotidie multas reales alterationes percipimus. quas in nullum aliud agens reducere possumus quam in ipsum celum. ergo etc.

2 **P**rimo effectus reales operari ipsi astris est demonstrative probatum in ipsa astrologia.

3 **S**icut omnis motus reducitur in movens immobile. sic omnis corporalis alteratio reducitur in alterans imalterabile: sed ipsum celum simpliciter et commutative est primum alterans inalterabile. etc.

4 **P**rimo quod habet causalitatem super nobilissimam speciem rerum inferiorum ab illo non potest negari causalitatem respectu inferiorum. celum est huiusmodi. quia habet causalitatem super hominem quod est nobilissima species inferiorum. dicitur enim. ij. philosophicoz. quod homo generat homines et sol. etc.

Secunda conclusio.

1 **S**ecunda conclusio est. quod motus celi non est ipse celo per se ratio agendi in ista inferiora. Quia illud quod est per se ratio agendi semper ponit ipso agente aliquam formam absolutam habentem esse permanentem in ipso agente. sed motus celi nihil tale ponit in ipso agente scilicet celo. Nam si poneret huiusmodi formam in celo. vel talis forma esset substantialis: tunc motus celi esset generatio. vel accidentalis. et tunc vel esset alteratio si talis forma esset qualitas. vel augmentatio si esset quantitas. sed celum nec alteratur nec augetur. etc.

2 **I**llud quod est formaliter successivum non potest esse ratio producenti illud quod est formaliter permanente. sed motus celi est formaliter successivus. ea que producit per celum sunt formaliter permanentia. sicut patet in istis rebus inferioribus a celo productis. Minor est nota. Propter maiorem. quia cum causa non sit minoris permanentie quam effectus impossibile esse videtur quod illud quod est per se ratio producenti aliter sit formaliter successivum. dum ipsum productum est vere res permanentis.

Tertia conclusio.

1 **T**ertio dico quod motus celi non est causa si nequa non seu necessario requisitus quantum ad omnem operationem quam celum habet in ista inferiora. Quia dato quod sol staret in medio celi nec aliquid corpus celeste moveretur adhuc sol inferiora illuminaret. et reflectendo radios suos super terram vere et realiter calefaceret. quia ex quo calor generatur ex reflexione radioz solarium super terram. ut in libro celi et mundi. et radij non minus sed magis reflecterentur si sol fixus staret quam nunc cum mobiliter transit. non possumus videre quin cessante motu celi sol realiter possit calorem generare.

2 **C**elum empyreum reales habet influentiam in hec inferiora. ut patet in articulo. iij. et tunc non quod movetur. igitur pari ratione et ceteri celi non possunt habere reale actio-

nem. **P**rimo corpus corruptibile manens in motu potest habere actionem realem. etc. et corpus incorruptibile cuiusmodi est celum. non patet. antecedens ad sensum apparet de ipso adamante. quod manens penitus immotus trahit ad se ipsum ferrum. et ignis manens in eodem loco calefacit omnem sibi approximatum. Nec valet si dicitur hoc facit presupponendo motum celi. quia articulus parisienensis dicit. dicere quod ignis non possit comburere stupam sibi approximataz stante motu celi. error.

Thomas dicit potentia dei.

3 **S**ed istam conclusionem sunt quidam ruerendi doctores qui ponunt quod si celum non moveretur nullo modo posset agere actum reale in ista inferiora. quis sibi posset cooperere actum spiritum puta illuminare. Dicentia doctor ceteris quod calante actum ipsi in intelligentia ita quod non amplius moveatur celum. oportet quod cesset actum corporis celestis respectu inferiorum. et hoc loquendo de illa operatione que est realis transmutatio. et cessante tali operatione corporis celestis oportet quod cesset operatio elementaris. quia celum agit in virtute intelligentie ipsius moventis. inferiora vero agunt in virtute celi. etc.

1 **I**stud aliquid istorum doctorum confirmat sic. Conditio primi principii non cooperitur ipsi celo. sed agere non motum est conditio primi principii. quod celum non potest habere reale actum nisi moveatur. **P**rimo in unoquoque genere est causa omnium ceterorum illius generis. sed motus celi est primum omnium motuum. ut patet. viij. philosophicoz. Cum igitur cessante causa cesset effectus saltem quo ad suum fieri. igitur cessante motu celi non poterit fieri aliquid motus in rebus inferioribus.

Thomas dicit potentia dei.

Thomas dicit potentia dei.

Contra eum.

2 **S**ed isti non obstantibus teneo primam conclusionem maxime propter articulum iam dictum plus excoicatum. quem nescirem bene glossare pro ista secunda opinione. **I**gnis infernalis cessante motu celi agere naturaliter in corpora damnatorum. Un magis reputo dei miraculum quod huiusmodi corpora non incinerantur et dissoluntur. quam quod ab igne comburuntur. Primum enim est supernaturalis. secundum autem naturale. non obstante motu celi cessante.

Contra eum.

3 **A**d primum eorum motuum dicitur. quod celum non agit in virtute intelligentie quantum ad qualibet sui operationem quia sic isti met dicunt celum potest hec inferiora illuminare cessante operatione intelligentie. sed intelligentia radioz solarium et reflexio est causa caloris et incendij. quod quo ad reale operationem etiam reale non dependet ab intelligentia. **A**d secundum dicitur. quod agere non motum localiter non est primum principii conditio. sed agere sic non motum puta quod non presupponat aliquam influentiam cause superioris.

Contra eum.

Contra eum.

4 **P**rimo modo multe creature agunt non motu. ut apparet de adamante. Sed secundo modo nulla creatura agit non motu. quia omnis creatura agit

5

Quam ad secundum...

aliquo modo alterat per influentiam cause superioris. Et ratio est 3 facientes ea. quia per eandem formam probaretur quod sol non possit illuminare sic quod non possit transmutare. cum tamen isti ponantur sic de necessitate ponere coguntur per variationem ysaie prophete quod celum ante motum celi erit lumens lune sicut nunc est lux mens solis. et lumens solis septempler. Ad tertium dicitur ad maiorem quam primum in genere est causa ceterorum non quantum ad esse simpliciter et absolute. sed quantum ad esse mensuratum. sic igitur cessante albedine que est primum color mensurans omnem alium colorem. non oportet omnem alium colorem cessare simpliciter. sed solum cessare quantum ad esse mensuratum quod ceteros colores comperit per albedinem secundum modum quem videmus penes istum cursum rerum colorum. sic in proposito etc. Et si dicitur quod dicta philosophorum sunt 3 me quod ad ista conclusiones. Rursum deo dupliciter. Primo quod philosophus in isto non multum curat. quia ipsi crediderunt quod impossibile esset motum celi cessare. equa enim facilitate recederet philosophus totam mundi machinam destrui sicut motum celi cessare. quia frustra secundum eum esset ipsum celum si non moueretur. et frustra esset angelus sine intelligentia si non moueretur. Deus autem et natura secundum philosophum non possunt aliquid facere frustra. Secundo dico quod supposito per impossibile apud philosophum quod celum maneat cessante motu. et sol et luna et stelle illuminent hec inferiora. philosophus non negaret actores reales ab ipso celo. quous negaret nouitate et variationem actionis realis. Optic enim habet dicere quod sicut sol philosophus illuminaret istud elementum et nunquam ab eo recederet. sic semper calefaceret et per causa ree esset et nunquam hyeme. Propter hoc secundo de generatione cum philosophus ostendisset cursum solis in circulo zodiaci esse causam tonitruum varietatem in istis inferioribus. tandem circa finem addit. quod idem manens idem semper facit idem.

Instantia Solutio

Articulus tertius. Prima conclusio

Quantum ad tertium

articulum pono duas conclusiones. Prima est quod celum non potest directe agere in liberum arbitrium. Quia res pure corporalis non potest directe agere in rem simpliciter spirituale. sed celum est res simpliciter corporalis. voluntas autem siue liberum arbitrium est res simpliciter spiritualis. 2. Nullum pure passiuum est liberum. sed si celum directe ageret in liberum arbitrium. tunc liberum arbitrium respectu talis actionis esset pure passiuum et sic liberum arbitrium non esset liberum. quod est contra dictum. minor est nota. patet etiam maior. quia in libertate pure passiuum non est pati vel non pati. sed necesse est ipsum pati cum foris agens diu recte ipsum attingit. 3. Per puris naturalibus

nec laudamur nec vitupamur. ut patet in ethicis sed si celum directe ageret in liberum arbitrium. tunc actus liberi arbitrii essent pure naturales. igitur factibus liberi arbitrii nec esset virtus nec vicius. et per consequens nec ipsa debere puniri necque pena. quod est contra fidem. Per primum rationem patet quod falsa est quedam opinio que ponit quod corpus celeste directe agit in liberum arbitrium. quia cum omne quod recipit ad modum rei recipientis recipiat. id est talis actus quous necessaria sit ex parte agentis. liberum tamen recipit in libero arbitrio. et per consequens non impedit liberam eius actionem. Ex duobus vero alijs rationibus patet. quod adhuc falsior est illa antiqua opinio que ponit quod celum sic directe agit in liberum arbitrium quod ipsum necessitat in sua inclinatione secundum necessarium motum celi. Das etiam ambas opiniones simul refellit aristoteles. in 7. de anima dicens. quod iste qui dicit voluntatem hominis augeri ad primum. id est subiectam esse directe tempori et per consequens motui ipsius celi talis dicit intellectus esse sensus. quod si voluntas esset immediate subiecta motui celesti tunc voluntas esset appetitus sensitivus quo posito sequitur intellectus qui est virtus cognitiua non dens volutari et esset sensus qui est virtus cognitiua non dens appetitus sensitivus. Sed contra philosophum posset instari sic. Sicut se habet mobile ad mobile. sic motor ad motum. sed mobile celeste immediate habet directam actionem in corpus humanum. ergo motor celestis directe agit in animam humanam que est motor corporis humani. Sed secundum philosophum intelligentia non potest mouere ad aliquam formam nisi mediante motu celestis corporis. ergo celeste corpus directe et immediate agit in animam humanam. Rursum deo quod ista argumentatio non plus concludit nisi quod celum habet directam influentiam in vires inferiores ipsius anime secundum quas anima immediate mouet corpus. et hoc conclusio mea non negat. sed negat celum directe agere in liberum arbitrium quod se tenet ex parte intellectus et voluntatis qui sunt potentie superiores ipsius anime a deo immediate create. et non educte de potentia materie. sic potentie organice sensitivae et motiue. Secundo dico quod in directe celum potest agere in liberum arbitrium. Nam cum appetitus sensitivus et appetitus intellectivus radicaliter prius sint in nobis sicut dicitur de ratione connexi in eodem stipite. ut patet in 1. de anima. deo celum directe immutans sensitivum appetitum. aliquo modo et in directe etiam agit in appetitum intellectiuum. et per consequens in liberum arbitrium ipsum alluciendo secundum imutationem virtutis sensitivae. Nec mirum. quia isto modo etiam res alie. puta albus et potus. vires sensitivas

Contra opinionem dicitur opinio.

Contra aliam opinionem.

Instantia

Solutio

Secunda conclusio.

Dist.

Instantia ad tertium
 Instantia ad quartum
 Instantia ad quintum
 Instantia ad sextum
 Instantia ad septimum
 Instantia ad octavum
 Instantia ad nonum
 Instantia ad decimum
 Instantia ad undecimum
 Instantia ad duodecimum

Quantum ad quartum
 Instantia ad quartum
 Solutio ad quartum
 Instantia ad quintum
 Solutio ad quintum
 Instantia ad sextum
 Solutio ad sextum
 Instantia ad septimum
 Solutio ad septimum
 Instantia ad octavum
 Solutio ad octavum
 Instantia ad nonum
 Solutio ad nonum
 Instantia ad decimum
 Solutio ad decimum
 Instantia ad undecimum
 Solutio ad undecimum
 Instantia ad duodecimum
 Solutio ad duodecimum

inflamantes possunt agere in liberum arbitri-
um. quāvis indirecte. omnes tamē tales mo-
tus gratia dei coopante libertate a deo nobis
cōmunicata possumus superare. iuxta q̄ ait
p̄tholomeus. Sapiēs dominabit̄ astris per
sapientiam. Propter qd̄ ait Dam. ij. li. c. vij.
Nos autē liberi arbitrii a conditore facti. exi-
stimus domini nostrorū actū. si em̄ ex astro-
rum allatione agimus omnia s̄m necessitatez
nec virtus nec vitii seu malicia est in nobis.
Decille.

Articulus
quartus.

Quānus ad quartū

articulū teneo conclusionē affirmatiuā. qz ce-
lum empyreū habet influentiā in hec inferio-
ra. ergo aliquod corpus immobile habet influ-
entiam in hec inferiora. consequētia patet. qz
celū empyreū est corpus immobile. vt patet ex
dictis superius. Dist. ij. q. ij. art. 1. Antecedēs
p̄b. quia si nō. tunc vniuersum nō esset ordi-
nate dispositū. sequens est incoueniens. vt
patet. xij. metaphisice. p̄b. sequentiā. qz il-
lud cui⁹ partes nō sunt cōnexę nisi s̄m super-
ficialē contactū. illud nō est ordinare disposi-
tum. sed posito q̄ celū empyreū nō habeat re-
alem influentiā in corpora que sunt infra ip̄m.
tunc solūmodo coniungetur eis s̄m superficialē
tractū q̄ zc. ¶ S̄ oppositū istū? asserit qdā
venerabilis doctori suo scripto. Dist. ij. secun-
di libri sententiarū. qz coipsū q̄ celū empyreū
nō mouet non potest sibi cōpetere aliqua rea-
lis influentiā in cetera corpora. qz corp⁹ non
agit nisi per motū. ¶ P̄ arguit quidam aliq̄
sic. Anima celi nō habet aliquā influentiā
in corpora ista inferiora nisi per motum. ergo
nec aliqd̄ corpus. sequentiā patet. quia s̄m
Aug. in multis locis sup̄ Ben. substantia spi-
ritualis p̄stantior est omni corpore. Antecedēs
ponit in cōmento tertię p̄positiōis libri d̄ cau-
sis. ¶ P̄. talis influentiā non posset recipi in
istis inferioribz nisi prius reciperet in corpo-
ribz celestibz que mediant inter celū empyreū
z ista inferiora. sed celestia corpora nō possunt
recipere istam influentiā. ergo nec ista inferio-
ra recipient eam. ¶ Item forte p̄tra rationez
adductā p̄ cōclusionē dicet. q̄ illa corpora que
sunt ad aliū z ad aliū statū ordinata. nō opor-
tet esse cōnexa nisi s̄m superficialē contactū.
s̄z celū empyreū est ordinatū ad statū patrię.
z aliq̄ celi ad statū vie. ergo zc. Maior est no-
ta. S̄z minor quantū ad primā sui partē pa-
tet ex dictis superius. Dist. ij. Patet etiā quātū

Thomaa
i septo dis-
i. tñ oppo-
sitū tenet i
p̄ma pte.

Alij ad id

3

Instantia

4

ad secundā partē. qz celi ordinant̄ ad genera-
tionem istoz inferioroz que solū est necessaria
p̄ statū ipsius vie. ¶ Sed ista non cludūt
qz aut celū empyreū agit in seipm. aut in alte-
rum. Ista patet. qz nulla res penit̄ desituit
a p̄pria operatione. vt ait cōmentator. Item
s̄m dyonisiū z damascenū. Ista tria sunt in
qualibet re distincta. s̄. substantia virt⁹ z opera-
tio. Ex quibz apparet q̄ celo empyreo conue-
nit operatio seu actio. agit ex sufficienti diuisi-
one dicet vel agere in se vel in alterz. Sed p̄-
mum dari nō potest. qz nullū corp⁹ est supra
seipm z uersū. sed omē qd̄ agit in seipm est
supra seipm z uersū. igit̄ dabit̄ secundū. z h̄
est p̄sens p̄positum. ¶ Ad primū dicendū
q̄ nec illa sequētia ualēt. nec eius probatio.
quia tpe Josue sol nō mouebat p̄ spaciū vni-
us diei. z tamen habuit realem influentiā i ista
inferiora. alias ista uiuentia hic inferius fuisset
morta. Itē adamas non motus trahit
ferrū. ¶ Ad secundū dicendū q̄ quānus aīa
celi agit i ista inferiora mediāte motu. ille tñ
mor⁹ nō est in illa anima subiectue ita q̄ ip̄a
moneat. Sic dato q̄ celi empyrei influentiā
perueniat ad ista inferiora mediāte motu celi
ex hoc tñ nō conincit̄ q̄ celū empyreū moueat
¶ Forte dicet q̄ si celū empyreū agit mediā-
te motu celi. tūc dependet a celo cuius opposi-
tum ego dixi superius. Dist. ij. ¶ Respondeo q̄
quānus agentia inferiora agant mediāte mo-
tu celi tanq̄s mediāte regula z directiuo z p̄-
sequens dependent ab eo. tñ celū empyreū
nō influit mediāte motu celi tanq̄s mediāte re-
gula vel directiuo. s̄z tanq̄s mediāte organo.
qd̄ quidē organū nō est in tali influentiā req̄-
situm ratione celi empyrei influentis. sed rati-
one patientis huiusmodi influentiā recipientis.
celū em̄ empyreū posset influere sine mo-
tu celi. tamē patēs non potest huiusmodi in-
fluentiā recipere sine motu celi. z ideo ex his n̄
habet q̄ celū empyreū dependeat a motu celi.
quānus bene p̄betur q̄ ista inferiora depende-
ant a motu celi seu a virtute celesti. ¶ Ad ter-
cium dicendū q̄ minor nō est vera. ¶ Forte
dicet q̄ minor ista p̄bati potest ex dictis supe-
rius. Dist. ij. Dicebā em̄ ibi q̄ celū nō patitur
peregrinas imp̄ssiones. z q̄ est primū alterās
inalterabile. sed illud qd̄ recipit influentiā
alicuius hoc recipit peregrinas imp̄ssiones z
alterat s̄cōm imp̄ssione illi⁹ influētie. ergo zc.
¶ Respondeo q̄ duplex est influentiā. Una
quā aliquo modo sequit̄ passio. q̄ vel abijcit
aliquid a substantiā vel p̄fectione subiecti. vel

Cōtra ista

Solutio
Ad. 1.

2

Instantia
Solutio.

3
Instantia

Solutio.

B 2

et ipsa potest aliquo modo argui corrupti-
 litas subiecti. **A**lia est influentia qua non sequit
 hmoi passio. sed potius ipsa est salus et pfectio
Et prima sufficenter arguit alteratio ppriet
 era ac peregrina impressio. non autem ex secunda. **E**t
 quod talis est influentia que recipit in celo. ideo
 re. **U**nde si illa minor cum iam dicta pbarone
 esset vera. tunc nec soli nec alicui stelle celi pue-
 niret influentia in hec inferiora. quod inter illa que
 sunt supra lunam. et hec inferiora. celum lune me-
 diat. et si per tale celum non transiret superiorum
 corporum influentia. tunc nunquam pueniret ad hec
 inferiora. et sic sola luna cum celo suo posset age-
 re in ista inferiora. et nullum aliud corpus cele-
 4 ste. quod est absurdum dicere. **A**d quartum dicit
 dum quod maior non est vera. maxime quia illi sta-
 tus sic se habet quod vult ordinat ad alterum. sed
 status vie ordinat ad status patrie. ideo cor-
 pus celeste deseruiens statui vie debet ordinari
 ad corpus celeste deseruiens statui patrie. et per
 consequens illud quod deseruit statui patrie debet
 virtualiter influere in illud quod deseruit statui
 vie. **E**t est etiam aduertendum quod doctor comu-
 nis positione predicat qua dicit celum empyreum
 non influere in cetera corpora: quodammodo videtur
 recitare in prima parte sum. me. ubi ait. quod pro-
 babitur tenet quod celum empyreum habet influenti-
 am in corpora inferiora. quod sicut angeli summi
 qui assistunt ipsi deo habent influentiam super an-
 gelos qui mutantur quauis ipsi non mutantur
 sic celum empyreum habet influentiam super corpora
 que mouent. licet ipsum non moueat. **A**d ar-
 gumentum principale dicendum quod non obstante
 necessitate motus celi. multa tamen contingenter eue-
 niunt propter humani arbitrij libertatem. **E**tiaz
 ratione indispotionis que per arte quibus vult per na-
 turam potest fieri in materia. eadem stellario non
 semper sequitur hic inferius eundem effectum. **I**deo
 ait ptholomeus quod expectandum est iudicium etiam
 ex secundis stellis. **E**t appellat secundas stellar
 istas materias inferiores vario modo dispo-
 sitas. **U**n astrologus videtur tale astrologi iuncti
 one ex qua finem arte astrologie sequitur hic inferi-
 rius aliis effectus. non statim debet pronunciare
 hmoi effectus tali hora esse venturus. sed debet
 respicere materiam. quod materia posset esse adco
 in disposita quod talis effectus omnino impediret.

Ad princi-
pale argu.

Distinctio. xv.

Dixit etiaz de
us etc. Dic magister tractat de

creatione viuentium siue animatorum. que sunt
 ornamenta ipsorum elementorum. **E**t diuidit in
 duas partes. **N**am primo magister determinat
 de istorum creatione. **S**ecundo de creatoris rege i
 ipsa septima die. ibi. **I**n die septime diei. **P**ri-
 ma i duas. **N**am primo opa quinte et septe diei
 pertractat. **S**ecundo aliqua que dicta sunt cir-
 ca opa septe diei breuiter recapitulat. ibi. **S**z
 anteqm. **P**rima in duas. **Q**uia primo ostendit
 quomodo ope quinte diei pducti sunt pisces
 et volatilia. quibus ornant aer et aqua. **S**ecun-
 do ostendit quomodo p opus septe diei sunt
 pducte bestie iuncta hoies atqz reptilia qui-
 bus ornant ipsa terra. **S**ecunda ibi. **S**equitur
 dixit de. **U**t sic sequit illa ps **I**n die septime
 diei. **E**t diuidit in tres partes. **N**am primo ingr-
 assent quod septime diei ab ope quieuit. **S**e-
 cundo quomodo septime diei opus suum com-
 pleuit. **T**ercio quomodo septime diei sancti-
 ficauit. et sua benedictione repleuit. **S**ecunda
 ibi. **S**z querit. **T**ercia ibi. **I**llud autem diem
Circa illa distinctione quero.

Utrum res mixte de quaz pducte
 tractat magister in ista quindecima
 distinctione sint producte de terra et
 aqua. **E**t videtur quod non. quod illud quod est coposi-
 tum ex omnibus elementis de omnibus elementis
 videtur esse pductum. que libet res mixta est co-
 posita ex omnibus elementis. vt patet primo
 de generatione. **C**ontra. **S**en. i. videtur dice-
 re textus quod pisces et aues facti sunt ex aquis. iur-
 menta vero et bestie atqz reptilia facta sunt ex
 terra. **H**ic quattuor sunt videnda. **P**ri-
 mo vtrum ad compositionem cuiuslibet rei mi-
 xte concurrant omnia quattuor elementa. **S**e-
 cundo vtrum forme quattuor elementorum
 in re mixta maneat incorrupte. **T**ercio da-
 to quod tales forme non mancant. videndum erit
 vtrum saltem aliquae realitates talium formarum
 incorrupte mancant in ipso mixto. **E**t quod
 vtrum totum mixtum differat realiter a suis
 partibus.

Quatum ad primum
 pono tres breues conclusiones. **P**rima est.
 quod vnaqueque res mixta si est perfecta tunc copo-
 sita est aliquo modo ex quattuor elementis.
 quia vnumquodque ex his coponitur in que resol-
 utur. sed vnumquodque mixtum perfectum est
 resolubile aliquo modo in quattuor elemen-
 ta. vt patet secundo de generatione. g. etc. **S**icut
 se habet sonus huius syllabe ba ad sonum istarum

Articulus
primus
prima co-
clutio.

[Marginal notes on the right side of the page, including 'Dit.', 'Quatum ad secundum', and various philosophical or scientific comments.]

ifay q̄ sūt b z a. sic se habet res mixta ad ipsa
 elementa. sed p̄dicta sillaba cōponit ex p̄cedi
 ctis litteris. ergo res mixta cōponitur ex ipis
 elementis. minor patet. maiorem autem po
 nit phs. vij. methaphisice. ¶ Secūdo dico
 q̄ in talibz mixtis d̄ quibz magister loquit h̄
 in littera. puta in animalibz quāuis ad eorū
 compositionē aliquo modo concurrat quat
 tuor elementa. tamē quo ad quātitatē molis
 elementa graua. puta terra z aqua tenent p̄
 1 dominiū. quia om̄e qd̄ motu naturali ten
 dit reorūm. in illo elementa graua tenent p̄
 dominiū quo ad quātitatē molis. sed omne
 animal motu naturali tendit reorūm. nam
 etiā ipe aues si alas habuerint impeditas ca
 2 dunt reorūm. ergo zc. ¶ P̄. taliter reus z na
 tura miscibilia in re mixta temperant. vt mi
 xtum aliquo modo durare possit z nō imedi
 ate corumpat. Ita patet. qz frustra p̄duce
 retur in esse qd̄ imediate tenderet in non esse.
 reus autē z natura nihil faciunt frustra. Sz
 si tantū de igne penes quātitatē molis seu d̄
 virtute ignis esset in mixto quantuz de terra.
 eū actiuitas ignis multū excedat acuitates
 terre vel aque. ipsum mixtū p̄pter ignis con
 sumptiū virtutē imediate corrumperetur.

Tertia cō
clusio.

¶ Tercio dico q̄ om̄ia animalia dicunt fa
 cta de terra vel de aqua. nō q̄ ab eorū composi
 tione excludant cetera elementa. sed p̄ tanto
 quia in eis terra z aqua p̄dominant. In iu
 mentis em̄ bestijs z reptilibz dominaat elemē
 tum terrestre. in piscibz autē z auibz dominaat
 elementū aque. aliter tamē z aliter. quia i cō
 plexione pisciū dominaat elementū aque p̄ se.
 in volatilibz autē dominaat aqua vt admixta
 est aeri. Propter qd̄ etiā beat⁹ aug⁹. ij. libro
 super gen. videt dicere q̄ corpa auū sunt fa
 cta ex aere. sunt em̄ facte ipse aues ex aere va
 poroso habente admixtos vapores grossos z
 aqueos. cui⁹ signum est q̄ etiā ipse aues non
 viuūt in puro aere. sed magis hic p̄pe nos in
 aere aquoso z vaporoso.

Articulus
secundus.
Prima cō
clusio

Quātū ad secundū
 articulū pono duas cōclusiones. ¶ Prima
 est q̄ forme elementorū non manent in re mi
 xta fm̄ essentias eorū perfectas. sicut videt po
 suisse Auic. put sibi cōmentator imponit ter
 cio celi z mū. cōmento. vi. Dicit em̄ ibi cōmē
 tator q̄ Auicem. posuit elementa remanere in
 mixto fm̄ suas cōpletas essentias. remissa ta
 men quantū ad suas qualitates. ¶ Secun

Secūda cō
clusio.

da conclusio est q̄ essentie elementorum non re
 manent in mixto fm̄ aliquē gradū essentie re
 tinentem modum z diffinitionem elementū

¶ Primam cōclusionem probō sic. Si ele
 menta manerent in mixto fm̄ completas eorū
 essentias. tūc in vno mixto essent simul quat
 tuor supposita realia realiter distincta. conie
 quentia patet. quia fm̄ cōmūne cursum na
 ture tam cōpleta essentia cuiuslibet substan
 tię constituit suppositū. Falsitas p̄sequenti est
 nota. quia vnaqueqz res mixta habet tantuz
 vniū suppositum. ¶ P̄. aut ista quattuor ele
 2 menta tenerent se distinctam abinuicē in di
 stinctis partibz rei mixte. z tunc nullā faceret
 mixtionē. aut simul concurrerent in qualiter
 particula rei mixte. z tunc necessariō sequerēt
 quattuor corpa simul esse in eodē loco cuius
 libet particule ipsius rei mixte. nam comple
 ta essentia cuiuslibet elementi est vnum cor
 pus. ¶ P̄. ex pluribus existentibz in actu z
 3 manentibz actu distinctis nunq̄ potest com
 poni vna essentia. sz res mixta vere habet vnā
 essentia. ergo elementa non manent in eo sub
 distinctis suis essentijs z cōpletis. ¶ P̄. di
 4 cit Auerois cōmentator in cōmento iam su
 perius allegato q̄ ad positionē Auicē. sequer
 batur acruus z non mixtio. quia sicut lapi
 des acruus non faciunt mixtionem co q̄ re
 manent fm̄ suas cōpletas essentias. sic zc.

Probatio
prime con
clusionis.

2

3

4

¶ Sed Auicē. posset se in ista positione for
 te aliquāter inuare per dictū Aresto. primo
 de generatōe. ibi em̄ dicit phs q̄ mixtio ē mi
 scibiliū alteratoz vno. sed ea que tantūmo
 do sunt alterata non sunt corrupta fm̄ suas
 essentias. ergo zc. ¶ Respondeo q̄ sicut no
 men motus quandoqz extendit ad ipsam ge
 nerationem z corruptionē. vt patet in libro p̄
 dicamentoz. sic alterata dicunt quandoqz ea
 que vere sunt corrupta. ¶ Vel dicendum q̄
 elementa quāuis in re mixta vere sint corru
 pta quantū ad eorū essentias. dicuntur ta
 men alterata. qz manēt fm̄ suas qualitates
 remissas in ipso mixto. que quidē remissio q̄
 litatum si accidisset rebz miscibilibus anteqz
 corrumperent ipa miscibilia vere fuissent al
 terata. ¶ Secūdo dico q̄ elementa non ma
 nent in mixto fm̄ aliquē graduz formale sue
 essentie. quia nulla substantia habet huiusmo
 di gradus. cū igit elementū vere sit substan
 tiā ergo zc. maior patet. Nā si substantia haberet
 huiusmodi gradus. tūc substantia p̄prie su
 sciperet magis z minus. qd̄ est cōtra philoso
 phū in libro p̄dicamentoz z quinto metha.

Instantia

Solutio.

Secunde
conclusionis
pbatio

4 miscibiliū corruptio. ¶ Elementa nō sunt i mixto sicut in potētia materie. Un̄ p̄hs. i. de generatōe. postq̄ dixerat q̄ miscibilia sunt in mixto i potētia. subdit modū dicens. Dico autē in potētia nō sicut i potētia materie. s̄ si totaliter corrūperent tūc nō essent i mixto nisi si cur i potētia materie. ¶ P̄. fm̄ p̄hs in de generatōe. mixto est miscibiliū alteratōz vniō s̄ nisi elementa aliq̄ modo manerēt. mixto nō esset vera vniō alteratōz. q̄z vbi nō sunt extreme vniōis. ibi nō est vniō. cū vniō sit relatio seu ad aliq̄d. §.

Secda p/ posicio au reoli.

¶ Secunda ppositio istius doctoris est. q̄ forma mixti est res quedā constituta ex realitatibz formarū ipsorū elementorū. nō tñ est res constituta ex formis elementorū in quocūq̄ gradu etiā minimo. ¶ Hanc conclusionē pbat sic. Forma substantialis mixti nō est magis simplex q̄ forma istius syllabe ba q̄ est q̄litas quedā simplex. cū sit son⁹ q̄ est de tertia specie qlitatis. s̄ iste son⁹ ba nō obstante sua simplicitate est status ex p̄p̄is sonis ipsius b et a. ablati tñ eoz terminatōibz. ita ei reseruant in ba realitates sonoz ipsi⁹ b et a. q̄ tñ frangunt et tollunt eoz pp̄ie terminatōes igitur forma mixti nō obstante simplicitate constituitur ex realitatibz elementoz obmissis p̄p̄is terminatōibz eoz.

¶ P̄. quādo aliquę realitates sunt tales q̄ terminatio. vniūtas p̄p̄ia. et distinctio eoz fundant sup̄ aliq̄d. q̄ ablatō ip̄e possunt remanere. si tale fundamentū seu ratio fundādi auferat. tūc ille realitates remanētes possunt constare formā tertiā. q̄z eoz ip̄so q̄ auferat ab eis illud qd̄ erat ratio distinctiōis vniū ab altera. necesse est q̄ veniāt ad vniūtatē. s̄ formę reales elementares sunt tales q̄ ab ip̄is p̄t auferri illud qd̄ erat fundamētū et ratio pp̄ie terminatōis i eis. igitur talibz ablatiō necessario veniūt ad vniūtatē mediā aliquid t̄rcij. et illud est forma constata.

¶ S̄ salua reuerentia istius doctoris. videt q̄ sine quocūq̄ alio repugnāte iste due ppositōes destruant seip̄s. q̄z quis res cōposita possit manere fm̄ aliq̄d qd̄ est de sui ratōe. ip̄a re cōposita vt cōposita est nō manente. q̄ tñ aliq̄d remaneat qd̄ est de ratōe simplicis forme existēs vera realitas substantialis illius forme forma non manēte nec fm̄ se nec fm̄ aliq̄e sui gradū. s̄ nō videt esse possibile. S̄z iste doctor in p̄ma ppositōe ponit q̄ in mixto remanet realitas q̄ est de ratōe forme elementaris. et in secda ppositōe ponit q̄ forma elementaris in remixta non manet fm̄ aliq̄e sui gradū. quia vt ip̄e ait. forma mixti sic constituitur ex realitatibz

Contra au reoli.

¶ Contra autem reoli. ¶ Solutio. ¶ Ad. i.

bus formarū ipsorū elementorū. q̄ tñ nō constituitur ex formis elementorū etiā in quocūq̄ gradu. cū igitur forma elementari sit simplex forma et nō sit res cōposita. igitur he due ppositōes si bi mutuo videntur contradicere. ¶ P̄. si aliquid realitas elementari incorrupta manet in mixto. aut illa realitas erit accidēs vel substantia. ¶ Nō p̄ fm̄ dicta istius doctoris esse accidēs. q̄z accidēs nō est de ratione forme substantialis ipsius elementari. hec autem realitas manēs est de ratione forme elementaris. vt ip̄e ait. ¶ Nec potest esse substantia. quia omnis substantia vt patet. ij. de anima. vel est materia vel forma vel cōpositum. sed fm̄ dicta istius ista realitas nullū istoz esse potest. ergo non manet in mixto aliqua realitas elementari que sit de ratione forme elementaris. vt dicit p̄ma ppositō. ¶ P̄. iste realitates formarū elementarū si manerent in forma mixti. vel manerent aliq̄ modo distincte inter se. et tūc nullo modo forma mixti ex ipsis posset constitui. q̄z actus est qui distinguit. igitur si tales realitates essent aliquo modo distincte. tūc quelibet illarū realitatum esset in actu. et p̄sequens nō posset constitui vniū essentiā. cū ex pluribz in actu nō fiat vniū essentiale. igitur vt sic forma mixti nūq̄ ex ipsis posset constitui. qd̄ est contra p̄mam partē secunde ppositiōis. vel huiusmodi realitates manerent penitus indistincte. et tunc non manerent nisi in potētia materie. quia in fundamento nature nihil est distinctum. vt dicit. ij. metaph. et p̄sequens nec sic constituerent formā mixti. ¶ P̄. sicut se habet realitas materie ad materiam. sic se habet realitas forme ad formam. sed omnis realitas materie est materia. ergo omnis realitas forme est forma. et hoc est contra secundā particulam secunde ppositiōis. ¶ P̄. confirmatur hoc idem sic. Omnis realitas illius qd̄ est pura actuario oportet q̄ sit illud cui⁹ est realitas si em̄ esset distinguishibile in talia quozum vniū esset ipsum et aliud nō esset ipsum. tunc non esset pura actuario. sed fm̄ istum doctorem forma est pura actuario. ergo nulla potest esse realitas ipsius forme que non sit ipsa forma. ¶ Ad p̄mam rationē eoz dicendū q̄ quocūq̄ pars mixti resoluitur in ipsa elementa illa pars corrumpit. et quia non est dare corruptionē sine generatione. nec eō uerō vt patet. ij. de generatōe. igitur sicut mixtū vel quocūq̄ pars mixti vere in tali resolutione corrumpitur. sic elementa in que resoluitur vere generantur. et per consequens realitas

2

3

4

5

Solutio. Ad. i.

forme elementorum non p̄fuit in ipso mixto ante huiusmodi resolutionem nisi in potentia materie. quia illud qd generat ex aliquo non est in eo nisi in potentia sue materie.

Ad. 2.

Ad secundū dicendū q̄ nō plus cōcludit nisi q̄ sumus ex elementis. et hoc p̄cedo. nō tamen isto modo. q̄ realitates elementoz in nobis manent incorrupte. sed isto modo q̄ in formis nostraz complexionum includunt virtutes elementoz. penes cui⁹ inclusionis diuersitatem etiā diuersificant nōstre complexiones.

Ad. 3.

Ad terciū dicendū q̄ mixto p̄ tanto non dicit corruptio simpliciter. i. corruptio omnino. quia miscibiliū virtus manet in mixto. licet non remaneat miscibiliū substantialis realitas incorrupta. Vel posset etiā dici q̄ cū imperfect⁹ corruptit⁹ et perfect⁹ generat. tūc fm̄ p̄hm. v. p̄h̄sicoz. est corruptio fm̄ quid et generatio simpliciter. cū igitur elementum sit res imperfectior q̄ res mixta. ideo quāuis in generatione rei mixte miscibilia vere corrūpantur. quia alias esset vera generatio sine vera corruptione. qd negat omnis vera philosophia. dicit tamē mixtio nō corruptio simpliciter. eo q̄ ignobili⁹ corruptit⁹ et nobilius generatur.

Ad. 4.

Ad quartū nego maiore. Ad probationē dico q̄ h̄mōi verba aristoteles dixit p̄ tanto. quia quāuis transeat in potētia materie quantū ad realitatē substantialem. manet tamē quantū ad virtutem suarum p̄prietatum. Forte dicit q̄ sic posset etiā dici q̄ aer maneat. cum de aere sit ignis. quia manet fm̄ virtutem sue caliditatis cū ignis sit calidus.

Instantia

Solutio.

Respondeo q̄ aer nō manet sic in igne. qz calor ignis est opposit⁹ dictōis respectu caloris ipsius aeris. quia calor ignis est p̄sumptiuus. calor autem aeris non est consumptiuus. sed magis nutritiuus. virtutes autē elementozum proprie manent in mixto quāuis remissē. exp̄imur em̄ in nobis virtutem ignei caloris ratione p̄sumptionis. aerei ratione nutritiōnis. siccitatis ignee ratione ariditatis. colere rubee. humiditatis aeree ratione sanguinis. et sic de alijs virtutibus elementozum.

Ad. 5.

Ad quintū dico q̄ ratio est contra illum qui facit eam. quia relatio realis requirit extrinsecam realitatem distinctam. igit si ratio cōcluderet iste realitates elementozum in forma mixti essent realiter distincte. qd iste constāter negat et merito. quia si realiter manerent distincte. tunc nunq̄ cōstituerent vnā essentiam forme mixte. Dico etiā ad rationem q̄ vno illa debet intelligi quantū ad virtutes miscibi-

lium. nō autem quantū ad realitates substantiales eoz. Ad primū alterius p̄positōnis dicendū q̄ non oportet similitudinem eorum plerem currere per omnes pedes. sufficit enim q̄ in hoc sit simile. q̄ sicut sonus litterarum refractus percipitur in sono sillabe cōpositae ex talibus litteris. sic elementozum virtutes simul se in esse noscunt ipsi mixti. Ad secundū dicendū q̄ illa minor nō est vniiformiter sumpta sub maiori. si autem vniiformiter sumuntur. tunc esset neganda. qz ablatis terminati omnibz. et proprijs virtutibus ac distinctionibus formarum ipsorum elementoz. tunc necessario aufertur omnis realitas talium formarum specans ad rationem earum. vt sic em̄ quantū ad tales realitates forma mixti nullo modo cōponitur ex elementis. Propter qd ait p̄h̄s. vij. metaphis. Forma mixti nec est elementum nec cōposita ex elementis.

Ad. 1. scde p̄positōis.

Ad. 2.

Quantū ad quartū

Articulus quartus.

articulū dicendū q̄ si per partes mixti intelliguntur ipsa miscibilia. tunc planū est q̄ totum mixtum differt a partibus. quia totū actū est. partes autem tales non sunt actū. cū ad generationem totū corrupte sint et cesserint in potentia materie. vt patet ex p̄cedentibus. Si autem queritur de partibus essentialibus ipsius mixti. puta de materia et forma. tunc pono duas conclusiones. Prima est. q̄ totū differt realiter a qualibet parte seorsum sumpta. quia in omnibus rebus creatis que sic se habent q̄ vna includit alias. a quocunqz inclusa differt realiter ab eodem includens differt realiter. sed ad quācunqz partem seorsum sumptam comparatur ipsum totum. tunc semper totum includit alteram partem que istam excludit. et realiter differt ab ea. alias non foret falsum. ergo etc. Secunda conclusio est q̄ totum essentialiter differt realiter ab omnibus partibus simul sumptis. dūmodo sumatur et considerentur vt partes sunt. Quia de quibuscunqz rebus finitis verificantur contradictoria predicata illa realiter differunt. maxime si vtrunqz dicit entitatem absolutam. s̄ totum et partes etiam simul sumptae sunt huiusmodi. Maior patet. minorē probō. quia toti conuenit per se esse. per se generari. et per se agere. sed partibus vt partes sunt quāuis cūqz simul sumptis nec conuenit per se esse. nec per se generari. nec per se agere. que omnia sunt

Prima conclusio.

Secunda conclusio

Ad. 1. scde p̄positōis. Ad. 2. Distinctio loci. Recursus. Prima conclusio. Secunda conclusio.

2 cōtradictoria p̄dicata. ergo zc. ¶ Que sic se habent q̄ vnū naturaliter p̄supponit alterz tanq̄ reale suā causam illa realiter differunt. sed totū p̄supponit simultarem partū tanq̄ suā reale causam. partes em̄ sunt causa totū non vt diuise abinūcē sunt. sed vt cōiūctē simul sunt. ergo totū differt realiter a partibz etiā vt simul sumptē sunt. ¶ Que sic se habent q̄ fundant aliā z aliā vnitatē realem illa realiter differūt. s; totū z pars etiā simul sumptē sunt h̄mōi. q; totū cū dicat vnā essentiaz fundat vnitatē identitatis. partes autē vt partes sunt qualitercūq; sumant nō fundāt vnitatem identitatis. sed vnitatem vniōnis.

3 ¶ S; cōtra istā cōclusionē est vna solennis opinio. cui⁹ motiua ad p̄sens nō pono. quia ipsam alia vice cū materia se obtulerit in ten⁹ do mozōstus pertractare. ¶ Ad argumentū p̄ncipale patet p̄ iam dicta.

Ad p̄ncipale argu.

Distinctio sedecima.

His excursis

zc. Postq; magister determinauit de p̄ductione creaturę pure spiritalis ac pure corpalis. hic incipit tractare de creatura media que fm̄ aliquid sui ē corpalis. z fm̄ aliquid sui est sp̄ualis. puta d̄ hominē qui fm̄ animā est sp̄ualis. sed fm̄ exteriorē materiā est corpalis. Et diuiditur in duas p̄tes. Quia p̄mo tractat de hoīs institutione dependente a dei creatōe. Secūdo de hominis reſtitutione p̄tinente ex peccati cōmissionē. dist. xxi. ibi. Vidēs igitur dyabol⁹. P̄ma in duas. Nā p̄mo tractat de hoīs ad esse p̄ductione. Secūdo de hominis i esse p̄seruatione. dist. xix. ibi. Solēt queri plura. P̄ma in duas. Nā p̄mo indistincte tractat de creatione hominis. Secūdo distincte tractat de p̄ductione viri z mulieris. di. xvij. ibi. Dic de origine. P̄ma in duas. q; p̄mo huic tractatū de hominē p̄mittit p̄hemium. Secūdo exequit tractatū. ibi. In genesi zc. Et hec in tres. Nā p̄mo ostēdit hominem fore exemplatū z creatū ad similitudinē imaginis diuine. Secūdo innuit qd̄ in tali ſactōne nomine imaginis debem⁹ intelligere. Tercio exprimit in qua parte anime debem⁹ attendere imaginē creatā in hoīe. Secūda ibi. Imago autē zc. Tercia ibi. Fact⁹ est ergo homo ad imaginē. Et hec in duas. q; p̄mo ostēdit quomodo homo dicit imaginē dei et

ad imaginē. Secūdo ostēdit q; filius in diuinis dicit imago dei. sed non ad imaginem. Secūda ibi. Duo circa zc. ¶ Et hec est sententia istius sedecime distinctōis in generali circa hanc quero in speciali.

Utrum imago dei reſpiatur in aliqua pura creatura. ¶ Et videt q; nō. q; illud qd̄ est p̄p̄riū vni. in nullo alio potest reſp̄ri. si em̄ in altero reperit. tunc nec illius nec istius est propriū sed cōmune. s; fm̄ sanctos doctores p̄p̄riū est ipsius filij dei q; sit imago dei. ¶ Contra Eccli. xvij. dicit. De⁹ creauit hoīem de terra. z fm̄ imaginem suam fecit illum. Et Gen. i. Dixit deus. faciam⁹ hominem ad imaginem z similitudinē nostram. ¶ Hic quattuor sunt videnda. ¶ P̄mo. vtrum in hominē reperiat⁹ imago dei. ¶ Secundo. vtrum magis in hominē q; in angelo. ¶ Tercio. vtrum magis in viro q; in muliere. ¶ Et quarto. vtrum magis in potentia cognitiua vel in potentia affectiua.

De primo nihil dicitur

Articulus primus

Quantus igitur ad

Articulus secundus.

secundū dico q; imago potest in hominē tripliciter considerari. Vno modo vt dicatur imago creationis. Alio modo imago reſurrectionis. Tercio modo imago glorificationis. P̄ma imago attendit in hominē fm̄ q; ad imaginē dei in esse nature producit. Secūda fm̄ q; in esse gratie reſicit z reparat. Et tertia fm̄ q; in esse glorie p̄ficiat z ſummat. Et fm̄ istā distinctōez possū ponere tres cōclusiones. ¶ P̄ma cōclusio erit. q; p̄mo modo loq̄ndo de imaginē p̄fectioni modo reperit imago i angelo q; in hoīe. Nā cū imago dicat⁹ quasi imitago. illd̄ cui⁹ naturalia p̄fectioni mō imitant ipm̄ deū. hoc perfecti⁹ est ad imaginē dei s; naturalia āgeli sunt h̄mōi. Q; qn̄ aliq; p̄ca causata p̄cedūt ab vna z eadē causa q; quidē causa est p̄fectissima. illud causatū cui⁹ naturalia sunt p̄fectiora illud p̄fectius imitat⁹ fm̄ sua naturalia talē causaz. S; angeli z hoīes sunt ab vno deo q; est causa p̄fectissima. z naturalia angeli sunt p̄fectiora naturalibus ipi⁹ hoīs. q; zc. ¶ P̄. creatura nō dicit⁹ esse naturaliter ad imaginē dei nisi in q̄tū est intellectua⁹ lis nature. z iō qd̄ mag⁹ est intellectua⁹ lis nature mag⁹ videt⁹ esse ad imaginē dei. S; an gel⁹

P̄ma cōclusio

2

nisi p cōsiliū fulciat. qz quo plus se posse cōspicit. eo virt⁹ sine moderamine deterius i piceps ruit. Domino autē expedire ut ei seruiat cū vt plurimū vigētes prudentia r intellectu sint debiliores fm habitu dinez corpalem. Et ex his omnibz nolo ad p̄sens plus habere nisi qz vir pl⁹ vigeat intellectu qz mulier: r qz imago dei repit in creatura vt intellectu alif est. iō aliquā progeriam videt habere vir respectu mulieris in hoc qd est esse ad imaginem dei.

2 **P.** in creatōne viri dicit deus. **Faciamus** hominē ad imaginē r similitudinē nostrā. hz in creatōne mulieris dicit deus. nō est bonuz hominē dimittere solū. **faciam⁹** ei adiutoriu simile sibi. igitur videt qz vir imediate sit ad imaginem dei. mulier autē imediate ad imaginē r similitudinē viri. r mediate viro ad imaginē dei. ergo rē. **¶** Secūdo dico qz in ordie ad vitā eternā vterqz sexus pariter seu equaliter est ad imaginē dei. qz vt sic anima est ad imaginē dei. eo qz capax est dei. **Sed** licet pro statu p̄sens vite euz anima inhabitat hanc domū luteā grauef ab isto terreno fundamēto. qz corp⁹ qd corripitur aggrauat animaz et deprimit terrena habitatio sensum multa cogitantē. vt dicit **Cap. ix. c.** **Licet** in quā p hoc statu cū nostrz intelligere vel est fantasia vel nō est sine fantasia. et necesse est intelligētē fantasmatā speculari. intellectu viri sit magis capax qz mulieris. r hoc ppter bonitatem cōplexionis. in vita tamē beata cū anime vel libere sunt exute ab omni corpore. vel si corp⁹ informāt illud animā nō aggrauat. hz gloriificatione sua lenficat. in tali inquā vita equalis capacitatis naturaliter loquendo erit aia femine sicut anima masculi. ppter qd equaliter sunt ad imaginē dei. **Et** ista videt esse intentionē b̄i augusti. r. de tri. c. vij. **Ubi** ex pposito augustin⁹ istud declarat ex verbis apli dicentis. **Nos** sum⁹ imago dei. put sum⁹ filij dei. r put induim⁹ xpm p fidē. in quo nō est iudeus: nec grec⁹: nec seru⁹: nec liber: neqz mascul⁹ neqz femina. sed omnes vnū sumus in xpo. r omnes renouamur fm imaginē dei.

Secunda conclusio.

Quātuz ad quartū articulū dico breuiter duas ppositiones. **¶** Prima est qz quantū ad similitudinē aliqrum p̄prietatū existentū in imagine increata ali quo modo magis apparet imago dei i potentia cognitiua qz affectiua. **¶** Sicut in imagine increata ex secūda patris memoria ver-

Articulus quart⁹. Prima p̄positio.

bū gignit. vt ver⁹ deus de vero deo. sic in potētia cognitiua ab ipa vera noticia q est in memoria secūda gignit vera actualis noticia in ipsa intellectuā. r sicut filij pcedit vt lumen de lumine. sic a lumine intellect⁹ agentis receproctū specie intelligibili que parens dicit p̄tē ipsa memoria. recipit h̄mōi lumē cū specie genita in ipa intellectuā. **¶** Secūda p̄positio est qz perfectio imaginis create magis videt p̄sistere in actu potētie affectiue: qz potētie cognitiue. **¶** Quia p̄fectio imaginis exp̄sse ad aliquid cuius imaginati similitudinē in hoc macie p̄sistit. qz illi ad cui⁹ similitudinē exprimitur maxime intimet. **¶** Sicut actus potētie affectiue magis intime nos trāformat in ipsam imaginem increatā ad cui⁹ similitudinē exprimitur imago create. maxime si h̄mōi actus fuerit perfectus. **¶** Nā fm dyonisiū. amor si fortis fuerit extrahit facies trāformat amantem in amātū. licet em̄ ad perfectiorē actū diuine cōtemplationis sequat̄ p̄fectior actus amoris r dilectionis. ipa tamē trāformatio imaginis create in imaginē increatā attribuit ipi amoris. **¶** Juxta illud apli. **Nos** autē reuelata facie gloriā domini i speculantes in eandē imaginē trāformamur a claritate tanqz a spiritu domini. **¶** Et notāter addit tanqz a spiritu dñi. qz omis actus p̄fecti amoris appropriatur spiritu sancto. **¶** Ideo apls p̄ talē additionem exp̄sse redit intelligi p̄dictam trāformationem fieri p amorem. **¶** Et sic patet p̄dicta p̄positio. **¶** Ad argumētū principale dicendū qaliter est filius dei imago: r aliter homo. qz filius dei est imago naturalis: r in eadē natura patris cui⁹ est imago. hz anima nostra est imago dei aliquo modo artificialis pducta i aliena natura. **¶** Iterū filius est imago p̄ris p̄fecta. sed anima est totū trinitatis imago ex imperfecta.

Secda p̄positio.

Ad principale argu.

Distinctio. xvij.

Hic d' origine rē. Postqz mgr̄ determinauit i cōi de hois creatōe absqz sex⁹ distinctōe seu discretōe. **Hic** determinate p̄sequit de hois pductōe cū sex⁹ distinctōe seu discretōe. **¶** Et diuidit in duas pres. **¶** Nā p̄mo determinat de pductōe sex⁹ masculini. **¶** Secūdo de pductōe sex⁹ feminini. dist. xvij. ubi. **In** eodē qz paradiso. **¶** P̄ia i duas. qz p̄mo tractat de p̄mi hois supernaturali pductione.

Secundo de eius locali habitadone. ibi. **H**ominē autē ita formatū. Prima in duas. quia pmo determinat de hoīs creatōne q̄stū ad aīe sue naturā. Secūdo q̄stū ad corpis sui staturā. ibi. **S**olet etiam queri. Prima in tres. Nam pmo ostendit ex sēptura distinctā fuisse formatōem corpis p̄mi hoīs ⁊ creatōez aīe. Secūdo ostendit circa creatōem aīe quosdam hereticos p̄peram ⁊ nō recte sapere. Tercio inquirē vtrū anima fuerit creata extra corpus vel in corpe. Secūda ibi. **P**utauerūt em̄ quidam. Tercia ibi. **S**ed vtrū in corpe. **S**equitur it̄ illa ps. **D**ominē autē ita formatū. **E**t diuidit in duas ptes. Nam pmo ostēdit paradoxum corpalem fuisse p̄mi hoīs habitatiōnem. Secūdo tangit aliqua spectantia singulariter ad paradisi p̄fectōem. ibi. **I**ntelligitur autē. **E**t hec in duas. Nam pmo tangit p̄fectionē paradisi ex fructuū vberitate. fontis iriguitate. et situs venustate. puta quia est ad orientē posita. Secūdo tangit eius p̄fectionē ex ligni vite bonitate. ibi. **I**n h̄ autē rē. **E**t hec in duas. Nam pmo tangit de ligno cui⁹ fructus erat hominī salutarē ⁊ licentis. Secūdo de ligno scientie boni et mali. cui⁹ fructus erat hominī mortifer⁹ ⁊ phibit⁹. ibi. **L**ignū autē scientie boni et mali. **C**irca istam. xvij. distinctōem quero hanc questōem. rē.

Quam anima intellectua sit forma substantialis hoīs. **E**t videtur q̄ non. quia rea corruptibilis nō potest esse forma substantialis incorruptibilis. sed homo est res corruptibilis. anima autem intellectua est res incorruptibilis. vtz. iij. de anima. § rē. **C**ontra. illud est forma substantialis alie⁹. p̄ qd̄ p̄ncipaliter in esse specifico reponitur. sed homo p̄ animā intellectuā reponitur in specie. quia p̄ ip̄am homo distinguitur specie ab omī nō hoīe. § rē. **D**ic quatuor sunt videntia. **P**rimo vtrū aīa intellectua sit cōposita. **S**ecūdo vtrū sit vna ī omnib⁹ hominib⁹. **T**ercio vtrū sit forma substantialis hoīs. **E**t quarto vtrū creat⁹ a deo extra corpus vel in corpe ipsi⁹ hoīs.

Quantū ad primū ponam duas cōclusiones. **P**rima ē q̄ aīa intellectua non est cōposita cōposito e substantiali. puta ex materia et forma. quia si anima esset cōposita ex materia et forma. tūc ip̄a non posset esse forma seu p̄fectio humane materie. p̄sequens est falsum. vt patebit in tertio arti.

Articulus primus
Prima cōclusio

culo. p̄ sequentia patz. quia tūc essent due pure potentie simul in eodē hoīe. **E**t confirmat quia aīa s̄m totā suam essentiā vt infra patebit p̄ficit materiā hoīs. alias nō esset eius forma substantialis. sed si anima haberet materiā partem sui. tūc s̄m talem ptem materiā nō posset esse p̄fectio materie. quia potentia nō p̄ficit potentiā. **D**ōmnia que pueniūt ī materia sic se habēt q̄ vni nō repugnat qn̄ possit in alterū trāsmutari. s; de anima intellectua nō potest fieri corpus. quia s̄m Aug. vij. sup. **S**en. oē corp⁹ in omē corp⁹ posse mutari nō deficiūt q̄ hoc asserēt. corpus autē aliqd̄ siue terrenū siue celeste p̄uerti in aīaz. fieriq; naturā in corporeā nec quēq; sensisse scio. nec fides habet. § rē. **I**bidē ait Aug⁹. **S**icut de omēz creaturā. sic aīa omēz corpalem creaturam nature dignitate p̄cellit. **S**ed si haberet materiā ptem sui. tūc nō apperet in q̄ omēz corporeā naturā naturali dignitate p̄celleret. alias em̄ excelleret seip̄az. quia omē qd̄ habet materiā p̄prie dictaz est natura corporea. **P**̄. sicut due forme eiusdē rōnis nō possūt simul p̄ficere eandem materiā. sic vna forma non potest simul p̄ficere duas materias eiusdē rōnis. **S**ed si anima in intellectuā haberet materiā partem sui. tūc vna forma scilicet illa actualitas ipsi⁹ anime. simul informaret materiā que esset ps sui. et materiā que ess; pars hoīs. que quidē materie essent eiusdē rōnis. quia ambe essent pura potentia. in q̄ non p̄cadere s̄m se distinctio. vt super⁹ probauit de materia celi. § rē. **P**̄. cetero forme materiā informātes nō sunt cōposite ex materia et forma. vt patet vndiq; p̄ h̄ia. § nec aīa intellectuā. p̄ sequētia p̄z. quia quanto forma est p̄fectior ⁊ deo pp̄inquo. tanto in sua natura ē purior et minus pm̄ixta materiali potentiā. **P**̄. dicit boetius in li. de duob⁹ naturis et vna p̄sona ipsi. q̄ om̄is natura incorporee s̄be nullo materie innititur fun damēto. **P**̄. ea q̄ possunt esse sine corpe. illa nec habent materiā sensibilem nec intelligibile. vt p̄z p̄ ph̄m vij. meth. **S**ed est quedā op̄inio que cōtrariū tenet istius cōclusionis. **P**ro qua vidēt esse dicta aliquoz sanctorū. **B**eatus em̄ Augustinus sup. **S**en. tripliciter p̄bat aīam habere materiā. **P**rimo sic. **C**orp⁹ habet materiā p̄ suo genere. § rōnabile esse vidēt aīam habere materiā p̄ suo genere. **S**ecūdo sic. **S**i corpus habet materiā p̄pter sui mutabilitatē etiā aīa habebit materiā cū sit mutabilis vt virtute in viciū. et econuerso. **T**ercio sic.

Confirmat

Opinio q̄ aīa habet materiam partem suā

(Marginal notes in a smaller script, partially obscured and difficult to transcribe. Some legible fragments include: "anima habet materiam", "sicut de", "opinio qd", "anima habet", "materiam", "partem suam".)

camē arguimus habere materiā. quia nūc est
 4 pulcra: nunc turpis. igit anima etiā videtur
 habere materiā. ¶ **P.** dicitur circa principuz
 sui libri de tri. ait formas esse subiectas accidē
 5 tibus hoc facit materia. sed anima intellecti
 ua subiecta est accidentibus. ergo etc. ¶ **P.** ij.
 methaphisi. dicit. qd necesse est i remota ima/
 6 gunari materiā. sed anima moueri potest. ali/
 as nunq̄ recederet d humano corpe. ergo etc.
 ¶ **P.** pprietates nūq̄ referūt illud cui sūt. p
 7 prietates. sed subijci recipi et pati sunt pprie
 tates materie. he autē pprietates insunt aie.
 ergo etc. ¶ **P.** nihil uiuit per seipm et in seipso
 nisi solus deus. ppter qd saluator ait in Jo/
 8 hāne. sicut pater habet vitā in semetipso. sic de
 dit et filio habere vitā in semetipso. sed anima
 separata uiuit. igit erit diuisibilis in talia duo
 quoz vnū uiuit p alterū ab eo recipiēs vitā.
 ¶ **P.** actio nulli agentis realis terminatur
 ad solā formā. vt pater. viij. phisi. sed creatio
 terminat ad solā animā. ergo etc. ¶ **S.** ista
 nō concludūt. Unde ad prima triā dicen dū
 qd augustin⁹ ibi loquit disputatiue. qd patet
 quia ibidē arguit ad oppositā partē quattu/
 or medijs. Nec ille tres rationes aug. cōclu/
 dunt de materia pprie dicta. sed solū probāt
 animā aliquo modo esse in potētia ¶ **Ad** q̄
 tum dicendū qd dicitur qd loquit large de ma/
 4 teria. prout omne materiale vel potēiale qnq̄
 dicit materia. quo modo ait autor de causis.
 qd quelibet intelligentia habet suū hyliachim
 id est suū materiale seu potēiale. ¶ **Ad** quin/
 5 tum dicen dū qd ibi loquit phs de his que mo
 uent motu cōtinuo et pprie dicto. quomodo
 ¶ **Ad** 6. solūmodo potest moueri corpe. ¶ **Ad** sextū
 dicen dū qd subijci pati et recipere in anima et
 in materia nō reperiunt vnū uoce sē equiuoce.
 nā anima recipit formas intellectuales. ma/
 7 teria formas sensibiles. pati ipsi⁹ anime non
 est pprie passio sed sal⁹ et receptio. materia ve
 ro pprie patit. qz ei⁹ passio magis facta abij/
 cit a substātia rei cui⁹ est materia. ¶ **Item** mate
 8 ria subijcti formis particularibus. anima autē
 formis vniuersalibus. nō tamē hoc dico p ran
 to qd species existētes in anima sint in se vniū
 sales. sed quia apte nate sunt representare quid
 ¶ **Ad** 7. ditates rez in vniuersali. ¶ **Ad** septimū dice
 dū qd potētie aie uiuit p essentia. ¶ **Ad** octa/
 ¶ **Ad** 8. uum dicen dū qd quāuis forma nō possit ter/
 minare actionē agentis naturalis. tamē bene
 potest terminare actionē creatoris. nulla enīz
 forma est adeo tā materialis quin deus si vel
 let posset eā sine materia creare. et creatā cōser/
 uare. dūmodo talis forma sit simpliciter res

absoluta ¶ **S.** Secūdo dico qd anima potest di
 ci cōposita ex materia sumēdo materiā large.
 scilicet p quacūq̄ potētia alicui⁹ a se realiter
 distincti receptiua. Nā anima habet esse rece
 ptum in essentia. ¶ **Item** sue potētie insūt sue
 essentie. ¶ **Item** sue potētie sunt receptiue spe
 2 ciez. actū et habitū. que omnia prestant po
 tentialitatē ipsi⁹ anime. et p sequēs materia
 litatē large loquēdo de materia

Secūda cō
clusio.

Quātū ad secūndū

Articulus
secundus.

articulū primo pono vnā verā et catholicā cō
 clusionē. ¶ **S.** Secūdo recitabo cōmentatoris
 erroz. qui huic cōclusioni opponit. et ipm im
 probat ¶ **D.** dico igit primo qd anima intel
 lectiua multiplicat fm qd hoies multiplicant.
 qz dato oppositū. tūc periret pmiū virtutū et
 correctio vicioz. qd est cōtra iudiciū natura/
 le. et sequēta patet. Nā cū multos hoies vici
 oios videam⁹ assuere multis reliq̄s in hoc
 mundo. et multos virtuosos torqueri varijs
 laboribz. si anime eoz post hāc corporale vitā
 nō essent. tūc nec illi viciosi punirent. nec isti
 virtuosī pmiarent. ¶ **S.** si vna esset anima in
 intellectiua tūc anime pprie hominū essent sen
 2 sibile. et p sequēs corruptibiles ¶ **P.** sequi
 tur qd diuersi hoies simul intelligētēs idē ob/
 iectū. intelligēt eodē actu intelligēdi. conse
 quens est falsum. qz actōnes multiplicantur
 multiplicatōe suppositoꝝ agentīū. et sequen
 3 tia patet. qz eadē anima intellectiua respectu
 eiusdē obiecti nō potest informari nisi vnico
 actu intelligēdi ¶ **P.** vna forma substācialis
 nō potest simul informare materiā distincto
 rum suppositoꝝ. sed vt patebit in articulo se
 quētī anima intellectiua est forma substātia
 lis homis. ¶ **S.** et rariū isti⁹ cōclusionis po
 nit Querois cōmentator. ij. de aia. et hoc taz
 per eū qz per erraticos suos sequaces pbatur
 primo sic. ¶ **S.** cōm phm. vij. methaphi. qd ali/
 qua sint plura numero et vnū specie hoc p̄tur
 1 git qz multā habēt materiā. et sō in alia et alia
 parte materie recipit alia et alia forma. ergo a
 destructōe sequentis illud qd nullā habet
 materiā i eadē specie multiplicari nō potest.
 sed anima intellectiua seu intellect⁹ possibilis
 2 separatus est a materia. ḡ etc. ¶ **P.** fm phm nū
 qz multiplicant aliq̄ fm numez. nisi qz non
 possunt ppetuari in vno fm numez. sed intel
 lectus est incorruptibilis. qz sepat ab alijs si
 cut ppetuū a corruptibili. sic patet. ij. de aia
 ¶ **D.**

Solutio
rationum.
Ad. 1. 2. et
3

Ad. 4.

Ad. 5.

Ad. 6.

Ad. 7.

Ad. 8.

Opio cō
mētoris

3 **P**. si multiplicaretur anima intellectiva. hoc maxime videtur p̄ tanto. q̄z esset forma subst̄tialis hoīis. s̄z hoc nō p̄t esse. q̄z pot̄tia nō p̄t esse maioris abstractōis q̄z essentia in q̄ fundat̄. pot̄tia em̄ nō est abstracta nisi q̄z fundatur in essentia abstracta. s̄z pot̄tia intellectiva abstracta a materia. ergo essentia aīe intellectivę nō poterit esse forma subst̄tialis materię. **P**. intellect̄ est pura pot̄tia in genere intelligibilit̄ ut ait cōmentator. iij. de aīa sic materia prima in genere entit̄. sed i pura pot̄tia nō p̄t esse distinctio. cū ac̄ sit qui d̄istinguitur. nec p̄ sequēs multiplicatio. **P**. vna species intelligibilis potest in formari intellectū omniū hoīm. ergo vñ est intellectus eoz. p̄ sequētia p̄bat ex hoc. q̄z sicut si oculus omniū hoīm informaret vna specie sensibilis. sequer̄t om̄s hoīes habere vnū oculū. sic rē. Licet em̄ nō causaliter tñ arguitur ab vnitate accidētis infer̄ vnitas subiecti Antecedēs p̄bat sic. Nā cū plures hoīes intelligūt idēz obiectū. aut hoc faciūt p vñā specie. t̄ tūc habet p̄positū. aut p̄ alīa aut alīā t̄ tūc ille spēs plures differūt numero. t̄ pueniūt in vna specifica natura. cū ducat̄ in noticiā vñ nature. **S** s̄m cōmentatorē quotiēcūq̄z aliq̄ differunt numero t̄ pueniūt forma siue specie. tūc nullū eoz est intellectū in actu. sed ab ip̄is p̄t abstrahi vnū qd̄ est cōmune vtriq̄z. t̄ tūc q̄ritur de illo cōmuni. vtr̄ intelligat̄ a plurib̄ p̄ eandē specie. si nō tūc erit p̄cessus in infinitū. si sic tūc habet̄ intentū. q̄z qua ratione vna species p̄t informare intellectū plurīū hoīm eade rāone oīm hoīm. **P**. intelligere nō cōmunicat corpi. ergo nec virtus intellectiva siue aīa intellectiva. p̄ sequētia patet. q̄z cui nō est cōmunicabile calefacere. eīdē n̄ est cōmunicabilis virt̄ calefaciua. **P**. si intellect̄ multiplicaret multiplicatōe hoīm. cū a principio eternitatis mundi infiniti hoīes p̄cesserint. iā actu essent infiniti intellect̄. quib̄ nihilomin̄ quotidie fieret additio p̄ generationē hoīm. t̄ p̄ sequens infinito fieret additio. **P**. si intellect̄ de nouo fieret. aut fieret p̄ motū t̄ t̄smutatōez. aut p̄ simplicē creatōnē. Nō primo modo. quia tūc intellectus esset forma materialis. Nec secūdo modo. q̄z fieri aliquid de nihilo p̄terruit om̄es phantes. ut patet. i. phisicor. **A**d declaratiōē autē iam dicte positionis est aduertendū q̄ auctoris cōmentator p̄sinit intellectū esse subst̄tiam separatam. quā dicit̄ iungi nobis p̄ hoc q̄ vna species intelligibilis vñ p̄ dicto intel

Nota.

lectū t̄ nōstre fantasie. p̄ quā specie intellect̄ talis cū intelligit etiā ip̄e hō dicit̄ intelligere. **Q**uō aut̄ hoc potuit capere auctoris q̄ vna species simul in formaret fantasīā t̄ talē intellectū possibile. declarat̄ doctor noster in tractatu suo d̄ intellectu possibili dicens. q̄ sicut si aer t̄ aqua se simul cōpaterent in eodē situ idē accidens simul informaret vtrūq̄. sic q̄z intellect̄ cū sit indiuisibilis potest simul esse cū fantasīa. t̄ per p̄sequēs s̄m auctoris eadē species in formās fantasīā. informabit etiā ip̄sum intellectū. p̄pter qd̄ talis intellectus sic elicit̄ actū intelligendi q̄ talis actus vere attribuit̄ ip̄i homini. **S** h̄ic quidā contra doctorē nostr̄ inuēnit̄ dīct̄s. q̄ sunt qdāz qui palliant t̄ colorāt̄ p̄ dictū erroz. sed n̄ valent vt dicit̄ ista palliatio p̄pter tria. **P**rimo q̄z magis est impossibile idē numero idiuersis subiectis suppositaliter distinctis esse q̄z in diuersis subiectis eīdē suppositi. s̄z fantasīa t̄ intellectus modo quo fideles ponunt sunt eīdē suppositi. t̄ tñ nō possūt informari eadē ip̄ce intelligibili. ergo nec intellect̄ separatus informari poterit eadē specie cū ipsa fantasīa. **S**ecūdo q̄z quātō forma vn̄ habet de entitate tanto plus habet de dependētia. s̄z forme intentionales min̄ habent de entitate q̄z forme naturales. cū igit̄ forme naturales p̄pter sui dependētiā numerentur ratione subiectoz suoz. ergo vna forma intentionalis nō poterit simul esse in diuersis subiectis. **T**ercio q̄z in quib̄ non est vna t̄ eadem ratio receptiua. in illis nō p̄t esse eadem forma specie. t̄ p̄ sequens nec eadē numero. sed in intellectu t̄ fantasīa nō est vna t̄ eadē ratio receptiua. cū intellectus sit res sp̄ualis. fantasīa vero corporalis. **S** iste min̄ iuste verba hec in ordinata p̄icit in hūc venerabilem doctorē. q̄z h̄mōi declaratiōē nō facit ad palliandū erroz. s̄z ad manifestandū. sic apparet. q̄z ip̄e impugnat̄ istuz erroz vsq̄ in fine p̄dicti tractatus. Et pulcer mod̄ fuit impugnandi erroz in hoc q̄ modū maḡ apparentem ad sustinendū illū erroz p̄misit. t̄ tñ postea ip̄m impugnavit ostendens q̄ nō obstante tali declaratione erroz p̄dictus in tolerabilis existit. **S**i em̄ illud esset erroz palliare. tunc om̄es doctores palliarēt errores. **Q**z quilibet doctor in principio sic q̄stienis nititur impugnare partē verā. quus postea dēt̄ in inueritātē. **F**orte possibile est q̄ iste viderit tractatū nostr̄ doctoris in principio et nō in fine nec in medio. q̄z si ip̄m in fine vsq̄

Egidius.

Durādus Egidius.

Corra du randū.

Magis ubi sicut vinctis scripto suo
 no possit. **P**ost igit opoz respondere
 no potest. **Q**uod in multo hinc contra
 annoniōnib̄ dicens sed pro ip̄o. **C**ontra
 falsis rēmi mōdo ille manifeste commūto
 falsis obsequis pura dōcūda plus habet d̄
 dōcūda q̄ magis dependet a suo vōto.
 nō h̄p̄t q̄ potest magis dependere ab ip̄o
 vōto sicut ad lēra et in p̄p̄tū. quia
 formaz innotentiā dōcūda nō p̄pter sui
 dōcūda innotentiā dependet a falsitate sed
 ab obiecto. **S**icut em̄ s̄m ab ip̄o sicut
 in eodē intellectu cū intelligat̄ aliud nō dicit̄
 quō rido nō oportet talis forma nūme
 rōm formae subiectoz sed nūmōnōne
 obiecti. **P**ropter qd̄ ubi aliud obiectum
 fiat ad plerūq̄ partē dōcūda in eodē
 tēta reconuēt plures forme innotentiā
 nō eīdē rāonīs s̄ obiecta fuerunt eīdē rā
 onīs. sic ad plerūq̄ vñ dōcūda vna t̄ eadē
 species potest esse in duob̄ subiectis simul
 ut in eodē loco. **S**icut q̄ dicit̄ etiam
 p̄pter qd̄ vna rāo. **Q**uo t̄mē notatur
 si aliud nō obiectum. quia multa innotentiā
 etiā innotentiā s̄m quādā aliq̄ erroris p̄p̄
Primo innotentiā. **P**rimo em̄ sequit̄ quib̄cūq̄ ip̄o
 vna p̄t est sp̄ualis innotentiā t̄ innotentiā
 dōcūda in sua p̄p̄tā q̄ dependet a rāte
 eīdē rāte t̄ innotentiā. **S**icut t̄mē
 innotentiā dōcūda innotentiā q̄ dependet
 a rāte. **S**ecūdo sequit̄ q̄z innotentiā
 innotentiā nō potest esse in diuersis sub
 iectis. **T**ercio q̄z in quib̄ non est vna t̄
 eadem ratio receptiua. in illis nō p̄t esse
 eadem forma specie. t̄ p̄ sequens nec eadē
 numero. sed in intellectu t̄ fantasīa nō est
 vna t̄ eadē ratio receptiua. cū intellectus
 sit res sp̄ualis. fantasīa vero corporalis.
S iste min̄ iuste verba hec in ordinata
 p̄icit in hūc venerabilem doctorē. q̄z
 h̄mōi declaratiōē nō facit ad palliandū
 erroz. s̄z ad manifestandū. sic apparet.
 q̄z ip̄e impugnat̄ istuz erroz vsq̄ in
 fine p̄dicti tractatus. Et pulcer mod̄ fuit
 impugnandi erroz in hoc q̄ modū maḡ
 apparentem ad sustinendū illū erroz
 p̄misit. t̄ tñ postea ip̄m impugnavit
 ostendens q̄ nō obstante tali declaratiōe
 erroz p̄dictus in tolerabilis existit. **S**i
 em̄ illud esset erroz palliare. tunc om̄es
 doctores palliarēt errores. **Q**z quilibet
 doctor in principio sic q̄stienis nititur
 impugnare partē verā. quus postea dēt̄
 in inueritātē. **F**orte possibile est q̄ iste
 viderit tractatū nostr̄ doctoris in principio
 et nō in fine nec in medio. q̄z si ip̄m
 in fine vsq̄

legisset. verba p̄dicta vituperosa i scripto suo
 nō posuisset. ¶ Nō est igit opus respondere
 argumentis istius. quia in nullo sunt contra
 intentionē nostrī doctoris sed pro ipō. ¶ In
 secūdo tamē articulo iste manifeste cōmittit
 fallaciā cōsequētis. puta dicēdo plus habet d̄
 dependentiā. ergo magis dependet a subiecto.
 nō sequit̄. quia potest magis dependere ab ip̄
 so obiecto sicut ad litterā est in p̄posito. quia
 formarū intentionalīū distinctio p̄pter sui
 diminutā entitatē nō dependet a subiecto. sed
 ab obiectis. species em̄ albi et nigri sunt simi
 in eodē intellectu cū intelligit albū nō esse ni
 grum. et ideo nō oportet tales formas nume
 rari numeratōe subiectoꝝ. sed numeratione
 obiectoꝝ. ¶ Propter qd̄ nisi aliud obliſteret
 sicut ad p̄sentia plurīū obiectoꝝ in eodē sub
 iecto recipiunt plures forme intentionales eti
 am eiusdē ratōis si obiecta fuerint eiusdē ra
 tionis. sic ad p̄sentia vni⁹ obiecti vna et eadē
 species posset esse in duobus subiectis simul et
 istentib⁹ in eodē situ. sicut super⁹ positi exen
 plum de aere et aqua. ¶ Dico tamē notanter
 si aliud nō obliſteret. quia multa inconueni
 entia et absurda sequunt̄ ad istā erroꝝis posi
 tionē. ¶ Primo em̄ sequit̄ q̄ substantia sepa
 rata que est spūalis incorrupta et incorrupti
 bilis in sua p̄pria opatione dependeat a rebus
 corp̄alibus et corruptibilib⁹. q̄ suū intelligere
 nō posset elicere nisi iuncta fantasie q̄ corpo
 ralis est et corruptibilis. ¶ Secūdo sequit̄ q̄
 nullus homo intelligat. cū⁹ oppositū ponit
 p̄his in. ij. de aīa dicens. Anima est qua p̄mo
 viuim⁹ sentim⁹ et intelligimus. Et primo de
 anima vult. q̄ intelligere p̄ se iuciat ipi ho
 mini. anime autē nō nisi sicut p̄ncipio quo.
 Unde ip̄e ait ibidem. Si quis dixerit aīam
 intelligere. dixit eā tepere vel edificare. Qd̄ ver
 bum tractans cōmentator auerrois qui p̄di
 cte scelerate positionis fictor erat. et cōmenta
 tor ait. Si viderem⁹ mēbra intrinseca q̄ labo
 rant intelligendo. sicut viderem⁹ mēbra extrin
 seca que laborant edificando. sicut nō dicim⁹
 animā tepere vel edificare. sic nō diceremus
 animā intelligere. sed hominē per animam.
 Consequentia p̄bo. quia nunq̄ aliqd̄ suppo
 situm intelligit nisi vel totū suppositum vel
 aliqua pars suppositi informet aliquo actu
 intelligendi. Sed s̄m p̄dictā positionē nul
 la pars hominis posset informari actu intel
 ligendi. omēs em̄ potentie hominis essent sim
 pliciter materiales. nec per cōsequētis possent
 esse capaces ipsius acti⁹ intelligendi. ¶ Et cō

firmatur ista cōsequētia. Nā s̄m Dama. lib.
 ij. c. xij. Sicut se habet oculus in corpore. sic
 se habet intellectus in anima. Sicut igit vni⁹
 homo corporaliter nō potest videre p̄ oculū
 alteri⁹ hominis. sic nō potest homo intelli
 gere per intellectū substantie separe. ¶ P̄ actus
 manens in suo p̄ncipio eliciūdo. nō potest
 vere attribui alicui suppositaliter distincto ab
 ipso eliciente. sed intelligere est actus immā
 nens vt patet. i. metaph. et homo s̄m posi
 tionē auerrois est suppositaliter distinct⁹ ab
 ipso eliciente talē operationē. s̄ intelligere. igit
 tur impossibile esset ipm̄ hominē intelligere.
 ¶ P̄ sicut p̄ videre meū tuū audire non po
 test esse videre. sic p̄ intelligere talis substantie
 separe meū fantasari nunq̄ erit intelligere.
 ¶ Si quis tamen om̄ino pertinaciter vellet
 asserere ipm̄ hominē intelligere. p̄pter p̄dictā
 iunctionē illi⁹ substantie separe ad suā fanta
 siam. tunc adhuc sequeretur terciū inconueniē
 absurd⁹ p̄dictis duob⁹. s̄ q̄ vni⁹ qd̄q̄ brutū
 animal eque intelligere posset sicut homo. q̄
 huiusmodi intelligētia eque bene posset iū
 gi fantasie bruti animalis sicut fantasie hoīs
 Sūt em̄ multa bruta que s̄m aliqua fantas
 mata certiorē habent estimationē q̄ hō. meli
 us em̄ cognoscit agn⁹ vni⁹ diei amicum vni
 micum q̄ homo viginti annoz. imediare em̄
 fugit lupū et sequit̄ marrē. ¶ Ad primū igit
 motiū inductū pro illa falsissima opinione
 dicendū. q̄ licet intellectiua anima nō habe
 at materiā ex qua fit. habet tamen materiā in
 qua fit. Quia s̄m augustinū anima creando
 infundit et infundēdo creat. ¶ Et illa ma
 teria nō habet veritatē respectu actionis diuise.
 q̄ nullā p̄supponēs materiā potest plura im
 materialia p̄ducere solo numero differentia.
 vt patet super⁹ cū tractant de p̄ductōe an
 geloz. ¶ Ad secūdū dicēdū. q̄ q̄suis istud
 argumentū habeat apparentiā de talib⁹ p̄
 p̄ctis que semp̄ per se habent esse. tamē nullā
 habet apparentiā de talib⁹ p̄p̄ctis que sic cre
 antur q̄ esse suū acquirūt i corp̄oribus ad quo
 rū informationē creata sunt. cuiusmodi sunt
 anime intellectiue. ¶ Ad terciū dicendū. q̄
 bene ex hoc p̄batur q̄ essentia anime intelle
 ctive est immaterialis et nō educta d̄ materia
 et q̄ separari potest a materia. sed nō p̄bat quin
 possit materiā in qua creat informare. ¶ Ad
 quartū dicendū. q̄ auerrois cōmentator p̄ il
 la verba nō intendit aliud nisi q̄ intellectus
 possibilis infimū gradū teneat in genere intel
 ligibilib⁹. ex quo bene sequit̄ q̄ nō sint plures
 D 2

Secda p/ batio cose quentie.

Tercia p/ batio cose quentie.

Terciu in coueniens.

Ad.1.

Aug. sup gen. li. vij.

Ad.2.

Ad.3.

Ad.4.

Cōtra opi nonē auer rois. Primū in cōueniēs.

Secūm in cōueniēs.

Prima p batio cose quentie.

Cōfirma tio.

Solutio
rationū.
Ad.1.

Ad.2.

Ad.3.

Articulus
quartus.
Prima cō
clusio.

Opio con
traria.

violenta separtio. ergo oporteret q̄ quāq̄ natu
ralis fieret mortui hominis resurrectio. ¶ P.
forma substāntialis naturalē debet habere pro
portionē ⁊ conformitatē ad illud cui⁹ est for
ma. sed incorruptibile ad corruptibile nullā
habet p̄portionē ⁊ conformitatē. ergo cū aīa
sit incorruptibilis ⁊ hō sit corruptibilis ani
ma intellectua nō poterit esse forma hominis.
¶ Sed ista nō cludunt. igit̄ ad primū re/
spondeo negando p̄sequentiā. Ad p̄batōz
dicēdū q̄ quāuis om̄ia essentialia principia
sint incorruptibilia. tamē si nō manēt cōiun
cta ip̄m totū cōpositū ex p̄ncipioz talū se/
paratione vere destruit ⁊ corrumpit. Dato ei
q̄ paries tectū ⁊ fundamentū que sunt princi
pia dom⁹ sint incorruptibilia. tamē si ab inui
cem separant̄ tota dom⁹ destruit. sic in p̄posi
to rē. ¶ Ad secundū nego cōsequentiā. Ad
p̄batōnē dico q̄ separtō anime a corpe pp̄rie
loquēdo nō est violenta. q̄ cū act⁹ actiuoz
sint in patiente ⁊ disposito. vt dicit̄. ij. de aīa.
igit̄ sicut anima naturaliter iungit̄ materie
debite dispositē. sic nō violenter sed quasi na
turaliter separtur a materia totaliter indisposi
ta. Sed in hora mortis cuiuscūq̄ animā
materia totaliter est indisposita. igit̄ rē. ¶ Ad
terciū dicēdū q̄ nō quecūq̄ p̄portio requi
ritur inter materiā ⁊ formā. s̄ sufficit talis p̄
portio q̄ ip̄a materia sit in potētia ad talē for
mam ⁊ sit perfectibilis per eā. Et sic est in p̄
posito. ergo rē.

Quartus ad quartū

articulū pono duas cōclusiones. ¶ Prima ē
q̄ nō est impossibile animā rationale esse an
te p̄ductionē sui corporis. Quia omnē enti
tatem absolutā ⁊ potest p̄ducere sine quacū
q̄ alia entitate absoluta ab ea realiter differē
te. s̄ aīa rationalis est entitas absoluta reali
ter differens a corpe. ergo rē. ¶ P. anime nō
repugnat esse post annihilatiōē corporis vt
super⁹ p̄bauī. cū de angelozū distinctiōe tra
ctauī. ergo nec ei repugnat esse ante p̄ductiō
nem corporis. ¶ S̄ huic cōclusioni est q̄d az
opinio contraria que ponit q̄ simpliciter impos
sibile sit animas p̄existere suis corporibz. Quia
terminus generationis nō potest p̄cedere ge
nerationē. s̄ aīa humana est termin⁹ genera
tionis hoīs. ¶ P. impossibile est formas ml
tiplicari nisi ratiōe materie. ergo impossibile
est esse plures distinctas animas sine corpori
bus in quibz capiunt esse distinctā. ¶ Sed

ista nō cludunt. ¶ Ad primū dicēdū q̄ si
cut forma est termin⁹ generatōis ad quē. sic ē
termin⁹ corruptionis a quo. ⁊ ideo sicut per
generatōez acquirit̄ sic p̄ corruptōez abijcit̄.
igit̄ forma cui nō repugnat esse post ip̄az cor
ruptionē. illa p̄ rei potētiā esse p̄t ante sue ma
terie p̄ductionē. ¶ Ad secundū nego antee
dens loquēdo de omnipotētia dei. ¶ Secūdo
dico q̄ nec anima primi hoīs nec die ceterozū
hominū fuerūt p̄ducere ante corporis humani
p̄ductionē. Quia rei p̄fecta sunt opa. sed for
ma substāntialis cū habeat rationē p̄tis nō ha
bet rationē p̄fecti p̄ducti finē cuiusq̄ que nūc
videm⁹. ¶ P. nullū a reo p̄ductū est pp̄ria
opatione destruitū. q̄ alias esset ociosum. er
go si aīa fuisset anteq̄ corp⁹ tūc egisset aliqd
ante sui unōnē ad corpus. Talis ergo actio
vel fuisset bona. ⁊ tūc cū bonis angelis gratiā
recepisset. ⁊ p̄ se rēs cū eis beatificata fuisset
⁊ sic fuisset p̄mō ceta. ⁊ p̄ iunctiōnē ad cor
pus fuisset misera effecta. Vel illa actio fuis
set mala. ⁊ tūc demerisset. ⁊ p̄ se rēs cū ma
lis angelis dānata fuisset. Non em̄ apparet
ratio quare aīa habuisset actōez indifferētē
cū omnū angelozū actio in quoz p̄fortio fuis
set ip̄a aīa bona vl̄ mala fuisset. ¶ S̄ cōtra
istā cōclusionē est quedā antiq̄ opinio. q̄ com
muniter ascribit̄ origeni. q̄ ponit omnes aīas
a principio sūnt fuisse creatas. ⁊ infundi cor
poribz nobilibz ⁊ ignobilibz sūm merita vl̄ de
merita talū aīaz. ¶ Mortua illi⁹ opiniois
poterāt esse ista. ¶ Quia oīa p̄duxit ⁊ a p̄
cipio vel i se vel i suis rationibz seminalibus
Ista patet p̄ augustinū. Quia isto modo sal
uar augustin⁹ illud verbū sapiētis. Qui vi
uit in eternū creauit om̄ia sūnt. S̄ aīe ratio
nales nō sunt educibiles de potētia materie
sūm rationes seminales. ergo in se ⁊ nō in aliq̄
sem in ali ratiōe a principio creatōis p̄ducere
fuerūt. ¶ P. vt patet p̄ doctores sup̄ primo
capitulo genē. triplex rei op⁹ describit̄ in illis
diebz creatōis. s̄ op⁹ creatōis. distinctiōis.
⁊ ornat⁹. Opus autē creatōis fuit ante omnē
diē. Ergo cū animē solū p̄ opus creatōis sint
p̄ducere. videt̄ q̄ cū angelis ante omnē diē fu
erint p̄ducere. ¶ P. saltē de anima p̄mi hoīs
videt̄ q̄ ante corp⁹ suū fuerit p̄ducta. q̄. vij.
sup̄ gen. dicit̄ angustin⁹. t̄um in illis p̄mis
opibz quādo simul om̄ia creauit animā etiā
humanā creasse. quā suo tpe mēbris corporis
ex limo formati in spirauit. ¶ P. in libro de
sp̄ritu ⁊ anima dicit̄. q̄ anima anteq̄ corpori
vniat̄ habet irascibilitatē ⁊ cupiscibilitatēz.

Solutio
rationū.
Ad.1.

Ad.2.
Secda cō
clusio.

Opio con
traria. Qu
genis.

D 3

sz hec nō possunt in esse anime anteq̄ anima sit pducta. ergo rē. ¶ Sed ista opinio stare nō potest. quia exp̄sse dicit Augustin⁹. q̄ animal de⁹ creato infundit suis corp̄ibz. ⁊ infundēdo creat. ¶ Hieronimus in simbolo fidei quē fecit ait sic. Eoz dēminat⁹ errozē qui dicūt animas ante peccasse. vel in celis cōuerfatas fuisse q̄z in corpa mitterent. ¶ Ad primū igit̄ dicendū q̄ illa verba augustini intelligenda sunt de talibz que pducunt tanq̄z entia in se ⁊ per se existētia. quia quorūdie creat de⁹ gratiā gratū facientē in p̄uisione peccatoz. quā tamē in principio creationis nec pduxit in se nec in aliqua ratiōne feminali. Cū igit̄ anima nō pducatur vt aliquid in se subsistens. sz vt forma materiā perficiēs. ideo rē. ¶ Ad scđm dicendū eodē modo. ¶ Ad terciū dicendū q̄ hoc augustin⁹ nō dicit assertiue. Cū ibidē dicit q̄ si alia dicta possunt melius intelligi nō solū nō resisto. vtz etiā saueo. Unde Augustin⁹ oppositū illi⁹ videt tenere. qz cū pertractat illud verbū gen̄. ⁊ inspirauit in faciez ei⁹ spiraculū vite. ⁊ fact⁹ est homo in animaz viuente. augustin⁹ exp̄sse vult. q̄ istud spira re fuit animā facere. Et ideo non fuit anima pri⁹ q̄z corp⁹. sed saltē via nature corpus fuit prius q̄z aia. quia ante illud spirare deus formauit corp⁹ ade. vt patet in littera. quia hec verba ibi pcedunt. Formauit igit̄ domin⁹ ⁊ hominez de limo terre. ⁊ inspirauit rē. ¶ Ad quartū dicendū q̄ illud ante est fm naturā. nō aut̄ fm t̄pis duratiōne. quia irascibilitatē ⁊ ceteras p̄similes passiones anima nō habet a corpe. sz ecōuerso corp⁹ eas habet ab anima. ¶ Ad argumentū principale dicendū q̄ licet substantia incorruptibilis non possit esse forma rei corruptibilis. sic q̄ educat de potentia materie rei corruptibilis. potest t̄m ei⁹ esse forma p̄ infusiōne creatoris.

Distinctio decima octaua
Hec eodez quo
 qz rē. Postq̄z visum est de viri pductione. hic videndū est d̄ mulieris formatōne. Et diuidit̄ in duas partes. Nā primo magister determinat qualiter mulier pducta fuerit quantū ad corp̄is substantiam. Secūdo quomodo creata sit q̄z ⁊ ad animā. ibi. Quēadmodū mulieris. Prima i duas. Nā primo ostēdit quomodo ⁊ quare corpus eue de costa ipsi⁹ ade fuerit formatū.

Secūdo mouet quas dē questionēs circa illū corpus materiale principiū. ibi. Solet etiā am queri. Et hec in tres. Nā primo q̄rit magister cū corp⁹ mulieris formatū fuerit de costa. vtz aliqua materia fuerit illi costē addita. Secūdo innuit q̄ ministerio angeloz formatio illi⁹ corp̄is fuerit pacta. Tercio inq̄rit vtz illud corp⁹ p̄fuerit fm ratiōne feminales in costa memorata. Secūda ibi. Illud etiā. Tercia ibi. Sed querit an ratio. Et hec i duas. Quia p̄mo ostēdit q̄ ea que naturaliter fiunt sunt fm ratiōne feminalē in potētia creature. Secūdo q̄ ea que miraculose fiunt non sunt fm ratiōne feminalē in potētia creature. sed solū in rei potestate. Secūda ibi. Dim igit̄ rez cause. ¶ Circa istā distinctiōne decima octaua q̄ro hāc questionē.

Utrum corp⁹ eue p̄fuerit potentialiter in costa ade. ¶ Et videt q̄ non. qz qd est in potētia in aliq̄. hoc per se generā naturale potest educi de illo. sed corpus eue p̄ nullā naturā potētiā potuit educi de costa ade. ergo rē. ¶ Cōtra omē qd factū est de altero hoc p̄fuit in illo de quo est factū ante qz ex eo fieret. sed fm sacra scripturā corp⁹ eue factū fuit de costa ade. ergo rē. ¶ Quia doctores circa materiā istā decimo octauē distinctiōnis inuestigāt de p̄existētia rez ante suū actuāle esse. ideo quattuor sunt h̄ vidēda. ¶ Primo vtrū productaz rez entitates fm aliquā sui realitatē ante sue pductionē p̄fuerint ab eterno. ¶ Secūdo vtz rez pducte p̄fuerint i materia fm rōnes feminales. ¶ Tercio d̄ eo qd querit. ¶ Et quarto vtz de costa ade fuerit factū corp⁹ eue sine additiōne noue materie vel alicui⁹ rei materiali.

Quātum ad primū
 primo pono hanc cōclusionē q̄ creatura fm nullā sui entitatē fuit ab eterno. ita q̄ tal entitas distincta esset realiter ab entitate creatoris. ¶ Secūdo dico q̄ creatura potētia rei possibilis fuit ab eterno nō potētia extrinseca creature. ¶ Primū p̄bō sic. Illud qd sim pliciter fit de nihilo fm nullā entitatē sui distinctā a facitē p̄cedit suā factiōne. Ista patet. qz da oppositū. tūc nō fieret simpliciter d̄ nihilo. sz illud qd creat simpliciter fit de nihilo. Nam in h̄ differat creatio a generatione. qz generatio aliq̄d p̄supponit. creatio p̄o nihilo. ¶ P̄. effect⁹ non differet a sua causa quousqz p̄cedat ab ea. sicut ait p̄clus. xxxv. p̄positiōne

Articulus primus
 Prima cōclusio
 Secunda conclusio.
 Probatō prime cōclusionis.
 1.
 2.

Dist. XI
 si materia...
 1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50

sz creatura nō habet aliqd esse pductus a deo
 ab eterno. ergo nō differēbat ab eo. ¶ P. quā
 diu res solū habet esse i potētia dei. tādū non
 habet aliquā entitatē differentē a deo. sz vt ait
 Anst. de casu dyaboli. c. viij. creatura ante sui
 pductōez solū fuit i potētia dei. Et ibidē di
 cit. q mund⁹ anteqz fieret a potētia dei nihil
 erat. z impossibile erat eū esse potētia ppria.
 4 ¶ P. quecūqz equaliter dependēt ab aliq cau
 sa. equaliter pducunt ab ea. sz oīs entitas crea
 ture equaliter z immediate dependēt a deo. igit nūll
 la entitas creature poterit esse eterna z nō pdu
 eta. ¶ P. si qlibet creatura p̄fuit ab eterno fm
 aliqua sui entitatē. tūc etiā materia p̄fuit. sed
 entitas materie q̄ p̄fuit nō potuit esse nisi tota
 materia. q̄ si aliq entitas materie p̄fuit ab eter
 no. tūc tota materia fuit ab eterno. z sic nulla
 res materialis creata tūc erat. qz omēs facte fuit
 sent de piacēte materia. qd est z fide. Maior
 patet. p̄b minorē. qz cū materia sit p̄pē nihil
 vt ait augustin⁹. z sit mediū inter ens z nihil
 vt ait cōmētor. ideo illa entitas materie q̄
 p̄fuit nō posset esse minor qz tota entitas ma
 terie. ¶ Sz istā d̄clusionē quā reputo ve
 rissimā z catholicē fidei z formē. sunt aliq do
 ctōres. Quoz vn⁹ ponit omēs creaturas ab
 eterno nō solū habere esse cognitū a deo. sz el
 se z stitū a deo in ratōne causē formalis exē
 plaris in esse p̄dicamētalē z reali essentia z qd
 dicitur realiter differentē a natura diuina. Et
 iste creature actū q̄tū ad esse essentia z stitū
 a deo fm ratōne exēplare ab eterno dicunt el
 se in potētia ad esse existēte. vt. f. a deo z stitu
 ant in esse existēte fm ratōne causē efficiētis
 p̄ creatōez. Et h̄ ipi p̄bant sic. Quia ab eter
 no de⁹ fuit exēplar z idea oīm rez ab eo intel
 lectaz. ergo res tales ab eterno habuerūt ve
 ram realitatē realiter differentē a suo exēplari
 Cōsequētia patet. qz idea nō p̄t esse ideatuz.
 2 nec exēplar exēplari. ergo zc. ¶ P. Augu
 stin⁹. xv. de tri. c. xij. ait. q de⁹ nō aliter cogno
 scit fieda qz facta. constat autē q qn̄ cognoscit
 facta cognoscit rez qd dicitur realiter differē
 tes a se. igit quādo nō sunt existētia puta ab
 eterno eisdem veras rerum qd dicitur z essen
 tias realiter a se differentes cognoscit. ¶ P. il
 lud qd de⁹ de ipis creaturis ab eterno cogno
 uit h̄ fuit creabile. igit vel diuina essentia est
 creabilis. Vel illud qd diuine cognitioni ob
 iectiue respōdebat ab essentia diuina realiter
 differēbat. ¶ P. de⁹ ab eterno cognouit res
 creabiles nō solū vt sunt in ei⁹ essentia. qz vt
 sic intellexit suas perfectiones. sz intellexit cal

vt quedā obiecta secundario cognita fieri pos
 sibilita. Sz obiecti ad potētia est relatio rea
 lis. cū p̄cedat actū ratōnis. relatio autē realis
 p̄supponit fundamentū reale. ergo tales res
 cognite habuerūt ab eterno aliqd esse reale.
 ¶ Illud qd ab eterno est res generis z p̄di
 camēti. oportet q ab eterno sit res differentē a
 potētia p̄mi agētis q̄ est extra omē gen⁹ z p̄
 dicamētū. Sed creatura ab eterno fuit res
 generis z p̄dicamēti. Sicut em̄ nūc videm⁹
 q rosa nō existēs actu est res generis z p̄dica
 menti. sic ab eterno fuit res generis z p̄dicamē
 ti. res em̄ ad idē p̄dicamētū pertinet existēs
 actu z potētia. ¶ P. iij. sup gen. ait augustin⁹
 nus. Omē qd cognosci p̄t habet prius esse qz
 cognoscat. ergo creature ab eterno habuerūt
 aliqd esse. cū ab eterno a deo sint cognite. hoc
 autē esse de q loquit augustin⁹. non potuit esse
 ipm esse cognitū. qz hoc sequit cognitōez. nec
 esse existēte. qz hoc accepit in tpe p̄ creatio
 nē. ergo oportet q intelligatur de esse essentia.
 ¶ P. istā entitatē reale ab eterno existētē
 z a deo realiter differentē quidā aliq appellat
 possibile obiectiū. Et suā intentionē p̄bant
 sic. Illud qd est possibile nō solū potētia ex
 trinseca vtz etiā potētia intrinseca. hoc est ve
 rum ens reale. creatura anteqz crearet erat hu
 iusmodi. Qd p̄bant dupl. Primo p̄ autē.
 qu. iij. methaphi. sic. c. ij. ait. Omē qd inci
 pit esse anteqz sit necesse est q sit potētia liter
 se. alias nullo modo crit. si em̄ nō erit possibi
 le in se. tūc erit impossibile. ¶ Secūdo p̄bat
 idē sic. Si lapis anteqz crearet solū possibil
 potētia creatoris. puta quia de⁹ potest eū cre
 are. tūc chimerā fieri esset impossibile ex sola
 impotētia dei. puta qz de⁹ nō potest eā creare
 ¶ P. illud qd ab eterno fuit creabile. ab eter
 no minus fuit nō ens qz ens phibitū qd fm
 se om̄modā habet repugnantā ad esse. ergo
 res creabilis ab eterno habuit aliquā entita
 tem possibilem qua intrinsece minus sibi repu
 gnabat creati. qz enti phibito. ¶ P. ens rea
 le extra animā reali diuisione diuidit in actū
 z potētia. ergo vnū qd qz ens nō solū habet
 entitatē reale vt est in actu. vtz etiā vt est in
 potētia. qz reale diuisum saluat in vtroqz mē
 bro realiter diuidentū. ¶ P. relatio realis p̄
 supponit extrema realiter distm̄tra. sed inter
 creatū z creabile ab eterno fuit relatio realis.
 Quia sicut inter creans z creatū est relatio re
 als. cū relatōes modo potētie sint reales. vt
 patz. v. methaphi. sic zc. ¶ P. sic se habet im
 possibile ad possibile. sic se habet non ens ad

Opio De
 nia. i

Alius mo
 d⁹ dicēdi.

Dit.

ens. ergo cōmutatim sicut se habet impossibi
le ad nō ens. sic se habebit possibile ad ens. s; omne impossibile de necessitate est non ens lo-
quēdo de ente reali positivo. ergo omne possibi-
le de necessitate est veruz ens reale positivum

Contra hē
ricu.

¶ **H** ista minus bene intelligo. ideo primo
arguā p̄tra primū modū dicēdi istoz docto-
rum. Secūdo p̄tra secūdū. Et tercio rōnibz
eoz breuiter respōdebo.

¶ **C**ōtra primū sic.
1 **¶** Quicunqz tota essentia rei p̄existit produ-
ctioni. tūc talis p̄ductio nō sōlū nō potest el-
se creatio. vey etiā nec potest dici vera genera-
tio. quāuis possit dici accidētalis trāsmuta-
tio. sed s̄m istos creatura q̄libet s̄m esse essen-
tie qd idē est qd essentia fuit ab eterno distin-
cta ab ip̄so deo. ergo isti nō solum cōtra fide-
les tollunt omnē creationē. vey etiā p̄tra phi-
losophos simul ⁊ theologos tollūt omnē ve-
ram generationē.

¶ Maior patet. qz creatō cū
sit de nihilo p̄ductio. nihil rei p̄ducēde p̄sup-
ponit. generatio autē vt patet vndiqz in vera
philosophia solā materiā rei generāde p̄sup-
ponit. que nō dicit tantā entitatē sicut tota es-
sentia rei vt realiter est distincta a suo p̄ducē-
te.

¶ **P** quādocunqz hoc verbum est p̄dicat
tercio adiacēs tūc p̄r absolute ⁊ simpliciter in
ferri secūdo adiacēs. nisi prima p̄dicatio fue-
rit cū termino distrahente. sed essentia rei nō
est termin⁹ distrahēs. ergo si vey est dicere rē
esse ab eterno s̄m esse essentie. similiter ⁊ ab-
solute erit vey dicere rem esse ab eterno. Et qz
qd est non sit. sequit q̄ nulla res de nouo sim-
pliciter fieri possit.

¶ si deus non posset re-
rum essentias ab eterno cognoscere. nisi ipse
essentie pōnerent ab eterno in esse reali distin-
cto ab ip̄so deo. tūc dei sciētia p̄denderet a ra-
libus essentijs creaturaz. qz quicqd necessa-
rio r̄quirit altēz necesse est ip̄m aliquo modo
ab eo p̄pendere.

¶ si p̄pter hoc q̄ deus ve-
re cognoscit essentias rez ab eterno. necesse est
tales essentias realiter fuisse ab eterno. eadez
ratione sequit ipsaz rerum essentias p̄p̄icta-
tes accidentia operatōnes ⁊ omnē modū es-
sendi fuisse ab eterno. quia om̄ia hec deus ab
eterno clarissime intellexit. cū nō aliter cogno-
scat facta qz sciēda. vt ait beatus augustīn⁹.

¶ qn̄cūqz eadē rei essentia transit de vno
modo essendi ad aliū modū essendi. illa res
nec est creata nec genita. sed solummodo muta-
ta. sed s̄m modū dicēdi istoz cum de⁹ cre-
aturas produxit eadem essentia rei transtuit
de vno modo essendi ad aliū modū essendi.
puta quia ante creationē habuit ab eterno

modū essendi s̄m esse essentie. ⁊ post creatōez
habuit modū essendi s̄m esse existentie. ergo
re. **¶** nec illa distinctio valet qua tribuit
esse essentie cause formali exemplari. ⁊ esse exi-
stentie cause efficiēti. Nam cū quattuor sint
cause rez. due scilicet intrinsece. puta materia
⁊ forma. ⁊ due extrinsece. puta finis ⁊ efficiēs
⁊ forma exemplaris non sit materia. nec forma
materiā perficiens. nec finis. sequit necessario
q̄ eius causalitatis sit de genere cause efficiētis

¶ s̄m istos esse existentie dicit solū quen-
dam respectū ad causam efficiētē. sed respe-
ctus purus nō potest esse terminus alicuius
actionis realis s̄m se. quia etiā s̄m istos ⁊ alijs
dicitis suis respectus nūqz acquirit nisi acq̄-
sico aliquo absoluto in altero extremoz. Cuz
igit ex parte creatoris nulla entitas absoluta
possit acq̄ri. necesse est q̄ ex pte creature p̄ter
esse actualis existentie qd isti ponūt esse respe-
ctū p̄ducāt essentia substrata ip̄i esse existentie
q̄ realiter terminet ip̄az creatōez ad cui⁹ p̄du-
ctionē p̄ducāt etiā p̄dicit respect⁹

¶ aug⁹. **¶** sup illud ad **Deb. xi.** vt ex inuisibilitz visibi-
lia fierēt. sic ait. **P**er inuisibilia significat mū-
dus iste inuisibilis q̄ erat in dei sapientia. ad
cui⁹ similitudinē factus est hic mūdus visi-
bilis. hec autē visibilia anteqz fierēt non erant
Et tunc immediate augustīn⁹ mouet vnū du-
biū dicens. Quomodo deo nota erāt que nō
erant. aut quomodo fierēt que sibi nota non
essent. Respōdet augustīn⁹ dicens. q̄ anteqz
fierent ⁊ erāt ⁊ nō erant. erant em̄ in dei scien-
tia. ⁊ non erant in sua natura. Et idē aug⁹. v.
sup gen. c. xv. ait. **C**reatura oīs s̄m esse qd ha-
buit ab eterno vita erat p̄pter qd solū habebat
esse in deo. Et eandē hīaz ponit Anselm⁹. mo-
nologion. xxxij. c. **¶** Et his igit ⁊ multz alijs
scōz autoritatibz apparet nō solū illos d̄ pri-
mo modo ponendi istā opinionē. vey etiā il-
los de secūdo modo fallū dicere in h. q̄ ponūt
creaturā ab eterno fuisse s̄m aliquā sui entita-
tē realiter differentē ab ip̄o deo.

¶ istd̄ pos-
sibile obiectiuū qd isti de secūdo modo dicendi
ponūt. vel diceret maiorē entitatē qz essentia
materie. vl̄ minorē. vl̄ eglem. **¶** si maiorē tūc
minul̄ p̄supponeret generatio qz creatio. **¶** si
minorē tūc essentia materie n̄ esset pura potē-
tia. **¶** si equalē. tūc creatio nō esset mag⁹ ⁊ ni-
hilo qz ip̄a generatio. q̄ oīa sunt absurda ⁊ im-
possibilia.

¶ Ad primū igit de primo modo
dicēdi nego p̄sequitiā. **¶** Ad p̄batōez dicēdū.
q̄ essentia diuina ab eterno fuit exēplar creatu-
raz. nō q̄ tūc essent. s; q̄ in tpe fierēt. **¶** Ad se-

Contra se-
cundū mo-
dū dicēdi.
2

Solutio
rationū p
modo dicē-
di hanc
Ad. 2.

Contra hē
ricu.
Ad. 1.
Ad. 2.
Ad. 3.
Ad. 4.
Ad. 5.
Ad. 6.
Ad. 7.
Ad. 8.
Ad. 9.
Ad. 10.
Ad. 11.
Ad. 12.
Ad. 13.
Ad. 14.
Ad. 15.
Ad. 16.
Ad. 17.
Ad. 18.
Ad. 19.
Ad. 20.

cundū dicēdū q̄ h̄ argumētū n̄ maḡ d̄cludit
de essentia rez q̄ d̄ existētia. q̄ r̄ ab eterno
r̄ i tpe eq̄ p̄fecte cognoscit existētia rez sicut
essentia. Ad formā tñ argumēti dicēdū q̄
r̄ ab eterno cognouit essentia rez. nō q̄ tūc
essent. s̄ q̄ p̄ sui potētia in tpe e dū sibi placeret

Ad.3. fieri possent. Ad tertiū nego sequētia. q̄
q̄uis illud qd̄ r̄ cognouit de creaturis esset
creabile. n̄ nec illud fuit ab eterno. nec diuina
essentia erat creabil. S̄ sufficit qd̄ diuina essen
tia talia cōprehēdā virtualiter ad h̄ q̄ ipe r̄
talita distīcte cognoscat. cū em̄ r̄ p̄fecte co
gnoscit essentia suā. tūc p̄fecte cognoscit om̄e
creabile r̄ tūc virtualiter i sua essentia.

Ad.4. quartū dicēdū. qd̄ nō cognouit creaturas
ab eterno esse creabiles r̄ possibiles fieri potē
tia passiuā se tenente ex pte creature. s̄ coguit
eas esse possibiles potētia actiua se tenente ex
pte creatoris seu suū p̄. Et ideo creatura ab
eterno extra deū nō habuit aliqd̄ esse reale. n̄
p̄ sequēs aliq̄ relatio real̄ fuit ab eterno iter
essentia rei create r̄ intellectū diuinū cogno
scētē h̄mōi essentia esse possibilē fieri.

Ad.5. quintū nego minōrē. Ad p̄batōez dicēdū qd̄
nō est silē. q̄ dato qd̄ rosa n̄ existat actu. est tñ
i suis causis naturalibz r̄ p̄pinq̄s. Et n̄ est i
potētia passiuā materie q̄ est vna de causis in
trinsec̄ rei natural̄.

Ad.6. Ad sextū dicēdū vt su
per̄ patuit creature ab eterno habuerūt esse
vniu i essentia creatoris. Altas inuenit sic.
posset etiā dici qd̄ auḡ. ubi loquit de cognitōe
n̄ra. r̄ n̄ de cognitōe dei. quā nullū eē creature
p̄cedere. cū dei cognitio sit simpliciter eter
na.

Solutio ad secūdū modū.

Ad.1. Sedaz p̄ bationē.

Ad primū de secdo modo dicēdi nego
minōrē. Ad primā p̄batōez dicēdū qd̄ illud
d̄bū auic. est intelligēdū d̄ his q̄ incipiūt eē i
tpe p̄ motū r̄ trāsmutatōez vtute agētis na
turalis. Ad sedaz p̄batōez nego sequētia
q̄ nulla impōtētia ex h̄ apparet i agēte. q̄ nō
facit illud qd̄ effect̄ factū esse non patit. Cū
lapis ab eterno possibilis fuit creati. eo qd̄ r̄
ab eterno potuit eū creare. Posse em̄ creati eē
p̄pter posse creare r̄ n̄ ecōuerso. cū potētia p̄
dicat de potētia actiua q̄ passiuā. vt patet. v.
metaphi. Et licet isto mō possibilitat̄ crea
ture causa sit potētia creatoris. impossibilita
tis tñ entis phibitū nō oportet assignare aliā
causā q̄ ip̄azmet repugnātiā terminoz.

Ad.2. Ad scdm̄ nego sequētia. q̄ q̄uis ens creabile ab
eterno mun̄ fuerit n̄ ens q̄ ens phibitū in h̄
q̄ sibi cōp̄tebat negatio repugnātiē ad posse
p̄duci. ex h̄ tñ n̄ optebat ip̄m creabile ab eter
no fuisse s̄m̄ aliquā sui potētia passiuā seu s̄

lectiua. s̄ ad h̄ sufficiebat p̄tinētia p̄tialis q̄
p̄tinēbat i potētia actiua creatoris. Ad ter
ciū dicēdū qd̄ potētia q̄ cū actu diuidit ens re
ale v̄l potētia s̄biectiua v̄l potētia obiecti
ua tal̄ q̄ realiter fūdat i s̄biectiua. s̄ cū creatā
vt extra creatorē recipit d̄ fuisse in potētia ab
eterno. tal̄ potētia nec e s̄biectiua nec e potētia
obiectiua q̄ imēdiatē fūdet i s̄biectiua. s̄ e me
re obiectiua. q̄ n̄ e aliter diuidētū ip̄m ens re
ale. Et iō qd̄ sic e i potētia n̄ optet esse ens re
ale. Ad q̄rtū nego minōrē. ad p̄batōez d̄
q̄ relatōes reales sc̄di modi. vt apparet. v. me
taphi. n̄ fūdat q̄sōcūq̄ i potētijs. s̄ v̄l fū
dant i actōe r̄ passioe. v̄l i potētijs vt p̄ ip̄az elī
cita est actio r̄ illata ip̄a passio. S̄ ab eterno
nec fuit actō neq̄ passio. ḡ r̄. Ad q̄ntū d̄
sic etiā alias dixi qd̄ cōmutata p̄portio vniu/
saluter r̄ q̄ra forme n̄ tenet nisi i terminis q̄s̄ti
tatiuis. Poss̄ eē tota illa reductio p̄cedi d̄
possibilit̄ potētia s̄biectiua. nō aut̄ d̄ possibil̄
potētia obiectiua. q̄ res ponit i solo eē cogni
to r̄ nō reali. Sedā p̄clo. s̄. quō creatā ab
eterno fuit possibil̄ n̄ potētia intrinseca s̄ extri
seca. patet p̄ iā d̄icta. iō trāseo causa breuitat̄

Ad.3.

Ad.4.

Ad.5.

Sedā cō
clusio.

Articulus
secundus.

Inquisitō
prima.

Quātū ad secūdū

articulū duo vidēda sunt. Primo qd̄ sint
ratōes seminales. Secūdo qliter res pdu
cte seu forme rez p̄ductaz dicunt̄ posse i suis
causis naturalibz ante sui p̄ductōez s̄m̄ hu
iusmodi rōes seminales. Duo ad primū di
co qd̄ rōes seminales sunt q̄daz habilitates
seu aptitudines a deo indite rebz naturalibz.
ex quibz res naturales sunt ap̄re nate causa
re naturales effect̄ s̄m̄ suas potētijs actiuas
r̄ passiuas. Tanta em̄ est imbecillitas rez na
turaliū q̄ sin e h̄mōi habilitatibz seu aptitu
dinebz effect̄ suos p̄ducere nō possunt. dato
etiā qd̄ habeat vtutes suas actiuas r̄ passiuas
Nō em̄ germinat terra herbā virentē ante
q̄ r̄ tertia die h̄mōi habilitates q̄ sunt rōes
semiales sibi ididit. cū dixit. gemet terra her
bā virentē habētē semē r̄. Et eodē mō de vola
tilibz r̄ aq̄tilibz q̄nta die. r̄ hoibz r̄ ceterz aia
libz sexta die. nō vidēt̄ igit̄ aliqd̄ eē rōes semia
les nisi ordo qd̄ h̄bitudo actiuoz ad passiuā
r̄ ecōuerso s̄m̄ qd̄ diuina b̄ndictōe p̄ncipia pas
siua debite r̄ ordiate s̄b̄dita sūt actiuis. Cū
s̄m̄ aresto. ad rez generatōez n̄ sufficiūt duo
p̄ncipia. s̄ materia r̄ forma. sed necario requit̄
ip̄a p̄uatio. Propter qd̄ aresto. rep̄hēdit pla
tonē. i. phi. eo qd̄ resp̄xisset p̄uatioez. sic eē s̄m̄

angusti. tria sunt oim rez naturaliu pncipia scilicet materia forma r oes seminales. **C**um meli' exprimit illud terciu rez pncipiū per augustinu qz p arestotelē. **Q**uatio pncipia arestotelē est carētia forme cū aptitudine ad eaz. ita qz pncipio p se dicit carētia. r solū ex pte quēti dicit aptitudinē. **R**atio vero semialis ecōuerso p se dicit aptitudinē. si aut dicit carētia h est ex pte quēti. **L**uz igit aptitudo magis sit ex rōne pncipiū qz carētia. ideo rē. **E**st etiā illa assignatio pncipioz facta p augustinu vniu'salioz. qz pncipio ut pncipio se tenet em ex pte pncipiū passiui. s; rōes seminales se tenet cū pncipiū actiuis r passiui. **E**rgo sententia augustini nō solū ē pgnūctioz. vey etiā est cōpletioz qz sit inia arestotelē. **Q**uo ad secūdu dico qz forma nō pōt fm hmoi rōnes seminales. ita qz aliqua entitas ipi' forme pōt i materia ante sui pductōez. **N**ihil em dicit effect' pducibilis in sua causa materiali nisi materia vt apta nata est trāsmutari actōe naturali ad h qz actu fiat in ipa talis effect'. sicut etiā effect' pducibilis i sua causa efficiēte nō dicit aliud qz ipm efficiēs vt potēs est talē effectū ponere i esse. **P**. sicut tota entitas materie est potētia. qz ipa substantiuat per posse vt patet in rē substantia orbis. sic tota entitas forme est act'. igit si forma ante ipi' actualē pductōnē fm aliquā suā entitate distinctam a materia pōt in materia. tunc esset actu ante qz esset actu. qd est rēradictio. **P**. cū ois entitas forme rē esse formale ei in quo est. ergo materia haberet esse actu p formā ante ipsam generationē. qd est im possibile. cū forma fm qd dat esse substantiale materie sit termin' ipi' generatōnis. **P**. tunc subiectū generatōnis nō esset pura materia. s; ipm hyle. qd ē ptra pncipio de generatōne. **P**. si forma pēxisteret fm aliquā sui entitatem realiter distinctam a materia. cū forma sit indiu'sibilis oporteret qz fm totā essentiā pēxisteret. sed tota essentia forme nō potest esse in aliquo nisi rē ei esse fm illā formā. quia vt ait cōmentator. vij. methaphis. essentia nō potest separari suo esse. ergo in aere siue in materia aeris elset vere ignis ante qz ex aere generaret ignis. **S** contrarium istius conclusionis tenent quidam doctores dicentes. qz sicut forma in actu ponit numerum cum materia. ita qz materia r forma in actu sunt due res ex quibus constituitur cōpositū in actu. sic forma in potentia ponit numerū cū materia ita qz sūt due res ex quibus pstituit cōpositū in potentia.

Inq̄sito se cūda hui' articuli.

Reāre egi diū. ij. quo liber. q. xij.

Jacobs de viterbio. ij. q̄libet. q. i.

Et addunt isti qz tota forma fm rem vt haberet esse in potentia dicitur sui ipsius exordiu r reducenda est in actū. r propter huiusmodi inchoationē forma dicitur pēxistere i materia ante generationē. **M**ulta alia valde dubia ponit iste doctor simul cū his dictis. **D**ec tamē magis sunt ad p̄sens proposituz. **P**redica autē pbat primo per cōmentatorem qui. vij. methaphis. ait. **E**st igitur aliqd vnu qd primo est in potētia. r postea trāsfertur ex potētia ad actū. trāslatio em non largitur ei multitudinē sed perfectionē in esse. **E**x quo manifeste apparet vt dicunt qz nō acquiritur aliqua noua res. sed solū nouus modus essendi. **E**t ideo sicut post trāsmutatioez in cōposito sunt due res. s; materia et forma. ita r ante trāsmutatioē. **P**. actus r potētia cum diuidāt qdlibet genus r quālibet speciem entis. oportet qz sint in eodē genere et i eadē specie. h autē esse nō pōt nisi forma in actu r in potētia essent eadem res cum identitate speciei sumatur ab identitate forme. a qua vnumquodqz sortitur speciem. ergo rē. **P**. medium cōmunicat naturaliter cū extremis. ergo sicut albedo in actu r omnimoda negatio albedinis differunt a materia. sic albedo in potētia que est mediū inter ea est aliud a materia. **P**. si sola materia pēxisteret. cum essentia forme sit alia ab essentia materie. ipsa forma cum res generatur ex nihilo crearetur. **P**. ad idem pōt argui sic. **E**ntis ad non ens non potest esse realis ordo. vt habitudo. siue realis relatio. quia relatio realis necessario requirit extrema realia. sed materie ad formam in potētia existentem est habitudo siue relatio realis. igitur forma vt est in potētia necessario dicit aliquā entitatem realem. **P**. appetitus realis non potest esse ad illud qd formaliter nihil est. sed materia habet appetitum realem ad formam que est in potētia. quia materia appetit formam vt femina masculum r turpe bonum. vt dicitur primo phisicoz. **S**ed quia isti videntur incidere in errorem anaxagore qui nihil posuit esse sincerum. quia omnia posuit in omnibus. ideo omnia p philosophū ad ducta primo phisicoz. cōtra anaxagoram possunt adduci etiā contra istos. **D**odus etiā istius positionis non valet. **Q**uia quāuis forma i actu differat a materia. non tamen forma in potētia. quia act' est qd distinguit. igit forma i actu vē distinguit a materia qz ē ens i potētia. imo est ipa potētia. **P**otētia autē vt potētia nō

Istud etiā tenet alexā der. ij. q̄libet. q. vii.

Cōtra Jacobū.

...
 2. non potest soluta a materia. **P**. si
 3. non potest soluta a materia. **P**. si
 4. non potest soluta a materia. **P**. si
 5. non potest soluta a materia. **P**. si
 6. non potest soluta a materia. **P**. si
 7. non potest soluta a materia. **P**. si
 8. non potest soluta a materia. **P**. si
 9. non potest soluta a materia. **P**. si
 10. non potest soluta a materia. **P**. si
 11. non potest soluta a materia. **P**. si
 12. non potest soluta a materia. **P**. si
 13. non potest soluta a materia. **P**. si
 14. non potest soluta a materia. **P**. si
 15. non potest soluta a materia. **P**. si
 16. non potest soluta a materia. **P**. si
 17. non potest soluta a materia. **P**. si
 18. non potest soluta a materia. **P**. si
 19. non potest soluta a materia. **P**. si
 20. non potest soluta a materia. **P**. si
 21. non potest soluta a materia. **P**. si
 22. non potest soluta a materia. **P**. si
 23. non potest soluta a materia. **P**. si
 24. non potest soluta a materia. **P**. si
 25. non potest soluta a materia. **P**. si
 26. non potest soluta a materia. **P**. si
 27. non potest soluta a materia. **P**. si
 28. non potest soluta a materia. **P**. si
 29. non potest soluta a materia. **P**. si
 30. non potest soluta a materia. **P**. si
 31. non potest soluta a materia. **P**. si
 32. non potest soluta a materia. **P**. si
 33. non potest soluta a materia. **P**. si
 34. non potest soluta a materia. **P**. si
 35. non potest soluta a materia. **P**. si
 36. non potest soluta a materia. **P**. si
 37. non potest soluta a materia. **P**. si
 38. non potest soluta a materia. **P**. si
 39. non potest soluta a materia. **P**. si
 40. non potest soluta a materia. **P**. si
 41. non potest soluta a materia. **P**. si
 42. non potest soluta a materia. **P**. si
 43. non potest soluta a materia. **P**. si
 44. non potest soluta a materia. **P**. si
 45. non potest soluta a materia. **P**. si
 46. non potest soluta a materia. **P**. si
 47. non potest soluta a materia. **P**. si
 48. non potest soluta a materia. **P**. si
 49. non potest soluta a materia. **P**. si
 50. non potest soluta a materia. **P**. si
 51. non potest soluta a materia. **P**. si
 52. non potest soluta a materia. **P**. si
 53. non potest soluta a materia. **P**. si
 54. non potest soluta a materia. **P**. si
 55. non potest soluta a materia. **P**. si
 56. non potest soluta a materia. **P**. si
 57. non potest soluta a materia. **P**. si
 58. non potest soluta a materia. **P**. si
 59. non potest soluta a materia. **P**. si
 60. non potest soluta a materia. **P**. si
 61. non potest soluta a materia. **P**. si
 62. non potest soluta a materia. **P**. si
 63. non potest soluta a materia. **P**. si
 64. non potest soluta a materia. **P**. si
 65. non potest soluta a materia. **P**. si
 66. non potest soluta a materia. **P**. si
 67. non potest soluta a materia. **P**. si
 68. non potest soluta a materia. **P**. si
 69. non potest soluta a materia. **P**. si
 70. non potest soluta a materia. **P**. si
 71. non potest soluta a materia. **P**. si
 72. non potest soluta a materia. **P**. si
 73. non potest soluta a materia. **P**. si
 74. non potest soluta a materia. **P**. si
 75. non potest soluta a materia. **P**. si
 76. non potest soluta a materia. **P**. si
 77. non potest soluta a materia. **P**. si
 78. non potest soluta a materia. **P**. si
 79. non potest soluta a materia. **P**. si
 80. non potest soluta a materia. **P**. si
 81. non potest soluta a materia. **P**. si
 82. non potest soluta a materia. **P**. si
 83. non potest soluta a materia. **P**. si
 84. non potest soluta a materia. **P**. si
 85. non potest soluta a materia. **P**. si
 86. non potest soluta a materia. **P**. si
 87. non potest soluta a materia. **P**. si
 88. non potest soluta a materia. **P**. si
 89. non potest soluta a materia. **P**. si
 90. non potest soluta a materia. **P**. si
 91. non potest soluta a materia. **P**. si
 92. non potest soluta a materia. **P**. si
 93. non potest soluta a materia. **P**. si
 94. non potest soluta a materia. **P**. si
 95. non potest soluta a materia. **P**. si
 96. non potest soluta a materia. **P**. si
 97. non potest soluta a materia. **P**. si
 98. non potest soluta a materia. **P**. si
 99. non potest soluta a materia. **P**. si
 100. non potest soluta a materia. **P**. si

2 Distinguit a potētia. Et ideo forma in potētia
 3 non potest esse distincta a materia. ¶ Si
 4 aut actus est actus ut actus est non constituit aliqd
 5 cōpositū. sic potētia cū potētia non potest consti
 6 tuere cōpositū. ¶ Si essentia forme si pcedet
 7 rer generationem existēs distincta a materia.
 8 aut esset maioris entitatis qz materia. aut mi
 9 noris. aut equalis. Deducit sicut in pceden
 10 ti articulo deductū est. ¶ Si p generationē
 11 solū mod⁹ acquireret et nō res. tūc generatio
 12 nō esset realis s; modalis. ¶ Ad primū dicē
 13 dum qz p tanto dicit trāsmutatio materie nō
 14 largiri multitudinē s; perfectōes in esse. qz per
 15fectio quā p trāsmutationē acquirunt ipa ma
 16teria facit unū cū materia. v; accidentāliter sic
 17 in trāsmutatione accidentāliter. vel essentialiter
 18 sicut in trāsmutatioe substātiāliter. ita qz ex tali
 19 pfectōe et materia resultat vna essentia ¶ Ad
 20 secundū dicendū qz ens existēs in pura potē
 21tia nec est in genere nec in specie actu. cū enim
 22 unūqdqz sit in genere p sua entitatē. ideo sic
 23 ens in pura potētia nō habet entitatē s; possi
 24bile est ipm quōqz habere entitatē. sic nō est in
 25specie s; potest quādoqz esse in specie. ¶ Ad
 26terciū dicendū qz p omnimodā albedinis ne
 27gationē v; intelligi ens prohibētū. puta qd
 28nullā habet entitatē albedinis. nec possibile ē
 29ipam aliquā vnqz habere albedinē quacunqz
 30virtute. et tūc albedo in potētia nō est medi
 31um participans ralia extrema. qz possibile ni
 32hil participat de impossibili. vel intelligi ne
 33gationē omnis entitatis realis ipsi⁹ albedinis.
 34et tunc albedo seu albū in potētia nō est medi
 35um inter p̄dicta. sed est ipm alterū extremū.
 36quia vt sic dicit omnimodā negationē albe
 37dinis. Nā vt in potētia pura est ad albedi
 38nem. nihil tūc habet de albedine. ¶ Ad quar
 39tum dicendū qz vt patet. vij. metaph. forma
 40nō fit s; totū cōpositū sit ex materia et forma
 41et ideo nō oportet querere ex quo fiat forma.
 42cū ipa nō fiat per se. s; solū p accidēs. s. ad fa
 43ctionē totū. igitur sufficit assignare illud ex quo
 44p se fit ipm totū. ad hoc qz viter creatio. Et nā
 45ista ratio est contra istos. qz ille mod⁹ acciden
 46talis fm quē dicitur formā terminare genera
 47tionē non p̄sūt. nec fm se. nec fm aliquid sui.
 48Et ideo si forma argumētū valeret. tūc saltem
 49ille mod⁹ crearet. ¶ Ad quintū dicendū qz
 50illa habitudo materie ad formā que est in po
 51tētia nō est relatio realis actu s; aptitudinē
 52Et ideo nō oportet qz actu habeat terminū re
 53alem. sed sufficit talē terminū esse in suis cau
 54sis absqz reali distinctione sui ab hui⁹ cau

Solutio. Ad.1.

Ad.2.

Ad.3.

Ad.4.

Ad.5.

sis. cū aut tal termin⁹. s. ipa forma fm p̄pam
 sua entitatē distincte a suis causis ponet in el
 se p̄pō. tūc etiā talis relatio quā terminat ent
 actualis. qz actualiter terminat ¶ Ad sextū
 dicendū nego maiorē. qz agens agit ppter si
 nem nō acquirū. qz habitib⁹ p̄sentib⁹ cessat
 mor⁹. s; mouet et agit ppter finē acquirēdū
 qui in se formaliter nō est. et tūc appetit ab agē
 te. ¶ Vel dicendū qz quāuis forma quā ap
 petit materia in se formaliter nihil sit. est ta
 men aliquid dispositiue. puta in suis dispo
 sitionibus que sunt in materia inclinātes eā
 ad appetendum formā ad quā disponunt.

Ad.6.

Quantū ad terciū

Articulus tercius. Prima cōclusio.

principale pono duas cōclusiones ¶ Prima
 est qz corp⁹ eue nō p̄sūt in costa ade fm potē
 tiam naturalē. Quia illud nō est in aliq fm
 potētiā naturalē. qd nō est in eo fm rationē
 seminalē. sed corp⁹ eue nō p̄sūt in costa ade
 fm rationē seminalē. ergo tē. maior et minor
 patet ex p̄cedētib⁹. ¶ Secūda cōclusio est qz
 corp⁹ eue p̄sūt i costa ade fm potētiā obediē
 tialē. Qz quicqd virtute diuina sit de aliq re
 materiali. qd virtute naturalis agentis fieri
 nequaquā potuit. h; p̄sūt i illa re materiali sal
 tē fm potētiā obediētiā. s; corp⁹ eue p̄sūt
 te diuina sūt factū d costa ade et nulla natura
 li p̄tente h; poterat fieri. g. tē. ¶ Est tūc hic ad
 uertendū qz si quōqz inuenit in dictis beati au
 gustini. illd corp⁹ p̄suisse i costa ade fm rōem
 seminalē. tūc ibi accipit rō seminalis im p̄pē.

Secūda cōclusio.

Quantū ad quartū

Articulus quartus. Prima cōclusio.

principale pono duas cōclusiones. ¶ Prima ē qz
 de⁹ p̄t de corpali pua facere corp⁹ magnū si
 nerarefactōe et sine noue materie additōe. qz
 nō apparet maior difficultas in isto qz creare
 qdēcūqz corp⁹ d nihilo. s; istud p̄t de⁹. vt decla
 rarū ē sup⁹. dist. i. q. i. g. tē. ¶ Ista est exp̄s
 sa snia hugonis. i. lib. d sacramētis. pte. vi. c.
 vlti. vbi ponit q̄tuor q̄ sol⁹ de⁹ p̄t et nulla crea
 tura. Quoz p̄mū ē. qz de⁹ p̄t aliqd facere de ni
 hilo. Secūda ē qz de⁹ p̄t aliqd d uertere i nihil.
 Terciū ē qz de⁹ p̄t d puo facere magnū eo nō ra
 refacto nec aliq additō. Quartū qz deus p̄t de
 magno facere puū eo nō dēfātō et nullo inde
 sbractō. ¶ S; istud est doctor cōis in sū
 ma pte p̄ma. q. xcij. arti. iij. in solutōe primi
 argumētū. vbi sic ait. Quidā dicunt p multi
 plicatōez materie absqz alteri⁹ additōe forma
 tū fuisse corp⁹ mltieris. s. eue ad modū q̄ deus

Opio thome.

minimū aeris. Tūc scdo ponūt q illud mini
mū aeris corrupat in ignem. tunc vt dicit
ex eo generant decē minima ignis. qz sicut ex
vno pugillo aeris fuit decem ignis. sic ex vno
minimo aeris fuit decē minima ignis. r sic de
primo ad vltimū ex vno minimo ignis facta
sunt decē quoz qdlibet est tm qstū erat primū
minimū ignis. qz nō est dare min^o minimo.
Et p idē pbant q primū minimū ignis non
potuit corūpi in min^o qz in minimū aer^o. qz
si dat oppositū tūc est dare min^o minimo.

Solutio

S nec istud valet. qz aug^o r. sup gen. lo
quens de potētia naturalis agētis tra terq/
lianum sic ait. Quid aut absurdū qz putare
massam cuiuspiā meralli ex aliq^o sui pte cresce
re posse nisi decrecat i altera. vel augeri latitu
dine nisi grossitudine minuaf. aut vllū esse cor
pus manēte nature sue qritate qd vndiqz cre
scat nisi rarecat rē.

Solutio

Ad rationē eoz dicen
dū q intelligēdo p minimū ignis vl p mini
mū aeris illud qd est tate quantitatē qd sepa
tū a suo toto retinet nomē r specē sui totū. est
tū ita modicū q si min^o fieret imediate corū
peret. tūc falsū assumit cū dicit. q ex minimo
ignis corrupto generat minimū aeris. qz ille
aer q generat ex minimo ignis nō est tate qn
titatis q possit p se in specie aeris subsistere.
qritas em e^o est subdecupla ad qritatē mi
nimi ignis pcorrupti. vñ solū habet esse put
alteri aeri iungit. Et cū dicit q nō est dare
min^o minimo. Dico q licet nō possit minus
minimo dari quoz vtrūqz p se possit subsistere
tū minimo potēti p se subsistere p dari min^o
nō potēs p se subsistere. Sicut em in augmē
to pprie dicto etiā minima ps aucti ē aucta.
vt dicit pmo de generatōe. qd vtrūqz vez ē lo
quēdo de partibz q dicunt ptes formales. in
quibz. s. separtis a suis totis p manere forma
totū. Et tū illud additū quo minima ps au
cti auget est min^o illa minima pte. qz est ps
materialis q nō possit i se seruare formam et
specē pristinā si separet a toto. **D** aut sit mi
nus illa minima pte patet. qz alias totū au
ctum esset in duplo magi qz fuerat anteqz au
geret. cur^o oppositū videm^o ad sensum. Sic
etiā in pposito poterim^o dare min^o minimo
Dato igit q ille aer q genit^o est ex minimo ig
nis corrupat r itez generet ibi ignis. tūc nō
generabunt decē minima ignis. sicut isti vo
lebant ccludere. s. tantū vñū minimū ignis

Secunda

Secūda conclusio est q nō solū deus facere
potuit. vez etiā de facto formauit corp^o Eue
de costā Ade sine additione alicui^o materie.

Quia datur oppositū. tūc corp^o eue magis p
prie r vere dicit formatū de illa alia materia
qz de ipā costā. **F**alstas cōsequentis patet. qz
sacra scriptura dicit illud corpus formatum
de costā. r nō facit mētionē de aliqua alia ma
teria. patet etiā psequētia. qz res ex diuersis
cōposita nomē capit ab eo qd magis abun
dat in hñōi cōpositione. vt patet pmo pbi
sicoz **S**z si excessus magnitudinis corp^o
Eue respectu illius costē fuisset ratione addi
te materie. tūc materia addita multo maior
fuisset ipsa costā. quia tantū illa materia exce
deret costam. quantū corpus Eue in magni
tudine excessit ipsam costam. Nam tantum
corp^o Eue excederet costam quantū de illa
materia adderet super eam. **E**t ista cōclu
sio est expresse de intentione Hugonis de sa
cramētis libro sexto capitulo penultimo. vbi
sic ait. Porro q de costā viri corpus mulieris
factum dicitur. ita intelligendum est. vt dō
la ipsius costē substantia sine omni extrinseco
addito per diuinam po^oentiam in semetipsa
multiplicata idem corpus factum credatur.

Instantia

Ista etiā est intentio magistri. sicut patet
dic in littera. **F**ore dicitur q predicta co
stā vel fuit superflua in Adam vel necessaria
Non potest dari primum. quia deus r natu
ra nihil faciunt frustra. vt dicitur primo de
celo r mūdo. Si fuit necessaria. tunc non de
buit auferri ab eo. quia per ablationem eius
qd est necessarium alicui diminuitur eius p
fectio. adam vero rebuit esse perfectus homo
ergo rē. **D**icendum q sicut semen est sup
fluum respectu indiuidui. est tamen necessa
rium respectu speciei. sic ista costā fuit quan
tum ad indiuiduū suppositum ade supflua.
sed pro mulieris formatione. r per cōsequens
pro speciei cōseruatōne non fuit superflua.
sed fuit quodāmodo necessaria. **E**t quia de^o
est vniuersale agens non solum respiciēs in
diuidui productionem. sed etiā speciei cōser
uationem. ideo reuit ipsum cum viro pdu
cere illud d quo mulierem formare voluit. vt
etiā vir et mulier amicitie signum accipe
rent ex eorum corporali formatione qua mu
lier descendit a viro. **A**d argumentū prin
cipale dicendum ad maiorē. q per agens na
turale non potest fieri aliquid ex aliquo. nisi
qd est in eo fm potētiā naturalem. sed sicut
iam dictum est tale corpus non fuit in costā
potētia naturali. sed obedientiali.

Solutio

Ad princi

Distinctio decimanona

q' essentia q'si subiecti creati r' esse terminat cre
atione. igit creatio est ipm esse. put ipm esse p
ducit in essentia virtute creatoris. **P** illud
qd' pprie dicitur esse pfecto essentie p creatorez
pducit. h' est realiter ide qd' esse. creatio e hu
iusmodi. Na in h' differt actio transiens ab
immanente. qz est pfectio no ageris. sed acri.

Instantia
Solutio.

Forte dicit q' eadē rōe sequit q' creatio sit
pfectio ipsi' esse sicut ipsi' essentie. qz non mi
nus creat ipm esse q' ipsa essentia. **R**ūdeo
q' nō est simile. q'uis em' creet tā esse qz essen
tia. esse tñ creat vt pfectio quedā. sed essentia
creat vt qd' pfectibile. **C**ū igit pfectiois nō sit
pfectio. s' pfectio ē ipsi' pfectibilis. igit actio
transiens q' est creatio q'uis sit pfectio ipsi' es
sentie. nō tñ erit pfectio ipsi' esse.

2

P illud
qd' pprie est act' entis in actu fm q' in actu h'
est ipm esse. creatio est h'mōi. Na in h' differt
a motu. qz in motu acq'rit ps post partē. et in
motu sic est aliqd' acq'ritū qd' semp' restat ali
qd' acquirēdū. ideo mot' est act' entis i po
tentia fm qd' in potētia. vt pater in phisicis. **C**ō
trario aut' creatio est tota simul. nec p ipaz ps
post partē ipsi' rei ponit in esse. sed simultanee
res p ipaz pfecte. pducit. ideo p oppositū ad
ipm motū creatio pprie dicit act' entis i actu
fm q' est i actu. **A**lias inuenit addita talis
ratio. Quia pductio simplex r' instantanea ē
idē realiter cū suo formali termino. **S**z crea
tio est simplex pductio r' instantanea. r' esse rei
create est formalis termin' creatiois. ergo rē.
Maior pater discurrēdo p singulas h'mōi
pductōes. **M**inor etiā pater. qz creatio nō est
actio corporea. nec successiua. **D** etiā esse sit
formalis termin' creatiois. pater p autorē rē
causis qui ait. q' prima rēz creatoris est esse.

**Opio cō/
traria**

Sz ptra istā d'clutionē est quedā opinio
q' ponit. q' creatio sit idē qd' tota creatura. **D**z
in omi' pductōe vt dicitur. pductio est idē rea
liter cū termino pductōis. sed creatio termi
nat ad totā creaturā. **S**ed quia maior istius
rationis pati videt instantiā r' ipō motū
igit pbant isti q' omis motus sit idē realiter
cū suo termino. **Q**uia quācuqz aliqua diffe
runt fm essentias absolutas illa rēus potest
abiniuicē separare. sed si albedo r' realbatio dif
ferrent realiter. tūc differret rē absoluta. ergo
rēus posset facere realbationē sine albedine. r'
albedinē sine realbationē. qd' videt r' traditio
nē implicare.

2

P si mor' differret rē absolu
ta a forma q' terminat motū. tunc naturaliter
pu' esset mor' cōpletus q' ipsa forma esset cō
pleta. sed hoc est impossibile. qz tunc cessante

motu adhuc forma moueret ad suū cōplemē
tum. **P** illud dicitur esse intentionē cōmē
tatoris. qui. iij. phisicor. cōmento. iij. ar. q'
mor' vno modo accipit. p forma fluere. **A**lio
modo p fluxu forme. **P**rimo aut' mod' est ve
rior. **S**ecund' vero est famosior. **I**tem in
eadē cōmento. xiiij. ar. **Q**uia in generatōnibz
est rē specie et' ad qd' est. **S**z isti cū h' q' cō
clutionē mihi dubiā ponūt. etiā ipaz r'tra p
clūter pbant. **P**rimo igit arguā ptra p
barōes illi' maioris. **E**t rē de eoz motu is
rē debz. **P**rimo sic. **I**lla que sic se habent
q' fm suas pprias eoz entitates nunqz pote
runt esse simul. illa nō poterūt esse idē realiter
Sz mor' r' termin' ad quē est mor' sunt hu
iusmodi. **M**aior pater. qz esse idē necessario
psupponit esse simul. **M**inor s'lt' pater. qz si
cut nunqz ptingit termin' nisi pficiat via. sic
nūqz termin' mor' est acq'rit' nisi desinat mo
tus. **D**z illa sint idē realiter omniū. quorū
vno existēte aliez esse nō p't. r' qz vni' r'elictio
est alteri' i esse positio. videt eē iplicatio r' di
ctiois. **P** ens formal' successiuū differt rē
aliter ab ente formal' pmanēte. **S**z mor' est
ens formal' r' essential' successiuū r' termin'
mor' ē formal' r' essential' pmanens. **S**z rē.
P q' sic se habēt q' vni' se habet ptes ex q'
bus realiter cōponit q' qd' ptes nūqz poterūt
esse siml. aliez vero nō habet ptes. v' li habet
oēs sue ptes sūt siml. illa nō pnt esse idē reali
ter. s'z mor' r' termin' mor' sūt h'mōi. ergo rē.
Forte dicit q' ego r' tradicā h'mē rōi quā fe
ci p ista scda r'elone. **V**it' em' illi' rōis in h'
stat q' iō creatio est idē qd' esse rei create. qz cē
est pprie termin' creatiois. **R**ūdeo q' h' nō
la est r' dictio. qz creatio nō est mor'. habet em'
oppositas r' ditiones ad motū. vt i tertia rōe rē
clarauit. **A**d rōes eoz d'd. q' maior sic vniū
saliter sūpra nō ē p'a. r' sp'ialiter est falsa i ppo
sito. qz dato q' pductio sit idē q' termin'. nō tñ
est idē qd' termin' total'. s'z est idē qd' termin'
formal'. **S**i em' actio trāsies esset idē realiter
cū ipō termino totali. tūc idē trāsiret in seipm
realiter. **E**t qz isti loquunt rē termino totali.
iō r' fallū assumūt. r' ad ppositū nō arguūt.

Cōtra cā.

Instantia

Solutio

Ad rōnes

Ad r.

Ad primā pbatōez rē motū dicitū q' rē
bñ posset si velle facere albedinē sine rē alba
tione q' est mor'. cū ipē agat sine motu r' tranf
mutatōe. etiā posset facere motū realbatiois
ex quo nihil rē cōpleta entitate albedinis i es
se poneretur. **E**t ergo solum completa al
bedinis entitas sit terminus realbationis.
ideo rē potest separare motū a suo termino.

Et ex hoc patet qd ambabus pmissis processibus conclusio non est falsa. qz loquedo p pte de termino de albarois q est albedo pmanens t copleta. tuc non solu de potest ista separe. vey etiaz naturaliter sunt simul inco possibilis. qz terminus motus nunqs in esse ponit nisi motus fm se t fm omnes suas pres desinat t corumpat.

Quia maior non est vniuersaliter vera. maxime de talibus absolutis q conorant aliquos respectus. **N**am quauis figura sit entitas absoluta. cu sit quarta species qualitat. nulla tñ potentia fieri potest figura sine omni quantitate. eo qd dicit qualitate sub habitudine ad ipaz quantitatem. **A**d secundum dicendum qd cessa sequentia sequens non est falsum. qz naturaliter oportet q via copleat anteqz terminus artur gat. **A**d probatione dico q ista pnotas naturaliter cu similitate tpris t duratois. t ideo n oportet q motu cessante adhuc forma moueatur. qz motus nec cessat prius duratoe qz terminus sit acquisitus. sz solu prius natura.

Ad 2.

Ad 3.

Ad tertium dico q dato q motus sit forma fluens et hoc tñ non sequit q sit idem cu termino. sz magis sequit oppositum. qz terminus non est forma fluens. sz est forma pmanens. **N**ec fm dictu comentatoris est ad ppositu istoz. qz non dicit comentator de identitate reali t numerali sz specifica. non est aut inco uenies vt forma inco pleta pcedens terminu. t forma copleta q est ipe terminus sunt eiusdem speciei. qz pfectu t im pfectu possunt esse in eade specie. **E**tia contra pducta pclusiones sunt alij q dicit q creatio sup terminu creatois addit re absolutam. **Q**z creatio est pductio absoluta differens a pducto. ergo addit re absolutam sup ipm pductu. psequencia patet. pbat antecedes qtu ad ambas suas pres. qm sit res absoluta patet. qz pductio rei absolute est absoluta. q aut differat a pducto patet. qz pducto posito i esse cessat creatio. vnde si creatio non differret a creatio. tuc creatio ptime crearet.

Nota opio

Nota opio

P. si ideo esset creatio t creatura. tuc destructa creatura deus non posset ea eandem numero reparare. qz non reparat ea eadem creatioe qua pmo ipam creauerat. t p sequens postqz esset creata ipa esset idem re aliter alteri creatoi qz prius. ppter qd nec ipsa natura creata posset esse eadem. qz sicut illa que sunt eadem eadem sunt eadem inter se. sic illa q sunt diuersis eadem sunt diuersa inter se. **P**. creatio non potest addere solu respectu sup ipaz re creatam. ergo addit re absolutam. psequencia patz pbat antecedes. qz fm p h m. iij. methaphi. non est possibile omnia dici relative. sz si creatio

2

3

adderet solu respectu super substantia rei sine absoluto accedere in q talis respectus immediat fundat. tuc omnia necessario dicerent relative. **S** nec ista pcludunt. qz si creatio adderet re absolutam sup creaturaz illa crearetur alia creatioe. t iret in infinitu. **P**. si ab ipsa actioe seu pductioe seqstrant ea motus qz mutatio. tuc non remanet nisi terminus actois cum respectu ad ipm pducens. sed creatio p pte loquedo nec est motus nec mutatio. sz e simplex emanatio. vt patuit super circa fine pmi l v b i. igit ad suu terminu formale non addit ali qua re absolutam. sz solu respectu ad creatorem

Nota opio

Nota opio

Propter h bene dicit doctor noster in tractatu de esse t essentia. q. vij. q esse creatio t cōseruatio: t terminus creatois qtu ad re signifi catam idem sunt. t solu quibusda respectibus notatis abinuicē differunt. **N**am eadem res p siderata vt est aliqd in se sic dicit esse cōsiderata vt ab alio inchoata. sic dicit creatio actio. t loqz de creatioe vt est actio trāiens. nā put est manens in agente sic est ipm velle diuinu. sz vt est inchoata in alio sic est creatio passio. vt autē est p̄tinuata ab alio sic est cōseruatio actio. p̄ vt vero est p̄tinuata in alio sic est cōseruatio passio. sz vt est inducta in infātū t tota simul sic est terminus creatois. **N**am oia ista idē sunt re qzuis differat ratione.

Nota opio

P. non magis videt addere creatio sup re creatam. qz uersio super illud in qd aliqd ouertit. **S** uersio non addit aliqna re absolutam. qz alias corpus xpi tonēs mutaret fm entitates absolutas quod tiens in ipm virtute sacramentalū verbo uertit substantia panis. qd omniō est inco uenies. **A**d p̄mū dicendū q si intelligit p̄ductū formale termini pductois tuc antecedes est falsum. qz vt sic creatio est idē qd p ductū. qz dicit ipm esse vt ab alio inchoatuz. qd quidē esse est formalis terminus creatois. esse aut vt inchoatū non addit ad ipm esse nisi solu respectu ad inchoante.

Solutio

Ad probatione dicendū q creatio non cessat qtu ad re. sz quatu ad nois appellatoes. qz illud idē qd ab exordio dicebat creatio cu esse rei fuit inchoatuz. postea dicit p̄seruatio cu fuerit p̄tinuatū. **B**eatus etia augustinus non reputaret inco uenies dicere q creatura p̄tinne creat. **S**icut enim lumē aeris non potest manere nisi ad p̄tinuā p̄sentia solis. ideo aer non solu p̄sentē sole dicitur illuminari. sz etia p̄tinne dicitur illuminari sic qz creatura ad ictu oculi non potest subsistere nisi si actioe sui creatoris sustentet. ideo augustinus sup gen. ad sram. non solu ait creaturam

Ad pbat onem

Dist.

2. **C**ontra opionem. **Q**uanti ad secundum. **S**olutio ad 1. **A**d pbat onem.

esse creatam. vey etiā cōtinue dicit eā creat.
 2 **¶** Ad scdm nego psequentiā. Ad pbationē dico q̄ q̄uis ea q̄ sunt diuersis absolut; eadē sint diuisa inter se. tñ si aliqd̄ vicissim ē idē diuersis respectib; nō oportet q̄ sit diuisum in se. Eadē em̄ albedo p̄t fundare diuisas relatiōes vicissim. v̄terā siml' a q̄b; nō differt realiter. q̄uis ipa i se sit vna r̄ indistincta. cū igit creatio sup̄ esse rei nō addat nisi respectū. ideo r̄.
 3 **¶** Ad terciū nego antecedē. Ad pbationē dicēdū q̄ q̄uis fm̄ phm̄ nō oīa dicant relatiue relatiōe mutua ad se inuicē. phs tñ nō negat quin om̄e p̄ductū referat ad suū p̄ducēs vt patet. v. methaphi.

Articulus secundus.

Quantū ad secūdū

articulū dico breuiter q̄ aīa intellectua p̄ducit sola creatōe. **¶** Forma substācialis n̄ educibilis de materia est sola creatōe p̄ducibilis. s; aīa intellectua est hm̄ōi. q̄ r̄. **¶** Maior patet. s; minor pbata est sup̄ius dist. xvij. **¶** Om̄e generabile ē corruptibile. s; aīa intellectua est incorruptibil. ergo r̄ ingenerabil. r̄ per psequēs solū creabil'. **¶** Maior patet p̄mo d̄ generatōe. minor patet. iij. d̄ aīa. **¶** Forma q̄ ab extra p̄ agēs sepatuz̄ introducit illa creat. aīa intellectua ē hm̄ōi. qz̄. xvi. d̄ aīalib; dicit aristot. q̄ sol' intellect' est ab extra. qz̄ sibi uenit opatio sepatā. s. intelligere. **¶** S; p̄trariū ist' p̄clusionis ponit quedā opinio a sancta matre ecclia p̄demnata. q̄ ascribit cirillo r̄ luciferianis. q̄ dicebāt animā ratiōalē cū corp' p̄uū p̄ coitū seminari. Poterāt aut̄ isti moueri his motiuis. **¶** hō est homo p̄ animā ratiōalē. si igit talis aīa nō p̄ducit p̄ generatōe. tūc nō posset vere dici q̄ hō generaret.
 2 **¶** Cū corp' hominis accipiat esse p̄ actiōnem generātis. si anima nō caperet esse p̄ huiusmodi actōne. tūc i hōie ēēt duplex esse. r̄ p̄sequēs ex aīa r̄ corp'e nō fieret vnū simpliciter. **¶** Quāto p̄ducens est perfect'. tanto magis p̄ducit sibi simile. qz̄ vt dicit. iij. methaphi. p̄fectū vnūqd̄q; est cū p̄t sibi sile generare. s; elemēta q̄ sunt imperfectiora ip̄o homine p̄ducūt sibi simile in materia r̄ forma. ergo r̄ homo generat sibi sile fm̄ materiam r̄ formā. **¶** Agēs vnūocū dat formā r̄ speciē ip̄i genito. s; hō generans hominē est agēs vnūocū. cū sit eiusdē diffinitōis cū ip̄o genito. **¶** Gen. xvi. dicit. Lūce anime q̄ ingresse sunt in egiptū cū iacob r̄ egressē sunt d̄ femoz̄cull' abiq; v̄p̄oib; filioz̄ sexaginta sex.

Opio condemnata.

sed nihil egredit̄ de femoz̄ib; generantis. nisi p̄ seminis traditiōe. **¶** Aristoteles. xvi. de aīalib; ait. q̄ spirit' qui ex̄t cū spermate est virt' p̄ncipij aīe r̄ est res diuina. r̄ tale dicit̄ intellect'. **¶** cōmentator. xij. methaphi. ait. q̄ impossibile est q̄ actio vn' agentis terminet̄ ad formā. r̄ actio alteri' agentis terminet̄ ad materiā. **¶** S; licet q̄nq; verteret̄ in dubiū que istaz̄ opinioū melior videret̄. vt ait augustin'. x. sup̄ gen. ad litterā. tñ p̄ma ē ab ecclesia approbata. **¶** Secūda p̄o reprobatā r̄ p̄demnata. ideo tenendo p̄imā p̄clusiōnem. iam dicit̄ sophismatib; respondebo. **¶** Ad primū dicēdū q̄ ad h' q̄ hō vere dicat̄ generat' nō oportet q̄ forma p̄ quā hō est hō a generāte p̄ducatur. s; sufficit q̄ materia ad talem formā suscipiendā ita sufficienter disponat̄ q̄ forma p̄dicta hm̄ōi materie naturaliter vniat̄. **¶** Nā ex vnione talis forme cū hm̄ōi materia generat̄ hō. **¶** Cū igit actōe hōis generantis materia a deo sufficienter disponat̄ q̄ si nō infunderet̄ aīa h' esset miraculosus. ideo r̄. **¶** Ad secūdū dicēdū q̄ corp' nō capit esse p̄ se. s; corp' r̄ anima sicut p̄stituūt vnā essentia. sic capiūt vnū esse. qd̄ est eētōt' cōpositi. **¶** Ad terciū dicēdū q̄ hō p̄ducit sibi simile pura hominē eiusdē speciei. sufficienter enim disponēdo materiā. facit ad naturalē vnionē anime ratiōalis cū humana materia. ad quā vnionē per se sequit̄ generatio hōis q̄ est filius generātis. **¶** Ad quartū dicēdū q̄ ad h' qd̄ aliqd̄ dicat̄ agēs vnūocū. non oportet q̄ p̄ducatur p̄tes essentielles cōpositi. sed sufficit q̄ p̄ se sit causa vnionis talis partii. ad quā vnionē p̄ se sequit̄ generatio toti' cōpositi qd̄ est eiusdē speciei cū ip̄o generāte. equ' em̄ n̄ p̄ducit. materiā equi geniti. s; ip̄am simpliciter p̄supponit. r̄ tñ dicit̄ vnūoce equū generare. **¶** Ad quantū dicēdū q̄ sic q̄nq; p̄ sinodochen pars material' sumit̄ p̄ toto cōposito. sic Job. i. cū dicit̄. verbū caro factū est. aug'. exponit id ē verbū hō factū ē. sic etiā q̄nq; ps formā sumit̄ p̄ toto cōposito. sic gen. xij. dixit rex sodomorum ad abraam. Da mihi aīas cetera tolle tibi. Et sic est in p̄posito r̄. **¶** Ad sextū dicēdū q̄ virt' existens in semine dicit̄ intellect' p̄ similitudinē r̄ n̄ p̄ proprietatē. **¶** Un' cōmentator vij. methaphi. ait. q̄ virt' que est in semine p̄tāto vocat̄ a p̄ho intellect'. qz̄ sicut intellect' opatur absq; organo. ita r̄ illa virt'. **¶** Ad septimū dicēdū q̄ agēs naturalē nō p̄ducit materiā. s; disponit eā ad h' q̄ faciat vnā essentia cū ip̄a forma introducenda.

6

7

Contra opinionem.

Solutio. Ad. 1.

Ad. 2.

Ad. 3.

Ad. 4.

Ad. 5.

Ad. 6.

Ad. 7.

3

Articulus tertius. Prima conclusio.

Quantū ad terciūz

articulū dico pmo q in omi pductōe rei naturalis naturaliter pducte agētia scda coopantur agēti pmo. Quia in h relucet bonitas diuina. q q̄uis de oia sol⁹ agere possit. indidit tñ secundis causis talē fortē q̄ secū agere possunt. 2 p̄prios suos cursus talia agentia agere sinit. 3 p̄ natura nihil faciūt frustra. s̄ frustra essent fortēs actiue i rebz creatis. nisi aliquo modo agere possent. ḡ rē. 4 p̄ ad se sum apparere ignē calefacere ac ignire 7 ignez generare. 7 sic de alijs rebz naturalibz. 5 s̄ hmoi sensibili experientia nō obstat. fuerūt q̄ dā loquētes i lege mauroz ut rabi moyses recitat. q̄ dixerūt q̄ res naturalis penitus nihil agit p virtutē ppriā. Dicebāt em q̄ ignis nō calefacit. s̄ deus creat calorē in re calefacta.

Opio contraria

Auicēbō

Contra.

Auicēna

Themisti us.

6 s̄ qz oppositū istī opinionis 7 ratō dicitur 7 sensus expit. iō nō est mihi cure argue re p̄tra eā. 7 Etā auicēbron in libro fontē vite nō multū dissentiens ab errore iā dicto ait. q̄ nulla s̄ba corpālis agit. s̄ tantūmodo paritur. q̄dā autē virt⁹ spūalis penetrās ipā corpa agit i ipis. Et ideo corpa q̄ sunt magis subtilia magis apparēt nobis agētia. qz magis sunt penetrabilia ab hmoi fortē spūali. 7 Istuz autē errore ipē p̄firmat tali medio. Nā substātia corpālis maxie distat a deo. igit sicut ipse de⁹ ita est agēs q̄ nullo mō paties. sic substātia corpālis ita est paties q̄ nullo mō agens. Substātie vero spūales cuz sint mediē inter deū 7 substātiās corpāles. iō sunt agētes 7 patietes. 8 s̄ nec istud valet. qz licet corpa les substātie a deo maxie distēt. ista tñ distātia non est punctaliter eq̄lis in oibz. sed vna pl⁹ distat q̄s alia. Et iō ea q̄ min⁹ distat agere p̄t in eā q̄ pl⁹ distat. cū sit actualior ea. Unde qz sola materia sic maxie distat a deo q̄ nihil est infer⁹ ea. ideo q̄uis p̄ rōnez p̄dictā possit ratione ab iliter p̄cludi q̄ materie p̄me sic cōpētit pati q̄ nullo mō agere. d̄ nulla tñ alia s̄ba nec spūali nec corpāli istud p̄cludi p̄ mediū memoratū. qz oia talia mediāt inter deū 7 primā materiā. 9 Etā i hac materia auicēna errauit. Quia sicut recitat cōmētator. k̄y. methaphi. ipse auicē. posuit omēs formas induci ab extra. s̄ ab ipā vltima intelligētia. quā appellabat dātricē formaz. 10 Aliq̄ autē solū il las formas q̄ nō sūt a sibi simili dicebāt esse a p̄ncipio separato. Et hui⁹ opinionis est ipē themistiuz ut ait cōmētator. 7 forte ut dicit

idē cōmētator eiusdē opinionis est ipē Avphorabi⁹. Aristoteles s̄o. xvi. de aiakibus ait. solā illā formā esse ab extra siue a p̄ncipio separato q̄ est intellect⁹. Et ideo iuxta p̄ncipia aristotelis agentia naturalia nō sunt destituta suis opatōibz. s̄ sunt vere actiua 7 p̄ductiua respectu oim formaz q̄ sunt i rebz de sp̄era acti uoz 7 passi uoz. sola dūtaxat excepta aia intel lectiua. 11 Secūdo dico q̄ qn ab ipō deo p̄ducit res aliq̄ sola creatōe. si hmoi res crea ta est p̄ substātes. tūc in ei⁹ p̄ductōe nlla crea tura p̄t deo coopari. Quia si in tali opatione deo cooparet. cū hoc nō possit esse ratioe alicuius adiuncti. oporteret q̄ ipā creatura directe eliceret actū creatōis. qd̄ ad p̄sens suppono esse impossibile. qz h̄ intēdo p̄bare circa p̄ncipiū q̄rti libri s̄niāz. 12 Tercio dico q̄ creatura p̄t deo coopari in tali ope creatōis q̄ p̄ducitur aliqd̄ ut incipitēs esse i alio. qz creatura p̄t illud in q̄ tale creatū esse incipit disponere 7 p̄parare ad recipiēdū hmoi creatū. Et qz sine talibz dispositōibz res hmoi nō crearet. ideo p̄ncipiū sic d̄sponēs illud in q̄ creatū eē incipit ipi creatōr dicit coopari.

Aristotel.

Secunda conclusio.

Tercia conclusio.

Quantū ad quartū

articulū dico q̄ si hō māssit i statu innocētie in q̄ a deo fuit p̄duct⁹. tūc aliq̄ modo fuisz imozal. Nā ut patz p̄ mgrm i ista decimāna distīctōne. hō in statu innocētie habuit posse nō mori. 7 i statu miserie pura post peccatū habuit nō posse nō mori. 8 s̄ i statu glorie habebit nō posse mori. 9 Ad argumentū p̄ncipale patebit solutio i questione distīctōis p̄p̄me sequentis rē.

Articulus quartus.

Ad p̄ncipale argu.

Distinctio vicesima.

Dist hec cōsi p̄ d̄rādū. Postq̄ mgr̄ d̄terminauit de partē p̄mo 7 imozalitate. hic d̄terminat de generatōis eoz secunditate. Et diuidit i duas p̄tes. 1 Quā p̄suppositō q̄ māssit p̄mi parētēs i padisō sine peccato. tūc mgr̄ p̄mo inq̄rit de q̄litate generatōnis 7 partē generatū. Secūdo de q̄litate 7 cōditionibz genitor. ibi. Si s̄o querit quales p̄ma i duas. Nā p̄mo tractat de actu generatōis p̄mo 7 partē. Secūdo inq̄rit de trāsitu eoz ab h̄ mūdo i celū. ibi. De termino t̄pis. 2 Sequit ista ps. Si s̄o q̄rit. Et diuidit i duas. Quā p̄mo inq̄rit de genitor corpāli d̄i

... dicitur... quod... et...

... dicitur... quod... et...

Quantum ad primū

1 dicitur... quod... et... 2 dicitur... quod... et... 3 dicitur... quod... et... 4 dicitur... quod... et...

spofitōe. Secūdo de eoz mēali pfectōe. ibi. Et cū de corpe. Prima diuidit in tres ptes. Q: pmo mgr inqrit genitoz filioz statū z cōditionē. Secūdo q̄ ad h̄ adducit beati auguſti ni dubitatōez. Tercio ponit veritatē dētermi natōez. Secūda ibi. Et ſup h̄. Tercia ibi. Sz cū aug⁹. Et hec i tres. Q: pmo ponit ſua dē terminatōez. Secūdo adducit q̄ ſe geminā du bitationē cuiuslibet dubitatōi addēdo ſolutio nē. Tercio ex h̄mōi z cōluſionibz cōcludit pdi ete dētermiatōis pfirmatōez. Secūda ibi. Ad h̄ opponit. Tercia ibi. Sic igit zc. Iſta eſt ſinia iſti⁹ diſtinctionis. xx. in generali. circa quā quero hāc queſtionē in ſpeciali.

Utrū ſi hō māſiſſet i padīſo ſine pec cato filios genuiſſet. Et videt q̄ n̄ qz vbiqz i rebz corpalibz eſt natu ralis generatio. ibi ē natural' corruptio. ſz vt dicūt doctores ſancti i iſta. xx. diſtinctione in padīſo nlla fuiſſet naturalis corruptio. q̄ nec potuit ibi eſſe natural' generatio. Maior patet. qz omne generabile ē corruptibile. vt patet pmo de celo z mūdo. z pmo de generatione.

Aōtra. Sen. i. anteqz hoies peccallent di xit eis de. creſcite z multiplicamini. Dic q̄t tuoz ſunt vidēda. Pmo d̄ eo qd̄ querit.

Scūdo vtz relatio gignētis ad genituz ſit aliqd̄ reale i ipis rebz creats. Tercio vtz in padīſo fuiſſet natural' corruptio. Et q̄rto i q̄ pte mūdi poſita ſit corpalis padīſus.

Articulus primus

Quātum ad primū

- 1 dicēdū breuiter q̄ ſic. Qz vnūq̄qz pfectuz ē cū p̄ ſibi ſile generare. vt patet. iij. methē. ſz hō ſi n̄ peccallēt n̄ fuiſſet min⁹ pfect⁹ qz poſtqz peccauit. cū igit poſt pctm̄ potuit ſibi ſile ge nerare. q̄ z an h̄ potuit. P. diuim⁹ eſt bonū gēns qz vni⁹ pſone. vt patet. i. ethico. Et fm̄ boetiū. omne bonū i cōmune redactū pulcritus eluceſcit. Cū igit de⁹ ad vniūſi decorē nō mī nus pulcre z perfecte pduxerit hoiez qz alia aſantia. iō ſic pduxit cū vt ſibi ſile generādo ſepm̄ mltiplicaret. P. ſi nō tunc pctm̄ fuiſ ſet cauſa multitudinis electoz. qd̄ eſt ztra au guſtinū. xiiij. de ciui. dei. c. xxiij. vbi ait. qz ſan ctioz numer⁹ quant⁹ cōplende ſufficit illi ſan ctiffime ciuitati. tantus exiſteret enā ſi nemo peccallēt. P. de⁹ i adiutorū viri creauit mu lierē. vt patet gen. ij. cū igit tale adiutorū nō poſſit itelligi de remedio laboz. tū qz an pec catū n̄ fuiſſet aliqz laboz. alias pena pccallifet culpā. tū qz ad remediū labozis magis valet

adiutorū viri qz mulier. q̄ ſolū videt de⁹ mlie rem in paradīſo crealle ad multiplicatōnem plis. Sz forte dicit q̄ p rāto de⁹ mlirerem creauit. qz pſciuit adā peccatur z moritur p pter peccatū. z p ſeqns pſciuit ipm̄ muliere indigere. vt ſalē i ſuo ſili qd̄ per muliere gene raret ſe poſſet pſeruare. Quē ſenſū videt rāge re Dam. li. ij. c. vlti. dicit. Scies autē p̄cogni tor de⁹ q̄ adā ſb̄ trāſgreſſione fieret. z i corru p̄ione caderet. fecit ei feminā auxiliantē ſibi. Rūdeo q̄ h̄ dicit dama. p rāto. qz pluribz modis fuit mlir necaria poſt peccatū qz an peccatū. Nā poſt peccatū fuit necellaria z p pter plis mltiplicatōez. z ppter ſpecie z ſu a tionē. Sz ſi n̄ peccallēt ſolo pmo mō fuiſſet necellaria. ergo zc.

Instantia

Solutio.

Quantū ad ſecūdū

Articulus secundus. Prima cō cluſio

articulū pono duas cōcluſiones. Prima ē q̄ nō ois relatio eſt ens rōis. ſz aliq̄ relatōes ſunt reales. z ſunt entia realia. Qz illud qd̄ ē ex natura rei om̄i actu rōis circūſcripto h̄ eſt vez ens reale. ſz mlte relatōes ſunt h̄mōi ſic patet de relatōe cauſe ad cauſatū. dupli ad di midū. z ſic de alijs mltz relatōibz. P. ſi n̄ eſſet aliq̄ realis relatio. tūc n̄ null⁹ eſſet realis or do i entibz z periret p ſeqns ois realis entū znerio. Falſitas iſtoz duoz pſequētū patet xij. methaphi. pſeqntia pbat. qz cū ois ordo ſit relatio optet q̄ real' ordo ſit real' relatio. q̄ a deſtructōe pſeqntis ſi nlla eſſet relatio realis. null⁹ poſſet eſſe ordo real'. nec p ſeqns cōne rio. cū ipa znerio p̄ſupponat ordinē zneroz.

P. ſi nō eſſet aliq̄ relatio realis. tunc nulla eſſz realis diſtinctio. pſeqntia patet. qz vel di ſtinctio ē relatio vl' necario zernit relatōez diſtinctoz. ſz falſitas pſeqntē patet. qz tūc re dret error p̄mēditis z melluſi q̄ dicebāt oia eē vnū z indistinctū. vt patet. i. phiſi. vbi p̄di ct⁹ error repbat. P. ſi nlla eſſz real' relatio. tūc p̄ret ois actio z paſſio. Falſitas pſeqntē pa tet ad ſenſū. P. oibz pſeqntiā. qz pter relatōez q̄ pſequit actōez z paſſionē optet p̄cedere rla tionē q̄ ē fm̄ p̄tute actiua z paſſiua. optet em̄ eſſe zformitatē agētis ad patēs ad h̄ q̄ agēs agat z patēs patiat. Iuxta qd̄ ait ſimplicia ſup p̄dicamēta Neqz ſtus neqz opatō faciūt vtiqz aliqd̄ i alterz. neqz patiet aliqd̄ ab altero ſi n̄ pcellit ipi⁹ ad aliqd̄ aliqliter ſe habēt ha bitudo coaptās. P. p̄ret ois real' cōpoſitō z maxie eſſential' cōpoſitio. qz ea inter q̄ nulla habitudo real' zernit nllā faciūt eſſentialē

Quintus ad quartum
 Quid hoc colit
 Quid hoc colit
 Quid hoc colit

riā illa maior de esse existēte. qd cū p reducti
onē sit in pdicamēto substātie. nec potest dici
accidēs. nec est substātia pprie cū differat ab
essētia rei tanq̄ pfectio superuēns. Potest
etiā negari minor. nā cū relatio nō differat re
aliter a suo fundamēto. vt pbabit in conclusiōe
sequēti. ideo si fundat imediate in substātia
p̄ aliquo modo dici substātia. si i accidente
accidēs. ¶ Ad quintū dicēdū q̄ ratio arguit
p nobis. qz eo ipso q̄ relatio dicitur in inā en
titatē loquēdo de entitate reali. ideo oportet q̄
dicat aliquā entitatē. ens autē ratiois p tanto
dicitur diminutū. qz nullā dicitur entitatē loquē
do de entitate reali. ¶ Ad sextū dicēdum q̄
autē. vi. methaphi. sic tangit istā difficulta
tē dicēs. q̄ quidā fuerūt q̄ dixerūt q̄ vna rela
tio est in vtroq̄ relatiuoz. et hoc imediate re
probat autē. qz vt ait vnu accidēs esset simul
in duobz subiectis. qd est in cōueniens. Pro
cordia tñ tantoz phoz p̄t dici q̄ simpliciter
sumit relationē p tota habitudine seu oppo
sitione ratiua. Nā vt sic q̄uis fm aliā ratiā
sui partē vna tñ oppositio ratiua est in duo
bus. Nā fm vnā partē oppositōis est i vno
extremo. et fm aliā in alio. Autē. aut non su
mit relationē p tota oppositōe ratiua sed p
altera pte tantū. Dato etiā q̄ simpliciter sumat
p altera parte. adhuc p̄t dicitur suū saluari. qz
nō repugnat idē ens reale esse in pluribz fm
alium et alium modum essendi in. nam eadē
virtus que est in voluntate subiectiue est in bea
titudine sicut in termino seu i fine. esse autē in
aliquo sicut forma in subiecto. et sicut in fine
est alī? et alī? mod? essendi in. vt patz. iij. phi
sicoz. sic etiā vna eadē relatio est in vno ex
tremo fundamētaliter et subiectiue. est tñ in
altro finaliter et terminatiue. Ex hoc tñ non
arguit esse ens rōnis. qz ens ratiōis fm vnū
modū et fm vnā rōez egliter repit in pluribz.
7 vt patet de ipo vniuersali. ¶ Ad septimū di
cēdū q̄ relatio actiui et passiui est relatio rea
lis salte in creatur. vt patet. v. metha. cur autē
de? nō referat realiter ad creaturā dixi in pri
mo libro. dist. xxx. ¶ Ad octauū nego antece
dens. Ad pbationē dico. q̄ q̄uis omne ens re
ale habeat causāz realē. nō tñ oportet q̄ omne qd
habet causāz realē sit pprie causatū. qz p̄t esse
pcausatū. Un ipa relatio pprie nō est causa
ta. sed est fundamēto vel fundamētis cō
causata. et ideo nō oportet ipam relationē refer
ri ad suā causāz. s̄z sufficit q̄ ipm fundamētū
h̄mōi relatione ad causāz referat. Et dato q̄
ipa relatio referat. nō refert tñ alia ratiōe. s̄z

Cordia

seipa. ergo rē. ¶ Secūda conclusio est. q̄ q̄uis
aliq̄ relatio sit realis. non tñ differt realiter a
suo fundamēto. ita q̄ pprie dicat rē aliā a re
q̄ est ipm fundamētū. Quia illud qd sic ali
cui aduenit q̄ p sui aduentū illud cui aduenit
nō efficit cōpositiuis. hoc nō differt realiter ab
eo cui aduenit tanq̄ res a re. pprie sibi condi
stincta. s̄z relatio respectu fundamēti est h̄mōi
qz nō apparet aliq̄s cōpositiōis et hoc q̄ ē al
bus et silis q̄ si esset albus tantū. ¶ Contra mi
norē istā? ratiōis arguit qdā tripliciter. ¶ Pri
mo sic. Illa q̄ simul posita nullā faciūt cōpo
sitionē talia ab inuicē nō sunt sepabilia. s̄z re
latio est sepabilis a fundamēto. ¶ Secūdo
sic. omne qd cū alio ponit in eodē facit cōposi
tionē cū eo. relatio ponit simul cū fundamēto.
ergo rē. ¶ Tercio sic. q̄ dicitur distinctas
essēntias siml posita cōpositiōne faciūt. et si nō
quantitatū et fm molē. salte faciūt cōpositōez
essēntiaz seu essēntialē. s̄z relatio et fundamētū
tū dicitur distinctas essēntias et qd dicitur. cū
sunt diuersoz genēz. ¶ Ad primū nego ma
iorē. qz q̄cqd facit cōpositiōne cū alio hoc nō
potest adesse nec abesse sine illi? mutatōe cui
quo facit cōpositiōne. cui? oppositū videm?
d ipa ratiōe. ¶ Ad secūdu dīcēdū. q̄ ma
ior nō est vera nisi ambo sint entia absoluta.
¶ Ad terciū dīcēdū. q̄ si vna illaz essēntia
ru sic se habet q̄ tota sua ratio qd dicitur a p̄
sit in esse ad aliud. tūc rōne talis essēntie ni
hil ponit i alia essēntia ratiōe cui? faciat cōpo
sitionē cū ea. Sic autē est i pposito. ¶ Potest
etiā dici q̄ relatio nō habet essēntiā distinctā
ab essēntia fundamēti nisi omne illud appelle
tur essēntia cui m̄det ratio qd dicitur a. ¶ P.
si relatio differret realiter a suo fundamēto.
tūc vbiq̄s in ueniret vera et realis relatiō. ibi
esset relatiōis a fundamēto realis distinctio.
psequētia patet. s̄z falsitatē psequētis pbauit
libro p̄mo. dist. xxxij. vbi ostēdi q̄ in diuini
est vera relatio q̄ tñ nō differt realiter a suo fun
damēto. ¶ S̄z contrariū istā? ab aliquibz do
ctoz pbat sic. illud qd uenit alicui i secū
do modo dicēdi p se addit aliquā rē sup ipm
et psequēs realiter differt ab eo. s̄z fm simpli
cū in pdicamētis relatio uenit suo funda
mēto pprie in secūdo modo dicēdi p se. q̄ pa
tet etiā p phm q̄ dicit q̄ pprie est quantitas
fm eā egle vel ineqle dicit. ¶ P. pprie passio
realiter differt ab eo cui? est passio. sed vt pa
tet. v. metha. idē et diuersū sunt passiones sub
stantie. equale et ineqle quantitas. simile et
dissimile qltatis. ¶ P. illa q̄ sic se habent q̄

Secunda conclusio

Instantia

Ratio.

Opinio q̄ relatio dif fert a fūda mento.

4 **V**num corrupit & vere desinit esse alio pma/nente. illa necessario differunt realiter. sed cor/rupra relatione manet suu fundametu. **P.** si relatio no differret realiter a suo fundamen/to. tunc quanto esset maior differretia inter ipsa fundameta tanto esset maior inter ipas relati/ones. sequens est falsum. quia pl⁹ differet q/ litas a quantitate q³ qualitas a qualitate. at/ tamē paternitas & similitudo q³ fundant i du/ abus qualitatib⁹ plus differūt q³ equalitas & similitudo. quaz pma fundat in quantita/te. secūda vero in qualitate. q³ autē plus differe/ rant paternitas & similitudo pater. quia pl⁹ differūt relatiōnes diversoz modoz q³ vnus/ modi. s³ paternitas est relatio modo potētie. & similitudo modo numeri. equalitas autē & similitudo ambe sunt modo numeri. **P.** n^o min⁹ differūt ab inuicē mēbra principalis di/ uisionis q³ mēbra subdiuisionis. s³ fin auicē. & alqaz el. ens pma diuisione diuidit in ab/ solutu & comparatu. deinde absolutu subdiu/ ditur. **Cū** igitur duo absoluta cōdiuisa dif/ ferant realiter. sequit q³ absolutu & comparatu/ pura fundamentū & relatio differant realiter

6 **P.** que differunt p dīcamēto differūt reali/ter. quia nō minus differūt que differunt ge/ nere. q³ que sub eodē genere differūt specie. sed relatio & fundamentū differūt genere & p dī/ camēto. q³ relatio nō potest fundare relatiōez

7 **P.** que vni & eidē sunt eadē inter se sunt ea/ dem. igitur si relatio esset idē realiter ipsi fun/ damento. tunc tā relatiōnes oppositē q³ non oppositē essent idē inter se. quia simul in ea/ dem albedine relationes oppositē fundātur. pura similitudo & dissimilitudo respectu albi & nigri. & diuersē similitudines respectu diuer/ sorū alborū. **Et** paternitas & filiatio in eodēz homie respectu diuersoz quoz vni⁹ est filius & alteri⁹ est pater. & diuersē paternitates respec/ tu diuersoz filioz. **H**z ista nō pcludūt. igit ad primū & secūdu sil⁹ dicēdū. q³ p dīcatū de secūdo modo dicēdi per se seu ppria passio potest esse duplex. **U**na que fin suū formale significatū & fin suā quidditatūā rationē di/ cit perfectionēz subiecti & habet esse in. **A**liā q³ formaliter & quidditatūā nō habet esse in. n^o dicit perfectionēz subiecti sed formaliter & qd/ ditatiue dicit solum tendentiā ad aliud. **D**e his que pmo modo se habent concludunt ille due rationes. sed non de alijs. **N**am quia talium esse est adesse & inesse siue inherere ip/ sis non competit nisi ratione fundamenti in quo fundant. **Q**uia dato q³ immediatū co/

Solutio
Ad. 1. et. 2

rum fundamentum non inheret nec ipsa in/ herent. vt pater d⁹ relationibus in diuinis. iō non oportet q³ talia distinguantur realiter et fm esse ab his i quibus sunt. quāuis realiter distinguantur ab his ad que sunt seu a termi/ nis respectu quozum suā formalem quiddi/ tatem loquuntur. **A**d tertium dicendū q³ maior non est vera de talibus que alicui ad/ ueniunt sine sui mutatione. ac etiam recedūt seu corrumuntur & desinunt esse ad solaz al/ terius mutationem. talia autem sunt ipse re/ lationes. **A**d quartū nego consequentiam quia quāuis relatio non differat realiter a fū/ damento. differet tamen ab eo fm rationē qd/ ditatiūā vt declarau in pmo dist. xxxij. **E**t quia huiusmodi ratio quidditatiua cōstitit in quodā modo dependētie in ordine ad su/ um oppositum. ideo relatio huiusmodi mo/ dum adherētie seu dependētie addit fin su/ am formalem rationem super absolutam en/ titatem fundamenti. **E**t ratio quia vnus mo/ dus dependētie quādoq³ in diuersis gene/ ribus reperitur. & diuersi quādoq³ in eodē ge/ nere. hinc est q³ stante maiori differētia fun/ damentoz potest esse minor differētia rela/ tionum. & e conuerso. **A**d quintū dicēdū. q³ maior non est vera cum subdiuisio est rei i res. principalis autem diuisio est rei nō i res sed in modos rei. **S**ic est in proposito. **N**az quando ens absolutum diuiditur in substā/ tiam & accidens. illa est diuisio rei in res di/ uersas. **S**ed cum diuiditur ens in absolutū & relatum seu comparatum. nō est diuisio rei in res sed in modos rei. **E**adem cū res aliter & aliter se habens potest habere modum abso/ lutum & relatum seu comparatum. **E**t fm h^o eadem res quāuis diuersimode se habēs erit ens absolutum & comparatum. **E**tiaz posset negari minor. quia nō videt esse prima & p^o cipalis diuisio entis. **A**d sextū nego maio/ rē. q³ eadē res fm aliū & aliū modū se habēdi seu essēdi p^o esse in diuersis p dīcamētis. vt appetere motu actōe & passiōe. & i diuersis spe/ ciebz vni⁹ & eiusdē p dīcamēti vt appetere lo/ co & superficie. **A**d septimū dd. q³ quāuis h^o argumētū efficaciter pcludat de rebz absolut⁹ d⁹ respectu is in nō pl⁹ pcludit nisi q³ sint idē inter se realiter absoluta q³ identificant in ter/ cio. i. in ipso fundamēto. cum hoc tamen stat/ eorum inter se distinctio & multiplicatio i or/ dine ad suos terminos fm distinctiōem et multiplicatiōem terminozum. **N**am cum eorum esse sit adesse. igitur quāuis vt in sunt

Ad. 3.

Ad. 4.

Ad. 5.

Ad. 6.

Ad. 7.

potest esse adesse...
non oportet q³ talia distinguantur realiter et fm esse ab his i quibus sunt.

Quam ad tertius

Ad. 3. **P**otest esse adesse...
Ad. 4. **P**otest esse adesse...
Ad. 5. **P**otest esse adesse...
Ad. 6. **P**otest esse adesse...
Ad. 7. **P**otest esse adesse...

puta in ordine ad fundamentum ipsa fin esse transeant in fundamenta. nec aliud esse cōpe/ tat eis pter esse fundamenti. et ideo vt sic fin esse nec differūt a fundamto nec differūt iter se. tñ vt adfunt sic differūt a terminis ad q̄s sunt ⁊ differūt iter se genes aliud ⁊ aliud adesse.

Articulus tertius.

Quantū ad terciū

Prima cōclusio

1 **P**rima est q̄ homines in paradiso penā/ tis eo ruz naturalibz p̄cise fuissent corrupti/ biles d. ro q̄ non peccassent. Quia om̄e gene/ rabile est corruptibile. vt patet p̄mo d̄ gene/ ratione. sed generabiles in paradiso fuissent homines. vt patuit in articulo p̄mo. ergo ⁊c.
2 **P**omne cōpositum ex materia subiecta cō/ trariati sit ex contrarijs tandem cōsumet/ lituribus est corruptibile. homo in paradiso fuisset huiusmodi. etiā dato q̄ non peccasset. Maior patet. quia vnum contrariorum agit in alterum ⁊ per cōsequens tandem cōsumet/ ipsum. Minor etiā patet. quia homo etiā si non peccasset ex mitione elementorum geni/ tus fuisset. ⁊ per cōsequens habuisset aliquid ex contrarijs qualitatibus elementorum sci/ licet ex calido frigido humido ⁊ sicco. **P**omne qd̄ pro restauracione reperdit indiget alimento quantum de se est corruptibile est. sed homo in paradiso ante peccatum come/ dit ⁊ etiā si nunq̄ peccasset cibo tamen indige/ ret. **S**ed forte dicitur q̄ ista conclusio re/ pugnat videretur dicitis sacri canonis. Dicit enim sapientie. ij. Deus creauit hominē inex/ terminabilem ⁊ immortalē. sed inuidia dya/ boli mors intrauit in orbem terrarum. Et ad Ro. v. dicitur. Per vnum hominem pecca/ tum in hunc mundum intrauit. ⁊ per pecca/ tum mors. Ex quibus videretur q̄ si homo n̄ peccasset q̄ mortuus non fuisset. **R**espon/ deo q̄ quāuis homo naturaliter corruptibi/ lis fuisset vt dicit ista conclusio. si tamen nō peccasset per donum dei ab omni mortis cor/ ruptione preseruatus fuisset. vt patebit in cō/ clusione immediate sequenti. **E**st ergo se/ cunda conclusio. q̄ quāuis homo in tali sta/ tu corruptibilis fuisset. nunq̄ tamen corrup/ tus fuisset si ipse non peccasset. Quia cū pe/ na sit quedam vindicta culpe. igitur non re/ buit culpam precedere. sed mors ⁊ corruptio esse non potest sine pena. cum ipsam necessa/ rio precedat passio abiciens substantiam que

Instantia

Solutio.

Secunda conclusio.

1 **P**rimo sic. Humane ha/ bitationis loc⁹ nō potest pertingere vsq̄ ad lunarem circulū seu globū. s̄ fin Bedam et

ritur animal naturaliter. quia quāuis resti/ retur in ipso reperditum per alimentum hu/ midum tamen radicale restauratum semper est minus purum q̄ fuerat anteq̄ per calozē naturalem consumeretur. Sicut em̄ cum vi/ num de vase extrahitur ⁊ per aque infusiones restauratur. quāuis aliquotiens virtus vini aquam in vinum cōuertat. ex multiplicatis tamen talibus restauracionibus virtus vini continue debilitatur. ita q̄ tandem opus vi/ ni non valens exercere aquā in se vltterius cō/ uertendo corrumpitur ipsum vinum. ⁊ i aliā speciem transmutatur. sic ⁊ in proposito ⁊c. Et quia homo in paradiso per esum fructuū ligni vite quantū ad omne reperditum sem/ per fuisset eque pure restauratus. ideo nunq̄ fuisset corrupt⁹ quantūlibet fuisset corrupti/ bilis. **F**orte dicitur cum mors sequat ne/ cessitatem materie. igitur illud qd̄ est possibi/ le mori hoc est necesse mori. Si igitur homo in paradiso fuit corruptibilis sicut dicit in p̄ma cōclusionē. tunc nō potuit nō mori. qd̄ dicit secūde cōclusionē. **R**nde q̄ quāuis q̄tū ad statū modernū illud qd̄ possibile ē mori necē sit mori. ante tñ om̄e peccatū vbi medicina ligni vite obuiauit naturali cōsumptōi nūq̄ illa possibilitas fuisset in actū reducta.

Instantia

Solutio.

Quantū ad quartū

Articulus quart⁹.

Prima cōclusio

1 **P**rima est q̄ paradisi est nō tm̄ qd̄ spūale vt qdā dicit. s̄ etiā ē loc⁹ corpalis. **I**sta cōclusionē pbat beatus aug⁹. viij. sup gen. tripliciter. **P**rimo ex h̄ q̄ hō q̄ est res corpalis posit⁹ fuit i eo. vt patz gen. ij. vbi d̄. Tulit igit dñs ⁊ hoies ⁊ posuit eū in paradiso voluptat⁹ vt oparet ⁊ cu/ sto dicit illū. **S**ecdo ex h̄. qz quāuis dicta i li/ bro canticorū sint mystice ⁊ figuratiue intelligē/ da. tñ dicta i gen. literaliter debent intelli/ gi. **T**ercio qz scriptura sacra sensus mystic⁹ ⁊ spūalis fundat i sensu l̄ali. Sic igit p̄ hierusalē itel/ ligit loc⁹ eterne b̄titudinis qd̄ tñ etiā s̄gt̄ ciui/ tate corpale. sic p̄ paradisu intelligit habitatio spūalis d̄lectatōis qd̄ tñ etiā s̄gt̄ locū corpale d̄lectatōis solatōis ⁊ voluptat⁹. **I**sta cō/ clusione etiā appbat d̄am. li. ij. c. xij. **I**sta etiā est intēno mgr̄i. dist. xvij. **S**z istud sūt aliq̄ d̄ dixerūt q̄ paradisi nō est qd̄ corpa/ le. s̄ solū spūale. **O**d ex intēto eoz p̄ multi/ pliciter probari. **P**rimo sic. Humane ha/ bitationis loc⁹ nō potest pertingere vsq̄ ad lunarem circulū seu globū. s̄ fin Bedam et

Contraria opinio.

regione causant nubes & cetera grosse impissio- nes. Et ideo paradisus maximam habet temperem. qz in pdicto medio calor pris supioris et frigus partis inferioris temperatissime poterunt conuenire. Ad dicitur soluni dicendū qz in mōte olympo nō est tāta siccitas p̄ciseratōne altitudinis. s; est rōne alicuius singularis a p̄cetero altroz. contingit em̄ quādoqz qz mōtes minoris altitudinis sunt steriles & siccī. & montes maioris altitudinis sunt fertiles & fontib; irriguī. & h̄ p̄pter aliū & aliū aspectū altroz. vel etiā p̄pter aliā & aliā interiorē dispositionem. Sunt em̄ aliqui mōtes sulphurē habētes dispositionē qui magis sunt dispositi ad ignē q̄ ad fontalē irriguitatē. & quoqz numero for- temons olympus erat. qz sicut aliqui referūt multū abundat in cunicib;. Ad quartū cū dicit qz opti sunt om̄es montes & dicitū qz illi om̄es nō faciunt distributionē simpliciter vniuersalē p̄ om̄ib; montib; absolute. s; faciunt distributionē accōmodā p̄ta p̄ om̄ib; montib; nostre habitatiōis in qua nō est padisus sicut patebit i secūda cōclusionē. Ad cōfir- mationē dicendū qz licet ista affirmatiua ha- beat ex illa glosa qz s; ignis ille t̄m̄ ascēdet q̄ n̄ t̄m̄ ascēderūt aque diluuij. tamē ex h̄ nō ha- bet ista negatiua. qz ille ignis nō ascēdat vlti- rius. & ideo in illa cōfirmatiōne videt esse falla- cia p̄sequēti. Alias inuenit talis additio. Etā minor est falsa. Nā ille ignis nō attin- get altitudinē padisi. vt patebit lib. 11. dist. 11. vj. Ad quintū dicendū qz hystorograp̄hi & phisicū qz hystorograp̄hi sunt nō ponūt in li- bris suis nisi de illis mūdi partib; q̄ p̄ experie- tiā & humanā inuestigatiōez cognoscunt. Et ideo ipi nō faciūt mentionē de terrestri para- diso. qz ad hoc nō sufficit humana ratio seu inuestigatio. p̄ diuinā em̄ reuelationē moysi factā & alijs sanctis habem⁹ illud qd̄ de para- diso tenem⁹. Ad sextū dicendū qz quāuis in padiso ille quatuor aque. s; physon gyon ty- grus & eufrates oriunt̄ de vno fonte. t̄m̄ sicut re- citat eubras moyses anteq̄ de padiso ventat̄ ad nostrā habitatiōē transcūt per quosdā mon- tes inmeabiles. & ideo infra illos mōtes sub- intrant terrā. & quasi nouis fontib; itez oriū- tur in locis per hystorograp̄hos assignatis.

Ad. 4.

Ad confir- mationē.

Ad. 5.

Ad. 6.

Instantia

Solutio.

gen. dicitur qz sicut flumini roman⁹ p̄ vocaba- tur tybula. postea vero mutato nomine vocat̄ modo tyber. sic pdicta quatuor flumina re- p̄onib; moysi appellabant̄ pdictis quatuor no- minib;. s; in successu t̄pis duoz fluminū mu- tata sunt noīa. nā gyon p̄ nūc vocat̄ nil⁹. qui trāsit̄ ethiopiā & egiptū. & physon modo vo- cat̄ur gaygmon. accipiēs hoc nomē a quodā rege in die qui hoc nomine vocabat̄. Ad di- ctum dama. dicendū qz om̄is fons vel causat̄ & oriūtur ex aquis pluuialib;. vel ex aliquib; vi- cinis stagnis seu fluminib;. vel ex maris seu oceani humectatiōib;. Mōdo in paradiso nō sunt pluuie. eo qz ille loc⁹ transcendat̄ om̄es nubes. nec sunt aīa flumina vel stagna vici- na. ergo dama. fontē illoz quatuor fluminū appellat̄ oceanū. qz ex humectatiōib; ma- ris vel oceani factis in pfundo montis pa- radisi oriūtur & originē primordialē recipit fons super⁹ scaturiēs in paradiso de quo fonte ma- nant pdicta quatuor flumina. Ad cur⁹ intel- ligentiā est aduertendū. qz sicut vapores ascē- dentes de mari quādo perueniūt vltiqz ad me- diū intersticiū aeris p̄pter abundantā frigo- ris ibi regnantē aq̄ in grossant̄ & fiūt inde nu- bes q̄ sepe conuertunt̄ in pluuias & itez redescē- dunt. sic i aliquib; partib; terre vbi sunt mō- tes cauernosi. ex humectatiōib; maris factis in radiētib; istoz montū generant̄ & inue- niunt̄ p̄ cauernas illoz montū. qui vapores cū peruenierint ad cacumina il- larum cauernaz. si inuenierint h̄mōi cacumi- na taliter clausa qz nō poterunt exalare. tunc ratiōne frigoris ibidē existētis illi vapores in- grossant̄ur & conuertunt̄ in aquā. Sicut em̄ vi- demus qz aer calidus p̄cedens ab ore hominis cū tetigerit superficiē gladij frigidij. tūc ratiō- nis frigoris in grossat̄. & mutat̄ in aquā. sic in pro- posito &c. Et hec aqua in sup̄ma parte monti- um generata si in suo descēsu inuenit aliq̄s ri- mulas p̄ quas possit exire de monte. tunc re- scēdit exire de mōte p̄ mōdū fontis. Et isto modo p̄cedere videt̄ fons padisi d̄ p̄reminē- tior q̄ est i padiso. Ex fontib; vō h̄mōi i diu- sis montib; genitis cōsurgūt flumina q̄ reuer- tunt̄ ad mare. & sic verificat̄ illud verbū sapiē- tis dicit̄is. Ad locū vnde oriunt̄ flumina re- uertunt̄ vt iterum fluāt. Quia flumina sicut s̄a patuit primordialē oriū habent ab hume- cationib; maris. & ideo cū refluunt ad mare tūc reuertunt̄ ad locū vnde oriūt̄. Vñ si mō- pdicto nō fieret i mari restauratō p̄tinēte reg- ditōis p̄tingēt̄ ex pdictis terre humectatiōib;.

Ad 7.

et ualle circumstante. Secundo quatuor ad mediu[m] motus. Et tercio quatuor ad superiorem planicie motus. In prima parte est maximus et intrinsecus calor. quia reflexiones radiorum solarium quod quidem radii directe et quasi sine umbra ibi reflectuntur super terram recolliguntur in ipsis conuallibus. propter quod tunc causant ibi estum quod quasi uidetur incedi quod facile conuulsibile reperitur in illa ualle. In medio autem illi motus et forte parte ultra mediu[m] est intoleratione frigoris. Et ueritate est quod ibi sunt perpetue nives et glacies. quia illa pars motus attingit quasi mediu[m] intersticiu[m] aeris in quo regnat perpetuu[m] frigus. In superiori autem parte motus est acriter peratissimus. quia licet radii solares directe et sine umbra quasi reflectantur in istis motus planicie superiori. tamen ille reflectio non colliguntur sed potius sparguntur. id est ex talibus reflexionibus nunquam generabitur ibi intrinsecus calor. Ad hanc etiam cooperat frigus quod est in medio illi motus et tunc equinoctiu[m] quod illa parte terre semper habet. Nam refrigeriu[m] noctis temperat calorem diei. Et his bene intellectu patet ad omnia illa que ex intentione istorum doctorum adduxi superius in minore rationis mee.

Ad principalem argu-
Ad rationem principalem dico quod maior non est uera. maxime ubi omnis tepditio huiusmodi radicalis facta per calorem naturalem equo pure restaurat. Sed si homo in paradiso sine peccato perseverasset. tunc per edum fructus ligni uite equo pure fuisset restauratus quod quod de huiusmodi radicali per calorem naturalem fuisset tepditu[m] et sumptu[m]. ergo nunquam in statu innocencie homo fuisset corruptus. Ideo bene dicit magister in littera. quod homo per statum innocencie habuit posse non moueri.

Distinctio. xxi. xxii. et. xxiii.

Uides igitur dyabolus. Postquam magister determinauit de hominis in statu pacis diuina creatio. hic ultra persequitur de hominis destitute facta ex peccati commissione. Diuidit autem hec residua pars istiusmodi libri in duas partes. Quia primo magister considerat de peccato primi hominis formaliter put habet esse in ipso primo homine. Secundo inquit de eo casualiter ut. scilicet a parte transmissum habet esse in genita plebe. dist. xxx. ibi. In superioribus insinuat est. Prima in duas. quia primo magister tractat de calliditate demons. quod homo in peccatu cecidit. Secundo de libertate hominis que sine difficultate peccato resistere potuit. dist. xxxii. ibi. Nunc diligenter inuestigare. Prima in tres. scilicet pergressu[m] prime parentis in partem magister tripliciter d

scribit. Primo. scilicet per temptatorem demons. Secundo ex parte temptati hominis. Tercio ex parte diuini premissi onis. Secunda pars incipit dist. xxxii. ibi. Dic uide tur diligenter. Tercia dist. xxxii. ibi. Preterea quasi solet cur de. Et has tres distinctiones unice lecto et ratiōe. ut in alia materia magis speculabili ualeat diuini imozari. Diuidit igitur prima istas in duas partes. Quia primo magister tractat de temptate dyabolo. Secundo de precepto diuino quod sit ut temptatois occasio. ibi. Illud etiam notandum. Prima in tres. Nam primo tractat de temptatois malicia per peccata a demone. Secundo de temptatois modo et ordine. Et tercio de eiusdem temptatois specie. Secunda ibi. Tēptatio hō mō rē. Tercia ibi. Porro sciendū ē duas rē. Sequitur distinctio xxxii. in qua magister describit peccatu[m] prime parentis in partem ex parte temptati hominis. Et diuidit in tres partes. Nam primo magister inquit ex parte hominis de primi peccati radice. Secundo utrum una et eadem radix fuerit in uiro et in muliere. Tercio de predicta radice origine. Secunda ibi. Solet quasi. Tercia ibi. Solet etiam quasi. Prima in tres. Nam primo magister ostendit radicem peccati prime parentis fuisse motus elationis. Secundo adducit in se quendam obiectos adiungens et solutores. Et tercio ponit predicta elationis specificatores. Secunda ibi. Quod sita fuit rē. Tercia ibi. Et talis quod elatio. Sequitur illa pars Solet quasi. Et diuidit in tres partes. Quia primo magister inquit utrum eadem radix peccati ex parte uiro et mulieris fuerit. Secundo ostendit quod eorum magis peccauit. Et tercio in ea que dixit dupliciter obicit et soluit. Secunda ibi. Ex quo manifeste. Tercia ibi. Sed hinc uidetur triu[m] rē. Sequitur distinctio xxxii. in qua magister tangit partem prime hominis in qua accidit deo premittere. Et diuidit in tres partes. scilicet per dupliciter excusat hominis premissionem. Nam primo magister excusat hominis premissionem per hanc quod primo homo a deo habuit preces que dyabolice temptatois sufficere potuit resistere. Secundo per hanc quod habuit scientiam que demons calliditate potuit discernere et ei sufficere obuiare. Secunda ibi. Et quod deus scilicet aiaz. Prima in duas. Nam primo respondendo questionem de diuina premissionem ponit predicta excusationem cuiuslibet cauillatio addedo missionem. Secunda ibi. Mouet etiam quod daz. Sequitur illa pars Et quod deus scilicet aiaz. Et diuidit in tres partes. Nam primo ostendit quod homo a sue creatiois principio scientiam habuit quam a suo creatore recepit. Secundo inuit quare reze scientiaz recepit. Tercio inquit utrum sui casu preceperit. Secunda ibi. Sicut quod hō rē. Tercia ibi. Si quid utrum hō. Circa has tres distinctiones quero ista questionem.

Utrum peccatū primi hoīs fuerit irremissibile. Et videt q̄ sic. qz peccatū primi hoīs. Antecedēs patet. qz ipse puniſt pena eterna vt fides sancta tenet. h̄ autē nō eſſet ſi qñqz peccatū nō haberet. Coſequentiā p̄t. qz remiſſibile t̄ irremiſſibile diſtāt in inſinitū. cū vnū t̄paliſter puniāt. aliter vero eter- naliſter. ſz peccatū demonis nō excellit pecca- tū hoīs in inſinitū. ſi vnū eſt irremiſſibile t̄ reliquū. **C**ōtra. ſapientē. r̄ dicit. q̄ rei ſapientia illū q̄ p̄m̄ a deo formāt eſt pater orbis terraz cū ſol⁹ eſſet creat⁹ cuſtodire t̄ educere illuz a delicto ſuo. **Q**uā m̄ḡ in hiis tribz diſtinctionibz tractat de peccato p̄mi hoīs. i. qz quattuor ſunt h̄ vidēda. q̄ tangunt i. iſtis tribz diſtinctionibz. **P**rimo de eo qd̄ querit. **S**ecūdo de temptatōe p̄mi hoīs qua ad peccandū inducebāt. t̄ h̄ q̄tū ad viceſimā p̄mā diſtinctōez. **T**ercio vtz p̄mi parētes peccauerint p̄ ignorantiā. t̄ h̄ q̄tū ad viceſimā ſecūdā diſtinctōez. **Q**uarto vtz de potu- erit facere aliquā ratiōnālē in intellectualem creaturā q̄ fuiſſet p̄m̄ impeccabilis. t̄ h̄ q̄tū ad diſtinctōez viceſimā t̄ t̄ciā.

Articulus primus

Quātum ad primū

ſic peccā. qz p̄mo ponā vnā diſtinctōez. **S**e- cūdo ex h̄mōi diſtinctōe eliciā duplicē con- cluſionē. **D**iſtinctio eſt hec. q̄ aliqd̄ pecca- tū dupliciter p̄t dici remiſſibile. **U**no modo eo qd̄ nō ſit mortale ſz veniale. **S**ecūdo qz q̄m̄ ſit mortale. nō reddit tñ peccatoz ſic to- taliter impentiuū quin poſſit diuina miſeri- cordiā implorare. t̄ ipaz implorādo n̄ ex ſua iuſticia ſz ex dei benignitate veniā impetrare.

Prima cō- cluſio

Ponā igit q̄tū ad primū mēbz iſtius diſ- tinctionis cōcluſionē negatiuā. ſ. q̄ peccatuz p̄mi hoīs nō potuit eſſe veniale. **Q**uia ſi fuiſ- ſet veniale tūc oppoſita in cōpoſſibilia fuiſſent ſiml̄ in aīa p̄mi hoīs. **F**alſitas cōſequentis eſt nota. **P**robo cōſequentiā ſic. **O**m̄is obliquitat̄ q̄tūlibet diminuta repugnat p̄fecte rectitudi- ni. ſed om̄e peccatū veniale aliqualē dicit aīe obliquitatē. originalis aut̄ iuſticia dicit p̄f- ectā aīe rectitudinē. igit ſi primū peccatū p̄mi hoīs fuiſſet veniale. cū p̄ veniale nō fuiſſet p̄- dita originalis iuſticia. igit ſimul māſiſſent aliq̄lis obliquitat̄ t̄ p̄fecta rectitudo. **P**. ſic ipa originalis iuſticia manēs in hoīe ipm̄ p̄- ſeruatiſt ab om̄i corpali infirmitate. ſic mltō magis ab om̄i ſp̄iali. ſz peccatū veniale eſt q̄

dā infirmitas anime ſeu interioris hominis. **P**. nulla exiſtete deordinatōe virtū inferi- oriū reſpectu ſuperiorū nullū poterit eſſe pecca- tū veniale. **S**z anteqz hō inobediēs eſſet deo t̄ deordinat⁹ ab eo p̄ peccatū mortale. nō po- tuit eſſe aliq̄ deordinatio virtū inferiorū a ſuperi- oribz. **H**oc em̄ requirit ratio naturalis q̄ q̄d̄ dū- baro p̄fecte obedit p̄ncipi ſeu impatori. q̄ im- peratoz nō p̄mittat ſubditos baronis aliquā rebellionē in ſerre baroni. **S**ic in p̄poſito rē. **S**z eſt quedā op̄imo p̄traria huic cōcluſi- oni. q̄ dicit q̄ ſi hō mortaliter nō peccaſſet. tñ t̄ ip̄e p̄m̄ hō ac etiā aliq̄ ab ip̄o geniti potu- iſſent venialiter peccaſſe. **Q**uia ſicut trāſgreſ- ſio p̄cepti eſt mortale peccatū. ſic trāſgreſſio p̄ſilij vbi p̄ſiliū ſequeſtrat a p̄cepto eſt pecca- tū veniale. **S**z ſicut de p̄m̄is parentibz de- dit p̄ceptū. ſic ip̄is t̄ ſuis ſucceſſoribz potuit dare p̄ſiliū. p̄tra qd̄ ip̄i venire potuerūt ſeruā- do tñ p̄ceptū. ergo rē. **P**. verbū ocioſum n̄ eſt peccatū mortale. ſz hō in ſtatu innocētie potuit verbū ocioſum dicere. q̄ potuit veni- aliter peccare. **P**. p̄firmat⁹ in gra p̄ veniali- ter peccare. ergo hō in ſtatu innocētie potuit venialiter peccare. **A**ntecedēs patet in aplis. **C**ōſequentiā etiā patet. qz nō minoris effica- cie videt eſſe talis gr̄e ſp̄ialis abundantiā. q̄ ipa originis iuſticia. **P**. idē p̄t argui ſic. **E**xiſtēs in ſtatu innocētie ſi p̄t elicere actum magis repugnantē ſtatu innocētie. p̄t etiā elicere actū min⁹ ſp̄ugnantē tali ſtatu. ſz hō exiſtēs in ſtatu innocētie potuit elicere actum mortal̄ peccati. q̄ maiorē habet repugnantia ad ſtatu innocētie. ergo etiā potuit elicere actū venialis peccati. q̄ minorē habet repugnantia ad virtutē innocētie. **P**. cui nō repugnat aliq̄s defect⁹ illi nō repugnat diſpoſitio ad ta- lē defectū. ſz ip̄e adā p̄pter rectitudinē innocē- tie nō habuit in poſſibilitatē peccādi morta- liter. q̄ nec venialiter. cū veniale ſit diſpoſitio ad mortale. **M**aior patet. qz ſicut i poſitiuū cui nō repugnat forma eidē nō repugnat diſ- poſitio ad formā. ſic t̄ i p̄uaritiis. **M**inor etiā patet. qz q̄cqd̄ factū eſt poſſibile fuit fieri ſz hō exiſtēs in ſtatu innocētie de facto pecca- uit mortaliter. q̄ rē. **P**. quāto aliq̄ min⁹ di- ſtant tanto facilit⁹ eſt trāſire vni⁹ ad alter⁹. ſz totalis innocētia min⁹ diſtat a peccato veni- ali q̄ a mortali. q̄ rē. **M**inor patet. **M**aior aut̄ habet p̄mo de generatōe. vbi ex virtute iſti⁹ maioris cōcludit q̄ in habentibz q̄litatez ſymbolā facilit⁹ eſt trāſire. **P**. Null⁹ poteſt diffidēt̄ loq̄ de verbo dei ſine peccato ſaltem

Opio con- traria.

1
2
3
4
5
6
7

venit... **P**. nō potuit eſſe veniale. **Q**uia ſi fuiſ- ſet veniale tūc oppoſita in cōpoſſibilia fuiſſent ſiml̄ in aīa p̄mi hoīs. **F**alſitas cōſequentis eſt nota. **P**robo cōſequentiā ſic. **O**m̄is obliquitat̄ q̄tūlibet diminuta repugnat p̄fecte rectitudi- ni. ſed om̄e peccatū veniale aliqualē dicit aīe obliquitatē. originalis aut̄ iuſticia dicit p̄f- ectā aīe rectitudinē. igit ſi primū peccatū p̄mi hoīs fuiſſet veniale. cū p̄ veniale nō fuiſſet p̄- dita originalis iuſticia. igit ſimul māſiſſent aliq̄lis obliquitat̄ t̄ p̄fecta rectitudo. **P**. ſic ipa originalis iuſticia manēs in hoīe ipm̄ p̄- ſeruatiſt ab om̄i corpali infirmitate. ſic mltō magis ab om̄i ſp̄iali. ſz peccatū veniale eſt q̄

veniali. **S**ena diffideter loquebat de verbo dei anteq̄ peccaret mortaliter. Quia cū dya- bol⁹ q̄reret. cur p̄cepit vobis de⁹ rē. r̄ndit eua de ligno qd̄ est i medio paradisi p̄cepit nob̄ de⁹ vt nō comedam⁹ ne forte moriamur. Unde mulier apposuit h̄ forte. vbi de⁹ totaliter cōmu- nabat assertiue. **S**ista nō cludat. **A**d primū igit dicendū q̄ ex t̄mptu facere p̄tra p̄siliū est mortale peccatū. s̄ nō apparet q̄ in statu innocentie hō potuisset venire cōtra dei p̄siliū nisi ex t̄mptu. cū nulla passio ip̄m in clinasset ad oppositū. imo ip̄a originalis ius- sticia hoies inclinasset ad obseruandū om̄e dei p̄siliū. igit p̄tra h̄mōi internā inclinatioez militare nō potuisset nisi p̄siliū dei spernēdo.

Solutio. Ad.1.

Ad.2.

Ad.3.

Nota.

Ad.2. p̄pter qd̄ mortaliter peccasset. **A**d.3. secundū dicendū q̄ sicut conū molle & flexibile iun- ctū inflexibili ligno nequaquā flexū s̄t q̄d̄iu ma- net talis iunctio. sic aīa humana quāuis de se sit obliquabilis. q̄d̄iu t̄m māssisset iuncta rectitudi originalis iusticie nō potuisset obli- quari. **S**z om̄e verbū ociosū vt ociosū est aliq̄ mentis obliquatio. alias nō opteret nos reddere rationē de om̄i verbo ocioso. qd̄ est cō- tra t̄ptū euāgelij. **E**t ideo si hoies i statu in- nocētie permāsissent. sicut curuari a rectitudi- ne nō poterāt manētes t̄m in plena rectitudie. qz h̄ contradictionē implicaret. sic verbū ociosū dicere nō poterāt vt est ociosū. **Q**d notanter semp addo. qz dato q̄ dixissent eadē verba & multo plura q̄ nos sepi⁹ inordinate & ociose p̄ferim⁹. talia t̄m verba ip̄s nō fuissent ocio- sa. qz p̄pter om̄imodā mentis eoz rectitudi- nē talia verba semp dixissent aliqua bona in- tentione. & p̄ sequec̄ n̄ fuissent ociosa. **A**d.3. t̄m nego p̄sequentiā. **A**d. p̄batōnē dico q̄ gratia & originalis iusticia se habēt sicut exce- dens & excessū. **N**ā gratia est efficacior quāntū ad vite meritū. qz s̄m augustinū existēs i gra- tiā p̄t vltimus p̄cedere p̄ meritū vite eterne. **E**t existens aut̄ in originali iusticia q̄uis possit sta- re & nō cadere in peccatū. nō posset t̄m vlti⁹ p̄cedere nisi p̄ donū sup̄additū diuine gratie. **S**z quantū ad obedientiā viriū inferioz re- spectu sup̄ioz originalis iusticia maioris fu- it efficacie qz gratia etiā ip̄s apl̄s comunica- ta. qz etiā ip̄i senserūt rebellionē viriū inferioz p̄pter fomitē peccati. qui in ip̄s q̄d̄iu i hoc mūdo vixerūt nō fuit totaliter excuspat⁹. **S**i- cut sepe querit gloriofus apl̄s paul⁹. **E**t iō- rardē talis rebellionis etiā in gratia p̄firmati possunt q̄nqz venialiter peccare. nō aut̄ illi q̄ essent in iusticia originali. **P**ropter qd̄ est

hic diligenter aduertendū. q̄ p̄firmat⁹ in gra- tia p̄t venialiter peccare. s̄ nō mortaliter. **E**t istēs aut̄ in iusticia originali p̄t peccare mor- taliter. s̄ nō venialiter. **N**ā gratia veniō cō- cernit de necessitate om̄imodā rectitudinē in- terioz. & ideo p̄t secū cōpati peccatū veniale. **C**ōfirmat⁹ vero in gratia nō p̄t perdere graz- alias nō esset cōfirmat⁹. ideo nō potest pecca- re mortaliter. cū om̄e peccatū mortale totali- ter excludat gratiā. **S**z ecōuerso existēs i ori- ginali iusticia nō potest peccare venialiter. qz talis iusticia nō patit̄ secū aliquā obliquita- tem. potest tamē peccare mortaliter. cuiā po- test perdere talē iusticiā. cū in ea nō sit confir- mat⁹. **A**d.4. quartū dicendū q̄ sup̄posita p̄- manētia stat⁹ innocētie. tunc repugnat ip̄i homi peccare tā mortali qz venialiter. cui p̄- rione t̄m stat⁹ illi⁹ oportebat q̄ primo peccarē mortaliter. qz veniale nō meret̄ p̄ perditōez. perditō tamē statu innocētie p̄ peccatū mor- tale. tunc vlti⁹ n̄ habuit repugnantīā ad mortale nec ad veniale. **A**d.5. quintū dicen- dū q̄ q̄uis dispositio ad formā nō repugnet subiecto cui nō repugnat forma. t̄m si talis di- spositio habet repugnantīā ad formā p̄ceden- tē in subiecto. tūc h̄mōi dispositio repugnat subiecto sumpto cū permanētia prioris forme q̄uis em̄ lineē vt lineā est nō repugnet circu- laris forma. nec p̄ sequec̄ curuitas cū ip̄a curuitas disponat lineā ad formā ip̄i⁹ circu- li. talis t̄m dispositio q̄ est curuitas repugnat lineē sumpte cū permanētia rectitudinis. qz impossibile est ip̄am lineā simul esse curuā et rectā. **S**ic in p̄posito rē. **A**d.6. sextū patet p̄- iam dicta. qz quāuis facilior sit trāsitus lineē q̄ est sub rectitudie ad curuitatē qz ad formā p̄fecti circuli. tamē facili⁹ est in talē lineā in- ducere formā p̄fecti circuli cū perditōe recti- tudinis. qz cū permanētia rectitudinis indu- cere etiā quācūqz minimā curuitatē. sic q̄uis rē. **A**d.7. septimū dicendū q̄ hoc potuit esse quidā mod⁹ loquēdi sine tamē mentali diffi- dentia. **S**ecūda conclusio est affirmatiua. s̄ q̄ peccatū primū homis erat remissibile ex h̄ q̄ p̄ dei misericordiā prim⁹ homo de suo pec- cato potuit penitere. Quia agens liberi arbi- trij q̄d̄iu est in viā potest habere displicentiā de malo. & per cōsequēs diuina bonitate coo- perante potest agere penitentiā de peccato. & cōsequi gratiā dei. **S**ed prim⁹ homo postqz primū peccatū p̄petrauit remāsit in viā & nō erat imediare in termino. qz post mortē a pri- mo tūc homo erit i termino. ergo mediātib⁹

Ad.4.

Ad.5.

Ad.6.

Ad.7.

Secunda conclusio

R

diuinitis impetibus et impulsioibus potuit habere sui peccati displicentiam. et persequens dei bonitate coopante potuit agere dignam penitentiam. **I**tem forte dicitur quod maior non est vera quia peccatum in spiritu sanctu est irremissibile. ut patet Matthei xij. et prima Iohannis. viti. c. et tamen existens in tali peccato est liberi arbitrii et adhuc viator. **R**espondeo quod peccatum in spiritu sanctu est irremissibile propter omnimoda impossibilitate. sed propter difficultate. putat interdo declarare infra. xliij. dist. ubi magis tractatur illa materia.

Articulus secundus. Quantu ad secundu
 principale ponat duas conclusiones. **P**rima est quod tentatio carnis est fortior quam tentatio demonis. **S**ecunda est quod primus homo non fuit tentatus tentatione carnis. sed solum tentatione demonis. **P**rima conclusio probatur sic. Quanto tentatio est inseparabilior a tentatione demonis. **P**rima conclusio probatur sic. Quanto tentatio est inseparabilior a tentatione demonis. **P**rima conclusio probatur sic. Quanto tentatio est inseparabilior a tentatione demonis.

Prima conclusio
 1. **P**rima conclusio probatur sic. Quanto tentatio est inseparabilior a tentatione demonis. **P**rima conclusio probatur sic. Quanto tentatio est inseparabilior a tentatione demonis. **P**rima conclusio probatur sic. Quanto tentatio est inseparabilior a tentatione demonis.

saarentia collidebat. **D**is et multis alijs suis castigatioibus non obstantibus adhuc tunc inquitur caro sua in dormita permanebat. **P**ropter quod subdit. **P**allebat ora ieiunij. et mens estu abati frigido corpore. et ante hominem suam carne promotu soli libidinis incedia bulliebat. **P**ropter quod addit. quod si nos qui exorsus habemus corpus talia sentimus. quid faciet puella in delicijs viuens. **N**empe viuens mortua est. **P**aula pugna est fortior et difficilior ubi pauciora sunt auxilia seu remedia. sed talis est carnis tentatio. quia vnicui tantum habet remedium. scilicet fuga a causis et occasioibus huiusmodi tentationis. **J**uxta quod ait apostolus. ad Cor. vi. **F**ugite fornicationem. **U**nde etiam philosophus in ethicis ait. quod detem periti illud quod lenes patiebantur ad helenam dicebat abijciamus eam. **P**bellum intestinum est magis periculosum. **P**ropter quod ait beatus. quod nulla est peior pestis quam familiaris inimicus. **S**ed carnis tentatio est bellus intestinum. quia in huiusmodi bello cupiditate aduersus spiritum. et spiritus aduersus carnem. sicut ait apostolus. **S**ed forte dicitur quod fortior inimicus est dyaboli. ergo et bellus est periculosus. **C**onsequenter patet. **A**ntecedens est satis euidenter. **J**ob. xli. ubi dicitur de dyabolo. quod non est praesens super terram que ei competitur. **R**ideo quod hoc potest intelligi non de malicia tentatiua. sed de virtute motiua seu actiua. quia si de permutere dyaboli. vniu totum montem traiecerit possit valde velociter quod tamen nullus homo possit. **S**i tamen intelligit de malicia tentatiua. tunc dico quod ibi loquitur scriptura de praetere demonis cum inclusione tentationis carnalis quae tanquam instrumentum vitis nos tentando. iuxta illud **J**ob. xl. **V**itae eius in lumbis eius. **E**t fortitudo illius in umbilico ventris eius. **E**t ideo ut sic puta ut tentatio demonis includit tentationem carnis. tunc non minus validior est potestas tentatiua demonis quam soli carnis. **S**i autem utraq tentatio carnis. et demonis seorsum per se sumat. tunc tentatio carnis est fortior tentatione demonis. quia nulla existere tentatione carnalis complexione. tunc ex quoque vicio homo a demone tentaretur de facili homo vinceret. quia totus homo pugnaret. **S**ed de quoque vicio infuso secundum carnalem complexionem. ac secundum alios impressionem tentatur homo ab intrinseco etiam cessante omni tentatione extrinseca ipsius demonis. tunc non pugnat totus homo. sed est diuisus in seipso. **J**uxta illud apostoli ad Roma. viij. **S**entio aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis mee. et captiuam me in lege peccati. **E**t quod

omni...
 tentatio...
 tentatio...
 tentatio...

Quantu ad tertiu
 tentatio...
 tentatio...

Solutio
 tentatio...
 tentatio...
 tentatio...

omne regnū in sediuſum deſolabit. igit niſi in tali pugna homo diuinit⁹ adiunet. tunc aut impoſſibilis aut valde difficilis eſt victoria. Propter qd notat^r ait ſapient^r ſap. viij. Qui in quonia aliter nō poſſum eſſe cōtinens niſi de⁹ ter. **S**ecūda cōcluſio eſt q^d tentatio hominis in paradiso nō fuit a carnali cōplexione ſz ab ipo demone. Quia vbi omnia intrinſeca ſunt ordinatiſſime diſpoſita. ibi pars partē nō impugnat ſz adiunat. ciuitas em nō eſt bene diſpoſita cū vicin⁹ impugnat vicinū. Sz ratione original^r iuſticie in ſtatu ill⁹ innocētie omnia hois interiora fuerūt ordinatiſſime diſpoſita. ergo nulla ab intrinſeco tali hoie potuit eſſe pugna. Q^d aut fuerit extrinſec⁹ a demone. patet gen. iij. de ſerpente. in cui⁹ figura apparet demon. primo tentauit mulierē tāq^d partē infirmiorē. & deinceps virū p mulierē tāq^d partē fortiorē.

Secunda cōcluſio.

Dist. 22. Quantū ad terciūz

Articulus ratiūz.

Inquiſitō prima.

Nota valde bene.

articulū tria inquirā. **P**rimo vtz ignorantia ſit peccatū. **S**ecūdo vtz ignorantia ex cui⁹ eſt peccatūz. **E**t terciō de articulo in ſe. ſ. vtz p^{ri}mi parēt^r peccauerint ex ignorantia. **C**irca primū eſt aduertendū q^d mlti multipliciter diſtinguūt de ignorantia. **J**uriste em dicūt q^d duplex ſit ignorantia. ſ. ignorantia iuris & ignorantia facti. **P**hs autē in ethie⁹ dicit q^d eſt quedā ignorantia vniuerſalis. alia vero particularis. **E**t in idē redeūt he d^{ne} diſtinctiones. qz qd phi appellāt ignorantia vniuerſalē. hoc iuriste appellāt ignorantia iuris. **I**lle em habet ignorantia iuris ſeu vniuerſalē de hac veritate q^d adulteriū eſt mortale peccatū. qui ſimpliciter hoc ignorat. **I**lle autē circa eandē veritatē habet ignorantia facti ſeu particularē. qui bene ſcit adulteriū eſſe peccatū. ignorat tamē hoc adulteriū eſſe peccatūz. puta ſi de nocte alia mulier loco vxoris ſue ſe poneret ad lectū ſuū cū qua peccaret ſine fraude ipam credēs eſſe ſuā. **T**heologi ſo ponunt vnā diſtinctionē trimemb^r. Quia ſm eos quedā eſt ignorantia affectata. puta cū qd affectat ſe ignorare vt liberi⁹ & delectabili⁹ poſſit peccare nō habendo remorſum cōſcientie. **A**lia eſt ignorantia neglecta. puta cū quis nō affectat ignorare. attamē ppter ſui mollicie & pigritia nō facit tantū quantū poſſet & deberet ad hoc q^d ſciat illud qd ſcire tenet. & hec ignorantia appellat a iuriſtis craſſa & ſupina. qz ſicut homines craſſi iacētēs ſupine ſcilicet baſ

ſius cū capite qz cū reliquo corpe tardius et difficili⁹ ſurgūt. ſic laborates iam dicta ignorantia minus ſtudioſe inquirūt & pigre laborant ad ſciendū ea que ſcire de iure tenet. **T**ercia eſt ignorantia inuincibilis. puta cū aliqui nullis ſuis viribz poſſent huiusmodi ignorantiam puenire. **E**t per hāc diſtinctionē trimembrem poſſum⁹ ſubdiuidere qdlibet membrū predictaz duaz diſtinctionū. **N**ā ignorantia iuris vel eſt affectata. vel neglecta. vel inuincibilis. **E**t ſimiliter diſtingui poſſet de ignorantia facti. **N**ā ille q^d modo ſupradicto mulierem nō ſua cognouit. vel hoc quādoqz conſiderauit q^d taliter eueniret. puta q^d ignorantem cognoceret alienā. tūc huiusmodi ignorantia eſt affectata. vel nō adhibuit tantā diligētia quantā debuit adhibere. & tūc huiusmodi ignorantia eſt neglecta. vel totā diligētia adhibuit quā adhibere debuit. & tūc talis ignorantia inuincibilis eſſe cenſet. **D**is pmiſſis pono quattuor cōcluſiones. **P**rima eſt q^d ignorantia vt ignorantia nō eſt peccatū. Quia ſm anguſtinū qd nullo modo eſt volitū. nullo modo eſt peccatū. ſed ignorantia vt ignorantia nullo modo eſt voluta. qz omēs hoies natura ſcire deſiderāt. vt patet pmo methaphi. **S**ecūdo dico q^d ignorantia vt eſt affectata poſſet eſſe grāue peccatū. De tali em ignorantia dicit in ps. **N**oluit intelligere vt bene ageret. **E**t ſequit. **A**ſtitit omi vie nō bone. maliciam autē nō odiuit. **U**nde de talibz dicit in libro Job q^d ipi dicūt deo. **R**ecede a nobis. ſcietiam viarū tuarū nolum⁹. **E**t de tali ignorantia dicit apoſtol⁹. i. ad Cor. xij. **Q**ui ignorat ignorabit. **F**orte dicit q^d cōcluſio ſecunda cōtradicat prime. quia qd eſt affectatū eſt aliquo modo volitū. ſed quedā ignorantia eſt affectata. vt dicit ſecūda cōcluſio. ergo aliq^d modo erit voluta. cui⁹ oppoſitū aſſumit in immo n^o rationis p^{ri}ma cōcluſione. **R**eſpōdeo q^d nulla ignorantia eſt affectata inquantū ignorantia vel ratōne ignorantie. ſed ratōne rei ignorate. vel ratōne alicui⁹ cōditionis annexe. **T**ercō dico q^d ignorantia neglecta ſimiliter eſt peccatū. quia omittit ea que ſacere tenet. ergo ſaltem peccat peccato omiſſionis. attamē ceteris paribz ignorantia affectata ſemp eſt maior peccatū qz neglecta. quia pl⁹ eſt ibi d^o voluntario & temeritate. **E**t dico ceteris paribz. quia poſſet cōtingere aliquē ex affectu ignorare in materia q^d ita modici eſſet ponderis. & aliter ex ſua negligētia ignoraret in materia que adeo eſſet periculosa. q^d ignorantia neglecta ſeu

Prima cōcluſio Ratiō.

Secunda cōcluſio

Instantia

Solutio.

Tertia cōcluſio.

Cōclusio quarta.

Inquiritō secunda p̄mi articuli

Inquisitō tertia p̄mi articuli

Inquisitō tertia p̄mi articuli. Prima cōclusio Requere egi dū. di. xx. ij. q. vii.

Secūda cōclusio.

Infirma ignorantia

Nota bñ.

crassa magis esset peccatū q̄ affecta. **¶** Quarta dico q̄ ignorantia inuincibilis nō est culpa bilis. nisi forte induceret ex culpa p̄cedēti. puta ex ebrietate vel alio quouis vicio. **¶** Nā ebrius dupliciter puniend⁹ est. vt patet. ij. et̄. 21. **¶** Et ex istis satis patere videt⁹ ad illud qd̄ secundo proponit⁹ inquirendū. **¶** Nā cuz culpa p̄prie nō excuset sed incuset. sequit⁹ q̄ ignorantia affectata nunq̄ excusat peccatū. **¶** Ignorantia vero neglecta nō excusat a toto s; a tanto. **¶** Nā p̄m q̄ plus vel min⁹ est ibi de negligētia. et materia plus vel min⁹ est periculosa. p̄m h̄ talis ignorantia magis vel min⁹ excusat hominem a peccato. **¶** Ignorantia autē inuincibilis si ex p̄cedenti peccato ignorantis non inducit. tunc nō solū excusat a tanto sed a toto. **¶** Si autem ex ebrietate vel alio quouis p̄cedenti peccato fuerit inducta. tūc et si excuset a tanto. nūq̄ tamē excusat a toto. **¶** Propter qd̄ dicit⁹ doctoroz q̄ ebrietas etiā ipm loth de vicio incestus cū suis filiabz perpetrato nō penit⁹ excusat. **¶** Quātū ad illud qd̄ tercio p̄ponitur inquirendū. s. vtz p̄mi parētes peccauerunt ex ignorantia. ponā duas cōclusiones. **¶** Prima est q̄ quāuis peccauerint ignorantes. qz om̄is malus ignorans. vt dicit. ij. et̄. p̄corū. p̄mo tñ suo peccato nō peccauerūt ex ignorantia. ita q̄ ignorantia esset causa p̄mi sui peccati. **¶** Nā pena nō p̄cedit peccatuz sed sequit⁹. **¶** Sed ignorantia rez agēdarz inflicta est propter peccatū. vt ait augustin⁹ in libro enchiridion. **¶** Et q̄rto de libero arbitrio ait augustin⁹ n⁹. q̄ approbare falsa p̄ veris non est natura homis instituti. sed pena damnati. **¶** Secūda cōclusio est q̄ quo ad alia peccata q̄ sequēbantur p̄mū peccatū ipse p̄m⁹ homo aliq̄ modo peccauit per nescientia. per ignorantia p̄ errore. ac per infidelitatē. **¶** Ista em̄ sic se habent p̄ ordinē. q̄ semper illud qd̄ sequit⁹ includit p̄cedēs. **¶** Nā nescientia dicit simplicem negationē scientie. **¶** Ignorantia dicit priuationē scientie. scilicet carentia scientie ap̄tē nate tūc inesse. **¶** Error dicit nō solū carentia noticie veritatis. sed etiā dicit adhesionē alicui p̄trario veritati. **¶** Infidelitas autē dicit errorem in materia sp̄ali. puta in his que spectant ad fides vel ad bonos mores. **¶** Ex hoc arguatur sic. **¶** Qui peccat per infidelitatē. ille peccat per errorem ignorantia et nescientia. sed p̄mi parētes post p̄mū eoz peccatū qd̄ fuit superbia qua affectabāt esse vt dij ipi peccabāt per infidelitatē. vt patet p̄ augustinū. xij. de ciui. dei. c. xvij. **¶** Magna em̄ infidelitas fuisse vide

tur. q̄ magis crediderūt verbis dyaboli q̄ p̄cepto dei. **¶** Maior patet ex reductōe imedia te p̄cedenti

Quātuz ad quartū

articulū ponā duas cōclusiones. **¶** Prima est q̄ de⁹ nō potest facere spiritalē creaturaz que naturaliter om̄ino sit impeccabilis. **¶** Om̄is creatura naturaliter est mobilis et vertibilis. ergo naturaliter est defectibilis et peccabilis. **¶** Antecedēs patet. quia om̄e illud cui⁹ voluntas mobilis est et vertibilis. hoc defectū pur⁹ suis naturalibz peccare potest. **¶** P̄m apostolū. i. ad Ibi. vi. Sol⁹ de⁹ habet immortalitatē. qd̄ vtiq̄ verū est naturaliter. **¶** Sicut ergo de⁹ non potest creaturā facere que naturaliter sit de⁹. sic nō potest creaturā facere spiritalē que sit naturaliter immortalis. **¶** Cū igit⁹ mors sp̄alius creature sit peccatū. ergo nullā creaturā spiritalē potest de⁹ facere q̄ sit naturaliter impeccabilis. **¶** S; cōtra istā veritatem arguit quidā sic. **¶** Deus potest facere aliquā creaturā q̄ ex puris suis naturalibz videat⁹ essentia dei nudā. ergo potest facere creaturam naturaliter impeccabile. **¶** Antecedēs p̄batur. qz illud est creature cōmunicabile qd̄ ipam nō ponit extra terminos creature. s; videre essentia diuinā ex puris naturalibz cum sit perfectio finita nō ponit creaturā extra terminos creature. **¶** Et cōfirmat. quia de⁹ potest lumē naturale vni⁹ angeli facere q̄ sit equalē i claritate lumini glorie qd̄ est in altero angelo. et per cōsequēs ille videbit essentia diuinā eque clare per naturā sicut iste p̄ gratiā p̄summatā que est lumē glorie. **¶** Probat⁹ etiā cōsequētia. qz impossibile est aliqd̄ p̄icipium deficere vel peccare in sua operatōne quādiu manet immutabiliter iunctū sue directissime regule. ergo impossibile est talē creaturam peccare etiā naturaliter. eo q̄ semper ex suis naturalibz coniuncta esset ipsi diuine essentie que est om̄iū regula directissima.

¶ Respondeo per interemptionē antecedentis. qz finis supernaturalis a nulla creatura potest naturaliter obrineri. quia tūc non esset supernaturalis finis si naturaliter aliqua creatura ipm posset cōsequi. **¶** Sed visio diuine essentie est finis supernaturalis maxime loquēdo de visione beata que est mediante lumine glorie. de qua currunt probatōes antecedentis ideo tē. **¶** Ad primā p̄bationē nego minorē

Dist. xxij.

Articulus quartus. Prima cōclusio.

Cōtra cōclusionē.

Cōfirmat

Solutio.

Ad primā p̄bationē.

Quis est valor sanctificationis essentia
 per se in se p̄ se glorie nō ponit creaturam
 tam immutabilem creaturam. videtur tñ
 fieri p̄mū sicut soli deo. p̄pter qd̄ creatura
 non om̄ino p̄prie extra terminos creaturam.
 Et cōtra istā veritatem arguit quidā sic.
 Deus potest facere aliquā creaturā q̄ ex puris
 suis naturalibz videat⁹ essentia dei nudā. ergo
 potest facere creaturam naturaliter impeccabile.
 Antecedēs p̄batur. qz illud est creature
 cōmunicabile qd̄ ipam nō ponit extra terminos
 creature. s; videre essentia diuinā ex puris
 naturalibz cum sit perfectio finita nō ponit
 creaturā extra terminos creature. Et cōfirmat.
 quia de⁹ potest lumē naturale vni⁹ angeli
 facere q̄ sit equalē i claritate lumini glorie
 qd̄ est in altero angelo. et per cōsequēs ille
 videbit essentia diuinā eque clare per naturā
 sicut iste p̄ gratiā p̄summatā que est lumē
 glorie. Probat⁹ etiā cōsequētia. qz impossibile
 est aliqd̄ p̄cipium deficere vel peccare in sua
 operatōne quādiu manet immutabiliter iunctū
 sue directissime regule. ergo impossibile est
 talē creaturam peccare etiā naturaliter. eo q̄
 semper ex suis naturalibz coniuncta esset
 ipsi diuine essentie que est om̄iū regula
 directissima. Respondeo per interemptionē
 antecedentis. qz finis supernaturalis a nulla
 creatura potest naturaliter obrineri. quia tūc
 non esset supernaturalis finis si naturaliter
 aliqua creatura ipm posset cōsequi. Sed visio
 diuine essentie est finis supernaturalis
 maxime loquēdo de visione beata que est
 mediante lumine glorie. de qua currunt
 probatōes antecedentis ideo tē. Ad primā
 p̄bationē nego minorē

Quāvis em̄ videre beatificē diuinā essentia per gratiā seu p̄ lūmē glorie nō ponat creaturam extra terminos creature. videre tñ beati- fice p̄ naturā uenit soli deo. p̄pter qđ creaturam om̄ino poneret extra terminos creature.

Ad confir- mationē.

¶ Ad confirmationē dicendū qđ cū lumen na- turale et lumen glorie sint alteri⁹ et alteri⁹ rati- onis. ideo nō sunt apta nata sibi in mutuo coe- quari. Illa em̄ que sunt diuersarū rationū sic se habent qđ per intentionē vni⁹ etiā si cresceret in infinitū nunq̄s deuenit ad equalitatē alte- rius. vt super⁹ declarauit in primo libro. dist. xlvij. Et etiā infra clar⁹ p̄babit. dist. xxiiij. d̄ angulo cōtingentē qđ si cresceret in infinitū nunq̄s deueniret ad equalitatē anguli recti.

Secunda conclusio.

¶ Secunda cōclusio est qđ per donū gratie natura superadditū de⁹ potest facere aliquaz creaturā impecabile. Quia illud qđ imobi- litat animā vel angelū in bono seu in virtuti- bus hoc reddit eū impecabile. sed abundan- tia gratie diuine maxime vt cōsummata ī pa- tria imobilitat animā in bono. quia replet in bonis om̄ne desiderū ei⁹. igit̄ quāuis in via si- mus mobiles. et per cōsequens aliquo modo peccabiles. in patria tamē erim⁹ per dei grām in morib⁹ et virtutib⁹ totaliter stabiliti. Pro- pter qđ ait augustin⁹ in libro 2. f. ad te feci- sti nos domine. et inquietū est cor nostrū do- nec requiescat in te. Et in eodē libro ait deo. Cū tibi in helero exponero me. et qđ tui plenus nō sum onus mihi ipsi sum. Etā citra gloriā patrie posset esse tāta abundātia gratie. qđ cre- atura totaliter fieret impecabilis. vt apparū it in beata virgine. que ex redundātia diuine gratie nec potuit peccare mortaliter nec veni- aliter. **¶** Sed forte dicit qđ ista cōclusio secū- da destruit primā. Quia de⁹ potest facere qđ il- la forma que est gratia in vna creatura sit for- ma naturalis in alia creatura. Si igit̄ p̄ for- mam qđ est gratia de⁹ potest facere creaturam impecabile. put tu dicas in secūda cōclusio- ne. sequit̄ qđ hoc possit p̄ formā naturālē. et p̄- sequens talis creatura habens talē naturālē formā erit naturaliter impecabilis. qđ est cō- tra primā cōclusionē. **¶** Respondeo p̄ inter- emptionē maioris. quia illud qđ est gratia ī vna creatura. loquēdo p̄prie d̄ habitū gratie in nulla creatura potest esse natura. quia cū gratia in suo perfecto esse sit ip̄a gloria anime seu ip̄m lumen glorie. igit̄ si gratia in aliqua creatura esset forma naturalis. talis creatura ex suis puris naturalib⁹ posset esse p̄fecte bea- ta. qđ est impossibile. cū hoc soli deo dimiscat

Instantia

Solutio.

cōuenire. **¶** Ad argumentū principale nego p̄sequentia. Ad probationē dicendū qđ remis- sibile et irremissibile nō dicunt̄ de ip̄is peccatis ratione infiniti excessus vni⁹ ad alter⁹. sed ra- tione alteri⁹ et alteri⁹ stat⁹. idē em̄ peccatū eius- dem peccatoris dicit̄ remissibile qđ diu fuerit ī via. et irremissibile cū via tota pertransita fue- rit in termino. quia qđ diu peccator est in via nō desinit deus per suā misericordiā facere ali- quos impetus in anima peccatoris. ratione q̄- ruz motuū ip̄a sinderes peccatorē remoueret p̄pter quē remorsum quādoq̄ peccatorē cōsi- derans sua delicta. coopante sibi gratia diui- na potest agere penitentiā de peccatis. Post mortē vero cū peccator fuerit in termino. non est rationi p̄sonū vt vlteri⁹ talib⁹ impetibus moueat. p̄pter qđ suū peccatū extitit in sempiternum irremissibile perseuerat. Et quia s̄m- damascenū. qđ est in hominib⁹ mors. h̄ fuit in malis angelis casus. ideo nō est simile de peccato hominis. et de peccato demonis. nisi ac- cipiat peccatū hominis mortuū qđ sine penitē- tia recessit in peccato mortali. qđ sicut tal̄ ho- mo nō est in via sed ī termino. sic ip̄e demon immediate pacto peccato. nō fuit vlteri⁹ in via s̄z in termino. ergo etc.

Ad princi- pale argu.

Distinctio vicesimaquarta.

Nunc diligen-

ter. Postq̄ magister determinauit de ipsa tentatione qua prim⁹ homo incidit in peccatū. Dic tractat de ad- iutorio cōtra h̄mōi peccatū a deo sibi datum Et diuiditur in duas partes. Nā primo tra- ctat de adiutorio naturaliter homini collato pura d̄ libero arbitrio quo homo potuit si vo- luit nō deficere. **¶** Secūdo de adiutorio su- pernaturaliter ei dādo seu p̄ferendo. quo po- tuisset nō solū nō deficere. vtz etiā in merito- rio bono p̄ficere. dist. xxvi. ibi. **¶** Dec est gratia operās et cooperās. Prima in duas. Nā pri- mo magister determinat de illius natural' ad- iutorij potestate. Secundo de eiusdē adiu- torij libertate. dist. xxv. ibi. **¶** Iā vero ad p̄positū **¶** Prima in duas. Nā primo ostēdit qđ p̄mis parentib⁹ cōtra peccatū a deo fuit datū suffi- ciens adiutorij. Secūdo huiusmodi adiu- torium appellat libez arbitriū. ibi. **¶** Dic cōsi- derandū est. **¶** Prima in tres. qđ primo ostēdit qđ homo a principio bonā habuit voluntatē. qua stare quāuis n̄ p̄ficere potuit. **¶** Secūdo

inquit quomodo talis voluntas bona dicit
potuit qua proficiedo bonum mereri non va-
luit. Tercio cōtra ea que dixit obicit et soluit
Secūda ibi. Sed quomodo recta. Tercia
ibi. Ad hoc autē q̄ diximus. Sequitur il-
la pars. Dic cōsiderandū est. Et dividit in
duas partes. Nam primo specificat p̄dictas
primi hominis potestates. Secūdo assignat
portionē et potentiariū anime quandā diuer-
sitate. ibi. Quod bruta animalia nō habent.
Et hec in tres. Nā primo ostendit huiusmo-
di portionū anime diuersitatē. Secūdo p
hoc describit peccatiis p̄fessionis ordinem
Tercio assignationis p̄dictae diuersitatis red-
dit rationem. Secūda ibi. Illud quoq̄ p̄
terminandum nō est. Tercia ibi. Hec de ani-
me partibus. Secūda istarum diuiditur in
tres partes. Quia p̄mo magister describit or-
dinem p̄fessionis in peccatū. Secūdo ostē-
dit quōdo mortale peccatū est completū et cō-
summatū. Tercio ponit epilogationē p̄mis-
sorū. Secūda ibi. Nunc superest ostēde-
re. Tercia ibi. Dic itaq̄ vt breuiter sumam.
Circa hanc distinctionem quero istā que-
stionem.

Utrum intellectus agēs pertineat ad
liberum arbitrium. Et videtur q̄ nō
quia potentia naturaliter agēs et
necessario nō pertinet ad liberū arbitriū. intel-
lectus agēs est huiusmodi. Maior patet. qz
liberū arbitriū est libere agere et non necessario.
potest em̄ hoc et oppositū ratione sue libertatis
Minor similiter patet. quia intellectus agēs
necessario abstrahit et illustrat fantasmata si-
bi p̄sentia. et nō potest nō abstrahere et illustra-
re. Contra. illa potentia pertinet ad liberum
arbitriū sine qua non possumus arbitrari. In-
tellectus agēs est huiusmodi. quia nisi vir-
tute intellectus agēns abstraheret et illustra-
rentur fantasmata nō possemus ratiocinari
nec per consequens arbitrari. Dic quat-
tor sunt videnda. Primo quid sit intelle-
ctus agēs. Secundo quid intellectus
agens efficiat in fantasmate. Tercio quid
liberum arbitrium. Et quarto de eo quod
querit.

Articulus
primus

Quātum ad primū

ponā primo conclusionē cōmūne quā credo
esse verā. Secūdo recitabo opiniones cōtra-
rias cū suis motiuis. et ad huiusmodi moti-

ua respōdeto. **C**onclusio est hec. q̄ intel-
ctus agēs est quedā naturalis potentia aīe
realiter distincta ab intellectu possibili. Quia
illa potentia q̄ nec elicit actū intelligēdi nec
actu volēdi. illa nec est intellectu possibilis
nec volūtas. sed intellectus agēs nec elicit actū
intelligēdi nec volēdi. ergo etc. Maior pat-
et. p̄batio minoris. quia si eliceret actū intel-
ligēdi tunc superflueret intellectus possibilis.
Si autē eliceret actū volēdi tūc superflueret
ipsa volūtas. P. faciēs et patēs in omni na-
tura arguunt potentias naturales realiter distin-
ctas. quia efficiēs et materia nunq̄ coincidunt
vt patet. q̄. p̄hysicoz. et omne qd mouet ab alio
mouet. vt patet. vij. p̄hysicoz. Et in natura
anime nostrē intellectus agēns est omnia face-
re. et intellectus possibilis est omnia fieri. vt patet
tercio de anima. ergo intellectus agēs est natu-
ralis potentia anime realiter distincta ab intel-
lectu possibili. et per cōsequēs etiā ab ipsa volū-
tate. Quia nō potest esse minor cōuenientia
intellectus cū intellectu. q̄ intellectus cū volūta-
te. Hec cōclusio duo ponit. Primo em̄ po-
nit q̄ intellectus agēs est quedā naturalis po-
tentia anime nostrē. Secūdo q̄ est potentia
distincta realiter ab intellectu possibili. Cō-
tra primū istoz sunt tres opiniones quas re-
citat Johānes grāmaticus sup. tercio de ani-
ma. Quaz prima est. q̄ intellectus agēs est
intellectus vniuersalis qui est omnium condi-
tor. puta ipse deus. Isti opinionis dicit fuisse
plato. Et etiā aliqui christianoz qui hanc opi-
nionem asseruerūt. p̄pter illud verbū Johā-
p̄mo. Erat lux vera que illuminat omnē ho-
minem venientē in hunc mundū. Et p̄pter
illud ps̄. Signātū est super nos lumen vul-
tus tui domine. Et istud nō valet. Quia
sicut deus opatur in omni operatōne rerū cor-
poraliū et tamē cōmunicans suā bonitatē agē-
tibus corporalibus ipsa secū agere sinit. sic agit
in operatōnibus ipsi anime intellectiue et ta-
men intellectū agentē inexistētē nature ip-
sius anime ipsi anime cōmunicauit. Secū-
da opinio est q̄ intellectus agēs est quedā sub-
stantia sepa. que est inferior deo et superior
anima nostra. Et isti fuerūt bifurcati. Nam
quidā dixerūt q̄ virtute talis substantie sepa-
rate per quandā ymōnem ad nos sit et nobis
intellectualis operatio. Et hec fuit opinio ale-
xandri cōmentatoris. ac etiā in parte fuit opi-
nio auerrois cōmentatoris. sicut superius pa-
tuit. dist. xvij. Alij vero dixerūt q̄ intellectus

Cōclusio.

Opinio pri-
ma.

Cōtra cā.

Opinio se-
cunda.

alis operatio fit in nobis per hec q̄ illa substā
tia separata insluit nobis formas intellectua/
les sicut posuit auicem. **C** Sed nec hoc valz
Quia sicut ars medicine operat sanitates ab
extrinseco naturam adiuvando q̄ tamē prin
cipium actuum intrinsecum p̄supponit scilicet
eol ipsam naturam. sic separata ista substantia
solum posset esse principium extrinsece coadiu
uans et instruens modo quo videmus etiaz
magistrum discipuluz informare. et ideo ne
cessario p̄supponit actuum aliquod principium
intrinsecum quod erit naturalis potentia ani/
me. **T**ercia est opinio thomistij qui ponit
in anima nostra duplicem intellectum. quoz
rum vnum appellat intellectum possibilem
et alium intellectum factuum. et vtrūq; intel
lectuz dicit intelligere differenter tamē. quia
factuum dicit semper actu intelligere. possi
bilem autem non semper actu. **S**ed nec
istud valet. Quia quilibet experitur in seipso
q̄ non semper actu intelligit. **C** Contra vero
secundam particulam predictę conclusionis
est opinio quarta. quā cum p̄cedentibus tri
bus recitat iohannes gramaticus vt supra.
Que opinio ponit q̄ intellectus agens et pos
sibilis realiter sunt vnus intellectus differēs
solum penes perfectum et imperfectum. Nā
idem intellectus vt est in potētia et imperfec
tus vt reducit in actum per intellectum alte
rius puta per intellectuz magistri sic dicitur
possibilis. **S**ed vt est perfectus ita q̄ alium
intellectum reducit in actum puta intellectum
sui discipuli. sic dicitur intellectus agens. **E**t
hanc opinionem inter ceteras videtur Johā
nes gramaticus magis acceptare. **S**ed
nec istud valet. Quia s̄m hanc opinionē se
queretur q̄ homo non instructus a didasca
lo ita haberet intellectum possibilem q̄ omni
no careret intellectu agente. qd̄ est incōueni
ens. **E**st etiam vna opinio moderna po
nens intellectum possibilem et agentem esse ean
dem potentiam anime. **N**am vt dicunt po
nentes hanc opinionem. sicut eadem poten
tia volitiua est mouens et mota. et est actiua et
passiua. sic eadem potentia intellectiua dicit
possibilis et agens licet non eodē modo. **N**ā
ipsa potentia anime sumpta cū suis apertu
dinibus s̄m q̄ apta natura est perficere vt lteri
ores actus dicitur possibilis. s̄m vero q̄ ad il
los actus se mouet non quidem efficienter s̄
formaliter mediantibus quibusdam habili
tatibus sibi a deo concreatis a principio suę

creationis. sic dicitur agens. **E**t ideo conclu
dunt isti q̄ intellectus agens et possibilis est
vna et eadem potētia diuersimode tamē sum
pta. **P** istud cōfirmatur ab alijs sic. **P**ro
pter vnum simplicem actum non oportet po
nere multiplicem potentiam. sed intelligere
est vnus simplex actus. **S** si intellectus
agens differt a possibili. tunc vel talis intelle
ctus agens intelligeret. et tunc superflue et va
ne poneretur intellectus possibilis. cui pro
prie competet intelligere. aut non intelligeret
et tunc esset ignobilior intellectu possibili. qz
sibi competeret ignobilior operatio. cum in
telligere sit nobilissima operatio anime. **N**oc
autem est contra philosophum tercio de ani
ma. vbi ait. q̄ agens prestantius est patiente.
ergo etc. **S**ed nec istud valet. Quia vnus
et idem indistinctum realiter respectu eiusdē
non potest esse simul i actu et in potētia. **S**z
anima nostra est in potētia respectu forma
rum intelligibilium seu specieruz. cum sit po
tētia receptiua earum. et est in actu respectu
earum. cum sit factiua earum. res enim i fan
tasia existentes sunt potētia intelligibiles.
nec possunt actu recipi in intellectu possibili
nisi fiant actu intelligibiles. igitur s̄m aliam
et aliam potētiā iste oppositę conditiones
conueniunt ipsi anime intellectiue. **A**d pri
mum igitur argumentum dicendum q̄ non
est simile de intellectu et voluntate. quia nul
la voluntas facit suum obiectum actu vol
ubile. sicut est quidam intellectus qui facit ob
iectum qd̄ erat potētia intelligibile actu in
telligibile. **S**i enim vna voluntas esset que
presupponeret obiectum voluntatis actu es
se volubile. et quedam esset voluntas non pre
supponens sed faciens tale obiectum de poten
tia volubile actu volubile. tunc necessario tales
voluntates differrent. et prima posset dici vo
luntas possibilis. alia vero agens. **E**t quia sic
est ex parte intellectus. ideo etc. **D**e apertu
dinibus illis nihil curo ad presens dicere. qz
eodem modo possunt improbari sicut super
ius improbate sunt inchoationes formarū
materialium in materia. **I**ste enim doctor
conformiter loquebatur de formis corporali
bus et spiritualibus quantum ad p̄existen
tiam in suis subiectis. **N**ec etiam verum
dicit in hoc q̄ ait intellectum seipsum moue
re formaliter per formam sibi con naturalem
seu naturaliter concreatam. qz sicut patet in
tercio d̄ aia. in p̄mo d̄io sic creatōis intellect⁹

Contra cā.

Opio ter
cia.

Contra cā.

Opio q̄r
ta.

Contra cā.

Opio q̄n
ta. Ia. p̄
mo q̄. q. f̄ij

Contra cā.

Solutio.
Ad. i.

est sicut tabula rasa in qua nihil est depictum. Bene tamen concedo quod intellectus actiuatus per formam seu speciem receptam ab objecto virtute intellectus agentis aliquo modo se habeat active respectu ipsius intellectus. non autem per huiusmodi aptitudines quas iste doctor ponit. **Ad. 2.** **Ad** secundum dicendum quod respectu unius simplicis operationis concurrunt bene plures potentie. quarum una se habet active alia vero passive. **Ad** tertium dicendum quod sicut sol est virtualiter calidus. et tamen propter hoc non sit superflua ista inferiora que virtute solis sunt formaliter calida. Sic intelligere convenit intellectui agentis virtualiter. et tamen propter hoc non superfluit intellectus possibilis cui formaliter intelligere convenit.

Articulus secundus. Prima conclusio.

Quantum ad secundum

principale ponam duas conclusiones. **Prima** est quod intellectus agens abstrahit speciem intelligibilem a fantasmatum actione positiva. **Quia** ex eo quod est potentia tale non potest fieri actuale nisi mediante actione positiva maxime si illud quod fit est aliquid positivum. sed ipsius fantasmatum prius quam attingat lumine intellectus agens est solum potentia intelligibile. et secundum commentatorem tertio de anima. per intellectum agentem fit actu intelligibile. ergo oportet quod actio intellectus agentis circa ipsum fantasmatum sit realiter positiva. **Illustratio** est actio positiva. sed intellectus agens abstrahit species intelligibiles a fantasmatum illustrando. **Nam** commentator ubi supra ait. quod sicut se habet lumen solis ad colores. sic se habet intellectus agens ad fantasmatum. ergo etc. **Sed** contra istum ponunt quidam doctores dicentes quod operatio intellectus agentis circa fantasmatum non est positiva sed remota. quia huiusmodi actio fit quedam separatio seu sequestratio conditionum individualium ab ipsa quidditate. ita quod ipsa quidditas propter huiusmodi conditiones potest immutari ipsum intellectus possibilem. **Sed** istud non valet. Quia omnis actio remota presupponit aliquam actionem positivam. **Secunda** conclusio est quod per huiusmodi actionem positivam intellectus agentis non imprimitur aliquid positivum ipsi fantasmatum. per cuius impressionem illud idem fantasmatum quod primo informabat fantasmatum postea informet intellectum. Quia accidens in numero non potest migrare de subiecto in subiectum. sed intellectus possibilis

Opio contraria.

Contra eam.

Secunda conclusio.

est subiectum ab ipsa fantasia distinctum. ergo etc. **Primum** quicquid recipitur in re particulari materiali et extensa est particulare materiale et extensum. sed fantasmatum est quid particulare materiale et extensum. ergo quicquid sibi imprimitur erit particulare materiale et extensum. **Nam** omne quod recipitur ad modum recipientis recipitur. **Igitur** tali impressione non obstante ipsius fantasmatum maneret particulare materiale et extensum. nec per consequens ipsum intellectum posset informare. **Primum** accidens simpliciter spirituale non est receptibile a subiecto materiali. quia recipiens et receptum oportet adinvicem habere proportionem. sed quicquid intellectus agens imprimit hoc esset accidens pure spirituale. igitur non esset receptibile in fantasmatum quod est res materialis informans subiectum materiale. scilicet ipsam fantasmatum. ergo etc. **Primum** agens spirituale non transformatur subiectum materiale ad formam nisi mediante motu locali. sed intellectus agens non movet fantasmatum motu finem locum. igitur nec finem formam. **Primum** illa forma impressa nec potest esse immixta ab extra. quia tunc intellectus agens crearet eam. nec potest esseeducta de potentia fantasmatum. quia omne quod educitur de potentia rei materialis est quid materiale. et per consequens fantasmatum virtute illius impressi non posset movere intellectum possibilem. ratione cuius motionis tenentes oppositam partem ponunt fieri huiusmodi impressionem. **Probat** autem istum huiusmodi impressionem fieri in fantasmatum verbis multis. sed paucis rationibus. **Quia** enim omnium verborum suorum est hec. **De** potentia non potest aliquid in actu reduci nisi facta aliqua informale impressione. sed fantasmatum antequam lumine intellectus agentis perlustratum est solum potentia intelligibile. postquam vero perlustratum est actu intelligibile. ergo oportet quod per talem illustrationem aliquid sibi formaliter imprimatur. **Adducunt** etiam isti plures auctoritates aristotelis et commentatoris tertio de anima. quarum una magis apparet est ista. quam ponit averrois in prima magna digressionem tertio de anima dicens. **Denu** dare formas a materijs nihil aliud est nisi facere intellectas in actu postquam fuerunt in potentia. quemadmodum comprehendere eas nihil aliud est quam recipere eas. **Et** ibidem ait. **Intellectus** agens est illud quod extrahit illud quod est in potentia de potentia ad actu. **Sed** ista non concludit. **Ad** primum igitur dicendum quod quantum illa

Opio contraria.

Contra eam.

Ad. 1.

Quantum ad tertium
 ponitur contra duas conclusiones. **Prima** est quod intellectus agens abstrahit speciem intelligibilem a fantasmatum actione positiva. **Quia** ex eo quod est potentia tale non potest fieri actuale nisi mediante actione positiva maxime si illud quod fit est aliquid positivum. sed ipsius fantasmatum prius quam attingat lumine intellectus agens est solum potentia intelligibile. et secundum commentatorem tertio de anima. per intellectum agentem fit actu intelligibile. ergo oportet quod actio intellectus agentis circa ipsum fantasmatum sit realiter positiva. **Illustratio** est actio positiva. sed intellectus agens abstrahit species intelligibiles a fantasmatum illustrando. **Nam** commentator ubi supra ait. quod sicut se habet lumen solis ad colores. sic se habet intellectus agens ad fantasmatum. ergo etc. **Sed** contra istum ponunt quidam doctores dicentes quod operatio intellectus agentis circa fantasmatum non est positiva sed remota. quia huiusmodi actio fit quedam separatio seu sequestratio conditionum individualium ab ipsa quidditate. ita quod ipsa quidditas propter huiusmodi conditiones potest immutari ipsum intellectus possibilem. **Sed** istud non valet. Quia omnis actio remota presupponit aliquam actionem positivam. **Secunda** conclusio est quod per huiusmodi actionem positivam intellectus agentis non imprimitur aliquid positivum ipsi fantasmatum. per cuius impressionem illud idem fantasmatum quod primo informabat fantasmatum postea informet intellectum. Quia accidens in numero non potest migrare de subiecto in subiectum. sed intellectus possibilis

Substantia continetur aliqua veritate in formis reali-
bus. non tamen in formis intentionalibus. Da-
to enim quod lumen sensibilis existens color nihil peni-
tus sibi imprimat. tamen species intentionalis
coloris ad presentiam luminis educat in actum. quod
sine lumine necessario remaneret in potentia
Sic dato quod lumen intellectus agentis nihil im-
primat ipsi fantasmati. ad presentiam tamen huiusmodi
luminis species intelligibilis tenuat ab ipso
fantasmate. que species virtute predicti luminis
plustrata efficitur forma intellectus possibilis re-
presentans obiectum ut actu intelligibile. Et
per hoc etiam patet ad auctoritates ipsius commentatoris.

Articulus
tertius.
Prima con-
clusio.
Ratio

Quantum ad tertium

principale ponit duas conclusiones. Prima
est quod liberum arbitrium est anime nostre potentia.
Quia ea que sunt in anima. vel sunt actus seu ope-
rationes. vel sunt principia actuum seu operatio-
num. sed liberum arbitrium non est actus seu operatio.
quia actus non est quid manens sed immediate tra-
sicens. liberum autem arbitrium est quod manens. igitur
est principium operationis in anima. Omne au-
tem quod est principium operationis in anima hoc
vel est species vel habitus vel passio vel potentia
Sed liberum arbitrium non potest dici species. cum
non sit similitudo representationis rei intelligibilis.
Nec habitus. quia ex frequentatis actibus generatur
et acquiritur habitus. ut patet in ethicis. sed libe-
rum arbitrium non est in nobis per actus acquisi-
tum. sed est nobis naturaliter innatum. Nec
passio. quia passio proprie dicta solus est in par-
te sensitiva. liberum vero arbitrium spectat ad par-
tem intellectivam. Et si dicitur quod intelligere est
quoddam pati. ergo etc. Responsio quod non est
proprie passio. sed est salus et perfectio. ut patet
in i. de anima. Et confirmatur. quia quod ex passi-
one agunt non agunt libere. nam passionati non
agunt libere. sed ex impetu. et ideo magis agunt
quam agant. ergo si liberum arbitrium esset pas-
sio. tunc liberum non esset liberum. et non libere fieret
quod libero arbitrio fieret. quod est contradictio.
Igitur ex inquisitione sufficientis divisionis
sequitur quod liberum arbitrium sit potentia. Sed con-
tra istud est quedam opinio quamvis non totaliter
tamen partialiter. Concedit enim hec opinio
quod liberum arbitrium est potentia. sed cum hoc di-
citur quod est actus et habitus. Quia sicut hoc nomen
intellectus quod accipitur per potentiam. iuxta illud
in i. de anima. dico autem intellectum quo opinatur et
intelligit anima. et hic nihil actus est eorum que
sunt ante intelligere. quod dicitur pro actu sicut per

Instantia

Solutio

Confirmat

Alia opinio
huic prima.

philosophus. de anima cognitionem in divisibilem vocat
intellectum circa quem nec est verum nec falsum. quia
verum et falsum sequuntur compositionem et divisionem
id est affirmatorem et negatorem. quibus etiam acci-
pitur per habitum. quod sicut habitus conclusionum est et
dicitur scientia. sic habitus principiorum vocatur intelli-
ctus. et principium enim non est scientia. quod scientia est de
his circa que contingit dubitare et querere. iuxta illud
in lud. ii. posteriorum. questiones sunt eque numero
his que vere scimus. circa principia vero non oportet
dubitare vel querere. cum ea quilibet poterit audire et
sunt sic ianua in domo quam nullus ignorat. ut
dicitur in metha. Sic igitur isti dicunt nomen libe-
ri arbitrii esse commune ad significandum potentiam
actuum et habituum. Quod enim sit actus huiusmodi per arbitrium
idem est quod iudicium. sed iudicium dicitur actus.
igitur etc. Quod patet de se. Probatio maioris.
quod magis dicitur in libro quod liberum arbitrium est liberum
de voluntate iudicium. Quod autem dicitur habitus per
banc. quod facultas dicitur habitus. sed magis huiusmodi dicitur
quod liberum arbitrium est facultas rationis et volunta-
tis. Contra vero sunt alii qui probant quod li-
berum arbitrium non sit potentia. Quia potentia non
suscipit magis et minus. sed liberum arbitrium
suscipit magis et minus. quod enchiridion. vi. c.
ait augustinus. multo quidem liberum est arbitrium
quod omnino peccare non potest. Sed ista non
concludunt. Ad primum igitur dicendum quod licet
hoc nomen intellectus inveniatur esse extensius ad
actum habitum et potentiam. hoc tamen non est in li-
bris philosophie inveniatur de ipso libero arbitrio.
Ad probationem cum dicitur quod liberum arbitrium
est iudicium etc. dico quod illa predicatio non est for-
malis. sed causalis. et si non causalitate elicitur
na. saltem causalitate impartita. quia voluntas
imperando consilium consequenter videtur impare
iudicium quod presupponit ipsum consilium
Ad secundam probationem dicendum quod hoc
nomen facultas magis significat potentiam quam
habitum. Unde etiam communis usus loquen-
di hoc habet cum volumus dicere aliquem ha-
bere posse vel non posse respectu alicuius esse
eius. quod dicimus eum habere facultatem vel
non habere facultatem respectu talis effectus.
Ad ultimum cum dicitur quod liberum arbi-
trium suscipit magis etc. dicendum quod licet po-
tentia sibi se non suscipiat magis et minus. ta-
men per disconvenientes dispositiones potentia
quandoque impeditur in suo opere. Unde propter
peccatum minus arbitrium hominis. et inducitur
seruus dyaboli. a qua non servitute homo cum
voluerit per liberum arbitrium cooperante sibi
gratia dei poterit liberari. Secunda conclusio est

Alia opinio
huic prima.

Solutio.
Ad 1.

Ad 2.

Ad 3.

Conclusio
secunda

q̄ liberum arbitriū est idē realiter q̄d potētia volūtūa. Quia supposito q̄ p̄cedētī conclusio/ ne q̄ liberz arbitriū sit potētia. tūc realiter vī/ def esse ista potētia q̄ se z p̄ncipaliter ē libe/ ra. talis autē ē potētia volūtūa. sic patet ista dist. xxxvij. ergo zc. ¶ Sed cōtra istud sunt p̄les opinioes. q̄rū vna ponit liberz arbitriū esse potētiā distinctā ab ip̄a volūtate. Quia distinctoz obiectoz distincte sunt potētie. ista patet secūdo de aīa. vbi dicit. q̄ potētie di/ stinguunt per act⁹ z act⁹ per obiecta. sed volū/ tatis z liberi arbitrii est aliud z aliud obiectū quia obiectū volūtatis est finis. obiectū vero liberi arbitrii sunt ea que sunt ad finē. sicut pa/ tet. iij. ethicoz. vbi dicit. q̄ volūtas est finis. z electio eoz que sunt ad finē. electio autē est actus liberi arbitrii. ergo zc. ¶ Et addit qui/ dam istoz q̄ liberū arbitriū est potētia superi/ or intellectū z volūtate. habens in se vltimū actū ratiōnis qui est iudicare. z primū actum volūtatis qui est eligere. ¶ Sed istud non valet. Quia s̄m ordinē rerū nobis cōmuni/ ter apparentē nō est dare maiorē diuersitatē in superioribz q̄ in inferioribz. Ista patet per autorē de causis qui ait. q̄ vnta sunt in supe/ rioribz que sunt sparsa in inferioribz. s̄z in po/ tentijs inferioribz anime nō est dare potēti/ am mediā inter potēncias apphensiuas z ap/ petitiuas. om̄is em̄ potētia sensitua vel est apphensiuā vel appetitiua. ergo nec in supe/ rioribz potētijs anime erit aliq̄ potētia me/ dia inter intellectū z volūtate. ¶ Ad ratio/ nem istoz dicen dū q̄ licet obiecta formaliter distincta quoz vni non est ratio tendendi i/ altez arguat aliquo modo potētiarū distin/ ctionem. in diuersa obiecta quoz vni est ip̄i potētie ratio tendendi in alterū nō arguunt diuersas potēcias. licet quādoq̄ arguat vni/ us potētie esse diuersa officia. eadē em̄ est po/ tentia que apphensio principia mediantī/ bus principijs tendit in cōclusiones. Et qz finis est ip̄i volūtati ratio tendendi in ea q̄ sunt ad finē. z potētia volūtūa vt est volun/ tas tēdit in finē. vt autē vēdicat sibi nō mē li/ beri arbitrii tendit in ea que sunt ad finē. ideo ratio istoz est cōtra eos. quia directe probat volūtate z liberū arbitriū esse vniā z eandem potētiā. habentē aliud z aliud officiū. quo/ rum ratiōne vni⁹ dicit simpliciter velle. ratio ne vero alteri⁹ dicit libere eligere. ¶ Alia est opinio que ponit q̄ liberz arbitriū nō est vna potētia. sed simul dicit plures potēcias. sci/ licet rationē z volūtate. Quia vt isti dicunt

liberum arbitriū dicit rationē purē ei cōuenit iudicare. sed dicit volūtate purē ei conuenit eligere libere. Unde liberum arbitrium dicit quasi liberū iudiciū. ¶ Et istud cōfirmat p̄ damascenū qui ait. Anima per liberū arbitriū libere appetit. libere iudicat. libere impe/ tum facit. libere disponit. libere eligit. Et au/ gustin⁹ libro secūdo retractationū ait. Cū d̄ libero arbitrio loquimur. nō de parte anime loquimur. sed de tota. ¶ Sed nec ista cōclu/ dunt. Quia quāuis liberū arbitrium cōno/ tet rationē. tamē formaliter z essentialiter di/ cit solā volūtate. ¶ Ad primū igitur moti/ um istoruz dicendū q̄ iudicare elicitue est actus ratiōnis. sed impatiue potest dici act⁹ volūtatis. ac etiā approbatiue. Quāuis em̄ iudicialis discretio sit actus ratiōnis. tamen imperiū cōsiliij a quo dependet iudiciū. ac etiā approbatio iudicij sunt actus volūtatis. ¶ Et per idē patet ad secundū. quia illi act⁹ z multo plures quos damascenus adducit. om̄es sunt actus liberi arbitrii aliquo predi/ ctoz modoz. s̄. vel elicitue. vel impatiue. vel approbatiue. ¶ Ad terciū dicendū q̄ angustin⁹ cum liberū arbitriū appellat totāz animā. tunc nō loquitur de totalitate cōposi/ tionis essentialis. sed loquitur de totalitate p̄ti/ nentie virtualis. quia em̄ liberū arbitriū mo/ uere potest om̄es alias potēcias anime que sunt ratōnales siue per essentiā siue per parti/ cipationē. sicut rex mouet regnū. ideo sicut to/ tum regnū virtualiter p̄tinet in rege. sic om̄ia que sunt in regno anime p̄tinent in volūtate

Cōfirmat

Cōtra eā.

Solutio.

Ad 1.

Ad 2.

Ad 3.

Articulus quartus. Prima conclusio.

Secūda conclusio.

Opinio prima.

Cōtra eā.

Solutio ad ratiōez.

Opinio secūda.

Dist.

Supponit q̄ potētie. s̄ intellect⁹ agēs p̄
 supponit animā cōtinentē intellect⁹ possi/
 bilis. z p̄tinet libere p̄sumptū a libe/
 to arbitrio. q̄ d̄ potētie nō sit cōclusi/

Distinctio vicinissima.
Item vero ad
 potētiā possi/ nō potētiā
 nature liber arbitrii p̄tinet s̄
 dicitur in p̄mō arbitrii libere. Et ratiō
 ad istud p̄tinet. s̄ p̄tinet in p̄mō libe/

psupponit a psupponete. sz intellectus agens p/ supponit a naturali exercitio intellectus possi/ bilis. z tpe intellectus possibilis psupponit a li/ bero arbitrio. qz cu oporteat intelligentem fan/ tasimara speculari. z fan tasima no sic speculari/ le naturaliter sine lumine intellectus agentis. optet q intellectus possibilis q ad exercitium sui actus via naturali psupponat lumē intellctus agētis. volūtas autē seu libere arbitriū cū p ob/ iecto habeat bonū cognitūz. via nature optet q psupponat qstrū ad exercitium sui actus actus intellectus possibilis. ¶ Dico autē naturaliter seu via nature. qz supnaturaliter z maxime d/ absoluta potētia dei volūtas posset actū suūz pfecte elicere absqz omni amīniculo intellectus possibilis. vt declaravi in primo libro. dist. 1. q. 1. arti. iij. ¶ Ex his patet rīssio ad vtrūqz argumentū inductū in principio qstionis.

Distinctio vicequinginta.

Iam vero ad ppositū. Postqz magr dētēmi/ nauit de liberi arbitrij pāte. h/ dētēminat de hmoi arbitrij libertate. Et diu/ dit in duas pres. Nā pmo tractat de hmoi li/ bertate generali. Scdo psequit in spēali. ibi. ¶ Est em libertas triplex. Prima i tres. Qz pri/ mo ostendit qd libertas sit dīffinitue. Scdo circa qd sit obiectiue. Tercio in q sit subiecti/ ue. Scda ibi. Hoc autē scēdum. Tercia ibi. ¶ Et qdē fm pdictā. Et hec i qtuor. Qz pmo ostendit libertatē nō oībz modis esse in oībz. Scdo ostendit quō libertas est i diuis. Tercio quō est i angel z hris hoībz. Quarto ostēdit quō est i viatoribz. Scda ibi. Sz qdē. Ter/ cia ibi. Angeli sō z sancti. Quarta ibi. Ex p/ dictis pspiciū. ¶ Seq̄ illa ps. Est em libras zc. Et diuidit i duas pres. Quia pmo pmit/ tit triplex libertas dīffinctōez. Scdo ptiū il/ li dīffinctōis subiūgat exercitōez. Scda ibi. ¶ Anecessitate. Et hec i tres. Qz pmo psequit de libertate a necessitatē coactōez. Scdo de li/ bertate a pēti pūitate. Et tercio de libertate a/ miserie penalitate. Scda ibi. Est z alia liber/ tas a pēto. Tercia ibi. Est itez libras a mise/ ria. Scda istaz diuidit in qtuor pres. Nā pmo libras a pēto ponit declaratōez. Scdo circa eā mouet qstionē. Tercio circa libratesz oppositā mouet aliā dubitatōez. Quarto vtriusqz qstionis submitit dētēminationē. Scda ibi. Dic qri pē. Tercia ibi. Silt etiaz

qri solet. Quarta ibi. Uez nob magr ¶ Sed/ quit illa ps. Est itez libras zc. Et diuidit in/ duas pres. Nā pmo ostendit qd sit a miseria el/ se libez. Scdo ex pdictis infert qd dā coare/ lantiū. ibi. Libertas g a peccato. ¶ Circa hāc dīffinctōez. xxy. qro istā qstionē.

Utrū libez arbitriū possit cogi ¶ Et videt q sic. Qz potētia intellectiua cogit. g z potētia volitiua siue libez arbitriū. Cōsequētia patet. qz intellectus est eq/ imaterial potētia sic ipa volūtas. ppter qd n/ magr videt sbesse rō qre cogi possit intellectus qz volūtas. Probo antecēdēs. Nā intellectus necessario assentit pms pncipijs z eis q eui/ denter videt seq ex talibz pncipijs. cū igit vo/ lūtas se habeat ad finē z ad eā q sunt ad finē. sic intellectus ad pncipia z ad eā q sequunt ex pncipijs. g zc. ¶ Inōtrariū ē Anf. in lib. de/ libero arbitrio. vbi ait. q cū volūtas vincit. n/ aliena vincit pāte. sed sua. Et sic ibidē patet dīfficultas in pugre pē volūtatē. sz expugna/ re neq̄t inuā. ¶ Dic qtuor sunt vidēda. ¶ Primo vtz volūtas put ē idē qd libez ar/ bitriū possit mouere seipaz ¶ Scdo vtz pos/ sit p motū suū ppiū peccare nullo existerē er/ roze i rōne. ¶ Tercio vtz possit cogi ab aliq/ ente creato ¶ Et quarto vtz possit cogi a reo seu a bono increato.

Quātum ad primū

Articulus primus

ponā duas pclones. ¶ Prima ē q volūtas aliq mō mouet seipaz ¶ Scda ē q n/ mouet se ppe seipaz actiuā dō. sz seipaz dētēminat dō ¶ Prima pclonē pbo sic. Ois potētia q ē sup seipaz reflexiua. ē suūpi^o motiua. volūtas ē sup seipaz reflexiua. igit zc. Maior patz. qz potētia mouet ab obiecto. igit vtz p reflexiōez sup seipaz ē obiectū suūpi^o. sic etiā est motiua suūpi^o. Minor etiā ē sars nota. qz n/ min^o vo/ lūtas vult seipaz qz intellectus intelligat seipm. qz fm pclū. ois potētia imaterial ē sup seipaz cō/ uersiua. sz volūtas n/ ē min^o imaterial qz intel/ lectus. g zc. ¶ P. potētia q ē essentialiter libera aliq mō ē suūpi^o motiua. sz volūtas ē essentia/ liter liba. vt iseri^o intēdo declarare. di. xxxviii. ¶ Maior patz. qz potētia pure passiua n/ pē esse liba. cū n/ habeat i sua pāte pati v/ nō pati. sz necio pati ad pēntiā actiui Sz fm aug. iij. de libero arbitrio. Nihil tā i nra pāte qz ipsa volūtas est. Et infra s̄dit Nec aliud quicqz est in voluntate nostra. nisi quod volentibz adest. igitur voluntas respectu sui actus non

Prima cōclusio.

z

Quibus ad oparū
p...
q...
r...
s...
t...
u...
v...
w...
x...
y...
z...

O pio got fridi.

est totaliter passiva. et psequens seipam aliq modo p mouere ad actum. **S**3 extra ista conclusionem arguit quidam doctor et sui sequaces sic. **D**ime quod mouet ab alio mouet. ut patet vij. phisicor. qd voluntas no pt mouere seipaz. **A**necedens patet. qz etia ipsa aialia q dicunt moueri ex se ab alio moueri ostendunt. eo qd fm vna parte p se mouet. et fm alia p se mouetur. ita qd semp primo moues et primo motu sunt realiter distincta. igit voluntas si mouet seipaz. **P**. impossibile est vna et eandem rem simpliciter simul esse in actu et in potentia. s3 omne moues fm q mouet est in actu. et omne motu fm qd mouet est in potentia. qd impossibile est ipaz voluntate seipam mouere. na siml esset in actu et in potentia. **P**. psente actiuo ipi passiuo. tuc semp necessario sequit actio. igit si voluntas moueret seipaz ad suu actu. cuz semp sibi psens sit. semp ipsa esset i actu. **P**. si voluntas moueret seipaz ad actu. tuc vl esset causa vniuersalis sui actus. aut causa pticularis. **S**3 primu dari no pt. qz talis causa est equiuoca. et phabet effectum nobilitati modo i seipsa qd effectus sit in pprio genere. nec psequens formaliter pfici poterit hmoi effectu. que omnia falsa sunt d ipa voluntate respectu sui actus. **N**o secundu dari pt ppter tria. **P**rimo qz agens pticulare est formaliter actu tale quale est passiuu in potentia. igit si voluntas seipaz moueret ad actu. tuc volutas esset actu volens ante qz causaret actu volenti. igit si causaret actu volenti tuc duo accideta solo numero differentia sil essent in eode subiecto. **S**ecudo qz volutas corrumpet ad corruptione sui actus. **N**a causa pticularis et effectus pticularis simul sunt et no sunt. ut dicit. ij. phisicor. **T**ercio qz voluntas esset eiusde speciei cu suo actu. **N**a causa pticularis cu sit causa vniuoca eiusde est speciei cu suo effectu. **P**. causa efficiens no coincidit cu materia. ut patet. ij. phisicor. **S**3 mouens ut moues reducit ad causam efficientem. et motu ut motu reducit ad causam materialem. **S**3 ista no pcludit. igit ad primu dendum q quis illa ppositio a estotele habeat veritatem de rebus corpilibus. no est tñ ea necesse verficari in spualibus. **U**n hugo de sacramentis libro pmo pre. v. c. xxi. loquens de voluntate angeloz ait. **V**oluntatis erat libertas. qm potes erat ex se moueri ut ultra iret. **E**t pclus. xxvij. ppositioe ait. **O**me seipm moues pmo est ad seipm ouersiuu. **A**d secundu dendum q licet eadez res simpl ex no possit siml esse i actu et in potentia respectu eiusde. actu et potentia su

Contra got fridi.

- Ad.1.
- Ad.2.

mendo vniiformiter. puta cu est actu formaliter talis. tuc no pt esse potentia formaliter talis. **S**i tñ sumunt difformiter. tunc nihil repugnat. **N**a vna et eadez res existens actu virtualiter talis. pt esse potentia formaliter talis. maxime cu esse virtuale inest impfecte. **I**dem eni vinu existens actu virtualiter calidum est potentia formaliter calidum. qz pt esse actu formaliter frigidum. **U**n actus virtualis finit et limitatus no est tantep pfectus ut excludat omnes potentias respectu actus formalis. **E**t ideo volutas existens virtualiter actu volens. pt siml formaliter esse potentia volens. **F**orte dicit extra istud. qd sol existens actu virtualiter calidus. no pt esse in potentia formaliter calidus. nec vnqz poterit seipm facere formaliter calidum. sic et. **R**ñdeo qd hic accipit si causa p causa. **N**a qd sol no pt esse formaliter calidus. h no est p tato. qz actu est virtualiter calidus. qz si ista esset precisa causa. tuc fatum qd no est virtualiter calidus posset effici formaliter calidus. **I**te si illa esset sufficientes causa. tuc vinu non posset esse formaliter calidum cu sit virtualiter calidum. **S**ed et h repugnat soli et oibus alijs celestibus corporibus formaliter recipe calore. qz celeste corpus est primu alteras in alterabile. nec parit peregrinas impssiones. **A**d terciu dendum q volutas semp est in actu salte simpliciter respectu sui ipsi. qz fm augustinu in libro de trinitate. volutas semp diligit se. respectu tñ ceteroz bonoz no optet qd semp sit in actu ppter abientia taliu obiectoz. **A**d quartu dendum q si iste qd facit h argumentu p causaz vniuersale intelligit omnem causaz suu effectum seu actuz virtualiter phabentem. tuc pt pcedi q voluntas sit causa vniuersalis respectu sui actus. **A**d probatodes dendum q no pcludit de phabitione formali impfecta. no em oportet nobilitati modo calore esse in lapide qz in igne. **N**ec est bona psequena. lapis est virtualiter calidus. igit no pt formaliter recipe calore. **P**osset etia dici q est causa pticularis. **A**d pbatodes dendum q p supponit vnu falsu. s. qd omne agens pticulare sit agens vniuocu. lapis em respectu ignis est agens equiuocu. et tñ est agens pticulare. **A**d quintu dendum q quis causa efficiens et materialis cu ppetie sumunt nunqz cadant possunt tñ adeo large sumi q bene poterit incidere. puta si accipiant efficiens et materia p mouere et moto in rebus spualibus sup seipaz reflexus sicut etia est in pposito et. **Q**uia vis tñ istas rationes soluorim. tñ no oportuit qz licet pcludat aliqd contra illos q ponunt q

Instantia

Solutio.

Ad.3.

Ad.4.

Ad.5.

voluntas ppetie vniuersalis. per me tñ no pcludit qd pt moueri in actu et in potentia. **S**i tñ sumunt difformiter. tunc nihil repugnat. **N**a vna et eadez res existens actu virtualiter talis. pt esse potentia formaliter talis. maxime cu esse virtuale inest impfecte. **I**dem eni vinu existens actu virtualiter calidum est potentia formaliter calidum. qz pt esse actu formaliter frigidum. **U**n actus virtualis finit et limitatus no est tantep pfectus ut excludat omnes potentias respectu actus formalis. **E**t ideo volutas existens virtualiter actu volens. pt siml formaliter esse potentia volens. **F**orte dicit extra istud. qd sol existens actu virtualiter calidus. no pt esse in potentia formaliter calidus. nec vnqz poterit seipm facere formaliter calidum. sic et. **R**ñdeo qd hic accipit si causa p causa. **N**a qd sol no pt esse formaliter calidus. h no est p tato. qz actu est virtualiter calidus. qz si ista esset precisa causa. tuc fatum qd no est virtualiter calidus posset effici formaliter calidus. **I**te si illa esset sufficientes causa. tuc vinu non posset esse formaliter calidum cu sit virtualiter calidum. **S**ed et h repugnat soli et oibus alijs celestibus corporibus formaliter recipe calore. qz celeste corpus est primu alteras in alterabile. nec parit peregrinas impssiones. **A**d terciu dendum q volutas semp est in actu salte simpliciter respectu sui ipsi. qz fm augustinu in libro de trinitate. volutas semp diligit se. respectu tñ ceteroz bonoz no optet qd semp sit in actu ppter abientia taliu obiectoz. **A**d quartu dendum q si iste qd facit h argumentu p causaz vniuersale intelligit omnem causaz suu effectum seu actuz virtualiter phabentem. tuc pt pcedi q voluntas sit causa vniuersalis respectu sui actus. **A**d probatodes dendum q no pcludit de phabitione formali impfecta. no em oportet nobilitati modo calore esse in lapide qz in igne. **N**ec est bona psequena. lapis est virtualiter calidus. igit no pt formaliter recipe calore. **P**osset etia dici q est causa pticularis. **A**d pbatodes dendum q p supponit vnu falsu. s. qd omne agens pticulare sit agens vniuocu. lapis em respectu ignis est agens equiuocu. et tñ est agens pticulare. **A**d quintu dendum q quis causa efficiens et materialis cu ppetie sumunt nunqz cadant possunt tñ adeo large sumi q bene poterit incidere. puta si accipiant efficiens et materia p mouere et moto in rebus spualibus sup seipaz reflexus sicut etia est in pposito et. **Q**uia vis tñ istas rationes soluorim. tñ no oportuit qz licet pcludat aliqd contra illos q ponunt q

voluntas pprie actuat seipam. extra me tñ nō
cludunt. q: vt parebit in sequenti cōclusionē
sic pono voluntatē esse suūpī motiū. q: tñ nō
pono eā pprie actiuare seipam.

¶ Est igitur se-
cunda cōclusio q: voluntas nō mouet seipaz p
pprie seipaz actiuado. s: seipam determinādo.

¶ Ad cuius intellectū sciendū q: voluntas mul-
tipliciter potest dici seipam mouere. **¶** Primo se-
ipam determinando ad motū mediāte intel-
lectu. voluntas em facta in actu p desiderū si-
nis ostensi impat intellectui vt perferret me-
dia per que hmoi dsi deratū sine psequat. igit
inuenitis talibz medijs. cū ab eis mouet vo-
luntas. dicit voluntas aliq modo q:uis p acci-
dens mouere se. q: talis motus originaliter p-
cessit ab imperio volūtatis. **¶** Secundo volū-
tas mouet se determinatiue seu determinat se
ad motū nō actiue aliqd agēdo. s: ab actu de-
sistendo. **¶** Nā cū idē appetibile offerret volūta-
ti diuersa vel opposita ratōe. puta fornicatio
offerret sub ratōe boni psequibilis. q: delectabi-
lis. s: sub ratōe mali s: fugibilis. q: contra mādātū
dei. voluntas potest ex sua libertate desistere ab actu
put mouet ab vna istarū rationū. quo facto
altera in suo motu vigorat. **¶** Sicut em si duo
eque fortiter me traherēt vnū p dexterā s: alter
p sinistra. q: diu nulli eoz resisterēt diu nec
ad vnā partē nec ad alterā declinarēt. s: vni re-
sistendo imēdiatē alter in suo tractu vigorat
s: p sequēs p mēā determinatōes diceret mo-
uere mēam vni in suo tractu resistēdo s: alte-
ri vel nō resistēdo cū possem resistere. vel etiā
possiue sibi i tractu suo p sentitēdo cū possem
si vellē sibi minime p sentire. sic in pposito rē.

**Opio regi-
dy.**

**Bofridus
Egidii.**

1. **¶** Nā cū determinatio sit quidā actus. igit dicere q: voluntas determinet se. s: tñ non actiue se est oppositū i adiecto. **¶** vel ista determinatio dicit aliquē actū. s: tñ sicut vo-
luntas determinat se sic etiaz actiuabit se. vel nullū actū dicit. s: tñ penitē nihil erit. s: p cō-
sequēs nihil ex ea sequet. **¶** omīs operatō
vel est actio vel passio. s: ista determinatō nō
potest esse actio volūtatis. q: tñ actiuaret se. nec
passio volūtatis. q: tñ nō esset ab ipa volun-
tate. s: ab obiecto. ergo rē. **¶** arguit aliq q:
voluntas sit actiua. q: actus potētie pure passi-
ue nō est i potestate potētie passiue. **¶** Nā pati
nō est in potestate patētis s: agentis. s: voluntas
cū sit potētia libera habet actū suū i potestate sua.
ergo rē. **¶** arguit doctor cōmunis q: salte
reipetū eoz q: sunt ad finē voluntas moueat

**Denicus
agan.**

**Thomas
aquino.**

seipam actiue. **¶** Nā sicut intellectus motus a fin-
cipijs mouet seipm ad cōclusiones. sic volun-
tas actiuata p finē mouet seipaz ad ea q: sunt
ad finē. s: sic vt dicit idē erit in actu s: in potē-
tia s: nō hmoi idē. **¶** S: ista nō cōcludit. **¶** Pri-
ma em tria pcedūt ex hoc falso fundamēto q:
determinatio volūtatis sit quidā actus effecti-
ue dicitur ab ipa volūtate. s: istud doctor no-
ster manifeste negat. **¶** Dicit em iste doctor re-
uerendus in suo secūdo scripto. dist. xxv. q. iij.
arti. ij. q: p dicitā determinatio nō dicit actū. s:
desistere a tali actu quo voluntas insufficienter
fuit actiuata ab altero obiecto. vel ab eodē
obiecto sub altera rōne ostēdo. **¶** Sensus autē in
oppositū nō dicit actū. s: est vel nō p traditō-
re actu si est sensus negatiuus. vel dicit mo-
dū recipiēdi actū si est sensus affirmatiuus
puta dicit volūtate recipere motū seu actū fa-
ctū ab obiecto. **¶** igit q: voluntas actiue h: ha-
bet ab obiecto. q: aut actiue hoc modo puta
volūtate hoc habet a seipā. **¶** Ex q: patet q: hu-
iulimodi determinatio volūtatis quibus pale nō
dicat actū. nō est tñ nihil. q: dicit modum se
habēdi circa p dicitos actus. **¶** Ad quartū di-
cendū q: quibus voluntas sit potētia passiuā. tñ
respectu cuiuscūq: obiecti a q: nō sufficienter
actiuat habet liberā volūtate p sentitēdi i actū.
vel dissentitēdi ab actu. **¶** Solū em respectu illi-
us qd mouet voluntatē s: ratōe vltimi finis
voluntas nō habet hmoi potētes. eo q: a tali ob-
iecto sufficienter actiue. **¶** Forte dicit q: si ista
solutio est bona. tūc voluntas respectu finis ca-
reret libertate. qd nō est verū. q: potētia essen-
tialiter libera ad qd cūq: cōparet semp ma-
ner libera. **¶** Rñdeo q: quāuis voluntas respe-
ctu vltimi finis nō habeat libertatē s: dicitōnis
sicut habet respectu eoz q: sunt ad finē. habet
tñ respectu vltimi finis libertatē pfecte cōpla-
centie cū necessitate imobilitatis. q: quibus si-
nē nō possit nō velle. vult tñ ipm nō violētē
s: cōplacētē s: maxime volūtate. s: p cōse-
quens liberrime. **¶** Nec opinio illius doctoris
valet in hac pre. **¶** Quia si voluntas pprie esset
actiua respectu suūpī. actiue. s: suū actū eliciē-
do in seipā. tūc ipa voluntas necessario differ-
ret a seipā. cū potētia actiua sit trāsmutatiua
alterius fm q: alter. vt patet. v. metha. **¶** Et
cōfirmat. q: inter actiuū s: passiuū est relatio
realis cuius extrema sunt realiter distincta. igit
si voluntas pprie actiuaret seipam. tūc necessa-
rio voluntas realiter differret a seipā qd est ab-
surdū. **¶** Ad quintū dicendū q: ibi est falla-
cia cōsequētis. puta dicitēdo mouet. s: actiue

**Solutio.
Ad prima
tria.**

Ad 4.

Instantia

Solutio.

**Contra hō-
ricum.**

Ad 5

mouet. qz vt patuit voluntas pre se mouere ml-
tis alijs modis qz actiue. proprie loquedo de
actiue. ¶ P. dato qz ipa voluntas sit in actu re-
spectu finis. tñ adhuc est in potētia respectu
ei? qd est ad finē. si igit moueret seipam ad il-
lud tñc fm idē respectu eiusdē esset in actu z
in potētia. ¶ Alias inuenit tal' additio. Etñ
diceret aduersari? qz intellectus nō mouet seip-
sum ad cōclusiones pprie seipm actuādo. qz
vt sic mouet ab obiectis ipsaz cōclusionuz et
pmissaz.

Articulus
secundus.
Prima cō-
clusio.

Quātū ad secundū

articulū dico primo qz nulla existere ignoran-
tia in intellectu p̄ua in ratōe cause. voluntas
ex sua librate p̄ pprio suo motu peccare. ¶
1 talis ignorātia aut esset inuincibilis. z tñc nō
esset causa peccati. cū inuincibilis ignorātia
excuset peccatū vt patuit super? di. xxiij. Aut
esset affectata. z nec tunc esset necessario causa
peccati. sz ipam p̄cederet peccatū male volūta-
tis. Aut esset neglecta. z tñc sūt hmōi ignora-
2 tia esset aliq̄ modo p peccatū inducta. i. p ne-
gigentia ipsi? ignorāns. igit ante omnē igno-
rantia voluntas potuit labi in peccatū. ¶ P.
3 peccatū p̄mi angeli nulla p̄cessit ignorātia. ali-
as pena p̄cessisset culpā. z eodē modo de p̄mo
hoie. ¶ P. in quolibet genere illud qd est mē-
sura omnū q̄ sunt in illo genere. h̄ necessario
est primū omnū illi? gener. ista patet. x. me-
4 thaphi. sz mala volūtas est mensura om̄m pec-
catōz. qz fm augustinū in de vera religione.
vñ qd qz malū tñc est peccatū q̄tū est volun-
tariū. Et ibidē ait augustin? qz si nullo modo
est voluntariū nullo modo est peccatū. p̄t igit
tur peccatū esse a volūtate causatū sine igno-
5 rantia p̄ua in ipa ratōe. sz zc. ¶ P. ista ē ex-
p̄ssa intētio augustini tercio de libero arbitrio
c. ij. vbi ait. Volūtas est prima causa peccā-
di. nec est cui recte imputet nisi volūtati. Et
eandē sententiā ponit augustin? primo retra-
6 ctationum. c. ix. ¶ P. si om̄e peccatū necessa-
rio p̄cederet ignorātia. tñc nunqz cōmitteret
aliqud peccatū ex certa sciētia. qd est p̄tra san-
ctorū doctoz sententiā. z sp̄cialiter Isidorū. q̄ in
libro de sino. c. xviij. dicit qz triplex est peccatū
scilicet ex ignorātia. ex infirmitate. z ex indu-
7 stria seu ex certa sciētia vel malicia. ¶ S̄cdo
dico qz stante in ratōe seu in intellectu recto
iudicio tā in vniuersali qz etiā in p̄culari. pu-
ta dicante intellectu in vniuersali qz nullū de-
lectabile existēs p̄tra legē dei est p̄sequēdū. z t̄

S̄cda cō-
clusio.

particulari qz hec fornicatio est qdā delecta-
bile existēs p̄tra legē dei. adhuc volūtas p̄tra
hmōi actuale dicamē recte ratōis p̄ peccare
Et loquor de volūtate p̄ gratiā dei nō dū p̄fir-
mata. Quia p̄ quocūqz tpe vel momēto ostē-
dit volūtati aliq̄ cōtēntū sub suo adequato
obiecto p̄ illo momēto volūtas p̄t ipm appe-
tere. sz p̄ eodē momēto p̄ quo intellectus iudic-
cat hāc fornicationē nō esse faciendā eo qz est
bonū delectabile p̄tra legē dei ostendit volun-
tati hmōi delectabile qd cōphendit sub ob-
iecto volūtatī. ergo p̄ eodē instāti voluntas
p̄t ipm appetere. z p̄sequēs ipm appetendo
peccare nō obstat recto iudicio ratōis. ¶ P.
2 si volūtas nō posset oppositū illi? eligere qd
dicatū z iudicatū est a recta ratōe. tñc volun-
tas nō esset potētia libera libertate p̄tradictio-
nis. falsitas p̄sequētis patet. p̄sequentia p̄t
p̄ arestōrē. x. metha. vbi ipse in h̄ ostēdit dif-
ferentiā potentiāz rōnaliū z irrationaliū. qz
irracionales necesse est agere vel pati q̄n actu-
uum vl' passiūū appropinq̄. rōnāles vero
nō est necesse. Et sequit. De quidē. i. irratio-
nāles vñ a vni? factiua id est determinate sūt
ad vñū. ille s̄o. i. rōnāles p̄trarioz. quare si
mul faciēt p̄traria. q. d. si potētie rōnāles age-
rent necessario ad plēniā obiectoz. tñc simul
essent factiue p̄trarioz. ¶ P. quilibet peccator
expiritue in seipso qz q̄nqz facit p̄tra sciētiā
sua. z cōtra illud qd sibi recta ratio dicit. qz
etiā aliq̄ in peccatō cogitat qz dei offendunt.
z aliq̄ modo licet non ex toto refrenant p̄pter
tūmore vindicte diuine. ¶ S̄ p̄trariū istaz
cōclusionū tenet quidā doctor. dicens. qz semp
oporet errorē p̄cedere in ratōe ad h̄ qz sit ma-
licia i volūtate. z h̄ est p̄ primā cōclusionē. z qz
volūtas nō p̄t eligere p̄tra dicamē recte ratōis
z h̄ est p̄tra secūda cōclusionē. Et h̄ p̄bat sic.
¶ P. aut volūtas fert in illud qd sibi p̄ ratōe
ostendit sz ratōe qz ostendit. aut in aliquid
aliud. Si p̄mo modo. tñc nō potest esse pec-
catū i volūtate nisi p̄fuarit error in rōne. Si
secūdo modo. tñc volūtas tenderet i aliq̄ nō
cognitū. qd est impossibile. cū bonū cognitū
sit obiectū volūtatī. vt patz p̄ augustinū. x.
de tri. c. i. vbi dicit. qz inuisa diligere possum?
incognita nequaqz. ¶ P. si volūtas peccaret
ratōne existēte recta. tñc volūtas nō moueret
ab intellectu. sz potē? moueret a seipso. p̄sequē-
tia patet. falsitas autē p̄sequētis p̄bat. qz inter
mouēs z motū est relatio realis. vt patet. v.
metha. eiusdē autē ad seipm nō est relatio rea-
lis. vt patet ibidē. igit volūtas nō p̄t mouere

Bofrid?

3. Nota. Remanere dicit qz malitia vo-
luntatis...
4. Nota. Remanere dicit qz malitia vo-
luntatis...
5. Nota. Remanere dicit qz malitia vo-
luntatis...
6. Nota. Remanere dicit qz malitia vo-
luntatis...
7. Nota. Remanere dicit qz malitia vo-
luntatis...
8. Nota. Remanere dicit qz malitia vo-
luntatis...
9. Nota. Remanere dicit qz malitia vo-
luntatis...
10. Nota. Remanere dicit qz malitia vo-
luntatis...

3 sciam. **P**. cōmuniter dicit q maliciā voluntatis salte pcomitat error rōis. Si g stan te iudicio recto ipi rōnis esset peccatū i volū tate. tūc in eodē instāti ratio esset recta r nō re cta. **P**. arguit quidā alij sic. Si ptra rectū iudiciū rōnis volūtas posset peccare. tūc ma lus hō carēs morali virtute posset esse pndēs. **F**alstas psequētis patet. vi. ethi. vbi dicit. q impossibīle est esse prudentē nō entē bonum. **C**ōsequētia pbat. qz p habitū prudētie recte iudicam⁹ de eligēdis. g rē. **P**. istud pbat auctoritate sacre scripture. **O** sapientie. v. di cunt ipi peccatores. **E**rrauim⁹ a via veritatis r iusticie lumē nō luxit nobis. r sol intelligē tie n̄ est or⁹ nobis. **I**te Eccli. vij. **I**n oib⁹ opib⁹ tuis memorare nouissima tua r ineter nū nō peccabis. **I**te ad Ro. i. cū apls mul ta peccata ennumerasset ipoz maloz hoīm. sb/ dit. **Q**ui cū iusticiā dei cognouissent nō in tellexerūt. quoniā qui talia agunt digni sunt morte. **I**te clemēs. v. suo libro multē pmul sis de ista materia subdit. **E**x his igit omib⁹ colligit. q origo tori⁹ mali ab ignozitiā dese dit. r ipa sit maloz omniū mater. **P**. h idē pbat auctoritate phi. iij. ethi. ait sic. **I**gno rat quidē ois mal⁹ q debet opari. et a quib⁹ fu giendū. r ppter tale peccatū iniusti r vniuer saliter mali sūt. **I**te in eodē tercio dicitur. **D**eceptio ppter delectationē videt fieri. non em epistē bonū videt bonū esse. g videt q fm arestotele apparētia boni nō epistēris peccat peccatū. **I**te vij. ethi. dicit arestoteles. q i factiuis opari pfectum rtingit. **E**t ibidē vult arestoteles. q si aliq̄s intellect⁹ dicit i vniūsa li r in piculari aliqd faciendū. puta q omne dulce est gustandū. r hoc est dulce. pfectim se quit opari si assit facultas opandi. **P**. cō cludūt isti. q si voluntas posset facere ptra iudiciū rātonis. tūc nō esset appetit⁹ rātonalis qz alias faceret ptra ppriā suā naturā r diffi nitionē. **S**ed ista opinio stare nō potest. **Q**uia si voluntas nō posset eligere ptra iudi cū rātonis. r necessario in omi sua electōe se pformaret iudicio rātonis. tūc perret omne meritū r demeritū. cōsequētia patet. qz ex his q necessario a nobis sūt nec meremur nec de meremur. **U**nde ea q pure nobis insunt a na tura nō sunt in nostra pte. sed de necessitate eneniūt. ideo fm philosophū. iij. ethi. ex pu ris naturalib⁹ nec laudamur nec vitupamur **S**icut em in appetitu bruti nullū est peccatū neqz libertas. qz necessario r sine ptradictōne sequit apphensionē r appetit⁹ delectabile app

Alij ad id

Cōtra got indum.

2 hensum. sic rē. **P**. strariū isti⁹ opinionis augustin⁹ ex intentōe determinat. rj. d. ci. dei c. vij. r icēs. q si duo homies equaliter affecti corpe r aia. r in omib⁹ alijs pditōib⁹ pariter omīno se habētes videāt vni⁹ corpi pulcri tudinē nō dīfformiter eis occurrentē. s; poti⁹ vni⁹formiter occurrentē cor aspectib⁹. vni⁹ eo rū potest illicite moueri ad illicite fruendū. et alter in volūtate pudica stabiliter pferare. **C**ū igit p primā suppositōem in istis duob⁹ sit equale iudiciū. r tñ cor electōes sint ptra rie. de necessitate oportet q electio alteri⁹ isto rū sit ptra sue rātonis iudiciū. **P**. augusti nus. xi. sup gen. ad litterā. c. vlti. expse videt dicere salomonē peccasse ptra iudiciū rātonis sue dicēs. **S**alomon vir tante sapientie nūqd nō credendū est q in simulachroz cultu cre diderit aliqd esse vtilitatis. sed muliez amo ri ad h malū trahēt resistere nō valuit. facies qd sciebat nō esse faciendū. **P**. augustin⁹ 4 en chridion. c. xxij. ait. **E**st alia libertas si ve ra male seruēt adiecta. q est ad malū facien dū. vbi ratio dissentit a volūtate iudicās nō esse faciendū qd volūtas appetit. **P**. beatus bernard⁹ in libro suo d libero arbitrio ait. **R**atio data est volūtati vt instruat illā nō vt de struat. r destrueret aut si ei vllā necessitatē im poneret qua min⁹ libere p arbitrio sese moue ret siue ad bonū siue ad malū. si vnq̄ hoz qd libet phibente rātoe volūtas nō posset. volū tas ia nō esset. **P**. arestoteles. vij. ethi. rep 5 bat opinione socrans q dicit q ptra psciētias nō rtingit opari. **U**nde ait arestoteles q so crates in hoc ptra rātonē pugnabat r dubi tabat rē manifeste apparētib⁹. **A**d primū igit eoz motiū dicendū. q intellect⁹ nō po test iudicare bonū delectabile qd est i actu ali cuius potētie nō esse psequendū. nisi siml in telligat illā delectabile bonitatē. r p cōsequēs volūtas si voluerit eā nō ferē in nō cognitū. qz in hoc tendat ptra rātonis iudiciū. **E**t i az sicut intellect⁹ speculatiū intelligēdo vnū oppositoz apphēdit r reliquū. vt patet p r mo elencoz. sic r practi⁹ intellect⁹ nō potest aliquid iudicare fm vnā rātonē nō esse faciē dū nisi aliq̄ modo rātonē oppositā apphen dat. qz in nō facere intelligit facere. r omnino in negatōne affirmatio. vt dicit ibidē. **E**t iō dato q volūtas nō tendat in formicidēz fm illā rātonē fm quā rāto actualiter iudicat eā esse fugiendā. nō tamē ppter hoc ferē in non cognitū. qz si ferat in nō iudicatū seu in nō sententiātū. **A**d secundū nego psequentiā

Solutio. Ad.1.

Ad.2. 2

causa aut negationis patet ex ista dictis. Etiam sequens non est falsum. quia multis modis voluntas seipam potest mouere. ut patuit superius. Ad probationem dico quod dato quod inter mouens et mobile sit relatio realis quando mouens mouet ipsum mobile proprie actuando. non est tamen hoc necesse quando mouet ipsum mobile ad motum determinando quasi remouens prohibens per desistentiam ab opposito motu suo cuiusdem mobilis.

Ad. 3. Et sic est in opposito. ut patet ex predictis. Ad tertium dicendum. quod processio quod ipam malicia processio mitel ignorancia. non tamen propter hoc simul erit ratio recta et non recta. sed prout fuit recta. a qua rectitudine desinens incipit esse non recta ex vi ciuitate ipsi peccati. Ad quartum nego consequentiam. Ad probationem dico quod prudentia proprie dicta non dicitur habitum quomodo dicitur ab solutum. sed necessario dicitur relationem ad appetitum rectum seu ad rectam electionem. qua relatio ne deficiat dato quod tota absoluta entitas talis habitus existat. non tamen habitus habet esse prudentia. quantumuis esset quedam moralis solertia que est in prima dispositione ut sit prudentia. pura si assit recta electio in appetitu. Et ista videtur esse intentio philosophi. vi. ethico. vbi dicit sic.

Ad. 4. Nec simul contingit prudentem et incontinentem esse eundem. non enim in seare solus prudens. sed in eo quod practicum. Et sequitur ibidem. Diuinum autem. in gemosum nihil prohibet incontinentem esse. propter quod quoadque prudentes vident esse quidam incontinentes. et secundum rationem proprie est. differunt autem secundum electionem. Ad autoritates sacre scripture dicendum. quod ex eis non plus habet nisi quod multi peccant ex ignorantia vel etiam ignorantes. quod nec ego nego. non tamen per habitum autoritates conuincunt quod nullus possit peccare nisi in suo intellectu peccerit ignorantia. Ad autoritates philosophi est eodem modo dicendum. Potest etiam dici quod quantumuis aliqui de istis autoritatibus tenent et cludant ignorantiam ex parte intellectus. committunt malitiam voluntatis. tamen non cludunt quod ignorantia necessario procedat malitiam voluntatis.

Ad. 5. Ad septimum dicendum quod ex hoc quod voluntas potest velle hoc quod dicitur ratio. et etiam oppositum illius. ex hoc apparet quod est appetitus rationalis. quia potest rationales sunt oppositorum. naturales vero determinate ad unum.

Ad. 6. Et sic est in opposito. ut patet ex predictis. Ad tertium dicendum. quod processio quod ipam malicia processio mitel ignorancia. non tamen propter hoc simul erit ratio recta et non recta. sed prout fuit recta. a qua rectitudine desinens incipit esse non recta ex vi ciuitate ipsi peccati. Ad quartum nego consequentiam. Ad probationem dico quod prudentia proprie dicta non dicitur habitum quomodo dicitur ab solutum. sed necessario dicitur relationem ad appetitum rectum seu ad rectam electionem. qua relatio ne deficiat dato quod tota absoluta entitas talis habitus existat. non tamen habitus habet esse prudentia. quantumuis esset quedam moralis solertia que est in prima dispositione ut sit prudentia. pura si assit recta electio in appetitu. Et ista videtur esse intentio philosophi. vi. ethico. vbi dicit sic.

Ad. 7. Nec simul contingit prudentem et incontinentem esse eundem. non enim in seare solus prudens. sed in eo quod practicum. Et sequitur ibidem. Diuinum autem. in gemosum nihil prohibet incontinentem esse. propter quod quoadque prudentes vident esse quidam incontinentes. et secundum rationem proprie est. differunt autem secundum electionem. Ad autoritates sacre scripture dicendum. quod ex eis non plus habet nisi quod multi peccant ex ignorantia vel etiam ignorantes. quod nec ego nego. non tamen per habitum autoritates conuincunt quod nullus possit peccare nisi in suo intellectu peccerit ignorantia. Ad autoritates philosophi est eodem modo dicendum. Potest etiam dici quod quantumuis aliqui de istis autoritatibus tenent et cludant ignorantiam ex parte intellectus. committunt malitiam voluntatis. tamen non cludunt quod ignorantia necessario procedat malitiam voluntatis.

Ad. 8. Ad octimum dicendum quod ex hoc quod voluntas potest velle hoc quod dicitur ratio. et etiam oppositum illius. ex hoc apparet quod est appetitus rationalis. quia potest rationales sunt oppositorum. naturales vero determinate ad unum.

Articulus tertius.

Quartus ad tertium

articulum dico quod liberum arbitrium quo ad actum intrinsecum a nulla creatura potest cogi coactione absoluta et sufficienti. Quia si per aliquid hoc fieri

Ratio.

posset. tunc maxime videtur contingeret mortis in tentatione. Sed hoc non. ut patet in sanctis martiribus. qui multiplici mortis sustinuerunt tormenta immobiles permanentes in sua bona voluntate. Maior etiam patet. quia finis omnium terribilium mors est. ut patet. iij. ethico. Et ista est intentio auctoris. in libro de libero arbitrio. vbi vult quod difficultas impugnare potest voluntatem. sed expugnare neque inuita. Et ibidem ait. quod cum voluntas vincit. non aliena vincit potestate sed sua.

Forre dicitur quod non minus est tollere libertatem arbitrii quam cogere. sed passio frenensis et ebrietas somni et multa alia similia tollunt libertatem arbitrii quantum ad actum interiore. ergo etiam a creatura potest cogi liberum arbitrium quantum ad actum interiore. Et sic in maiori proposito est falsum. Ad secundum dicendum quod versus liberi arbitrii potest tolli absque contradictione quantum anima coniuncta non potest habere usum rationis corrupta vel impedita fantasia. sicut contingit in frenensis et ebriosis. et sic de alijs. Nec potest habere usum liberi arbitrii deficiente usu rationis. ergo impedita fantasia tollit usum liberi arbitrii. Sed positum habitum vsu. tunc contradictionem implicat cogi voluntatem coactione absoluta et sufficienti respectu actus intrinseci a libero arbitrio immediate elicitu. Et quia in maiori proposito est falsum. ut patet in assumptioe minoris proposito. ideo maior in proposito est falsum.

Ad. 1. Ad secundum dicendum quod incontinentes non vincunt nec cogitur absolute et sufficienter. Unum non est in tentatione incontinentes compulsi. quibus ibi sit impulsio. quia nos sumus dei actum nostrorum a principio vsque ad finem. ut patet. iij. ethico.

Ad. 2. Ad tertium dicendum quod incontinentes non vincunt nec cogitur absolute et sufficienter. Unum non est in tentatione incontinentes compulsi. quibus ibi sit impulsio. quia nos sumus dei actum nostrorum a principio vsque ad finem. ut patet. iij. ethico.

Ad. 3. Ad quartum dicendum quod incontinentes non vincunt nec cogitur absolute et sufficienter. Unum non est in tentatione incontinentes compulsi. quibus ibi sit impulsio. quia nos sumus dei actum nostrorum a principio vsque ad finem. ut patet. iij. ethico.

Ad. 4. Ad quintum dicendum quod incontinentes non vincunt nec cogitur absolute et sufficienter. Unum non est in tentatione incontinentes compulsi. quibus ibi sit impulsio. quia nos sumus dei actum nostrorum a principio vsque ad finem. ut patet. iij. ethico.

Ad. 5. Ad sextum dicendum quod incontinentes non vincunt nec cogitur absolute et sufficienter. Unum non est in tentatione incontinentes compulsi. quibus ibi sit impulsio. quia nos sumus dei actum nostrorum a principio vsque ad finem. ut patet. iij. ethico.

Ad. 6. Ad septimum dicendum quod incontinentes non vincunt nec cogitur absolute et sufficienter. Unum non est in tentatione incontinentes compulsi. quibus ibi sit impulsio. quia nos sumus dei actum nostrorum a principio vsque ad finem. ut patet. iij. ethico.

Ad. 7. Ad octimum dicendum quod incontinentes non vincunt nec cogitur absolute et sufficienter. Unum non est in tentatione incontinentes compulsi. quibus ibi sit impulsio. quia nos sumus dei actum nostrorum a principio vsque ad finem. ut patet. iij. ethico.

Ad. 8. Ad nonum dicendum quod incontinentes non vincunt nec cogitur absolute et sufficienter. Unum non est in tentatione incontinentes compulsi. quibus ibi sit impulsio. quia nos sumus dei actum nostrorum a principio vsque ad finem. ut patet. iij. ethico.

Ad. 9. Ad decimum dicendum quod incontinentes non vincunt nec cogitur absolute et sufficienter. Unum non est in tentatione incontinentes compulsi. quibus ibi sit impulsio. quia nos sumus dei actum nostrorum a principio vsque ad finem. ut patet. iij. ethico.

Ad. 10. Ad undecimum dicendum quod incontinentes non vincunt nec cogitur absolute et sufficienter. Unum non est in tentatione incontinentes compulsi. quibus ibi sit impulsio. quia nos sumus dei actum nostrorum a principio vsque ad finem. ut patet. iij. ethico.

Ad. 11. Ad duodecimum dicendum quod incontinentes non vincunt nec cogitur absolute et sufficienter. Unum non est in tentatione incontinentes compulsi. quibus ibi sit impulsio. quia nos sumus dei actum nostrorum a principio vsque ad finem. ut patet. iij. ethico.

Instantia

Solutio

Ad. 1.

Articulus quartus. Conclusio.

Ratio.

Instantia
Solutio
Ad. 1.
Articulus quartus. Conclusio.
Ratio.

Instantia

fine inmutabiliter necessitari absq; tñ coactōe; hōndi pmo libro. dist. i. q. ij. **S** forte dicitur extra predictā conclusiōe sic. Magis excedit potētia dei libez arbitriū. q̄ potētia hoīs excedat q̄dē unq; ens creatū. s; hō ppter excessuz sine potētie mltā entia creatā p̄ sufficēter cogere. Minor d se pater. Probaf maior. quia p̄ excedit finitū ab infinito. q̄ finitū a finito. s; potētia dei est infinita. & potētia humana ac om̄is creatura finita. ḡ rē. **R**ideo q̄ licet dē sit infinite potentie & hō finite. tñ hō p̄ q̄nq; creaturā corpales cogere. eo q̄ talia natura sit capax coactōis. & eo coactio nō impliat contradictionē. attamē dē nō p̄ cogere libez hōis arbitriū. eo q̄ nō sit capax coactōis.

Solutio.

Nā ei⁹ coactio esset contradictionis implicatio. q; coactū nō est libez. igit si libez arbitriū cogeret. tūc idē esset libez & nō libez. **N**ic autē dē voluntatē nō cogat. p̄ tñ voluntatē imutare q̄nq; voluerit. **P**ropter qd dicit puer. xxi. Cor regis i manu dñi. quocūq; voluerit inclinabit illud. **E**t istud imutare p̄ fieri tripliciter. **U**no modo alluciedo. puta bona p̄mittēdo v̄ etiā ostēdendo. sicut nutrix mouet puez ostēdendo sibi pomū. **A**lio modo inducēdo. puta mala pene cōminādo. supra illō ps. Multiplicatae sunt infirmitates eoz. postea accelerauerit. **E**t itez Imple facies eoz ignominia. & querēt nomen tuū dñe. **T**ercio modo volūtate meli⁹ disponēdo. puta peccatū expellēdo & gratiā infundēdo. & h̄ tē post facere ita abūde & copiose. q̄ quīs volūtate nō cogeret. ipaz tñ in bonis desiderijs penit⁹ imobilitaret. **S**icut videt fecisse in apli crucisio/

Ad principale argu.

ne. **A**d argumentū p̄ncipale dicēdū q̄ nō oīs necessitas est extra naturā. ideo nec intelletus nec volūtas dicunt p̄prie cogi quīs necessitent. q; nō oīs necessitas est coactio. aliat em̄ coactio eaderet in ipm̄ deū. q; necessitate inmutabilitatis intelligit se & vult se. **E**t nō est simile de intellectu respectu conclusiōis. & voluntate respectu eoz q̄ sunt ad finē. q; res intelligunt v̄ sunt i intellectu. & ideo nihil d̄siderat in conclusiōib; nisi v̄ sequunt ex p̄missis. ppter qd̄ intelligēs p̄missas de necessitate itelligit conclusiōē p̄t sequit ex p̄missis. **S**z res appetunt v̄ sunt i seipsis. & v̄ d̄iēte sunt suis naturalib; d̄ditionib;. q̄ quidē d̄ditōes q̄nq; sunt displicabiles. ideo p̄ aliq; appetere finē. & tñ abhorere ea q̄ sūt ad finē. **P**otest enim aliquis inmutabiliter appetere sanitatē. & tamen abhorere portiones. ppter annexam amaritudinē. dato etiā q̄ sciat sanitatē nō poli

se induci nisi p̄ hōi portione. **N**isi talia q̄ sunt ad finē nihil in se haberēt nisi solū hoc q̄ essent pductiua ad finē. tunc ea necessitate q̄ d̄s appeteret finē. etiā appeteret ea q̄ sunt ad finē. **S**icut q̄ assentit p̄ncipijs etiā assentit his q̄ necessario sequunt ex p̄ncipijs. **N**ic autē quīs aliq; velit ea q̄ sunt ad finē v̄ sunt pductiua ad finē. p̄ tñ ea refutare ratōne d̄ditionis annexae. ideo rē.

Distinctio. xxvi. et. xxvij.

Nec est gratia

Nec. Postq; magister determinauit de libero arbitrio quo p̄m⁹ hō peccato resistere potuit. hic tractat de grā qua si stēsser. p̄ficere debuit. **E**t diuidit i duas ptes. **N**ā p̄mo mgr̄ tractat de grē dei p̄fectione & excellētia. **S**ecūdo de liberi arbitrii sine grā accepti defectōe & insufficiētia. dist. xxvij. ibi. **I**d vero incōcūse rē. **P**rima i diuisiōe **N**ā p̄mo tractat de gratia i ordine ad liberū arbitriū. **S**ecūdo de virtute i ordine ad vite eterne meritū. dist. xxvij. ibi. **H**ic videndū ē quid sit virt⁹. **P**rimo dicit p̄tē seu distinctiōnes sunt p̄sentis lectionis. **Q**uaz p̄ma diuidit in tres ptes. **N**ā p̄mo mgr̄ ostēdit quō grā libez arbitriū p̄parat & adiunat **S**ecūdo quō volūtas seu libez arbitriū ad ipam grā se habeat. **E**t tercio circa hāc materiā qualdā dubitatōes p̄tractat. **S**ecūda ibi. **I**pa tñ ea dē volūtas. **T**ercia ibi. **N**ō est tñ ignorādū. **E**t hec diuidit in tres ptes. **N**am p̄mo mgr̄ ostēdit q̄ p̄m̄ aliquos quedā dicta augustini sibi mutuo vident repugnare. **S**ecūdo app̄rentiā illi⁹ repugnātie n̄t̄ tollere. **E**t tercio mouet incidēs dubiū de identitate virtutis & grē. **S**ecūda ibi. **A**d hoc autē dicim⁹ rē. **T**ercia ibi. **S**i q̄ querit quō ipa grā. **S**equit distinctio vicēsimaseptima. in qua mgr̄ tractat de virtute i ordine ad vite eterne meritū. **E**t diuidit in duas ptes. **N**ā p̄mo ex dist. finitōe virtutis data p̄ augustinū mgr̄ ostēdit q̄ virt⁹ est donum solū dei. **S**ecūdo p̄bat q̄ virt⁹ nō est mor⁹ liberi arbitrii. ibi. **S**i igitur grā q̄ sanat. **E**t hec in tres. **N**ā p̄mo iā dicitā veritatē p̄bat. **S**ecūdo cā opinione quōrundā cōfirmat. **T**ercio oppositā opinione recitat. **S**ecūda ibi. **P**ropterea quidāz. **T**ercia ibi. **A**lij vero dicūt. **I**staz secūda diuidit in tres ptes. **N**ā p̄mo mgr̄ declarat p̄mā opinionē. **S**ecūdo cuiusdā auctoritatis q̄ ei vi

del repugnare ponit expositionē. Tercio cir-
ca pmissa facit epilogationē. Secda ibi. Cuz
ergo dicit fides. Tercia ibi. Ex pmissis iam.
Sequit illa ps. Alij vero rē. Et dividit i
quatuor pres. Nā primo illā opinionē mgr
recitat. Secūdo exponēdo autoritates moti-
ua et cassat. Tercio ex dictis eoz q̄ sunt d̄ pri-
ma opinionē p̄tra eā instat. Et q̄to veritatē
discussione diligētī lecton cōmendat. Secda
ibi. Quibz alij respōdētes. Tercia ibi. Et q̄
bus s̄bis. Quarta ibi. Porum aut iudiciū.
Et hec est snia istaz duaz distinctionū in
generalī. circa q̄s q̄ro in sp̄ali.

Utrū gratia sit idē qd virtus. Et vi-
det q̄ sic. Qz illud q̄ qd disponimur
respectu optimi finis videt esse virtus
s̄ gra est h̄mōi. vt p̄ fidē tenem. Maior pa-
ter. qz virtus est dispositio p̄fecti ad optimū. vt
dicit. vij. ethicor. Contra. habitus q̄ sic se ha-
bent q̄ vn̄ pprie respicit essentia aie. r̄ alī po-
tentia illi differūt realiter. Sed gra pprie lo-
quēdo est p̄fectio essentia aie. om̄is aut virtus
p̄ficiat aliquā potentia aie. ergo rē. Hic q̄r-
tuor sunt vidēda. quoz p̄ma duo respiciūt vi-
cesimā s̄tra distinctionē. alia s̄o duo sequētē
scilicet distinctionē vicissimā septimā. Pri-
mo em̄ videndū est vtz gra sit aliqd creatuz
existēs in aia. Secdo de eo q̄ querit. Ter-
cio vtz h̄mōi nō habēs gratia possit mereri gra-
tia. Et quarto vtz habēs gratia possit me-
reri vitā eternā.

Articulus
pmus.
Prima cō-
clusio.

Quātū ad primum

ponā duas cōclusiones. Prima est q̄ gra
gratificās nos deo vel p̄ quā nos grati lum⁹
deo est aliqd creatū in aia. Secūda est q̄
naturali cognitione null⁹ p̄ certitudinaliter i-
se cognoscere h̄mōi habitū. q̄uisq̄ q̄ realiter
creat⁹ sit in aia sua. Prima cōclusionē p̄bo-
sic. Om̄is aie nostre p̄fectio habitualis vel ē
ex nostra opatōe. vl̄ ex dei creatōe. S̄z gratia
gratū facies est quedā p̄fectio aie nō p̄ducta
ex nostris opationibz. s̄ opter q̄ sit aliqd crea-
tū in aia. Maior patet p̄ iustificatē diuisione
Minor etiā euidēs est ex dictis aplī. Nā q̄
gra p̄ficiat animā patet. qz dat esse ipi aie. iu-
pra illud. i. ad Thoz. xv. S̄ra dei sū id qd sū.
r̄ gra ei⁹ vacua in me nō fuit. Qz aut non sit
ex nostris opibz p̄ eundē patet. ad Ro. xi. vbi
ait. Si aut ex opibz iā nō est gra. P̄ de eo
q̄ est indign⁹ vita eterna nō p̄t fieri dign⁹ vi-
ta eterna nisi p̄ aliqd a deo intrinsece sibi col-

Probatio
p̄me cōclu-
sionis.

1
2

latū. s̄ h̄mōi anteq̄ habeat gratia est indignus
vita eterna. r̄ postq̄q̄ habeat gratia ipse ē dign⁹
vita eterna. s̄ rē. Maior patet. Nā cuz vita
eterna sit finis sup̄natural. nequaqs̄ possum⁹
ex nostris naturalibz respectu talis finis nos
dignos facere de indignis. qz nō ex opibz iu-
sticie q̄ fecim⁹ nos. s̄ fin sua misericordia sal-
uos nos fecit. Sicut ait apls ad Titū. iij. c.
Propter qd etiā ait Iudas⁹ de sumo bono li.
ij. c. v. Sciāt liberi arbitrij defensores nihil se
posse in bonū sua p̄ualere virtute. Minor at
patet ex fide. P̄ null⁹ p̄t esse formaliter deo
grat⁹. nisi sit informat⁹ gra a deo creata. sed q̄
liber iust⁹ fidel⁹ est formaliter deo grat⁹. s̄ rē.

Sz p̄tra istā cōclusionē videt esse quidaz
doctor. q̄ ait. q̄ ex hac opatione q̄ est reddere
hōlez deo gratū nō p̄t poni q̄ gra sit aliq̄ for-
ma creata in aia. Qz impossibile est q̄ effectus
p̄cedat suā causā. S̄z esse deo gratū p̄cedit sal-
tē ordinē nature om̄e habituale donū qd est
vel p̄t esse in hōmie. s̄ impossibile est q̄ aliqd
habituale donū reddat hōlez formaliter deo
gratū. Maior patet vt ipse dicit. Minor ē p̄-
bat. qz p̄ncipiū cuiuslibet liberalis cōitatiois
est amor. q̄z p̄t est h̄mōi a deo dilect⁹. r̄ p̄t cōse-
quēs deo grat⁹ q̄s ei aliqd a deo dē. p̄pter qd
si dat hōmī aliqd postea h̄ nō est gratū faci-
ens s̄z grat⁹ datū. S̄z istud dictū nō vide-
tur esse ver⁹. Qz impossibile est q̄ aliqd de nō
grato fiat grat⁹. nisi p̄ aliquā mutatōne factā
vl̄ in gratificatē vl̄ in gratificatō. S̄z sepius
p̄tingit q̄ h̄mōi qd nō fuit grat⁹ deo efficiat gratū
deo. r̄ in deo gratificatē nulla p̄t esse mutatio.
cū sit immobilis p̄ se r̄ per accidēs r̄ ab intra. vt
patet. viij. phisic. r̄ xij. metha. Iuxta q̄ ipse rē
seipso dicit. Ego de⁹ r̄ nō mutoz. Ergo necesse
est h̄mōi gratū esse p̄ reale mutatōne factā in
ipā aia. r̄ p̄sequēs habit⁹ grē cui⁹ p̄ncipatō
ne talis mutatio sit in aia. erit aliqd realiter
creatū in ipā aia. P̄ q̄ncūq̄ aliqd h̄mōi nō
nō est deo grat⁹ tūc sp̄s sanct⁹ rē nouo habi-
tat in eo. vl̄ saltē est in eo aliter q̄ fuerit p̄mo.
Ista s̄ alieas cū non possit reduci in aliquā
mutatōne factā in sp̄s sancto. necessario re-
ducel in mutatōne factā in hōie. r̄ sic sequit
idē q̄ p̄. P̄ suppono vnā p̄positionē phi-
quā ponit. ij. rhetoricor. dicens. Diligere est
velle bonuz. Ex h̄ arguo sic. Q̄cūq̄ aliqd
diligat aliquā rē quā p̄t nō diligebat opter
q̄ in re dilecta sit aliqd bonū qd p̄t nō erat.
vel q̄ ex defectu diligētis iudicet in re dilecta
esse aliqd bonū qd nō est bonū. vl̄ solū est ap-
parēs bonum. vl̄ q̄ in diligere sit facta aliqua

Durād⁹ cō-
clusionē.

Ratio.

Contra du-
randū.

2
3

... h̄mōi anteq̄ habeat gratia est indignus
vita eterna. r̄ postq̄q̄ habeat gratia ipse ē dign⁹
vita eterna. s̄ rē. Maior patet. Nā cuz vita
eterna sit finis sup̄natural. nequaqs̄ possum⁹
ex nostris naturalibz respectu talis finis nos
dignos facere de indignis. qz nō ex opibz iu-
sticie q̄ fecim⁹ nos. s̄ fin sua misericordia sal-
uos nos fecit. Sicut ait apls ad Titū. iij. c.
Propter qd etiā ait Iudas⁹ de sumo bono li.
ij. c. v. Sciāt liberi arbitrij defensores nihil se
posse in bonū sua p̄ualere virtute. Minor at
patet ex fide. P̄ null⁹ p̄t esse formaliter deo
grat⁹. nisi sit informat⁹ gra a deo creata. sed q̄
liber iust⁹ fidel⁹ est formaliter deo grat⁹. s̄ rē.

Sz p̄tra istā cōclusionē videt esse quidaz
doctor. q̄ ait. q̄ ex hac opatione q̄ est reddere
hōlez deo gratū nō p̄t poni q̄ gra sit aliq̄ for-
ma creata in aia. Qz impossibile est q̄ effectus
p̄cedat suā causā. S̄z esse deo gratū p̄cedit sal-
tē ordinē nature om̄e habituale donū qd est
vel p̄t esse in hōmie. s̄ impossibile est q̄ aliqd
habituale donū reddat hōlez formaliter deo
gratū. Maior patet vt ipse dicit. Minor ē p̄-
bat. qz p̄ncipiū cuiuslibet liberalis cōitatiois
est amor. q̄z p̄t est h̄mōi a deo dilect⁹. r̄ p̄t cōse-
quēs deo grat⁹ q̄s ei aliqd a deo dē. p̄pter qd
si dat hōmī aliqd postea h̄ nō est gratū faci-
ens s̄z grat⁹ datū. S̄z istud dictū nō vide-
tur esse ver⁹. Qz impossibile est q̄ aliqd de nō
grato fiat grat⁹. nisi p̄ aliquā mutatōne factā
vl̄ in gratificatē vl̄ in gratificatō. S̄z sepius
p̄tingit q̄ h̄mōi qd nō fuit grat⁹ deo efficiat gratū
deo. r̄ in deo gratificatē nulla p̄t esse mutatio.
cū sit immobilis p̄ se r̄ per accidēs r̄ ab intra. vt
patet. viij. phisic. r̄ xij. metha. Iuxta q̄ ipse rē
seipso dicit. Ego de⁹ r̄ nō mutoz. Ergo necesse
est h̄mōi gratū esse p̄ reale mutatōne factā in
ipā aia. r̄ p̄sequēs habit⁹ grē cui⁹ p̄ncipatō
ne talis mutatio sit in aia. erit aliqd realiter
creatū in ipā aia. P̄ q̄ncūq̄ aliqd h̄mōi nō
nō est deo grat⁹ tūc sp̄s sanct⁹ rē nouo habi-
tat in eo. vl̄ saltē est in eo aliter q̄ fuerit p̄mo.
Ista s̄ alieas cū non possit reduci in aliquā
mutatōne factā in sp̄s sancto. necessario re-
ducel in mutatōne factā in hōie. r̄ sic sequit
idē q̄ p̄. P̄ suppono vnā p̄positionē phi-
quā ponit. ij. rhetoricor. dicens. Diligere est
velle bonuz. Ex h̄ arguo sic. Q̄cūq̄ aliqd
diligat aliquā rē quā p̄t nō diligebat opter
q̄ in re dilecta sit aliqd bonū qd p̄t nō erat.
vel q̄ ex defectu diligētis iudicet in re dilecta
esse aliqd bonū qd nō est bonū. vl̄ solū est ap-
parēs bonum. vl̄ q̄ in diligere sit facta aliqua

Ad ratōez
durandi.

mutatio. **S**z cū de^o de nouo diligit aliquem
homine que primo nō diligeat nullū istoz
pedari nisi primū. ergo rē. **A**d rationē suā
dicendū q̄ minor nō est vera. Quia cū donū
pphetie fuit comunicatū ipsi balaam. si ista
minor esset vera tūc balaam fuisset grat^o r̄ di
lect^o deo. qd̄ falsum est. cū ipse fuerit mortalis
peccator. **I**te falsum assumit in ista minori
qz effect^o formalis nō pcedit formā cuius est
effect^o. **S**z esse gratiā deo est effect^o formalis
gratie. et hoc em̄ formaliter homo deo grat^o
est quia gratiā informat^o est. cū igit agēs pri
us natura deo formā. r̄ dādo formā deo esse
cum formalē. ideo esse gratū deo nō est prius
natura. q̄ ipsa gratia. cui^o oppositū sumit in
minori. **A**d pbationē dicendū q̄ maior nō
est vera. quia multa bona comunicat de^o pec
catoribus liberaliter r̄ nō coacte. r̄ tamē nō di
ligit peccatores dilectōe de qua loquimur ad
plēns. s. dilectōe causante in dilectis gratiā
r̄ charitatē. **E**tā in fine illi^o rationis iste
videt aperte negare distinctōez que a sanctis
doctoribus antiquis r̄ modernis rēporibus da
ta est. puta q̄ quedā est gratia gratis data. et
alia est gratia gratū facies. qz iste nullā ponit
gratiam gratū facientē. sed tantūmodo ponit
gratiā gratis datā. **S**ecūdo dico q̄ quis
gratia sit quidā habit^o creat^o in anima q̄ for
maliter deo gratū sum^o r̄ quo esse spūale pmo
capim^o tamē naturali cognitōe nō null^o potest
certitudinaliter cognoscere se habere hōi ha
bitū. **E**t dico naturali cognitōe. quia p re
uelationē diuinā bene possit hoc alicui mani
festari. **D**ico etiā certitudinaliter. qz cōiectu
ratiue bene possum^o pie de hoc opinari. **C**ō
clusionē istā p̄o sic. Quia si p̄ aliqd̄ hoc sci
ri possit hoc esset altero istoz triū. puta vel qz
aliquis sentiret sibi mala displicere. vel quia
sentiret sibi bona placere. v̄ ppter virtuosē vi
te cōtinuationē nō peraper v̄ lten^o aliquē res
morsum p̄scientie. **P**rima duo nō sufficiūt.
quia ppter aliquas laudabiles p̄suetudines
etiā iudeus vel pagan^o possit inueniri cui di
splicerent vicia. vel placerēt virtutes. **D**ector
em̄ adeo fuit virtuosus q̄ nō estimabat filius
hominis mortalis. sed fili^o dei. vt recitat are
storeles. vij. ethicoz. **S**ocrates etiā tantā ha
bit cōplacentiā in moribus r̄ virtutibus q̄ per
misit se occidi anteq̄ veller relinquere virtu
tes. **N**ec terciū sufficit teste ap̄lo qui ait. i. ad
Thoz. iij. Nihil mihi p̄seus sum. s. non in
hoc iustificat^o sum. **P**. quicūqz certa noti
ciā sciret se esse in gratiā gratū faciente. ille sci

Secūdo
dusio.

2

ret se esse dignū amore dei. sed **E**ccl̄s. ij. dicit
q̄ nescit homo vtrū amore vel odio dign^o sit
sed om̄ia in futurū referunt incerta. **S**ed
contrariū ist^o cōclusionis nitunt quidā satis
apparēter pbare. **P**rimo sic. **N**on magis
repugnat aliquē scire se habere gratiā r̄ chari
tatem. q̄ scire se habere fidē. quia fides est ha
bitus sup̄naturaliter infusus sicut r̄ gratia et
charitas. **S**ed aliquis potest de certo scire se
habere fidē. quia experit se libere p̄sentire om̄i
bus articulis fidei. ergo rē. **P**. cū paruu^o
baptisat^o recipiat gratiā quādo puenit ad an
nos discretōnis. aut nō potest cognoscere pri
mum peccatū quo mortaliter peccat. r̄ tūc nō
peccaret. quia ignorātia inuincibilis excusa
ret eū nō solū a tanto sed a toto. aut potest hui
iustmodi peccatū cognoscere. r̄ tūc anteq̄ ha
beat hōi noticiā potest scire se esse in gratiā.
P. isti allegant p̄ se augustinū qui. vij. de
tri. c. vij. ait. **Q**ui habet charitatē magis no
uit dilectōne qua diligit q̄ fratrē que diligit
sed fratrē suū aliquis nouit certa noticiā. ergo
r̄ charitatē. r̄ p̄sequēs gratiā. qz idē est iudi
ciū de vtraqz. **S**z ista nō cōcludunt. **I**git
ad primū dicendū. q̄ minor nō est vera loqu
do de fide infusa. **S**i autē isti loquunt de fi
de acquisita tūc maior est falsa. **A**d pbatōez
dico q̄ quāuis aliquis experiat se articulis fi
dei libere p̄sentire. nō tamē potest scire vtrū ta
lis assensus pueniat ab habitu infuso vel ac
quisito. **A**d secundū dicendū q̄ ratōne ba
ptismi null^o potest scire se esse in gratiā. quia
null^o potest de certo scire q̄ sit vere baptisat^o.
qz potest baptism^o impedi. vel ex falsa bap
tismi intentōne. vel ex inepta verborū platio
ne. vel ex defectu materie. **N**el dicendū q̄
quāuis talis homo bñ possit cognoscere pri
mum suū peccatū esse peccatū. nō potest tamē
esse certus q̄ ante illud signatū peccatū nullū
aliud cōmiserit peccatū. cū p̄mi sint sensus ho
minis ad malū ab adolescētia sua. vt dicitur
gen. vij. imo magna videt esse p̄sumptō s̄
aliquis homo diceret se de certo scire aliquod
suū peccatū ante qd̄ nullū penit^o cōmiserit pec
catū. cū tot sint laquei peccatoz tā via obmis
sionis eoz que facere tenemur. q̄ via cōmissi
onis quantū ad ea que ex p̄cepto dei vitare te
nemur. **A**d terciū dici potest. q̄ augustin^o
nō loquit ibi de noticiā actuali. sed de noticiā
habituali. s̄m quā noticiā illa que magis p̄
sto sunt anime mag^o dicunt cognosci ab ani
ma. **E**t quia dilectio vel quicūqz alter habi
tus existens in anima est iustimoz gratia qz

Cōtra cō
clusionem

Solutio
Ad. 1.

Ad. 2.

Ad. 3.

6 pōit inde charis quasi sine gratia. & eucha-
 ris quasi bona gratia. ¶ Illud qd est radix
 prima omnis boni spūalis est gratia vel saltes
 nō differt realiter a gratia. Sed sicut augu-
 stinū in sermone de laude charitatis. radix om-
 nium bonorum est charitas. & ibidē dicit qd chari-
 tas est vita uiuentium. ¶ Et si dicit istis qd p-
 cipium essendi differt a principio opandi. sicut
 gratia est principium essendi. virtus est princi-
 pium opandi. ergo &c. ¶ Dicunt ipsi ad ma-
 iorem qd nō est vera in formis accidentalibus.
 idē em calor qui ut dicitur esse calidū est princi-
 pium essendi. ut calefaciat aliter est principium
 agendi. ¶ Dant etiā instantiā ad maiorem.
 quia ut dicunt destructo principio essendi de-
 structur necessario principium agendi. sicut de-
 structa in aliquo homine gratia. adhuc manet si-
 des & spes que sunt virtutes. & cōsequēs sunt
 principium agendi. ¶ Sed ista nō concludunt
 Solutio. Ad. 1. Igitur ad primū dicendū qd maior nō est vera.
 quia figura & linea differūt per essentia. cū si-
 gura sit species qualitatis. linea vero species
 quantitatis. & tamen impossibile est dare figu-
 ram sine linea. impossibile est etiā dare creatu-
 ram sine respectu. seu impossibile est creaturā
 separare a respectu ad creatorē. quāuis sicut alii
 quos istoz relatio per essentia differat a fun-
 damento suo. Etia quantū ad absolutaz dei
 potentia minor ē falsa. Ad probationē dico qd
 nō est necesse tales hoīez damnari nec salua-
 ri. quia deus posset eum semp in via cōserua-
 re. sicut nunc de facto cōseruat enoch & heliā
 Ad. 2. in paradiso. ¶ Ad secundū dicendū qd maior
 non est vltimaque vera. quia materia & forme
 est vnus actus. cum agere sit totius coniu-
 cti. & tamē materia & forma differūt realiter.
 Etia minor nō est vera. quia esse gratū p gra-
 tiam est formaliter actus differens ab eo qd
 est esse charitatis per charitatem. quia ut superius
 patuit per augustinū gratia aliquo modo pue-
 nit charitati. quia gratia proprie loquēdo dat
 esse primum in spūali regeneratione. et hoc p-
 priū nō cōuenit charitati. cū ipse sit immediatū
 principium spūalis operatiōis. ¶ Ad terci-
 um dicendū. qd quāuis large loquēdo tā cha-
 ritas qd gratia dicantur forma virtutū. hoc ta-
 men cōuenit charitati immediate. gratie autē
 cōuenit mediante charitate. ¶ Ad quartū
 Ad. 4. dicendū qd illa nō est propria definitio. sicut est qd
 dicitur cōmuni seu analogo descripto. ¶ In sicut
 hō & asin⁹ conueniūt in hac descriptōe seu diffi-
 nitione cōmuni. qd est substantia aiata sensibilis
 differūt tamē suis proprijs diffinitionibus. sicut &c.

Instantia

Solutio durandi

Solutio. Ad. 1.

Ad. 2.

Ad. 3.

Ad. 4.

Ad quintū dicendū qd sic corp⁹ xpi qd cō-
 municat nobis ex grā dei originali. & nō ex opib⁹
 nre iusticie. & idē dicit euchar. grece & euchar.
 stia latine. ab eu qd ē bonū & caris qd est grā
 qd si bona grā. & nō planū est qd corp⁹ xpi differt
 realiter a grā. Sic i pposito qd charitas ori-
 ginatē nobis infundit nō ex nro merito sicut ex
 dei grā. idē tal' habit⁹ diuini amoris qd dicitur cau-
 sali p dicitur dicit caris seu grā. sic phs in de
 sensu & sensato dicit. qd odor est sumalis eu-
 foratio qd causat a sumali euaporatiōe. ¶ Ad
 sextū dicendū qd sic in genere maloz seu pccoz
 qd dicit qd supbia est iuitū omnis pccati. qd qd
 autē hō dicit de inuidia. & nō supbia & inuidia
 differūt a se inuicē. Sic in genere bonoz qd
 qd grā dicit principium omni bonoz. qd qd
 charitas. & nō charitas & grā differūt a se inui-
 cem. ¶ In attendēdo ad esse spūale. tūc gratia
 dicit principium omni bonoz. atq; dēdo autē ad
 agere virtuosē tūc charitas dicit principium
 omni bonoz. ¶ Nec valet eoz ratio. qd quis
 gratia sit forma accidentalis. tamē in hoc pue-
 nit cū forma substantiali. qd sicut forma substā-
 tialis dat esse simpliciter & primum. loquēdo
 de esse naturali. sic grā dat esse simpliciter & pri-
 mū loquēdo de esse supnaturali. & idē sic forma
 substantialis nō est immediatū principium agendi
 actōe naturali. sic nec grā ē immediatū principium
 agendi actōe supnaturali. & p dicit qd cō-
 cernit charitatē tāq; virtutē a se realiter differē-
 tē. mediātē qd pūcipit i supnaturalē opatiōez.
 ¶ Nec valet instantia quā adducit qd minor
 re. qd quis destructa grā maneat fidelis. tūc cha-
 ritas nō manet. qd proprie est principium actōis
 meritoze & supnaturalis. Etia dato qd mane-
 at fides. tūc nec fides nec aliqua alia virt⁹ sic
 manet qd possit principiare actionē meritozā
 & supnaturalē sine grā & charitate. Et ideo be-
 ne pcedo qd destructo principio essendi sicut esse
 supnaturale qd est ipa grā. destruit fides & qd
 libet alia virt⁹ qd ad hō qd sit principium actio-
 nis meritoze & supnaturalis.

Ad. 5

Ad. 6.

Cōtra re-
spon-
sionē
durandi.

Quantū ad terciū

articulū dico pmo qd hō nō existēs in grā nō
 potest mereri gratiā de cōdigno. Quia si ho-
 mo cōstituitur in puris naturalibus potest mere-
 ri de cōdigno grāz gratū facientē de qua loqui-
 mur in p̄senti. cum per tales gratiā homo sus-
 ficieret psequat vitā eternā qd est finis simplr
 supnatural. tūc ex puris naturalibus possem⁹ cō-
 seq finē supnaturalē. & p dicit finis supnaturalis

Articulus
tercius.
Prima cō-
clusio.

2 nō esset supnaturalis. qđ est traditio. ¶ Illud cui causaliter omne meritū nostrū inuit hoc mereri nō possum. gratia est hmoi. ¶ Iuxta illud augustini. Quid est meritū an gratiā cū omne bonū meritū nostrū in nobis nō faciat nisi grā. ¶ Si ex nostris naturalibz possem⁹ de digno mereri gratiā. tūc grā esset de bitū absolute. et p seqns gratia nō esset grā.

Pelagius
cōtra cōclu
sionem.

¶ **S** forte pelag⁹ qđ oppositū ist⁹ cōclusio nis asserit posset p dicta cōclusionē impugna re sic. Quicūq; aliq; existēs in gratia orat p seipō de his qđ pertinet ad salutē. tunc semp ex audit. sicut dicit sancti doctores. ¶ Si aliq; existēs nūc in gratia potest orare qđ si ipm cōtingat ex humana fragilitate pdere grām vt sibi restituat. ¶ P. deus dans alicui gratiā qđ ante nō habuit. tūc vel dat digno. et tūc recipiens meret eā. vel dat indigno. et tūc deus erit iniust⁹. ¶ Ad primū dicendū qđ dato qđ talis exaudiret. adhuc tñ nō mereret illā secū dā gratiā ex suis puris naturalibz vt est sine grā. s; vt habuit gratiā pcedentē. ¶ Ad secū dū dicendū qđ ex hoc nō sequit qđ sit iniu st⁹. s; pot⁹ qđ sit pi⁹ et misericors. ¶ Secūdo dico qđ existēs sine grā p̄t mereri gratiā de cōgruo. Quia cōgruū esse videt qđ misericors pa ter pdigū et vagabundū filiū q̄uis abierit in regione longinquā varijs se inuoluens gene ribz peccatorz redeuntē ad gremiū paterni do miciliij cū pietate suscipiat. et errata volēti cor rigere gratiā largiatur. Sed ipse de⁹ est mise ricors pater. iuxta illud apostoli. Benedict⁹ deus et pater dñi nostri ihesu christi. pater mi sericordiaz et deus tot⁹ cōsolatōnis. qui cōsolatur nos in omni tribulatōe nostra. peccatorz vero qui quantū ad vitę sue correctiōē facit totū qđ in se est. assimilat p̄dicto filio pdigo dicenti in euāgelio. Surgā et vadā ad patrē meū et dicā ei. Pater peccati in celū et coram te. iam nō sum dign⁹ vocari fili⁹ tuus fac me sicut vnū de mercenarijs tuis. Unde si face ret totū qđ in se est. etiā si pagan⁹ existeret. de⁹ nunq; dimitteret quin veritatē sue fidei sibi panderet. et in funderet gratiā spiritus sancti. qđ bñ apparuit Actū. x. de cornelio. ad quē deus miraculose misit apostolū petrū. Ad dus autē redeundi seu gratiā cōsequendi quā uis in p̄dicta parabola satis sit exp̄ssus. potest tamē dici qđ p̄mo per gratiā p̄uenientē ipse deus amonet per aliquos impetus spiritua les ipm peccatorē. quorū perceptione ipse pec cator incipit reatū suū cognoscere et aliq̄lem habere duplicentiā peccatorz. talibz em̄ amo

Solutio.
Ad. 1.

Ad. 2.

**Secūda cō
clusio.**

Ratio.

nitioibz deus stat ad ostiū et pullat. et petit a nobis nostrā cōuersionē. et quia ex nobis ipis cōuerti nō possumus. igit ad ipm clamare de temus illud Terē. ultimo. c. Conuertere nos domine ad te et cōuertemur. Ad qđ respon det dominus illud Zach. i. Cōuertimini ad me. et ego conuertar ad vos. id est sequimini amonitionē meā et facite qđ i vobis est et ego cōuertar ad vos cōmunicando vobis gratiā meam.

Quātus ad quartū

Articulus
quartus.
Prima cō
clusio.

articulum dico duo. ¶ **P**rimo qđ cōsiderato merito nostro vt a nobis est. sic null⁹ purus homo meret vitā eternā de condigno. Quia vt dicit ad Ro. viij. Nō sunt cōdigne passio nes hui⁹ seculi ad futurā gloriā que reuelabi tur in nobis. ¶ P. nō magis potest creatura ex suis operibz suū creatorē cōstituerē debito rem qđ seru⁹ naturalis dominū suū naturalē. sed hui⁹ seculi suo ope potest suū dominū ex cōdigno suū debitorē cōstituerē. ergo nec crea tura creatorē. ¶ P. ille qui soluz facit qđ te net. q̄uis soluz illi cui opat. tñ ex hmoi opa tionē nō p̄ illū suū debitorē cōstituerē. sed cui⁹ ad laudē dei facim⁹ totū qđ possum⁹. adhuc nihil superogam⁹. s; solū reddim⁹ creatori il lud qđ de iure retem⁹. igit rē. ¶ P. dignūz meritū debet esse egle ipi p̄mio. s; nullū meri tum nostrū vt a nobis est p̄t eq̄ri celesti p̄mio qđ ocul⁹ nō vidit nec auris audiuit nec i cor hoīs ascēdit. ergo rē. ¶ **S**ecūdo dico qđ quā uis meritū nostrū vt a nobis ē absolute loqn do nō sit dignūz vite eterne. tamen vt gratia spiritus sancti informatū et p̄ncipaliter opan te spiritus sancto et nobis cooperantibz cōqui situm est. sic capit quandā coequalitatem res p̄ctu vite eterne ratōne cui⁹ de iusticia et de digno nobis reddit vitā eternā. Quia quā uis seruus vt seru⁹ est nō possit dominū suū facere debitorē. ex iusticia. tamē seruus fa ctus liber potest de cōdigno mereri apud do minū. s; homo informat⁹ gratia dei est cōstu tutus in sp̄iali libertate. quia vbi spirit⁹ dei ibi libertas. vt ait apls. ij. Choz. iij. Et Joh. viij. Si fili⁹ vos literauerit vere liberi eritis. ergo vt sic talis homo potest vitā eternā ab ipso omnīū bonozum largitore mereri de con digno. ergo rē. ¶ P. ista videtur esse inten tio apli. ij. ad Timotheū quarto. vbi ait. De reliquo reposita est mihi corona iusticie quā reddet mihi dominus in illū diē iust⁹ iudex

Secūda
conclusio.

[Marginal notes in a smaller hand, partially obscured and difficult to read. Some legible words include: 'Et si in ista vita videt ostendit deo...', '...meriti nostri...', '...gratia...', '...libertate...']

¶ De vero incō
cussile rē. Possit nōq; eterna
ur de ere et vnuū ḡtiorē ex
collatōne mag⁹ d̄ licet arbitriū volūte
cōfidentia. Et dicitur i duas p̄tes. Nam
p̄mo in ista vniuersitatē licet arbitriū
ḡtiorē p̄mo p̄ generalitē. Sed d̄ qđ

Durandus. **S**ed contra istud dictum videtur esse quidam doctorum quod omnino negat meritum nostrum quicquid merito sumptum esse dignum vite eterne. quod probatur dupliciter. Primo sic. Illud quod aliquis assequitur ex sola libertate dantis. non cadit sub merito sed digno. Sed quicquid a deo consequimur sine sit gratia. siue gloria. siue bonum spirituale. siue corporale totum habemus ex mera liberalitate dei. Ita merito probatur per hoc quod deo et parentibus non possumus reddere equiuales. ut patet. viij. ethi. igitur deus in nullo tenet nobis. et per consequens quicquid nobis tribuitur ex mera liberalitate tribuitur. ergo etc.

2. **S**ed contra ad Romanum. vi. dicitur gratia dei vita eterna. ubi dicitur gloria. Maluit dicitur gratia dei vita eterna. ut intelligerem deum ad vitam eternam pro sua miseratione nos producere. non ex meritis nostris. Sed quia ista non concludit contra istam secundam conclusionem. et per consequens non sunt contra me. nisi debet tam ad ea. Ad primum igitur dicendum ad minore quod respicendo ad primariam rationem. tunc totum quod consequimur a deo ex sua libertate assequimur. quod quod nos a ierurute liberauit et liberos nos fecit ex sua libertate puenit. sed post quod nos liberos fecit. ratio non puenit quin virtute spiritus sancti qui est spiritus libertatis possim aliter modo de pia iusticia ipm debito eodistitueri. et hoc ex suo liberali pmissio. Omne enim pmissum aliquo modo cadit in debitum. sed in apocalypsi. pmissit dominus coronam vite ei qui fidelis fuerit usque ad mortem. ideo etc. Etiam Jacobus. i. dicitur quod qui probatur fuerit accipiet coronam vite. quoniam repromisit deus diligentibus se. Ad secundum dicendum quod illa autoritas cum sua gloria aliud non intendit nisi quod homo ex suis naturalibus cum electione gratie non potest consequi vitam eternam. et hoc ego concedo. ut patet in prima conclusionem istius articuli.

Solutio Ad. 1.

Ad. 2. **A**d argumentum principale dicendum ad maiorem quod non est vera nisi sumat de eo per quod disponimur in ratione principij agendi. Ad minore dico quod per gratiam proprie loquendo non disponimur respectu optimi finis in ratione principij agendi sed in ratione principij essendi.

Ad. 1. **A**d argumentum principale dicendum ad maiorem quod non est vera nisi sumat de eo per quod disponimur in ratione principij agendi. Ad minore dico quod per gratiam proprie loquendo non disponimur respectu optimi finis in ratione principij agendi sed in ratione principij essendi.

Ad. 2. **A**d argumentum principale dicendum ad maiorem quod non est vera nisi sumat de eo per quod disponimur in ratione principij agendi. Ad minore dico quod per gratiam proprie loquendo non disponimur respectu optimi finis in ratione principij agendi sed in ratione principij essendi.

Ad. 1. **A**d argumentum principale dicendum ad maiorem quod non est vera nisi sumat de eo per quod disponimur in ratione principij agendi. Ad minore dico quod per gratiam proprie loquendo non disponimur respectu optimi finis in ratione principij agendi sed in ratione principij essendi.

Ad. 2. **A**d argumentum principale dicendum ad maiorem quod non est vera nisi sumat de eo per quod disponimur in ratione principij agendi. Ad minore dico quod per gratiam proprie loquendo non disponimur respectu optimi finis in ratione principij agendi sed in ratione principij essendi.

Ad. 1. **A**d argumentum principale dicendum ad maiorem quod non est vera nisi sumat de eo per quod disponimur in ratione principij agendi. Ad minore dico quod per gratiam proprie loquendo non disponimur respectu optimi finis in ratione principij agendi sed in ratione principij essendi.

Ad. 2. **A**d argumentum principale dicendum ad maiorem quod non est vera nisi sumat de eo per quod disponimur in ratione principij agendi. Ad minore dico quod per gratiam proprie loquendo non disponimur respectu optimi finis in ratione principij agendi sed in ratione principij essendi.

Ad. 1. **A**d argumentum principale dicendum ad maiorem quod non est vera nisi sumat de eo per quod disponimur in ratione principij agendi. Ad minore dico quod per gratiam proprie loquendo non disponimur respectu optimi finis in ratione principij agendi sed in ratione principij essendi.

Ad. 2. **A**d argumentum principale dicendum ad maiorem quod non est vera nisi sumat de eo per quod disponimur in ratione principij agendi. Ad minore dico quod per gratiam proprie loquendo non disponimur respectu optimi finis in ratione principij agendi sed in ratione principij essendi.

Ad. 1. **A**d argumentum principale dicendum ad maiorem quod non est vera nisi sumat de eo per quod disponimur in ratione principij agendi. Ad minore dico quod per gratiam proprie loquendo non disponimur respectu optimi finis in ratione principij agendi sed in ratione principij essendi.

Ad. 2. **A**d argumentum principale dicendum ad maiorem quod non est vera nisi sumat de eo per quod disponimur in ratione principij agendi. Ad minore dico quod per gratiam proprie loquendo non disponimur respectu optimi finis in ratione principij agendi sed in ratione principij essendi.

Ad. 1. **A**d argumentum principale dicendum ad maiorem quod non est vera nisi sumat de eo per quod disponimur in ratione principij agendi. Ad minore dico quod per gratiam proprie loquendo non disponimur respectu optimi finis in ratione principij agendi sed in ratione principij essendi.

Ad. 2. **A**d argumentum principale dicendum ad maiorem quod non est vera nisi sumat de eo per quod disponimur in ratione principij agendi. Ad minore dico quod per gratiam proprie loquendo non disponimur respectu optimi finis in ratione principij agendi sed in ratione principij essendi.

Ad. 1. **A**d argumentum principale dicendum ad maiorem quod non est vera nisi sumat de eo per quod disponimur in ratione principij agendi. Ad minore dico quod per gratiam proprie loquendo non disponimur respectu optimi finis in ratione principij agendi sed in ratione principij essendi.

Ad. 2. **A**d argumentum principale dicendum ad maiorem quod non est vera nisi sumat de eo per quod disponimur in ratione principij agendi. Ad minore dico quod per gratiam proprie loquendo non disponimur respectu optimi finis in ratione principij agendi sed in ratione principij essendi.

Ad. 1. **A**d argumentum principale dicendum ad maiorem quod non est vera nisi sumat de eo per quod disponimur in ratione principij agendi. Ad minore dico quod per gratiam proprie loquendo non disponimur respectu optimi finis in ratione principij agendi sed in ratione principij essendi.

Ad. 2. **A**d argumentum principale dicendum ad maiorem quod non est vera nisi sumat de eo per quod disponimur in ratione principij agendi. Ad minore dico quod per gratiam proprie loquendo non disponimur respectu optimi finis in ratione principij agendi sed in ratione principij essendi.

primos parentes specialiter. di. xxi. ibi. Post hec considerandum. Prima i duas. Quod primo magis dicitur liberi arbitrij insufficiencia et gratie dei indigencia promittit intentam veritatem. Secundo e contra exprimit erroris pelagij absurditate. ibi. Pelagianus et heres. Et hec i duas. Nam primo erroris pelagiana non predicte veritati contrariu recitat. Secundo autoritate hieronimi supradictam veritatem confirmat ibi. Id est de gratia. Prima i duas. Nam primo ponit errorem ac eius palliatorem. Secundo per errorem adducit multiplicem probationem. ibi. Quod sic dicitur sine gratia. Et hec diuidit i quatuor partes. scilicet per se quod tunc adducit probationes. Secunda ibi. Sic autem. Tercia ibi. Alibi etiam augustinus. Quarta ibi. Differtia intelligenda est etc. Et quilibet istarum partem vidit scilicet per magis primo recitat erroris munitiones. Secundo munitionis destructiones. et partes probationes. Sequitur illa pars. Post hec considerandum etc. ubi incipit distinctio. xxiij. in qua magis ostendit ut sufficiencia liberi arbitrij quod ad primos parentes specialiter. Et diuidit in tres partes. Quod primo ostendit quod primum homo gratia indiguerit licet ipse non habuerit. Secundo ostendit quod virtutes habuit. quod tamen per peccatum perdidit. Tercio innuit quod peccatum non est ex eo quod peccauit. Secunda ibi. Preterea gratia solet. Tercia ibi. In illius quod peccati. Et hec i duas. quod primo magis ostendit quod peccatum primum hominis ipsum de paradiso expulit. Secundo inquit verum an expulsiorem digno vite comederit. ibi. Potest autem gratia. Circa has distinctiones quod habet questionem.

Utrum homo existens in peccato mortali sine dono supernaturali possit se ad gratiam sufficienter preparare. Et videtur quod sic. Quod homo faciendo quod in se est prepat se ad gratiam. sed ex puris suis naturalibus potest vniuersis facere quod in se est. Maior pars ex precedentibus. Minor probatur ex hoc quod si aliquid supernaturalis requireret ad hoc quod aliquis faciat quod in se est. tunc esset implicatio contradictionis quod homo non est in hominis potestate. ad quod requirit aliquid excedens naturam hominis. Contra. Sic sufficienter disponens materiam ad alicuius forme introductionem quod est de digno meret homini forme introductionem. nam si talis forma non induceret hoc miraculose fieret tamen naturaliter. sic etc. Sed verum iam probatum est nullum premereri gratiam de digno. etc. Quod quatuor sunt videnda. Primo verum homo carens gratia possit implere omnia diuina precepta. Secundo de eo quod querit. et hoc quatuor ad distinctiones. xxiij. Tercio verum primo homo aliquis peccauit habuerit gratiam grati faceret. Et quarto verum bonorum hominum finem statum presentem opera sunt magis meritoria. et per consequens eorum in futuro sit perfectior.

Distinctio. xxviij. et xxix.

In vero incō

cuisse etc. Postquam magis determinauit de gratia et virtutis perfectione et excellencia. tractat magis de liberi arbitrij defectu et insufficiencia. Et diuidit i duas partes. Nam primo magis ostendit insufficiencia liberi arbitrij quatuor ad omnes homines generaliter. Secundo quod ad

gloria q̄ fuisse si hō in statu innocentie vsq̄ ad p̄secutionē gr̄e z glorie permāssisset. z hoc q̄rū ad distinctionē vicēsimānonā.

Articulus primus

Quātum ad primū

ponā duas clusiones. ¶ Prima est q̄ quis carēs gr̄a possit se p̄ aliquo tpe a trāgressione mādatorū dei p̄seruare. nō p̄t se in hmōi p̄seruare dū p̄tinuare. ¶ Secūda est q̄ hō exi stens i vno peccato mortali si nō egerit p̄niāz nō p̄t se dū p̄seruare quin cadat in aliud pec catū mortale. ¶ Cōclusiones istas maḡ te neo p̄pter autoritates sanctorū. q̄ p̄pter rōez diuinentē. ¶ Primā igit̄ clusionē p̄bo au toritate Augustini q̄ tercio de libero arbitrio ait. Illa em̄ ē peccati pena iustissima vt amittat quisq̄ q̄ bene vti noluit p̄tatem. Nō igit̄ cū potuisset sine difficultate oīa mādata im p̄liri nō les vti bene ista p̄tate pdidit eā vt eti am volēs nō possit oīa mādata implere. ¶ Itēz fm̄ Augustini in eodē libro Instructū ē homi ni p̄pter peccatū vt nō videat qd̄ recte sit faci endū. z si videt z vult recte facere. h̄ nō possit implere. Et ibidē. Nec tibi imputat̄ ad cul pā q̄ vulnerata mēbra nō colligis. s̄ q̄ volēs tē sanare p̄temnis. ¶ Sicut patet p̄ mḡm h̄ in lra pelagianoz heresū credit hoīem sine gr̄a posse facere oīa diuina mādata. ¶ P̄ ope rator oīm mādatorū dei dign⁹ est vita eter na. Juxta illud Matth. xix. Si vis ad vitā ingredi serua mādata. s̄ null⁹ sine gratia di gn⁹ est vita eterna. q̄ zc. ¶ S̄z contrariū istius asserūt quidā doctores dicentes q̄ quis sine gr̄a nō possit aliq̄ ex plere oīa mādata q̄rūz ad modū opis pura q̄rū ad meritū: ne opari. quantū tñ ad re actā pura q̄rū ad substantiā opis sic p̄t quis sine gr̄a oīa adimplere di uina mādata. Qd̄ declarāt i simili. Q̄ vt pa ter. ij. ethi. sine virtutib⁹ possum⁹ facere opera virtutū. puta nō fortis potest facere opa forti tudinis. licet nō possit ea facere vt fortis. pu ta fortiter z delectabiliter. sic zc. ¶ Et istā cō clusionē vn⁹ istoz doctoz p̄firmat sic. Quez libet potētia p̄t in actū sibi p̄portionatū q̄rū ad substantiā act⁹ sine additōne cuiuscūq̄ al terius. quia potētia est qua possum⁹. vt dicit ij. ethicoz. Sed sub p̄ceptis iuris naturalis cadunt solūmodo act⁹ quoz potētie sunt in nobis. ergo zc. ¶ P̄ istud potest etiāz p̄bari sic. Qui potest mai⁹ potest etiā min⁹. sed hō sine gratia p̄t deū diligere. qd̄ est maximū mā datū. Maior patet. Min⁹ zc p̄bo. qz si hō nō

Prima cō clusio.

Op̄io con traria.

Durādus

posset diligere deū sine gr̄a. tūc quādoq̄ possz em̄ dēter scire se esse in gr̄a cū experit se dilige re deū. cū p̄positū patet Ecc̄s. ix. vbi dicit Nescit homo vtrū amore vel odio dign⁹ sit.

¶ P̄ de mandato dilectōnis in p̄sona dei di citur Deutero. xxx. c. Mādātū hoc qd̄ ego p̄cipio tibi hodie nō supra te est. S̄z fm̄ gre gorū in omelia de aplis. Om̄e mandātūz de sola dilectōe est. z om̄ia vnū mādātū sunt. qz quicq̄d p̄cipit̄ in sola charitate solidat̄.

¶ P̄ ea q̄ gentiles fm̄ legē nature viuētes faciūt il la possum⁹ implere sine gratia. S̄z ap̄stol⁹ ad Ro. ij. loquēs de diuine legis mandātis ait. Gentes q̄ legē nō habent naturaliter ea que legis sunt faciūt. ¶ Sed ista opinio satis vi detur esse periculosa. Quia Augustin⁹ i libro de heresib⁹ videt̄ dicere hoc pertinere ad here sim pelagianoz vt credāt sine gratia hominē posse facere oīa diuina mādata. ¶ Ad pri mū igit̄ dicendū q̄ quāuis similitudo possit negari. ipsa tamē cessa dīco q̄ nō habēs vir tutem cū magna difficultate elicit̄ actū virtu tis. Et ideo qz magnū conatū ad tollendū hmōi difficultatē nō p̄t siml̄ habere circa di uerā. igit̄ eliciēdo actū vn⁹ virtutis. accidit ip̄m peccare cōtra aliā virtutēz. Sic z homo sine gratia cū ponit magnū conatū p̄pter dif ficultatē quā patit̄ in obseruātia vn⁹ māda tū. p̄tingit ip̄m peccare cōtra aliud mandātū.

¶ Ad secundū dicendū q̄ si iste doctor p̄ ius naturale intelligit mādata legis diuine. tunc in min⁹ est peritio p̄ncipiū. qz de h̄ est q̄stio plens. vtrū act⁹ tales sint in posse nostro sine gratia addita. ¶ Itē dato q̄ tales act⁹ sint i po tēstate hominis supposita sua potētia sana z illesa. nō tamē hoc oportet si eius potētia est lesa z vulnerata. potētia autē humana cō siderata sine dei gratia est quasi totaliter lesa. ideo zc. ¶ Etiā potest dici sicut iam dictum est ad primū. ¶ Ad terciū dicendū. Q̄z dili gere deū nō est mandātū magnū absolute lo quēdo. s̄ diligere deū ex toto corde. z ex oib⁹ vrb⁹ nostris. z hoc nunq̄ potest aliquis fa cere sine gratia. ¶ Ad quartū dicendū q̄ tale mādātū nō dicit̄ esse sup̄ hominē. qz si hō se cerit illud totūz qd̄ in se est. tūc deus adiūat hominē z infundit ei supernaturale dilectōez. Dilectio etiā de qua loquit̄ gregor⁹ nō est di lectio naturalis. s̄ dilectio sup̄naturalis. q̄ est ip̄a charitas diffusa i cordib⁹ nostris p̄ sp̄m sanctū q̄ habitat i nobis. ¶ Ad quintū dicen dū q̄ quis gentes faciāt aliqua que leg⁹ sunt tñ nō faciūt oīa. Unde p̄pter inclinātes et

4

5

Contra opt nionem.

Solutio Ad. 1.

Ad. 2.

Ad. 3.

Ad. 4.

Ad. 5.

propter virtutē in natura humana p̄ peccatū... ad dēter scire se esse in gr̄a cū experit se dilige re deū. cū p̄positū patet Ecc̄s. ix. vbi dicit Nescit homo vtrū amore vel odio dign⁹ sit. ¶ P̄ de mandato dilectōnis in p̄sona dei di citur Deutero. xxx. c. Mādātū hoc qd̄ ego p̄cipio tibi hodie nō supra te est. S̄z fm̄ gre gorū in omelia de aplis. Om̄e mandātūz de sola dilectōe est. z om̄ia vnū mādātū sunt. qz quicq̄d p̄cipit̄ in sola charitate solidat̄. ¶ P̄ ea q̄ gentiles fm̄ legē nature viuētes faciūt il la possum⁹ implere sine gratia. S̄z ap̄stol⁹ ad Ro. ij. loquēs de diuine legis mandātis ait. Gentes q̄ legē nō habent naturaliter ea que legis sunt faciūt. ¶ Sed ista opinio satis vi detur esse periculosa. Quia Augustin⁹ i libro de heresib⁹ videt̄ dicere hoc pertinere ad here sim pelagianoz vt credāt sine gratia hominē posse facere oīa diuina mādata. ¶ Ad pri mū igit̄ dicendū q̄ quāuis similitudo possit negari. ipsa tamē cessa dīco q̄ nō habēs vir tutem cū magna difficultate elicit̄ actū virtu tis. Et ideo qz magnū conatū ad tollendū hmōi difficultatē nō p̄t siml̄ habere circa di uerā. igit̄ eliciēdo actū vn⁹ virtutis. accidit ip̄m peccare cōtra aliā virtutēz. Sic z homo sine gratia cū ponit magnū conatū p̄pter dif ficultatē quā patit̄ in obseruātia vn⁹ māda tū. p̄tingit ip̄m peccare cōtra aliud mandātū. ¶ Ad secundū dicendū q̄ si iste doctor p̄ ius naturale intelligit mādata legis diuine. tunc in min⁹ est peritio p̄ncipiū. qz de h̄ est q̄stio plens. vtrū act⁹ tales sint in posse nostro sine gratia addita. ¶ Itē dato q̄ tales act⁹ sint i po tēstate hominis supposita sua potētia sana z illesa. nō tamē hoc oportet si eius potētia est lesa z vulnerata. potētia autē humana cō siderata sine dei gratia est quasi totaliter lesa. ideo zc. ¶ Etiā potest dici sicut iam dictum est ad primū. ¶ Ad terciū dicendū. Q̄z dili gere deū nō est mandātū magnū absolute lo quēdo. s̄ diligere deū ex toto corde. z ex oib⁹ vrb⁹ nostris. z hoc nunq̄ potest aliquis fa cere sine gratia. ¶ Ad quartū dicendū q̄ tale mādātū nō dicit̄ esse sup̄ hominē. qz si hō se cerit illud totūz qd̄ in se est. tūc deus adiūat hominē z infundit ei supernaturale dilectōez. Dilectio etiā de qua loquit̄ gregor⁹ nō est di lectio naturalis. s̄ dilectio sup̄naturalis. q̄ est ip̄a charitas diffusa i cordib⁹ nostris p̄ sp̄m sanctū q̄ habitat i nobis. ¶ Ad quintū dicen dū q̄ quis gentes faciāt aliqua que leg⁹ sunt tñ nō faciūt oīa. Unde p̄pter inclinātes et

pnitate derelicta in natura humana p pecca-
tu originale ad ea q sunt illicita & phibita. et
am fideles informati gra magna sentit d'iffi-
cultate in obseruata madataz. Juxta qd ait
apostol' ad Ro. vii. video alia lege in mebus
meis repugnantē legi mentis mee. Et infra.
Quis me liberabit de corpore mortis huius?
Gratia dei p ihesuz xpm. Et ideo videt q ca-
rentes gratia nō solū difficultatē vtz impossi-
bilitatē habeat ad obseruandū omnia madata
pūncim & cōtinuādū se in hmoi obseruātia.

Secda cō-
clasio.

Secūdo dico q existēs i vno mortali pec-
cato si nō egerit penitētā nō poterit diu stare
quin cadat in alterz. Ad h em est euidēs au-
toritas Brego. xxv. mora. vbi exponēs illud
Job. xxxiiij. Nouit em opa eoz. & ideo in-
ducet nocē & terent. Aut gregorius. Pecca-
tū nāqz qd pnia nō diluitur ipo suo pondere
mor in aliud trahit. ¶ P. augustin' pmo re-
tractationuz. c. viij. ait. Q. sine gratia p quā
liberamur a seruitute peccati nō possum' vi-
cia supare. nec pie & recte viuere. ¶ P. sic cor-
pus habēs priuationē annexā se habet ad cor-
ruptionē in naturalibz. sic se habet aia infecta
peccato mortali ad corruptionē in moribz et
virtutibz. s; impossibile est potētia nature qn
tale corp' tendat in corruptionē naturalū. g
zc. ¶ P. augustin' in de vera innocentia ait.
Plus pcul dubio est agi qz regi. qui em regit
aliquid agit. & ideo regit vt recte agat. qui au-
tē agit agere ipse vtz intelligit. tantū em pstat
volūtariobz nostris gra saluatoris. vt nō du-
biter apls dicere q q spiritu dei agunt hi filij
dei sunt. Nec aliqd in nobis libera voluntas
meli' agere potest qz illi se cōmendet q ma-
le agere nō potest. Itanz em cū mouemur sen-
su nostro & fm nos agere volum' a bona acti-
one deficiū. ¶ S; cōtra istud est quedā opē-
nio que ponit q quāuis a peccato mortali nō
possum' resurgere sine gratia dei. possum' tñ
futuris peccatis resistere vt nō cadam' d no-
uo in aliud peccatū mortale. Quia em ab ipo
peccatore nō tollit libez arbitriū sed manet qz
uis vulneratū. cū liberi arbitrij sit posse agere
& nō agere. igit licet ex h q vulneratū est ha-
beat difficultatē resistendi peccatis. tamē nō
habet impossibilitatē. ¶ P. nullū peccatum
mortale cōmittit nisi d' assensu volūtari. vt pa-
tet p angustinū in d' vera religione. s; i prāte
nra est assentire & nō assentire. g zc. ¶ P. cōmu-
niter cōcedit q p aliqd breue tps p qz vita-
re peccatū. s; postqz hō vitauerit pētm p ali-
quā morā post illā morāz habilioz efficiat ad

Opio con-
trana.

1
2
3

vitandū. g semp pē vitare. ¶ P. arguit qdaz 4
mag' noui ad idē sic. Si mortalis peccatoz
nō possz vitare nouū peccatū. v' h est ppter
carentiā grē. v' ppter inclinatioz derelictā ex
pcedenti peccato. Nō ppter pūmū. tū qz in
statu innocētie hō sine gra potuit vitare omē
peccatū. tū qz nō pl' tollit priuatio qz ponat
habie'. s; gra nō ponit libertatē p'radictōis.
s; solū ponit efficacā ad merendū. g carentia
grē si tollit ab hōie qn possit libere eligere bo-
nū & malū. Nec ppter scdm. qz in clinatio de-
relicta ex bono habitu nō necessitat tñ volū-
tatē qn libere possit a bono reuāre. g nec incli-
natio derelicta p malū actū tñ necessitat vo-
luntatē qn possit vitare malū. ¶ P. illud qd ē
inevitabile nō est imputabile. igit si tal' pētoz
illud nouū peccatū nō posset euitare. tūc mor-
tale peccatū nō esset iputabile ipi faciēti. qd ē
erroneū. ¶ S; ista opimo est expse cōtra di-
cta scōz. vt patet ex pdictis. igit ad primūz
dicendū q quāuis maneat libez arbitriū. tñ p-
pter carētiā grē & assentiā mortal' nequicie
hō tal' nō est semp cōpos sui. s; qsi vulnera-
tus in mebus. si ad aliquā horā subsistit sine
peccato nouo. in h tñ nō diu pmanebit. g zc.
¶ Ad scdm dicēdū. q quāuis in prāte nra cuz
sani & sobrij sum' i mēte sit assentire & nō assen-
tire. tñ infirma mēs & infecta seu inebriata al-
lectionibz pētoz pcedētiū & lassata cōtinuato-
ne tentationū nō p qnqz nō assentire. ¶ Ad
terciū dicēdū q sic natās i impetū aqz ex h q
per horā vnā natat nō efficit postea habilioz
ad cōtinuādū se i tali actu. qnimo ppter lassa-
tionē mebroz tandē deficiet. sic i pposito zc.
¶ Etā vt dictū est dato q hmoi pētoz po-
nendo totū suū conatū ad resistendū vni pec-
cato i illud peccatū nō incidat. tñ qz hmoi i co-
natū nō p' siml' exēdere ad resistendū ceterz.
ideo qsi incaut' respectu ceteroz ruit i alia. et
sic incidit in scyllā cupiens vitare carybdm.
¶ Ad quartū dicendū q nō ppter alterz tñ
sed ppter verūqz simul. puta ppter carentiaz
grē. & ppter inclinationē ad peccandū. ¶ Ad
quintū dicendū q quāuis pētoz nō possit caue-
re qn incidat i aliq noua peccata. tñ peccatū
nouū est sibi imputandū. Sicut em ebruus
peccans nō est immunis dato q nō habeat po-
tentiam resistendi dū ebruus est. quia tamen
ebrietatem vitare potuit & non fecit. ideo fm
philosophū terciū ethicoz. duplici pena pec-
cand' est. sic in proposito. quia primūm pec-
catum istius peccatoris fuit in sua potestate
zc. ¶ Terum quia non facit totū qd in se est

Cōtra cā-
Solutio
Ad. 1.

Ad. 2.

Ad. 3.

Ad. 4.

Ad. 5.

futuri boni beator est dicitur iust in qbuslibet corpis cruciatibus q certa spe pot sine fine et si ne molestia societate angeloz hre (P. augustinus) in qstionibus veteri et noui testameti qsti one. cccvi. opposita opinione videt im pbare dicos. Coperi qsdā ex scribis nō plene distinxit se scripturas. s; simplicitate animi asseruisse q ad i factū sanctū accepit spm que peccādo amisit. sic nūc dat credentibus. Et illi habuerit duplex motiū vt ibid p; Primū fuit q adā pfectū fuit pducet. Scdm q: illud accipim; p fidē qd pdidit adā p peccatū. s; p fidē acci pim; gratiā. s; p peccatū adā pdidit gratiā. Ad hec rīdet augustin; ibidē. Un ad p mū dicit q adā pfectū fuit. s; nō omnimodo pfectū s; ad b factū fuit. vt. l. possit stare et a nullo pec cato maculari. Ad secūdū dicit q fidelis p fi dem accipit etiā vltra illud qd adā pdidit. s; gratiā p quā viuit vita celesti. Doctor cō munis tenet hriū istū delusionis. Tū qz mo tua sua tetigi super; dist. iij. arti. ij. ideo ad p̄sens ea nō adduco.

Sanctus thomas.

Articulus quartus.

Quārtus ad quartū

articulū nō possum; vt videt vsique q; p cer titudinez veritate exprime. eo q magnitudo spūaliū bonoz nō solū p̄senda sit ex recipientis ydoneitate. s; etiā ex largietis liberalitate. q ex sua liberalitate p̄ his q nouissime venie tes vna hora laborauerūt tantū dare sicut ill q portauerūt pond; diei et est. vt patz in euā gelio. S; loquūdo p rēcurā tūc cōparādo statū plēntē ad statū innocētie possum; qz ad illoz et isto; hoim bonū meritorū p̄sidera re penes excedēs et excessū. Nā pensādo sta tus innocētie imaculatā puritatē. tūc videt q meritū stat; innocētie deberet p̄cellere meri tū stat; culpe ac p̄nie. Nā in statu culpe et pe nitētie multa habem; retractiua p q impedi mur. ne ita libere feramur p amozes p̄fectū in deū sicut hoies potuissent q i statu innocētie p̄māssent. S; cōsiderādo difficultatē quā patimur i agēdo meritorie. et magnū conatū quē necessario i statu p̄nie hoies optet adhi bere. vt coopante dei grā ipi possunt agere me ritorie. tūc corā oim bono; largitore q nō so lum pensat quāritatē opis. sed etiā vires ope rantis. meritū penitentū p̄t exercere meri tum innocentū. Quia sicut nihil phibet li beraliorē esse minorā dante. si a paucioribus recipiat. vt patet. iij. ethicoz. et sicut vidua mittēs dyo minuta in gazophylaciū domini

a christo magis i euāgelio est cōmendata. q; alij qui multo maiora obtulerūt munera. qz cū esset paupcula oblatio isti; parui muner; sibi magis erat difficilis. sic in proposito rē. S; extra istud sunt quidā doctores q ab q; distinctōne absolute tenent q mai; fuisse meritiū in statu innocētie. Quia quāto puri or est materia tanto in ea plus recipit de for ma. sed in statu innocētie natura aie q est sub lectus charitatis et grē fuisse magis pura q; nūc. ergo abundantiōrē recepisset gratiā et cha ritatē. et p seque; ei; opa fuissent magis me ritoria. P. quāto volūtas magis volunta rie fert suo desiderio in bonū. tanto magis me ref. s; hndi mor; volūtatē fuisse tūc magis voluntariā. quia quasi nullū habuisset retra ctuum. Minor patet. Probo maiorē. qz sic mor; volūtatē in malū quāto magis est vo luntariā. tanto magis est demeritorū. ppter h em quāto peccatū est magis voluntariū. tan to magis est peccatū. vt patet p augustinū i de vera religione. s; eōuerso mor; volūtatē i bonū quāto magis est voluntariā. tanto magis est meritorū. P. sicut illud est albi; qd est nigro imp̄mixtū. vt patet p mo topicoz. sic ille ac; est mag; meritorū cui min; admisce t de demerito. s; ac; bon; i statu innocētie nul lā habuisset admixtionē demeriti. et ac; bon; p statu plēnti ppter inualecētā tentationū et venialū peccatoz sepi; habet annexū demeritū. s; rē. Et si dicit istis q xps et beata vir go maria mater ei; in abundātia grē et meri toz excedūt omēs qui fuissent in statu inno centie. Respōdent aliqui dicentes q si ho mo in statu innocētie permāssisset adhuc xps incarnat; fuisse. Itē si dicit q virt; est cir ca bonū difficile. vt dicit. ij. ethicoz. s; maio re difficultatē circa op; meritorū habent ho mines in isto statu q; habuissent in statu in nocētie. ergo bonuz opus in isto statu magis est meritorū. Respōdent aliqui isto; q virtus est circa bonū difficile. accipiedo diffi cultatem ex parte rei et non ex parte operātis. Alias em vt dicit ratio cōcluderet q homo perfectus min; mereret equali opere q; imper fectus. quia quantū est ex parte operātis. tūc in equali opere minorē sentit difficultatē per fectus q; imperfectus. Sed ista non con cludunt. Quia nobis in statu isto coopatur meritū passionis christi. qui nō p se sed p no bis passus est. Ideo posito q non sit maius meritum fm cōmunē statū hoim nūc q; tūc fuisset. saltē equalitatē nō possum; negare.

Opio con traria.

Instancia

Solutio.

Instancia

Solutio

Contra opi nionem.

Ad.1. Ad primuz igit dicendū q licet natura p statu innocētie fuisset magis pura. tñ illud mi nus puz supplet in pſenti statu ratione maio ris conat. z rōne meriti dñi ihesu xpi nobis

Ad.2. coopantis. Ad secundū dicendum q licet tūc mor voluntatis fuisset magis liber z min⁹ impedit⁹ qz nunc. tñ illud qd nos retrahit pte esse causa maioris meriti si viriliter hmōi ten rationib⁹ restiterim⁹. Corona em̄ a dño pro mittit vigilantib⁹ z bene certantib⁹. Propter qd exultās apls ait. ij. ad Thi. iij. Bonū cer tamē certavi. cursuz cōsumāui. fidē seruāui. de reliq⁹ reposita est mihi corona iusticie. Et. ij. ad Thi. ij. c. ait. Nō coronabit nisi q legitime certauerit. Igit ratio istoz qdāmodo cōcludit oppositū illi⁹ qd intendūt. qz hmōi re tractua poterit nobis esse materia meriti vir tuosi. Et hac de causa beat⁹ Jacob⁹ i sua epla c. i. ait. Omē gaudiū existimate frēs cū in va rias tentatōes incidentis. sciētes q pbatio fi dei vestre patientiā opat. paciētia aut op⁹ pfectū habet. vt sita pfecti z integri in nullo re ficiētes. Et qsi eandē sententiā ponit beat⁹ pe trus pma sua epla. c. i. Ad pbationē maiorū dicendū q posito q ceteris parib⁹ peccatū ma gis voluntariū magis sit peccatū. tñ hō est vez ceter⁹ imparib⁹ existētib⁹. qz posito qz ver bū oculosuz qnqz sit magis voluntariū qz ho micidiū. tñ ex hō nō habet q sit magis peccatū qz homicidiū. Et ideo pbatio nō est ad pro positū. qz cetera nō sunt paria. vt patet ex pdi ctis. Nā illud qd i isto statu retrahit volūta tem h p nūc est nobis materia exercēde fru tis. hoc aut nō fuisset in statu innocētie. g. zc.

Ad.3. Ad tertiū dicendū q licet p statu pſenti qñ qz meritū habeat aliq modo annexū aliquale demeritū. tñ nō est pmititū demerito. sz sine/ re referuat impm̄te vsqz ad receptōes pmiq in vna beata. demeritū vero expurgat. vñ hic vel i purgatorio. igit exemplū adductū de al bo z nigro nō est ad ppositū. Rūsto etiam istoz quā dant ad primā instantiā nō valet. vt dño pcedēte patebit infra libro tercio. dis. i. q. i. Ibi ei hāc materia tūgere. ppono Nec rēposito ad secundā instantiā valet. qz qzuis difficultas se tenēs ex pre hois pueniēs ex ei⁹ ppuā z actuali culpa teroget suo merito. tñ si difficultas hmōi puenit ex culpa aliena et originali. tūc nō diminituit meritū sz pot⁹ au ger. Videm⁹ em̄ cōmuniter qz toni principes magis remunerāt milites de fortiori plio vi etoria obtinētes. Ad pbatoez dicendū q etiā pſcet⁹ hō si qñqz sustinet difficultatē qm

Contra re sponsione ad instāti as duas.

tñ sine macula vincit. ipse magis meret qz si ta lem difficultatē p tūc nō sentiret. vt appuit i aplo paulo. g. zc. Ad argumētū principa le dicendū q hō faciēdo qd in se est nō pparat se ad gratiā actiue z sufficiēter. sz pmitit se de um pparare. pſentēdo diuinis monitōib⁹ q bus de hoiez ad gratiā recipiēdā dīponit.

Ad pinci palc argu.

Distinctio tricesima.

In superiori bus. Post qz mgr determinat ut de peccatis pūnoz parē tū put ipos respicit psonali ter. hic tractat de hmōi peccato put a pmo ho mine trāffūsum est in posteros causaliter seu originaliter. Et diuidit hoc ps in duas ptes Nā pmo mgr determinat de peccato origina li qd hoib⁹ infundit in sua natiuitate. Secū do d peccato actuali qd ab ipis cōmittit spon tanea volūtate. dist. xxxiij. ibi. Post p̄dicta de peccato. Puma i tres. Qz pmo determinat de original peccati in fectōne. Secūdo de eius dē peccati a parēte in prolē traductōe. Et ter cio de ei⁹ remissione z ablūtōne. Secūda ps in capit dist. xxxi. ibi. Nūc sup̄est inuestigare Tercia dist. xxxij. ibi. Qm̄ supra dictum est. Pume due ptes sunt pſentis lectōis. Qua rū puma diuidit in duas ptes. Qz primo de isto peccato qd a parēte dēcēdit in prolē mgr tractat fm̄ ei⁹ generalē p̄ditōez. Secūdo ple quit de eodē iuxta eius ppriā z spēalem dēcti p̄nōnē. ibi. Nūc sup̄est videre. Puma i tres qz pmo ostendit hmōi peccatū. pprie nō dici actuale sz originale. Secūdo recitat quozū dā op̄inōnē dicentū peccatū istud nō habere rationē culpe. sed tantūmodo rationē pene. Tercio ctra hmōi op̄inōnē ostendit peccatuz istud vere habere rationē culpe. Secūda ibi Et est illud peccatū. Tercia ibi. Sz qd origi nale peccatū. Sequit illa ps. Nūc sup̄est. Et diuidit i tres ptes. Quia pmo de isto pec cato tractādo mgr ostēdit diffinitiue qd sit. Secūdo a q originaliter dēcēdit. Et tercio i cō trariū obijcit. Secūda ibi. Hoc est originale Tercia ibi. Ad hoc aut zc. Et hōci tres. Nā pmo cōtra p̄dicta instat. Secūdo rōndendo veritatē determinat. Et tercio suā determinat iōnē pfirmat. Secūda ibi. Quib⁹ tñ rōdes ri. Tercia ibi. Qd vō zc. Sequit disti nctio tricesimā pma in q mgr determinat d ori ginalis peccati traductōe. Et diuidit i duas

Dist. XXX

Quā ad pimum

Quā ad pimum

pres. Quia pmo in qrit trāssūōis original
peccati modū. Secdo de causa eiusdē peccati
mouet dubiū. ibi. Dic qri solet. Prima qe/
tuor. Qz pmo pmitte cuiusdā erroris reci/
tationē. Secdo sōmittit cuiusdā erroris impro/
bationē. Tercio cōcludit verā cōclusionē. Et
qro apponit cōclusionis firmationē. Secda
ibi. Vocāt fides. Tercia ibi. Caro ei. Quar/
ta ibi. Ideo qz ipm peccatū. Sequit illa ps
Dic qri solet. Et diuidit in tres ptes. Nā pri/
mo mouet z soluit duplicē dubitatōez. Se/
cundo pdictoz facit recapitulatōez. Tercio
obiicit qtra qdā dicta z soluit obiectōez. Se/
cunda ibi. Nā oñsum est. Tercia ibi. Sz ad
hoc opponit. Circa has distinctōes que/
ro hanc questionē.

Qtrum peccatū originale habeat rati
onē culpe. Et videt q nō. Qz ex il
lo null⁹ inculpāt qd nulla sua poten
tia puenire. sz ex nulla nostra potētia possu
mus illā originale maculā puenire. igit ppe
hmoi maculā null⁹ est inculpādu. Maior
pater. Nā ex virtute illi⁹ maioris mouet are/
storcles. ij. ethi. vbi oñdit q ex puris natura
ralibz nec laudamur nec vitupamur. Minor
de se pater. Cōtra. a iusto iudice null⁹ dam
nāt sine culpa. sz paruuli decedēt ante qz sunt
baptizati a deo sententiānt ad perpetuā penaz
damn. cū igit talis pena nō infligat eis pro/
pter aliqd peccatū psonale qz nullū cōmiser.
ergo ppter solū originale. z p sequeus habe
bit rationē culpe. Dic qtuor sunt vidēda
quoz de pms duobz tractat mgr in ista tri/
cesima distinctōe. de alijs vero duobz in di/
stinctōe tricesimā pma. Primo igit vidē
dū est vtz aliqd peccatū strahat p humanā
natiuitatē z originē. Secdo de eo qd qritur
Tercio vtz tale peccatū omibz hoibz gene
raliter infundat. Et qro vtz tale peccatū
sbiectiue respiciat essentia vlpotentiā aie.

Articulus
pmus

Quātū ad primum

Prima cō
clusio.

pmo ponā cōclusionē affirmatiuā. Secdo in q
rā vtz hmoi peccatū sit causa sensibilii pena
litatū quas patimur. Dico ergo primo q
quilibet catholic⁹ habet deedere q aliqd pec/
catū hō incurrat ab origine sue ceptōis. Ju
pta qd ait ps. Ecce in iniquitatibz cecepit lūz
z in peccatis cecepit me mater mea. Et istū te/
rum exponit glosa de peccato originali. P.
si nullū esset peccatū pter peccatū actuale. tūc
nō esset necesse paruulos baptizare. CP. ne

gare peccatū originale imponit pelagianis p
errore. ergo ad sui falsionē tenet qlibet catholi
cus. CP. ad Ro. v. ait apls. Per vniū hoiez

peccatū introuit in mūdū. z p peccatū mozs.

CP. augustin⁹. xij. de ciui. dei. c. xij. ait sic.

Adā iponte re prauat⁹ genuit filios re praua
tos. CP. Sz ptra istud dicit Julian⁹ heretic⁹

Istud qd nullo modo est volūtariū: nullo
modo est peccatū. Dāc ppositiōne habet pela
gius z sui sequaces a beato augustino in d ve
ra religione. Sz in principio nostre originis
nullū vsū habem⁹ volūtatis. qz. CP. eze
chiel. xvij. scribit. fili⁹ nō portabit iniquita/
tē patris. igit ex iniquitate pmi patris nos nō
punemur nec p sequeus inficimur. CP. p
naturale parentū originē nō habem⁹ nisi car
nem. ergo nullū peccatū a parentū origine po
terim⁹ strahere. Antecedēs pater. qz fm fidē
aia inducit p rei creatōez. Et. xvi. de aialibus
phs ponit animā intellectuā ab egra indu/
ci. Consequētia pbat. qz opposita apta nata
sunt fieri circa idē. sz caro nō pē esse sibiectū
moralis virtutis. igitur nec viciū seu peccatū. z
p sequeus si tale peccatū in fun deref nobis a
parentibz tūc trāssunderet sin e sbiecto. CP.

4 null⁹ est increpand⁹ de eo qd inest sibi a nati
uitate. vt patet. ij. ethi. sed omis homo ex h
qd inest sibi peccatū est increpand⁹. ergo nul
li homini pē inesse peccatū a natiuitate Sz

5 ista sophismata quāuis sint apparetia. sunt
tū strā catholica veritatē. Quia ad ephes. ij.
ait apls. Erant⁹ natura filij ire sicut z ceteri.

Ad primū dicendū ad maiore q licet illd
qd nullo modo est volūtariū nō sit peccatū z
psonale illi⁹ respectu cui⁹ est nō volūtariū. ex
h tamē non sequit quin possit esse peccatū na
turale. modo peccatū originale est peccatū na
turale. igit nihil hic cōcludit de peccato origi
nali. Etia aliquo modo peccatū originale po
test dici peccatū voluntariū. vt patet in se
quēti articulo. Ad secundū dicendū q po
sito q filius quo ad ea que inueniūt sibi fm se
considerato nō potest iniquitatē patris. tū qn/
tū ad ea q ad ipm tertianē mediātē patre de
iure patris filij. ppter iniquitatē patris. Si ei
pater ppter suā iniquitatē priuat aliquo iure
hereditario aut feodali qd ad filios median/
te patre debebat de iure. priuato patre omēs
filij de iure sunt priuati. Sic quia adā ratio/
ne sui delicti perdidit originale iusticiāz. quā
sic a deo accepit q per ipm talis iusticia in po
steros debebat trāssundi. ideo de iure omēs po
steri ea sunt priuati. Et qz peccatū originale

4

5

Opio Ju
liani.

1

2

3

4

Cōtra opi
monē.

Solutio.
Ad. 1.

Ad. 2.

11

nō est aliud q̄s carentia originalis iusticie cū debito habēdi eī. ideo omēs posterī s̄m legēs cōmūnē qui seminaliter descendūt de adā na scunt cū peccato originali. ¶ Ad terciū nego sequentiā. Ad p̄bationē dico q̄ licet in car- ne nō sit peccatū formaliter. est tamē i ea vir- tu aliter. caro em̄ illa infecta ⁊ polluta ex imū- do semine cū libidine ꝑcepta est illi ꝑditōis q̄ sic infecta animā que sibi infundit. q̄ vires sentitūe in partibz illi⁹ carnis fundare nō obe- diunt plene superioribz viribz ipsi⁹ aīe. ⁊ ꝑ cō- sequēs est ibi exclusio originalis iusticie. rōe cui⁹ vires inferiores plene ⁊ p̄fecte obediebāt superioribz. ⁊ ꝑ oppositū in tali anima critoi- ginalis macula. ¶ Ad quartū dicendū q̄ quāvis ex his que insunt alicui a natiuitate ip̄e nō sit increpand⁹ vt in se cōsiderat⁹. tamē vt cōsiderat⁹ in ordine ad iniquū patrē ꝑpter cui⁹ demerita iste paup̄ natus est ⁊ hereditate priuatus est. ip̄e bene est increpand⁹. ¶ Quā- tum ad secundā inquisitionē ist⁹ articuli ego ponā duplicē cōclusionē. ¶ Prima est q̄ pec- catū originale nō est ꝑ se causa nostraz sentī- bilitū penalitātū. Quia illi⁹ peccatū nō est ꝑ se causa qd̄ inest nobis a natura. s̄ corrupti et pati inest nobis a natura. Maior patz. Vi- nozem ꝑto. qz omē compositū ex p̄tarijs ꝑo- pter actionē vni⁹ sive partīs in alterā est passi- bile ⁊ corruptibile. s̄ homo est cōpositus ex p̄tarijs. ¶ Si peccatū esset ꝑ se causa de- structionis naturalū ipsi⁹ peccatis. tunc na- turalia maloz angeloz fuissent destructa. cō- sequēs est falsus. quia s̄m dyonisiū. iij. d̄ di- no. naturalia in demonibz māserunt integra. sequētia patet. quia nō min⁹ peccauit demō q̄s homo. ¶ Secūdo dico q̄ originale pecca- tum est causa ꝑ accidēs ꝑdictaz penalitātū. Quia causa remouēs ꝑhibens est causa ꝑ ac- cidēs. peccatū originale fuit ⁊ est causa remo- uens ꝑhibēs mortē ⁊ penalitātē nostrā. Ma- ior patet. Probo minorē. qz ꝑ peccatū ꝑmū hominis priuati sum⁹ originali iusticia. q̄ oīa nostra interiora quantū ad corp⁹ ⁊ quantū ad animā sua virtute p̄fecte adequabat. Eie- cit insup sum⁹ a paradiso. ⁊ priuati sum⁹ eū ligni vite cui⁹ virtute omē in nobis repditū fuisset p̄fecte ⁊ eque pure restauratū. ergo rē. ¶ Sed ꝑtra istud vidēt esse sanctorz auto- ritates. Dicit eī apostol⁹ ad Ro. vi. Sti- pendia peccati mors. Et ad Ro. viij. Coꝑ- mortuū est ꝑpter peccatū. Et gen. ij. dicit do- min⁹ ꝑmis parentibz. Quacti⁹ hora com- deritis de ligno hoc morte moriemini. Et au-

Ad. 3.

Ad. 4.

Seda in- q̄sio hui⁹ articuli. Prima cō- clusio.

1

2

Seda cō- clusio.

Contra se- cundā cō- clusionem

gustinus in multis locis puta. Cūq. de trini. ⁊ xv. de cui. dei. Et cōtra eplam fundamēti ait. q̄ hmōi defect⁹ veniūt de damnatōne peccati. Et Hido⁹ de summo bono ait. Si homo n̄ peccasset. nec aqua eū submergeret. nec eū ig- nis cōbureret. nec aliq̄ hmōi puenirēt. ¶ Bene cōsideratis ꝑdictis tunc nec autoritates iste nec cetera cōsimiles ipis repugnāt. qz iste autoritates nō plus cōcludūt nisi q̄ peccatū ꝑmū hominis est causa mortis ⁊ pene. Si autē ex hoc inferretur causa ꝑ se ipsius mortis. tūc ꝑceditur a pluribz causis veritatis ad vnaz. quia potest esse causa remouēs ꝑhibens sicut ꝑdixi. Christus em̄ nō habuit originale pecca- tum. ⁊ tamen naturaliter fuit corruptibilis. Qd̄ autē Hido⁹ ait. aqua non submergeret nec ignis cōbureret. si homo nō peccasset rē. sic intelligendū est q̄ hoc egisset originale ius- ticia. q̄ ꝑ alīū violēt nūq̄ aliq̄s homo fuisset ꝑiectus ad ignē vel aquā. vel in alijs locū nociū. ⁊ hoc egisset hominis clara intel- ligentia ⁊ naturalis prudētia q̄ seꝑm nūq̄ ꝑ- cipitasset. Posito tamē casu ꝑ possibile vt im- possibile q̄ homo in statu innocētē in ignem fuisset ꝑiectus naturaliter loquēdo nō min⁹ potuisset cōburi q̄s i modo aliq̄s homo in ig- nem ꝑicere. Nā si talis homo innocēs non fuisset cōbustus. hoc nō cōpetisset sibi ꝑ na- turā. s̄ ꝑ aliq̄d sup naturale donū dei.

Quantū ad secūdū

articulū dico q̄ peccatū originale ꝑ ꝑuelo q̄ do potest dici culpa. aliter tamē in ipso adam ⁊ aliter in ceteris hominibz. Nam in adam ꝑ ꝑue fuit culpa personalis. quia ꝑsonali suo actu ⁊ ꝑ ꝑria voluntate fuit ꝑꝑetratū. sed in alijs suis posteris fuit ⁊ est culpa naturalis. eo q̄ natura ꝑꝑ adā in posteros trāsfundēda in ipso adam culpabilis effecta cū hmōi cul- pa ad posteros trāuet. Quantū em̄ ad istud peccatū est qd̄āmodo modus opposit⁹ adā ⁊ in nobis. Nā quia adā actu ꝑ ꝑrio ⁊ sua vo- luntate peccauit. ideo ꝑmo fuit infecta ꝑso- na. ⁊ ꝑ infectionē ꝑriore fuit infecta natu- ra. s̄ in nobis ꝑmo est infecta natura ab in- fecta ꝑsona ipsi⁹ ade ꝑ seminalē ꝑꝑagatō- nem trāsfusa. ⁊ ꝑ sequēs ꝑsona cuiusli- bet nostrū in tali natura infecta cōstitutur esse culpabilis ⁊ maculata. ¶ Sed op- positū istius assertit quedā opinio dicens q̄ macula originalis in nobis nō est culpa. sed est reatus pene que ex peccato ꝑmū hominis

Solutio

Articulus secundus.

Opio cō- traria.

1. in omni... 2. ut... 3. si... 4. voluntate... Solu... 1. 2. 3. 4. Contra se...

- 1 incurrimus. quia secundum Augustinum primo de libero arbitrio. culpa est malum quod facimus. sed pena est malum quod patimur. Respectu autem caritatis originalis iusticie non habemus nos actum nisi passivum. ergo etc. **¶** Idem peccatum quod sit actuale in primo homine est originale in nobis. sed peccatum actuale primi hominis non potuit traduci in nos quantum ad actum in quo formaliter est ratio culpe. sed solum quantum ad reatum. ergo etc. **¶** Defectus alicuius proveniens contra suam voluntatem non habet rationem culpe. quamvis aliquo modo possit dici peccatum. quia consuevimus dicere quod in monstruosis generationibus ipsa natura peccavit. sed defectus originaliter transmissus adiacet nobis contra omnem nostram voluntatem. ergo etc. **¶** Defectus naturalis non est culpabilis. ergo nulla culpa potest dici naturalis. cuius oppositum ego posui in conclusione predicta. Antecedens patet. quia naturale distinguitur contra voluntarium sed voluntarium necessario includitur in eo quod est culpabile.

Contra opinionem.

¶ Sed ista opinio expresse videtur esse contra mentem beati Augustini qui in libro de natura et gratia ait. Peccatum primi hominis non solum ipsum est. sed omne necur genus humanum. quia ex eo damnationem et culpam simul suscepimus.

¶ Etiam iste ratio non minus sunt contra istam positionem quam contra nos. quia sicut culpa presupponit voluntarium. sic reatus quo in iste quis tenetur obnoxius semper aliquo modo voluntarium presupponit. **¶** Ad primum igitur dicendum quod nos nostros natura in ipso fuit unita cum hoc peccatum non habet quin possit dici naturalis culpa.

Solutio.

Ad. 1. omnes fecimus illud malum in adam. secundum quod omnem nostram natura in ipso fuit unita cum hoc peccatum non habet quin possit dici naturalis culpa.

Ad. 2. licet ex hoc quod peccatum ad eum non potuit traduci in nos quo ad actum. bene arguatur quod tale peccatum non sit in nobis personaliter culpa. ex hoc tamen non habet quin possit dici naturalis culpa.

Ad. 3. Ad tertium dicendum quod sicut manus per quam committitur homicidium in se considerata non est culpabilis. eo quod motus suus non fuit passus a se. sed ad imperium alterius. si ipsius voluntatis. ut tamen est pars hominis qui voluntarie commisit homicidium. sic vere dicitur culpabilis et a iusto iudice puniri et mutilari. sic quantumvis qualibet singularis homo in se personaliter consideratus non sit culpabilis. ut tamen naturam recepit ab eo quod eam reprobavit. et ea sua voluntate voluntarie maculavit. sic qualibet homo est aliquo modo voluntarie culpabilis. **¶** Ad quartum dicendum quod sicut habetur viciosus dupliciter dicitur voluntarius. uno modo eo quod voluntarie a mala voluntate est introductus. Alio modo quia

ad mala voluntate inclinatur. sic peccatum originale potest dici voluntarium. tamen quia a mala voluntate primi hominis est introductum. tamen quod nos ad mala voluntate inclinatur. **¶** Medium sapit naturam extremorum. sed peccatum originale est quasi quoddam medium inter actuale culpam ipsius ad eam qua causatur. et culpam nostram actuale qua causatur. quorum extremorum utriusque est voluntarium. ergo peccatum originale et habet rationem culpe et voluntarii.

Quantum ad tertium

Dist. xxxi. Articulus tertius. Prima conclusio. Secunda conclusio.

articulum ponam duas conclusiones. **¶** Prima est quod de lege communi originale peccatum universali ter transfunditur in omnes homines qui seminaverunt descendunt ab adam. **¶** Secunda est quod divinitus specialiter ista macula non tenet virginem gloriosam. **¶** Conclusio prima patet autoritate apostoli. i. ad Cor. xv. ubi ait. Quomodo quidem per hominem mors et per hominem resurrectio mortuorum. Et sicut in adam omnes moriuntur. ita et in christo omnes vivificabuntur. **¶** Ad Ro. v. ait idem apostolus. quod peccatum transiit in omnes.

¶ Augustinus super iohannem sermone quarto ait quod omnes ex illa radice veniunt de qua carat genes dauid. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum et in peccatis meis aluit me mater mea. **¶** Augustinus de fide ad per. c. xxiij. ait. Firmissime tene et nullatenus dubites omnem hominem qui per concubitum viri et mulieris concipitur cum originali peccato nasci. impietati subditi. mortisque subiecti. Et eodem capitulo ait Augustinus. Eramus et nos aliquando natura filii ire sicut et ceteri. a qua ira nullus liberatur nisi per fidem mediatoris dei et hominum hominum ihesu christi. **¶** Rota natura humana fuit infecta in adam. ergo omnes qui humanam naturam naturaliter seu modo naturali ab adam sumpserunt ipsam infectam acceperunt quantum est de lege communi. **¶** Sequentia patet. quia ipse non potuit naturam dare aliter quam ipse eam habuit.

¶ Sicut enim fonte totaliter infecto non possunt aque munde emanare. sic etc. **¶** Contra istud potest multipliciter argui. **¶** Primo sic. Si peccatum primi parentis potest maculare. tunc puritas et sanctitas primorum parentum nos poterit expurgare et sanctificare. **¶** Consequentia patet. Nam cum bonum sit simpliciter diffusivum. bonitas parentum non erit minus efficax respectu proli quam malicia. que est quedam punatio cui nulla competit actio. nisi ratione boni in quo fundatur. ut patet quarto de di. no. **¶** Cum igitur multi

1

2

3

4

5

Contra conclusionem

1

vt in se consideratus fuerit vna singularis per/ sona. 7 vt sic ad corruptione nature vt in ipo fuit singulariter suppositata no oporteret na/ turā singularē 7 omnium hominū esse vl' fuisse corruptā. tamē vt natura in adam fuit origi/ nale 7 vniuersale principiū omnium hominū. sic ad corruptione nature in adam sequit' cor/ ruptio in naturis ceteroz. vt sic em natura in adam habet se ad modū superioris. in quoli/ bet aut alio singulari homie ab ipo ppagato habet se ad modū inferioris.

Ad. 5

Ad quintuz dicens qd ipse ad bonū sue penitēne nō po/ tuir i posteros trāsfundere. qz principiū talis boni fuit gratia ipi a deo psonaliter 7 vt priua te psonē data. malū autē originalis culpe fuit in eo vt erat principiū ceteroz. sicut etiā eius oppositū. s. originalis iusticia sibi fuit data tanqz vniuersali 7 originali principio a quo trāsfunderet in posteros. quā quidē iusticiā cū perdidit. nō solū p se s; etiā p omnib; alijs eā perdidit. qz eo tenore quo eā recepit eodez tenore eā perdidit. 7 per consequēs tali perditōe in fecit humanā naturā. nō solū vt in se pso/ naliter fuit. sed vt in omēs alios originaliter trāsfunden da fuit.

Ad. 6.

Ad sctū dicendū qz vt recitat bea/ tus augustinus. xx. d. ciii. xi. c. xviij. flāma ig/ nis pueniet die iudicij. que tantuz ascen det quantū ascēderūt aque diluuij. in qua flāma omēs qui tūc viuēt sup terrā morient. attamē qz celerime 7 quasi imediate resurgēt. ideo lo/ quit de eis scriptura ac si viui manerēt. Itē em etiā in alijs locis est modus loquēdi scri/ pturē. Dixit em christus. Nō est mortua puel/ la. 7 hoc p tanto. qz imediate voluit ipam su scitare. Propter hoc etiā ait phs. ij. phisicoz. qd modicū distat p nihilo reputat in tellect?

Ad. 7.

Ad dictū hieronimi dicēdū. qz hieronim? nō loquit ibi s; m opinionē ppriā. sed recitat dicta alioz. Ad septimū dicendū qz inten/ tio augustini est qz incarnatio verbi in h plus p fuit. qz eos qui obicē ex sua mala voluntate nō ponūt in alioz statu cōstituit. qz adā fue/ rit anteqz peccauit.

Ad. 8.

Ad octauū patet ex su/ perius dictis. ergo rē. Ad nonū dicēdū qz dato per impossibile vel possibile qz in actu generationis alicui? homis nulla esset libido actualis. esset tū in eo libido r cōcupiscentia habitualis. q est relicta in eo ab ipo peccato originali. q dicit somes peccati. ratōe cui? ge/ neraret prole infectā peccato originali.

Ad. 10.

Ad decimū dicendū. qz ambrosi? ibi p spūm vite intelligit actū spiratōis 7 respiratōis. qui nō

cōuenit puero qd diu est in vtero materno. ha/ ber em puer qd diu est in matris vtero apertū vmbilicū put dicūt phisici. per cui? aperturā cor ei? sufficēter refrigerat quāuis nō habeat actū spiradi 7 respiradi. Et qz iohānes reple/ tus fuit spiritu sancto adhuc ex vtero matris vt patz Luc. i. qd verisimiliter potest credi fa/ ctum fuisse cū sex mēses habuit in vtero ma/ tris. quādo exultauit in vtero ad pntiaz dei genitricis salutatis matrē iohānis. ideo bene potest dici qz ante habuit spūm gratie iohā/ nes qz spūm vite. id est actū spiratōis. qui sibi in vtero nō potuit cōpetere. Ad illud de hieremia dicēdū. qz ex hoc nō habet qz hie/ remie cōpeteret aliq sanctitas ante sui fo/ ma/ tionem in vtero. qz qd nō est. illi nulla sancti/ tas inesse potest. sed solū habet qz rē cognouit ipm esse futurū bonū. Iohānes igit baptista ac etiā hieremias in originali peccato fuerūt. quāuis p sanctificationē spūsancti quē am/ bo credunt recepisse in matris sue vtero pur/ gati fuerint anteqz extra vterū nascerēt. Se/ cundo dico qz virgo glorioza ex pūuilegio sin/ gulari sic fuit puera spūsancti gratia qz ori/ ginali culpa nunqz exiit maculata. Hanc tamē cōclusionē cū sua pbatōne 7 declaratōe ne nimis ad plens teneā. differo vsqz ad trice/ simā distinctionē terciū libri sententiarū. Ibi em pprie locū habet.

Secunda conclusio.

Quātuz ad quartū

Articulus quartus.

articulū dico. qz peccatū originale principal/ ter 7 per se est in essentia anime. per quādā ta/ men redūdantiā est in omnib; potētijs anime Quia habi? 7 pūuatio sibi opposita habēt vicissim fieri circa idē subiectū. S; origin al iusticia cui originalis culpa opponit pūuati/ ue principaliter fundabat in essentia anime 7 per redūdantiā in potētijs. ergo rē. Ad ar/ gumentū principale dicendū qz quāuis ex h/ pletur qz peccatū originale nō sit culpa actua/ lis. nō pbatur tamē quin sit culpa naturalis ideo nō valet argumentū.

Ad princi pale argu.

Distinctio. xxxij. et. xxxij.

Quoniam supra

re. Postqz magister tractauit de originalis peccati trāsfusioe. nūc in ista tricesima secūda distinctione tractat de eius dē peccati remissione. Et diuidit in duas partes. Nā mgr primo ostendit qz originale

peccatū remittit in baptismali regeneratōne
 Secūdo inquit vtz peccatū proximoz pa-
 rentum prolē inficiat in carnali generatōe. di-
 stinctōe. xxxij. ibi. Predictis adiciendū es-
 se videtur. Prima in duas. Quia primo tra-
 ctat de originali peccati remissione. Secun-
 do inquit vtrū omēs anime rātionales sint
 equales in sui creatōe. ibi. Illud quoq; nō
 incōgrue. Prima in duas. Quia primo ostē-
 dit remissionē originalis peccati fieri i bap-
 tismo mediante diuina misericordia. Secūdo
 q; huiusmodi peccatū punit in homine non
 baptisato salua diuina iusticia. ibi. Solet eti-
 am queri qua iusticia. Prima in duas. Nā
 primo ostēdit quomodo in baptismo origi-
 nale peccatū remittit put habet ratiōe culpe
 Secūdo inquit vtrū remittat put habz ra-
 tiōe pte. ibi. Solet autē hic queri. ¶ De-
 quitur illa pars. Solet etiā queri qua iustu-
 cia. Et diuidit in duas partes. Quia primo
 magister ostendit q; salua diuina iusticia pec-
 catum originale nō baptisato homini ad pe-
 nam imputat. Secūdo q; salua eadē iusticia
 anima humana maculate carni infunditur
 per quam maculatur. ibi. Si vero queritur.
 Et hec in duas. Nā primo petit quare deus
 innocētē animā maculato corpore infundit
 Secūdo inquit an in ipa infusione anima
 rāus sit qualē eā deus creauit. ibi. Hic a qui-
 buisdam. ¶ Sequit distinctio tricesimater-
 cia. Predictis adiciendū esse videt. in q; ma-
 gister querit vtrū peccata proximoz parētuz
 transeat in genitā prolē. Et diuidit in duas
 partes. Quia primo magister ostendit circa
 hāc questione sacraz scripturaz quasi oppo-
 sitam apparere sententiā. Secūdo veruz in-
 tellectū scripturaz dando tollit hmoi oppo-
 sitionis apparentiā. ibi. Et licet peccatū. Pri-
 ma in duas. Quia pmo facit iam dictā qstio-
 nem de peccatis parētuz proximoz. Secū-
 do subdit aliā questione de peccato parētum
 primoz. ibi. Hic queri solet. Prima in tres.
 Quia primo mouet predictā questione. Se-
 cundo recitat circa hoc vnā fallā opinionē
 Tercō adducit hmoi falsē opinionis impro-
 bationē. Secunda ibi. Et q; nō. Tercia ibi.
 Alioquin sibi ipsi. ¶ Sequit illa pars. Hic
 queri solet. Et diuidit in tres partes. Quia
 primo mota questione quandā falsā opini-
 onem circa eā recitat. Secundo huiusmodi
 opinionē improbat. Et tercio aliā incidētē
 dubitationē reterminat. Secūda ibi. Ad qd
 dici potest. Tercia ibi. Si sō querit. ¶ De-

quit illa pars. Et licet peccatis. Et diuidit in
 tres partes. Q; pmo resūmit principalē qstio-
 nis difficultatē. Secūdo reterminat veritatē.
 Tercio obijciēdo nouā inducit dubietatem.
 Secūda ibi. S; vt ait hieronim⁹. Tercia ibi.
 Verūtamēti tē. Et hec in tres. Q; pmo ptra
 pdicta ponit obiectōes. Secūdo dat isalem so-
 lutionē. Et tercio assignat mysticā seu spūalē
 rātionē. Secūda ibi. S; ideo patres tē. Ter-
 cia ibi. Qd etiā mystice. ¶ Nec est sententia
 istaz distinctiōnū in generali. circa quas que-
 ro hāc questione in specialī.

Utrū pene ex originali peccato insti-
 tute sint eq̄lites in oibz hoibz ¶ Et vi-
 det q; sic. Q; eq̄l postea causa ponit
 eq̄lis effect⁹ in subiecto eq̄lites se habere. s; ori-
 ginale peccatū eq̄lites est in principio natiui-
 tatis in q̄libet hoie. t; aie q; sunt subiectū origi-
 nalis peccati a principio sue creatōis sunt eq̄-
 les s; in suā essentia. q; pene psequentes hmoi
 peccatū vidēt esse eq̄les. ¶ Nota. experie-
 tia docet. s; q; fomes peccati. s; puitas peccan-
 di maior est i vno hoie q; in alio. vn⁹ em̄ hō
 est naturaliter in dīnar⁹ ad fornicandū. alter
 ad furandū. t; sic de alijs vicijs. ¶ Hic pmo
 videndū est de eo qd querit. Secūdo de eq̄litate
 an imaz qd in ipso argumēto implicabat.
 Et h; qstū ad istā distinctōez. s; tricesimā tēci-
 dā. ¶ Tercio vtz moueri i solo pēto originali
 debet pena eterna. ¶ Et q; vtz pēta parē-
 tū primoz trāscant in filios. Et hoc qstū ad
 distinctiōnē tricesimaterciā.

De primo breuiter
 dico. q; aliq; pene peccati originalis sunt p se
 t; pmo inflite ratiōe talis peccati. t; iste sunt
 eq̄lites in oibz in quibz regnat tale peccatū. et
 iste pene directe respiciūt originale peccatū.
 puta puatio originalis iusticie. carētia diuie
 gracie. t; carētia visionis diuine essentie. Alię
 aut sunt pene indirecte. q; psequunt ipm ori-
 ginale peccatū p accidēs. puta sicut causa; re-
 mouentē. phibēs. t; hmoi penas nō optet eē
 eq̄les i singul. tales pene sunt mors corpalis
 infirmitas. t; cetere passionē. t; puitas ad pec-
 candū. q; oia ptingūt i nobis ex rebellione vi-
 rū inferioz ad supiozes. t; hec rebellio accidit
 ex remotōe original iusticie. vt patuit sup⁹.
 In hac tñ ineq̄litate iusticia iudicis. s; tē nō
 est increpāda. Nā sicut iudex human⁹ ppter
 eq̄le delictū cōmissū a duobz amicos puitas
 oculis n̄ est calūniand⁹ si psequer vn⁹ illorū

Articulus
 primus

Quam ad secūdu
 articuli pmo in dīstinctione. ¶ Prima
 q; pmo de ratiōe qstū ad istā distinctōez. s; tricesimā tēci-
 dā. ¶ Tercio vtz moueri i solo pēto originali
 debet pena eterna. ¶ Et q; vtz pēta parē-
 tū primoz trāscant in filios. Et hoc qstū ad
 distinctiōnē tricesimaterciā.

propter carentiam oculorum frangit tibi et non alter. quia talia per accidens consequuntur. sic in proposito etc.

Articulus secundus. Prima conclusio

Quantum ad secundum

articulum ponam duas conclusiones. **P**rima est quod omnes anime humane quantum ad suas essentias ac etiam proprietates immediate fundatas in essentiis et naturaliter tales essentias consequentes sunt equaliter. **Q**uia si non tunc specie differretur. sed sequens est falsum. quia tunc homines quorum anime sunt substantiales perfectiores. necessario differretur specie. quod est impossibile. consequens patet. quia inequalitas essentialis necessario arguitur distinctio in ratione specificam in formis. **P**roprietates autem immediate et naturaliter essentias aliquas consequentes si inequales sunt necessario in essentiis inequalitate causaliter **2** preponuntur. **P**rima si forme substantiales aliquas in individuum essent inaequales secundum suam essentiam. tunc species inequaliter predicarentur de individuis quia entitas specifica per se palter sumit a forma substantiali. **S**ed oppositum consequens ponit philosophus in methaphisica. **P**rima si aliquis formis eiusdem specie reperit inaequales penes diversum gradum nobilitatis secundum hunc reperit in eis susceptio magis et minus. **I**sta patet. vij. philosophi. **S**i igitur in humanis animalibus esset homini inequalitas tunc forma substantialis susceperet magis et minus. quod est contra philosophum in predicamentis. ubi ait. quod substantia non suscipit magis et minus. **S**ed forte dicitur. ista conclusio repugnat duobus pariter articulis. **Q**uorum primum est quod error est dicere quod inconveniens sit aliquis intellectus esse nobiliores alijs. quia tunc anima christi non esset nobiliores anima iudei. **S**ecundum est quod error est ponere quod unum homo melius intelligit quam alter. quia habet meliorem intellectum passivum. id est meliorem imaginatorem. **P**ro ad idem per argui sic. **S**icut materia est propter formam. sic diversitas materie est propter diversitatem et inequalitatem forme. **I**sta patet per commentatum re secundum de anima ait. quod membra cervi et leonis differunt. quia anime eorum differunt. **S**ed multa est diversitas in materia corporum humano rum. **P**rima si nulla esset inequalitas in animalibus humanis secundum suas essentias et proprietates immediate in talibus essentiis fundatas. tunc anime separate a corporibus nullam haberent ab invicem differentiam. falsitas ista. consequens cuilibet fidelis est nota. consequens etiam patet. quia cum tales anime non differant per aliquid extrinsecum sibi adiunctum. igitur si non differunt ab intrinseco tunc videtur quod nullo modo differant. **A**d primum et secundum dicendum quod illi articuli non plene intendunt nisi quod

Instantia

Solutio. Ad. i. et. 2

per unionem ad corpus una anima potest sortiri aliam quam dignitatem quam non competit alteri anime quam alteri coniungit corpus. quod quidem negabatur dicentes quod talis diversitas nobilitatis solus est ex parte corporum. ita quod anime ex sua unionem ad corpora nihil diversitatis in nobilitate consequantur. cuius opinionis oppositum apparet in secunda conclusione. **A**d tertium dicendum quod quoniam forme differunt specie. tunc diversitas materie est propter diversitatem forme. sed quoniam forme sunt eiusdem specie. tunc e converso forme differunt eo quod materie aliquid modo differunt et multiplicantur. **I**deo. vij. methaph. dicitur. quod quae sunt unius specie et multa numero. multa habent materiam. distinctio igitur formarum solo numero differenti non intelligitur distinctio materie. sed e converso sequitur distinctio materie. **A**d quartum nego consequens. **A**d probationem dico quod anime separate differunt per suum esse individuale quod acquirunt per unionem et quod suis proprijs corporibus iunguntur. **S**ecunda conclusio quod anime humane possunt esse inequales quantum ad suam essentiam et quantum ad suas proprietates fundatas in substantia in organo corporali. **N**am sicut forma illi cuius est forma communicat aliquem modum. sic ab eo cuius est forma sortitur aliquem modum. **E**t ideo ceteris paribus anima iuncta nobiliori corpori semper habet nobilioris modum essendi saltem quam ad esse individuale quod anima consequitur ex eo quod infundit corpori. **P**atet etiam ista conclusio de re dictis proprietatibus. quia planum est quod unum homo melius audit quam alter. et acutus videt secundum quod tales virtutes coniuncte sunt melioribus et aptioribus organibus. **P**ropter quod philosophus. ij. de anima ait. **S**i senex haberet oculum ut iuuenis videret videret sicut iuuenis. **S**ed contra istud forte dicitur. quod cum intellectus nullius prius corporis sit actus. ut dicitur. ij. de anima. ideo non predicatur melior vel peior per unionem ad corpus. et per consequens cum unum homo ut assentit articulo habeat meliorem intellectum quam alius. oportet quod talis inequalitas conveniat anime intellective secundum se. et non quantum ad esse quod sortitur in corpore. **P**rimo nos quoniam videmus aliquid quod sunt peioris complexionis et deteriora habent corpora esse magis virtuosos. et contra illos quod sunt melioris complexionis et perfectiora ac nobiliora habent corpora. esse pueros et virtuosos. quod esse non possunt si in animalibus esset inequalitas dignitatis per comparisonem ad ipsa corpora. **A**d primum dicitur. quod unum homo potest habere meliorem intellectum quam alter tribus modis. **U**no modo supernaturaliter ex gratuito dei dono. secundum quod spiritus sanctus implevit telonarium et primum evangelistam fecit. et implevit piscatorem et principem apostolorum fecit. **A**lio modo naturaliter puta secundum quod ex bonitate

Ad. 3.

Ad. 4.

Secunda conclusio.

Instantia 1.

2.

Ad. r.

omino supernaturalis. nō potest ab aliquo ad
 p̄sca nisi mediante gratia dei. Propter qd̄ di
 cit apostol⁹. Gratia dei vita eterna. Sed ex
 stens in originali culpa nō potest habere gra
 2 tiam dei. ergo nec p̄sequēs potest habere glo
 riā seu beatā visionē. ¶ Ista est intentio be
 ar̄i augustini & ceteroz̄ sanctorū & doctorū. In
 nocenti etiā vt supra xp̄ste dicit q̄ originali
 peccato debet p̄ pena carētia visionis diuine.
Instantia ¶ Sed cōtra istud ab aliquib⁹ antiq̄s satis
 1 apparet arguit sic. Si aliq̄s homo priua/
 retur dei visione. ille est frustra p̄duce⁹ a deo.
 sequēs est falsum. qz vt patz̄ i d̄ celo & mūdo
 de⁹ & natura nihil faciūt frustra. sequētia p/
 batur. qz illud est frustra qd̄ nō potest sequi
 2 finis tot⁹ humane nature. ¶ P. grauiſſima
 pena nō debet peccato originali. s; priuatiō di
 uine visionis est pena grauiſſima. Maior pa
 tet per augustinū qui vt allegat magister hic
 in littera dicit. q̄ mitissima est pena eorum q̄
 p̄ solo peccato originali puniunt. S; minor
 p̄batur auctoritate & ratione. Auctoritate q̄dez
 quia dicit Chriſto. sup̄ Marti. q̄ carētia vi
 sionis diuine est maxima penaz̄. & intolerabi
 lior q̄ gehēna. Patet etiā ratio. Nā cū pena
 sit semp̄ quedā priuatiō alicui⁹ boni p̄ueniē
 3 tis ei cui pena infligitur. igitur illa est maior
 pena que mai⁹ bonū tollit. sed priuatiō visio
 nis diuine tollit summū bonū hominis. ergo
 4 videt q̄ sit summa pena hominis. ¶ Ille qui
 est dign⁹ misericordia non debet puniri pena
 p̄pua. decedēs i originali peccato est dign⁹
 misericordia. quia dicit in legib⁹. dignus est
 5 misericordia qui alieno vicio laborauit. ¶
 priuatiō nō plus priuat q̄ ponat habit⁹ op/
 posit⁹ priuatiōni. s; iusticia originalis cuius
 priuatiō est peccatū originale nō potuit visi
 onem diuine essentie. ergo nec originale pec
 6 catū tollit hmōi visionē. ¶ P. augustin⁹ in
 libro d̄ duab⁹ animab⁹ ait Tenere queq̄ reū
 quia nō fecit qd̄ facere n̄ potuit summe iust
 sticie & infante est. sed de⁹ nō est iniust⁹. ergo i
 solo peccato originali decedēre nō tenebit reū
 & p̄sequēs nō punabit eū tali bono qd̄ sine
 originali peccato sibi cōmunicaret. ¶ Ad pri
 mum dicendū q̄ licet de⁹ nihil faciat frustra.
 quia quantū in se est omnia dirigit in suos fi
 nes. homo tamē qui ē liberi arbitrii mala sua
 volūtatē seipm̄ suo sine frustrare p̄t. Ideo sa
 pientie. r̄ij. dicit. vani sunt omnes hoies in q̄/
 bus nō est sciētia dei. ¶ Potest etiam dici q̄
 q̄tū ad diuinū ordinē etiā illi q̄ sunt in infer

Solutio. Ad. 1.

no nō sunt frustra. qz in ip̄is relucet diuina iu
 sticia. Etiā illi qui decedūt in originali p̄cto
 solo nō sunt frustra. qz quis nō p̄sequant si
 nē supernaturalē. sequunt tamē finē naturalē
 Possunt em̄ habere euidētiōrē contemplatio
 nē q̄ quicūq̄ p̄hs vnq̄ habere potuit in hac
 vita. que quidē contemplatio est natural⁹ finis
 hois virtuos⁹. vt patet. x. ethicoz̄. ¶ Ad secū
 2 dū dicendū q̄ q̄ in solo originali decedūt mi
 tissima sustinet penā. qz quāuis careāt dei vi
 sione. ex h̄ tamē nullū p̄cipiūt cruciatū. vt pa
 tebit in sequēti conclusiōe. ¶ Ad terciū dicen
 3 dū q̄ decedēs in originali in hoc p̄cipit dei mi
 sericordiā q̄ null⁹ adhibet sibi cruciat⁹. nō tñ
 est dign⁹ tali misericordia vt vter⁹ p̄ mouea
 tur ad diuine visionis p̄solatōez̄. qz nihil re
 perit in tali homieratiōe cui⁹ ad hmōi visio
 nem digne debeat p̄moueri. ¶ Ad quartū ne
 4 go maiorē. qz licet formaliter nō p̄ priuatiō
 priuet q̄ habit⁹ ponat. tamē p̄ modū sequele
 multa priuat q̄ formaliter nō ponit habit⁹.
 Priuat⁹ em̄ oculis p̄petue priuat sacerdotio
 quāuis p̄stio oculoz̄ p̄sē nō ponat sacerdo
 tiū. sic r̄c. ¶ Ad quintū dicendū q̄ licet talis
 nō debeat teneri reus q̄ ad penā cruciatuā et
 afflictuā. iuste tñ p̄t teneri reus q̄ ad penā q̄
 est vltioris p̄mōtionis p̄hibitua. Lec⁹ em̄
 nat⁹ iuste priuat gradu sacerdotalis dignita
 tis. quāuis suā cecitatē p̄uenire nō potuit. sic
 r̄c. ¶ Tercia conclusio est q̄ decedentes in solo
 p̄cto originali ex p̄dicta carētia diuine visio
 nis nullū sustinet cruciatū. qz null⁹ prudens
 cruciat⁹ ex eo qd̄ sibi nō dat illud ad q̄ nullaz̄
 habet nec habere potest habitatē. est em̄ in
 sapiens homo qui doleret ex hoc q̄ nō potest
 volare vt volat auis. s; anime tales separe ha
 bent perfectā prudentiaz̄ & vident q̄ nec sunt
 habiles ad huiusmodi finē supernaturalē. nec
 vnq̄ ex suis naturalib⁹ habitari possunt. qz
 videt se esse nō i via sed in termino. ergo r̄c.
 ¶ cruciat⁹ & afflictio tantūmodo debet
 5 delectationi que fuit in culpa. vt apparet apo
 cal. xvij. sed in originali peccato nulla est de
 lectatio. ergo r̄c. ¶ Sed oppositū ist⁹ conclu
 sionis asserit quedā opinio dicens. q̄ pueri de
 cedentes in solo peccato originali sentiunt af
 flictionem interiorē ex carētia diuine visio
 nis. ¶ Motus ip̄s⁹ opinionis nō inueni.
 Potest tamē sic p̄bari. Omnē p̄trariū volū
 6 tati cōtristat voluntatē. vt apparet. v. metha
 phis. s; omnis pena est p̄traria volūtatē. ergo
 pena damni que est carētia visionis diuine
 p̄tristat volūtatē. & p̄ consequēs affligit eam.

Ad. 2.

Ad. 3.

Ad. 4.

Ad. 5.

Tercia cō
clusio.

Opio cō
traria.

2 **P.** imperpetuū separari ab eo quē quis natu-
raliter amat. nō caret afflictōne. sed aia rece-
dens in solo originali peccato naturalr amat
deū. igit ppetua separatio ab ei? visione est sibi
3 vt videt afflictio t cruciat. **P.** fm sanctos
doctores t philosophos carctia illi? qd natu-
raliter appetit nō caret omnino afflictōne. sed
4 fm augustinū. omnes homines naturaliter vo-
lunt esse beati. igit tē. **P.** fm sanctos docto-
res damnari in inferno plus cruciant d pena
5 damni q̄ de pena sensus. sed omis recedens i
ouginali sustinet penā damni. **P.** si dicit q
p tanto damnari dolent de carctia diuine vi-
sionis t nō illi qui recedunt in solo ouginali
peccato. qz cognoscunt se ex suo pprio delicto
penā damni sustinere cui? oppositum cogno-
scunt ipi paruuli recedētes in solo originali.
ista solutio nō valet. qz quādoq; videmus q
magis vel saltē nō min? cruciat homo cū pri-
uat aliquo bono sibi p̄sico abiq; sua culpa.
q̄ si priuaret exigente suo delicto. **Ad pri-
mū** dicendū q̄ q̄uis minor sit vera loquēdo
de pena que est appositina alicui? discōueniē-
tis. vel etiā de pena q̄ est subtractina alicuius
naturaliter ouenētis. tamē nō est vera de pe-
na que est subtractina alicui? supnaturaliter
ouenētis. maxime cū ille cui subtrahit n̄ ha-
bet disformē voluntatē ab eo qui subtrahit.
Ad. 2. Sic est in pposito tē. **Ad** secundū dicen-
dū q̄ licet sint separati a deo quantū ad cōtem-
plationē glorie q̄ est finis supnaturalis. non
tamē quantū ad diuinor? contemplationē na-
turalē. qz vt dixi liberiori modo possunt tales
anime contemplari de deo q̄ quicūq; p̄s in vi-
ta ista. **Ad** terciū dicendū q̄ iste aie sic re-
cedentes nō appetunt beatitudinē glorie fm
ppriam rationē. qz vt sic nō cognoscūt eā. cū
nec habeāt lumē glorie nec lumē fidei. in qui-
bus luminib; tantūmodo talis beatitudo co-
gnosci potest fm propriā rationē. Appetūt er-
go beatitudinē solū fm rationē cōmunes. ad
cui? appetit? satisfactionē vt trāleat sine omi
afflictōne sufficit illa pfectio quā cōsequit ex
naturali contemplationē. **Ad** quartū dicen-
dū. q̄ illi. s. damnari maxime dolēt de tali pri-
uatione. quia eoz volūtas est maxime diffor-
mis a dei volūtatē actiue infligentis p̄dictaz
penā seu priuationē. Paruulorū autē volun-
tas nō est difformis a diuina volūtatē. quia
sicut in vita ista nunq; habuerūt difformem
voluntatē a volūtatē diuinā. sic nec alia vi-
ta vnq; eis displicebit illud qd de? faciet. t p
cōsequens ex nullo effectu dei possunt habere

Solutio.
Ad. 1.
Ad. 2.
Ad. 3.
Ad. 4.

dolorem. quia omis dolor p̄supponit displi-
centiā. **Ad** quintū dicendū q̄ si aliquis do-
let de eo quo priuat sine sua culpa personali
accidit ppter duo. **Primo** quia illud qd au-
fertur est aliquo modo sibi debitū. **Secūdo**
quia sua volūtas est dissona a volūtatē ause-
rentis. **Itoz** autē duoz oppositū apparet i
pposito. ergo tē.

Ad. 5

Quātuz ad quartū

Articulus
quartus.

articulū dicendū q̄ peccata proximor? parē-
tuz trāsire in prole potest dupliciter intelli-
Uno modo q̄tū ad culpā. **Alio** modo quā-
tū ad penā. **Primo** modo n̄ transeūt. qz pri-
mus parens nō potest suā iusticiā in plētrās
fundere. ergo nec suā culpā. **Antecedēs** patz.
Probat cōsequētia p̄ an̄. qui dicit. q̄ p tanto
prim? parēs potuit originalē culpā i ceteros
homines trāsfundere. quia ouginale iusticiā
trāsfundisset si ipam nō perdidisset. **P.** ge-
nerans genito cōmunicat naturā t nō perso-
nam. ergo cōmunicat ei defect? naturales. cu-
iustodi sunt peccatū ouginale. t ea que fm
legē cōmunē hmōi peccatū cōsequunt. t nō
cōmunicat ei defect? p̄sonales cuiusmodi sūt
peccata ppria seu actualia. **Cōsequētia** patz.
Antecedēs pbat. **Nā** q̄ nō cōmunicet persō-
na generantis patet. qz p̄sona est qd incōmu-
nicabile vt pbatū est in primo libro. **Q.** autē
cōmunicet natura generantis patet. qz in omi
generationē vniūca natura generantis cōmu-
nicat ipi genito. **Forse** dicit q̄ fm p̄m in
secūdo de generationē in habentibus simboluz
facilior est trāsitus. sed p̄les magis assimilāt
primo parenti q̄ primo parēti. ergo magis vi-
detur q̄ proxim? parēs possit peccatū suum
trāsfundere in prole q̄ prim? parēs. **Re-**
spondeo q̄ pprie loquendo tunc simbolū seu
similitudo inter parētes attendit quantū ad
naturalia. quia fm illa habent ad inuicē oue-
nientiā. t nō quantū ad p̄sonalia. quia fm
illa habent ad inuicē suppositale differentiā.
t ideo ex vi argumētī nō sequit q̄ aliqd pec-
catum p̄sonale parētis trāsfundat in plem.
sed solū ouginale qd dicitur peccatū natura-
le. quia prius insicit naturā. t mediāte infecti-
one nature insicit p̄sonam. **Sed** si peti-
tur secūdo modo. scilicet vtrum transeant
quantū ad penam. tunc pono duas cōclusio-
nes. **Prima** est q̄ peccata proximor? parētuz
non transeunt in prolem quantū ad penam
eternā. **Quia** fm beatū augustinū quicūq;

Prima in
quisitio.
Cōclusio.

1
2

Instantia

Solutio

Inq̄siō
secūda.

Prima cō-
clusio

dist. predicta
p̄ p̄m q̄m cōmunicat
quāto trāsmissio
dist. predicta
p̄ p̄m q̄m cōmunicat

obligat vinculo peccati. s. eterne no est exps de licit. s. ples est exps a relicto patris primi vt patuit i pama pre istis articuli. ergo p relicto primi patris no obligat ad pena ppetuam. Et qz ad istu itellecu ait dñs esech. xvij. sile no porabit iniquitate patris. Et ibi dñs. Nā q peccauerit ipa moriet. Et ad Gal. vi. ait apls. Unusquisqz onus suu porabit.

Conclusio secūda.

Secūda conclusio est q peccata primorū parentū transeūt in prole quantū ad pena tēporale. Nā sicut patet in iure ciuili. crimine leu maiestatis nō solū punit in parēte. vtz etiā in ple. Nā pur. ples est quedā res patris sic pater potest puniri in filio tanqz in sua re seu possessione. P. princeps qz qz iuste punitur in suo populo ppter iunctiōne populū ad ipm. ergo pater in ple. maxime quādo proles nō est sui iuris. s. est sub dominio patris tāqz possessio ei. Antecedēs pater. q. reg. c. vlti. vbi multi legunt ab angelo rei interfecti ppter peccatū regis dauid. Pater etiā cōsequētia. quia nō minor est iunctio plus ad parentē quā populū ad secularē principem.

Et de hac pena potest intelligi verbū dñi exo. xx. vbi ait. Ego dñs visitans peccata patrum in filios vsqz in tertiā et quartā generatiōne. Exemplū habem⁹ quod ad hoc gen. xix. vbi dñs ppter peccata parentū interfecit paruulos cū parētibus in sodoma et gomorra. Et Nu. xvi. interfecit dñs chore et dathan et abiron cū paruulis eoz. Itē pceptū dñs vt in regnis ehanan eoz interficerent omnes tā puuli qz senes.

Instantia

Forse dicit q omnes paruuli hic notari nō solū pena tpali vtz etiā pena eter. na punientur puta pena damni q est carētia diuine visionis. et h videt contradicere prime cō-

Solutio.

Rūdeo q licet tales puuli passi fuerunt mortē tpale ppter peccata primorū parentū. tñ eternā pena patiēnt ppter peccatū originale. et nō ppter peccata primorū parentū.

Ad principiāle argu.

Ad argumentū pncipale dicendū q qzuis maior sit vera de pena p se. nō tamē de pena p accidēs. Alias sic inueniē. dicēdū q qzuis maior sit vera de effectu p se. nō tamē est vera de effectu p accidēs. S. sicut patuit i primo articulo nō quilibet pena est effect⁹ p se origi nalis peccati.

Distinctio tricesimaquarta.

Est predicta p. Postqz mgr determinauit d

peccato puuloz qd dicit originale. h plequit d pto adultoz. qd dicit actuale. Et diuidit i duas ptes fm q primo pmitit ordinē de dicendis. Secdo plequit de eis ibi. Causa et origo. Et hec i duas. qz pmo tractat succedētia d iā dicti pti radice. Secdo de hmoi radice psequit mgr exēse. dist. xxxviii. ibi. Post pdicta de volūtate. Prima i duas. qz pmo mgr tractat de pto habendo respectū ad pti dese ctū. Secdo habēdo respectū ad ipi pti actū. dist. xxxv. ibi. Post hec videndū est zc. Prima i duas. qz pmo oñdit radice et causaz peccati a q habet esse. Secdo oñdit causaz i qua habet esse ibi. Oñsa igit origine. Et hec i tres qz pmo mouet qstionē et sedit ei⁹ determinatiōne. Secdo adducit p rariā obiectiōne. Et tercio fm augustinū illi⁹ obiectiōnis ponit solutiōez. Secda ibi. Ad h at. Tercia ibi. Hoc aut augustin⁹ i libro eodē. Prima i tres. Qz pmo oñdit q i bono fundat malū. Secdo q idē p dicit bonū et malū Tercio assent q i his fallit qdam regula p rariorū. Secda ibi. Et q sensu. Tercia ibi. Ideoqz in his contrariis.

Utrum malū causet a bono. Et videtur q nō. Qz ois effect⁹ aliq mō assimilat sue cause. s. malū i nllō assimilat bono. g. zc. Maior pater. qz q sunt causatoz pnsunt suis causis. vt patet in libello de causis. et p dñs assimilant eis. Minor autē videt esse nota. qz vnū dñoz nō assimilaf alteri. cū marie a se inuicē distēt. vt patet i pdi camētis. s. bonū et malū sunt dña. vt patz ibi dē. Contra. illud qd p dicit originaf ex aliq h causaf ex illo. s. aug⁹. dicit i enchiridiō q malū nō pot oriri nisi ex bono. Dic qtuor: sunt videntia. Primo vtz malū dicit aliquā naturā positiuā. Secdo de eo qd queritur. Tercio vtz malū culpe possit corrumpere totū bonū. Et quarto vtz possibile sit esse aliq puz malū.

Quantum ad primū est aduertēdū q aliqd dicere naturā positiuā p d dicitur itelligi. Uno modo directe et p se. Alio mō indirecte et notatiue. Et fm hoc pono duas cōclusiones. Prima est q malū directe et p se nō dicit aliquā naturā positiuā. Qz illd qd tm dicit p rariōez nō est ens positiuū. malū ē hmoi. Maior patz. qz p rariōe se est nō ens. vt patet pmo p hysicorū. Minor etiam patet. quia malum non est aliud

Articulus primus

Prima cōclusio.

2 nisi privatio boni. **P** illud qd sic se habet qd qro magis intendit tanto min? dicit d' entitate z tanto magis tollit perfectōes z entitatem. illud fm se nulla dicit naturā positivā. malū est hōi. **P**ropter h' em dicit p'p. uij. ethi. Malū seipm corrūpit z si integz sit imputabile fit **P** bonū dicit equaliter enti. vt dicit. i. ethi. igit omē illud qd dicit entitatem positivā. opter q' sit bonū. z p' sequēs si malū diceret fm se aliquā naturā seu entitatē positivā. tūc malū esset bonū. qd est impossibile.

4 **P** Dama. lib. ij. c. vij. ait. Nihil aliud est malū qz privatio boni. **P** Te augustin? vij. de ciu. xxi. c. vij. ait. Malū se habet ad intellectū sicut tenet ebria se habet ad oculū seu ad visum. z silentiū ad auditū. **S** cōtra istud p'ragonei ac manichei qui oppositē vident fuisse opinionis possent sic instare. Omē qd corrūpit aliqd agit in ipm. z p' sequēs dicit entitatē positivā. qz agere p'ponit esse. sed malū corrūpit bonū. vt patet. uij. de di. no.

2 **P** quicqd a deo creat est ens positivū. sed maluz a deo creat. in xra illud **I**ste. xlv. Ego d'ns facies pacē. z creans malū. **P** in hoc differt oppositio contraria a contradictoria z privatiua. q' dicit ens reale z positivū in vtroqz suoz extremoz. s'z bonū z malū sunt contraria. vt patet in libro p'dicamentoz **P** illud qd intendit z remittit est ens positivū. maluz est hōi. ergo zc. **F**orte dicit ad istud q' malū intendit z remittit p' accidēs. puta ratione maioris vel minoris boni qd corrūpit. maus em malū est homicidiū qz adulteriū. qz mal' bonū corrūpit. z mal' malū est parricidiū qz simplex homicidiū. **I**stud nō valet. quia causa nō intendit nec remittit p'pter intensiōnē z remissionē effect'. s'z pot' e' converso. s'z malū est causa corruptōis ipsi' boni. **P** malū qd ab aliq' refutat est maioris entitatis qz bonū qd ab eo appetit. ergo tale maluz erit ens positivū. **C**ōsequētia patet. **P**robo antecedē qz ovis refugit p'sentia lupi z appetit absentiam lupi. ergo p'sentia lupi est qd daz malū. z absentia ei' qd daz bonū. qz bonū est qd omnia appetit. vt patet p'mo ethicoz. z malū econtra qd omnia fugiūt. s'z p'sentia lupi est formaliter maioris entitatis qz absentia ipsi'. g' zc.

S ista nō cludūt. **A**d primū igit dicit qd malū sumptū in creto dicit agere ratione implicatōis subiecti in quo fundat. **S**i autē sumit in abstracto pura ipa malicia. tunc non agit. z si dicit ipm malū aliqñ corrūper hoc nō est intelligendū actiue s'z formaliter.

Opio contraria.

Instantia

Solutio.

Solutio. Ad.1.

qz malū fm se abstracte sumptū ē formaliter ipa corruptio boni vel corruptū esse ipsi' boni sicut cecitas est corruptio visus. **A**d secū dū dicendū q' minor cū sua p'batone intelligenda est de malo pene. q' quidā pena dū infert a iusto iudice. qzuis sit malū fm qd pura respectu appetit' illi' cui infert seu infligitur pena. est tamē qd dā bonū simpliciter cū implet virtutē iusticie. **A**d terciū dicendū q' bonū z malū opponunt nō contrarie s'z opponunt privatiue. **A**d p'batōnē dico. q' p'p loquit' ibi multū large de contrarijs. sicut etiā primo p'picoz. dicit formā z privatiōnē contraria esse principia. **A**d quartū dicendū q' suscipe magis z min' p' p'ringere dupliciter. **U**no modo p' accessum ad formā aliquā seu fm maiore z minore participatōez alicui' forme. z sic maior est vera. **A**lio modo non fm participatiōnē forme. s'z fm maiore z minore corruptiōnē forme. z sic maior nō est vera. **A**d instantiā dico q' malū nō est causa effectiua corruptōis boni. s'z est formaliter ipa corruptio boni. **A**lio inuenit talis additio. **R**esponso etiā ad instantiā licet aliquā cōtineat veritatē loquendo de causa simpliciter positiva. tūc nō est vera loquēdo de causa privatiua. hec em dicit mala vl' peior put illud qd priuat est bonū vel melius. p'pter qd dicit vij. ethi. q' pessimū opponit optimo. **A**d quintū dicendū q' ovis fugit p'sentia lupi. qz fugit privatiōnē sue p'prie entitatis q' possit sibi accidere p' p'sentia lupi. **A**p'petit autē absentia lupi nō p'pter nō entitatē ipsi' absentie s'z p'pter p'servationē sue p'prie entitatis z per manētia. **I**git p' se ipa ovis appetit entitatē esse. z refutat privatiōnē z nō esse. **E**t q' patet. q' antecedēs nō est vez. **S**ecūda conclusio est q' ipm malū notariue dicit naturā positivā. qz ipm malū sum datur in ente positivo. **N**ā privatio dicit aptitudinē in subiecto. s'z malū est privatio boni. ergo semp ipm maluz dicit carentiā bonitatis rebitā illi rei q' dicit mala. z p' sequēs necessario notat ens positivū. **P** privatio z habit' apra nata sunt fieri circa idē subiectū. s'z habit' opposit' malicie. s'z ipa bonitas est in ente positivo. ergo et ipa malicia. **P** vi. metha. dicit q' veruz et falsum sunt in g'ia. bonū autē z malū sunt in rebus. ergo zc. **S** cōtra istud p' instantiā. **S**i malū fundaret in ente positivo. tūc malū fundaret in bono. p' sequētia patet. qz bonū dicitur equaliter enti. vt patet p'mo ethicoz. **F**allicitas p' sequēs potest multipliciter p'ban.

Ad.2.

Ad.3.

Ad.4.

Ad.5.

Secunda conclusio.

Instantia

1 **S**oluto. **P**rius sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 2 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 3 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 4 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 5 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 6 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 7 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 8 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 9 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 10 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 11 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 12 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 13 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 14 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 15 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 16 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 17 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 18 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 19 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 20 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 21 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 22 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 23 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 24 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 25 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 26 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 27 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 28 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 29 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 30 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 31 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 32 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 33 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 34 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 35 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 36 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 37 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 38 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 39 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 40 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 41 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 42 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 43 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 44 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 45 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 46 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 47 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 48 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 49 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 50 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 51 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 52 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 53 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 54 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 55 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 56 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 57 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 58 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 59 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 60 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 61 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 62 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 63 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 64 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 65 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 66 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 67 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 68 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 69 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 70 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 71 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 72 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 73 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 74 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 75 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 76 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 77 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 78 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 79 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 80 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 81 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 82 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 83 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 84 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 85 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 86 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 87 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 88 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 89 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 90 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 91 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 92 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 93 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 94 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 95 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 96 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 97 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 98 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 99 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...
 100 **C**ausa sic. **U**ni oppositio nō est sibi...

1 **P**rimo sic. Unū oppositorū nō est subie-
ctū alteri. s; bonū & malū sunt opposita. **S**e-
cundo sic. omne fundatū in aliq̄ tenet illud
in q̄ fundat. s; bonū esset malū si malū funda-
ret in bono. **T**ercio q; bonū est qd̄ oīa appe-
tunt. vt dicit. i. eth. s; illud qd̄ subicit malū
nō est appetibile. nullū em̄ appetit esse in mise-
ria. **Q**uarto q; dyonisi. iij. de di. no. ait.
q; malū neq; est existēs neq; in existētib; . **E**t
hoc dyonisi. ibidē pbat p hoc. quia omne exi-
stēs est bonū. malū aut̄ nec est bonū n̄ est in
bono. **R**ideo. cedo sequentiā. s; nego fal-
sitate sequēti. q; p̄hs. iij. metha. in hoc di-
stinguit priuatiōē a negatiōē. q; priuatio est
negatio in subiecto apto nato. cū igit̄ maluz
sit priuatio. t̄ omne subiectū vt est ens seu exi-
stēs sit bonū. eo q; bonū vnū & ens p̄uertant
vt patet. iij. metha. ideo necessario malū fun-
dat in aliq̄ bono. **E**t ista est intentio augustini
iij. de ciui. dei. vbi ait. Mala nō nisi i bonis
esse possunt. **M**agister etiā ait hic i s̄ra. Qui
recte acutēq; sapit. non nisi in bono malū esse
intelligit. **A**d primā igit̄ pbationē dicēdū
q; bonum tripliciter sumit. **U**no modo p ipa
rei pfectōē. sicut claritas visus dicit bonū ipi
oculi. & pfectio virtutis bonū aīe. **A**lio modo
sumit bonū p ipō subiecto qd̄ est aptū natum
habere h̄mōi pfectionē. & sic ipō oculi vel aīa
dicit bonū. **T**ercio modo sumit p ipa re perfe-
ta. & sic cōplectit vtrūq; . **P**rimo modo n̄ est
subiectū ipi mali. s; est habitus priuatiue oppo-
sitū ipi malo. qui tollit & corrumpit p ipm ma-
lū. **S**z bonū secūdo modo dicitur est subiectū
ipi mali. q; ens in potētia est subiectū tam
habitū q; priuatiōis n̄ sumit s; alternatiz. **E**t
p hoc patet ad secūdū. q; bonū secūdo modo
dicitur. put̄ actu priuatiū est sua rebita pfectōē
est actu malū ppter actualē inexistentiā pri-
uatiōis sue rebite pfectōis. q; quis sit potētia bo-
nū ppter aptitudinē quā habet ad h̄mōi pfe-
ctiōē. que quidē aptitudo nūq; totaliter tol-
litur manēte natura rei. **E**t ideo omne maluz
inest alicui bono. **A**d terciū dicēdū q; licz
subiectū ipi mali & priuatiōis nō sit appetibi-
le ratio quā subicit priuatiōi. t̄ ratio aptitu-
dinis quā habet ad suā pfectōē bene est ap-
petibile. **A**d quartū dicēdū q; p illa s̄ba
nō intēdit dyonisi. negare quin malū p mo-
dū priuatiōis sic in existētib; . s; solū intēdit
negare q; insit p modū accidētis positū. **E**t
cum ait dyonisius q; maluz non est in bono.
ibi accipit bonū p bono primo modo dicto.
ergo &c.

Solutio.

Ad primā pbationē.

Ad 2.

Ad 3.

Ad 4.

Quartū ad secundū

Articulus secundus.

principale possent poni quattuor conclusiones
fm̄ quattuor genera causaz. de trib; t̄i gene-
rib; causaz b̄tēnter me expediēdo dico p̄mo
q; malū nō habet causaz formale. q; illud qd̄
p se est priuatio forme nō habet causaz forma-
le. malū est h̄mōi. vt patet ex p̄cedētib; . **S**e-
cundo dico q; malū habet causaz materialē
siue subiectiua. q; priuatio nō est simplex ne-
gatio. s; est negatio in subiecto determinato &
apto nato. **T**ercio dico q; malū habet cau-
sam finale p accidēs. puta inquantū est p̄in-
ctū alicui effectui q; p se ordinabilis est in ali-
quē finē. **Q**uarto dico q; causa efficiēs ime-
diata ipi mali est aliqd̄ bonū deficiēs seu defe-
ctiū. causa s̄o remota ipi mali est aliqd̄ bo-
nū qd̄ nō vt deficiēs s; vt pfectū est causa ali-
cui boni p se. ad cuius causationē sequit̄ p acci-
dens & p̄ter intentōē agētis aliqd̄ malū an-
nexū tali bono. **V**erbi gratia. causa imediata
mōstruositatis q; est in fer̄ formatōē est qd̄
d̄i bonū deficiēs. puta vir̄ seminis insuffici-
ens. **I**llū aut̄ maliciā q; est in semine causa ē ali-
qua q̄litas q; alterat semē. ad cuius alteratiōē
sequit̄ p accidēs insufficiētia seminis. **I**ta igit̄
vir̄ nō agit vt imperfecta v̄ vt deficiēs bonū.
imō quāto est sufficiētior & pfectior. tāto ma-
gis p se similitudinē suā inducit in semine.
cuius maiorē inductionē semp p accidēs sequi-
tur maior malicia seminis respectu formatio-
nis ipi fer̄. **E**t etiā ex p̄e h̄uane voluntatis
istud aliqd̄ modo p̄e declarari. **N**ā h̄uana vo-
luntas p̄e actualiter nō attēdit ad iudiciū
recte ratiois & legis diuine. est quasi qd̄dam
bonū defectiū. & eadē volūtas p̄e p se fert̄ it̄
aliqd̄ bonū fm̄ qd̄. puta in carnalē delectatiōē
nē sepius fert̄ in malū simpliciter. antequā tali
delectatiōi. puta i inordinatā adulteriū actōē
Et videt̄ esse intentio dyonisi. iij. de di. no.
vbi ait. q; malum nō agit nisi virtute boni **E**t
ibidē ait. q; omnium maloz principū & finis ē
bonū. **I**nuenit̄ alias talis additio. **P**ro-
pter predictā nō attentionē volūtaris sepius
ipā voluntas nō rebite p̄uisa incaute eligit̄ i
agēdis. **H**āc aut̄ nō attentionē sepe incurrit
volūtas ex motōē positīua q; a reb; munda-
nis allicit̄. q; allectio q̄to suo modo ē maior
& pfectior. tanto magis impedit̄ iā dicta atten-
tio volūtaris. **E**t etiā h̄ aduerentiū q; licz iā
dicto modo s̄l̄r p̄tingat malū in naturalib; &
moralib; . t̄ in h̄ est d̄s̄sile q; p̄ter iā dictum

Prima cō-
clusio

Secūda cō-
clusio.

Tercia cō-
clusio

Quarta cō-
clusio

Contra qm
ta conclusio
nem.
Contra pri
ma clausu
lam.

modu peccadi voluntas ex mera sua liberalita
te pt peccare no obstat recte ronis iudicio. p
ut super declaravi. dist. xxv. Nec in ad duo
ne pdicta. **S**z extra pdictas clausulas isti
qre conclusionis multipliciter pt instari. z etiā
de facto ab aliquibz doctoibz instat extra pri
ma sic **S**i bonū esset causa mali inquantū de
ficiens. tūc phaberet in se defectū z malū ante
qz causaret malū. z tūc de illo malo querit a q
causet. z sic vel ibi in infinitū qd est impossi
bile. vel oportet recurrere ad vnu primum ma
lum qd est causa omnū maloz. qd est sup
reprobatur in pncipio istz secūdi libri. z hūc i
primo libro. dist. ij. q. i. vel oportet dicere q
bonū perfectū z nō deficiens sit imediata z p se
causa mali. qd est extra primā clausulā istz cō
clusionis. **P**si bonū inquantū deficiens ef
fet causa mali. tūc de qui est bonū omnino in
deficiens nullū malū posset causare. qd est fal
sum saltes de malo pene. **I**ntra illud **A**mos
ij. **N**ō est malū in ciuitate qd de nō faciat.
P defectū inquantū defectū potest esse cau
sa imediata boni. ergo bonū inquantū bonū.
z p sequēs nō inquantū deficiens potest esse
imediata causa mali. z sequentia patet. pbat
antecedēs. qz enigma fidei inquantū inclu
dit obscuritatē est causa merēdi. cū fides nō
habeat meritū cui humana ratio pber experi
mentū. **P** si voluntas esset causa peccati in
quantū deficiens. aut hoc bonū ppter cui ab
sentia dicit deficiens de iure debet inesse volun
tati z nō inesse. z tūc pena pcederet culpaz. aut
nō debet inesse voluntati. z tūc ratione carentie
talis boni voluntas nō dicit bonū deficiens. si
cut nec lapis dicit bonū defectiū ppter carē
tiam virtutis visive. **C**ōtra secundā clau
sulā qua dicit q bonū inquantū bonū potest
esse causa alicui mali. quāuis p accidēs. po
test hūc argui sic. **O**mīs causa per accidēs re
ducit ad causam p se. igit si malū habet causā
per accidēs. videt q etiā debeat habere causā
p se. **P** qd euenit in actōne pter intentōez
agētis excusat peccatū. sicut credēs percutere
hostē reipublice z pter intentionē pcutit pa
trem excusat in decretis a patricidio. **S**z istd
qd p accidēs euenit pter intentionē euenit.
igit si malū euenit per accidēs. nullū faciendo
malū peccaret. **P** effectū p accidēs euenit
vt raro. sed malū euenit vt i pluribz. ergo zc.
P natura p se est causa eoz que naturali
ter fiūt. vt patet secūdo phisicoz. hūc aliq ma
la z aliquid defectus naturaliter eueniunt. vt
mora senectus infirmitas z cetera huiusmo

Contra se
cū dā clau
sulam.

di. **P** omē bonū vel est bonū in actu vel in
potentia. sed neutz istoz potest esse causa ma
li. **N**ō quidē bonū in actu. qz hoc tollit z pri
uat per malū. **N**ec bonū in potentia potest esse
causa mali in actu. **N**ā effectū in actu requirit
causā in actu. vt patet. ij. phisicoz. **A**d pri
mum igit dicendū q illud malū qd est in bo
nitate deficiente causat a bono nō deficiente per
accidēs tamē vt dictū est in secūda clausu
la. z hoc in naturalibz. **I**n actibz aut huma
nis illi deficiente q voluntas actualiter nō at
tendit ad recte ronis iudiciū z diuine legul
mandatū nō oportet aliā assignare causā qz
libertatē z contradicōis humane voluntatis. **E**t
ideo nec in naturalibz nec in humanis est p
cessus in infinitū. nec etiā dat vnu primū ma
lum quāuis bonū nō sit causa per se ipsū mali.
Ad secundū dicendū q de nulli mali est
causa per se. **I**n etiā ipm malū pene est a deo
per accidēs. quia de p se causat bonū virtu
tis iusticie. ad qd per accidēs sequit malū pe
ne. **A**d terciū dicendū q obscuritas fidei
nō est per se causa illi meriti. sed voluntas bo
ni a ratione captiuas in obsequiū fidei. q gra
tia rei sibi cooperatē sponte ptenit ppter reū
talibz que nō videt. hec est p se causa iā dicti
meriti. **A**d quartū dicendū q defectū qui p
intelligit in voluntate ante peccatū pura illa n
actualis attentio iudicij recte ronis z legi di
uine nō est culpa neqz pena anteqz voluntas
pgrediat in actū electōis. qz ante huiusmo
di actū voluntas nō tenebat ad talē actualē at
tentionē. z potuit ea carere sine omī malicia
ex sola sua libertate. **S**ed talis negatio seu ca
rentia accipit rationē culpe ex ipsa applicati
one ad actū pdictū. qz ex huiusmodi applicati
one illa actualis attentio debita efficit q ante
nō fuit debita. **E**tia potest dici q hūc de
fectus potest reduci ad malū pene que pena
quāuis pcedat peccatū actuale. tamē sequit
peccatū originale. **N**ā ppter fomitē derelictū
in homine ex peccato originali voluntas ho
minis sic allicit a rebz temporalibz. z p cōse
quens sic distrahit. q quādoqz non attendit
ad rectū iudiciū ronis. **A**d primū z tra
secundā clausulā dicendū q sicut causa p ac
cidēs reducitur ad causā p se. ita effectū p acci
dens reducitur ad effectū per se. z qz in pnti lo
quitur de malo vt est effectū per accidēs. ideo
nō oportet ipsi malo assignare causam p se h
sufficit ipm malū esse cōiunctū tali effectū q
habet causam per se. **A**d secundū dicendū
q qn agēs oēs diligentā quā debuit adhibuit

Solutio
pro prima
clausula.
Ad. 1.

Ad. 2.

Ad. 3.

Ad. 4.

Quantū ad terciū

etiam est obstatū qz ppter est bonū qd
temporalibz rebus vt ipm malum
culpe. **P**rius dicitur qz secundū bo
nam naturā cōstituta in quādam natura ha
bitur. **E**t hūc potest ponere etiam bonas
pōtiones. **P**rius est q bonū quāuis
loquitur vel de bonū p malū moralis culpe.
Quia q in eo possibilia sunt in eodē subiecto
vno aduente referuntur z eodē aliter culpa
moralis z grana sunt in eodē subiecto in
possibilia. vt patet ex dictis super. **A**rgo si
videretur nec tollit nec veniat. **P**ropterea
hūc malū culpe. **Q**uia quāuis natura ad
nata vulturē est moralis peccato. tūc nec
venit in parte tollit per peccatū. **N**ā tūc
vt vulturē est moralis peccato inter omīa peccata
moralia vt patet per se. **A**d vltimū dicitur
qz in peccato originali voluntas hominis sic
allicit a rebz temporalibz. z p cōsequens sic
distrahit. q quādoqz non attendit ad rectū
iudiciū ronis. **A**d primū z tra secundā
clausulā dicendū q sicut causa p accidēs
reducitur ad causā p se. ita effectū p acci
dens reducitur ad effectū per se. z qz in pnti lo
quitur de malo vt est effectū per accidēs. ideo
nō oportet ipsi malo assignare causam p se h
sufficit ipm malū esse cōiunctū tali effectū q
habet causam per se. **A**d secundū dicendū
q qn agēs oēs diligentā quā debuit adhibuit

Solutio
p secunda
clausula.
Ad. 1.

Ad. 2.

quod tunc in sua actione evenit propter suam intentionem excusatur a peccato. Sed sic non est in proposito de malo peccati. quia peccator non adhibet debitam diligentiam. nec resistit peccato quantum resistere potest. **Ad. 3.** Ad tertium dicendum quod non omne per accidens evenit ut raro. quia generaliter per accidens intendit corruptionem. nam si posset generare sine corruptione tunc penitus nihil corruperet. et nihilominus tot sunt corruptiones quot sunt generationes. cum generatio vni sit corruptio alteri. per accidens enim eveniens ut raro non est quocumque per accidens. sed tale per accidens quod dicitur fortuitum aut casuale. ut patet in philosophis. **Ad. 4.** Ad quartum dicendum quod quia illa talia naturaliter eveniunt in quantum omnia illa dicuntur naturaliter evenire quod ex necessitate materie eveniunt. tamen non sunt per se intentata ab agente naturali. **Ad. 5.** Ad quintum dicendum quod causa mali nec est bonum in actu quod privatur per huiusmodi malum. nec est bonum in potentia in quo fundatur huiusmodi malum. sed est bonum quod est agens quod inducendo unam formam expellit aliam. et relinquit maliciam privationis talis forme expulsi subiecto quod est bonum in potentia. Alias talis additio invenit. Malum etiam culpe causatur a voluntate ac a rebus momentibus et allicientibus voluntate. que bone sunt. cum a deo create sunt.

Articulus **Quantum ad tertium**
tercius. articulus est advertendum quod triplex est bonum quod aliquo modo ledit seu destruit per ipsum malum culpe. Primum est bonum gratie. Secundum bonum nature considerate secundum se. Et tertium bonum nature consistens in quadam naturali habilitate. Et secundum hoc possunt ponere tres breves conclusiones.

Prima conclusio

Prima est quod bonum gratie totaliter tollit vel destruit per malum mortalis culpe. Quia in impossibilia sunt in eodem subiecto uno adveniēte destruitur et cedit alteri. culpa mortalis et gratia sunt in eodem subiecto incommensurabilia. ut patet ex dictis superius. ergo etc.

Secunda conclusio

Conclusio secunda est quod bonum nature secundum se considerate nec tollit nec diminuit propter loquendo per malum culpe. Quia quantumvis natura aliquo modo vulneret ex mortali peccato. tamen nec in toto nec in parte tollit per peccatum. Nam etiam in remotione cuius peccatum inter omnia peccata videtur fuisse gravissimum naturalia manserunt integra et incorrupta. ut patet per Dionysium. iiii. de div. no.

Conclusio tertia.

Tercia conclusio est quod bonum consistens in predicta naturali habilitate nunquam totaliter tollit quantumvis homo est in statu vice. tamen per

peccatum mortale diminuit. Quia quantum acquirunt de habilitate ad malum tantum diminuit de habilitate ad bonum. quia quantum accedit ad unum oppositorum tantum recedit ab altero. Sed quanto magis continuatur peccatum seu actus viciosis: tanto maior habilitas acquiritur ad malum viciiosum. ergo etc. **Sic** igitur iuxta has tres conclusiones homo descendens a hierusalē in hiericho. per quem Luce. x. figuratur mortalis peccator. primo a latronibus totaliter spoliatur habitu gratie et charitatis. quo ad primam conclusionem. Secundo vulneratur in naturalibus. quod ad secundam conclusionem. et tertio semititur relinquitur ratione diminutionis habilitatis ad bonum. quo ad tertiam conclusionem. **Sed** forte dicitur quod termini positi in tertia conclusione non possunt simul stare. quia illa habilitas cum sit in re finita et creata non potest esse infinita. sed omne finitum tandem totaliter tollit per primum ablationem alicuius finitum ab ipso. ergo illa habilitas ad bonum per primum iterationem peccatorum in statu vice potest tantum diminui quod ultimo totaliter tollit. **Et** si dicitur sicut quidam dicunt. quod licet secundum partes eiusdem quantitatis aliquid finitum non possit diminui in infinitum. tamen secundum partes eiusdem proportionis potest finitum diminui in finitum quod nunquam totaliter tollit. sicut apparet in divisione continue. **Istud** non valet ad propositum. quia sequeretur quod maiora peccata minus tollerent de habilitate ad bonum quam minora peccata. Probatur consequentia. quod ut plurimum peccata sequentia sunt graviora quam precedentia. sed in divisione seu diminutione secundum partes eiusdem proportionis illud quod tollit in secunda divisione est medietas illius quod tollit in prima divisione. et quod tollit in tertia est medietas illius quod ablatum est secunda et sic deinceps. **Falsitas** etiam ostenditur patet. quod communiter videmus quod quanto aliquis est maior peccator: tanto minore inclinatione habet ad bonum. **Unde** quod peccatum in spiritu sancti ceteris partibus est maximum peccatum. ideo ceteris partibus magis tollit habilitatem ad bonum. **Respondeo** deo negando minorem qua dicitur quod omne finitum tandem tollit totaliter per primum ablationem alicuius finitum ab ipso. quod angulus contingit extrinsecus quod causatur in tractu linee recte quando trahitur super circumferentiam circuli est valde parum et multum acur. et tamen si circulus cresceret in infinitum angulus dicitur decresceret et minueret in finitum. sicut probatur in geometria. **Et** patet etiam probari ratione. quia eadem longitudo signata per tota longitudo unius palmi accepta in circulo maiori est minus curva et minus distat a rectitu

Instantia

Solutio inualida.

Solutio vera.

ei⁹ actū seu fundamētū. Et diuidit i tres par-
tes. Quia pmo ponit ip⁹ peccati triplicē re-
scriptionē. Secūdo ex hmoi descriptōibz cir-
ca actū peccati recitat triplicē opiniōē. Ter-
cio circa istas opiniōes vnā peligendo exp-
mit suā intentionē. Secūda ibi. Vno circa
diuersitatis hui⁹. Tercia ibi. Quid em i hac
varietate. Et hec i duas. Qz mgr pmo dicit
actū malū tam interiorē qz exteriorē esse pecca-
tū. Secūdo recitat vnā opiniōē que ponit
hmoi actū licet nō inquantū est mal⁹ tñ in/
quantū est act⁹ a reo esse causatū. ibi. Quidā
diligētē rē. Et hec in duas diuidit ptes. Qz
pmo mgr isti⁹ opiniōis psequit in tentionē
Secūdo recitat oppositā opiniōē. Secun-
da ps incipit i pncipio. xxxviij. dist. ibi. Sūt
aut aliq. Prima diuiditur in duas. Qz pmo
mgr iā dicit opiniōē recitat. Secūdo qdaz
incidētia circa pdicta determinat. dist. xxxvi.
ibi. Sciendū est tñ. Prima i tres. Qz pmo
mgr pime opiniōis innuit pbatōē. Se-
cundo ptra eā adducit r tollit duplicē obie-
ctionē. Tercio mouet quadruplicē dubitati-
onem. Secūda ibi. Quibz opponit. Tercia
ibi. Solet etiā qn. Et hec in quattuor: fm qz
quattuor mouent qstiones. quaz etiā distin-
cte recitant rñsionē. r pres patet. Sequit
distincō. xxxvi. Sciendū est tñ. In q mgr
occasione pdictoz ondit peccatū qnqz esse pe-
nā peccati. Et diuidit in duas ptes. Qz pri-
mo mgr iā dicit suā intentionē pmittit. Se-
cundo circa pmissā quandā qstionē pponit.
ibi. Et ideo merito. Et hec in duas. Qz pri-
mo mora questione mgr rñdet fm quorūdā
opiniōē qz peccatū pē dici pena peccati non
essentialiter s; causaliter. Secūdo rñdet fm
ppriā opiniōē qz qnqz peccatū est pena pēti
nō solū causaliter s; etiā essentialiter. ibi. In
nullo tñ puidicū. Et hec in qtruz. Nā pri-
mo recitat ppiā intentionē. Secūdo addit
ei⁹ confirmatōez. Tercio adducit r tollit quan-
dā obiectionē. Et qtrto pdictoz aliquale facit
epilogationē. Secūda ibi. Qd aut qdā Ter-
cia ibi. Illud aut diligētē. Quarta ibi. Sa-
tis illoz rē. Nec est snia istaz duaz distin-
ctionū in generali. circa quas quero hāc que-
stionē in ipicali.

Utrum omne peccatū cōsistat i aliquo
actu positiuo. Et videt q sic. Qz
opposita sūt apta nata fieri circa idē
s; meritū r demeritū sunt opposita. r omne me-
ritū cōsistit in aliq actu. qz omne demeritū cōsi-
stet in aliq actu. r psequēs omne peccatū pō-

stet in aliq actu. **C**ōtra. istud qd pprie ha-
bet esse in cessatōe ab actu h nō cōsistit in aliq
actu. peccatū omissionis habet esse i cessatōe
ab actu. qz rē. **D**ic quattuor sunt videnda
Primo de qsto. **S**ecūdo vtrū malū cul-
pe corripat potētias aie. Et h qstū ad. xxxv.
dist. in cōoz. **T**ercio vtrū malū sufficienter
diuidat in malū culpe r malū pene. **Q**uar-
to vtrū malū pene possit esse sine malo culpe. r
ecōuerso. Et h qstū ad. xxxvi. dist. in cōoz.

Quātū ad primum

est aduertendū qz vt patet ex pdictis super⁹
duplex ē peccatū. s. peccatū originale qd alto
nomine dicitur peccatū naturale. r peccatū per-
sonale qd qnqz dicitur actuale. De pmo nō pce-
dit pñs qstio. s; de secūdo. Et istud secūdū
diuidit. qz quedā sunt peccata cōmissionis.
quedā sunt peccata omissionis. Et fm h po-
no duas cōclusiones. **P**rima est qz omne pec-
catū cōmissionis cōsistit in aliq actu. Qz ois
trāsgressio pcepti negatiui necessario cōsistit i
aliq actu phibito. s; omne peccatū cōmissionis
est qdā trāsgressio pcepti negatiui. Nō ei pos-
sum⁹ cōmittere ptra legē. pprie loquēdo d cō-
missionē nisi faciēdo aliqd qd est phibitū i le-
ge. **F**ore dicit qz illud qd de se nihil est h
nō cōsistit i aliq actu. s; peccatū est de se nihil.
vt patet p augustinū sup. Johannē. vbi per-
trahat illud Joh. i. Sine ipso factū est nihil
Rñdeo qz esse nihil pē intelligi dupliciter.
Uno modo p modū simplicē negatōis. Alio
modo p modū priuatōis. De pmo pcedit ar-
gumentū h. nō de secūdo modo. qz cū priua-
tio sit negatio in subiecto apro nato. ideo tale
nihil pñsupponit actū vl aliqd positiuū i quo
fundet. etiā sepe supponit actū a quo causat.
Lū igit peccatū nō sit nihil pmo modo. s; se-
cūdo mō. igit instātia nō cōcludit pmissā
cōclusionē. **S**ecūda cōclusio est qz peccatū
omissionis nō cōsistit necessario causaliter in
aliq actu elicito. Qz illud qd accidit homini
ex sola omissionē alicui⁹ act⁹ h causaliter non
pccernit aliquē actū in quo cōsistat. s; peccatū
omissionis est hmoi. qz rē. **M**aior pty. **M**i-
norē pty. qz positio qz aliqz nō dicat horas ca-
nonicas illo tpe qn pē r tenet eas dicere. dato
qz p tūc nec intrinsec⁹ nec extrinsec⁹ eliciat ali-
quē actū q sit causa isti⁹ omissionis adhuc ta-
lis ommissio erit peccatum. **P**. si ponit aliqz
act⁹ q sit causa pēti omissionis sic qz sine ipso
nō possit esse peccatū omissionis. tūc vl hmoi

Articulus
pmus

Prima cō-
clusio.

Instantia

Solutio

Secunda
conclusio.

Solutio vera.

q̄. de nō peccatore est fact⁹ pctō: naturalr p̄us q̄ p̄didit gr̄az. 7 p̄ p̄ns si p̄ aliquā mutatio nē de nō pctō refact⁹ ē peccator. tūc op̄ret h̄mōi mutatoez p̄cedere gr̄e p̄ditōez. ¶ Dicendū ē igit q̄ maior istī instātie nō est vera. ¶ Ad cur⁹ intellectū est aduertēdū q̄ licet p̄cepta ne gatiua hoiez obligent semp 7 p̄ semp. tñ p̄cepta affirmatiua nō obligāt hoiez p̄ semp. sed p̄ determinato vl̄ oportuno tpe 7 loco. Et iō q̄ nō exequit p̄ceptū affirmatiuū nō peccat nisi eo tpe veniente q̄ exeq̄ tenet actū illū p̄cepti quē si p̄ tūc nō exercuit cum tñ possit h̄mōi actū exercere. tūc vtiq̄ peccabit. Et q̄: tale rēpus p̄ aduenire nulla facta mutatoe i hoie. s̄z solū mutatoe facta i celo. p̄ cur⁹ motuz tale tps adducit. ideo p̄t q̄s de nō pctōze fieri peccator: loq̄ndo de pctō omissionis nulla mutatio facta in ip̄o. s̄z solū i aliq̄ extrinseco. ¶ Tñ si aliq̄s efficit actualiter obligat⁹ ad aliq̄d faciendū sine sua intrinseca mutatoe puta solū tps mutatoe. q̄d mixtū si negligēdo illud cur⁹ tñ h̄ facere possit si vellet peccabit 7 in peccatū tñ incidit sine sua intrinseca mutatoe. ¶ Ad argumentū p̄mū oppositū opinionis dicendū q̄ minor nō est vera. Ad p̄batōez dicendū q̄ illa descriptio pcti nō se extendit ad om̄e peccatū. q̄ vt cōmunit̄ dicit aug⁹. descript̄ ibi peccatū cōmissionis tñ peccatū omissionis.

Ad. 2. ¶ Ad secundū nego p̄sequentiā. Ad p̄batōez ne dicendū q̄ posito h̄mōi argumentatōez valere i talibz oppositis q̄ eqliter multiplicant. nō tñ valet in illis quoz vnū pluribz modis p̄tingit q̄s al̄ez. Sic aut̄ est in p̄posito. Nā bonū p̄stat ex integra sua causa. malū s̄o enit̄ ex singularibz seu p̄ticularibz defectibz. vt ait Dionysius. iij. de di. no. Et ideo quis ad merendū nō sufficiat sola cessatio ab actu a q̄ q̄s cessare tenet. s̄z requirit̄ necessario intentio volūtatis. tamē ad remerēdū sufficit sola cessatio actus ad quē q̄s tenet supposito q̄ cesset eo tpe quo tenet h̄mōi actuz exercere. q̄z sicut ad p̄struendū plura requirunt̄. 7 ad destrueduz vnū solū sufficit. sic in p̄posito 7c. ¶ Ad terciū nego p̄sequentiā. q̄z cū in p̄tate volūtatis sit actū elicere 7 nō elicere p̄pter libertatē cōtradictionis quā habet ex sui natura. ideo nō solū opatio volūtatis vtz etiā cessatio vel nō opatio potest dici volūtaria. 7 ideo nō sequit̄. hoc est voluntariū. q̄ est act⁹ voluntari⁹. q̄z p̄t esse cessatio ab ip̄o actu. ¶ Ad quartuz dicendū q̄ licet om̄e peccatū cōtra originale distinctū dicat̄ actuale. p̄ tanto q̄z non est ab origine natiuitatis p̄tractū. tñ nō semp dicit̄

Solutio. Ad. 1.

Ad. 2.

Ad. 3.

Ad. 4.

actuale ab actu qui cōmittit̄. s̄z etiā quōq̄ ab actu q̄ omittit̄. sicut est in p̄posito. Nā licet ad peccatū cōmissionis qd̄ est cōtra p̄cepta ne gatiua requirat̄ act⁹ vel opationis cōmissio. tñ ad p̄fectā rationez peccati omissionis qd̄ ē cōtra p̄ceptū affirmatiuū sufficit act⁹ omisso modo q̄ superi⁹ dictū est. ¶ Ad quintū dicendū q̄ p̄cessa p̄clusionē. tūc adhuc applicādo eā ad p̄positū cōmittit̄ fallacia p̄sequētis. q̄z nō p̄t p̄cludit̄ nisi q̄ omisso fundat̄ i aliquo actu. ex h̄ aut̄ inferre q̄ fundet̄ in actu secūdo siue i actu elicito est fallacia p̄sequētis. q̄z p̄t fundari in actu p̄mo siue i actu elicito pu- ta in ip̄a voluntate que rebuit p̄ tūc habuisse actū oppositū illi omissioni. q̄z opposita p̄ua tiua habet̄ fieri circa idē d̄istinctiue. ¶ Ad sextū dicendū q̄ illi omissionis p̄ter om̄m actū elicitiū possum⁹ sufficēter causā assignare ip̄saz volūtate. q̄ nō coactē s̄z libere omittit̄ face re qd̄ tenet. q̄ eiusdē volūtatis est posse facere 7 nō facere. ¶ Et p̄ idē patet ad septimū. q̄z illud malū qd̄ ē peccatū omissionis p̄suppo- nit̄ h̄ bonū qd̄ est ip̄a volūtās nō q̄modocūm q̄. s̄z put̄ cessat̄ ab actu tūc qñ ad eū elitionē de iure tenet. ¶ Ad octauū dicendū q̄z h̄o di- cit̄ sua volūtate aliq̄d dupliciter fugere. Uno modo actu posituo. puta ip̄z refusādo. Alio modo negatiue puta ip̄m nō p̄sequēdo tpe q̄ ip̄m p̄sequē tenet 7 p̄t. Et iste secund⁹ mod⁹ fu- genō est act⁹ eliciti⁹. s̄z magis p̄uatio act⁹ eliciendi. 7 h̄c mod⁹ sufficit ad peccatū omis- sionis. ¶ Ad nonū dicendū q̄ duplex est cō- cupiscētia. Una. s̄ actual. qui est act⁹ eliciti⁹. Alia habitual. q̄ nō est act⁹ eliciti⁹. s̄z est ipse fomes peccati. 7 de illa cōcupiscētia sedō mō dicta sunt̄ s̄ba illi⁹ glōse intelligēda cū dicit̄. q̄ om̄e pctm̄ actuale ē cōcupiscētia. 7 est ibi p̄- dicatio nō formal̄ s̄z causal. q̄z fomes est qd̄ā modo cā ois pcti actual̄ siue sit peccatū omis- sionis siue cōmissionis. ¶ Ad decimū dicendū q̄ ibi accipit̄ large ip̄m facere. s̄. p̄ omni eo qd̄ est in p̄tate volūtatis. ¶ Tñ cur⁹ p̄uatio act⁹ elicendi sit in p̄tate volūtatis. ideo dicit̄ tur volūtās aliq̄d fecisse quādo cessauit volū- tate ab actu quē tenebat̄ elicere. ¶ Tñ etiā fm̄ cōmūcē vsūm loquēdi p̄ priuationē volūta- riā respondem⁹ ad interrogatōez motā de fa- cere. puta cū aliq̄s q̄rit̄ de aliq̄ qd̄ facit. sepe re- spondet homo. quiesco. quāuis quies sit pri- uatio motus 7 operatōnis. ¶ Et iō glōsa magi- stri ad Romā. vij. dicit̄ q̄ large loquendo de facere. tunc ip̄m non facere bonum est facere malum.

Ad. 5.

Ad. 6.

Ad. 7.

Ad. 8.

Ad. 9.

Ad. 10.

Articulus secundus. Conclusio.

Quartum ad secundum

articulu dicendum qd rā ppter dicitā san ctroz qd etā phoz opret nos pcedere aiaz ac pot: nial et aliq mo corrupi pēto. Nā fm beatū augu stinū. iij. lib. d. libero arbitrio. natura in teg fu it iſtituta. q p pētm est corrupta. Et. xij. de ci. dei. c. i. ait. Inim aliqd viciū est in qzuz nā turā est. Et Dam. li. ij. c. ij. ait. Virtus est fm naturā. pētm autē est nā turā. s. illd qd est nā turā h aliq mo ē corruptiuū nature z corū q naturā ipaz z sequunt. sic sunt naturales potēte. g. zc. P. fm aresto. i. ethi. malicia n̄ facit hoiez altez. sed facit eū aliū. qz corrupit ipm. Un̄ ibi distinguit phus triplicē vitā. s. pēplatiuā. politica: z voluptuosaz. Per pēplatiuā viuit hō modo diuio. p politica modo humano. s. p voluptuosaz viuit vt bestia vlt mo bestiali. g hō viuit voluptuose videt esse corrupus q ad humanā vitā. z qdā modo mutat in bestia. iuxta qd dicit in ps. Hō cū i honore esset nō intell. p. cōparat est iumētis inſipientibz z silis factus est il. Et iuxta hūc sensū ait phs. vij. phis. q virtus z viciū seu malicia nō sūt alteratōes. s. virtus est pfectio. z malicia corruptio. Ratio autē huius dicitur ē p. qz pētm nō opponit grē z pfectōi nature zrie s. magi puarine. Nūc autē ita est q qzuis mutatio de zrio ad zriū dicitur alteratio. in cū aliqd trāsīt de forma z pfectōe ad puaratōnez h ppuē dicit esse corruptū. z h mōi trāsīt dicit esse corruptio. ideo phs viciū seu peccatū nō dicit alteratōez. s. poti⁹ corruptōez. Et ex his patet q potētie aie q p actū peccati spoliā tur suis pfectōibz. z subiciunt puaratōibz suarū pfectionū. nō imerito dicunt esse corrupte

Instantia Hs si sic dixerō qd credo bñ dictū. videor d dicere his q dicit i qstione pima pcedēti articulo. iij. cōclusionē scda. Dicitur em̄ est ibi q bonū nature nec tollit nec diminiuit p maluz culpe. hic autē videor dicere q corrupat P. corrupū nō manet idē specie. s. potētie aie et alia bona nature post peccatū nō sunt alteri⁹ specie q fuerūt ante peccatū. g nec corrupunt p peccatū. P. nihil corrupit nisi v. l corrupione subiecti: v. l actōne zry. Hs potētie aie nō possunt corrupi corrupōne sui subiecti. h em̄ est essentia aie rōnalis q om̄ino est incorruptibil. Nec corrupōe zry. qz subiectū nec zriaū forme nec puaratōi oppositē ipsi forme. vt patet. i. phis. g potētie aie nec habēt zrieta tē ad peccatū cui⁹ iunt subiectū. nec ad formas

Instantia

Instantia

Instantia

Instantia

Instantia

Instantia

Instantia

Instantia

Instantia

q pmanet p peccatū. P. agēs sua pba actō ne nō corrupit seipm. s. actio peccati est actio potētie aie. ergo potētia nō corrupit h mōi actōne. Minor patet. Probat maior. qz n v hūl corrupitur illo quo pfacit. s. potētia aie p facit suo actu. maxime loquēdo de potētijs su perioribz quaz act⁹ sunt iman entes. de quibz etiā est ad pnsens sermo. P. cum peccatū sit act⁹ defectuosus. igit si aliqd corrupit. aut h facit inquantū act⁹. aut inquantū defectuosus

Instantia Nō primo modo. qz vt sic est quoddā bonū. bonū autē nō est destructiuū virtutis. Nec secū do modo. qz vt dicit defectus sic est nihil fm beatū angustinū. s. ei qd nihil est nō cōpētie agere. nec p zsequēs corrupere. qz corrupere p supponit agere. P. si peccatū corruperet po tentias aie v. l aliqd aliud bonū. tūc mai⁹ pec catū corruperet maius bonū. z maximū pētm maximū bonū. s. zsequēs est falsum. qz pmū morale peccatū tollit totū bonū gratiuū qd est in aia. qd est summū bonū aie. cū bonū gra tiuū aie sit vel ipē de⁹. v. l nobilissimū donū dei pura charitas. Et peccata imediate sequi tia dato q sint in milleſimo maiora qz fuerit peccatū pcedēs. tñ nihil corrupunt nec tollūt de bonis gratiuitis. Et confirmat. Quia fm formale repugnātia odiū tollit charitatē. de speratio spem. z infidelitas fidē. ergo nō sem per mai⁹ malū tollit mai⁹ bonū. Antecedens patet. z sequentia pbat ex hoc. qz odiū est mē nus malū qz desperatio v. l infidelitas. z chari tas est mai⁹ bonū qz spes z fides. Hs ista nō zcludūt. Quia vel per peccatū aliqd dep dit de bono potētie anime formaliter sibi zue niens. aut nihil. Si aliqd. tūc habet ppositū quia totū cōpositū vel aggregatū dicit corrupi. qz corrupit sua formalis pfectio. Nā al bus homo corrupit quādo albedo in eo cor rumpit. Si nihil tūc eque bon⁹ esset hō post peccatū sicut extitit anteqz peccauit. P. si cur se habent vicia corporis ad corpus. sic vicia anime ad animā. s. vicia corporis corrupūt bonū perfectiuū corporis. ergo vicia aie. s. pecca ta corrupūt potētiās z pfectōes anime. Et hec videt esse intentio angustini in enchiridi on. vbi ait. Non est malū nisi quia nocet nec nocet nisi quia adimit. ergo zc. Ad pmuz igitur dicēdū q natura seu essentia anime ac etiā potētie que naturaliter fundant i ea. du pliciter possunt zsiderari. Uno modo fm se. z sic intelligendū est qd dictū est de eis in pce denti qstione. Sic em̄ nec tollunt nec dimi nuunt. Alio modo ratione qua perfecte sunt

Confirmat

Contra ista

Solutio

Ad. i.

quādo rōnabile e sic tam natura anime qz...
instantia...
solutio...

gratia et virtutibus. et sic tam natura anime quam etiam sine potentie in presenti questione dicuntur corrupti per peccatum in quantum totum aggregatum dicitur corruptum ad corruptionem partis. puta quando per peccatum perduntur gratia et virtutes. Sicut etiam homo dicitur spiritualiter renouari vel regenerari quando per dei misericordiam gratia et virtutes restituntur homini penitenti. Secundum hunc etiam modum loquendi communiter dicitur quod humana natura corrupta fuit per peccatum ad eam. et eadem natura dicitur recreata seu reformata merito christi. Et his bene intellectis patet quod nulla est contradictio in premissis. quia peccatum non corrumpit naturam anime quantum ad esse primarium et naturale. sed quantum ad esse secundarium et perfectionale. Et eodem modo dicitur de potentia ipsius anime.

Ad. 2.

Ad secundum dicendum quod licet illud quod corruptum est in se et quantum ad esse primarium non maneat in eodem specie. tamen illud quod corrumpitur solum quantum ad esse secundarium per idem specie remanere. sicut patet de homine alio corrupto a leprosa.

Ad. 3.

Ad tertium dicendum quod corrumpitur ex aduentu contrarij. loquendo de contrarijs putat de ipsis loquitur philosophus in primo philosophico. ubi forma et privationem dicit esse contraria. Ad probationem dicendum quod licet subiectum secundum se habeat rationem nec contrarietatem forme nec privationem oppositam. tamen subiectum forma perfecta secundum quod perfectum est contrarietatem privationem. ut in primo philosophico. loquitur philosophus de contrarijs. Et ideo etiam subiectum ut sic accipitur dicitur corruptum quando corrumpitur ipsa forma per aduentum privationis opposite. et per consequens anima perfecta gratia et virtutibus dicitur corrupta per aduentum ipsius peccati.

Ad. 4.

Ad quartum dicendum quod licet actus sua actione non corrumpat seipsum per se. tamen sepe corrumpit seipsum per accidens. Sicut enim homo intemperat corrumpit seipsum per accidens. iuxta illud apostoli. qui autem fornicatur in corpore suo peccat. intendit enim per se delectationem. quam immoderate persequens quandoque incurrit mortem et perdit vitam corporalem. sic etiam anima sua actioe venenosa peccati mortalis contrahens perdit vitam spirituales.

Instantia

Ad probationem maiorem dicendum quod licet subiectus actu peccati aliquo modo perficiatur secundum bonum nature seu secundum generem entis. tamen secundum generem motus non perficitur eo sed magis inficitur et destruitur ipso. Forte dicitur quod virtus contrarior est aptum naturam inesse vicissim subiecto et perficere ipsum. maxime si ambo sunt entia positiva. sed actus violentus et actus virtuosus sunt contrarij et ambo dicuntur ens positivi. ergo uterque est aptus per se ad perficere aliam quam est subiectum virtuosus.

Solutio

Respondetur quod maior instantia quibus sit vera de talibus

virtus quod virtus convenit subiecto secundum naturam. sicut eadem res perficitur caliditate et frigiditate vicissim. tamen non est vera quod unum inficit subiecto secundum naturam. aliter autem magis secundum naturam quam secundum naturam. quia tunc illud alterum non perficit sed inficit. Sic autem est in proposito. quia licet virtus inficit hominem secundum naturam. viciu tamen inficit magis secundum naturam quam secundum naturam. et ideo est corruptivum nature et naturalis potentie modo quod superius dicitur est.

Ad. 5.

Ad quintum dicendum quod peccatum corrumpit non potest ut est actus nec potest ut est viciu seu defectuosus. sed simul coniunctum. ut scilicet est actus defectuosus. Ad sextum dicendum quod per se loquendo magis peccatum magis bonum corrumpit. per accidens tamen quicquid corrumpit minus. et ideo per se loquendo sequens non est falsum. Ad primam probationem dicendum quod secundum virtutem peccatum non corrumpit bonum gratuitum. sed per accidens. puta quia non invenit ipsum quantum ad esse se est tunc peccatum sequens homini bonum corrumpit si ipsum inveniret. et quia ipsum non invenit ideo habilitate ad ipsum destruit secundum proportionem viciu sine equitate. puta magis peccatum magis tollit de habilitate ad gratiam et virtutes. quibus homo habilitas nunquam totaliter tollat. ut in precedenti questione est declaratum.

Ad. 6.

Nota bene.

Instantia

Forte dicitur quod istud non videtur esse verum. quia sicut se habet gratia ad habilitatem malam. sic se habet culpa ad habilitatem bonam. Sed tanta potest alicui dari gratia etiam existenti in via quod tollit ab eo omnem habilitatem ad malum. sicut apparuit in virgine gloriosa. Igitur ex opposito tantum potest in aliquo peccatore crescere culpa quod tollat totam habilitatem ad bonum.

Solutio

Respondetur quod non est simile. quia habilitas ad malum pura solum peccati fundatur in natura sensibili. et non in natura perpetua. nec fuit a principio institutionis nature sed solum incepit esse a tempore destitutionis nature. et ideo minorem habet stabilitatem quam habilitas ad bonum. que radicata est in natura perpetua. et ab ipso creatore cepit esse a principio institutionis nature.

Notabile.

Unde etiam est advertendum quod ista habilitas anime rationalis ad bonum potest dupliciter comparari. Uno modo ad naturam in qua radicata est et a qua oritur immediate. Et sic ut dicunt aliqui solennes doctores homo habilitas non corrumpit nec minuit. eo quod illa natura dicitur immediate oriri sit incorruptibilis. et isto modo habilitas accipitur secundum suam essentiam in ordine ad subiectum. Alio modo potest accipi secundum aptitudinem ad effectum per comparationem ad actum. et sic minuit et auget. quia per bonum actum voluntas augetur et disponitur ad gratiam. per malum autem actum disponitur et elongatur ab ea. sed si illa habilitas fuerit illud quod est non deperdat

3 p penaz quā imittit nobis ordinat nos ad se ipm. p culpā vero null' ordinat ad deū. s; magis reordinamur & dōgamur a deo. ¶ Illud min' habet de ratōe mali qd p̄t inesse homini bono q̄ illud qd nō p̄t inesse nisi malo. s; malum pene p̄t inesse & q̄nq; de facto inest bonis hoibz. infuit em̄ dño nostro ihesu xpo. malū aut culpe nō p̄t inesse bonis s; tantūmod o malis. ergo rē. Maior est nota de se. Minor est aut ponit aug' iij. d. cum. rei. c. ij. dicit. Mala pene plurimū patiunt' & boni. malū s; morū nō nisi mali. Propter qd p̄misse & clusioni ibidē eodē. c. cōsentiens augustin' ait. q; mala mox vel sola vel magna reputāda sunt. Et dyonisi'. iij. de di. no. ait. Puniri nō est malu. sed fieri pena dignū.

Cōtra cōclusionem

1 **S**icut se habet p̄miū ad meritū. sic se habet pena ad reueritūz siue culpā. sed p̄miū habet rationē maioris boni q̄ meritū. ergo pena habet rationem maioris mali q̄ culpa seu reueritūz. ¶ Sicut illud magis habet rationē boni p̄pter qd aliud appetim'. hinc em̄ est q; finis habet rationē optimi. q; oia q; sunt ad finē appetim' p̄pter finē. sic illud magis habet rationē mali p̄pter qd aliud fugim' & vitam'. p̄pter qd em̄ vniū qd q̄ tale & illud magis. vt dicit. i. posterior. s; malū culpe fugim' p̄pter malū pene. Minor patet ex cōmuni hoim experientia. Propter hēnā leges instituit' penas vt hoies a vicijs retrahant'. vt patet. x. ethi. Maior etiā patet. q; sicut ratō p̄sequibilis & appetibilis consistit in bono. sic ratō fugibilis & reuertibilis consistit in malo. ¶ Cū ratio mali in p̄uatione boni consistat. igit' illud malū quo mai' bonūz p̄uat' magis videt' habere de ratōne mali. s; malo pene p̄uat' maius bonū q̄ malo culpe. Nā substātia humana q̄ corrumpit' morte q̄ est qd dā malū pene est mai' bonū q̄ gratia & virtutes que p̄uantur malo culpe. Nā accidens min' habet de bonitate q̄ substātia cui' est accidēs. ¶ Sicut ista nō cōcludūt. Igit' ad p̄miū dicendū ad maiorē q; licet illa sicut do currat q; ad h' q; sicut meritū terminat' ad p̄miū. sic culpa terminat' ad penā. tñ in h' est dissimile q; p̄miū mag' iūgit' eū q; meret' ipi fin'. q; fecerit meritū. & p̄ sequens addit aliq̄m rationē bonitatis sup bonitātē meriti. sed pena nō mag' dissimilit a fine q̄ culpa. s; eōuerso. & nō addit sup maliciā p̄ti s; magis inuuit rationē mali. q; iplicat rationē boni. Nā p̄ penā peccata ad ordinē iusticie & bonitatis rdu cunt'. ¶ Ad secundū dicendū q; minor' est sal

Solutio Ad. 1.

2 **S**icut illud magis habet rationē boni p̄pter qd aliud appetim'. hinc em̄ est q; finis habet rationē optimi. q; oia q; sunt ad finē appetim' p̄pter finē. sic illud magis habet rationē mali p̄pter qd aliud fugim' & vitam'. p̄pter qd em̄ vniū qd q̄ tale & illud magis. vt dicit. i. posterior. s; malū culpe fugim' p̄pter malū pene. Minor patet ex cōmuni hoim experientia. Propter hēnā leges instituit' penas vt hoies a vicijs retrahant'. vt patet. x. ethi. Maior etiā patet. q; sicut ratō p̄sequibilis & appetibilis consistit in bono. sic ratō fugibilis & reuertibilis consistit in malo. ¶ Cū ratio mali in p̄uatione boni consistat. igit' illud malū quo mai' bonūz p̄uat' magis videt' habere de ratōne mali. s; malo pene p̄uat' maius bonū q̄ malo culpe. Nā substātia humana q̄ corrumpit' morte q̄ est qd dā malū pene est mai' bonū q̄ gratia & virtutes que p̄uantur malo culpe. Nā accidens min' habet de bonitate q̄ substātia cui' est accidēs. ¶ Sicut ista nō cōcludūt. Igit' ad p̄miū dicendū ad maiorē q; licet illa sicut do currat q; ad h' q; sicut meritū terminat' ad p̄miū. sic culpa terminat' ad penā. tñ in h' est dissimile q; p̄miū mag' iūgit' eū q; meret' ipi fin'. q; fecerit meritū. & p̄ sequens addit aliq̄m rationē bonitatis sup bonitātē meriti. sed pena nō mag' dissimilit a fine q̄ culpa. s; eōuerso. & nō addit sup maliciā p̄ti s; magis inuuit rationē mali. q; iplicat rationē boni. Nā p̄ penā peccata ad ordinē iusticie & bonitatis rdu cunt'. ¶ Ad secundū dicendū q; minor' est sal

Ad. 2.

la loquēdo de illo qui rectū habet ratōis iudiciū de p̄sequibili & fugibili. talis em̄ fugit culpam p̄pter culpe maliciā per quā elongat' ab vitimo fine. Nā talis homo nō fugit precise culpā ne incidat in penā. s; quasi eōuerso sustinere parat' est penā priusq; velit ip̄e cōmittere culpā. Cū em̄ inter duo mala min' malū sit eligendū. vt dicit. iij. topicor. iō hō rectū habēs iudiciū tanq; min' malū peligit sustinere penā ei q; est cōmittere culpā. ¶ Ad probationē primā dicendū q; illa nō est cōmunit' hominū experientia. s; solū illoz q; infectū vel saltē infectū rationis habēt iudiciū. ¶ Secunda p̄batio est p nobis. q; legislator instituido penā quasi mediate minori malo ab ip̄o instituto incedit excludere a subditis culpam tanq; mai' malū. ¶ Ad terciū nego minores duabz de causis. Primo quidē. q; licet vita corpis tollat' pena mortis. tñ vita aic q; est multo perfectior vita corporis tollit' malo culpe. ¶ Ad p̄bationē dicendū q; substātia humana q; corrumpit' in morte corpali illa nō est immediatūz subiectū gratie ac vite spūalis. subiectū em̄ immediatū grē est ip̄a essentia aic. q; quāvis p̄cto aliq̄ modo corrupat'. tñ p̄ penā p̄prie loquēdo corrupi nō p̄t. ¶ Etia illa minor secūdo negāda ē. q; corruptio facta p̄ mortē p̄ncipaliter fit p̄ peccatū. q; q̄cqd ē causa cau se ē causa causati. s; p̄ctm̄ est causa mortis. ut tra illud apli. Per vniū hoies peccatū intrauit in mundū. & p̄ peccatū mors. Un' etiā ait ille sapiēs. De' fecit hoies in exterminabile. inuidia aut dyaboli mors intrauit in orbē terraz. ergo peccatū est causa corruptōis sbe hūane & sic est cā p̄ditōis vite spūal' & vite corpalis.

Ad. 5.

Quātuz ad quartū

Articulus quartus.

articulū ē adit' dū q; duplex e pena. scilicet eterna & t̄p̄al'. & q̄libet istaz ē duplex. scilicet pena sensus & pena dāni. P̄ctm̄ etiā ē triplex. scilicet originale et actuale veniale. & actuale mortale. In primo istoz p̄ctōz ē auersio ab incommutabili bono. s; nō auersio ad cōmutabile bonū. In scdo est auersio s; nō cāusio. S; i terciō ē siml' aūctio & p̄ctio. q; eē i p̄cto omisiōis ipsa omisiō act' debiti nō solū implicat auersionē. vtz etiā aliq̄ mō iplicat p̄uisionē inq̄tū ē voluntaria. ¶ His p̄missis pono duas cōclones. ¶ Prima est q; ois pena p̄supponit culpā. Or' de' ab initio ip̄ p̄no: fuit ad miserēdū q; ad damnādū & p̄uiniēdū. q; p̄pter abūdantiā sue bonitatis nō unq; admisisset penā nisi culpa p̄cessisset. in hoc tñ

Prima cōclusio

refert qd pena eterna in quantum est pena sensus & damni simul nulli imponit reus sine culpa mortali actuali & p[ro]pria. qz sicut i tali culpa e auersio & auersio: sic erit ibi pena damni & sensus. vt p[ri]ma r[ati]o deat auersio[n]i. & sec[un]da p[ro]uerfoni. S; pena eterna in quantum est pena d[omi]niantu[m]. imponit recedentib[us] in solo originali. eo q[uo]d in tali peccato ita sit auersio ab inco[m]mutabili bono q[uo]d no[n] est co[n]uersio ad co[m]mutabile bonu[m]. Pena tam[en] t[er]palez & q[ui]q[ue] p[ro]mittit ali que sustinere sine sua culpa p[ro]pria. sicut patu it in d[omi]no nostro ihesu xpo. qui peccatu[m] no[n] fecit: nec inuent[us] est dol[us] in ore ei[us]. vt dicit p[ri]ma petr[us]. ij. et tu[m] dolores nostros ipse tulit. & lan/guores n[ost]ros ipse portauit. vt dicitur J[eremias]. li. iij.

Ista tam[en] pena no[n] fuit omnino sine culpa. qz licet no[n] fuit passus p[ro] culpa sua p[ro]pria. tu[m] passus est p[ro] culpa n[ost]ra. iuxta q[uo]d ait apl[osto]lus. Xps se mel[ius] p[ro] peccatis n[ost]ris mortu[us] est. iust[us] p[ro] ini[ustus]. **S**ecunda conclusio est q[uo]d nulla culpa tra[n]sibit sine pena. Quia diuina iusticia h[ab]et exigit q[uo]d nullu[m] meritu[m] omnino tra[n]seat sine eo q[uo]d meret. s; peccatu[m] est meritu[m] pene. vt ait aug[ustinus]. lxxv. q[uestio]n[u]m. q. xxv. **P**ro si aliq[ui]d peccatu[m] debet impune tra[n]sire. h[ab]et maxime videre[re] de peccato originali. q[uo]d tra[n]sibit sine actu p[ro]p[ri]o volu[n]tatis. vel de peccato veniali in quo ita co[n]uertit se homo ad bonu[m] t[er]pale. q[uo]d tu[m] no[n] auertit se salt[em] habitually ab eterno & inco[m]mutabili bono. s; nullu[m] istoz tra[n]sibit impune. q[uo]d p[ro]m[ittit] puni[re] pena d[omi]ni eterna. vt fide tenem[us]. secun[du]m q[uo]d pena sensus & damni q[ui]bus t[er]pali. ergo nul la malu[m] culpe tra[n]sibit impune. **A**d argu[men]tu[m] p[ri]ncipale dicen[du]m q[uo]d p[ro]cessa conclusio[n]e scilicet q[uo]d meritu[m] p[ro]sistat in aliq[ui] actu. ex hoc tu[m] no[n] sequit[ur] q[uo]d p[ro]sistat in actu sec[un]do formaliter. s; sufficit q[uo]d p[ro]sistat in actu p[ri]mo. s; in ipsa volu[n]tate subiectualiter. Etia[m] no[n] requirit[ur] t[er]tu[m] ad esse rei p[ri]uatiue quale est meritu[m]. q[ui]bus requirit[ur] ad esse rei p[ro]p[ri]e quale est ip[s]u[m] meritu[m]. iqu[e] no[n] p[ro]cludit.

Secunda conclusio.

- 1.
- 2.

Ad p[ri]ncipale argu.

Distinctio tricesima septima

Sunt aut[em] alii Post q[uo]d super[ius] dist. xxxv. mgr[ator] recitauit op[er]acione[m] ponent[em] act[u] peccati in quantum act[us] est a deo esse causatum. nu[m] in ista. xxxv. dist. mgr[ator] recitat dicta illoru[m] q[uo]d sunt d[omi]n[ati]o[n]is op[er]acione[m]. Et diuidit in duas p[ar]tes. **P**rimo mgr[ator] o[m]n[is] d[icit] q[uo]d ista op[er]o p[re]dicat q[ui]bus ad maluz culpe. **S**ecundo innuit q[uo]d

sm veritate tenendu[m] sit q[ui]bus ad malu[m] pene. ibi. **L**u[m] iquit in h[oc] omnes. **P**rima i duas. **Q**u[ia] p[ri]mo mgr[ator] h[ab]et op[er]acione[m] recitat. **S**ecundo electo[rum] in p[ri]ma op[er]acione & ista iudicio p[ro]uidetis lectoris co[m] mendat. ibi. **I**llaz vero iniay iudiciu[m]. **P**rima i duas. **Q**u[ia] mgr[ator] p[ri]mo recitat ista op[er]acione. **S**ecundo o[m]n[is] d[icit] q[uo]d isti nitant ad p[ri]me op[er]acionis improbatorez. ibi. **I**n h[oc] aut[em] verbo &c. **P**rima i duas. **Q**u[ia] p[ri]mo mgr[ator] recitat istaz op[er]acione. **S**ecundo adducit eiusdez op[er]acionis p[ro]firmatores. ibi. **E**x q[uo] colligit. **P**rima i duas. **N**am p[ri]mo mgr[ator] ista op[er]acione cu[m] suis motibus ponit. **S**ecundo aut[em] dicit p[ro]p[ri]as sonates exponit. ibi. **I**lla q[ui]q[ue] augustinu[m] i q[ui]bus. **C**irca ista d[ist]inctione quero h[ab]et questione.

Utrum actio peccati in q[ui]bus est actio sit a deo effectiue. **E**t videt[ur] q[uo]d non. **Q**u[ia] culpa est imputanda agenti facienti actu q[uo]d inseparabiliter habet culpa annexa. sed mltri sunt act[us] peccatoz q[uo]d a deo inseparabiliter habet culpa annexa. q[uo]d etiā de[us] no[n] possit in talib[us] actib[us] sup[er] culpa dispensare. Sicut est de actib[us] idolatrie & ceter[is] actib[us] existentib[us] tra p[re]cepta p[ri]me tabule. ergo salt[em] tales act[us] reul actiue no[n] potest elidere. **C**ontra. omnis reul[us] entitas effectiue dependet a deo. iuxta illud co[m]mentatoris. ij. metha. Est em[en] q[uo]d dam ens p[ro] se ens & p[ro] se v[er]itate & veritate cui[us] oia alia sunt entia & vera. sed omnis actio peccati vt actio est dicit reule entitate. ergo &c. **I**n ista questione quattuor sunt videda. **P**rimo v[er]u[m] cu[m] de[us] aliq[ui]d agit ad extra actio sua tra[n]sibit. differat a sua actio[n]e imanente. **S**ecundo v[er]u[m] vniu[er]saliter loq[ui]ndo actio sit i agente vl in patiente. **T**ercio de eo q[uo]d q[ui]bus. **E**t q[ui]bus dato q[uo]d de[us] sit causa actio[n]is p[er]t[inet] vt actio est. v[er]u[m] ex h[oc] & sit causa peccati.

Quatuor ad primu[m]

articulu[m] dico q[uo]d ille articulu[m] vniu[er]saliter p[ro]supponit q[uo]d tu[m] aliq[ui] v[er]tu[m] in dubiu[m]. s; q[uo]d aliq[ui] actio rei sit tra[n]sibit. **I**gitur p[ri]mo p[ro]p[ri]o suppositu[m]. deinde ip[s]az q[ui]bus. **P**rimu[m] sic. **N**ulla actio[n]e manente vt manes e[st] p[ro]stituit aliq[ui]d ad extra. s; actio[n]e rei p[ro]stituit aliq[ui]d ad extra. s; optet nos deo attri buere aliq[ui]a actio[n]ez tra[n]seunt[ur]. **P**ro cui[us]q[ue] agenti p[ro]v[er]u[m] p[ro]ducere aliq[ui]d d[ist]inctu[m] a se natu ralit. illi v[er]u[m] h[ab]et actio[n]ez tra[n]seunt[ur]. & e[st] agis h[ab]it[us]. g[rat]ia. **D**ioz p[ro]z ex fide. q[uo]d creare e[st] ali q[ui]d i natu[m] d[ist]inctitate p[ro]ducere de nihilo. **P**ar tor etiā nota e[st] videt[ur]. q[uo]d omne q[uo]d ab aliq[ui] agente p[ro]ducitur illud actio[n]e agentis attrinuitur.

Articulus primus p[ri]ma co[n]clusio

- 1.
- 2.

Marginal notes in a smaller, cursive script, partially legible and overlapping the main text.

Secda cō-
clusio.

Cōtra egi-
dium.

et per cōsequens si pducitur in diuersitate na-
ture opter hōi actionē esse transeuntē. **¶** Et
ex hoc videt patere cōclusio secunda. quia ille
actōnes quaz vna est idē qd ipa diuina essen-
tia. alia est idē qd esse creature ille realiter diffe-
runt. s; actio manēs in deo est idē qd diuina ef-
fentia. actō autē trāsīens que est rez pductiua
est idē qd esse rei create. vt declaratū est superi-
dist. xix. ergo etc. **¶** Actōnes subiecto diffe-
rentes differūt realiter. actio manēs et trāsīens
sunt hōi. quia vt patet. ix. methaphi. actio
manēs est in agente. trāsīens autē in eo qd agi-
tur. **¶** Sed cōtra has cōclusiones que tra-
hi possunt ex dictis doctoris nostri sup disti-
ctione pma. ij. li. iij. q. 2. in d esse et essentia. q.
vij. arguūt quidā sic. Si creatio act⁹ trāsīens
est ali⁹ act⁹ ab immanente. tūc potentia pducti-
ua rei que est elicitiua hōi actus trāsīentis
erit alia a potētia volutiua cui⁹ act⁹ est manēs.
cōsequens est falsū etiā fm doctorē nostrū
1 **¶** Probat cōsequētia. quia potētie distingua-
tur per actus. vt patet. ij. de anima. **¶** Si vo-
luntas rei est pncipiū opationis transeuntis
2 vel hoc cōuenit sibi imediate p seipaz. vt me-
diante suo actu volendi. **¶** Nō primo modo.
quia act⁹ cui⁹ imediate volūtas est pncipiū
um per seipam est pfectio manēs. et nō p esse
trāsīens. **¶** Nec secūdo modo. qz actōis esset
3 actio. et actio terminaret ad actionē. **¶** P. ois
actio trāsīens fundat in motu vel in mutatiō-
ne. sed creatio nec fundat in motu nec in mu-
4 tatiōe. ergo etc. **¶** Doctor noster dicit primo
sententiaz. dist. iij. arti. iij. q. generatio actō
est in patre. quia causa quare actio non est in
agente est. quia fundat in motu a quo totali-
ter abstrahit diuina generatio. cū igit vt di-
5 ctum est creatio non fundat in motu. ideo vt
isti dicūt creatio nō erit actio trāsīens. **¶** P.
actiua generatio rei et generatio passiuā nō sūt
in vno supposito. igit nec creatio actiua et cre-
6 atio passiuā poterūt esse in vno supposito. et
per cōsequens cū creatio passiuā sit in re pdu-
cta. creatio actiua erit act⁹ manēs in ipō pdu-
cente. Antecedens est notū fm te. **¶** Probatur
cōsequētia. quia maior videt esse cōuenien-
tia inter generatiōē actiuā et passiuā. qz in-
ter creatiōē actiuā et passiuā. **¶** P. quando
actio manēs sufficiens est ad producendum
aliquid. superflue additur actio trāsīens ad
illius productionē. **¶** Sed solum velle diuinū
est sufficiens ad producendū creaturas. ali-
as rei volitio non esset efficac. **¶** Sed ista nō
concludunt. **¶** Igit ad primū nego cōsequē-

Solutio
Ad. 1.

tiam. quia ab eadem potentia sub alia et alia
ratioe accepta potest esse actio manēs et actio
trāsīens. **¶** Ad probatiōē dico q potētie nō
distinguitur per actus causaliter. sed magis
ecōuersio cū actus ptesupponat potētiā et
causentur a potētijs et nō ecōuersio. quāuis
actus sint signa distinctōis potētiā. quia
per distinctiōē actū quādoq; innotescit no-
bis distinctiō potētiarū. **¶** Nec hoc idē cōue-
nit quibuslibet actib; sed solū his qui elicū-
tur circa talia obiecta. que sunt fm ppriās ra-
tiones obiectales distincta. sicut sunt visib; et
audibile. **¶** Sed cū deus vult pducere cre-
aturam et pducit creaturā. volutiōis et pdu-
ctiōis obiectū est idem. ideo volitio manēs
et pductio trāsīens nō arguūt duas potētiās
¶ Ad secūdu dicendū q illa inquisitio di-
uisiua posita in maiori nihil valet. qz actus
volendi cōuenit voluntati per essentiam suā.
et quicquid aliud sibi cōuenit hoc cōuenit si-
bi per actum volendi. **¶** Ad probatiōē dicen-
dum q nō est incōueniens actōis esse actio-
nem cū vna causaliter dependet ab altera. si-
cut est in pposito. quia creatio trāsīens cū nō
sit aliud qz esse creature vt ab alio in choatū.
sicut dictū est dist. xix. ideo talis creatio cau-
saliter dependet a velle rei sicut et ipm esse rei.
¶ Ad terciū nego maiore. **¶** Ad quartū di-
cendū q isti nō bene nec fideliter recitant di-
cta doctoris. quia ipse dicit q generatio actio
et generatio passio dicūt in diuinis relationē
modo potētie que vt patet. v. methaphi sic
ponit aliquid reale in vtroq; extremorum. et
ideo necesse est q generatio actio sit in patre
realiter. et generatio passio sit in filio. **¶** S; cre-
atio non ponit aliquid reale ex suo euentu in
vtrōq; extremorū. alias deus cōtinue mutare
tur cū aliq; de nouo crearent. ideo nō est simi-
le de creatōe et generatiōe. **¶** Forte dicit q cre-
ator et creatura nō min⁹ referunt modo potē-
tie seu modo actōis et passionis qz generas et
genuz. **¶** Si ergo generatio actiua et passiuā
ponūt aliqd reale i vtrōq; extremorū. creatio
actiua et passiuā sūt ponēt aliqd i vtrōq; extre-
morū. **¶** Rūdeo q nō ē simile. qz p ita gene-
rat filiu q m n est mēsurā filij. alias nō genu-
isset sibi equalē filiu. cū mēsurā sit pfectio: mē-
surato. **¶** S; p creatōez sic pducit creatura q
creator ē mēsurā creature. **¶** Nūc aut ita ē q qn
cūq; relatiō modo potētie et modo mēsure
ocurrūt in eodē respectu eiusdē. tunc modus
mēsure trahit ad se modum actōis seu po-
tētie. et qz relatiō modo mēsure nihil d nouo

Ad. 2.

Ad. 3.
Ad. 4.

Instantia

Solutio.

ponit ex parte mensurae. s; tm ex pre mēsurati. ideo creatio nihil d nouo ponit ex parte rei s; solū ex pre create d nouo. **Ad** quātū prē p iā dicta. **Ad** sextū nego minorē. q; uelle diuini num vt est formaliter manēs nihil pducit ex tra deū. sed pducit vt est virtualiter transiens. z vt sic ponit ex pre rei create creationē actiua que est ipm esse rei create vt ab alio inchoatū z creationē passiua q̄ est idē esse vt in alio pu ta in essentia creature receptū.

Articulus secundus.

Quātū ad secundū

Conclusio.

1. articulū dimissis multis distinctionib; q̄ so lent dari circa ipam actionē. dico q; loquēdo de entitate actōnis fm q; p actionē agēs actiue est in patiēte. Quia nulla forma teno minans aliqd per modū egressus ab ipso pot est esse subiectiue in eo qd denominat. Non est dicit aliqd albu ex eo q; albedo egredit de ipso. sed eo q; albedo manet i ipso. S; actio transiens de qua ad p̄sens loquor denominat agens vt egrediēs ab eo. vt patet. iij. phisico. rii.
2. **P.** passio est in patiente. ergo z actio. Antecedēs patet p omēs. Sed consequētiā p lo dupliciter. Primo quia dicit. iij. phisicoz q; actio z passio sunt vni⁹ mor⁹. Secūdo q; auerrois cōmentator. iij. phisic. cōmentō. xxi. ait. q; actio z passio sunt idē fm subiectū. z duo fm diffinitōez.
3. **P.** actio nō est in agente. q̄ est in patiēte. Consequētiā patet p sufficientez diuisione. Antecedēs aut p̄baldo in feri⁹ op̄nionē oppositā improbādo. **E**st igit q̄daz op̄nionē mltos z magnos habes defensores. q̄ ponit q; actio nō sit in patiēte. s; pot⁹ in agēte. z hoc p̄bant sic. Quia in quocūq; est aliq̄ realis relatio. in eodē est fundamentū talis relationis z ratio fundādi. s; relatio realis acti ui ad passiua est in agente. cui⁹ relatiōis fundamētū est ipsa actio agentis. vel saltē talis actio est ratio fundandī talē relationē.
4. **P.** potentia z actus potētie sunt in eodē. quia vt dicit in de somno z vigilia. cuius est potentia eius est z actus. sed potētia actiua cui⁹ p̄p̄t⁹ actus est agere seu actio est in agēte. ergo zc.
5. **P.** actio naturaliter p̄cedit passum vt passum. ergo in illo puori natura. aut actio erit i agente. aut manebit per se sine omni subiecto.
6. **P.** semper honor est in honorante. vt patet p̄mo et̄bicoz. sed honor est actio honorā tis. cū sit exhibitio reuerentiē facte per hono rantem. ergo actio erit in agente. **P.** si omi

Opinio q; actio sit in agente.

nis actio transiens esset in patiente. tunc crucifixio actio fuisset in chulto. consequens est fallum. quia nihil displicibile deo fuit subiectiue in chulto. sed crucifixio actio displicuit deo. ergo zc. **P.** illud qd naturaliter consequitur aliqua rem hoc est in illa sicut passio in subiecto. sed calefactio qua ignis agit i calefactibile naturaliter cōsequitur ipm ignez. ergo zc. **P.** si actio esset in patiente vt patiēti est tunc patiēti vt patiēti vere diceretur agens. falsitas cōsequentiā patet. **P.** batur cōsequētia. quia omīs perfectio q; vere est subiectiue in aliquo vere denominat il lud in quo est. sed denominatō actōnis est q; per ipam formaliter dicit aliqd agēs. **P.** causa formalis est causa intrinseca. sed agēs ipa actōne agit formaliter. ergo actio est ipi agentis intrinseca. **P.** experimentaliter videmus q; vnus agens vnica sua actōne agit in plura passa. igitur si actio agentis esset in patiente. tunc vnū accidens simul esset in pluribus subiectis. non em̄ apparet quare talis actio magis esset in vno illoz passoz q; in al tero. ergo zc. **P.** arestotel. viij. phisicoz arguit sic. **S**i deus p̄duxit mundum de nouo. tunc deus mutabat. sed ista cōsequētia nulla esset nisi fm intentionem arestotel actio esset in agente. quia si nō esset in agente tūc agēs de nouo posset agere sine sui mutatōne. ergo zc. **P.** generatio diuina que est vera actio p̄ductiua est in patre p̄ducente. ergo actio est in agente. **P.** extrema que mutuo refrunt non possunt esse in eodem subiectiue. s; actio z passio mutuo referunt. **P.** in illo est actō in quo est relectatio cōsequens actionez. sed talis relectatio est solum in agente. ergo zc. **P.** dama. libro terciō. c. xxv. ait. **S**i actio est naturalis agenti. tunc impossibile est q; sit extra ipm sicut z natura eius. **I**tem cōmentator. viij. methaphisice ait. q; calor in igne ē sicut absctio est in cultello. z actio manus in manu. **I**tem idem cōmentator ait q; actio carpentatoris est i carpentatore. **C**ōtra istā opinionem sic procedam. **P**rimo enim arguam cōtra eam. **S**ecundo ostendā q; a⁹ motiua non cōcludunt. **P**rimo igitur arguo sic. **S**i actio esset in agente. tunc sup potēti am actiuam agentis vel adderet solum respectum. vel entitatem aliquā absolutam. **N**on primum. quia tunc actio essentialiter esset de p̄dicamento relationis. cui⁹ opposituz patet v. methaphisice. vbi p̄hs p̄dicamētū actōis distinguit p̄dicamētū relatiōis. **I**tem fm anst.

Contra opinionem.

In re... **Ad** quātū prē p iā dicta. **Ad** sextū nego minorē. q; uelle diuini num vt est formaliter manēs nihil pducit ex tra deū. sed pducit vt est virtualiter transiens. z vt sic ponit ex pre rei create creationē actiua que est ipm esse rei create vt ab alio inchoatū z creationē passiua q̄ est idē esse vt in alio pu ta in essentia creature receptū.

In de cognitōne vere vite responsione quinta
 ex actione non surgit noua relatio in agente.
 sed noua appellatio tantū. Nec scdm qz talis
 entitas absoluta vel esset forma manens. et h
 nō. quia tūc talis forma nō magis meret no/
 men actōnis qz potētia elicitīua actōnis. ¶
 esset forma fluens. et tūc esset motus. qz fm cō
 mentatorē. iij. phisicor. mot⁹ veri⁹ est forma
 fluens. quāuis famosi⁹ sit fluxus forme. cum
 igit illud moueat in quo est mot⁹ subiectiue
 vt patet. iij. phisicor. ergo si actio esset forma
 fluens et esset in agente. tunc agens et mouēs
 2 vt agens et vt mouēs moueret et pateret. ¶
 si actio esset formaliter in agēte. tūc omne agēs
 necessario ageret in seipm. et omnis potētia acti
 ua esset passīua. cōsequens est impossibile. qz
 nihil per se et directe agit in seipm. cū potētia
 actīua trāsmutet aliud fm q aliud. vt patet
 3 quinto methaphisice. ¶ P. idē respectu eius
 dem ageret et pateret eadē actōne. qd est im/
 possibile. quia tūc relationes reales oppositē
 que sunt inter actiū et passīuū essent in eodē
 in diuisibili fundamento. cōsequētia patet.
 quia idē eliciendo actiōne realiter ageret. et re
 cipiēdo eandē actiōne realiter pateret. Nec
 etiā posset dici q agens vt agens p accidens
 pateret. eo qz natura actōnis esset q in agē
 4 te reciperet. ¶ P. actio nō respicit actiua po
 tentiam vt in qua sed vt a qua. ergo nec respi
 ciet agens vt in quo recipitur. sed solum vt a
 quo elicitur. Cōsequētia patet. quia actio nō
 respicit agēs nisi mediāte potētia actīua. An
 tecedens etiā patet. quia q potētia respiciat
 vt in qua nō est additio potētie actīue. s; tan
 5 tūmodo passīue. ¶ P. si realitas actōis trāse
 untis esset in agente formaliter. tunc creatio
 vt est actio trāscēs esset in deo fm suā forma
 lem entitatē. qd est impossibile. quia tunc in
 6 omni creatōe de⁹ realiter mutaret. g. rē. ¶ P. cō
 mentator. iij. phisicor. cōmento. xvij. ait. q
 actio motoris que est mouere est eius et non
 in eo. quia actio motoris est semp facere mo
 7 tum in alio. ¶ Ad primū igitur motiū alte
 rius opinionis cōtrarie dicēdū. qz relatio acti
 ui ad passīuū nō fundat in actōne. sed in po
 tentia actīua. Unde actio nec est fundamen
 tum talis relatiōnis. nec pprie est ratio fun
 dandi eā. quia cessante actiōne adhuc manet
 talis relatio. Posito etiā q actio sit ratio fun
 dandi huiusmodi relatiōne. tamē ppter hoc
 nō oportet q actio talis sit in agente. sed suffi
 8 cit q sit ab agente. ¶ Ad secundū nego maio
 rem loquēdo de actu trāseunte de quo pre

sens est sermo. Ad probatiōne dico q verū
 est vtriqz. qz cur⁹ est potētia eius est et actus.
 sed non eodē modo. quia cur⁹ est potētia sub
 iectiue. eius nō est actus subiectiue. sed solū
 elicitīue. alias periret differētia inter actū trā
 seuntem et actū imanentē. omnis em act⁹ vere
 esset manens et nullus esset trāsiens. si semper
 eiusdē esset subiectiue cur⁹ est elicitīue. ¶ Ad
 3. terciū dicendū q in eodē instanti quo actio
 elicitur ab agēte recipit in patiente. in illo au
 tem priori natura quo actio puenit passiōne
 nō concipit actio vt in agente. sed vt ab agen
 te. puta per modū trāscēs ab agente in pas
 sum. ¶ Ad quartū dicendū q honor est in
 4. honorante causaliter. sed in ipso honorato est
 formaliter. si em esset in honorate formaliter.
 tunc honorans esset honorat⁹. ¶ Posset etiā
 negari minor. honor em nō est actio realiter
 cōtingens passum. quia possum absentē ho
 norare eque bene sicut presentē. Possum etiā
 nescientē vel non percipientē honorare eque
 bene sicut percipientē. Et tūc deū honoro in quē
 nullam actionē habeo. Sicut em testis alicu
 ius nō agit in illud cui⁹ testis est. sed solū de
 clarat aliquid circa illud vel inesse illi vel ab
 esse. sic cū honor sit exhibitio reuerentie in te
 stimonium virtutis. vt patet primo ethicor.
 ergo honorans non agit in honoratum. sed
 declarat sibi inesse virtutem vel aliquā digni
 tates. Et ideo qd hic arguitur de honore. nō
 est cōtra pmissam conclusionē. in qua loquit
 de actōne trāseunte qua realis passio inferit
 5. ipsi passo. ¶ Ad quintū dicendū q crucifi
 xio que fuit in christo displicuit deo. nō ratio
 ne eius in quo fuit. sed ratōe eorū a quibz fu
 it. ¶ Ad sextū dicendū q maior nō est vera
 6. maxime si cōsequit rem non per modū inxi
 stentis. sed per modū trāscēs et pfluētis
 a re in alterum. sicut est in pposito de ipa acti
 one. ¶ Ad septimū nego cōsequētia. Ad
 7. probatiōne dico q perfectio que se habet per
 modum fluxus ab vno in alterū. denominat
 illud a quo est. et denominat illud in quo est.
 aliter tamē et aliter. quia illud a quo est deno
 minat actiue. sed illud in quo est denominat
 passīue. Unde illud a quo est mot⁹ denomi
 natur a motu et dicitur mouens. et illud in quo
 est motus similiter denominatur a motu. qz
 dicitur motum. sic eodē modo actio actiue de
 nominat illud a quo est. quia ab actōne dicitur
 agens. et passīue denominat illud in quo est.
 et ideo dicitur actū. ¶ Ad octauū dicendū q li
 8. cet agēs formaliter agat actōe. qz nō non agit

Solutio. Ad.1.

Ad.2.

Ad.3.

Ad.4.

Ad.5.

Ad.6.

Ad.7.

Ad.8.

in se sz in altero. ideo nō optet q' actio sit subie ctive in trinfeca agēti. sz alteri. i. et in qd' agit. r sic pater q' argumentū nō claudit. Etā mi nor esset fallā si debite acciperet sb maior. **Ad nonū** dicendū q' cū vñū agēs agit in pla pas sa. ubi nō pt esse omīno vna actio. dato etiā q' sit vn' efflux' vt est ex pre agēti. Nā cū acti ones numerent' r specifitent' ex terminis non a quibus sunt sz ad q's sunt. ideo necesse habet mus ponere q' fm diuersitatē passioz r termi noz numerent' r specifitent' actōes. Alias em cū sol siml' denigrat hōies r dealbat panem li/ neu. r engratio r dealbatio esset vna tm actio

Ad. 10. **Ad** decimū dicendū q' qz de' est agēs p in tellectū r volūtarē. credidit aresto. q' si de' de nouo aliqd' pduceret. q' nou' act' intelligē di r nou' act' volēdi sibi adueniret. r p cōse quēs necessario fuisset mutat'. tenuit ergo cō sequētia aresto. eo modo q' ip'e credidit pter il lud q' actio trāsientis terminata ad ipam crea turā esset in deo. Nā sicut illud in q' est motō vel mutatio illud mouet v' mutat' fm arest. v. phisicōz. sic illud in q' formaliter ē ipa crea tio. illud creat'. Sz qzū conueniat illud sophis ma aresto. pater p ea q' dixi superi' dīstinctōe

Ad. 11. **Ad** vndecimū dicendū q' generatio diuina nō est actio de pdicamen to actōis. sz est vera relatio seu pprietas psti tutina suppositi generātis. ideo argumentū nō est ad ppositū. qz in pposito loqimur de actio ne trāscūte in alienā naturā q' vere est de pdi camēto actōis. **Ad** duodecimū dicendū q' maior non est vniuersaliter vera. Nā rubeo r dulcedo q' subiectiue sunt in eadē pre pomi referunt mutuo relatōe dīsimilitudis. Etā minor posset negari. qz actio r passio nō ppe referunt. sz agēs r patiens put habet in se potē tiā actiuā r passiuā p quas potētias fundant

Ad. 12. **Ad** tredecimū dicendū q' maior nō est verā loquēdo de oparōne trāsente. Nā agēs actōe trāsente nō delectat ppter h' q' talis actio sit in ipō sed qz est ab ipō. **Ad** decimū quartū dicendū q' sicut actio est naturalis agēti. sic nō est extra ipm. Sz nūc est ita q' actio nō est naturalis agēti subiectiue sz solū elicitue. q' bene sequit' q' nō pt elici p virtutē existentē extra agens. qz ius subiectiue possit esse extra agēs. **Ad** dictū cōmentatoris dicendū. q' ip'e nō inedit q' illa similitudo currat p omēs pedes. sz sus ficit sibi q' sic calor ē ī igne subiectiue. sic actio est in agēte causaliter r elicitue. Si em sic nō intelligeret. tūc alijs suis dicitis exp'sse p'radi

Ad cōmē tatorē.

ceret. vt apparet. iij. phisicō. cōmento. xxi.

Quantū ad terciū

articulū dico q' omīs act' quantūcūq' ma gnani habeat enormitatē annexā. r consideratus tamē vt aliqd' in se includit entitatis positue sic dependet a deo in genere cause efficientis. Quia si nō. tūc necessario opteret dare vnū aliud p'mū principū p'ter ipm deū a q' tales entitates positue vltimate dependē. qd' su it error manicheoz. quē ipi posuerūt in libro quē intituloauerūt eplām fundamētī. 5 quem errozē pcedēs augustin' edidit aliū libz quē noiauit p'tra eplām fundamētī. **P** in libro sapientie dicit. Omīa opa nra opat' es dñe. **Itē** Joh. i. Omīa p ipm facta sunt r sine ipō factū est nihil. ergo rē. **Itē** augustin'. iij. sup gen. ait. q' natura agit interiori mori nobil' qz occultissimō. cui tm si de' subtrahat opatōz intīmā extincta remaneret opatio nature. Et in libro de sancta viduitate ad iulianū ait au gustin'. Frustra opari' opa extrinsec' molire tur. nisi creator intrinsicē lacreter oparet'. Sz vt patet per magistoz hic in lra quedā sunt ad huc suis p'p'tio opinio solennis. q' tm p'nunc apud doctoz error reputat'. ponēs q' actus peccati etiā in qzū act' non est a deo. Et hanc opinionē tenuit ppositū. **I**stud quidaz posteriores pbant sic. Omīs defect' culpabi lis q' reperit' in actu imputat' agēti actū pdu centi habēti plenu' dominū sup h' mōi actuz r nō ignozati defectū ipōi act'. **S**i g' de' age ret actū alicui' peccati cū plenu' dominū ha beat rē. **P** qn'cūqz aliq' sunt inseparabiliter annexa illud qd' est causa vni' elicitue videt' etiā esse causa alteri'. sz aliq' act' sunt in sepa biliter annexi peccati. g' rē. **P** a summo to no nō pt causari nisi bonū. sz aliq's act' nulli ē bon'. puta act' homicidij. q' est mal' patienti r est mal' faciētī. **P** quicqd' est p se causa alicui' opatōis. illud ad min' coopat' ad om ne illud sine quo talis opatio esse nō pt. sz ali que sunt operatōes q' fm p'p'm in ethicis sta tm r volūtarā habēt maliciā. talis igit' malicie de' esset saltē copator. Sz ista vt dixi ma gis debent estimari erroz qz opinio. Qz agere p'supponit esse. igit' quicqd' nō habet esse a se illud nō pt omīno habere agere a se. r ideo q' libet creatura rōnalis sicut habet esse a deo. sic habet velle r opari a deo. vsum aut' put male vtit' tali velle vt opari habet a se. **F**orte di cet cū h'mōi vltis sit quidā act'. ergo habebit

Articulus tercius.

Nota de epla fūda mēti.

Opio erro nea ppositi.

Contra et rozē.

Instantia

[Marginal notes on the right side of page 11, including references to various philosophical texts and discussions.]

Quantū ad quartū

[Marginal notes on the right side of page 12, continuing the philosophical discussion.]

De predicta

[Marginal notes on the right side of page 12, further commentary on the main text.]

Solutio aliquē actū posse a seipso et non a deo. **R**espo-
 deo q̄ mal⁹ vsus pur malus est nō est act⁹ s̄
 est defect⁹ ab actu. et ideo vt mal⁹ est nō opo-
 tet q̄ habeat causam efficiēte s̄ deficientē. **U**n-
 cū aliq̄s occidit hoīes innocentē. mor⁹ ipsius
 man⁹ est ens positivū. et est a deo. q̄ simul opa-
 tur cū oīb⁹ secūdis agentib⁹ i omīb⁹ eor⁹ ope-
 rationib⁹ et actib⁹ positivis. vsus tñ illi⁹ mo-
 tus quantū ad suā maliciā puta pur s̄m intē-
 tionē occisōris cadit sup̄ indebitū et innocentē
 materiā hic pprie nō habet causam effectivā
 s̄ pot⁹ defectivā. puta inordinatā volūtatē
 occidētis. **L**i em̄ talis vsus de se sit defectuo-
 sus nō debet reduci in causam primā q̄ nullo
 modo p̄t deficere. **A**d primū igit̄ dicendū
 q̄ maior nō est vera. quādo act⁹ talis nō est
 posse ab vno agēte. **N**ā cū talis act⁹ est a duo-
 bus quoz vni repugnat deficere et alteri nō re-
 pugnat. tūc entitas h̄mōi effect⁹ sic reducitur
 in agēs nō potēs deficere q̄ tñ defect⁹ ei⁹ nul-
 later⁹ reducet in ipm s̄ solū in alter⁹. **A**d
 secundū dicendū q̄ maior nō est vera loquē-
 do de causa p̄ se. s̄ solū loquēdo de causa sine
 qua nō. modo bene p̄cedo de esse causam si-
 ne qua nō ip̄i⁹ peccati. qz si subtraheret suā
 influentiā tūc null⁹ peccator possēt nec cogita-
 re nec loqui nec opari. et p̄sequēs nullaten⁹
 possēt peccare. **A**d terciū nego minorē. qz
 act⁹ ille quo cōmittit̄ homicidiū est bonū ip-
 sius manus. mala em̄ esset man⁹ loquēdo de
 materia naturali si nō possēt moveri. qz tūc ef-
 fet paralytica vel arida. **A**d quartū dicen-
 dū q̄ coopat̄ modo q̄ causa sine qua non sine
 causa permittēs dicit̄ coopari. qz licet de⁹ nul-
 lum malū culpe efficiat. fieri tñ nō possēt nisi
 ip̄o permittente.

Solutio
Ad. 1.

Ad. 2.

Ad. 3.

Ad. 4.

Articulus
quar. **Quartus ad quartū**
 principale nihil dico ad p̄sens ratione breui-
 tatis. qz de hoc intēdo dicere in terciō li. dist.
 xij. **A**d argumētū principale patet ex dict⁹.

Distinctio tricesima octava.

Post predicta

Postq̄ magister determina-
 vit d̄ peccato actuali. et tenuit d̄
 ei⁹ radice breuiter et succincte. hic p̄sequit̄ de
 eadē radice extēsi⁹ et distincte. **E**t diuidit̄ in
 duas p̄tes. **Q**uia p̄mo determinat de imedia-
 ta peccati radice puta de humana voluntate
Secūdo de ei⁹ germine. puta de malo ope qd̄

germinat ab humana volūtate. dist. xl. ibi.
Post hec de actib⁹ et. **P**rima in duas. **N**ā
 primo mgr̄ ostēdit vnde ista radix. s̄ humana
 volūtas inficit. **S**ecūdo quō et qualiter infir-
 eta efficiat. dist. xxxix. ibi. **D**ic̄ out̄ q̄stio satis
 et. **P**rima in duas. **Q**uia p̄mo ostēdit vnde
 ista volūtas dicit̄ recta vl̄ viciosa. **S**ecūdo
 inq̄rit q̄ sit inter voluntatē finē et intentionē
 differentiā. ibi. **S**olet etiā queri. **P**rima i du-
 as. **Q**uia primo ostēdit q̄ ex fine quē inten-
 dit volūtas cognoscit̄ quicqd̄ in ea est rectius
 diuis seu obliquitat⁹. **S**ecūdo querit vtz
 tantū vn⁹ finis sit omis bone volūtatē. ibi.
Sz querit vtz omes. **E**t hec in tres. **Q**uia
 primo isti⁹ questionis ponit determinatōem
Secūdo cōtrariā obiectiōem. **E**t terciō obie-
 ctionis solutiōem. **S**ecūda ibi. **V**erūm̄ huic
 finie. **T**ercia ibi. **D**ec̄ aut̄ sibi nō. **S**equit̄
 illa pars. **S**olet etiā queri. **I**n qua magister
 querit quō differat ab inuicē volūtas intētio
 et finis. **E**t diuidit̄ in duas p̄tes. **Q**uia p̄mo
 mgr̄ determinat p̄positā questionē **S**ecūdo
 causa p̄dictoz mouet aliā incidentē dubita-
 tionē. ibi. **S**ed querit vtz. **C**irca istā di-
 stinctionē quero.

Utrum volūtas ex sua libertate possit
 simul plures fines intendere. **E**t vi-
 detur q̄ non. **Q**uia si plures fines
 simul intenderet. vl̄ ambob⁹ intēderet eō vl̄
 mate. et hoc est impossibile. qz vltim⁹ finis s̄m
 naturalē rationē iudicat̄ solū esse vn⁹. vt pa-
 tet. xij. methaphi. vel neutz intēderet vltima-
 te et tūc neutz intēderet vt finē. qz hoc intēdit̄
 vt finis ad qd̄ omīa cetera reducunt̄. vl̄ vnū
 eoz intēdit vltimate et n̄ alter⁹. et tūc solū vnū
 intēdit p̄ modū finis. alter⁹ at̄ p̄ modū ei⁹ qd̄
 est ad finē. **C**ōtra. volūtas ratōe sue liberta-
 tis potest aliq̄ plura bona intēdere anteq̄ in-
 tellectus iudicet vtz vnū istoz sit eligendū
 p̄pter alter⁹. vel ambob⁹ p̄pter terciū. igit̄ p̄ i ta-
 lia tendere sicut in plures fines. **A**ntecedēs
 satis notū esse videt̄ ex his q̄ super⁹ dicta sūt
 dist. xxv. arti. ij. **C**ōsequētia patet. qz illa in-
 tendunt vt fines. quoz neutz intēdit̄ p̄pter
 alter⁹. nec ambob⁹ p̄pter terciū. **D**ic̄ quartū
 or̄ sunt videnda. **P**rimo vtz libertas toti-
 us regni anime rationalis p̄ncipaliter habeat
 esse in ipa volūtate. **S**ecūdo vtz volūtas
 vnico suo actu libere tendat in finē et i ea que
 sunt ad finē. **T**ercio vtz bonitas tal̄ actus
 sumat̄ p̄ncipaliter a fine. **E**t quarto de
 p̄ncipali quēsto.

Q

Articulus primus

Quatuor ad primus

Conclusio.

primus ponit cautionem quam credo esse veram. Secundo recitabo opiniones et contrarias cum suis moribus. Et tertio ad ipsa respondebo. **Dico** igitur primo quod libertas formaliter seu per se et principaliter dicitur ipsi voluntati. Quia potentia cui ex propria parte dicitur determinare electionem illa principaliter et formaliter est libera. Et voluntas ex sua propria parte seu autoritate dicitur determinatio omnis nostre electionis. ut patet per Augustinum in libro de concordia scientie dei cum libero arbitrio. c. vi. **P**rima potentia est principaliter libera cui omnes potentie cognoscunt quod appetitum de iure naturali tenent obedire. voluntas est homo. Quia sicut ait Bernardus in libro de libero arbitrio. c. iij. Quicquid non habet voluntarij assensus libertatem per dubium et merito caret et iudicio. proinde universa que sunt hominis preter solam voluntatem ab utroque. scilicet merito et iudicio libera sunt id est absoluta sunt et carent utroque. quod libera non sunt. Et subdit ibidem. quod voluntas appetit memoria ingenium et si qua rationalia sunt eorum subsistunt necessitati quod non plene subdita sunt voluntati. quasi dicat. Si aliquid debet habere de libertate oportet quod obediatur voluntati. **P**rima potentia est principaliter libera que nullo modo potest cogi seu libertate privari. Sed sola voluntas sic est libera quod necessitati naturali potest necessitate coactionis. Quia sicut Bernardus in de libero arbitrio. c. ij. Voluntati dicitur est intellectus ut illa instruat non ut destruat. et destrueret autem si ei ullam necessitatem imponeret. **I**tem Damascenus in libro de divinis nominibus. c. xvi. Liberi sumus arbitrio facere et non facere. et hec omnia per nostram voluntatem agimus. **I**tem Augustinus in de libero arbitrio. c. vij. ait Nichil in homine est liberius voluntate. **S**ed contra istud sunt primo quidam doctores dicentes libertatem formalem et principalem competere intellectui quod voluntati. Quia illud quod in regno anime se habet respectu ceterarum potentiarum sicut rex ad plebem. illi principaliter dicitur libertas. intellectus est homo. **P**rimo quod subicit alteri et iudicatur et regit per ipsum est minus liber. et converso subiciens et iudicans et regens est magis liber. Et voluntas subicit intellectui et regit et iudicatur per ipsum. **M**inores istarum duarum rationum probant per commentatorem super ij. ethicorum. commento ij. sic ait. Reges que eligebat annuntiabat plebi. isti enim in sic inceptis duces sunt. quod admodum et nostrum intellectus qui est eorum que in nobis honorabilior. ut enim plebs subicit iudicatur et

Opio contraria.

1
2

regit. ita et hic appetit subicit iudicatur et regit ab intellectu et comonetur ad operationes. **P**rimo potentia cui primo competit dominium super actum illa est primo et principaliter libera. Et intellectui dicitur primo dominium homini. quod commentator vi. ethicorum. commento. xvij. dicit. quod sensus non habet dominium super actum humanum. quod bestie sensus habet. Et dominium super actum non habent. quod dominium omne ipsi actus: intellectus habet. **P**rimo illud quod in electione se habet ad rationem sic ferunt ad dominum. et discipulus ad magistrum. minus habet de ipsa libertate quam ipsa ratio. voluntas est homo. quod vi. ethicorum. commento. xi. ait commentator. quod appetit se habet ad rationem sic ferunt ad dominum et ratio. et sicut discipulus ad doctorem expectans quod precipiet vel quod docebit mens. ut utique vel eligat bonum vel fugiat malum. **E**t commento. xv. ait. quod electio apud seipsum habet appetitum ut generis. et rationem ut differentiam. cum igitur differentia sit determinativa generis. **P**rimo ille qui cognoscit finem et rationem finis et ea que sunt ad finem et propter eorum ad ipsum finem est maioris libertatis quam ille qui hec ignorat. Et intellectus cognoscit omnia particularia. et appetitus intellectus ignorat ea nisi in quantum sibi per intellectum ostenduntur. **P**rima potentia est magis libera quam minus dicitur ab alijs in exercitio actus sui. Et intellectus minus dicitur quam voluntas. cum actus voluntatis semper proponat actum intellectus et non converso. eo quod bonum cognitivum sit obiectum voluntatis. **S**ed ista opinio reputo minus vera. Quia illa potentia que sic est ad opposita que non habet de se libertatem que possit se determinare ad unum oppositorum illa non est principaliter libera. intellectus est homo. **M**aior patet per Damascenum in libro de divinis nominibus. c. xvi. Minor etiam patet in metaphisicis. ubi dicit. quod potentia rationalis cum sit ad opposita si ageret non determinata ab altero. tunc simul ageret opposita. **I**stud autem principium determinans rationem secundum commentatorem est appetitum seu voluntas. quod cum appetitum fuerit alteri contrarium. **S**ed nec motiva istius opinionis concludit. **I**gitur ad primum nego minorem. **A**d probationem dico quod licet intellectus que ad hunc suum iudicium proponit voluntati aliqualem habeat similitudinem cum rege. tamen quod in actu iudicij inuestigationis et assensu dependet ab imperio voluntatis. id est enim actus que est ipsi intellectus. licet tamen est ipsius voluntatis imperium. ideo principalis libertas semper residet apud ipsam voluntatem. **A**d secundum nego minorem. **A**d probationem posset dici quod commentator ibi loquitur de sensibus appetitum. videlicet enim commentator distinguit rationem

Contra opinionem.

Solutio Ad. 1.

Ad. 2.

potentia... intellectus... voluntas...
 1. **Ad. 1.** Intellectus est homo...
 2. **Ad. 2.** Intellectus est homo...
 3. **Ad. 3.** Intellectus est homo...
 4. **Ad. 4.** Intellectus est homo...
 5. **Ad. 5.** Intellectus est homo...
 6. **Ad. 6.** Intellectus est homo...
 7. **Ad. 7.** Intellectus est homo...
 8. **Ad. 8.** Intellectus est homo...
 9. **Ad. 9.** Intellectus est homo...
 10. **Ad. 10.** Intellectus est homo...

partē intellectiua q̄ comp̄hēdit intellectus et volūtate p̄tra p̄tē sensitiua. ¶ Dicēdū q̄ tal' subiectio est q̄ dā' p̄formitas volūtatis ad re/ ctā rōez. q̄ tñ n̄ est p̄ vim ip̄i intellect' exacta ab ip̄a volūtate. q̄ ip̄a p̄ suā libertatē possz de/ clinare a quocūqz iudicio rōis. z si regit' aliq̄ mō z subiect'. h̄ sic sua sp̄ote. q̄ ip̄a libere z ex/ se se subiect' dicitamini recte ratiōis. ergo zc.

Ad. 3. ¶ Ad tertiū nego minozē. Ad p̄batōez dico q̄ dicitū cōmentariōis n̄ recitat cōplere. q̄ sic ait cōmētor. Dominiū om̄e ip̄i act'. intel/ lect' habet z appetit'. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q̄ q̄uis illa exēpla cōmentariōis in h̄ p̄tendat aliq̄lē similitudinē q̄ sic seruā respicit dñm q̄stū ad ea q̄ agēda sūt. z discipul' m̄gr̄m q̄stuz ad ea q̄ tenēda sūt. sic volūtās hōis s̄uosi re/ spicit dicitamē recteratiōis. in h̄ tñ semp̄ ē dis/ simile. q̄ volūtās h̄ h̄mōi dicitamē venire p̄t quocūqz iudicio v̄ p̄silio ratiōis nō obstāte. vt ait bern'. in de libero arbitrio. c. 1. Volūtās nō semp̄ ex ratiōe. s̄z nunqz absqz ratiōe mouet vt m̄tra faciat p̄ ip̄az p̄tra ip̄az. puta p̄ ei' mi/ nisteriū facit z ei' iudiciū z p̄siliū. Et infra. c. ij. ait. Volūtati' p̄sensūs nec negat se nec p̄/ ter se cuiqz nisi ex volūtate. Alioquin si cōpel/ li valeret inuit' violent' esset z nō volūtari'.

Ad. 4. ¶ Ad illud qd̄ addit' de electōe dicēdū q̄ rō nō est differētia intrinseca ip̄i electōis. q̄uis aliq̄ modo possit dici ei' differētia extrinseca. Dato etiā q̄ ratio sit determinatiua ostēsiue q̄ determinate ostēdit. volūtās tñ est determi/ natua impatiue. ḡ zc. ¶ Ad quintū dicēdū q̄ q̄z libertas z cognitio sūt z dīdōes multū desperare ideo ex maiori z p̄fectiori cognitōne nō p̄t argui maior' libertas nisi tal' comparatio sit tantūmodo iter potētias cognituias. Un̄ p̄ illā maiore bñ p̄bare q̄ intellect' sit liberi/ or' sensus. nō aut' q̄ sit liberior volūtate. q̄ vo/ luntas nō est potētia cognituiua. ¶ Ad sextū nego maiore. q̄ si esset vera tūc sensus z fan/ tasia essent potētie mag' libere q̄z intellect'. cū act' eoz nō p̄supponat actū intellect'. s̄z ecō/ uersō. Minoz' etiā deficit. q̄ act' intelligēdi cōptens intellectui anteqz volūtās sit i actu. est act' necessari' z naturalis. z p̄ p̄sequēs p̄/ p̄nōnō habens libertatē. Un̄ q̄si nullā videt h̄re intellect' libertatē circa actū suū nisi post qz volūtās adhibet intentōes. ita q̄ p̄pe loq̄n/ do act' ip̄i intellect' intm̄ dīcet esse liber. in/ q̄stū ab ip̄a volūtate fuerit impat' v̄ intent'.

Ad. 5. ¶ Contra p̄dictā cōclusionē sūt aliq̄ qui di/ cunt q̄ libertas equaliter repit' in intellectu z volūtate. Qz potētie q̄ equaliter abstrahunt a materia eq̄līter sūt libere. s̄z intellect' z volū/ tas equaliter abstrahunt a materia. cū ambe fundent' in esse imateriali ip̄i n̄e rōnal'. ¶ Sicut act' liber est q̄ egredit' a potētia libera. sic potētia libera est q̄ egredit' ab essentia libera. s̄z tā intellect'. q̄z volūtās parit' egrediunt' ab essentia libera pura ab essentia aīe intellectiue q̄ est essentia libera. ḡ zc. ¶ Ex h̄ est aliq̄ po/ tentia formaliter libera. q̄ est sup̄ seip̄az reffe/ xua z sup̄ suū actū. s̄z h̄ equaliter ducunt' intel/ lectui z volūtati. ḡ zc. ¶ P̄. tota aīa rōnalis s̄m q̄ ad imaginē dei est libera esse censet. sed aīa intellectualis s̄m intellectū z voluntates equaliter est ad imaginē dei. ḡ zc. ¶ S̄m p̄m. ar. metha. potētie ratiōales sūt ad op/ posita. z p̄ p̄sequēs libere. s̄z intellect' nō mi/ nus est rōnalis potētia q̄z voluntas. ergo zc. ¶ Ex dicitis cuiusdā' alteri' doctoris p̄t ar/ gui sic. Qñ aliq̄ sūt idē om̄ino re absoluta z differūt solū respectibz illa sūt eq̄lis liberta/ tis. intellect' z volūtās sūt idē re absoluta z solū differunt respectibz. Maior' patet. Mi/ noz' aut' ip̄i p̄bant p̄ ea q̄ adduxi in p̄mo ien/ tentiaz. dist. ij. cū de potētiaz anime tractant' ¶ S̄z nec istud tenet. Qz illa potētia nō est eq̄ formaliter libera sic volūtās cui' p̄nci/ piū assensus nō est i p̄tate sua. intellectus est h̄mōi. Maior' patz. q̄z deficiēte p̄mo deficiūt z cetera p̄sequēter se habēna. vt p̄z. ij. metha. Patet etiā minoz'. qz p̄mo p̄ncipio intellect' necessario p̄sentit. nec p̄t ei nō p̄sentire. ¶ Ali' as inuenit' talis additio. S̄z p̄ h̄ac ratiōez ni/ hil cōcludit. Qz sicut intellect' nō p̄t nō p̄sen/ tire veritati p̄mi p̄ncipij. sic volūtās nō p̄t nō velle vltimū finē actualiter apph̄ēsum. Et tō ex isto argumēto nō p̄bat' q̄ libertas magis p̄ueniat volūtati q̄z intellectui. q̄uis alijs ra/ tionibz hoc p̄betur. ¶ P̄. augustin'. ij. de li/ bero arbitrio. c. xvi. ait. Volūtate n̄ alliat ad faciēdū qd̄ libet nisi aliqd̄ visuz. qd̄ aut' vnus q̄sqz vel sumat v̄ respnat est i p̄tate. s̄z q̄ visuz tangat' nllā p̄tās. ¶ Et idē aug'. ar. sup̄ gen'. c. xvij. ait. Non solū natura rōnalis sicut in homibz. v̄z etiā irrationalis sicut i pecoribz mouet visis. S̄z natura rōnalis volūtati' ar/ bitrio vel p̄sentit visis. vel nō p̄sentit. iratio/ nalis aut' nō habet zc. ¶ Itē Dam'. lib. ij. c. xvi. ait. q̄ sum' liberi arbitrio facere z nō face/ re. z hec om̄ia p̄ nostram voluntatē agunt'. ¶ Itē bern'. in de libero arbitrio ait. q̄ nihil ī hōie est liberi' volūtate. ¶ Ad primū dicen/ dū q̄ maior' nō est vniuersaliter vera. qz intel/ lectus agēs non min' abstrahit a materia q̄z

Opio got fridi.

materia eq̄līter sūt libere. s̄z intellect' z volū/ tas equaliter abstrahunt a materia. cū ambe fundent' in esse imateriali ip̄i n̄e rōnal'. ¶ Sicut act' liber est q̄ egredit' a potētia libera. sic potētia libera est q̄ egredit' ab essentia libera. s̄z tā intellect'. q̄z volūtās parit' egrediunt' ab essentia libera pura ab essentia aīe intellectiue q̄ est essentia libera. ḡ zc. ¶ Ex h̄ est aliq̄ po/ tentia formaliter libera. q̄ est sup̄ seip̄az reffe/ xua z sup̄ suū actū. s̄z h̄ equaliter ducunt' intel/ lectui z volūtati. ḡ zc. ¶ P̄. tota aīa rōnalis s̄m q̄ ad imaginē dei est libera esse censet. sed aīa intellectualis s̄m intellectū z voluntates equaliter est ad imaginē dei. ḡ zc. ¶ S̄m p̄m. ar. metha. potētie ratiōales sūt ad op/ posita. z p̄ p̄sequēs libere. s̄z intellect' nō mi/ nus est rōnalis potētia q̄z voluntas. ergo zc. ¶ Ex dicitis cuiusdā' alteri' doctoris p̄t ar/ gui sic. Qñ aliq̄ sūt idē om̄ino re absoluta z differūt solū respectibz illa sūt eq̄lis liberta/ tis. intellect' z volūtās sūt idē re absoluta z solū differunt respectibz. Maior' patet. Mi/ noz' aut' ip̄i p̄bant p̄ ea q̄ adduxi in p̄mo ien/ tentiaz. dist. ij. cū de potētiaz anime tractant' ¶ S̄z nec istud tenet. Qz illa potētia nō est eq̄ formaliter libera sic volūtās cui' p̄nci/ piū assensus nō est i p̄tate sua. intellectus est h̄mōi. Maior' patz. q̄z deficiēte p̄mo deficiūt z cetera p̄sequēter se habēna. vt p̄z. ij. metha. Patet etiā minoz'. qz p̄mo p̄ncipio intellect' necessario p̄sentit. nec p̄t ei nō p̄sentire. ¶ Ali' as inuenit' talis additio. S̄z p̄ h̄ac ratiōez ni/ hil cōcludit. Qz sicut intellect' nō p̄t nō p̄sen/ tire veritati p̄mi p̄ncipij. sic volūtās nō p̄t nō velle vltimū finē actualiter apph̄ēsum. Et tō ex isto argumēto nō p̄bat' q̄ libertas magis p̄ueniat volūtati q̄z intellectui. q̄uis alijs ra/ tionibz hoc p̄betur. ¶ P̄. augustin'. ij. de li/ bero arbitrio. c. xvi. ait. Volūtate n̄ alliat ad faciēdū qd̄ libet nisi aliqd̄ visuz. qd̄ aut' vnus q̄sqz vel sumat v̄ respnat est i p̄tate. s̄z q̄ visuz tangat' nllā p̄tās. ¶ Et idē aug'. ar. sup̄ gen'. c. xvij. ait. Non solū natura rōnalis sicut in homibz. v̄z etiā irrationalis sicut i pecoribz mouet visis. S̄z natura rōnalis volūtati' ar/ bitrio vel p̄sentit visis. vel nō p̄sentit. iratio/ nalis aut' nō habet zc. ¶ Itē Dam'. lib. ij. c. xvi. ait. q̄ sum' liberi arbitrio facere z nō face/ re. z hec om̄ia p̄ nostram voluntatē agunt'. ¶ Itē bern'. in de libero arbitrio ait. q̄ nihil ī hōie est liberi' volūtate. ¶ Ad primū dicen/ dū q̄ maior' nō est vniuersaliter vera. qz intel/ lectus agēs non min' abstrahit a materia q̄z

Ali' ad is

Contra cā.

Solutio Ad. 1.

Q 2

intellectus possibilis et voluntas. et tñ nō est potentia libera. imo est potentia naturalis et necessaria. cū in se non habeat dominium sui actus.

Ad. 2. Ad secundā dicēdū q̄ quōis actus sunt liberi q̄ egrediuntur a potentia libera. nō tamē oportet q̄ omnes hñōi actus equaliter sint liberi. Sic dato q̄ potentie aliquo modo sint libere q̄ egrediuntur ab essentia libera. nō tamē sunt equaliter libere. Maior etiā nō est vera. q̄ si essentia anime in intellectu appellas essentia liberā. tūc intellectus agens egreditur ab essentia libera. et tamē nō est potentia libera.

Ad. 3. Ad terciū dicēdū q̄ uerit supra se nō est p̄ se a libertate potentie. sed ab imaterialitate vel ab obiecti sui vniuersalitate. puta q̄ tñ ipsa potentia q̄ actus sui comprehendunt sub suo obiecto ad eam intellectiua sit ad imaginē dei. tamē ex h̄ sibi causaliter nō puenit libertas. s̄ ppter h̄ voluntas dicitur libera q̄ est i potestate nostra. vt ait augustinus. iij. de libero arbitrio. c. iij.

Ad. 4. Ad quartū dicēdū q̄ quāuis tota anima intellectiua sit ad imaginē dei. tamē ex h̄ sibi causaliter nō puenit libertas. s̄ ppter h̄ voluntas dicitur libera q̄ est i potestate nostra. vt ait augustinus. iij. de libero arbitrio. c. iij.

Ad. 5. Ad quintū dicēdū q̄ potentie rōnales sunt ad opposita. nō tamē in eo q̄ rōnales sunt s̄ i eo q̄ libere sunt. ideo sicut voluntati principaliter puenit libertas. sic posse in hoc et in oppositū principaliter puenit voluntati. Intellectus em̄ h̄ cōuenit ex ordine naturali quē habet ad ipam voluntatē. voluntati autē primo et principaliter.

Ad. 6. Ad sextū nego minōrē. causalit̄ autē negatōnis assignauit in p̄mo libro. dist. iij.

Articulus secundus.

Quantū ad secundū

articulū pono breuiter istā conclusionē. q̄ voluntas eodē actu numero fieri potest in finē et in ea q̄ sunt ad finē. Quia ubi vñ ppter alterū vtroque tantū vñ. s̄ ea q̄ sunt ad finē volumus ppter finē. ergo etc. P. si nō. tūc potentia voluntaria simul esset sub duobus actibus. consequens est falsū. q̄ sicut eadē pars cere nō potest simul informari diuersis actibus. Consequētia patet. q̄ cū volitio finis sit ratio volēdi ea que sunt ad finē. ideo nō possumus velle ea q̄ sunt ad finem vt sunt ad finē nisi velim⁹ ipm finē. Cū autē sanitas sit finis deambulatōis. quōis deambulationē finis et absolute considerat ego possum velle actualiter nō volēdo sanitatē. tñ vt deambulatio est inductiua sanitatis vt intēditur ppter sanitatē sic null⁹ potest velle deambu-

lationem nisi velit sanitatē. P. relatiua vt relatiua sunt p vnicū actū potest attingunt. s̄ illud qd est ad finē finis qd hñōi necessario p̄cernet relationē ad finē. et conuerio finis vt finis p̄cernet relationē ad ea q̄ sunt ad finē. ergo vt sic vnicū actū attingunt a potentia siue sit cognitiua siue sit appetitiua. S̄ istō solet a quibusdā impugnari sic. Intellectus eodē actu nō fertur in principia et conclusionem. igitur nec voluntas in finē et in ea q̄ sunt ad finē. Consequētia patet a simili. Antecedēs pbat. q̄ eadē potentia nō potest finis distinctos habitus tendere in diuersa obiecta eodē actu numero. S̄ intellectus distinctos habitus tendit in principia et in conclusionē. Nā p habitū qui dicitur intellectus tendit in principia. p habitū autē sciētiē tendit in conclusionē. ergo etc.

P. idē actus simul et semel nō potest esse interior et remissior. S̄ actus voluntatis respectu finis est interior. q̄ respectu eorū que sunt ad finē. P. fructio et visus nō sunt vn⁹ actus. sed actus voluntatis respectu vltimi finis est fructio. et respectu eorū que sunt ad finē est visus. ergo etc. P. actus distinguuntur p obiecta. vt patet. ij. de anima. S̄ finis et ea q̄ sunt ad finē sunt distincta obiecta. ergo etc. P. actus specificantur vt terminantur ad obiecta. sed finis potest esse tot⁹ eo qd est ad finē existēte malo. sicut cū aliq̄s fuerat vt dicitur elemosinā. vel eōuersio vt cū quis dat elemosinā ppter vanā gloriā. igitur si idē actus terminaretur ad finē et ad ea q̄ sunt ad finē. tūc idē actus simul et semel posset esse tot⁹ et malus. qd est impossibile. Sed ista nō concludunt. igitur ad primū dicēdū q̄ quōis principia finis et absolute possunt finis p̄cipiū habitū considerari distincte. nō intellecto leu considerari vt principia sunt nō considerari principiat. Quia principia vt principia et principiat vt principiat sunt relatiua. et p consequēs vt sic vnū sine altero apprehendi nullatenus potest. Et ideo quōis p̄mo modo principia et principiat distincte habitibus et actibus cognoscunt. nō tñ se cūdo modo. Et hęc est intentio phi. i. posterior. vbi ait. q̄ quōis prius possit cognoscere quōis triangul⁹ habet tres quōis cognoscat quōis triangul⁹ q̄ est i semicirculo habet tres. si tñ vnū ducat in aliud. puta si apponat minor. et ducat. q̄ triangul⁹ q̄ est i semicirculo est triangulus. tūc simul inducēs cognouit. i. q̄ triangulus qui est i semicirculo habet tres. Erroretur istū esse potest. q̄ maior nō sumit p̄pue loquendo vt est principia conclusionis. nisi cū adiungit

Contra conclusionem

Solutio Ad. 1.

Dist.
Ad. 1.
Ad. 2.
Ad. 3.
Ad. 4.
Ad. 5.
Ad. 6.
Quantū ad terciū

Ad.2. sibi minor. ppter qd adiueta minore tunc ed de actu intellectus apprehendit pncipia z conclusi onē. ¶ Ad secundū dicendū qd q̄uis idē act⁹ ratiōe cui idē nō possit simul esse intensior z re missior. ratiōe tñ diuersoz quoz vnū intēsius mouet potentiā alio. idē act⁹ p̄t esse intensior respectu vni⁹ q̄ respectu alterius. qz vt deduxi ex p̄mo posteroz. cognitis pmissis seu prin/ cipijs vt pncipia sunt siml cognoscit ipa cō/ clusio. z tñ ibidē dicit qd pncipia sunt magis nota z conclusio. qz p̄t qd vnū qd qz tale. z illd magis. Sicut em scuto viso a remor qd i vna sui pte est albū z i alia sui pte est nigrū. simul intēsius videt fm partē albā q̄ fm nigrā. sic zc. ¶ Dicit etiā aliq̄ doctores qd nō semp vo luntas magis z intēsius vult finē q̄ illud qd est ad finē. s; solū cū sibi dīstīctiue proponit. puta cū dicit qd vis: vis sanitatē vel portione. ¶ Sit tñ pponit copulatiue. puta si dicit infir mo. tu nō poteris sanari sine portione. vis ḡ sa nitatē z portione. tūc equē intēsiē volēt portione sicut ipaz sanitatē. ¶ Ad terciū nego antee/ dens. qz q̄uis nō possit esse idē obiectū ordi/ nate fructois z visus. p̄t tñ idē esse act⁹ fructio nis terminat⁹ ad duo obiecta. Nā sicut etiaz in vita beata eodē actu cognitōnis cognosci/ mus deū z creaturas. sic z eodē actu dilectōis diligem⁹ deū z sic fruemur. z ipas creaturas z sic vtēmur. ¶ Ad quartū dicendū qd ma/ ior nō est vera cū obiecta sic se habēt qd vnū ē ratio tendēdi in alter. alias cū video colorē il luminatū opteret qd visus meus alio actu vi dendī tenderet in lucē. z alio in colorē. qd est simpliciter falsuz. Cū igit finis sit ratio volē di ea q̄ sunt ad finē. sicut lumē est ratio vidē/ di colores zc. ¶ Ad quintū dicendū qd illis z similibz casibz possit act⁹ tantūmodo erit malus. qz q̄uis bonū p̄stet ex tota sua causa. malū tñ orit etiā ex singularibz defectibz. Un̄ ad h̄ qd act⁹ sit bon⁹ requirit qd sit ex genere bo/ noz seu qd bon⁹ sit ex genere. z bon⁹ sit ex fine. ac etiā qd bona sit intēsiō faciētis. qz vno defī/ ctiōe act⁹ imediate ē mal⁹ v̄l saltē nō est bon⁹.

Articulus
tercius.
Cōclusio.

Quartū ad terciū

articulū dico qd p se loq̄ndo act⁹ bonitatē ha/ bet a fine seu bonitatē suā tener in ordine ad fi nē. Qz ab illo p̄ncipaliter act⁹ moralis dicit bon⁹ a q̄ z habet specificat fm bonitatē suam. S; vt odū i plogo p̄mi. q. iij. arti. i. Dabi tus specificat ex fine. z Maior patet. qz cū ha/ bitus generet ex frequentatōe actū z etiā cor

rumpit ex diuturna cessatōe actū. videt qd ab eodē tam act⁹ q̄s habet suā trahāt bonita/ tē. ¶ Act⁹ specificat a pncipali z p se termi/ no. s; p se termin⁹ act⁹ voluntatis ē finis. ¶ Augustin⁹ dicit sicut mgr̄ hic recitat qd ex fine suo voluntas cognoscit an recta vel praua sit. ¶ Dicit tñ dicit in topicis suis. cui⁹ finis bo/ nus est. ipm quoqz bonū est. z idē ponit arest. iij. topicoz. ¶ In cōmentaroz. ij. sive metha. ait. qd finis z bonū idē. z qd destruit finē destruit omē bonū. ¶ S; ztra istud arguit qdā pu/ mo directe sic. Si ex bonitate finis esset act⁹ bon⁹. tūc qd furaret vt daret elemosinā. furan/ do eliceret bonū actū. ¶ Act⁹ p̄dicatōis etiā gelij semper habet aliquā bonitatē in se. z tñ qd p̄dicat ppter auanciā intendit malū finē. igit nō omis bonitas actus est a fine. ¶ Nō ob stante bonitate finis ex sola in debita circūstā tia ipē act⁹ viciat. puta si aliq̄s dat qm nō de/ bet. v̄l vbi nō debet. vel cui nō debet. ¶ Argu unt etiā aliq̄ indirecte ztra iā dicitā cōclusio/ nē pbantes bonitatē actus esse ex obiecto. Qz potētē distinguunt p act⁹. z act⁹ p obiecta. ḡ fm h̄ act⁹ bon⁹ distinguit ab actu malo. quia iste est circa bonū obiectū. z ille circa malum. ¶ S; istā op̄inione ex intentōe videt repro bare augustin⁹ libro. x. ztra iulianū. c. xij. vbi augustinus recitat iulianū hereticū dixisse qd ad cognoscēdi virtutes tñ intēndū esse il/ lud qd agit. vtz sit bonū ex genere. qd si sic. tūc vere virtus op⁹ est quocūqz fine agat. S; si bonitas act⁹ esset p̄se ex obiecto. tūc iulianus nō fuisset arguend⁹. cū illud qd agit sit obie ctū act⁹ ad qd iulian⁹ dicit esse respiciendum. Un̄ ibidē ait augustin⁹ ztra iulianū. Nouer ris itaqz nō ex officijs s; finibz esse discernen/ das virtutes. Officiū autē appellat augustin⁹ qd est faciēdi. finē autē ppter qd est faciēdi. Et subdit augustin⁹ ibidē. Cū itaqz hō facit aliqd vbi peccare nō videt. si non ppter h̄ fa cit ppter qd facere debet peccare conuincat. qd tu nō attendēs fines ab officijs sepasti. z fru tes veras officia sine finibz appellādū esse di/ xisti. Et subdit augustin⁹. Bonū est vt sbue niat qd homini paupi innocenti. s; h̄ facit magis amādo gloriā hoim qz dei. nō bene bo nū facit. qz nō bon⁹ facit qd nō bona volunta te facit. ¶ Ad primū igit dicendū qd cū dicit actus habere bonitatē ex fine. intelligit de tali actu qui fm dictamē recte ratiōis z fm legem dei est ordinabilis in bonū finē. hoc aut nō p̄t dici de furto z ceteris actibz cōsimilibz q̄ sunt mali ex genere. ¶ Ad secundū dicendū qd

2
3
4
5
Dpio con traria.
2
3
Alij ad id
4
Cōtra opi nionem.
Solutio
Ad.1.
Ad.2.
D 3

Ad. 3.

licet predicare euan gelium sit de genere bonorum. ut in tali sit quod peruersum finem intendit non est bonum sed malum. Ad tertium dicendum quod nisi aliquid sit aliqua mala voluntas ex intentione inuisibilis et pueri finis. actus non vincit ex circumstantia. Unde si aliquid bene daret cui vel quod dare non deberet. dum in bona esset intentio. regulata recta ratione. et in bonum finem directa. actus non perderet bonitatem suam. Alias inuenit talis additio. Ista solutio videtur implicare opposita. quia agens in intentione non est sufficienter regulata recta ratione cum actus suus caret debita circumstantia. Et ideo dicitur est ad argumentum quod licet debita circumstantia sit necessario requisita ad hoc quod actus sit meritorius et virtuosus. tamen per se non tollit quin bonitas talis actus principaliter attendit in ordine ad bonum finem. Ad quartum dicendum quod actus morales distinguuntur per obiecta non absolute sed in ordine ad finem intentionem. igitur argumentum non concludit.

Ad. 4.

Articulus quartus.

Quantus ad quartum

articulum dicendum quod velle intendere et eligere in se inueniunt quodlibet istorum est actus voluntatis. In his tamen differunt quod velle competit voluntati ut tendit in finem secundum se. et ideo denominatur a voluntate. sicut intelligitur denominatur ab intellectu. intendere autem et eligere competunt voluntati in ordine ad intellectum. differunt tamen quia potest voluntas directa per intellectum tendit in ipsum finem sic dicitur intendere. sed potest voluntas directa per intellectum tendit in ea que sunt ad finem sic dicitur eligere. Et quod idem potest habere rationem eius quod est ad finem potest ipsum ordinat ad aliud. ideo circa idem potest esse intentio et electio. alia tamen et alia ratione. et quia tales fines intermedii poterunt esse plures. ideo de talibus finibus loquendo poterunt quod plures fines simul intendere. Forte dicitur quod intentio non est actus voluntatis sicut iste processus videtur supponere. quod super illo verbo Math. vi. Lucerna in corpore tuo est oculus tuus. dicitur glossa quod oculus ibi stat per intentionem. sed secundum damianum. lib. ii. c. xii. quod est oculus in corpore hoc est intellectus in anima. ergo videtur quod intentio non sit actus voluntatis sed intellectus. Istud non obstat. Nam meritum et meriti pertinet ad voluntatem. sed ex intentione hominis actus eius iudicandus est meritorius vel demeritorius. ergo etc. Ad instantiam dico quod intentio dicitur lucerna et oculus. dicitur enim lucerna eo quod voluntas recta intentione informata cooperatur intellectui et ipsum aliquid modo clarificat ad hoc

Instantia

Solutio

quod recte iudicet. sic e converso pueria et mala intentio non dicitur lucerna sed tenebra. eo quod ratio puertat iudicium. Sicut enim lingua infecta puertat iudicium virtutis gustatiue. si autem fuerit sana et munda promouet tale iudicium. sic voluntas infecta mala intentione puertat iudicium intellectus ne recte iudicet de agibilibus. sed recta existerente intentione voluntatis promouet tale iudicium. Ideo dicitur. in ethicorum. quod omnis malus ignorantis. Ista tamen lucerna etiam dicitur oculus. quia quous intentio sit actus a voluntate elicitur quod voluntas tendit in finem. illa tamen intentio non competit voluntati sine directioe intellectus sine ostendens in quem tendere debeam. Ad argumentum principale patet per iam dicta. quia voluntas potest intendere plures fines intermedios et non vitimatos. put aliquo minus perfecta ordinatur ad ipsos. quod sicut eligibilia propter ipsos.

Ad principale argu.

Distinctio. xxxix.

Hec oritur que

disto etc. Dic magister ostendit quod voluntas efficit victiosa magis quam intellectus et memoria. Et diuidit in duas partes secundum quod hanc veritatem in quod tendendo magister mouet duas questiones. Quamquam inquisitionem in prima voluntas comparat ad ceteras anime potentias. In secunda comparat ad suas operationes proprias. Secunda incipit ibi. Preterea quod solet. Prima in duas. Quod primo mouet hanc questionem. cum voluntas naturaliter insit homini sicut intellectus et memoria. que voluntas magis dicitur mala quam intellectus vel memoria. Secundo huius questionis assignat rationem. ibi. Ad quod facit. Et hec in duas. Quod primo respondet iuxta unam opinionem. Secundo tenes aliam opinionem. ibi. Qui vero dicitur. Prima diuidit in quantum oritur partes. Quod primo tenes istam opinionem respondet ad questionem. Secundo contra illam responsum assignat obiectionem et obiectionis solutiones. Tercio instat in obiectionis solutiones per alteram dubitationis inductores. Et contra hanc dubitationem tollit per duplicem rationem. Secunda ibi. Ubi per quantum etc. Tercia ibi. Et adhuc queritur. Quarta ibi. Ad quod ipse dicitur. Sequitur illa pars. Preterea quod solet. Et diuidit in tres partes. Quod primo magister mouet questionem. Secundo tenet tenes veram opinionem. Tercio opinionis minus tenet rationem. Secunda ibi. opposita est questio. Tercia ibi. Alii autem. Circa illam distinctionem quod ratio illa questione.

Quantum ad primam

disto etc. Dic magister ostendit quod voluntas efficit victiosa magis quam intellectus et memoria. Et diuidit in duas partes secundum quod hanc veritatem in quod tendendo magister mouet duas questiones. Quamquam inquisitionem in prima voluntas comparat ad ceteras anime potentias. In secunda comparat ad suas operationes proprias. Secunda incipit ibi. Preterea quod solet. Prima in duas. Quod primo mouet hanc questionem. cum voluntas naturaliter insit homini sicut intellectus et memoria. que voluntas magis dicitur mala quam intellectus vel memoria. Secundo huius questionis assignat rationem. ibi. Ad quod facit. Et hec in duas. Quod primo respondet iuxta unam opinionem. Secundo tenes aliam opinionem. ibi. Qui vero dicitur. Prima diuidit in quantum oritur partes. Quod primo tenes istam opinionem respondet ad questionem. Secundo contra illam responsum assignat obiectionem et obiectionis solutiones. Tercio instat in obiectionis solutiones per alteram dubitationis inductores. Et contra hanc dubitationem tollit per duplicem rationem. Secunda ibi. Ubi per quantum etc. Tercia ibi. Et adhuc queritur. Quarta ibi. Ad quod ipse dicitur. Sequitur illa pars. Preterea quod solet. Et diuidit in tres partes. Quod primo magister mouet questionem. Secundo tenet tenes veram opinionem. Tercio opinionis minus tenet rationem. Secunda ibi. opposita est questio. Tercia ibi. Alii autem. Circa illam distinctionem quod ratio illa questione.

Utrum peccatum magis proprie dicatur esse in intellectu vel in voluntate. Et videtur quod in intellectu. Quod quod aliquid immediatum se habet ad primum principium quod omnino est in obliquo tunc tanto minus de se. Primum circa ipsum. Ita patet. xij. metha. ubi per se patet per se in supercelestibus nihil contingit casuale. et. ix. metha. ubi patet quod in sempiternis nec est malum nec corruptio. Patet etiam. ij. de generatione. ubi autem per se propter legem distare a primo principio corruptionis contingit in rebus. Sed voluntas immediata respicit influentiam primum principium. Nam quousque illuminatio intellectus quousque fiat a deo mediatis secundis agentibus puta mediatis angelis. tunc charitas et gratia que a deo influunt voluntati non possunt causari mediante aliquo creatura. sed immediate solum a deo. g. 7c. Contra. in illa potentia non est proprie peccatum. cuius potentie defectus excusat peccatum. sed ignorantia que est defectus intellectus excusat peccatum. g. 7c. Dicuntur autem sunt videnda. Primum de distinctione potentiarum aie de quibus tangit magister in littera illius distinctionis. xxxij. Secundo in qua potentia proprie habeat esse peccatum. Tercio quod sit hinc densis. Et quarto quod sit potentia.

Articulus primus

Quantum ad primum

Dico quod in anima nostra reperitur distinctio potentiarum per distinctioes actuum. distinctio virtutum per distinctioes officiorum. distinctio partium per distinctioes graduum. Primum modo distinctio virtutum intellectus et voluntas. Nam intellectus et voluntas specificiter distinguuntur. Secundo modo memoria et intellectus. quod diversa videtur habere officia. Tercio distinguuntur hinc densis ab libero arbitrio. quod hinc densis sit determinata ad unum. et videtur habere motum naturalem. libere autem arbitrium in suo motu potest esse oppositum. distinctio tamen in sensu diuiso. Quarto distinguuntur ratio. quod per se quod fertur in superiora dicitur portio superior. per se quod fertur in inferiora dicitur portio inferior. Sed per se predicta per instantia. Quod memorari videtur esse aliter actus ab intelligere. sed si potentie distinguuntur per actus videtur quod memoria et intellectus non solum sunt diuersae vires sed diuersae potentie. Per actus memorie procedit actus intellectus. sed memoria realiter distinguitur ab intellectu. Ad sequentia patet. Antecedens patet. quod actus intelligere significat ab actu memorie. sic species que est in intelligentia significat a specie que est in memoria. Respondetur quod cum memorari videtur distinguuntur intelligere non sit aliud quam specie intelligibile preseruare et eadem po-

Instantia

Solutio Ad. 1.

tentia possit specie preseruare et operari secundum eam. ut patet etiam in oculo corporali. quod alio modo specie retinet et videtur secundum eam. sed actus memorie et intelligere non arguunt diuersas potentias. quousque aliquid modo arguunt diuersas vires per distinctioes hinc densis officia. Unde non quilibet distinctio actuum arguit distinctioem potentiarum. sed solum distinctio realis actuum que eliciuntur circa diuisa obiecta secundum distinctioes rationes obiectales accepta. Ad secundum nego consequentiam. quod eadem potentie possunt competere plures actus. quod tamen videtur ordinari ad aliter sicut imperfectus ad perfectum. et ideo actus memorie procedit per actus intelligere sic eiusdem rei actus semiplenus procedit actus plenus. Est tamen hinc aduertendum quod secundum auicennam. in vi. lib. naturalium parte. v. c. vi. In parte aie intellectus non est ponenda memoria. quod secundum eum species non possunt preseruare nisi in parte sensitua quousque enim aliquid desinit actualiter intelligere tunc cito species desinit esse in suo intellectu. Propter quod oportet secundum auicennam. si iteque vult intelligere etiam eandem rem quam prius intellexit. quod auertat se ad intellectum agentem ut ab ipso informetur. Necessarium est hinc sequi ut ait auicenna. quod iteque oportet nos ad discere sic a principio. quod ab exercitio et vult hinc in fine diuersionis ad intellectum agentem relinquit in nobis quodam habitus per quem facilius quis conuertit se ad ipsum intellectum agentem ut ab ipso recipiat species effluentes. et hec habitus est habitus quem vocamus scientiam ut videtur velle auicenna. Ratio autem auicenna. videtur in hinc consistere. Quod idem non est bene receptum aliter et etiam conseruatum eiusdem. sic appetit in aqua. quod quidem dicitur facilius recipit impressionem sigilli detracto autem sigillo immediate figuram sigilli perdit. et e contrario apparet de ferro. Sed intellectus non facillime recipit similitudines rerum. et ideo minime firmat eas. Differt igitur memoria secundum hinc densis ab intellectu. sic diuisio sensitua differt realiter ab intellectu. Sed istud stare non potest. Quod cognitioes genere differetes necessario videtur arguere memorias realiter differetes sed cognitio sensitua et cognitio intellectua differunt per se genitio cognitionum. sed alia erit memoria in intellectu et alia sensitua. Primum quod aliquid natura est firmior. entitatibus et permanet in firmioribus et stabilius recipit illud quod sibi imprimunt. Sed per se intellectua est firmioris entitatis. quod virtus organica sensitua. ut de se patet. g. 7c. Maior patet. quod oportet quod recipit ad modum rei recipientis recipit per se si positio auicenna. est per se sequitur quod quousque aliquid non actu consideraret. tunc non solum esset in potentia accidentali ad intelligendum. sed in potentia centrali. per se falsum. g. et antecedens. falsitas per se patet. ij. de anima. Probatio consequentia. quod illa est potentia

Ad. 2.

Opi. auic.

Ro auic.

Contra auicenna.

1

2

3

4

tendunt. actus autem potest intellectus est hmoi. qd est essentialiter libera. voluntas est hmoi. Ma...

Instantia

- 1 qd opposita habet esse circa idem. sed aliquid virtutes habent esse in ipso intellectu. vt patet. vi. ethi. qd talia vicia. qd sequens aliquid peccata po...
- 2 tenet esse in intellectu. qd fides et infidelitas sunt opposita. et per consequens habet fieri circa idem. qd fides est in intellectu. qd infidelitas qd...
- 3 est maximus peccatus. qd nihil est phibitum nisi qd peccatum. qd multe scientie sunt phibite qd...

Solutio Ad.1.

qd oppositum virtutis intellectualis non est peccatum peccati. nisi inordinare esset voluntas vel aliquid modo desideratum. Oppositum autem virtutis moralis et maxime ei qd cadit sub diuino precepto...

Ad.2.

Ad secundum dicendum qd fide habere non possunt nisi mediante sensu voluntatis. restet augustinus qd ait. Et si cetera qd possit nolens: credere non potest nisi volens. Igitur infidelitas non est peccatum nisi in quantum est voluntas. Nam secundum augustinum...

Ad.3.

Ad tertium dicendum qd tales artes non sunt scientie sed potius receptiones. Et dato qd aliquid scientificum esset in eis non esset phibitum vt scientificum: sed propter male voluntatis turpem vitiis. Secunda conclusio est qd peccatum proprie et principaliter habet esse in potentia voluntatis. Quia...

Secunda conclusio.

2

Instantia

- 1 ad finem vltimum in ipso talis finis. sed ordinare spectat ad intellectum. qd videtur qd vti sit actus intellectus.
- 2 Item contra conclusionem in se potest in statu...

Secundum illi potest actus peccare non possumus. qd est essentialiter libera. voluntas est hmoi. Maior patet. qd Ioh. viij. dicit. Qui facit peccatum...

Solutio Ad.1.

Ad.2.

Quantum ad tertium

articulum primo videndum est qd sit synderisis. Secundo vtrius synderisis in alio peccato extinguatur possit. Quantum ad primum dico qd synderisis est habitus principiorum in agibilibus. sic intellectus est habitus principiorum in speculabilibus. Et ideo synderisis a syn qd est con et heresis qd est electio...

Articulus tertius.

Inquisitio prima.

Instantia

Solutio.

Inquisitio secunda.

etat generalis d' p'ctis cōmūibz. Secdo d' p'ccat' grauiſſimis ac ſingularibz. diſt. xliij. ibi. **E**ſt p'ccata q'dā gen' p'cti. Prima i duas. qz p'mo p'ſiderat vniuerſaliter q'dā reſpiciētia q'libet p'cta mortalia. Secdo p'tractat aliq'liter ipſoz p'ctoz p'ncipia diſtinctiua. diſt. xliij. ibi. **C**ū aut' volūtas mala. Prima i duas. Quia p'mo determinat d' bonitate & malicia p'tingēte rōe finis volūtatē afficiētis. Secdo rōe luminis intellectū dirigētis. diſt. xli. ibi. **C**ūqz in tentio bona. Prima diuidit in duas p'ces ſm qd ad p'ſens p'poſitū mouet duas q'ſtiones. qz p'ma ē. vtz oēs act' ſint iudicadi boni vel mali ex fine. Secda vtz oēs act' ex ſimibz intētiis vteam' iudicare. Secda ibi. **S**z q'nt' vtz **E**t hec i tres. Qz p'mo m'ndet ſm op'ionē falſaz. Secdo m'ndet p' op'ionē veraz & p'ſequit eā. **E**t tercio ſz q'dā dictū ducit iſtantiā. Secda ibi. **A**lijs aut' videt. Tercia ibi. **Q**ue tñ q'dā p'endūt. **S**equit illa p's. **C**ūqz in tentio bona. **E**t hec d' diſt. xli. **I**n q' m'gr p'mo d' his q' carē fide q' ala dirigūt mouet q'ſtionē Secdo de volūtario p'currere i o'mi p'cto facie mentōez. ibi. **P**reterea iueſtigari op'iet. **P**rima i duas. Qz p'mo mouet q'ſtiones. Secdo circa eā recitat duplicē op'ionē. ibi. **Q**uā q' buſdā. **E**t hec diuidit i duas p'ces ſm q' duas recitat op'iones. Secda ibi. **A**lij vero q' **P**rima i tres. Qz p'mo op'ionē p'ponit. **S**ecūdo d' eā opponit. **E**t tercio ſoluit. **S**ecūda ibi. **H**is aut'. Tercia ibi. **Q**uibus illi m'ndent. **S**equit illa p's. **P**reterea iueſtigari op'iet rē. **E**t diuidit i tres p'ces. Qz p'mo oſtēdit m'gr q' o'me p'ccatū eſt aliq' modo volūtariū. Secdo p'quir vtz volūtas ſit o'is p'ccati ſb iectū. Tercio infert q'dāz correlariū. Secda ibi. **I**ll' etiā intelligētia. Tercia ibi. **S**i aut' o'me p'ctū. **C**irca has diſtinctōnes quero hanc q'ſtionem.

Utrū aliq's act' ſic i differēs poſſit eē q' neqz bon' ſit neqz mal' **E**t videt q' ſic. Quia p'ringit dare actū q' nec ē meritor' neqz demeritor'. **S**z p'ringit dare actū q' neqz eſt bon' neqz mal'. **C**ōſequentia pater a ſiſt'. **A**ntecedēs p'baſ. qz ſi infidel' naturali p'etate dat paupi elemoſinā. talis act' nō ē meritor'. cū infidel' mereri nō poſſit. nec demeritor'. cū ſit d' genere bonoz. & nō fiat mala in tentōe. nec p'pter malū finē. **C**ōtra. nulluz verbū p' eſſe i differēs. **S**z nec aliq'd factū p' eſſe i differēs. **C**ōſequentia pater p' locū a maior'. **P**robatō antecedētis. qz o'me verbū aut eſt aprū natū ordinari i bonū finē & ordinat' i

ipm. & tūc eſt bonū. aut nō eſt natū ordinari i bonū finē. & tūc eſt malū. aut eſt natū ordinari i bonū finē & nō ordinat'. & tūc eſt oculoſuz. & p' p'ſeq'ms p'ccatū. qz de o'mi ſb oculoſo oportet nos reddere rationē. vt patz **M**atth. xij. **V**ic q'tuo: ſunt vidēda. **P**rimo vtz aliq's act' ſiml' poſſit eſſe bon' & mal'. **S**ecūdo de q'ſto. **E**t hoc q' ad diſt. xl. **T**ercio vtz o'is act' i fidelitū ſit p'ctū. **E**t q'to vtz o'me p'ctū ſit volūtariū. **E**t h' q' ad diſt. xli.

Quātū ad primum

pono duas p'cluſiones. **P**rima ē q' impoſſibile eſt vnā & eandē actōez i genere entis ſil' eſſe bonā & malā ſimpliciter. **Q**z impoſſibile eſt p'rraria ſiml' eſſe in eodē. ſz bonū & maluz ſunt p'ria. vt patet i poſt'p'dicamētis. c. de oppoſitōne. **S**ecda p'cluſio eſt q' eadē actio i genere moris nō p't ſiml' eſſe bonā & malā. **Q**z nō p't q's ſiml' duobz d'ntis ſeruire. vt patet **M**atth. vi. **S**z bona actōe i genere moris ſeruit deo. & mala dyabolo. q' etiā ſunt d'ni oppoſitaruz volūtariū. **S**z forte p'tra primā p'cluſionē dicit q' o'me qd ē i m'grū eſt bonū eſt. cū ens & bonū p'uertant. **S**z nlla actio i genere entis poterit ſic eſſe malā qn tñ aliq' mō ſit bonā **I**te ſz ſedaz p'cluſionē ſic. **I**n vno & eodēz morū cū q's vadit ad eccl'ā p' p'mo h' ē bonā intētionē ex tendētia i bonū finē. & poſtea malā ex tendētia i malū finē. **S**z vn' & idē p'rinuſ mor' i genere moris p't eſſe bon' & mal'. **P**actio & paſſio ſunt vn' mor'. vt patet. **I**ij. p'hiſicoz. ſz paſſio martiz ſuit bonā & deo grata q'uis actio tyrannoz fuerit malā. **I**uxta qd ait q'dā poeta. **A**ctio diſplicuit. paſſio grata fuit. **S**z idē mor' fuit ſiml' bon' & mal'. **P**ſi male tentatō i reſiſtit. tūc eſt meritoria. ſi nō reſiſtit. tūc eſt malā & demeritoria. ſz q'nqz eidez tentationi in vna ſui parte reſiſtitur. & in alia parte non reſiſtitur. ergo rē. **P**ropter has & ceteras cōſimiles iſtantiāz eſt aduertendū. q' vna pot'eſt eſſe actio i genere entis que tamē nō eſt vna i genere moris. & eonuerſo. **N**ā ſi aliquis vno & cōtinuo morū vaddens ad eccl'eſiam p'imo habet bonam intētionem ſeu bonum finem intendit. & poſtea malū q'uis talis p'rinu' mor' ſit actus vnus i genere entis. tñ nō eſt vn' i genere moris **E**t eōuerſo ſi manet p'rinuē i bona intētionē actualiter vel ſaltem habitualiter & morū interruptatur. non erit vnus actus i genere entis quamuis ſit vnus i genere moris.

Articulus primus
Prima cōcluſio.

Secda cōcluſio.

Instantia

1

2

3

4

Dist h' acti

Cuius ratio est. qz res in genere entis est p sua principia a quibus habet esse. z ideo actio puta ambulatio in genere entis dicit vna inqzrum est ab eisdē principijs continua. dicit bona qz dicitur pcedit a sufficienti virtute pgressiva. dicit aut mala qz vult pgressiva incipit deficere et tibia claudicare. **Sz** in genere moris tal ambulatio collocat put est a voluntate impata. qz si conformatur recte rationi tūc est bona. **Si** autē nō habet se conformiter ad rectā rationē sed ab ea discordet p intentionē pueri seu inutilis finis. tūc est mala. **Et** qz intentio finis mutatur p actio manēte p̄tinua. z utiqz actio p̄t dicitur continuari intentione finis manēte eadē. ideo **zē.** **Et** p hoc patet ad instantias supradictas. **Unde** ad primū dicendū qz q̄suis aliqz actio forte possit siml esse bona z mala fm qd nō tamē p̄t esse bona z mala simpliciter. vnuqz em istoz in fert p̄t ad rationē alteri. z ideo si mul eide nō poterūt puenire. **Ad** secundū dicendū qz ubi nō est eadē actio in genere moris. **Ad** terciū dicendū qz passio martiz nō sūt bona nec xeo grata fm se. sed ratōe adiuncte actionis puta ratōe acceptatōis voluntarie. qua martires hmōi passionē cōplacenter acceptabant ppter xēū. **Talis** autē actio puta acceptatio q̄ p se sūt bona z xeo grata. realiter differebat ab actōne tyrānoz. **Ad** quartū dicendū qz illa tentatio nō est vna actio in genere moris. **Potest** etiā dici qz actio quo p̄mo resistit z postea p̄sentit nō est vna actio nec in genere moris nec in genere entis. dato etiā qz tentatio sit vna z eadē.

Solutio Ad.1.

Ad.2.

Ad.3.

Ad.4.

Articulus secundus.

Prima in q̄stio istius secūdi articuli.

Quantū ad secūdū principale cū duplex sit actio hois. s. interior z exterior. ideo primo videndū est vtrū actus exterior boni addat aliqd bonitatis sup bonitatem actus interioris puta sup actū voluntatis. **Secūdo** vtrū aliqz istoz actū possit esse in differēs. **De** p̄mo dico qz sic. **Quia** actio malus exterior addit aliqd malicie sup maliciā actus interioris. ergo actio boni exterior addit aliqd bonitatis sup bonitatem actus interioris. **Cōsequētia** patet. **Antecedēs** p̄bo. qz a iusto iudice p̄t seu magis punit malicia voluntatis cū exteriori ope fuerit adimpleta qz sine tali ope. **P̄t** si nihil bonitatis adderet actio exterior sup actū interiorē in via. tūc i patria nō daretur maius p̄miū his qz virgines sunt mente z corpe. qz his qz mēte sunt virgines z non corpe. **Cōsequētia** est falsum. **Cōsequētia** pa-

ter. qz maiori bonitati actū p nos cōpletorū in via datur maius p̄miū in patria. **Falsitas** autē p̄sequētis patet. qz virginibus mente z corpe datur aurea z aureola. ceteris autē sola datur aurea. **Nā** aureola dat tantūmodo triplici statui hominū. puta virgines habēt aureolā ppter puritatem z castitatem. martires ppter strenuitatem irascibilis. ad strenuitatem em irascibilis spectat tendere ad ardua z aggredi temeraria. **Sz** finis dim̄terribilū est moris. **Unde** dicit. iij. ethico. **Terribilissimū** autē moris minus em est. igitur apparet qz martires maius p̄miū habēt strenuitatem z sua irascibili. qui sine timore voluntarie se morti exponūt ppter xēū. **Doctoz** etiā dat aureola ppter sciētiam claritatem. **Uñ** Dan. xij. **Qui** autē docti fuerint fulgebūt tanqz splendor firmamētū. z qz ad iusticiam erudiūt multos quasi stelle in perpetuas eternitates. **Fortē** dicit qz de beato martino cantat sic. **Valtissima** aīa quā z si gladii persecutus nō abfuit tamē palma martiri nō amisit. ergo videt qz sine exteriori ope martiri beatus martinus habet aureolā martiriū. **Rūdeo** qz hoc est intelligendū qz ut ad aureas seu qz ut ad p̄miū essentiale in qz multos etiā excedit martires. vt verisiml est credendū. **P̄t** apls. ij. ad Cor. c. ij. loquēs de opibz exterioribz ait. **Qui** parcesemiat parce z metet. z qz semiat in benedictōibz z benedictōibz z metet. **Uñ** sup illo verbo ad Gal. vi. tpe suo meremur nō deficiet. dicit glo. qzrum leminamur in opibz. tantū meremur de fructibz. **Est** igitur aduertendū qz p bonū op̄ exterioris quadruplicē vtilitatem seu bonitatem intrinsecus psequimur. **Prima** est qz actio nostre dilectōis pficit. qz actio pficit ex eo qz tendit ut debitu obiectū z terminat ad debitu terminū s. actū dilectōis quo xēū diligimur z primū tendimur in bonū op̄ exteriori tanqz in debitu obiectū. ex dilectōne em imus ad ecclesiā faciamus elemosinā. z sic de alijs. ergo zē. **Secūda** est qz si talia bona opa fiat ex toto conatu vlti sepi iterant tūc augēt habitū charitatis. qz sicut ex frequēti catharisatōe augemur in habitu catharisandi. qz ex hoc semp magis z magis habilitat manus nostra ad catharisandū. sic sepi faciēdo opa charitatis spūsancto cooperante augemur in habitu charitatis. **Tercia** bonū z vtile est qz gra i essentia aīe excellentior efficit. **Nā** cū agere p̄supponit esse. z hm dyonisiū. m. ij. de angelica hierarchia prius cōpetat nobis spūiale esse z postea spūiale agere. ideo nō p̄t fieri augmentū charitatis

Instantia

Solutio.

3

4

Solutio.

religione voluntatem p̄t qz nobis...
 respicere agere nō sūt augmentū...
 spectare ad eandē p̄t qz nobis cōp̄...
 le esse nō p̄t fieri augmentū in p̄t...
 si sit augmentū in p̄t...
 deo magis timor z intus in...
 magis timor nō sine laup̄...
 res. s. vultur eos i re amara. vt p̄t...
 p̄tibus de ara sp̄it. Amos em...
 fuerunt facis transformari am...
 et ut ait apostolus in 2e 2e. m. s. v...
 et p̄t magis magis martires dicit...
 emōs. **Sz** em multitudine igni...
 em cōdubili igni in maioriā...
 sic et tunc op̄tō sūta cōp̄tata dicit...
 s̄p̄tōs aīa in xēū in xēū vultur...
 ad aduocandū qz q̄suis op̄tō...
 nō tamē modo qz dicit est iusticiā...
 cōp̄tata tōtate mōtōis act...
 nec bonitas memoria in actu exteriō...
 caritatis emōs. affectus nō nōmē op̄t...
 p̄t. **Et** augustinus sup p̄t. **B**...
 mōtōis facit. mōtōis fides dicitur...
 de mōtōis qz p̄t facit. s. dicitur...
 Uñ in vtra actio illa dicitur...
 p̄t actio bona malis fructus facit. nec...
 mala bonos fructus facit. p̄t nōmē op̄t...
 p̄t p̄t p̄t p̄t p̄t p̄t p̄t p̄t p̄t p̄t...
 si malis fructus nō bonis s. mala opa facit...
 si bona fructus nō mala opa facit...
 vtrū dicit qz sicut est vtrūcūqz...
 vtrū vtrū emōtōis vtrūcūqz mōtōis...
 sequit qz tūc vtrūcūqz mōtōis...
 p̄t. **L**ūp̄t p̄t dicitur augustinus...
 p̄t mōtōis dicitur. **Q**uod dicitur...
 dicitur vtrūcūqz p̄t vtrūcūqz...
 sūta mōtōis p̄t vtrūcūqz...
 res ledant s. p̄t. **E**t p̄t vtrūcūqz...
 dicit. **Q**uod dicitur nō qz res dicitur...
 emōtōis s. dicitur. **E**t sicut dicitur...
 sicut em mōtōis p̄t vtrūcūqz...
 le sicut dicitur vtrūcūqz p̄t vtrūcūqz...
 aliam cōp̄tata mōtōis vtrūcūqz...
 faceret elemosinā largire nō illa qz...
 emōtōis a mōtōis. **E**t dicitur...
 mōtōis vtrūcūqz dicitur. **E**t dicitur...
 op̄tōis dicitur. **E**t dicitur...
 emōtōis. **E**t dicitur...
 emōtōis. **E**t dicitur...
 emōtōis. **E**t dicitur...
 emōtōis. **E**t dicitur...

respicere voluntatē potentia p quā nobis cōpe
 tit spūale agere. nisi fiat augmentū in grā re
 spiciere aie essentia p quā nobis cōgetit spūa
 le esse. nō p̄t em fieri augmētū in posteriori ni
 si fiat augmentū in priori. ¶ Quartus est q
 deo magis vnimur & intimus in ipm trāsfōr
 mamur. qz amor nō finit sui ipsi? esse amato
 res. s; collocat eos ī re amata. vt patet per hu
 gonē in libro de arra spōse. Amor em si fortis
 fuerit extrāsim faciēs trāsfōrmat amāre ī ama
 tū. vt ait dyonisi? in de di. nō. S; vt iā parū
 it ex bonis opib; magis inardescit dilectō aie
 amorale. Sicut em ministrādo igni materi
 am cōbustibilē ignis in maiorē flāmā erigit.
 sic ex bonis opib; flāmā charitatis eleuat. & p
 sequēs aia in xū in timi? trāsfōrmat. ¶ Est
 etiā aduertendū qz quāuis op? exteri? addat bo
 nitatē modo q̄ dicitur esse sup actū interiorē. cir
 cūscripta tñ bonitate interioris act?. nulla ma
 net bonitas meritoria in actu exteriori. Nā si
 cut ait ambrosi?. affect? tu? nomē opituo im
 ponit. Et augustin? sup ps. xxxi. Bonū op?
 intentio facit. intentōez fides dirigat. nō val
 de attendas qd hō faciat s; qd cū facit attendat
 Un m̄gr in lra tractās illud Math. vii. nō
 p̄t arbor bona malos fructus facere. neq; arbor
 mala bonos fruct? facere. ait. noie arboris nō
 natura humane mētis s; volūtas intelligit. q
 si mala fuerit. nō bona s; mala opa facit. si ve
 ro bona fuerit. bona nō mala opa facit. ¶ For
 te tra h dicit. q si istud est ver. tūc cū ille q
 furat vt tēt elemosinā habeat bonā intentōez
 sequeret q furādo bene faceret & p sequēs me
 reret. Cur? oppositi? docet augustin? in libro
 tra mendaciū dicens. Quis dicat furemur
 diuitib; vt habeam? qd temus paupib; aut
 falsa testimonia pferamus nō vn de inno. cen
 tes ledant s; poti? saluent. Et patz infra sub
 dit. Quis h dicit nisi q res hūanas morezq;
 conat & leges subuertere. Et sequit ibidē. Iu
 sticia em merito punit eū q dicit se subtraxit
 se supstia diuiti vt pberet paupi. & falsariū q
 alienū corrupit testamentū vt is esset heres q
 faceret elemosinas largas. nō ille q nullas. et
 eū q se fecisse adulteriū ondit vt p illā cū q fe
 cit hominē a morte liberet. Et ibidē augusti
 nus instat tra se dicit. S; dicit aliqz. ergo
 equād? est fur cuiuslibet furi q volūtatē miseri
 cordie furat. Et r̄ndet augustin?. Sed hoz
 duoz n̄ ideo quisq; est bon? qz prior est vn?
 prior em est q? cupiscēdo qz q miserādo furat
 ¶ Ad istud p̄t dicit q iste q furat vt tribuat
 elemosinā nō habet bonā intentōez. qz quāuis

instancia

instancia

Solutio

sit bonū paupib; de suo dare. tñ nō est bonū
 aliena dare paupib; vlt etiā sacrificare. Et iō
 fm aplm nō debem? facere queq; mala vt eue
 niant queq; bona. Sicut em ad cōstruendū
 multa requirunt. ad destruendū tñ vnū solū
 sufficit. sic ad h q op? sit bonū bonitate mora
 li vel etiā meritoria necesse est q sit bonū natu
 raliter & formaliter. puta q sit de genere bono
 nū. & q fiat bene puta cōformiter ad rectā ratio
 nē p intentōez boni finis. Odoz autē hozum
 deficiēte tota opatio dicit mala. Nā quāuis bo
 nū cōsistat ex oib; suis partib; tñ malū constat
 ex particularib; defectib; vt patz. iij. ethi. Un
 sic turpitudine oris vlt vnū alterū qz act? fac
 q tota imago dicit turpis. nō obstāte q qdlibet
 aliud mēbz eiusdē imaginis fm se cōsideratū
 sit pulcē & bene factū. sic zc. ¶ Quo ad sedāz
 in q̄stionē dico q tā act? interior qz act? exte
 rior p̄t dupliciter fieri. Vno modo sine delibe
 ratōe. Alio modo cū deliberatōe. ¶ Primo
 modo p̄t esse indifferens ita q nec sit bon? nec
 sit mal? bonitate morali seu malicia de q locū
 ti sunt phi. neq; etiā bon? meritoria bonitate.
 vel mal? demeritoria malicia. de quib; loquū
 tur theologi. Quis ois bonitas ac malicia p̄sup
 ponit deliberatōez. s; nō existēte p̄supposito.
 nō p̄t esse p̄supponēs. ¶ P. in omi actu tā mo
 rali qz theologico modo p̄dicto agēs intēdit
 aliquē finē. S; agēs sine omi deliberatōe nō
 intēdit aliquē finē. s; zc. ¶ Sed sedō modo
 loqndo de actu morali dicit quidā venerabil
 doctor q act? moralis cōsiderat? q̄tū ad suāz
 speciē qnq; est bon? vt ire ad ecclesiā. qnq; ma
 lus vt ire ad tabernā. qnq; indifferēs vt elua
 re festucā. Si autē act? moralis cōsiderat? q̄tū
 ad suū esse indiuiduale. sic dicit q p̄rōnabi
 liter sustineri q nulla actio moralis sit in dif
 ferens. qz res habet esse indiuiduale seu p̄ciū
 sare cū oib; suis cōditōib; & circūstantiis. inf
 qz cōditōes vna est intērio finis. sine q nulla
 actio p̄t esse moralis. talis aut finis cōsiderat?
 in p̄culari erit bon? vlt malus. & fm h actio
 h̄mōi erit bona vel mala. Et declarat iste do
 ctor se p simile dicens. q sicut hō fm speciē p̄t
 cōsiderari nec vt albus. nec vt niger. nec aliquo
 medio colore colorat? tñ fm esse indiuidua
 le semp est aliqd tale. sic actio moral? fm speciē
 em p̄t esse indifferens. tñ fm esse indiuiduale
 nisi fiat rōe iuste necessitat? vel intentōe pie
 vtilitat? oiosa debet reputari. vt patet p gre
 gorius lib. iij. in pastoral. c. xxxvij. Et addit
 iste doctor. p solutiōe argumētōz q omēs n̄re
 actiones vlt nō sunt morales. puta qz nō sunt

Inq̄stio se
 cūda istius
 secūdi arti
 culi.

Egidi?

P

temeritū vere potest dici meritū. qz mala ope
ra perpetrādo meret quis penā. ¶ Ad illd qd
isti addūt p̄ dicit q̄ si act⁹ moralis bon⁹ nō re
feret in finē charitatis actualiter. ex h̄ nō debet
dici ociosus tali ociositate cui debet pena. sed
p̄ dicit ociosus eo q̄ nō debet sibi p̄mū. qz ta/
libz actibz nō meret p̄mū nisi referant in finē
charitatis. ¶ Etā talia opa possunt facere ra
tione iuste necessitatis vel pie vilitatis p̄ter
h̄ q̄ in finē charitatis referant. 7 p̄sequens
nō erit ociosa. qz gregor⁹ in pastorali solum
appellat illa opa ociosa q̄ sūt sine iusta neces
sitate vl̄ pia vilitate. ¶ Pono igit̄ duas cō/
clusiones. ¶ Prima est q̄ om̄is act⁹ moralis
vel est bon⁹ vel est mal⁹ bonitate vel malicia
de q̄ tractat in ph̄ia. Quia ois act⁹ moralis
vt moralis est ordinat⁹ in aliquē finē. ergo ille
finis vel erit finis debiti. 7 tūc act⁹ erit bonus.
vel erit indebit⁹. 7 tūc act⁹ erit mal⁹. ¶ Forte
dicit q̄ finis talis p̄t esse indifferēs ¶ Hoc n̄
valet. qz impossibile est rationē boni nō inclu
di in rationē finis. illud igit̄ bonū vel erit ve
rum 7 exiēs bonū. 7 tūc act⁹ erit bon⁹. vl̄ erit
tantūmodo apparēs bonū. 7 tūc act⁹ erit ma
lus. ¶ Secūda conclusio est. q̄ p̄ dicit act⁹ mo
ralis indifferēs q̄ nec est bon⁹ nec mal⁹ bonita
te meriti vel demeriti respectu vite eterne. ¶
null⁹ agēdo meret vitā eternā seu ea q̄ spectat
ad vitā eternā. nisi sua actio sit bona 7 in finē
charitatis dirigat. Etā null⁹ actōe sua deme
ret nisi sua actio sit mala. vel si bona sit tñ ma
lū vel inutile finē intēdit. Ergo ille q̄ facit aci
onē q̄ moraliter est de genere bonoz nullum
malū vel inutile finē intēdēs. 7 actionē talē
nō dirigit in finē charitatis. talis nec meret n̄
demeret. 7 p̄sequēs sua actio erit indifferēs.
Antecedēs patet ex p̄cedentibz. p̄sequētia d̄ se
patet. ¶ Forte dicit q̄ ad bonitātē meriti suf
ficiat habitual̄ directio vl̄ ordinatio in finē
charitatis. s̄z ois actio iusti in grā 7 charitate
existētis salte habitualiter dirigit in finē cha
ritatis. ergo 7c. ¶ S̄z istud nō valet. Quia
ad h̄ q̄ act⁹ sit meritor⁹ nō sufficit solū habi
tualis directio seu ordinatio in finē charitatis
s̄z necessario oportet q̄ talis operatio actualiter
reducatur in h̄mōi finē. vel fm̄ se totā vl̄ fm̄ ali
quā sui partē. S̄z quādoqz p̄rigit etiā iustū
hominē facere opus bonū qd̄ neqz in princi
pio neqz in medio nec in fine reducit actuali
ter in finē charitatis. 7 tamen in tali opere nec
intendit malū finē nec inutile. ergo tali ope
nec meret nec demeret.

Pr̄ia p̄clo

**Instantia
Solutio**

**Secūda
conclusio**

Instantia

Solutio.

Quātū ad terciūm

articulū dico breuiter q̄ nō om̄is act⁹ infidelis
un est peccatū Quia ille q̄ potest facere bonū
7 bene quis nō meritoz. ille p̄t actū elicere q̄
nō peccat. S̄z infidelis p̄t facere bonū 7 bene
quis nō meritoz. vt patet p̄ mgr̄m i littera
Potest em̄ facere op⁹ misericordie ex natura
li pietate. in eo q̄ facit opus misericordie facit
bonū. s̄z in h̄ q̄ tale op⁹ facit ex naturali p̄ta
te in h̄ tale bonū facit bene. ¶ S̄z quidā tenē
tes oppositū ist⁹ conclusiois. arguūt sic. Apls
ad Ro. xiiij. ait. Om̄e qd̄ nō est ex fide pecca
tū est. Ibi dicit glosa 7 est augustin⁹. q̄ om̄is
vita infidelū est peccatū. ¶ P̄. om̄is act⁹ bo
nus est act⁹ rect⁹. ergo null⁹ act⁹ bon⁹ p̄t p̄ce
dere ab infideli. Antecedēs patet. Cōsequēti
am p̄to. qz om̄is act⁹ rect⁹ p̄supponit rectā in
tentionē. s̄z fides dirigit intentionē. vt ait hic
mgr̄. dist. xl. 7. xli. q̄ null⁹ act⁹ rect⁹ nec p̄se
quēs bon⁹ p̄t p̄cedere ab infideli seu ab eo qui
caret fide. ¶ P̄. ad Heb. xi. dicit. Sine fide
impossibile est placere deo. ¶ Ad primū dice
dū. q̄ actus infidelū p̄t dupliciter considerari.
Uno modo vt ab infidelitate p̄cedit causali
ter. pura si infidelis vestit nudū vt idolo suo
placeat. vl̄ vt talē pauperē cui op⁹ misericor
die impartit ad errozē sue infidelitatis alluciat
Alio modo vt nō ab infidelitate p̄cedit. s̄z ex
naturali pietate. Primo modo intelligendū
est dictū augustin⁹. 7 nō secūdo mō. ¶ Ad se
cundū dicendū q̄ quis humana prudentia
nō possit sufficēter dirigere intentionē respec
tu finis sup̄naturalis 7 vltimi. p̄t tñ ratio p̄
secta p̄ humanā prudentiā dirigere intentio
nē respectu finis natural⁹ 7 p̄mi. vt act⁹ tran
seat sine demerito seu peccato. quis etiā nō sit
meritor⁹ eo q̄ eliciēs actū sit peccator 7 infide
lis. ¶ Ad terciū dicendū q̄ quis ex h̄ q̄ infid
elis nō placet deo vt infidelis est bene conclu
dat q̄ op⁹ suū nō sit meritorū nec deo gratū.
tñ ex h̄ nō habet q̄ om̄e op⁹ suū dupliciter deo
intm̄ q̄ sit peccatū 7 demeritorū.

**Dist. xli.
Articulus
tercius.**

**Opio con
traria.**

1

2

**Solutio.
Ad. 1.**

Ad. 2.

Ad. 3.

Quātus ad quartū

articulū primo videnū est. vtz om̄e peccatū
sit voluntariū. Secūdo vtz om̄e peccatū sit
in volūate. ¶ Duo ad primū tenes conclusio
nē affirmatiua. ¶ Qz fm̄ ph̄m. iij. ethico. inuo
luntariū nō meret penā. s̄z om̄e peccatū mere
tur penā. ergo nullū peccatū est inuoluntariū
om̄ino. 7 p̄sequēs aliquo modo volūtariū.

**Articulus
quartus.**

Cōclusio.

1

P 2

2 **P.** augustinus i libro de vera religione ait qd ome peccatu adeo est volutariu qd nullo modo est peccatu si no sit voluntariu. Et subdit augustinus qd hoc adeo manifestu est qd nulla hunc doctoz paucitas nulla indoctoz turba dissentiat. **S.** cōtra istud ab aliquibz instat sic. Peccatu originale no est volutariu. ergo no ome peccatu est volutariu. **R.** osequētia patet. Probaf antecedes. qz illud peccatu 1 p̄rahit ante omnē vsuz liberi arbitrij. **P.** qd est voluntariu seing p̄supponit actu volutariu. sed peccatu omissionis no cōstitit i actu 2 s̄z potē in negligētia act. ergo no ome peccatu 3 est volutariu. **P.** qd hoie nolente p̄tingit hoc no est voluntariu. **S.** apls ad Ro. viij. ait. No qd volo bonu hoc facio. s̄z qd no 4 lo malū hoc ago. **P.** ome voluntariu p̄supponit cognitōez. s̄z multa peccata p̄tingūt ex ignorantia. ergo saltē talia no erūt voluntaria 5 **P.** multi sunt qd ex habitu peccāt. s̄z habitus 6 no sunt in p̄tate nra. **P.** illud qd est p̄ter voluntatē hoc no est volutariu. s̄z malū est p̄ter voluntatē. vt dicit. uij. d. di. no. **P.** ome voluntariu est in p̄tate volutatis. s̄z aliq̄ peccata 7 no sunt in p̄tate nra. vt patet i gloia sup il lud p̄uerb. xxij. Septies i die cadit iustus. Dicit em gloia sic. Singul diebz p̄ necessitate vel fragilitate carnis nolētes vel inuiri peccam. **P.** ome voluntariu vitari p̄t. Sed 8 veniale peccatu no possum vitare. Dicit em p̄ma Joh. i. Si dixerim qm peccatu no habeam? no s̄p̄os seducim? et veritas in nobis n̄ est. **S.** ista no cōcludūt. Quia ome qd sic aut fit naturaliter. aut violēter. aut volutarie s̄z peccatu no fit naturaliter. qz ex naturalibz nec laudamur nec vituperamur vt patet. iij. ethicoz. s̄z p̄pter peccata vitupandi sum. vt patet ibidē. Nec violenter. qz peccatu ouf ab intrinseco p̄ncipio. ome aut violētū ouf a p̄ncipio extrinseco. q̄ fit volutarie. **Ad primū** patet ex dictis superi. qd licet originale peccm no sit volutariu volutate huius hominis. est tñ voluntariu volutate p̄mi parētis. **Ad secūdu** dicendū qd posito qd peccatu omissionis n̄ p̄stet in actu. tñ est voluntariu. eo qd voluntarie hō omittit actu illū quē elicere tenebat. ratione cuius volutarie omissionis ipse incidit in peccatu. **Ad terciū** dicendū qd in dictis apli li ago no stat p̄ actu simpliciter elicitō. s̄z p̄tentatione seu p̄nitente ad agendū. in q̄ tentatione si nihil penitē fuit de volutario. tñ etiā nihil penitē erat de peccato. Sicut patet p̄ augustinū. ij. de libro arbi. vbi sic qu. **S.** ar. cō/

Cōtra cōclusionē.

Cōtra ista

Solutio Ad. 1.

Ad. 2.

Ad. 3.

perituz est nulla referri mentē sernā libidinis nisi pp̄ia volutate. Et subdit infra. qd ille motus volutatis est similis motui quo lapis fertur deorsuz. qz sicut iste est pp̄ia lapidi. sic ille animo. **S.** hoc dissimilis. qd in p̄tate sua no habet lapis cohibere motū q̄ fert deorsuz. animus vero no ita. et ideo ille motus est naturālis lapidi. animo vero iste motus est volutariu. **Et** patet infra sequunt verba discipuli approbata ibidē p̄ augustinū. quibus ait discipulus. **Motus** qd volutatis p̄uenit nisi esset volutariu. et in nostra posite p̄tate neqz laudandus. neqz culpandus. neqz monendus hō esset. monendus autē no esse hoiez quisquis existimat. d̄ hominū numero exterminandus est. **Et** eandē sententiā adhuc magis exp̄ssam ponit augustinus in libro de vera religione. vt superi est exp̄ssuz. **Ad quartū** patet p̄ ea qd dixi superi. **Ad. 4.** d̄ distinctione. xxx. qz sicut ignorantia affectata et casualis nunqz sunt sine peccato. sic nunqz sunt penitus sine volutario. eo qd tales ignorantias hō possit p̄uenire si vellet. **S.** ignorantia in unicibilis sic nihil habet de volutario. sic nihil h̄z de peccato. **Ad quintū** dicenduz qd dato qd habitus no sit immediate in p̄tate nostra. acc̄tū tñ elicit? mediāte habitu est i p̄tate nostra. p̄pter qd illi qui peccāt ex habitu dicunt peccare ex electōe. et ideo multū in talibz actibz est de volutario. et p̄ sequeus multū de peccato. **Et** dato qd aliq̄ esset instantū viciolus qd nullo modo possit resistere actui viciolo p̄pter inclinātionē habitus. tñ adhuc peccatu sit unum dicit voluntariu. et imputabit ei ad penā eo qd in sua p̄tate fuerint illi actus quibz acquiescunt huiusmodi habitu viciolus. Sicut em volutarie phyciens lapidem ad ledendū hominē. quāuis no possit retrahere lapidē postqz ipse emulit de manu. tamē d̄ lesione hois iuste corripit s̄m leges. eo qd emittere lapidē de manu piene fuit in sua potestate. sic in p̄posito tē. **Ad sextū** dicendū qd licet malū vt malū sit p̄pter intentionē voluntatis. tñ vt habet aliqd bonū apparet annexū. sic est de intentione peccatricis volutatis. **Ad septimū** dicendū qd gloia illa loquit de peccatis venialibz. que vt cōmuniter dicit licet no possim cauere i vniuersali. tñ qdlibet i p̄ticulari possum cauere. Sicut em multis exp̄stribz foraminibz i alē qua manu licet hō siml in omibz no possit introitu aque phibere. tñ i quolibet p̄ticulari foramine ad qd se p̄fecte applicat iustificāter phibet introitu aque. sic q̄tū ad peccata venialia cū volutatis se applicat ad resistenduz vni

Ad. 4.

Ad. 5.

Ad. 6.

Ad. 7. et 8.

peccato veniunt? autem hoc habet a...
 quia aliquo modo volutariu. **Ad. 1.** Et
 ter ad actum. **Ad. 2.** Ad illud qd dicitur
 perituz est nulla referri mentē sernā libidinis
 in voluntate. **Ad. 3.** Ad illud qd dicitur
 dicitur carnalis. **Ad. 4.** Ad illud qd dicitur
 no habet lapis cohibere motū qd fert deorsuz.
 casu dicit volutate. hoc vel in volutate
 no dicitur voluntati. vel in volutate
 dicitur carnalis. hoc vel voluntati. sicut
 omittens. vel voluntati. sicut peccatu
 sione. **Ad. 5.** Ad illud qd dicitur
 peccatu actuale est p̄ncipaliter cōstitutū
 in volutate. qd p̄ncipaliter cōstitutū
 qd cōstitutū dicitur dicitur dicitur
 est peccatu in carnis potestate in quibz
 est actus. **Ad. 6.** Ad illud qd dicitur
 gnis nec d̄ sit in eodem ad volutate
 p̄ncipaliter actus alio modo sunt volutate
 peccatu aut originālis qd sit volutate
 est tñ dicitur. **Ad. 7.** Ad illud qd dicitur
 patet nō ad multa arguitur quibz
 bant peccata sicut em dicitur i aliq̄
 p̄ter volutate. **Ad. 8.** Ad arguētū p̄
 patet ex dictis superi. **Ad. 9.** Ad illud qd
 tenū moralē qd dicitur meritoriu. qd
 dicitur dicitur ex naturali peccatu act
 hō meritoriu. qd dicitur meritoriu. qd
 arguētū in oppositū dicitur qd dicitur
 dicitur dicitur. **Ad. 10.** Ad illud qd dicitur
 dicitur dicitur. **Ad. 11.** Ad illud qd dicitur
 qui sicut in qm no volutate. qd dicitur
 p̄ncipaliter. no tenetur ome volutate
 dicitur. dicitur. dicitur. dicitur. dicitur.

Quoniam autem...
 tractat aliquot peccata...
 vult in duas p̄tes. **Ad. 1.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 2.** Ad illud qd dicitur
 dicitur in duas p̄tes. **Ad. 3.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 4.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 5.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 6.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 7.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 8.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 9.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 10.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 11.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 12.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 13.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 14.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 15.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 16.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 17.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 18.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 19.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 20.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 21.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 22.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 23.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 24.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 25.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 26.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 27.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 28.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 29.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 30.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 31.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 32.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 33.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 34.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 35.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 36.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 37.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 38.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 39.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 40.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 41.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 42.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 43.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 44.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 45.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 46.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 47.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 48.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 49.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 50.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 51.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 52.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 53.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 54.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 55.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 56.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 57.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 58.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 59.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 60.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 61.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 62.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 63.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 64.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 65.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 66.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 67.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 68.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 69.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 70.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 71.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 72.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 73.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 74.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 75.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 76.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 77.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 78.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 79.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 80.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 81.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 82.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 83.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 84.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 85.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 86.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 87.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 88.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 89.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 90.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 91.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 92.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 93.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 94.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 95.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 96.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 97.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 98.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 99.** Ad illud qd dicitur
 dicitur. **Ad. 100.** Ad illud qd dicitur
 dicitur.

Inq̄sio se-
cunda.

peccato veniali in m̄n? cante se habēs ad altez
incidit in ipm sine exp̄ssa displicētia z p̄ cōse-
quē aliquo modo volūtariē. ¶ Et p̄ idē p̄a-
ter ad octauū. ¶ Duo ad illud q̄o secūdo p̄-
ponit hic inquirendū dicendū q̄ hec p̄posito
in dupliciter p̄t accipi. Uno modo in habitu
dine cause effectiue. Alio modo in habitu
ne cause subiectiue. ¶ Primo modo om̄ne pec-
catū est in volūtate. z hoc vel in volūtate alie-
na. sicut originale peccatū. vel i volūtate p̄p̄a
sicut actuale. z hoc vel p̄riuatue. sicut p̄ctm̄
omissionis. vel p̄ctiue. sicut peccatū cōmis-
sionis. ¶ Secūdo modo. i. subiectiue om̄ne
peccatū actuale est principaliter z formaliter
in volūtate in q̄ principaliter cōsistit auersio
ab in cōmutabili bono. sicut materialiter p̄t
esse peccatū in ceteris potētis in quibz habēt
esse act⁹ mediatis quibz peccata p̄trahunt
q̄suis nec h̄ sit nisi in ordine ad voluntatē. et
p̄t tales actus aliq̄ modo sunt volūtati. ¶ De
peccato aut̄ originali in q̄ sit subiectiue dictū
est super⁹ dist. xxxi. ¶ Et p̄ istas distinctōes
pater n̄sio ad multa argumēta quibz aliq̄ p̄-
bant peccata subiectiue etiā esse i alijs potētis
p̄ter volūtate. ¶ Ad argumētū principale
pater ex iā dictis super⁹. Nā in plus se habet
bonū moralē q̄ bonū meritoriū. q̄ si peccator
dat elemosinā ex naturali pietate act⁹ talis ē
bon⁹ moraliter. q̄suis nō sit meritori⁹. ¶ Ad
argumētū in oppositū dicendū q̄ non dicit̄
aliq̄ ociosus seu vanū ex eo q̄ nō refert̄ in si-
nē in quē p̄refert̄ ex sua aptitudine. sed ex h̄
dicit̄ ociosum si ex debito ordinari debet̄ i ali-
quē finē z in ipm nō ordinaret̄. modo ex obli-
gatione debiti nō tenemur om̄ia verba i finē
charitatis ordinare. d̄ q̄ sine p̄cedit argumētū

Ad princi-
pale argu.

Ad argu-
mentū in
oppositū

Distinctio. xliij.

Quam aut̄ vo-
luntas. Hec est distinctio qua
tractat aliq̄liter peccatoz distinctiua. Et di-
uidit̄ in duas ptes. Or̄ primo mouet aliq̄s
q̄stiones. Secūdo p̄cedit ad modos peccandi
distinctōes. ibi. Modi aut̄ peccatoz. Prima
diuidit̄ in duas fm̄ q̄ duas mouet q̄stiones
Quaz p̄ma est. vtz mala volūtas z exterior
operatio fm̄ hm̄oi malā voluntatē sit tantū
mō vnū peccatū. Secūda vtz cessante actu
quo cōmittit̄ peccatū adhuc remaneat ipsuz
peccatū. Secūda ibi. Preterea solet q̄n. Pri-

ma in duas. Quia primo mouet q̄stionē z rē
sponder ad eā fm̄ vnā opinionē. Secūdo pe-
nes aliā opinionē obijcit p̄tra datā n̄sionē.
ibi. Alij vero dicūt. Et hec in tres fm̄ q̄ tres
obiectōes adducit. z cuiuslibet obiectōni iuxta
p̄mā opinionē n̄sionem adiūgit. Secūda
ibi. Sed adhuc eadē. Tercia ibi. Itē adhuc.
¶ Sequit̄ illa ps. Preterea q̄ri solet zc. Et
diuidit̄ in tres ptes. Quia p̄mo mouet q̄stio-
nem. Secūdo dat n̄sionē. Tercio cuiusdaz
termini in n̄sione accepti ponit distinctiōnē
Secūda ibi. Sz nō est ignorandū. Tercia
ibi. Reat⁹ aut̄ ¶ Sequit̄ illa ps. Modi aut̄
peccatoz. Et diuidit̄ in tres ptes. Or̄ primo
mgr̄ distinguit peccata modaliter. Secūdo
vocaliter. Tercio generaliter. Secūda ibi.
Variā quoqz. Tercia ibi. Preterea sciendū.
Prima i tres fm̄ q̄ tres modales ponit disti-
ctiōnes. Secūda ibi. Alibi vero. Tercia ibi
Dicat̄ quoqz hō peccare ¶ Sequit̄ illa ps.
Preterea sciendū. In q̄ mgr̄ p̄mo distinguit
septē capitalia seu generalia vicia. Secūdo
ostēdit q̄ om̄ia alia peccata oriunt̄ ex supbia
z auaricia. ibi. Ex supbia m̄ ¶ Circa istā les-
ctiōnē q̄ro hanc q̄stionē.

Utrum act⁹ interior a volūtate elici-
tus. z act⁹ exterior a volūtate impa-
tus. puta cōcupiscere rē alienā. z fm̄
illā cōcupiscētiā de facto furari sint duo pec-
cata vel vnū tm̄. ¶ Et videt̄ q̄ sint duo pec-
cata. Quia duo mali act⁹ elicti a voluntate
sunt duo peccata. ergo act⁹ elicit⁹ z impatus
erūt duo peccata. Antecedēs pater. Probat̄
p̄sequētia. q̄ pl⁹ differūt act⁹ elicit⁹ z act⁹ im-
perat⁹. q̄ duo act⁹ elicit⁹. ¶ Cōtrariū asserit
hic mgr̄ in lra dices. q̄ q̄suis sint duo act⁹ tm̄
sunt vnū peccatū. ¶ Dic̄ q̄tuo: sunt viden-
da. ¶ Primo de q̄sio ¶ Secūdo vtz auersio
z auersio sint duo peccata. ¶ Tercio vtrum
trāseunt̄ actu p̄cti remaneat in aia reat⁹ p̄cti
¶ Quarto vtz vicia capitalia z quēcūqz alia
vicia specie distinguant̄.

Quātū ad primum

Articulus
primus

est aduertendū q̄ act⁹ exterior z interior du-
pliciter possunt se habere. Uno modo iūcte
sine ipis discōtinuatōe. Alio modo disūcte
puta cū vna die aliq̄s habet malā voluntatē
quā p̄tūc ope nō cōplet. sz aliq̄ alio tpe p̄p̄s-
it malo ope hm̄oi malā volūtate. Et iuxta
hanc distinctiōnēz pono duas cōclusiones.
¶ Prima ē q̄ accipiēdo malū actū interiorē

Cōclusio
p̄ 3 p̄ma.

Ratio.

Scotus contra in 4to
br. q. xvij

voluntatis qd est a voluntate elicitus. et exterioris qd est a voluntate impetratus. put sunt simul coniuncti sine ipsis discordantur. tunc sunt vni peccati tantu. Quod nihil de merito malicie siue peccati est in actu exteriori nisi ratio acc' interioris. qd acc' exterioris no dicit aliud peccatu. An recedat pater. qd si acc' exterioris separatus esset ab actu voluntatis. tunc nullus esset i eo peccatu. Coseqntia ena patet. qd vbi vni p'p' aliter ibi vtrubi qd tantu vni. ¶ Sed contra istud videt esse qd dam subtilis doctor qd ponit alia esse malicia moralis acc' exterioris. et alia acc' interioris. et p' sequeb' videt seq' qd ponat aliud peccatu. Quia q'uis malicia naturalis non sit culpa seu peccatu de qd ad plens loq'mur. tñ malicia i genere moris formaliter videt esse peccatu. ¶ Positione aut p'dicta pbat iste doctor aut totitate augustin. c. iij. de tri. vbi ait sic. Mala voluntate sola quilibet miser efficit. s; miserioz p'rate qua desideriu male voluntatis implet. pfecto q'uis sic male voledo miser esset. min' tñ esset si nihil eoz qd perpera voluisset habere potuisset. ¶ Et si dicit sibi q' acc' exterioris no habet malicia nisi ratio acc' interioris. ipe respondet q' ratio sit p' ipso. Quod idem no est causa sui i'p'i. vel ratio sui i'p'i. igit si malicia acc' interioris est causa malicie acc' exterioris. ideo alia erit malicia hec ab illa. sicut alia est veritas coditionis a veritate p'ncipioz. licet conclusio veritate habeat ex p'ncipijs. ¶ P. istud affirmat ex dictis alioz sic. Que distinctis p'ceptis negatiuis phibent in lege illa habent distinctas ratios illiciti. et p' sequeb' habent distinctas p'p'ias malicias. Sed peccatum q'stu ad actu exterioris et interioris phibet distinctis p'ceptis negatiuis. vt patet ex od. xx. vbi acc' exterioris phibet hoc p'cepto. no mechaberis. et actus interioris h' p'cepto. non concupisces vxore p'imi tui. Et acc' exterioris furadit phibet cu dicit. no furaberis. s; acc' interioris cu dicit. no concupisces re p'imi tui. ¶ P. sup illud ad Ro. i. plenos homicidij. ait gl'osa. Pluraliter dicit homicidij. qd aliud est homicidij voluntatis. et aliud est homicidij operis. ¶ P. multiplicato subiecto multiplicat etiā accidens. ergo multiplicata actio deformi multiplicat deformitas. Sed acc' exterioris et interioris sunt duo acc' quoz deformitas est ipm peccatu. qd rē. ¶ P. peccator no efficit magis malus nisi p' additione peccati. sed eliciens actu exterioris est peccator. et idē eliciens actu exterioris pura committens adu'steriu post p'cu

piscencia efficit mag' mal'. ergo p' actu exterioris addit peccatu sup peccatu actus interioris. ¶ P. sup istud ps. appone iniquitate sup iniquitate eoz. dicit gl'osa. qui op' addit voluntati. iniquitate addit iniquitati. ¶ P. iust' iudex no infligit maiore penaz nisi p' plurib' et maiorib' delictis. s; a iusto iudice mag' puniunt q' peccant voluntate et ope. q's voluntate tantu. qd rē. ¶ P. sicut charitas qua diligit de' et p'xim' est gemina charitas. sic peccatu qd offendit sol' de' et peccatu qd offendit p'xim' est geminu peccatu. Sed mala concupiscentia nondū expleta ope offendit sol' de'. cu vero expletur ope offendit p'xim'. qd rē. ¶ Sed istis no obstantib' tenet conclusio p'ima. eo q' ipa sit de intentione venerabilu doctor. An frater Egidius sup hac. r. dist. ait. Si de' dilectus doct' cu m'bris corporalib' diceret manui tu occidisti. et ped' ad malu locu iuisti. possent manus et pedes ac omnia alia m'bra respondere deo q' d'na eoz voluntas hec iussit et de' indidit eis ordine huc q' obediāt voluntati. Et ideo si esset aliud peccatu in actu exteriori q's peccatu ipi' voluntatis imperantis tale actu. tunc h' mo' peccatu retorqueret in ipm deū. q' legē h'ac omnib' alijs tā potētijs indidit vt obediāt voluntati. ¶ Et hec videt esse intentio an' in lib. de ceptu virginali. c. iij. vbi in p'sona m'broz exterioris loquēs sic ait. De' nos et p'ratem nostrā qd est in nobis subiecit voluntati vt ad imperu ei' no possim' non mouere nos. et no facere qd vult. Et subdit q' m'bra possunt dicere obediēdo voluntati. Obedim' deo q' nobis h'ac legē dedit. ¶ P. cu null' acc' sit peccatu nisi sit voluntati. et eodē velle sit voluntati acc' interioris et acc' exterioris put sunt simul iuncti. ideo licet acc' interioris et exterioris sint duo acc'. tñ no erūt duo peccata. nec per sequeb' due malicie. vt isti p'ra conclusionē arguentes vident innuere. ¶ Ad h' vero q' expe dia' soluant ratios istoz pono secundā conclusioē iuxta secundū m'br' p'misse distinctiois. et est hec. q' mala voluntas accepta vno tpe sine actu exteriori et alio tpe ad h' mo' mala voluntate iteratā coniungit acc' exterioris. tunc sunt duo peccata. qd vbi duplex est mal' acc' voluntatis ibi duplex est peccatu. Sed illo casuposito p'pter iteratione male voluntatis est ibi duplex mal' acc' voluntatis. qd rē. Unde no sunt ibi duo peccata. ex eo q' acc' interioris et exterioris actui exteriori. s; ponit ex eo q' interioris et exterioris actui interiori. ¶ Ad p'imu argumentū dicendū q' licet p' illā autoritate bñ habeat

Contra scotum.

Ad. 1.

2

Secunda conclusio

Solutio. Ad. 1.

Dis...

Ad. 1. q' dicitur in 4to...

Ad. 2. q' dicitur in 4to...

Ad. 3. q' dicitur in 4to...

Ad. 4. q' dicitur in 4to...

Ad. 5. q' dicitur in 4to...

Ad. 6. q' dicitur in 4to...

Ad. 7. q' dicitur in 4to...

Ad. 8. q' dicitur in 4to...

Ad. 2. q' dicitur actu extrinseco cu' intrinseco peccatu' sit gravis ceteris paribus. in ex h' non habet q' sint duo peccata. Ad secundu' dicen du' q' p' malicia intelligedo peccatu' nunc nihil de malicia est in actu exteriori formaliter. q' ut sic tota malicia est i' voluntate. Et ideo no' est ad p'positu' qd' iste doctor adducit de conclusio ne. q' conclusio habet veritate' distincta' a veritate' p'ncipij. dato em' q' nulla mentio fieret d' p'ncipio. adhuc tñ conclusio esset vera veritate' demonstrabili. p'ncipiu' aut' est vez veritate' indemonstrabili. Cñ conclusio n' habet veritate' sua' a p'ncipijs. q'uis evidentiā sue veritatis q' ad nos possit h're ex p'ncipijs. Sz act' exterior de se no' dicit aliqd' peccatu'. si impunita bilis esse debet optet q' h' sibi pueniat in q'ntu' p'ncipio' est actui voluntatis elicitio q' ipse em' perat'. Ad tertiu' dicen du' q' act' interior t' exterior no' p'hibent distinctis p'ceptis ut co' iuncti. sz ut separatim accipi possunt. Ad q'rtu' dicen du' eode' modo. Na' cu' voluntas top' separatim accipiunt modo q' dixi in secunda' co' clusione. tñc possunt dici duo homicidia. sz no' ut simul sunt tñc em' sunt vnu' homicidiu' pfectu'. Ad quintu' dicen du' q' p'prie loqn' do de subiecto peccati. tñc no' multiplicat ibi subiectu' peccati. q' sola voluntas p'prie subie ctu' est peccati. Cñ accipiendo reformatate' p' peccato' tñc act' exterior no' dicit reformatate' re nominatode' intrinseca. puta reformatate' que formaliter sit in ipso. sz reformatate' extrinse ca. puta a reformatate' existēte in voluntate q' impat' ut h'moi act' fiat. Ad sextu' dicen du' q' maior no' est vera. q' p'ctor p' effia magis mal' p'pter extēsiōe' t' intēsiōe' eiusdē pecca ti. Cñ sepe accidit q' mala voluntas intēsiōz t' feruētior effia' p'ncipia opt' exteriori q'z fuisset sine ope. P'opter qd' non sequit' q' addat ibi aliud peccatu'. sz idē peccatu' intēdit' t' suscipit magis. Ad septimū dicen du' q' illa glosa accipit op' t' voluntate' eo modo q' locut' sum de cis i' secunda' conclusioe. t' sic no' est p'tra me. Ad. 8. Ad octauū dicen du' q' a iusto iudice no' da tur maior pena ei q' peccauit actu exteriori t' i' teriori p'pter multitudine' peccatoz illis duo bus actib' correspondentiū. sz p'pter magnitudi ne vni' t' eiusdē p'cti. q' magnitudo p' attē di t' extēsiue t' intēsiue. Et tēsiue quidē eo q' h'moi peccatu' sit 5 reū t' 5 p'rimū. vl' 5 p'les p'rimos. vl' q' intulit pla' dāna t' maiora. Ex his t' similib' peccatu' dicit' mai' extēsiue eo q' ad plura t' maiora dāna se extēdat. Intēsi ue vero si ex p'ntia optis voluntas mag' intē

dit t' mag' effrenate i' ipa delectatōe resolut'. t' cu' maiori p'emptu' p'umpit in p'hibitam operatōez. Etia' isto modo debet intelligi il lud qd' circa istā materiā dicit' super'. dist. xl. arti. ij. conclusioe p'ma. Ad nonū dicen du' q' q'uis charitas dicat' gemina obiectiue eo q' obiectu' ei' sit geminū. i' p'ncipale t' secunda riu' puta de' t' p'rim'. in charitas formaliter est vni' habitus. Sic licet duob' vel plurib' actib' sim' i' iustis p'tingat aliqd' peccare. tñ ē vnu' peccatu' q'uis act' sint distincti.

Quātum ad secun

dū articulu' duo sunt vidēda. Primo vtz in veniali p'cto sit auersio a deo. Secdo de q'nto Et fin' h' pono duas co'clusiones. Prima est q' p' veniale p'ctm n' auertit hō ab vltimo fine seu ab ipso deo. Q' gra' manēt in hoie n' auertit hō ab ipso g're largitore. sz peccate aliq' veniali p'cto tñ manet i' eo gra' dei. ut patz s' a' croz auctoritatib'. Pater etiā rōne q'z solū p' mortē mortal' p'cti excludit' gra' q' ē vita spi ritualis aie. gra' em' dat esse spūale. ut pater ex dictis superius. sz viuere viuētib' est esse. ut dicit' q. de aia. Forte dicit' cōtra istud sic. Sine illo qd' est formale in omni p'cto. no' p' esse aliqd' peccatu'. sz auersio ab inco'mutabi li bono est formale in omni p'cto. t' peccatu' veniale est peccatu'. g' peccatu' veniale no' pote rit esse sine auersione a deo. q' sol' est inco'mu tabile bonū. P' omne qd' polluit aiaz h' auer tit ab eo qd' ē omniū pur' t' immaculatū bonū. sz veniale peccatu' polluit aiaz. g' tē. Maior pater. Minor p'bat auctoritate augustini q' vi. lib. musice sue ait. Amor inferioris puleri tudinis polluit aiaz. sz veniali peccato aliq's amor ex h'it' rei create. quā augustin' appel lat inferiorē pulcritudine' P. in omni motu q'ntū mobile p'uertit ad terminū ad quē. tñtū auertit a termino a q'. sz p' peccatu' veniale vo luntas hoīs aliq' modo p'uertit ad bonū co' mutabile. g' aliq' modo auertit a bono inco'm mutabili. t' p' seq'ns videt' q' totaliter se auer tat. q'z simplex a quocunq' se auertit totaliter se auertit. t' ad qd'cu'q' se p'uertit totaliter se co uertit cū nō habeat p'tē t' partē. sz aia hūana ē simplex. g' tē. Ad primū dicen du' q' minor no' est vera. q' a iusto licet sit formale i' peccato mortali. tñ nō i' veniali. q'uis em' veniale pec catū aliq' modo disponat ad auersione' ab in co'mutabili bono. tñ formaliter t' p'fecte n' im plicat h'moi auersione'. Ad secūdu' dicen du'

Ad. 9.

Articulus secundus

Conclusio prima.

Instantia

1

2

3

Solutio Ad. 1.

Ad. 2.

q' aiaz pollui p' duplr itelligi. Uno mō p' ex
 clusione mūdicie cū iclusione deformatas et
 imūdicie. 7 tal' pollutio auēit ab incōmutabi
 li bono. qd' ē omīno puz. 7 h' solū sit p' mo:ra/
 le p'ctm. Alio mō p' aliq' d'iminūtoez mūdi
 cie 7 dispositōez ad imūdicia. 7 tal' pollutio
 fit v'cīali p'cto. nec auēit ab incōmutabili bo/
 no. p'mo mō accipiēdo pollutioez maior ē p'a
 lz minor ē fallā. Secdo mō accipiēdo polluti
 onē tūc ecōuersio minor ē p'a. lz maior ē fallā.

Ad. 3. Ad terciū d'icēdū q' sic videm' i motu cor
 porali aīaliū. q' aīal q'nq' mouet motu p'cessi
 uo. 7 tūc q'ntū caput d' termino ad quē tūc d'imut
 tit de termino a q'. Sz aliq'n mouet motu ex
 t'riūo. 7 tūc sic capiet nouū terminū q' tūc nō
 d'imutit locū in q' p'a' q'uit. q'uis maiorē lo
 cū occupet q' p'a' occupauerit. S'ic i p'posi/
 to q'ntū ad p'mū motū mouet aīa. v' peccatū
 mortale cōmittēdo. qz tūc q'ntū motu p'cessiuo
 d'cedit incōmutabile bonū. 7 iungit se cō/
 mutabili bono. v' p' verā p'iaz p'ctm mortā/
 le d'icēdo. tūc em' p'cedit a cōmutabili bono.
 7 iungit incōmutabili bono. Sz secdo mō
 scilicet motu p'cessiuo mouet aīa v'cīalit' pec
 cando. 7 iō nō op'et q' auertat a termino i q'
 p' verā charitatē p'a' q'uit. licet suo d'esiderio
 aliq' modo exēdat se ad aliq' q' sunt citra illuz
 terminū. puta citra d'eu.

Secunda
 conclusio

Secda conclusio est
 q' auersio a bono incōmutabili q' aīa auertit a
 deo tāq' ab vltimo fine. 7 auersio ad bonū cō/
 mutabile q' hō finalit' adheret creature ē vnū
 p'ctm 7 nō pla. Qz sic in motu locali recessus a
 termino a q' 7 accessus ad terminū ad quē nō
 sunt duo mot' lz vn' t'm. sic i p'posito auersio
 ab incōmutabili bono 7 cōuersio ad cōmuta
 bile bonū nō sunt duo p'cta lz vnū t'm. For
 te i istud d'icē sic. Due auersiones a deo nō
 possunt esse vnū p'ctm. q' nec auersio a deo 7 cō/
 uersio ad creaturā poterūt esse vnū p'ctm. An
 tecedēs patet. Probat' d'icē q'ntia. qz minor cō
 uersio est int' auersionē 7 auersionē. qz inter
 auersionē 7 auersionē. q' min' faciet vnū auer
 sio 7 auersio. qz auersio 7 auersio. P' auer
 sio a bono moralī 7 cōuersio ad malū morale
 sunt duo p'cta. q' auersio a deo 7 auersio ad crea
 turā sunt duo p'cta. Cōsequētia patet. qz plus
 distat d' 7 creatura. qz bonū morale 7 malū
 morale. Illa em' differūt plus qz genere. vt pa
 tet. x. metha. ista s'ō sunt eiusde generis. vt pa
 tet in ethic'. Antecedēs p'bat. qz omittere ho
 norē parentū qd' ē auersio a bono moralī. 7 cō
 mittere adulteriū qd' ē auersio ad malū mora
 le sunt duo distincta p'cta. Nā p'mū ē p'ctm
 omissionis. secūdū s'ō peccatū cōmissionis.

Instantia

2

Ad primū d'icēdū q' sic nō obstat q' ma
 gis aueriat aueritiā formali aīe duoz hoīz
 qz aīa 7 corp' humanū. t'm min' aueriat auer
 tiā ordīs 7 s'ituēdi qd'dā totū terciū. qz
 aīa cū aīa nunq' s'ituit essentialit' vnū ter
 ciū. sic faciūt aīa 7 corp'. sic nō obstat q' ma
 gis aueriat aueritiā formali due auerit' el.
 qz auersio 7 auersio. t'm aueritiā ordīs 7 s'it
 tuēdi vnū peccatū mag' aueriat auersio 7 cō
 uersio. qz vnū. s' auersio in h'mōi s'ituēdōne
 se habet vt formale. alter s'ō videlicet auersio
 se habet vt materiale. Ad secūdū d'icēdū
 q' bonū morale 7 malū morale p'nt dupliciter
 accipi. Uno mō vt sp'cialit' 7 p'p' opponūt.
 puta cōtinētia 7 luxuria seu mechā. Alio mō
 vt se habēt d'eserit' ad nec opponūt nisi oppo
 sitione generali. puta honorē parentū 7 adulte
 riū. Si accipiunt p'mo mō. tūc antecedēs est
 falsūz. qz vno 7 eodē p'cto auertit hō a d'ure
 cōtinētie 7 auertit ad vicūz luxurie. Si secdo
 mō. tūc d'icē q'ntia ē fallā. qz recessus ab honore
 parētū 7 accessus ad adulteriū nō faciūt vnū
 motū animi interceptū inter duos terminos
 formalit' oppositos. sic faciūt auersio ab in
 cōmutabili bono. 7 auersio ad cōmutabile bo
 nū. Nōdo d'icē q'ntia nulla ē. si d'icet. illa q' nō
 sunt apta nata integrare vnū motū volūtatis
 nō sunt vnū peccatū. q' illa q' formalit' sunt
 vn' mot' volūtatis nō sunt vnū peccatū.

Solutio.
 Ad. 1.

Ad. 2.

Quantū ad terciū

articulū pono hāc conclusioē q' reat' manet i
 aīa cessante actu p'cti. Qz h' r'q'rit ordo iusti
 cie q' d' deliq' debite p'uat. lz reat' est obliga
 tio ad penā iōe p'petrati sceler' seu delicti. q' zc.
 Minor patet ex d'istinctōe reat'. Maiorē p'
 ho. qz p'ctm nō p' trahi ad d'bitū ordinē nisi
 mediāte pena. Cū igit' primū bonū post bonū
 ducit sit bonū ordīs. iō ne bonū ordīs vnū
 d'peat. vult d' q' est dux 7 gubernator toriūz
 vnūsi quēlibet peccatē eē obligatū ad penā sa
 tisfactoriā. v' i p'nti scēlo. v' saltē i s'ulo. Et h'
 videt esse int'ierō beati augu. in enchi. c. x. vbi
 ait. q' malū b'n ordiatū 7 loco suo positū emi
 nentū cōmendat bona. Et s'bdit. Neq' ei d'
 om'ipotēs cū s'ime bon' sit. v' illo mō s'ineret ali
 qd' mali eē i opibz suis. nisi adeo esset om'ipo
 tēs 7 bon' vt etiā b'n faceret de malo. Forte
 d'icet q' cessante causa cessat effect'. lz act' p'cti
 ē causa reat'. q' cessante actu nō manebit reat'.
 R'ideo q' licet maior sit p'a loq'ndo de cau
 sa efficiēte 7 s'eruāte. t'm nō ē p'a loq'ndo de cā
 q' ita ponit rē in esse q' t'm nō p'uat eā i esse. Lz

Articulus
 tercius.

Instantia

Solutio.

est in d'isti...
 Quāns ad quāns
 Solutio.
 Ad. 1.
 Ad. 2.
 Instantia
 Solutio.

et em gladij impoſſio ſit cā vulneris. extraco
nō gladio manet vuln. modo dato q cā rea/
tus i eſſendo ſit ipe act. pēti. nō tñ i pñādo.
z ideo maior ut ppoſito eſt falſa.

Articulus
quartus.
Prima pōſi
1

Quātuz ad quartū

articulū pōno duas cōcluſiones. **P**rima ē
q aliq pēta ſpecifice diſtinguit. Quilla q de
ſunt oppoſita opret eē ſpecifice diſtincta Iſta
parz. qz oppoſita n pnt eſſe p ſe i eadē ſpecie. ſz
mlta pēta ſūt de oppoſita. vt parz d auaricia
z pdigalitate. qz c.

Concluſio
ſcūda

Pſic ſic habz virt. ad
virtute. ſic viciū ad viciū. loqndo de vicijs q
oppoſitū h mōi ſtutūdo. Sz larguas z caſti
tas ſpecifice diſtinguit. q auaricia z luxuria
q ipis oppoſitū ſpecifice diſtinguit. **S**eda
pcluſio ē q capitalia pēta ſūt ſepē. Iſd prz
z gloſam ſup iſto pbo puerb. vi. Ex ſunt q
odit dñs z ſepimū dereſtat aſa ei. Iſta autē
ſūt ſupbia. auaricia. gula. luxuria. accidia. in
diaria. **I**ſtoz etiā diſtinctio z ſufficiētia
ſic hñ pē. **D**ome pētm mortale aut cōtingit
ex pēcutōe boni apparētis z n exiſtētis. vl ex
fuga mali apparētis z n exiſtētis. **S**i pmo mō
tūc illd bonū vl ē bonū apparēs honorabile.
z ſic ē ſupbia. vl vtilē z ſic ē auaricia. vl dilecta
bile. z h duplicat. vl fm guſtū. z ſic ē gula. vel
fm tactū. z ſic ē luxuria. **S**i ſcdo mō. tunc vl
hō fugit h mōi malū tāqz euentuz ex pbo la
tore. z ſic ē accidia. vl ex inimica vilipēſione z
ſic eſt ira. vl ex aliena pfectōe. z ſic eſt invidia.

Quare di
cunt capi
talia.

Ad ſcēdū autē qre iſta ſepē vicia dicunt
capitalia. eſt adu. et dū q viciū pēdici capi
tate. vno mō qz p. nūc caput pūatōe. puta
morte. z ſic omē pētm mortale pēdici capita
le. qz omē pētm mortale niſi p pñiaz deſat a
iuſto iudice pūit eterna morte. **A**lio mō di
cit capitalia. qz ab ipō pſa o. runt vicia. ſic i ar
bore ram. dicit capitalia q plēs aliq ram ori
unt. **E**t ſic ſepē ſunt capitalia vicia q ſunt
enumerata. qz quis vnū iſtoz ori. ſz ex alte
ro. iuxta ſmiaz gregozij. xxxi. mora. tñ qdlibet
iſtoz pē eſſe pñcipiū pluriū ſpecialiū vicioz.

Ad inſtā
tiā niſio.

Et p h patet niſio ad inſtantiā q i iſta ma
teria cōmuniter inducūt. cū dicit. **S**ola ſup
bia ſeu inanis glia ē origo oim ceteroz vicio
rū vt oñdit grego. xxxi. mora. q ſolū erit vnū
viciū capitale. **I**ſtud n valet. qz ſic i arbore
n ſolū illeram. q imediate ori. a trūco. ſz etiā
mlti aliq ram q mediāte illo pmo oimnt pñt
dici capitalia. dūmodo etiā ab ipis pſes ra
mi pcedāt. ſic i ppoſito dato q ſupbia ſit pri
mū oim capitaliū vicioz. tñ ſex alia pñt dici

capitalia. eo q cetera vicia ab ipis etiā oriāt

Et tñ h aduētendū q ſupbia tripliciter pē
accipi. **N**ā ſupbia ē appetit. excellētie. **I**ſte aut
appetit. pē cōtingere tripliciter. **Q**uo mō fm
quādā aptitudine z pñtate. iuxta illud gen.
vii. **S**ēlus em z cogitatio hūani cordis ad
malū pna ſūt ab adoleſcētia ſua. **E**t ſic ſup
bia ppe n ē viciū. ſz pē dicit radix oim vicioz.
iuxta illd. **I**nitiū ois pēti ſupbia. **A**lio mō
put qz cupiſcit aliquā excellētiā. **E**t ſic ſup
bia pē dicit viciū generale. cū ois mortal. pētoz
ſaltē cupiſcat n ſbelle legi q ē fm rectā rōem

Tercio mō put qz appetit excellētiā non
quāciqz. ſz excellētiā honoris. **E**t ſic ſupbia ē
qdā viciū ſpēale. qz ſic capitale. **N**ā talis
ſupbia vl cōſanis glia. vl ſaltē imediate ex ipa
ori. ſanis glia. vt prz p greg. vbi ſup. **A**d
ſtelligētiā cui. eſt aduētendū q iſti tres. i. ma
gnanim. ſupbia. z vane glioſus verſant aliq
mō circa idē. qz ſic diuſis modis. **V**erſat em
māgnimitas ſupbia z ianis glia circa excellē
tiā honoris. alitē n z alit. **N**ā magnanim.
ppe z directe nō appetit honorē ſz dignitatez
honoris. **A**ppetit ei q ſit dign. honore. z iō n
ē viciū ſz vī. **N**ā honor. n exhibet de p digno
niſi ſtuoſo. cū honor ſit exhibitio reuerētie i
teſtimoniū ſtutis. vt pater. i. ethi. **T**ñ n ſolū
māgnimitas ē vī. vey etiā ſingular. z māg
nī. **N**ā magnim. magna opat i oim ſtute
qz oim ſtutū opa talr nutit opari. vt inde di
gn. ſit honore. **S**z ſupbia. vel ſolū appetit
honore. vel ſaltē māg. appetit honore qz p ſit
dign. honore. **S**z vane glorioſus appetit
h mōi excellētiā cū qdā claritate z māiſtate
one. **N**ā fm **I**ſid. glia dicit qſi claria. z inde dicit
vana gloria. qſi vana claria ſeu vana claritas
ſeu vana māiſtatio. **E**t qz appetit aliqd pul
i ſe. z deinde ex h in aſcēt appetit. ſue māiſta
tionis z claritatis. iō bñ dicit greg. i. mora. qz ex
ipā ſupbia ori. ianis glia q ē pñm viciū capi
tate. **A**d argumēta pñcipalia prz p diſtin
ctione i pmo articulo habitā d actu interiori z
exteriori.

Diſtinctio. xliij. et. xliij.

Et pretereā

qdā genus peccati zc. **P**ost
qz magiſter determinat ge
neraliter d cōmunitz peccat.
h incipit tractare ſpēaliter d quibuſdā culpif
guſſimis faciēdo mentionē de pētoz i ſpi
ritū ſanctū peccatibz. **E**t diuidit i duas pres.
Nā pmo pſiderat de h mōi pētoz qūitate ac

irremissibilitate. Secdo determinat de peccadi
 praro. dist. xliij. ibi. Post pdicta. Prima in
 duas. Na pmo de hmoi peccis tractat penes
 qmnda doctoz assignatoez. Secdo has cul
 pas insinuat iuxta scroz determinatoez. ibi
 Est etiā z alia. Prima i tres. Q: primo mgr
 pcti i spūsanctū innuit z dicit. Secdo in
 qnt euidē distinctōez. Et tercio circa pdicta
 mouet vna dubitacionē. Secda ibi. Sz qnt
 qd sit illud pctm. Tercia ibi. Sed qnt vtrū
 ois. Et hec i duas fm q pmo mgr mouet q/
 stionē. Secdo recitat circa eā duplicē opinio
 nē. ibi. Quidā dicunt zc. ¶ Sequit illa ps
 Est etiā z alia zc. In q mgr de pdictis pctis
 tractat iuxta scroz determinatoez. Et diuidit
 i duas ptes fm q pmo mgr recitat sniaz tra
 ti augustini. Secdo beati ambrosij. Secda
 ibi. De h quoz pcto. ¶ Tūc sequit illa ps.
 Post pdicta. q est pncipiū vltimē distinctōis
 isti secūdi libri. Et diuidit i duas ptes. Q:
 pmo mgr tractat de potētia peccadi. Secdo
 incidit ter determinat de potētia dñandi. ibi.
 Dic ois qstio. Prima i tres. Q: pmo de cau
 sa a q habet esse potētia peccadi mouet qstio
 nē. Secdo recitat circa h min⁹ verā opinione
 Et tercio applicat suā dterminatoez. Secda
 ibi. Quidā purat zc. Tercia ibi. Sz plibus
 sanctor. ¶ Tūc sequit illa ps. Dic ois que
 stio. Et diuidit i tres ptes. Na pmo mgr mo
 uet vna qstionē. Secdo ex ill⁹ qstionis solu
 tionē tractat di de potētia dñandi accipit occa
 sionē. Et tercio dicit q i isto secūdo libro ad
 dicēda in tercio facit ztinuatoez. Secda ibi.
 Sz sciendū est aplm. Tercia ibi. Na nūc hū
 ¶ Circa has duas vltimas distinctōes isti
 us secūdi libri qro hac qstionē.

Utrū aliqd peccatū sit simpliciter irre
 missibile. ¶ Et videt q sic. Quia p
 omi pcto remissibile est orādū vt di
 mittat. Sz qddā est peccatū p q nō eorādū
 vt dimittat. iuxta illud. i. Joh. v. vbi dicit.
 Est peccatū ad mortē. p q nō dico vt oret qd
 ¶ Cōtra illud malū nō est simpliciter irre
 missibile. cui⁹ radij seu potētia ē a deo. sz potē
 tia peccadi quocūqz genere pcti est a deo. vt i
 fra patebit. q nullū pctm ē simpliciter iremissi
 bile. ¶ Dic pmo vidēdū est. vtz sit aliqd pec
 catū in spūsanctū. Secdo vtz hmoi pctm
 sit irremissibile. Et h quantū ad distinctōez
 xliij. ¶ Tercio vidēdū ē. vtz ois potētia pec
 candi sit a deo. ¶ Quarto vtz ois potētia do
 minādi sit a deo. Et h qntū ad distinctōez vl
 timā. s. xliij. isti secūdi libri.

Quātū ad primum

dico q plane manifeste patz ex scripturis sacris
 qddā pctm eē qd dicit i spūsanctū. Patz ei
 h Mat. xij. Mar. iij. z i. Joh. c. vlti. ¶ Et
 id p supposito tali pcto eē duo sūt vidēda cir
 ca ipm. Primo. s. qd sit pctm in spūsanctū
 Secdo qd sint pctā i spūsanctū. ¶ Duo ad
 pīmū ē aduertēdū q vt patuit sup⁹ i pmo lu
 bro. h nomē spūsanct⁹ qnqz accipit essentia/
 liter. z sic zuenit ipi deitati z toti trinitati. Et
 sic dicit Joh. iij. Spūs ē de⁹. z eos q adorāt
 eū i spū z veritate optet adorare. Alio mō plo
 nali. z sic solū dicit de tercia psona i diuinis.
 iuxta pīmū modū scriptura sacra videt accipe
 spūm cū dicit eē pctm i spūsanctū. Na vt
 sic hmoi pctm distinguit z blasphemā illa
 tā dño nro ihu xpo q ad suā hūanitatē. Na z
 blasphemā z veritatē dicit i scripturis irremis
 sibil. z autē hūanitatē dicit remissibil. Un cū
 iudei xpo blasphemāz itylissent dicēt Mat
 thei. xi. vorax ē potator vini z amic⁹ publica
 norz z pctoz. postea Mat. xij. dixerūt blasphe
 miā z frute sue deitatis dicētes. h n eicit xpo
 nia nisi i beelzebub pncipe demomoz. Et iō
 circa finē illi caputuli sōdit dñs nř ihu xps.
 dicēs. Quicūqz z filii hoīs hōbū dixerit i mit
 tet ei. q autē z spūsanctū dixerit hōbū nř mit
 tet ei neqz i h seclō neqz in sūto. Et isto mō vi
 dent loq d pcto i spūsanctū doctozes anti
 q. s. athanasij hylari⁹ christostom⁹ ambrosij z
 hieronim⁹. Moderni sō doctozes appellāt
 pctm i spūsanctū fm q qd peccat z appropi
 atū spūsancti. z vt spūsanctū accipit psonaliter.
 puta pur qd peccat z diuinā volūtatē conu
 tatē z clemētā q appropiat spūsanctū. ¶ De
 numero autē z distinctōez talū pctoz diuersi
 diuisimō de loquūt. Aliqz eni vident dicere q
 pctā i spūsanctū sint qtuoz. s. despatio. pū
 ptio. z agnitiō veritatē. z maxie fūtatē fidei im
 pugnatō. z sine grē pxiō collate iudētia seu
 emulatio. Aliqz addūt obstinatōez. z ppositū
 nūqz penitēdi. z sic erūt sex. Alij addūt pctm
 ex certa malicia. qd qnqz dicit pctm ex electōne.
 qnqz pctm ex habitu. z finalē penitētiā. z sic
 erūt octo. ¶ Distinctō autē hoz sic hñ pē. Q:
 qtuoz possum⁹ ppositō z considerare. s. i. pōz pec
 catoz medicū. medicinā infirmū z infirmitatē.
 ¶ Per comparatōez igit ad medicū accipit
 despatio z psumptō. Na auq solū attendūt a/
 iusticiā nihil reputātes ei⁹ misericordiā. mo
 do quo dixit caym. Maior est iniquitas mea
 q vt veniā merear. Et hoz peccatū est despa

Articulus primus

Prima in quilito.

Inqstiole cunda.

ratio. Si autem videatur qd non
 dicit q magis in misericordia est q
 in hoc modo venit et in unum non
 dicit. et idem non dicit negare diuinam
 essentiam sed dicit in suspicione accipere
 et in suspitione videt dicitur
 Inqstiole est vna qm sit
 taria remissio dicitur. facit qm
 ancedit dicitur remissio in nullo
 dicitur esse remissio. et sic peccati est
 pos. Nam omni prima qm remissio
 non remissio. ¶ Respon. medicum q
 medicina est. habet qm remissio alia
 Na impo gntes hōi vortat i modū
 gntes qm hōi facit frango dōmū
 tem facit sibi medicū sūz: paratō
 stit in fide z gratia. ¶ Ex parte vero in
 salute peccatoris scilicet alia duo. ¶
 caroz qz qmō pūctatē i pūctū
 mōtibz tenū dicit obstinat⁹. Sz ex
 mōi pōn acatē i caum: ob inco
 bono dicit impunitio. nō dicit ppo
 nūdi qmō possit redire ad pōm inco
 ble tenū. Sz ex parte infirmitatis
 vltima duo. Na peccatū ex obediētia
 ta malicia est et dicitur vicio qm est
 lima mōi infirmitas. Finalis autē
 tena est pōm infirmitas z modū
 ter mōtibz per car malicia z tena
 dōm in mōi carē. ¶ Et ita aduertē
 qmō carē magis pōm dicitur esse q
 carē infirmitas z remissio qmō
 carē pōm dicitur mōi. Na vna mō
 pōm pōm dicitur carē vltima
 carē qd dicitur hōi non dicitur mōi
 mōi hōi applicabilis sunt ad qd dicitur
 mōi peccati. In qd dicit qmō
 nōmō pōm dicitur carē. nō dicitur pōm
 tū pōm dicitur penitēdi. z hōi vicio
 quare sine penitētia finaliter mōi
 dicit. Et idē qd ad h mag⁹ appoia
 filioz doctoz. h qmō dicitur esse qmō
 tū in spūsanctū.

Quantū ad secūdo

quantū qd respectu diuine potestatis
 peccati irremissibile. Postquam dicitur
 licet remissio viuo: qm mortuo: tā
 nā qm mortuo. Sz vocando peccatū
 remissibile: quid inquit apponitū
 carē vltima ad hoc q remissio sit
 ter peccati in spūsanctū per dicit irremis

ratio. **N**am autē sunt valde ingrati q̄ nō atten-
dunt q̄ magna dei misericordia est q̄ etiā ip̄i
in hoc mūdo viuūt. 7 t̄ in infernū nō descen-
dunt. 7 ideo nō debēt negare diuinā miseri-
cordiā. sed debēt eā suppliciter exorare. **U**n-
de tali ingratitudine videt dicere bern. cū ait.
Ingratitudo est ven̄ vrens sicās fontē pie-
tatis venā misericordie: 7 fluēta gratie. **A**lij
attendūt solū dei misericordiā in nullo formi-
dantes eius iusticiā. 7 istoz peccatū est p̄sum-
ptio. **N**imis em̄ p̄sumit q̄ tanti regis iusticiā
nō formidat. **R**espectu medicine. q̄ quidē
medicina est fides 7 gr̄a. lumunt̄ alia duo.
Nā impugnātes fidei veritatē 7 inuidentes
gracie gratū faciēti fratribz cōmunicare inuri-
lem faciūt sibi medicinā suoz peccatoz q̄ p̄si-
st̄ in fide 7 gratia. **E**x parte vero infirmi
scilicet peccatozis se tenēt alia duo. **N**ā pec-
cator ex h̄ q̄ om̄ino p̄tinaciter se auertit ad cō-
mutabile bonū dicit̄ obstinat⁹. **S**z ex hoc q̄
om̄ino p̄tinaciter se auertit ab incommutabili
bono dicit̄ impenitēs. i. nō habere p̄positū pe-
nitēdi quo possit redire ad h̄mōi incommuta-
bile bonū. **S**z ex p̄te infirmitatis se tenent
ultima duo. **N**ā peccatū ex electōe seu ex cer-
ta malicia est ex habitu viciolo qui est turpis-
sima mēt̄is infirmitas. **F**inalis autē impeni-
tentia est h̄mōi infirmitatis 7 morbi cuiusli-
bet mortalis peccati maledicta crenatio ten-
dens in mortē eternā. **E**st t̄n̄ aduertendū
q̄ p̄ima q̄tuor magis p̄prie dicunt̄ esse pec-
cata. cū sint distincta 7 determinata genera pec-
catoz s̄m̄ distinctā materiā. **A**lia vero magis
p̄prie possunt dici circūstantie vel seq̄le pecca-
toz. qz q̄dlibet istoz non habet materiā deter-
minatā s̄z applicabilia sunt ad q̄dlibet genus
mortalis peccati. **I**n q̄libet em̄ genere pecca-
ti homo p̄t fieri obstinat⁹. 7 nō habere p̄posi-
tū p̄fitendi vel penitēdi. 7 habitū vicioloz ac-
quirere 7 sine penitētia finaliter mori seu dece-
dere. **E**t ideo q̄ ad h̄ magis approbo sententiā
illoz doctorū q̄ q̄tuor dicit̄ esse genera pecca-
toz in sp̄m̄sanctū.

Articulus secundus.

Quantū ad secundū

articulū dico q̄ respectu diuine potētie nullū
peccatū est irremissibile. **P**ossēt em̄ de⁹ si vel-
let remittere tā viuoꝝ q̄ mortuoꝝ. tā demo-
nū q̄ hoim̄ peccata. **S**z vocant̄ peccatum
remissibile qd̄ derelinquit̄ ap̄ritudinē seu cō-
cernit̄ habituatē ad hoc q̄ remittat̄. sic q̄dli-
bet peccatū in sp̄m̄sanctū p̄t dici irremissibi-

le. **N**ā quāuis peccatū ex ignorātia. vel ex pas-
sionis impulsu. vel impotētia aliquaten⁹ ex-
cusetur. 7 p̄sequēs cernat̄ habituatē ad re-
missionē. tamē peccatū in sp̄m̄sanctū nullā
habet causam annexā peccatū excusantē. sed
solū aggravantē. ideo nullā cernit̄ ap̄ritudi-
nem ad sui remissionē. **P**er sicut infirmitas
corporalis dicit̄ incurabilis cū per ip̄z sic di-
sponit̄ infirm⁹ q̄ omnē escā abominat̄. 7 oēm
medicinā abhorret 7 refutat. iuxta illud ps̄.
Omnē escā abominata est anima eoz 7 app-
pinquauerūt vsq̄ ad portas mortis. **S**ic qz
peccans in sp̄m̄sanctū abhorret sp̄m̄sanctū me-
dicinā vt patet ex p̄cedentibz. ergo 7c. **P**er
nullū peccatū mortale dimittit̄ sine penitētia
s̄z q̄dlibet peccatū in sp̄m̄sanctū aliq̄ modo
facit̄ peccatōē impenitiuū. ergo q̄dlibet p̄t di-
ci irremissibile. **D**icit̄ autē quidā doctores
in ista materia q̄ si vocet̄ peccatū in sp̄m̄san-
ctū peccatū mortale cū finali impenitētia vt
accipit̄ peccatū in sp̄m̄sanctū a beato augu-
stino. sic simpliciter dicit̄ irremissibile. qz nū-
q̄ p̄t remitti. nec in vita ista impenitēte finali
impenitētia. neci alia vita. qz i ca nō erit stat⁹
remissionis. 7c. **S**ed istud nō videt̄ esse
ver⁹. qz infinita potētia dei nō exhauret magni-
tudine cuiuscūq̄ peccati. 7c. om̄e peccatū
p̄t remittere. **P**er istis cōmuniter dicit̄ ad p-
ces gregozij trayanum fuisse ab inferno libera-
tū. 7 ad agēdū penitētiā de mortuis resuscita-
tū. 7 t̄n̄ planū ē q̄ trayan⁹ in multis p̄ctis mor-
talibz recessit p̄pter multas maruz strages q̄s
fecit 7 cū finali ipenitētia recessit. qz si p̄niam
egisset anq̄ recessisset tūc p̄ suis p̄ctis n̄ fuisset
dānat⁹. nec p̄ agēda p̄niam fuisset resuscitat⁹

2

3

Durand⁹.

Contra du-
randum.

1

2

Quantū ad terciū

articulū dico q̄ potētia peccādi ē a deo. **Q**uia
om̄e ens ē a deo. potētia peccādi ē aliqd̄ ens. 7
7c. **M**aior patz ex fide. qz sine ip̄o factū ē ni-
hil **J**oh. i. **P**robo minorē. qz qd̄ purū nihil ē.
nulla potētia ē. **P**er potētia bñfaciēdi ē a deo. 7
7 potētia peccādi. **A**necedēs patz. **C**ōsequētia
p̄bo. qz eadē ē potētia merēdi 7 demerēdi. qd̄
p̄bat̄ sic. qz potētia rōnali possum⁹ bñfacere 7
mereri. s̄z potētie rōnalia sunt ad opposita.
eadē 7 potētia possum⁹ malefacere 7 demereri
qd̄ p̄prie ē peccare. **P**er sola volūtas ē p̄pe-
potētia peccādi. vt patz p̄ aug. ij. de libe. arbi.
sed volūtas est a deo. ergo 7c. **P**er om̄ne bo-
nū est a deo. s̄z potētie malozum sunt bone.
vt dicitur. ij. topicoz. ergo 7c. **S**z quidā

Dist. xliij.
Articulus
tercius.

1

2

3

4

Opinio.

doctores circa istā materiā rident per distri-
 ctionē. Dicit enim q̄ potētia peccādi p̄r dupli-
 citer considerari. Uno modo p̄r est principiu
 act⁹. Alio modo v̄r p̄r deficere. Primo modo
 est a deo. q̄r q̄cqd̄ habet naturā entis positivi
 opret q̄ reducat ad deū sicut ad causāz primā
 S̄z scdo mō nō est a deo. q̄r defectibilitas cō-
 uenit rei create ex eo quod est ex nihilo. vt ait
 dam. esse autē ex nihilo uenit rei create fm̄ se
 q̄r sibi relictā tendit i nihilo. 2 p̄sequēs n̄
 poterit sibi uenire ab alio puta a deo. Nā q̄
 cōpetit alicui ex se. nō p̄r sibi cōpetere ex alio.
 Alij ad id
 2 P̄. ad idē arguit quidā alij sic. Si potē-
 tia peccādi esset a deo. h̄ maxime esset p̄ tanto
 q̄ talis potētia esset ip̄m libez arbitriū. s̄z h̄ n̄
 q̄r dicit an̄. in lib. de libero arbitrio. q̄ pecca-
 re nec est libertas nec p̄s libertatis. P̄. si po-
 tentia peccādi esset a deo. tūc ip̄m peccatū esset
 a deo. Cōsequēs est falsus. Probatio p̄sequē-
 tie. q̄ act⁹ est p̄fectior q̄ potētia. dei autē p̄fecta
 sunt opa. vt dicit Deutero. xxxij. P̄. illud cu-
 ius vltus est mal⁹ ip̄m quoq̄ est malū. vt di-
 cit. iij. topi. 2 p̄ sequēs tale qd̄ n̄ p̄r esse a deo.
 s̄z vltus potētie peccādi est mal⁹. q̄ vltus talis
 est ip̄m peccare. s̄z talis potētia nō p̄r esse a deo
 Contra opi-
 nionem.
 1 S̄z quis cōclusionē elicita ex p̄ma p̄te p̄-
 dicitē diuisionis reputē esse verā. tūc cōclusio
 elicita ex p̄te secūda. q̄ cōclusioni p̄ me posite
 videt̄ repugnare nō videt̄ posse stare. Quia
 defect⁹ q̄ nō habet rationē mali n̄ min⁹ videt̄
 esse a deo q̄s ille defect⁹ q̄ habet rōez mali. s̄z de-
 fect⁹ q̄ habet rōez mali est a deo. puta defectus
 p̄nalis. possibilitas autē deficēdi nō habet ra-
 tionē mali. q̄r om̄e malū v̄r est malū culpe v̄r
 pene. S̄z possibilitas deficēdi nec habet ra-
 tionē mali culpe nec pene. q̄r fuit in statu in-
 nocentiē. 2 p̄sequēs ante omnē culpā 2 pe-
 nā. P̄. potētia deficēdi p̄ corruptōez inest
 rebz creatis corruptibilibz a deo. s̄z 2 potētia
 deficēdi p̄ electionē q̄ est potētia peccandi in-
 erit ip̄s rebz potētibz eligere ab ip̄o deo. An-
 tecedēs patet. q̄r illud qd̄ necessario requirit or-
 do vniuersū h̄ uenit rebz a deo. s̄z h̄re potēti-
 am deficēdi p̄ corruptōez requirit ordo vniuersū
 Nā plāte nō possent nutrirī si terra nō possit
 corrupi. nec p̄ an rōne bestie possent nutrirī p̄
 plātas. nec hoies p̄ bestias. P̄. q̄ creatura
 sit ex nihilo h̄ habet ab ip̄o deo. s̄z ex hoc inest
 creature potētia peccādi. q̄r ē ex nihilo. vt dic-
 p̄dicta opimo. s̄z potētia peccādi inest creatu-
 re ab ip̄o deo. Maiorē p̄bo. q̄r q̄cqd̄ est causa
 alicui⁹ affirmatōis. h̄ etiā est causa negatōis
 p̄ se 2 immediate p̄sequētis ad talē affirmatōez.

q̄cqd̄ em̄ est p̄ se causa q̄ aliqd̄ sit sanū. H̄ etiā
 est causa q̄ tale qd̄ nō sit egrz. S̄z de⁹ ē causa
 creature fm̄ oēm entitatē positiuā q̄ est i crea-
 tura. s̄z de⁹ est causa q̄ creatura sit ex nihilo 2 d̄
 nullo p̄supposito. cū ista negatiua p̄ se 2 necel-
 sario sequat̄ ad illā affirmatiuā. Et p̄ h̄ pa-
 tet ad p̄mā rōez. q̄r esse ex nihilo n̄ cōpetit cre-
 ature ex se s̄z ex deo. Ad p̄batōez cū dicit q̄
 creatura sibi relictā tendit in nihilo. dico
 q̄ talis tendētē sufficiēs causa est ip̄e de⁹. nō
 p̄ sui influentiā 2 opatōez. s̄z p̄ sue influentiē
 s̄btractionē. q̄r illud qd̄ p̄ sui influentiā est to-
 talis 2 p̄fecta causa alicui⁹ creaturē 2 p̄serua-
 tionis eiusdē. illud p̄ subtractionē sue influē-
 tie erit sufficiēs causa q̄r h̄mōi entitas cadat
 in nihilū. s̄z de⁹ p̄ sui influentiā ē p̄fecta causa
 oīs entitatis create 2 p̄seruatōis tot⁹ 2 creatu-
 re q̄ p̄seruat in aliqd̄ esse. s̄z 2c. Ad secūdu ne-
 go minorē. Ad p̄batōez dicēdu q̄ quis pec-
 care n̄ sit libertas. posse tū peccare est in nri ar-
 bitriū libertate. libero tū est nra volūtas si
 peccare n̄ possit. q̄r maior ē libertas beatorz q̄
 peccare nō possunt. q̄r viatorz q̄ peccare p̄nt.
 Ad terciū nego p̄sequētiā. Ad p̄batōez di-
 cō q̄ quis i bonis act⁹ sit nobilitoz tot⁹. tū i
 mal⁹ est ecōuerso. Nā pei⁹ est actu egrotari q̄
 posse egrotari. Alias inuenit talis additō
 etiā p̄r dicit q̄ licet pctm̄ nō sit a deo. tū actus
 peccati ēa deo. eo mō q̄ dicitur. dist. xxxvij.
 arti. iij. Ad quartū dicēdu q̄ licet illud sit
 malū cui⁹ vltus ita est mal⁹ q̄ nō possum⁹ co-
 tene v̄r. tū cui⁹ vltus ē mal⁹ n̄ necessario. s̄z ex
 eo q̄ cū possem⁹ eo h̄ v̄r abutimur eo. illud
 n̄ est malū. s̄z p̄r esse bonū. possum⁹ em̄ etiā bo-
 nis male v̄r. 2 h̄ mag⁹ p̄prie abusus q̄s vltus
 debet dici. S̄z potētia peccādi q̄ est libez ar-
 bitriū possum⁹ si volum⁹ b̄n v̄r resistēdo vi-
 cijs 2 p̄sequēdo virtutes. s̄z 2c.

Quātus ad quartū Articulus
 quartus.
 articulū sunt duo vidēda. Primo v̄r oīs
 platio seu p̄tās d̄nandi sit a deo. Secdo v̄r
 hō fidel⁹ tenet̄ obedire d̄no ifideli seu p̄ncipi
 ifideli. Quātū ad p̄mū dico q̄ platio seu
 p̄ncipat⁹ p̄r triplicat̄ considerari. Uno mō in se
 Secdo q̄tū ad modū q̄ q̄s p̄sequit p̄ncipatū
 Et terco q̄tū ad vltū ei⁹. P̄mo mō accipiēdo
 p̄ncipatū sic oīs p̄ncipat⁹ a deo ē. Q̄r om̄e bo-
 nū a deo est. s̄z p̄ncipat⁹ considerat⁹ fm̄ se cū sit
 quidā ordo seu mod⁹ ordinate viuēdi est nō
 modicum bonum vniuersū. s̄z est ab ip̄o deo.
 P̄. semp̄ p̄mū est causa omnū aliorum 2

Solutio.
 Ad. 1.
 Ad. 2.
 Ad. 3.
 Ad. 4.
 Prima in-
 quitio.
 P̄ria p̄do

doctores circa istā materiā rident per distri-
 ctionē. Dicit enim q̄ potētia peccādi p̄r dupli-
 citer considerari. Uno modo p̄r est principiu
 act⁹. Alio modo v̄r p̄r deficere. Primo modo
 est a deo. q̄r q̄cqd̄ habet naturā entis positivi
 opret q̄ reducat ad deū sicut ad causāz primā
 S̄z scdo mō nō est a deo. q̄r defectibilitas cō-
 uenit rei create ex eo quod est ex nihilo. vt ait
 dam. esse autē ex nihilo uenit rei create fm̄ se
 q̄r sibi relictā tendit i nihilo. 2 p̄sequēs n̄
 poterit sibi uenire ab alio puta a deo. Nā q̄
 cōpetit alicui ex se. nō p̄r sibi cōpetere ex alio.
 Alij ad id
 2 P̄. ad idē arguit quidā alij sic. Si potē-
 tia peccādi esset a deo. h̄ maxime esset p̄ tanto
 q̄ talis potētia esset ip̄m libez arbitriū. s̄z h̄ n̄
 q̄r dicit an̄. in lib. de libero arbitrio. q̄ pecca-
 re nec est libertas nec p̄s libertatis. P̄. si po-
 tentia peccādi esset a deo. tūc ip̄m peccatū esset
 a deo. Cōsequēs est falsus. Probatio p̄sequē-
 tie. q̄ act⁹ est p̄fectior q̄ potētia. dei autē p̄fecta
 sunt opa. vt dicit Deutero. xxxij. P̄. illud cu-
 ius vltus est mal⁹ ip̄m quoq̄ est malū. vt di-
 cit. iij. topi. 2 p̄ sequēs tale qd̄ n̄ p̄r esse a deo.
 s̄z vltus potētie peccādi est mal⁹. q̄ vltus talis
 est ip̄m peccare. s̄z talis potētia nō p̄r esse a deo
 Contra opi-
 nionem.
 1 S̄z quis cōclusionē elicita ex p̄ma p̄te p̄-
 dicitē diuisionis reputē esse verā. tūc cōclusio
 elicita ex p̄te secūda. q̄ cōclusioni p̄ me posite
 videt̄ repugnare nō videt̄ posse stare. Quia
 defect⁹ q̄ nō habet rationē mali n̄ min⁹ videt̄
 esse a deo q̄s ille defect⁹ q̄ habet rōez mali. s̄z de-
 fect⁹ q̄ habet rōez mali est a deo. puta defectus
 p̄nalis. possibilitas autē deficēdi nō habet ra-
 tionē mali. q̄r om̄e malū v̄r est malū culpe v̄r
 pene. S̄z possibilitas deficēdi nec habet ra-
 tionē mali culpe nec pene. q̄r fuit in statu in-
 nocentiē. 2 p̄sequēs ante omnē culpā 2 pe-
 nā. P̄. potētia deficēdi p̄ corruptōez inest
 rebz creatis corruptibilibz a deo. s̄z 2 potētia
 deficēdi p̄ electionē q̄ est potētia peccandi in-
 erit ip̄s rebz potētibz eligere ab ip̄o deo. An-
 tecedēs patet. q̄r illud qd̄ necessario requirit or-
 do vniuersū h̄ uenit rebz a deo. s̄z h̄re potēti-
 am deficēdi p̄ corruptōez requirit ordo vniuersū
 Nā plāte nō possent nutrirī si terra nō possit
 corrupi. nec p̄ an rōne bestie possent nutrirī p̄
 plātas. nec hoies p̄ bestias. P̄. q̄ creatura
 sit ex nihilo h̄ habet ab ip̄o deo. s̄z ex hoc inest
 creature potētia peccādi. q̄r ē ex nihilo. vt dic-
 p̄dicta opimo. s̄z potētia peccādi inest creatu-
 re ab ip̄o deo. Maiorē p̄bo. q̄r q̄cqd̄ est causa
 alicui⁹ affirmatōis. h̄ etiā est causa negatōis
 p̄ se 2 immediate p̄sequētis ad talē affirmatōez.

Dist. XLIII. et XLIII.

que sunt post. Et deus est primus princeps totius universi. Maior patet. q. methaphi. Minor similiter patet. xij. methaphi. Ad illud qd in paradiso fuisse si ho in statu innocentie permansisset. h est a deo seu fuisse ab eo. s. pla- tio pdicto modo in paradiso fuisse. g. zc. Ma- ior patet. Minor pto. quia naturaliter sunt dñi qui viget prudētia et intellectu. vt patz. i. politie. ppter hoc em aliquo modo vir dñaf puero. masculo femine. et ho bestijs. Et etiā in paradiso vn ho fuisse aptior altero q ad habitus et actus intellectuales fm q vnus fuisse melioris cōplexionis q alter. q molles car- ne aptos mēte dicim. duos aut ineptos. vt patet. ij. de aia. qd vez est loqndo de mollitie puenire ex bonitate seu raritate cōplexionis et nō ex abundantia flegmatis. sicut dicitur in mulieribz. Q. aut in paradiso vn fuisse me- lioris cōplexionis altero. h patet. qz tūc sicut et nūc fm meliore dñitōez astroz fuisse fe- tus cōceptus nobilioris cōplexionis. Forte dicit q nullū potest esse dominū sine seruitu- te. s. in paradiso nō fuisse seruitus. Maior patet. qz vnū relatiuoz nō potest esse sine alte- ro. vt patet in libo pdicantis. sicut v. methaphi. Minor etiā patet qz solū ppter peccatū hui- tus est introducta. P. omne dominū vtrū aliq lege respectu subditorz. Et iusto nō est lex posita. vt ait aplos. i. ad Th. i. Cū g omnes in statu innocentie fuissent pfecte iusti ppter originale iusticiā quā quilibet habuisset i pa- radiso. g. in paradiso nō fuisse lex nec p conse- quēs dominū. Et confirmat. qz vt patet. x. ethicoz. Opportuit leges instituire coactiuas habētes potentia. et h solū ppter rebelles et in- iustos. In statu aut innocentie nullū fuisse re- bellis vl iniustū. Rñdeo q dominū p̄ du- pliciter considerari. Uno modo p̄t accernit timore seruile excludente dilectionē in subdi- to. et hoc est dominū despoticiū requirēs serui- tatem penosaz inductā ppter peccata hoim. Et hmoi dominū in statu innocentie nō ha- buisset ho respectu hois. s. solū respectu ira- tionalū animalū. Propter qd dicitur p̄- mis parētibz. Dominamini piscibz maris: et volatilibz celi: et vniuersis animantibz q mo- uent sup terra. Gen. i. Et infra. c. ix. dixit do- minus noe et filijs eius. Terroz vestre et tremor sit sup cūcta aialia terre. Alio modo p̄t cō- cernit murā dilectōez. Et hoc dupliciter. pu- ta vel fm liberā voluntatē. et sic est dominus regale. et istud in paradiso cōpetisset patribz re- spectu filioz. Vel fm certas leges. et istud est

dominū politicū. qd cōpetit ei qui p̄est civi- tati respectu ceterozū ciuū. et istud cōpetisset in paradiso viro respectu vxoris. cui p̄fuisse fm certas leges bonū matrimonij pmouētel. et prudentior min⁹ prudentibz politice in pa- radiso p̄fuisse in quātū ipos instruxisset in ta- libz q ipsis expediissent. Et p̄ h patet ad primā instantiā. Ad secundū dicens dū q apud nos sunt tres effectus platonis. Prim⁹ est subditos docere quō in suis actibz pueni- enti⁹ dirigant. Ali⁹ est subditos defendere ne ab iniustis opprimant. Et terci⁹ est malos sub- ditos punire vt de suis excessibz corrigantur. Primo modo fuissent lex et platio in paradi- so. s. nō secūdo et terciō modo. Et de his itel- ligit autoritas tā apli q̄ phi. P. p̄ conclusio nep̄dicta arguo sic. Illud qd cōuenit hoibz fm rectā rationē. h cōpetit eis a deo seu fm di- uinā ordinatōez. Et fm rectā rationē debitu est inter homines esse platiōē. ergo zc. Ma- ior patet. qz ad h reus dat homini rationē vt exequat ea q debita sūt fm rectā rationē. Mi- norē pto. qz illud qd est naturale et expeditū est fm rectā rōez. Et vt ait phs p̄mo politio- coz. in omi pluralitate ordinata naturalē est et expeditū vt vn⁹ p̄sit. et alij sint subiecti. In his aut p̄sistit ratio platiōis. g. zc. Et cō- firma. qz in omibz naturalibz videm⁹ q infe- riora regunt p̄ superiora. et multitudo reducit ad vnitatē. Et mos sicut et ars debet imitari naturā. Et secūdo modo et terciō puta q ad modū adificēdi dominū. et quo ad vltz dominij iā adepti. sic dico q si talia sūt ordi- nate et fm iuris debita exigentiā. puta obfua- tis rebus p̄ditionibz et circumstantijs i p̄secu- tione et vsu platiōis requisitis. sic platio vel principat⁹ est a deo. Si aut p̄dicta nō obser- uantur. tūc huiusmodi platio et principatus quāuis sint a deo quantū ad naturā et entita- tem acruū. sicut et cetera mala sunt a deo vt su- peri⁹ est probatū. tamē nō sunt a deo quantū ad deformitatē et obliquitatē actus. Nā vt sic in talibz moralē peccatū cōmittit. qd nō po- test esse a deo sed a mala hominū voluntate. Unde de talibz dicit Osee. viij. c. Ipsi regna- uerunt et non ex me. principes extiterunt et nō cognoui scilicet noticia approbatōis. Per p̄dictā etiā distictionē patet responso ad quedā cōmunia obiecta. puta q cū dicitur. q quidā sunt peruersi principatus. P. qui- dā sunt vsurpati principat⁹. P. a quibus- dā iuste auferi p̄ncipat⁹. Et sicut qd dē cō- iunxit ho non debet legare. sic qd quis habet

Instantia

Confirmat

Solutio- nis mate- ria.

Ad. 1. Ad. 2.

Quarta ra- tio p̄ conclu- sione.

Confirmat

Conclusio secunda.

Responso ad qdā cō- munia ob- iecta.

Quartus ad quartū... (marginal notes on the left edge)

Ad. 2. Ad secundam instantiam dicendum quod si princeps infidelis cogere subditum fidelem ad negandum fidem tunc abuteretur sua potestate propter quod mereret eam perdere. et tunc iustum bellum contra ipsum et contra suum dominium per ecclesiam et omnes christianos possit moveri in tantum quod non solum subditi a suo dominio possent iuste liberari. verum etiam persona talis principis iuste possent in servitutem redigi vel etiam vita privari.

Solutio argumenti per contrarium opinionis.

Ad. 1. Ad primum morium illius opinionis dicendum quod nisi alio modo princeps infidelis abuteretur sua potestate et simplici sua infidelitate non mereret eam perdere.

Ad. 2. Ad secundam dicendum quod illa verba possunt intelligi de libertate quam libera tunc sunt christiani a servitute legis mosaice quantum ad observantiam ceremonialium preceptorum. Possunt etiam intelligi de libertate quam liberati sumus a peccato et a diaboli servitute.

Ad. 3. Ad tertium dicendum quod christus intelligit ibi per filios apostolos qui de bonis huius mundi nihil possidebant. teste petro qui ait. Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te. et verba christi possunt intelligi de libertate tributi. Sed iudeis qui bona mundi possidebant dixit idem christus. Reddite quod sunt cesaris cesari et quod sunt dei deo. Quasi dicat. Tributum dare debemus de imperialibus que possides.

Ad. 4. Ad quartum dicendum quod quantum ad gratiam et charitatem ac etiam per catholicam fidem quam christiani recipiunt in baptismo anima liberetur a malo culpe. tamen corpus suum non liberabitur a malo peccati nisi per baptismum sicut non baptismus nec etiam per fidem liberamur a debito iusticie. sed iustum est principi obedire quantum ad infidelis qui dominium suum iuste persecutus est. et iuste et ordinate eo vivit.

Ad. 5. Ad quintum dicendum quod si unus christianus ad fidem convertitur altero manente infideli. si infidelis consentit habitare cum fidele ipsam non turbando et alluciendo ad infidelitatem et absque blasphemia creatoris. tunc fideles non est absolutus a vinculo matrimonij. Si autem infidelis nolle fidelem cohabitare nisi ipsam alluciendo ad infidelitatem. et creatori blasphemando. tunc suo demerito perdit ius quod habuit in persona fidele. et per consequens iuste absoluitur fideles ab infideli.

Conclusio secunda.

Ratio. ab iniusto possessore iuste auferitur illud quod possidet iniuste.

Et talis tyrannus iniuste possidet homini dominium vel supponit. Et tunc Tercio dico quod dato quod princeps infidelis iuste sit assensus suum dominium. si tamen vivit tali dominio iniuste puta ad blasphemiam creatoris impediendo subditum qui ad ea que spectant ad fidem christianam iteque mereret perdere homini dominium. Et licet ista conclusio pateat ex predictis. tamen ipsa poterit persuadere huius modo. Quandoque idem subditus obligatur est duobus dominis unum tanquam simpliciter superiori et alteri tanquam inferiori. si inferior princeps coartat homini subditum dissentire a fidelitate domini superioris. tunc talis princeps sui leges et iura perdit iurisdictione respectu talis subditi. nec homini subditus ad eum obedientiam ulterius obligatur. Sed deest summus dominus et universalsimus imperator respectu cuius omnis princeps huius mundi est inferior. ergo etc.

Tercia conclusio.

Ratio.

Ad principalem argumentum.

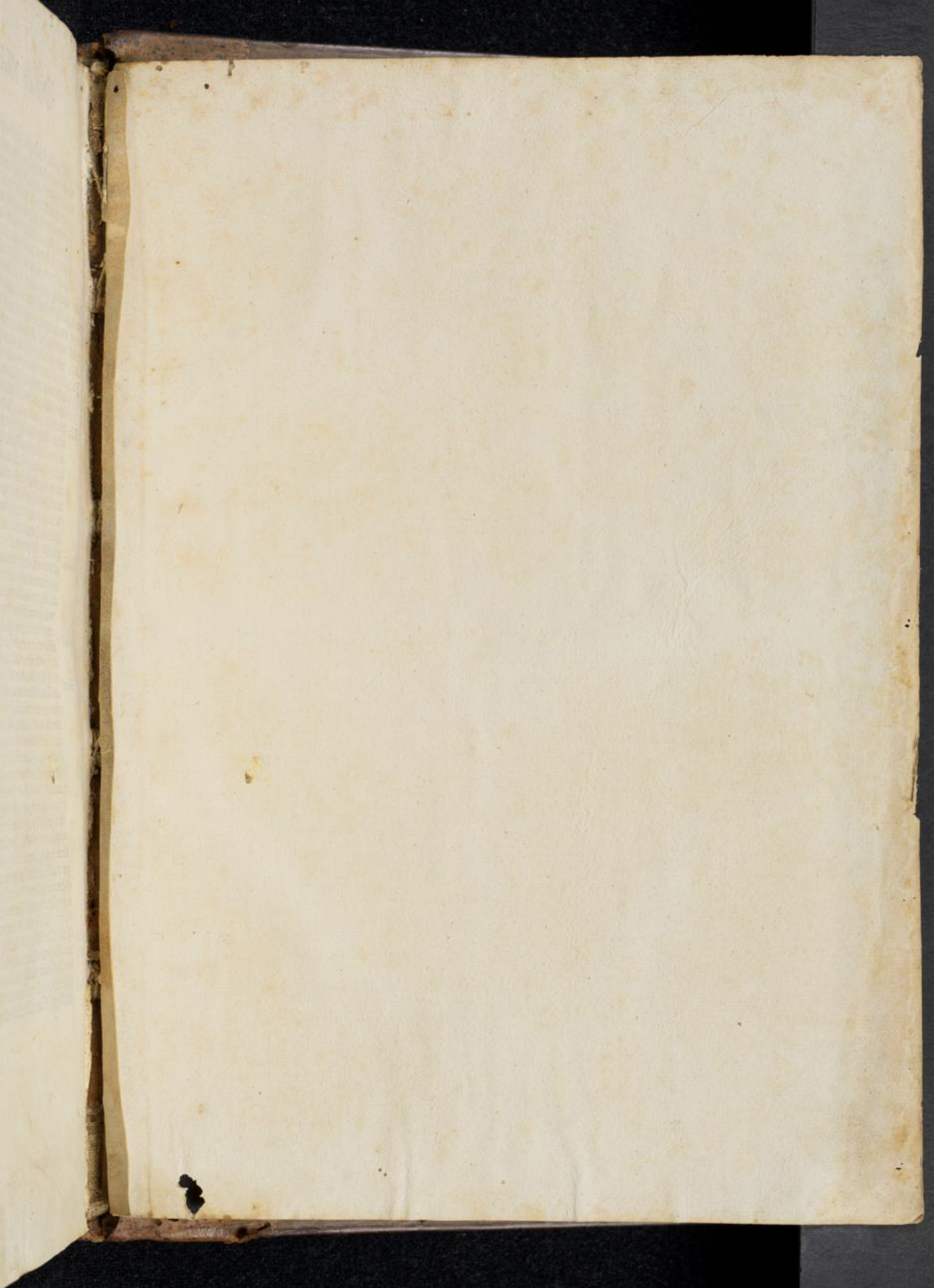
Ad argumentum principale dicendum quod per illa verba non intendit beatus Johannes quod aliquis peccatum quantum ad culpam magnam sit totaliter irremissibile quod dicitur in hoc mundo. Sed intendit dicere quod sit valde difficile obtinere remissionem de homini nephadissimum peccatis. et ideo non per orationem cum subter medio christiani rediit talis peccator ad dignam penitentiam. sed solum per orationem excellentium et devotissimorum fidelium. Etiam posset dici quod beatus Johannes per illud peccatum in morte intelligit peccatum in spiritu sancto ex illa circumstantia que est finalis impenitentia. quod ubi de certo constat ret aliquem in peccato mortali sine penitentia ab hac vita migrasse. postea non esset orandum sine lege communem. eo quod talis sit extra statum merendi. In quo statu nos deseruet per via premissis peregrinationis donec perducatur ad patriam beate fructus saluatoris omnium salvandorum. qui vivit et regnat in secula seculorum Amen.

Finit secundum scriptum libri sententiarum Thome de Argentina.

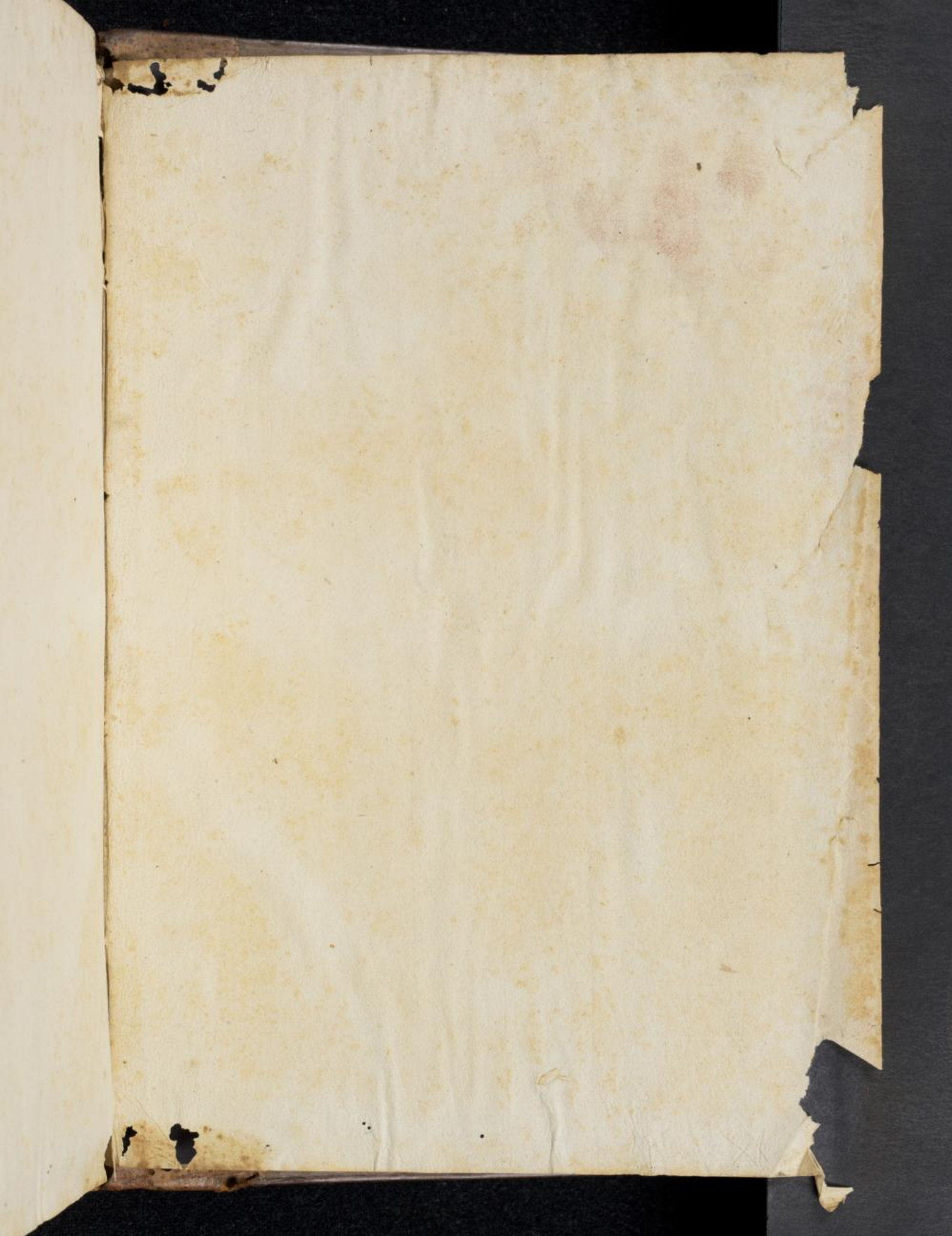
Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

© The Tiffen Company, 2007

TIFFEN Gray Scale

A vertical grayscale chart with 19 steps, labeled A through S. The steps are: A (white), 1 (light gray), 2 (light gray), 3 (light gray), 4 (light gray), 5 (light gray), 6 (light gray), 7 (light gray), 8 (light gray), 9 (light gray), 10 (light gray), 11 (light gray), 12 (light gray), 13 (light gray), 14 (light gray), 15 (light gray), 16 (light gray), 17 (light gray), 18 (light gray), 19 (black).

Color calibration patches:

- R (Red)
- G (Green)
- B (Blue)
- M (Magenta)
- W (White)
- G (Gray)
- K (Black)
- C (Cyan)
- Y (Yellow)
- M (Magenta)

Centimetres

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Inches

1 2 3 4 5 6 7 8

TIFFEN Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black
------	------	-------	--------	-----	---------	-------	---------	-------

A color calibration chart with 19 patches arranged in two rows. The top row contains 19 patches: Blue, Cyan, Green, Yellow, Red, Magenta, White, 3/Color, Black. The bottom row contains 19 patches: Blue, Cyan, Green, Yellow, Red, Magenta, White, 3/Color, Black. The patches are arranged in a grid with 19 columns and 2 rows.

M Theol & Lit 276.

